BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
33 I
25

Digitized by Google

Digitized by Google

THEOLOGIA
DOGMATICA
ET MORALIS,

AD USUM SEMINARII CATALAUN.

AUCTORE

D. LUDOVICO HABERT,

S. Facult. Pariſ. Doct. Theol. & Soc. Sorb.

Cui inſuper in hac Editione adjecta eſt,

HISTORIA
PŒNITENTIÆ PUBLICÆ

Conſcripta, notiſque & animadverſionibus illuſtrata

a R. P. GERALDO ZURCHER

O. S. Ben. SS. Theol. & J. U. Prof. Sangal.

TOMUS QUINTUS.

Continens Tractatus

DE SACRAMENTIS IN GENERE,

de Baptiſmo, de Confirmatione,

& de Euchariſtia.

BIBLIOTECA NAZ.
VITTORIO EMANUELE
ROMA

VENETIIS,

MDCCLXXXV.

Ex Typographia Balleoniana.

Superiorum Permiſſu, ac Privilegiis.

INDEX

CAPITUM.

TRACTATUS

De Sacramentis in genere.

Cap. I. *De nomine Sacramenti, & varia ejus acceptione.* Pag. 1
Cap. II. *De definitione Sacramenti in genere.* 6
Cap. III. *De exiſtentia Sacramentorum in diverſis hominum ſtatibus.* 10
Cap. IV. *De differentia Sacramentorum veteris, & novæ Legis.* 16

Solvuntur objectiones. 23

COROLLARIUM. 30

Cap. V. *Ex quibus partibus conſtant Sacramenta novæ Legis?* 31
Cap. VI. *De Verbis, quibus Sacramenta novæ legis perficiuntur.* 34
Cap. VII. *Utrum Chriſtus Dominus determinaverit materiam & formam omnium Sacramentorum?* 40
Cap. VIII. *De cauſſa efficiente Sacramentorum novæ legis.* 50
Cap. IX. *De Miniſtro Sacramentorum novæ legis.* 52
Cap. X. *De intentione Miniſtri Sacramentorum.* 54
Cap. XI. *De intentionis diviſione.* 58
Cap. XII. *Qualis intentio eſt neceſſaria in Miniſtro ad perficiendum Sacramentum?* 60
Cap. XIII. *Utrum ad veritatem Sacramenti ſufficiat exterior Miniſtri intentio?* 64

Cap. XIV. *Utrum fides & probitas in Miniſtro requiruntur ad Sacramenti veritatem?* 73
Solvuntur objectiones ex Traditione petitæ. 84
Solvuntur objectiones ex Scripturis petitæ. 93
Cap. XV. *Utrum peccatores Sacramenta licite conficiant?* 96.
Cap. XVI. *Utrum liceat Sacramenta petere, & accipere ab improbis Miniſtris?* 103
Cap. XVII. *De ſubjecto Sacramentorum.* 107
Cap. XVIII. *De Sacramentorum novæ legis effectibus.* 112
Cap. XIX. *De Charactere.* 115
Cap. XX. *De numero Sacramentorum novæ legis.* 122
Cap. XXI. *Utrum Eccleſia habeat poteſtatem inſtituendi ceremonias?* 125

TRACTATUS

De Baptiſmo.

Cap. I. *De nomine, exiſtentia, & definitione Sacramenti Baptiſmi.* 136
Cap. II. *De materia Baptiſmi.* 145
Cap. III. *Quænam ſit materia proxima Baptiſmi?* 148
Cap. IV. *Quænam ſit forma Baptiſmi?* 158
Cap. V. *Quis eſt Baptiſmi Miniſter in caſu neceſſitatis?* 164
Cap. VI. *Quis eſt Miniſter Baptiſmi ſolemnis?* 172
Cap. VII. *Quodnam eſt Baptiſmi ſubjectum?* 175
Cap. VIII. *Poſſuntne baptizari Judæorum & Infidelium infantes, invitis parentibus?* 180
Cap. IX. *De neceſſitate Baptiſmi.* 185
Cap. X. *Utrum Baptiſmus ſanguinis, & Baptiſmus flaminis aliquando ſuppleant Baptiſmum fluminis.* 191
Cap. XI. *De effectibus Baptiſmi.* 196
Cap. XII. *De diſpoſitionibus ad Baptiſmum requiſitis.* 207
Caput XIII. *De obligationibus baptizatorum.* 215

TRACTATUS

De Sacramento Confirmationis.

Cap. I. DE nomine & definitione Sacramenti Confirmationis. 225

Cap. II. Utrum Confirmatio ſit novæ legis Sacramentum propriè dictum? 227

Cap. III. De materia & forma Sacramenti Confirmationis. 239

§. I. Utrum manuum impoſitio ſit eſſentialis materia Confirmationis? 241

§. II. Utrum unctio ſit partialis materia Confirmationis? 245

§. III. Utrum mixtio olei & balſami, ac utriuſque Epiſcopalis benedictio ſint de neceſſitate Sacramenti? 255

Cap. IV. De Miniſtro Sacramenti Confirmationis. 256

§. I. Utrum ſolus Epiſcopus ſit ordinarius Confirmationis Miniſter? ibid.

§. II. Utrum Presbyter ſit Confirmationis Miniſter extraordinarius? 263

Cap. V. De ſubjecto Sacramenti Confirmationis. 269

Cap. VI. De effectibus Sacramenti Confirmationis. 271

Cap. VII. Utrum conveniens ſit ritus Confirmationis? 276.

Cap. VIII. Quæ diſpoſitiones requiruntur ad Sacramentum Confirmationis? 280

Cap. IX. An, & quæ ſit neceſſitas Confirmationis? 284

TRA-

TRACTATUS

De Euchariſtia.

PRIMA PARS.

De Euchariſtiæ Sacramento.

Cap. I. *Utrum Euchariſtia ſit Sacramentum ſimul & Sacrificium?* 289
Cap. II. *Quibus nominibus deſignatur Euchariſtia?* 292
Cap. III. *Quotuplici modo ſpectari poteſt Sacramentum Euchariſtiæ?* 296
Cap. IV. *Quænam eſt materia Sacramenti Euchariſtiæ?* 307
Cap. V. *Qualis panis, & quale vinum eſt materia Euchariſtiæ?* 315
Cap. VI. *Utrum panis Euchariſticus debeat eſſe fermentatus, aut azymus?* 317
Cap. VII. *Utrum aqua vino ſit admiſcenda?* 330
Cap. VIII. *Quænam eſt forma Euchariſtiæ?* 338
Cap. IX. *Quis eſt ſenſus formæ Euchariſtiæ?* 351
Cap. X. *Utrum Chriſtus Dominus promiſerit, Joann. 6. ſe daturum carnem ſuam in Sacramento Euchariſtiæ?* 359
Cap. XI. *Utrum præſentia realis probetur ex verbis inſtitutionis,* Hoc eſt Corpus meum? 377
Cap. XII. *Utrum præſentia realis habeatur ex Traditione?* 390
Cap. XIII. *Per quam actionem præſens ſiſtitur Corpus Domini in Euchariſtia?* 418
Cap. XIV. *Utrum fide divina credendum ſit Corpus & Sanguinem Chriſti Domini exiſtere in Euchariſtia per tranſubſtantiationem?* 426
Cap. XV. *Utrum Chriſtus Dominus ſit totus ſub qualibet ſpecie?* 437
Cap. XVI. *Quis eſt Miniſter Euchariſtiæ?* 443
Cap. XVII. *Utrum ex præcepto divino Euchariſtia ſit omnibus adminiſtranda ſub utraque ſpecie?* 454

Cap. XVIII. *Quodnam eſt Euchariſtiæ ſubjectum?* 470
Cap. XIX. *Quinam ſunt Sacramenti Euchariſtiæ effectus?* 477
Cap. XX. *Quæ diſpoſitiones in adultis requiruntur ad Euchariſtiam digne recipiendam?* 495
Cap. XXI. *Utrum ſacra Communio debeat eſſe frequens, aut rarior?* 508
Cap. XXII. *De neceſſitate Sacramenti Euchariſtiæ.* 516

SECUNDA PARS.

De Euchariſtia, ut Sacrificium eſt.

Cap. I. *Quid eſt ſacrificium?* 528
Cap. II. *Quæ ſpectanda ſunt in ſacrificio?* 529
Cap. III. *Utrum in vera Religione debeat eſſe ſacrificium proprie dictum?* 536
Cap. IV. *Utrum Euchariſtia ſit ſacrificium proprie dictum?* 538
Cap. V. *In quo ſita eſt ſacrificii Miſſæ eſſentia?* 553
Cap. VI. *Quomodo in conſecratione intelligitur veri ſacrificii eſſentia?* 564
Cap. VII. *De cauſſa finali ſacrificii Miſſæ.* 569
Cap. VIII. *Quinam ſunt Miſſæ ſacrificii effectus?* 574
Cap. IX. *Pro quibus offerendum eſt Miſſæ ſacrificium?* 579
Cap. X. *Quomodo operatur Miſſæ ſacrificium?* 589
Cap. XI. *Utrum extet aliquod præceptum offerendi Miſſæ ſacrificium?* 595
Cap. XII. *Quando & ubi offerendum eſt Miſſæ ſacrificium?* 608
Cap. XIII. *Quid obſervandum circa altare, & ejus ſupellectilem?* 619
De Calice cum Patena; 621
De Mappis, Corporalibus, & aliis linteaminibus. 623
Cap. XIV. *Utrum Eccleſiæ myſticas veſtes licite inſtituerit?* 626
Cap. XV. *Utrum ritus ſacrificii ſit probandus?* 629

De

De Cæremoniis. 630
De ritu, quo nonnulla ſubmiſſa voce dicuntur. 634
Nihil in Liturgia ſuperfluum, nihilve erroneum. 635
Cap. XVI. *Satisfit nonnullis difficultatibus circa ritum ſacrificii Miſſæ.* 644
Cap. XVII. *De ſtipendio Celebrantibus conceſſo.* 645

TRA-

TRACTATUS DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT PRIMUM.

De nomine Sacramenti, & varia ejus acceptione.

Q. 1. Unde nomen Sacramenti?

R. Deducitur vel a ſacrando; quia ad res ſacras initiat, ſeu conſecrat: vel a ſecreto, quia rem arcanam continet. Hinc quod apud Latinos eſt Sacramentum, apud Græcos myſterium dicitur.

Q. 2. *Quotuplici ſenſu Sacramentum ſumitur?*

R. 1. Apud Auctores profanos ſumitur, 1. Pro pignore, quod olim a litigantibus in loco ſacro depoſitum illi peribat, qui ſua cadebat cauſſa. 2. Pro juramento, quod per rem ſacram, ſupremo ſcilicet invocato Numine fieri ſolet: Et idcirco qui per juſjurandum rei militari nomen dabant, Sacramentarii dicebantur.

R. 2. Apud Scriptores ſacros & Eccleſiaſticos Sacramenti nomen accipitur,

1. Pro re arcana & latente, ſive ſacra ſit, ſive non. Sic Tobiæ 12. *Sacramentum Regis*, (ideſt ſecretum Regis) *abſcondere bonum eſt*. Et Sapientiæ 2. *neſcierunt Sacramenta Dei*, ideſt, conſilia Dei ſecreta. Item Epheſ. 1. *ut notum faceret nobis Sacramentum voluntatis ſuæ*. Atque eodem ſenſu dicimus myſterium

Trinitatis, Incarnationis, & cetera ſecretiora Religionis dogmata.

2. Pro ſigno rei ſacræ, ut Epheſiorum 5. ubi de matrimonio, *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia.* Ideſt, unio viri & mulieris eſt ſignum ſacræ unionis, Chriſti cum Eccleſia. Unde Sanctus Auguſtinus Epiſtola 5. nunc 138. ad Marcellinum monet ſigna, cum ad res divinas pertinent, Sacramenta appellari. Et lib. 10. cap. 5. de Civit. *Sacramentum*, inquit, *dicitur rei ſacræ ſignum.* Quæ verba non definitionem continent, ut nonnulli Theologi exiſtimarunt, ſed nominis interpretationem, ut advertit Hugo Victorinus lib. 1. de Sacramentis, part. 9. cap. 2.

3. Sumitur pro ſigno rei, non ſolum ſacræ, ſed etiam ſacrantis: *Sacramenta*, inquit Sanctus Thomas 1. 2. quæſt. 102. art. 5. *proprie dicuntur illa, quæ adhibebantur in lege veteri a Dei cultoribus ad quandam conſecrationem.* Et Sanctus Auguſtinus lib. 15. de Civitate Dei cap. 26. docet Sacramentis credentes initiari.

Q. 3. *Quo ſenſu ſumatur hic nomen Sacramenti?*

R. Poſtremo, nempe pro ſigno rei ſacræ initiantis, ſeu ſacrantis.

Q. 4. *Quid eſt ſignum?*

R. Definitur a Sancto Auguſtino lib. de doctrin. Chriſtian. cap. 1. res, quæ præter ſpeciem, quam ingerit ſenſibus, facit in cognitionem alterius venire; ſic fumus, qui objicitur oculis, deducit nos in cognitionem ignis.

Q. 5. *Quotuplex eſt ſignum?*

R. Duplex: Naturale, quod ex natura ſua ſignificat, ut fumus, qui naturaliter ignem demonſtrat: & arbitrarium, quod ex inſtituto ſolum ſignificat; ſic hedera eſt ſignum arbitrarium, quia ex ſolo uſu hominum vinum venale ſignificat.

Q. 6. *Quotuplex eſt ſignum arbitrarium?*

R. Quadruplex. Primum eſt rememorativum, quod in memoriam revocat rem præteritam, ſic Agnus Paſ-

Paſchalis apud Judæos repræſentabat egreſſum eorum ex Ægypto. Secundum eſt demonſtrativum, quod exhibet rem præſentem, ſed occultam: ſic cibus Eucharisticus demonſtrat ſpiritualem animæ refectionem communicantis. Tertium prognoſticum, quod ſignificat rem futuram, puta gloriam æternam: hoc ſenſu ingreſſus Summi Pontificis in Sancta Sanctorum adumbrabat Aſcenſionem futuram Chriſti Domini in cælum, Heb. 9. Quartum commonitorium, quod admonet ſuſcipientes proprii officii: ſic circumciſio carnalis monebat Judæos deſideria carnis eſſe reſecanda.

Porro hoc quadruplici modo baptiſmum ſignificare docet Apoſtolus. 1. Eſt repræſentatio præteritæ paſſionis & ſepulturæ Chriſti: *An ignoratis*, inquit Roman. 6. *quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus? Conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in morte.* 2. Exhibet nobis ſpiritualem regenerationem & ſalutem, *ſalvos nos fecit per lavacrum regenerationis*, ad Tit. 3. 3. Vitam æternam figurat, Rom. 6. v. 5. *Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis ejus, ſimul & reſurrectionis erimus.* 4. Admonet baptizatum quomodo vitam inſtituere debeat, ibid. v. 4. *Conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in mortem, ut quomodo Chriſtus ſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.*

Q. 7. *Eſtne eſſentiale omni Sacramento, ut iſta quatuor ſignificet?*

Novatores affirmant omne Sacramentum, ſive novæ, ſive veteris legis eſſe ſignum rememorativum divinæ promiſſionis, quam non ſolum in memoriam revocat, ſed etiam confirmat: unde ſecundum eos Sacramenta dicenda ſunt potius ſigilla & pignora, quam ſigna practica, quia in eorum ſententia ſola fides juſtificat, quod confutavimus Tract. de gratia, ubi de juſtificatione. Contra hunc errorem

R. Non eſſe de eſſentiali ratione Sacramenti, quod ſit ſignum rememorativum; nam ordinatio Levitarum in veteri Lege erat verum Sacramentum, cum eſſet ſi-

gnum rei ſacræ initiantis, quamvis res præteritas in memoriam non revocaret.

Q. 8. *Quid igitur Sacramentum in genere eſſentialiter ſignificat?*

R. Eſſentialiter eſt ſignum demonſtrativum gratiæ, & cujuſdam ſanctitatis.

Probatur, quia Scriptura & Sancti Patres conſtanter docent Sacramenta ſanctificare, juſtificare, initiare, & conſecrare: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*, ad Tit. 3. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*, Joann. 6. *Imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*, Act. 8. *Si enim ſanguis hircorum & taurorum, & cinis vitulæ aſperſus inquinatos ſanctificat ad emundationem carnis, quanto magis Sanguis Chriſti, &c.* Hebr. 9. Ex quibus patet Sacramenta eſſe ſigna alicujus ſanctitatis, ſive interioris, ut in nova Lege, ſive exterioris & legalis, ut in veteri.

Q. 9. *Quid eſt ſanctitas interior, quidve exterior & legalis?*

R. Sanctitas interior eſt ipſa gratia ſanctificans, per quam anima interius renovatur, efficiturque juſta, ſancta, & Deo grata. Exterior vero ſeu legalis, eſt exterior conſecratio & initiatio ad cultum divinum. Primam ſanctitatem eſſe effectum Sacramentorum novæ Legis, poſteriorem vero Sacramentorum veteris, infra probabitur.

Q. 10. *Eſtne eſſentiale cuilibet Sacramento ſive novæ, ſive veteris Legis, aliquam efficere Sanctitatem?*

R. Negant quidem Theologi, contendentes Sacramentum ex ſua ratione generica eſſe ſignum tantum gratiæ interioris; quod vero eam producat vel non producat, pertinere ad differentiam ſpecificam. Sed probabilius videtur Sacramentum in genere eſſe ſignum practicum & efficax alicujus ſanctitatis, ſive interioris, ſi pertineat ad novam Legem, ſive exterioris, ſi ad veterem; adeo ut nullum ſit Sacramentum, quod non producat ex ſe aliquam ſanctitatem. Et ratio eſt,

quia

quia Sacrificia, cæremoniæ, & figuræ veteris Teſtamenti erant ſigna gratiæ dandæ in novo: cur autem non fuerint Sacramenta proprie dicta, alia ratio non poteſt afferri, niſi quod nullam ſanctitatem conferrent: Ergo eſſentiale eſt cuilibet Sacramento, quod ſit ſignum practicum alicujus ſanctitatis.

Sequitur ex hac reſponſione, Sacramentum in genere eſt univocum reſpectu Sacramentorum novæ & veteris Legis, utpote quæ habeant non ſolum idem nomen, ſed etiam rationem nomine ſignificatam plane eandem. In eo enim conveniunt quod ſint ſigna practica ſanctitatis: differunt vero, quatenus vetera producebant ſolam ſanctitatem exteriorem & legalem, noſtra vero interiorem, quæ longe eſt nobilior. Sic homo & brutum univoce conveniunt in ratione generica animalis: differunt vero per differentias proprias & ſpecificas, nempe per rationalitatem & irrationalitatem.

Dices: ſanum eſt nomen analogum reſpectu coloris, pharmaci, & animalis, quia ratio ſanctitatis diverſimode illis competit: ideo enim color dicitur ſanus, quia ſanitatem animalis ſignificat, & pharmacum ſanum, quia illam efficit: animal vero ita denominatur, quia formaliter illam continet. Ergo a pari Sacramenti nomen eſt analogum reſpectu Sacramentorum veteris Legis & novæ; illa enim ſignificabant tantum gratiam ſanctificantem, quam noſtra efficiunt. Sanctitas autem legalis, quam producebant, erat mera figura ſanctitatis interioris.

Nego paritatem, quia ex dictis Sacramenta veteris *Legis præciſe non erant* Sacramenta, eo quod ſanctitatem interiorem ſignificarent; alias Manna figura gratiæ per Euchariſtiam conferendæ, & tranſitus Maris rubri, ſignum remiſſionis peccatorum in Baptiſmo obtinendæ, dicenda eſſent Sacramenta. Itaque erant Sacramenta, quia directe ſanctitatem legalem ſignificabant, & conferebant. Licet autem illa ſanctitas exterior adumbraret ſanctitatem interiorem, ad eam tamen unice non referebantur, nec ab ea denominationem accipiebant; per ſe enim vere initiabant, & conſecrabant Judæum ad cultum divinum, adeo ut Judæus denomi-

paretur mundus & Sanctus a conſecratione in ſe facta, non vero a ſanctitate aliquando conferenda per Chriſti Sacramenta, ſicut color dicitur ſanus per ordinem ad ſanitatem animalis.

Q. 11. *Nonne Sacramenta veteris Legis ſanctitatem interiorem ſignificabant?*

R. Immediate ſignificabant ſanctitatem legalem, cujus erant cauſſæ: mediate vero ſanctitatem interiorem, quatenus initiatio & conſecratio exterior in Lege veteri erat ſignum ſanctitatis interioris, quam etiam conſequebatur Judæus, non quidem vi ſigni exterioris, ſed merito ſuæ devotionis, & perfectæ diſpoſitionis.

CAPUT II.

De definitione Sacramenti in genere.

EXponemus hic dumtaxat definitionem Sacramenti in genere, quia Sacramenta in ſpecie definiri non poſſunt, priuſquam eorum differentias ſpecificas aſſeramus contra Pſeudo-reformatos, quibuſcum graves controverſias habemus circa notionem Sacramenti tum in genere, tum in ſpecie ſpectati.

Lutherani igitur & Calviniſtæ ex præſtructo principio, quo omnes eorum errores nituntur; nempe hominem ſola fide juſtificari, hanc definitionem conficiunt, Sacramentum eſt externum ſymbolum, ſeu teſtimonium, quo Deus conſcientiis noſtris promiſſiones ſuas obſignat ad ſuſtinendam fidei noſtræ imbecillitatem.

Refellitur hæc definitio 1. ex Scriptura, quæ nullibi docet Sacramenta eſſe mera ſigna, ſeu ſigilla, & teſtimonia divinæ promiſſionis; ſed expreſſe aſſerit in lege nova ſanctificare, juſtificare, renovare, & regenerare, ut patebit ex dicendis, ubi de efficacia Sacramentorum novæ Legis. 2. quia Baptiſmus nullam in parvulis fidem actualem excitat, utpote qui omnis cognitionis ſint expertes, ac proinde dici non

po-

poteſt per Baptiſmum ſuſtentari in eis fidei imbecillitatem.

Q. 1. *Quomodo itaque definitur Sacramentum in genere?*

R. Recte definitur, ſignum ſenſibile, ſacrum, & permanens gratiæ, inſtitutum a Deo ad noſtram ſanctificationem.

Dicitur 1. *ſignum*, quia ducit nos in cognitionem rei alterius, nempe gratiæ, & ſanctificationis. *Sacramentum*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 7. in 1. ad Corinthios, *aliud oculis, aliud menti exhibet.*

Dicitur 2. *ſenſibile*, id eſt externum, & ſenſibus ſubjectum; quia ex S. Thoma 3. p. q. 60. art. 4. homo anima & corpore conſtans debet per res ſenſibiles pervenire ad cognitionem intelligibilium. „ Si incorporeus eſſes, & ita corporea dediſſet tibi Deus dona; ſed quoniam corpore anima conſerta eſt, in „ ſenſibilibus intelligibilia tibi præbet, „ ait Chryſoſtomus hom. 83. in Matth. Deinde Sacramentum eſt ſymbolum diſtinctionis, & Religionis, „ in nullum „ autem nomen Religionis, *inquit S. Auguſt. lib. 19.* „ *contra Fauſtum cap.* 11. ſeu verum, ſeu falſum coagulari homines poſſunt, niſi aliquo ſignaculorum, „ vel Sacramentorum viſibilium conſortio colligentur.

Dicitur 3. *ſacrum*, id eſt, cujus uſus ſit actus religioſus & ad cultum Dei pertinens. Hujus conditionis defectu lignum vitæ in ſtatu innocentiæ, Iſraelitarum per Mare rubrum trajectio, Manna, Serpens æneus, aqua fluens de petra, non erant Sacramenta; quia licet ſignificarent gratiam nobis per Chriſtum conferendam, non referebantur ad cultum Dei, ſed uſus eorum erat mere profanus; lignum enim vitæ erat ad conſervandam vitam naturalem: Serpens æneus ad curanda vulnera per ſerpentes ignitos inflicta: tranſitus Maris rubri ad fugiendos inſequentes Ægyptios. Manna ad alendum & aqua de petra ad depellendam ſitim populi Iſraelitici.

Dicitur 4. *permanens*, quia cum Sacramenta ſint ſymbola diſtinctionis & Religionis, tandiu durare debent, qtandiu Religio. Hinc immolatio Iſaac, illapſus Spiritus ſancti ſub forma Columbæ in Baptiſmo Chriſti,

 & ſub-

& ſub forma linguarum ignearum die Pentecoſtes, inſufflatio Chriſti in Apoſtolos, Joann. 20. & lotio pedum Joann. 13. non fuerunt vera Sacramenta; quia non erant ſigna permanentia.

Dices 1. in lotione pedum a Chriſto Domino celebrata reperitur quidquid pertinet ad rationem veri & proprie dicti Sacramenti. In ea ſiquidem cernitur ritus externus a Chriſto Domino inſtitutus, promiſſionem habens gratiæ; *ſi non lavero te*, inquit Chriſtus, *non habebis partem mecum*; & præceptum obſervandi illam cæremoniam: *exemplum enim dedi vobis*, inquit, *ut quemadmodum ego feci vobis, & ita & vos faciatis*.

Confirmatur ex S. Bernardo, qui ſermone 1. de Cœna Domini annumerat lotionem pedum inter novæ Legis Sactamenta; „ vis autem noſſe, *inquit*, quia pro „ Sacramento illud eſt, non pro ſolo exemplo fa„ ctum, illud attende quod Petro dictum eſt, *ſi non* „ *lavero te, non habebis partem mecum*. Aliquid igi„ tur latet, quod neceſſarium eſt ad ſalutem ... un„ de ſcimus quia ad diluenda peccata, quæ non ſunt „ ad mortem, & a quibus plene cavere non poſſu„ mus ante mortem, ablutio iſta pertineat? Ex eo „ plane, &c. „ ſimilia habent auctor Tractatus de ablutione pedum inter opera S. Cypriani, & S. Ambroſius libri de initiandus cap. 6. & lib. 3. de Sacramentis cap. 1. Ergo.

Nego antecedens, in illo enim humilitatis exemplo Chriſtus Dominus nobis ſolum commendavit Caritatis & humilitatis officia erga fratres. Minæ Petro intentatæ ſpectant ejus inobedientiam, nec gratiæ promiſſionem ad ſalutem conſequendam continent, ut patet vel ex eo quod Chriſtus agnoſcat Petrum eſſe mundum totum, ac proinde non damnandum defectu lotionis, ſed debitæ obedientiæ. Deinde lotionem pedum S. Bernardus loco cit. & alii communiter intelligunt peccatorum venialium remiſſionem, quæ certe non ita eſt neceſſaria, ut ſine ea Juſtus privandus ſit regno cælorum.

S. Ambroſius (ſi tamen auctor eſt librorum de Sacramentis) ſcribit quidem illam ablutionem non eſſe tan-

tantum ad humilitatis exemplum, ſed etiam ad myſterii ſignificationem. Verum facile ex illius contextu colligitur hæc verba non intelligenda de Sacramento proprie dicto, ſed de cæremonia Eccleſiaſtica numeranda inter ſacramentalia, quæ effectum ſpiritualem habent, ut dicetur cap. ult. hujus Tractatus, 1. quia illa cæremonia obſervabatur erga Catechumenos ante Baptiſmum, quo tempore non erant capaces Sacramenti proprie dicti, 2. quia auctor hujus Libri agnoſcit Eccleſiam Romanam caput & matrem omnium Eccleſiarum illam cæremoniam omittere, nec propterea reprehendendam exiſtimat. Addo hunc Eccleſiæ Romanæ morem, teſte Sancto Auguſtino tract. 58. in Jo: multas Eccleſias fuiſſe ſecutas: immo can. 48. Concilii Eliberitani, initio quarti ſæculi, prohibitum fuiſſe lavare pedes Neophytorum. Ex quibus patet mandatum Chriſti Domini non eſſe intelligendum de illa cæremonia, ſed de officiis caritatis, & humilitatis, ut notat Sanctus Auguſtinus cit. tract. 58. in Joann. Et revera mos erat in Oriente hoſpitum lavare pedes, ut legitur Gen. 18. & 19. & 1. ad Tim. 5. ubi Apoſtolus vult examinandum antequam eligatur vidua, *ſi Sanctorum pedes lavit*. Denique, ſecundum interpretationem Sanctorum Patrum, lavamus pedes proximi, cum ejus imperfectiones patienter ſuſtinemus, & ea, quæ in nos delinquit, facile condonamus, & ſic corruunt objectiones ex Sancto Bernardo, & ex aliis Patribus petitæ.

Confirmatur ſolutio auctoritate univerſalis Eccleſiæ, quæ optima Scripturæ interpres, verba Chriſti Domini de officio caritatis tantum intellexit, & a pluribus ſæculis lotionem pedum ad litteram non ſervat.

Dices 2. Baptiſmus Joannis erat Sacramentum: atqui Baptiſmus Joannis non fuit ſignum permanens: ergo ad rationem Sacramenti non requiritur ut ſit ſignum permanens.

Nego maj. Baptiſmus enim Joannis erat nuda cæremonia, & exterior profeſſio pœnitentiæ. *Ego quidem*, inquit Matt. 3. *baptizo vos in aqua in pœnitentiam*, id eſt, in ſignum, quo profitemini vos ſerio pœnitere,

& præparari ad recipiendum eum, qui poſt me venturus eſt.

Dicitur 5. *interioris gratiæ*, quia eſſentiale eſt omni Sacramento ſignificare gratiam interiorem, ſive immediate, ut nova, ſive mediate, ut vetera Sacramenta. Hujus conditionis defectu imagines Sacramenta non ſunt, cum gratiam non ſignificent.

Dicitur 6. *inſtitutum*: quia Sacramentum eſt ſignum ad arbitrium, nec naturaliter ſignificat, ſed ex inſtituto; neque enim aqua in baptiſmo ſignificat ex natura ſua purgationem animæ a peccatis, neque ſpecies panis in Euchariſtia refectionem animæ. Advertit tamen S. Auguſtinus epiſt. 78. alias 23. Sacramentum habere aliquam ſimilitudinem cum effectu, quem producit; *ſi enim non haberent*, inquit, *omnino Sacramenta non eſſent*.

Dicitur 7. *inſtitutum a Deo*, ſive immediate, ſive mediate, quia ſolus Deus poteſt Sacramentis virtutem dare conferendi gratiam: qua de cauſſa tonſura clericalis, aqua benedicta, & ceteræ cæremoniæ, quæ ſunt humanæ inſtitutionis, non ſunt vera Sacramenta.

Dicitur denique, *ad noſtram ſanctificationem*; conſtat enim ex dictis capite præcedenti vim productivam alicujus ſanctitatis, ſive internæ, ſive externæ eſſe eſſentialem omnibus Sacramentis, in quocumque hominum ſtatu extiterint. Hinc ſacrificium non eſt Sacramentum; quia primario non ordinatur ad ſanctificationem hominis, ſed ad ſupremum Dei dominium agnoſcendum.

CAPUT III.

De exiſtentia Sacramentorum in diverſis hominum ſtatibus.

Q. 1. *Quotuplex numeratur hominum ſtatus.*

R. Quadruplex. Primus dicitur innocentiæ, qui duravit a creatione primi hominis, uſque ad ejus

ejus lapſum. Secundus naturæ, qui cœpit a lapſu primi hominis, uſque ad Legem ſcriptam ſub Moyſe. Dicitur autem naturæ, non quod homines ſolo naturæ ductu regerentur; certum eſt enim neminem poſſe recte vivere, & ſalutem conſequi ſine gratiæ Salvatoris auxilio; ſed idcirco dicitur ſtatus naturæ, quia homines per illud tempus ſine Legis ſcriptæ adminiculo, ſed ſola Dei inſpiratione regebantur. Tertius eſt ſtatus Legis ſcriptæ, qui a Lege per Moyſen data, uſque ad Chriſtum Dominum, Legis Evangelicæ auctorem duravit. Quartus eſt ſtatus Legis Evangelicæ, in quo vivimus, qui permanebit uſque ad conſummationem ſæculi.

Q. 2. *Fueruntne Sacramenta in ſtatu innocentiæ?*

R. Non fuerunt in ſtatu innocentiæ, colligiturque ex ſilentio Scripturæ & Traditionis, quæ nuſquam meminerunt alicujus Sacramenti in illo ſtatu, quod ſignum evidens eſt nullum revera extitiſſe. Deinde cum homo in ſtatu innocentiæ ſoli Deo perfecte ſubjiceretur, congruum erat ut gratiam immediate ab illo acciperet: pœna enim peccati eſt & exercitatio neceſſaria ad domandam hominis ſuperbiam, quod nunc rebus inferioribus ſubdatur, v. g. aquis baptiſmalibus, ſi ſanctificationem velit conſequi.

Dices 1. Matrimonium Adami cum Eva inſtitutum fuit in ſtatu innocentiæ; atqui matrimonium illud vocatur ab Apoſtolo, Eph. 5. *magnum Sacramentum*. Unde S. Auguſt. lib. de nuptiis & concupiſcentia, docet tria bona matrimonii; ſcil. prolem, fidem, & Sacramentum futura fuiſſe in Paradiſo; Ergo.

Diſtinguo majorem; inſtitutum fuit matrimonium in Paradiſo in uſum naturæ, hoc eſt, ad propagandos homines; Concedo: inſtitutum fuit in ratione Sacramenti, ſubdiſtinguo: Sacramenti improprie dicti, quatenus erat ſignum rei ſacræ figuratæ, nempe conjunctionis Chriſti cum Eccleſia, Concedo maj. Sacramenti proprie dicti, hoc eſt ſacrantis ſuſcipientes, Nego maj. Neque enim Adamus & Eva ſanctificati, aut initiati ſunt ad cultum divinum per illam conjunctionem.

Similiter diſtinguendæ ſunt minor, & auctoritates in ejus confirmationem adductæ, quanquàm Apoſtolus loco citato non loquitur de matrimonio Adami, ſed de matrimonio, quod celebratur in Lege Evangelica, ut patet ex ejus contextu. 1. enim indicat Apoſtolus aliquod matrimonium præſens, *Sacramentum hoc*, inquit, quod non cadit in matrimonium Adami jamdudum præteritum. 2. addit *magnum eſt.... in Chriſto, & in Eccleſia*; quod manifeſte denotat Sacramentum, quod tempore Apoſtoli celebrabatur.

In eodem ſenſu latiori & minus proprio, lignum vitæ, & ſomnus Adami dicuntur Sacramenta, propter myſticas ſignificationes, nempe lignum vitæ figurabat ſapientiam, de qua Prov. 3. dicitur, *Lignum vitæ eſt his qui apprehenderint eam, & qui tenuerit eam, beatus*. Sed a Deo producta erat hæc arbor ad conſervandam vitam naturalem. Item ſomnus Adami, ad mentem S. Auguſtini, adumbrabat mortem Chriſti in cruce pendentis. „ Dormiente Adamo, fit Eva de la„ tere: mortuo Chriſto, lancea perforatur latus, ut „ ſuperefluant Sacramenta, quibus formatur Eccleſia.

Dices 2. naturale eſt homini ex rebus ſenſibilibus ad inviſibiles aſſurgere. Ergo Sacramenta conveniebant ſtatui innocentiæ.

Diſtinguo anteced. ex rebus ſenſibilibus, quæ naturaliter deducunt in cognitionem ſpiritualium, ſicut exiſtentia creaturarum demonſtrat exiſtentiam Dei, Conc. quæ non ex natura ſua, ſed ex ſolo Dei inſtituto ſignificant res ſpirituales, Nego anteced.

Dices 3. ſi duraſſet ſtatus innocentiæ, ceteri homines, æque ac Adamus, peccare potuiſſent: ergo præſto eis eſſe debuit aliquod remedium.

Reſpondeo cum hæc de re nihil ſit revelatum, *quis enim cognovit ſenſum Domini?* Rom. 11. forte Adamo perſeverante, poſteri ejus fuiſſent in gratia confirmati. Forte ſi aliqui ex eis peccaſſent, abſque miſericordia, peccati ſui pœnas, ſicut Angeli, luiſſent. Denique ſuppoſito quod Deus peccantibus remedia præparaſſet, illa non pertinuiſſent ad ſtatum innocentiæ, a quo illi ſupponuntur excidiſſe.

Dices

Dices 4. fuiſſet Religio in ſtatu innocentiæ: atqui ex S. Auguſtino homines in nullum nomen religionis coadunari poſſunt ſine aliquo ſignaculorum viſibilium conſortio: Ergo.

Conceſſa majore, reſpondeo ad min. coadunandos homines in illo ſtatu per Sacrificia, per quæ homo non creaturis inferioribus, ſed ſoli Deo ſubjicitur.

Q. 3. *Fueruntne Sacramenta in ſtatu naturæ?*

R. 1. Neque ex Scriptura, neque ex Traditione quidquam in eam rem diſcimus. Circumciſio quidem inſtituta fuit exeunte ſtatu naturæ, nempe tempore Abraham; ſed non tam pertinet ad ſtatum Legis naturæ, quam ad ſtatum Legis ſcriptæ, quæ tunc temporis concipiebatur; erat enim Circumciſio ſolemnis profeſſio Legis Moſaicæ, juxta illud Apoſtoli Gal. 5. *Teſtificor .... omni homini circumcidenti ſe, quoniam debitor eſt univerſæ Legis faciendæ.*

R. 2. Ex S. Auguſt. lib. 5. contra Julian. cap. 11. *Non eſt credendum ante circumciſionem famulos Dei (quandoquidem eis inerat mediatoris fides in carne venturi) nullo Sacramento ejus opitulatos parvulis ſuis, quamvis, quid illud eſſet, aliqua neceſſaria cauſſa Scriptura latere voluerit.* S. Auguſtinum ſecuti ſunt auctor de Vocatione Gentium lib. 2. cap. 12. S. Gregorius lib. 3. Moral. cap. 3. Venerabilis Beda lib. 1. in Luc. cap. 8. S. Bernardus epiſt. 77. Innocentius III. cap. *Majores*. S. Thom. in 4. diſt. 1. quæſt. 1. art. 2. quæſtiunc. 3. ad 2. & alii communiter Theologi.

Q. 4. *Quale fuit illud remedium pro parvulis?*

R. Fuit profeſſio fidei in Chriſtum venturum aliquo ſigno ſenſibili expreſſa, per quam parvuli Deo a parentibus, vel ab aliis offerebantur & conſecrabantur, *Superioribus temporibus*, inquit S. Aug. lib. 2. de nupt. & concup. cap. 11. *Omnino latuit ſacramentum juſtificationis ex fide; eadem tamen fides mediatoris ſalvos juſtos faciebat antiquos, puſillos cum magnis.*

Dices 2. ex S. Greg. lib. 4. Mor. cap. 2. „Quod apud „nos valet aqua baptiſmatis, hoc egit apud veteres, „vel pro parvulis ſola fides, vel pro majoribus virtus

„ſa-

„ ſacrificii. *Eadem habet S. Thom. 3. part. quæſt. 72. „ art. 4. ad* 2. Non requirebatur, *inquit*, aliquod ſi„ gnum poteſtativum hujus fidei « . Ergo profeſſio fidei non exprimebatur aliquo ſigno ſenſibili.

Diſt. ant. ſola fides, hoc eſt ſolus fidei actus exterior, Conc. ſolus actus fidei interior, Nego ant. nam cum per illam fidem parvuli initiarentur ad verum Dei cultum, & coadunarentur in unum nomen Religionis, profeſſio illa debebat exprimi aliquo ſigno ſenſibili. Sed ad mentem S. Gregorii & S. Thomæ, hoc diſcrimen erat inter fidei profeſſionem pro parvulis, & profeſſionem, quam adulti pro ſe emittebant, quod ad profeſſionem illam Adulti cæremonias, puta ſacrificia adhiberent, cum profeſſio pro parvulis nuda eſſet, & null's cæremoniis veſtita.

Q. 5. *Quænam erit illa fides, an caritate formata & perfecta, an informis, qualis reperitur in peccatoribus?*

R. 1. Ad mundandam maculam peccati, ſive originalis, ſive actualis requirebatur in Adultis fides caritate formata, adeoque profeſſio illa non operabatur in eis, niſi ex opere operantis. Quia privilegium eſt Sacramentorum novæ Legis, ut per ſe & virtute propria, ſeu, ut loquuntur Theologi, ex opere operato juſtificent, & ſanctificent.

Ergo, inquies, fides illa non erat verum Sacramentum, reſpectu adultorum, cum in eis nihil per ſe efficeret; eſſentiale vero ſit ex dictis cuilibet Sacramento, ut ſit ſignum practicum ſanctitatis.

Nego ſeq. operabatur enim per ſe ſanctitatem legalem, conſecrabatque fidelem ad verum Dei cultum.

R. 2. Ad mundandam maculam peccati originalis in parvulis, ſufficiebat actus fidei informis; quia ex S. Th. in 4. diſt. 1. quæſt. 2. art. 6. ad. 1. *Fides parentum non juſtificabat infantem, in quantum erat actus perſonæ, ſe quatenus reſpiciebat ſuum objectum, nempe Chriſtum Dominum, quod erat medicina totius naturæ, in quo habebat quandam ſimilitudinem cum Sacramentis noſtris, in quantum juſtificabat ex objecto quaſi ex opere operato, non autem ex opere operantis.*

Q. 6. *Extitiſſentne Sacramenta in Lege ſcripta?*

R. Du-

R. Dubium non eſt qnin extiterint: videmus enim in veteri Teſtamento multa ſigna ſenſibilia divinitus inſtituta ad ſanctificationem populi Iſraelitici, nihilque frequentius in Conciliis, & SS. PP. ſcriptis, quam comparationes Sacramentorum veteris Legis cum Sacramentis noſtris.

Q. 7. *Quot extiteruntne Sacramenta in veteri Lege?*

R. Plura extitiſſe docet S. Auguſt. lib. 19. cont. Fauſt. cap. 13. *Prima Sacramenta*, inquit, *quæ obſervabantur & celebrabantur ex Lege, prænuntiati erant Chriſti venturi, quæ cum ſuo adventu Chriſtus implevisſet, ablata ſunt ... & alia ſunt inſtituta virtute majora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.* Et revera præter Circumciſionem, Agnum Paſchalem, & conſecrationes tum Sacerdotum, tum Levitarum, quamplurima in toto Lib. Levit. recenſentur Sacrificia, quæ erant ut plurimum Sacramenta, utpote, quæ non ſolum eſſent inſtituta ad recognoſcendum ſupremum Dei dominium, ſub quo reſpectu erant Sacrificia, ſed etiam ad expiandum & ſanctificandum populum, qua ratione erant Sacramenta, ut patet ex definitione Sacramenti in genere. At cum de ſingulis Sacrificiis judicari non poſſit, an fuerint inſtituta, etiam ad ſanctificationem Hebræorum, certo definiri non poteſt quot fuerint Sacramenta Legis ſcriptæ.

Nullus revocat in dubium, an extent Sacramenta in nova Lege, ſed gravis controverſia nobis eſt cum Novatoribus. 1. Circa numerum Sacramentorum, de quo dicemus cap. penultimo hujus Tractatus. 2. Circa virtutem, & efficaciam Sacramentorum, de qua nunc dicendum.

CAPUT IV.

De differentia Sacramentorum veteris & novæ Legis.

Q. 1. D*Ifferuntne Sacramenta veteris, & novæ Legis?*

R. 1. Negari non poteſt differre ſaltem ritu externo; nam Circumciſio, & Agnus Paſchalis alio ritu peragebatur in Lege veteri, quam Baptiſmus & Euchariſtia in Lege Evangelica.

Sed gravis eſt controverſia Catholicos inter & Heterodoxos, utrum virtute, & efficacia differant. Hi ex falſo ſuo principio, nempe *ſolam fidem juſtificare*, omnibus Sacramentis tum novæ, tum antiquæ Legis vim ſanctificandi adimunt, nullamque eis efficaciam concedunt, niſi ad excitandam, & ſuſtinendam fidem ſuſcipientis, cum hoc ſolo diſcrimine, quod noſtra Sacramenta aptiora ſint ad fidem roborandam, utpote ſigna expreſſiora: *Sophiſticæ ſcholæ*, inquit Calvinus lib. 4. Inſtit. cap. 4. §. 14. & 17. *tradiderunt Sacramenta novæ Legis conferre gratiam, modo non ponamus obicem peccati mortalis: quæ ſententia dici non poteſt, quam ſit exitioſa ... Certe diabolica eſt. Quamobrem fixum maneat, non eſſe alias Sacramentorum, quam verbi Dei, partes.*

Nihilominus ut Catholicis imperitis fucum faciant, & Sacræ Scripturæ, ſanctorumque Patrum textus eludant, magnificis verbis noſtra Sacramenta præ veteribus extollunt; quamvis de iis humilia admodum ſentiant. 1. Inquiunt, noſtra faciliora ſunt. 2. Chriſtum Dominum habent auctorem, eumque clarius annuntiant. 3. Celebrantur alio ritu, & quidem efficaciori, etſi non ad producendam gratiam, tamen ad excitandam & obſignandam fidem promiſſionum.

Verum hæc diſcrimina ſpectant tantum circumſtantias accidentales, & ritum exteriorem, minimeque cadunt in ipſam naturam, & eſſentiam Sacramentorum noſtrorum. Quid enim refert ad eſſentiam Sacramenti,

ti, quod ſit a Chriſto auctore, ſi Chriſtus majorem ei non indidit virtutem? Quid intereſt parvuli, quod Baptiſmus ſignificet Chriſtum non jam venturum, ut circumciſio, ſed de facto veniſſe, aut celebretur ritu ſignificantiori, & magis idoneo ad excitandam fidem; cum parvulus iſta non percipiat? Pura fictio eſt quorundam Lutheranorum, parvulum in adminiſtratione Baptiſmi elicere actum fidei: gemitus & clamores, quos emittit dum baptizatur, ſi eorum ratio haberetur, eſſent ſigna ipſum abnuere fidem., & gratiam Baptiſmi. Quod de parvulis aſſerimus, idem dicendum de ægris adultis, quibus Concilium Carthag. IV. Can. 76. ann. 368. præcipit dandam abſolutionem, & Euchariſtiam, etiamſi uſum rationis amiſerint. 3. Denique ſi Sacramenta noſtra eo ſolum ſunt efficaciora veteribus, quod perficiantur ritu aptiori ad excitandam fidem, minoris ſunt virtutis, quam lectio Evangelii: tum quia promiſſiones divinæ in illo clarius exprimuntur, tum quia in mente adverſariorum Sacramenta teſtimonium accipiunt a verbo Dei ſcripto. His, & ſimilibus rationibus permotus Ludovicus le Blanc, Verbi divini Pſeudo-miniſter deſeruit in hac parte ſuum Prophetam Calvinum, agnovitque in ſuis theſibus Sedannenſibus, Sacramenta novæ legis eſſe per ſe cauſſam inſtrumentalem ſanctitatis. Quare

R. 2. De fide eſt Sacramenta novæ Legis differre a veteribus non ſolum externo ritu, ſed continere gratiam, quam ſignificant, eamque conferre ex opere operato non ponentibus obicem. Ita enim definiit Concilium Trid. ſeſſ. 7. Canonibus ſequentibus.

Can. 2. *Si quis dixerit ea ipſa novæ legis Sacramenta a Sacramentis veteris Legis non differre, niſi quia cæremoniæ ſunt aliæ, & alii ritus externi, anathema ſit.*

Can. 6. *Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non continere gratiam, quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre; quaſi ſigna tantum externa ſint accepta per fidem gratiæ, vel juſtitiæ, & notæ quædam Chriſtianæ profeſſionis, quibus apud homines diſcernuntur fideles ab infidelibus, anathema ſit.*

Can. 8.

Can. 8. *Si quis dixerit per ipſa novæ legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, ſed ſolam fidem divinæ promiſſionis . . . . ſufficere, anathema ſit.*

Q. 2. *Quid eſt Sacramentum juſtificare ex opere operato?*

R. Senſus eſt Sacramentum ipſum, ſeu applicationem ſigni exterioris non quidem naturaliter, & tanquam cauſſam principalem, phyſice (ut falſo nobis imponunt Novatores) ſed ex inſtituto & meritis Chriſti per ſe, tanquam per cauſſam inſtrumentalem, habere vim & efficaciam ad producendam gratiam ſive moraliter, ſive phyſice in ſuſcipiente, diſpoſito tamen, ſi ſit adultus.

Nec movere nos debet quod objiciunt Novatores; illum loquendi modum eſſe barbarum, & contra Grammaticæ regulas; Eccleſias quippe illas plerumque ſpernit, non curans quanta eloquentia, ſed quanta evidentia doceat; nam, ut ait S. Auguſtinus, *quid poteſt clavis aurea, ſi aperire quod volumus non poteſt? aut quid obeſt lignea, ſi poteſt?* Eſto modus ille loquendi ſit novus, & a Scholaſticis inventus, merito tamen Eccleſia illum conſecravit, cum ſublata omni æquivocatione tam clare diſtinguat virtutem Sacramenti a fide ſuſcipientis.

Dixi 1. *ſive moraliter, ſive phyſice*, quia mera eſt Scholæ quæſtio, an Sacramenta novæ Legis moraliter, aut phyſice producant gratiam, quam neque Innocentius III. in Concilio Lateranenſi IV. neque Eugenius IV. in decreto pro Armenis, neque Concilium Tridentinum ullatenus attigerunt.

Dixi 2. *diſpoſito;* Quemadmodum enim ignis v. g. quamvis ex ſe, naturaque ſua vim habeat comburendi, nihilominus prærequirit diſpoſitiones in ligno, ſine quibus non comburet, ita & Sacramenta novæ Legis, licet per ſe efficacia, non operantur tamen, niſi in ſuſcipiente adſint fides, pietas, & ceteræ diſpoſitiones prærequiſitæ. Quod tam aperte declarat Concilium Tridentinum, ut mirari liceat frontem Novatorum calumniantium Eccleſiam Romanam ſalu-

tem

tem polliceri ſuſcipientibus Sacramenta, etiamſi fide, & pietate careant.

Dixi 3. *Si ſit adultus*; Quia Sacramenta novæ Legis nullam in infantibus prærequirunt diſpoſitionem; ſi enim voluntas primi parentis potuit eis nocere, cum nondum uſum haberent propriæ voluntatis, convenientiſſimum fuit pietatem & ſollicitudinem ſanctæ matris Eccleſiæ prodeſſe eis etiam non cooperantibus.

Q. 3. *Quis ſenſus hujus propoſitionis, Sacramentum producit gratiam ex opere operantis?*

R. Senſus eſt, Sacramentum ex ſe non habere virtutem & efficaciam; ſed totum fructum, qui a ſuſcipiente percipitur, tribuendum eſſe ejus fidei, & devotioni.

Q. 4. *Quid Concilium Tridentinum in laudatis canonibus proponit fide credendum?*

R. 1. Fide credendum præciſe docet, Sacramenta novæ Legis 1. differre pluſquam ritu externo a Sacramentis veteribus. 2. Gratiam continere, eamque conferre ex opere operato non ponentibus obicem.

R. 2. Concilium non attingere quæſtionem, utrum Sacramenta veteris Legis producerent, vel non producerent gratiam, an ex opere operantis, aut ex opere operato, ac proinde intactam relinquere ſententia tum Magiſtri Sententiarum ſcribentis lib. 4. diſtinct. 1. Sacramenta veteris Legis (excepta Circumciſione, quam putat datam in remedium peccati originalis) a Deo impoſita fuiſſe in ſervitutem, non in juſtificationem: tum Hugonis Victorini lib. 1. de Sacramentis part. 8. & ſancti Bonaventuræ in quartum diſt. 1. docentium inſtituta fuiſſe illa Sacramenta ad ſignificationem futurorum, & efficiendam juſtitiam exteriorem; per accidens autem & ſecundario, nempe rationem fidei juſtificaſſe etiam ex opere operato ſimul, & ex opere operantis.

R. 3. Ex iis canonibus facile colligi mentem Concilii fuiſſe; Sacramenta vetera non produxiſſe gratiam ex opere operato. Etenim Can. 2. declarat noſtra Sacramenta differre a veteribus non ſolo ritu externo: differunt ergo virtute, & efficacia. Atqui non differ-

gent,

rent, ſi vetera, ſicuti & nova, conferebant gratiam ex opere operato: ergo ad mentem Concilii, Sacramenta veteris Legis non habent per ſe, & ex opere operato vim juſtificandi, ſed ſolum juſtificarunt ex opere operantis. Et hæc eſt ſententia ſancti Thomæ 3. part. quæſt. 62. art. 6. & omnium fere Theologorum, quibus adhærendum eſt; maxime cum eam doceat Catechiſmus Rom. part. 2. num. 27. & Eugenius IV. illam credendam Armenis propoſuerit in ſuo decreto poſt Concilium Florentinum ann. 1439. tanquam doctrinam Eccleſiæ Romanæ.

Q. 5. *Quomodo probatur Sacramenta veteris Legis non produxiſſe ex opere operato ſanctitatem interiorem?*

R. Probatur 1. ex Scriptura. Apoſtolus quippe in epiſtola ad Galatas, & ad Hebræos diſerte docet Sacramenta, & ſacrificia veteris legis fuiſſe elementa egena, & vacua, nec potuiſſe auferre peccata, ſolumque valuiſſe ad emundationem carnis, ideſt, ad munditiem legalem, denique fuiſſe reprobata ob ſuam inutilitatem. Verba ejus ſunt cap. 4. verſ. 9. Epiſt. ad Galat. *Quomodo convertimini iterum ad infirma, & egena elementa, quibus denuo ſervire vultis?* Cap. 7. verſ. 18. ad Hebr. *reprobatio quidem fit præcedentis mandati, propter infirmitatem ejus, & inutilitatem.* Porro ſi tota Lex fuit infirma, & inutilis ad mundandam conſcientiam, etiam antequam abrogaretur per Evangelii prædicationem, a fortiori ſacrificia, & Sacramenta, quæ in lege continebantur tanquam pars in toto. Et cap. 9. verſ. 9. ejuſdem Epiſtolæ expreſſis verbis tradit vetera Sacramenta produxiſſe ſanctitatem exteriorem, non vero interiorem, *juxta quam* (legem) *munera & hoſtiæ offeruntur, quæ non poſſunt juxta conſcientiam perfectum facere ſervientem, ſolummodo in cibis, & in potibus, & variis baptiſmatibus, & juſtitiis carnis, uſque ad tempus correctionis impoſitis*; ubi Apoſtolus manifeſte loquitur de lege ante, non vero poſt ejus abrogationem. Et verſ. 13. ejuſdem capitis, *ſi enim*, inquit, *ſanguis hircorum, & taurorum, & cinis vitulæ aſperſus inquinatos ſanctificat ad emundationem carnis* (en ſanctitas legalis) *quanto magis*

gis ſanguis Chriſti ; qui per Spiritum ſanctum ſemetipſum obtulit immaculatum Deo , emundabit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis ?

Probatur 2. ex Patribus.

S. Baſilius lib. de Spiritu ſancto cap. 14. ſcribit tantam eſſe differentiam inter Sacramenta vetera & noſtra , quanta inter ſomnia , & veritatem , & inter umbras , vel imagines & ea quæ vera ſunt.

Sanctus Chryſoſtomus oratione de baptiſmate Chriſti : *Judaica* , inquit , *expiatio nequaquam a peccatis liberabat , ſed a corporis ſordibus tantum ; noſtra vero talis non eſt ; nam & a peccatis liberat , & animam abſtergit , & ſpiritus gratiam largitur.*

Sanctus Auguſtinus Pſalm. 73. *Sacramenta novi Teſtamenti* ; inquit , *dant ſalutem : Sacramenta veteris promiſerunt Salvatorem* . Et quæſt. 25. in Lib. Num. *Si per ſe attendatur Sacramenta vetera , nullo pacto poſſunt mederi ; ſi autem res ipſæ , quarum hæc Sacramenta ſunt , inquirantur ; in iis inveniri poterit curatio peccatorum .*

Q. 6. *Unde colligitur Sacramenta veteris legis produxiſſe gratiam interiorem ex opere operantis ?*

R. Colligitur 1. ex Scriptura , Gen. 4. verſ. 1. ubi ſic habetur , *Reſpexit Dominus ad Abel , & ad munera ejus , ad Cain vero & ad munera illius non reſpexit ;* quæ verba expendens Apoſtolus cap. 11. ad Hebr. verſ. 4. ſic ſcribit , *fide plurimam hoſtiam Abel , quam Cain , obtulit Deo , per quam teſtimonium conſecutus eſt eſſe juſtum :* ergo vetera ſacrificia juſtificabant per fidem offerentium : *Pro peccatis* , inquit S. Thomas 1. 2. quæſt. 103. art. 2. *offerebantur ſacrificia quædam in veteri lege , non quia ipſa ſacrificia a peccato mundarent ; ſed quia erant quædam proteſtatio fidei , quæ a peccato mundat* . Item 2. Machab. cap 12. Judas *miſit Jeroſolymam offerri pro peccatis mortuorum ſacrificium .*

Colligitur 2. ratione Theologica : tunc actus religioſi Deo grati ſunt , & meritorii gratiæ , quando fide & caritate exercentur : atqui offerre ſacrificium & recipere Sacramentum ſunt actus religioſi a Deo in

Lege

Lege præſcripti : Ergo cum fide & caritate exercebantur, Deo grati erant & apud illum meritorii gratiæ, quam ſignificabant, & promittebant. Hinc Levitic. 1. v. 14. dicitur, *holocauſtum eſt, & oblatio ſuaviſſimi odoris Domino*. Et Rom. 2. v. 13. *factores Legis juſtificabuntur*.

Q. 7. *Quomodo probatur Sacramenta novæ Legis producere ſanctitatem interiorem ex opere operato?*

R. Probatur 1. generatim ex allatis textibus tum Scripturæ, tum SS. Patrum, quibus demonſtravimus Sacramenta vetera fuiſſe egena & vacua, noſtra vero plena & efficacia: illa extitiſſe figuram & umbram, iſta eſſe corpus, ſeu rem ipſam & veritatem: priora promiſiſſe Salvatorem, poſteriora dare ſalutem.

Probatur 2. ſpeciatim de ſingulis Sacramentis.

De Baptiſmo habetur Joann. 3. ,, Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt ,, introire in regnum Dei. ,, Hic per baptiſmum datur Spiritus & nova nativitas, quod S. Joannes Baptiſta negat de ſuo Baptiſmo: *Ego quidem*, inquit Matth. 3. *baptizo vos in aqua in pœnitentiam . . . . ipſe* (Chriſtus) *vos baptizabit in Spiritu Sancto*. Marci 1. Baptiſmus Joannis dicitur Baptiſmus *pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum*, ubi remiſſio peccatorum non tribuitur immediate baptiſmo Joannis, ſed pœnitentiæ, ut moneamur illud baptiſma non remiſiſſe peccata niſi ex opere operantis; at non ita de baptiſmo Chriſti, nam ex Apoſtolo cap. 3. ad Titum, *ſalvos nos fecit per lavacrum regenerationis*.

De Confirmatione legimus Actuum 8. *Imponebant* (Apoſtoli) *manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*.

De Euchariſtia Joannis 6. *Caro enim mea vere eſt cibus .... qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem ... vivet in æternum*.

De Sacramento Pœnitentiæ Joannis 20. ,, Accipite ,, Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, re- ,, mittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.

De Extrema-Unctione Jacobi 5. *Si in peccatis ſit* (infirmus) *remittentur ei*.

De

De Ordine 2. ad Tim. 1. *Admoneo te, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.*

De Matrimonio expreſſe quidem non legitur in Scriptura quod gratiam conferat, ſed colligitur tum ex cap. 5. Epheſ. ubi dicitur magnum Sacramentum; tum ex Traditione, ut ſuo loco exponetur.

Nec dicant adverſarii hæc dici de Sacramentis, quatenus ritus exterior excitat fidem, quæ immediate remittit peccata. Namque 1. ex ipſis non licet addere verbo divino, maxime quando additio non tamen eſt explicatio, quam corruptio ſcripturæ; textus autem allati nihil continent de fide promiſſionum, ſed totam efficaciam tribuunt ritui exteriori. 2. Primis ſæculis, quibus concedunt adverſarii verbum Dei fuiſſe pure prædicatum, Eccleſia miniſtrabat parvulis Baptiſmum & Euchariſtiam, & adultis decumbentibus, etiamſi uſum rationis amiſiſſet, ut conſtat ex Conc. IV. Carthag. cit. cap. 4. nec S. Jacobus, dum præſcribit ungendos infirmos in remiſſionem peccatorum, requirit ut menti ſani ſint. Denique primis illis temporibus Eccleſia admiſit Baptiſmum, Ordinationes, & alia Sacramenta ab hæreticis collata, qui ſana fide carebant: ergo vel his ſolis exemplis conſtat Eccleſiam primis ſæculis docuiſſe Sacramenta Evangelica per ſe immediate operari.

Solvuntur Objectiones.

OBjicies 1. Scripturæ eodem prorſus modo loquuntur de Sacramentis antiquis ac de noſtris: ergo par in utriſque virtus. Probatur anteced. 1. ſicut Jacobi 5. de Extrema Unctione dicitur, *orant* (Presbyteri) *ſuper eum .... & oratio fidei ſalvabit infirmum:* ſic legitur Levit. 4. & 5. de ſacrificiis, *rogabitque pro eo Sacerdos ... & dimittetur ei:* & Hebræor. 5. *omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus .... ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis.* 2. Actuum 8. refertur de Confirmatione, quod per impoſitionem manuum fideles accipiebant Spiritum ſanctum, & de Joſue ſimi-

ſimiliter habetur Deuteron. cap. ult. *repletus eſt ſpiritu ſapientiæ; quia Moyſes poſuit ſuper eum manus ſuas.* Item & de Saule primi Regum cap. 10. legitur mutatum eſſe in virum alium virtute unctionis per Samuelem miniſtratæ.

Diſtinguo anteced. Eodem modo loquuntur abſolute & univerſaliter, Nego antec. nullibi enim legitur in Scriptura de Sacramentis noſtris, ſicut de veteribus, quod ſint egena, vacua, infirma, & inutilia elementa: Eodem modo loquuntur aliquando, ſubdiſtinguo, reſpectu munditiæ legalis, quam conferebant ex opere operato, Conc. Reſpectu munditiæ interioris, & gratiæ ſanctificantis, Nego anteced. & conſeq.

Confirmatur reſponſio 1. ex Apoſtolo, qui c. 9. ad Hebræos ſeipſum explicat, & textum Levitici in objectione citatum exponit, nempe Pontificis orationem valuiſſe tantum ad eluenda peccata legalia, ſeu immunditias legales; „ Si enim ſanguis hircorum, „ *inquit*, ... inquinatos ſanctificat ad emundationem „ carnis, &c. „ de peccatis vero proprie dictis ſubdit cap. 10. *impoſſibile enim eſt ſanguine taurorum & hircorum auferri peccata.*

Confirmatur 2. ex S. Auguſtino, qui quæſt. 25. in Librum Numerorum notat ſacrificia vetera offerri ſolita tantum pro peccatis ignorantiæ, nulla vero pro peccatis ſuperbiæ, ſeu malitiæ: „ quod genus peccati, „ *inquit*, non dixit Moyſes ullo genere ſacrificii purga„ re opportere, tanquam inſanabile judicans illa dun„ taxat curatione, quæ per ſacrificia gerebatur. „

Ad ſecundum & tertium textum in confirmationem prolatos reſpondeo hujuſmodi textus non eſſe ad rem; nec enim manus impoſitio facta a Moyſe ſuper Joſue, nec unctio Saulis per Samuelem collata erant Sacramenta; cum non eſſent ritus ſacri & permanentes, ſed quædam cæremoniæ tranſeuntes, quæ pertinebant, ad gratiam miraculorum non infrequentem apud Iſraelitas.

Inſtabis: Scriptura diſerte tradit hominem juſtificari per fidem, *arbitramur enim*, inquit Apoſtolus, Rom. 3. verſ. 28. *juſtificari hominem per fidem ſine operibus Legis:* ergo neceſſe eſt dicere hominem non

non juſtificari per Sacramenta, niſi velimus Apoſtolo contradicere.

Diſt. antec. Per fidem, tanquam per diſpoſitionem ad Sacramenta cum fructu percipienda, Conced. Per fidem ſimpliciter, quæ excludat Sacramenta, Nego antec. Scribit enim Apoſtolus c. 10. ad Tit. *ſalvos nos fecit per lavacrum regenerationis*.

Objicies 2. Apoſt. 1. Cor. 1. monens Chriſtianos; ne neglectis bonis operibus, nimium confidant in Baptiſmo, & in Euchariſtia, proponit exemplum Judæorum, qui perierunt, licet eandem eſcam ſpiritualem nobiſcum manducaverint, & eundem potum ſpiritualem biberint, *bibebant autem*, inquit, *de ſpirituali conſequente eos petra; petra autem erat Chriſtus*. Unde S. Auguſtin. in Pſal. 77. *Idem in myſterio Judæorum cibus & potus, qui noſter*. Ergo ſi Judæi eandem eſcam ſpiritalem, & eundem potum nobiſcum habuerunt, proculdubio ſacramenta eorum erant ejuſdem virtutis ſpiritualis cum noſtris.

R. 1. locum illum non eſſe ad rem, manna enim, & aqua de petra ſcaturiens non erant ſacramenta, ut dictum eſt cap. 2.

R. 2. diſt. anteced. ex Apoſtolo Judæi eandem eſcam manducarunt, & eundem potum biberunt inter ſe, Concedo: nobiſcum, nego antec. alias Diſcipulus loqueretur contra Magiſtrum, qui expreſſis verbis Joann. 6. v. 32. diſtinguit manna ab Euchariſtia; *non Moyſes*, inquit, *dedit vobis panem de cælo, ſed Pater meus dat vobis panem de cælo verum .... ut ſi quis ex ipſo manducaverit, non moriatur*, v. 50. Scopus ergo Apoſtoli eſt deterrere Chriſtianos a fornicatione, & aliis peccatis, exemplo Judæorum, qui licet omnes ſingularibus Dei beneficiis fuerint cumulati, per mare inſigni miraculo tranſierint, eadem eſca & eodem potu uſi ſint; plures tamen ex illis in peccatum lapſi proſtrati ſunt in deſerto. Unde concludit Apoſtolus duriora Chriſtianos manere, ſi carne Chriſti ſaginati, & ſanguine ejus potati efficiantur idololatræ & fornicarii, ſicut & Judæi. Obvius & apertus erit ſenſus legenti caput integrum.

Porro manna, aqua de rupe ſcaturiens, tranſitus ma-

ris, & columna, quæ erat nubes per diem & ignis per noctem, dicuntur ſpiritualia propter ſignificationes myſticas; manna enim præfigurabat Chriſtum Dominum panem verum nobis de cælo miſſum; tranſitus maris baptiſmum, in quo merguntur peccata; aqua ſcaturiens e rupe percuſſa, Spiritus Sancti dona, quæ nobis fluxerunt a Chriſto in cruce percuſſo; columna viam Judæis demonſtrans, fidem prælucentem Chriſtianis ad patriam cæleſtem pergentibus.

Ad confirmationem ex S. Auguſtino petitam reſpondeo diſtinguendo: idem Judæorum cibus & potus, qui noſter ſignificatione, Concedo: idem virtute & efficacia, Nego. Addit enim S. Doctor, „ ſignificatione „ idem, non ſpecie, quia idem ipſe Chriſtus, illis „ in petra figuratus, nobis in carne manifeſtatus.

Inſtabis 1. ex eodem S. Auguſtino virtus omnium Sacramentorum eſt gratia: ergo omnia ſacramenta ſunt virtute paria.

Diſt. antec. virtus major, vel minor, Concedo: eadem, Nego antec. nam ex citato libro contra Fauſtum „ vetera Sacramenta promittebant Salvatorem, „ noſtra vero dant ſalutem, „ hoc eſt, illa ſanctificabant ratione fidei, & ex opere operantis, iſta virtute ſigni, & ex opere operato.

Sic intelligendus S. Leo, ſerm. 2. in die Pentecoſtes, ubi ſic loquitur, „ ſine hac gratia nulla ſunt „ inſtituta Sacramenta, nulla ſunt celebrata myſteria, „ ut eadem ſemper fuerit virtus Chariſmatum, quam- „ vis non eadem fuerit menſura donorum. „ Totus enim ibi eſt S. Pontifex ut oſtendat SS. Patriarchas, Prophetas, Sacerdotes eodem ſpiritu, quo Apoſtolos afflatos fuiſſe: adeo ut myſterium Pentecoſtes „ non „ fuerit (*verba ejus ſunt ſerm. 3. de Nat.*) inchoa- „ tio muneris, ſed adjectio largitatis: nec minus „ adepti ſunt, qui credidere Chriſtum promiſſum, „ quam qui ſuſcepere donatum. „ At quomodo Abraham, Samuel, Daniel, & ceteri Prophetæ tantam ſanctitatem conſecuti ſunt? Certe non efficacia Sacramentorum & ſacrificiorum, utpote quæ eſſent egena & vacua elementa, ſed virtute fidei in Chriſtum Dominum.

Inſta-

Inſtabis 2. S. Auguſtinus cap. 11. lib. 2. de nupt. & concupiſc. & cap. 14. lib. 4. contra Donatiſtas ſcribit Circumciſionem id parvulis contuliſſe, quod nunc confert Baptiſmus: Ergo.

R. 1. Circumciſio, quamvis in lege Moyſis fuerit præcepta, tamen non eſt ex Moyſe, ſed ex Patribus, Joann. 7. verſ. 22. quare non eſt confundenda cum ſacramentis Moſaicis, ſed revocanda ad Sacramenta Legis naturæ, quæ Concilium Tridentinum non comprehendit in Canonibus citatis de Sacramentis novæ & veteris Legis, ut relinqueret Theologis liberam opinandi facultatem circa Circumciſionem, quam plures exiſtimarunt per ſe remiſiſſe peccatum originale in parvulis.

R. 2. S. Auguſtinum videri ſenſiſſe Circumciſione eſſe inſtitutam ad delendum peccatum originale. Duo autem traxerunt S. Doctorem in illam ſententiam, ſcilicet error, qui irrepſit in Codicibus Græcis, quibus utebatur, & Pelagianorum pertinacia in negando peccato originali, a qua, ut eos removeret, efficax videbatur Circumciſionis præceptum, prout deſcribitur in iiſdem Codicibus; ſic enim habent cap. 17. Gen. verſ. 14. „ Maſculus, cujus præ„ putii caro circumciſa non fuerit octavo die, dele„ bitur anima illa de populo ſuo, quia pactum meum „ irritum fecit. „ Ex quibus verbis ſic ratiocinabatur S. Doctor. Parvulus non circumciſus octavo die damnandus eſt propter irritum pactum: quodnam autem pactum? certe non pactum initum cum Abrahamo; parvulus enim præcepti capax non eſt: ergo non poteſt intelligi niſi pactum, quod pepigit Deus cum Adamo, in quo omnes prævaricati ſunt; atque ideo damnandi, niſi aliquo ſalutari remedio adjuventur, qualis poſt Chriſtum eſt Baptiſmus, & ante illum Circumciſio juxta S. Auguſtini ſententiam, cujus auctoritate permoti Patres ipſo poſteriores, communiter docuerunt inſtitutam fuiſſe Circumciſionem ad delendum peccatum originale.

At vero Patres S. Aug. antiquiores, unanimi conſenſu tradiderunt Circumciſionem datam eſſe ſolum in

ſignum diſtinctionis, non ut juſtitiæ opus, ut loquitur S. Juſtinus in Dial. cum Tryphone. *Non per eam juſtificabatur homo*, inquit S. Irenæus, *ſed in ſigno data eſt*. Item Tertull. lib. contra Judæos cap. 3. ſic ſcribit: *providens Deus quod hanc Circumciſionem in ſignum, non in ſalutem eſſet daturus, &c.* Et S. Chryſoſt. hom. 7. in Gen. *ad juſtitiam*, inquit, *ipſa circumciſio nihil contulit*. Similia habent S. Cyprianus lib. contra Judæos, S. Ambroſius epiſt. 72. & lib. de Abrahamo cap. 4. S. Hieronymus in cap. 3. ad Galatas.

Hanc poſteriorem ſententiam tandem amplexus eſt S. Thomas 3. p. q. 70. art. 4. ubi mutavit quod ſcripſerat in 4. diſt. 1. q. 2. art. 4. *In Baptiſmo*, inquit, *confertur gratia ex ipſius virtute Baptiſmi ... In Circumciſione autem non conferebatur gratia ex virtute Circumciſionis, ſed ex virtute fidei Paſſionis Chriſti*.

Duo itaque, juxta Angelicum Doctorem, in Circumciſione ſunt attendenda. Primum eſt ipſummet circumciſionis ſignum in Abrahamo inſtitutum. Secundum eſt profeſſio fidei in Meſſiam venturum, quam diximus a Deo inſpiratam in ſtatu naturæ ad delendum peccatum originale; quamque uſque ad Chriſti Domini adventum permanſiſſe fatendum eſt: cum non eſſet aliud remedium apud Judæos pro feminis, & parvulis maribus ante octavum diem decedentibus. Porro ex dictis conſtat non fuiſſe ſignum determinatum ad emittendam illam profeſſionem; ſed potuiſſe fieri pro parvulis per quoslibet nutus, & pro adultis per ſacrificia qualiacumque. Unde poſtquam inſtituta eſt Circumciſio, illa communiter uſi ſunt parentes ad profitendam illam fidem pro parvulis. Et ita in Circumciſione revera delctum fuit peccatum originale, non quidem virtute Circumciſionis, quia ad hoc non fuit inſtituta, ſed virtute profeſſionis fidei, quæ in illo ritu emittebatur pro parvulis: cui ſententiæ adhærendum probatur.

1. Ex Scriptura, Geneſ. 17. ubi in Hebræo, & in Vulgata editione legitur ſimpliciter: *Maſculus, cujus præputii caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo*, ubi omittuntur duo illa vocabula

(octa-

(octavo die) quæ S. Auguſtinus legebat in Codice Græco non ſano ; quibuſque nitebatur ejus ſententia. Unde corruente fundamento, ſuperſtructam opinionem corruere quoque neceſſum eſt. Itaque juxta veram lectionem hujus textus, præceptum Circumciſionis dirigitur ad adultos ſub pœna capitis, ſi pactum Circumciſionis irritum fecerint, hoc eſt, ſi ſe aut ſuos circumcidere neglexerint. Quod autem is ſit proprius ſenſus Scripturæ, colligitur tum ex contextu citati capitis, tum ex cap. 4. Exodi, ubi Dominus ob neglectam Circumciſionem in filio Moyſis, non infantem, ſed patrem voluit occidere. Præterea Apoſtolus c. 3. & 4. epiſt. ad Romanos, totus eſt ad probandum non Circumciſionem, ſed fidem juſtificaſſe, ait enim cap. 3. *quæ utilitas Circumciſionis?* tum ſubdit, *multum per omne modum, primum quidem, quia credita ſunt illis* (Judæis) *eloquia Dei*. Hoc præcipuum munus Circumciſionis in mente Apoſtoli; nec verbum addit, ex quo colligere liceat eam remiſiſſe peccatum, quod eſt quid longe majus. Immo capit. ſeq. ex profeſſo probat Circumciſionem non habuiſſe hanc efficaciam. *Beatus vir*, inquit, *cui non imputavit Dominus peccatum; beatitudo ergo in hac Circumciſione tantum manet, an etiam in præputio? ... non in Circumciſione, ſed in præputio*. Legenda ſunt hæc duo capita.

2. Circumciſio non applicabatur mulieribus, nec maribus ante octavum diem, ad quem ſane multi non perveniebant morte præoccupati. Item per quadraginta annos, quibus Judæi commorati ſunt in deſerto, omiſſa eſt Circumciſio, Joſue 5. v. 5. quid ita? niſi quia, cum tantum eſſet inſtituta ad diſtinguendum genus Abrahæ ab aliis nationibus, inutilis videbatur, quandiu Judæi in deſerto ab omnibus ſeparati manſerunt.

R. 3. Poſſe utcunque conciliari ſententiam S. Auguſtini cum oppoſita, ſi dicatur in Circumciſione deletum fuiſſe peccatum originale, non vi ritus externi, qui ad hunc effectum non fuit a Deo inſtitutus; ſed ratione profeſſionis fidei, ut ſupra docebat S. Thomas.

COROLLARIUM.

EX dictis tum in hoc capite, tum in duobus præcedentibus, Sacramenta veteris & novæ Legis definiri poſſunt per differentias ſpecificas hoc modo.

Sacramentum veteris Legis eſt ſignum ſenſibile ſacrum, a Deo permanenter inſtitutum ad producendam per ſe ſanctitatem legalem, ſolumque ſignificandam interiorem. Hæc definitio convenit etiam Sacramentis Legis naturæ.

Sacramentum novæ Legis eſt ſignum ſenſibile, ſacrum, a Chriſto Domino permanenter inſtitutum, ad producendam per ſe & ex opere operato ſanctitatem interiorem.

In duobus ergo potiſſimum differunt Sacramenta nova a veteribus. 1. quia ſunt inſtituta a Chriſto Domino, ut infra probabitur, 2. quia gratiam ſanctificantem & juſtitiam conferunt ex opere operato.

Ceterum, cum res ſenſibiles & materiales poſſint dupliciter conſiderari, ſcilicet metaphyſice, hoc eſt, ſecundum genus & differentiam, & phyſice ſecundum partes phyſicas, ex quibus eſſentialiter conſtat: duplex eſt quoque earum definitio: homo v. g. metaphyſice definitur animal rationale, phyſice vero totum compoſitum ex anima rationali & corpore organico; ſic duplex eſt Sacramenti definitio, alia ſecundum genus & differentiam, quales ſunt mox allatæ definitiones: alia ſecundum partes, ex quibus componitur. Quamvis enim Sacramentum non ſit totum proprie phyſicum, cum partes ejus non ſint ſubſtantiales, incompletæ, & realiter unitæ, nec faciant unum per ſe, eſt tamen unum morale conflatum ex quibuſdam partibus, de quibus jam dicendum.

CA-

CAPUT V.

Ex quibus partibus conſtant Sacramenta novæ Legis?

Advertes quæſtionem eſſe de Sacramentis novæ Legis: etenim de illis ſolis deinceps dicturi ſumus, cum nihil examini ſubjiciendum ſuperſit circa vetera Sacramenta. Igitur ad propoſitam quæſtionem

R. Eugenius IV. in Decreto ſæpius citato, ſic definiit: „ Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona Miniſtri conficientis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, quorum ſi aliquod deſit, non perficitur Sacramentum.

Dicitur 1. *perficiuntur*, non vero conſtant, aut componuntur, quia Miniſter & ejus intentio non ingrediuntur compoſitionem Sacramenti; ſed ſunt quid Sacramento extrinſecum, pertinentque ad ejus cauſſam efficientem, de qua inferius.

Ergo Sacramenta novæ Legis ex duobus tantum conſtant; ſcilicet rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma.

Dicitur 2. *omnia Sacramenta*: quod intelligendum eſt de Sacramentis novæ Legis. Licet enim eſſentiale ſit omni Sacramento cujuſcunque ſtatus conſtare ex rebus, cum omne Sacramentum neceſſario ſit ſignum ſenſibile; tamen neceſſe non eſt, ut omne Sacramentum conſtet verbis; multa ſiquidem in Lege veteri, ut Circumciſio, Gen. 17. ritus agni Paſchalis, Exod. 12. conſecrationes Pontificum & Sacerdotum, lib. Lev. cap. 8. celebrabantur abſque præſcripta verborum forma; quia verba ſunt ſigna expreſſiora, minimeque convenientia ſtatui Legis veteris, in qua myſteria ſub umbris latebant. Negari tamen non poteſt quin in celebratione quorundam Sacramentorum verba adhiberentur, nam Lev. 5. & 6. præcipiuntur preces in Sacrificiis pro peccato.

Dicitur 3. *rebus tanquam materia*, *verbis tanquam for-*

forma: & hoc per analogiam ad compoſitum phyſicum, in quo pars imperfectior & minus determinata, dicitur materia, & actus, quo determinatur materia ad tale eſſe, dicitur forma. Materia ligni v. gr. ex ſe indifferens eſt & indeterminata vel ad formam ignis, vel ad formam ligni aut cineris, & conſequenter ad hoc vel illud eſſe: determinatur autem per formam ignis ad eſſe ignis, & per formam ligni ad eſſe ligni. Similiter aqua ex ſe indifferens eſt, vel ad abluendum, vel ad refrigerandum, ſive ad emolliendum; ſed determinatur ad ablutionem ſignificandam per verba; *Ego te baptizo*.

Q. 2. *Quotuplex eſt materia?*

R. Duplex, remota, circa quam verſatur actio Miniſtri, ut aqua in Baptiſmo, peccata in Sacramento Pœnitentiæ: & proxima, quæ eſt uſus materiæ remotæ, ut ablutio.

Q. 3. *A quo tempore Theologi Sacramentorum noſtrorum partes appellant materiam & formam?*

R. Ex quo Philoſophia Ariſtotelis in Scholas Theologiæ penetravit. Qui enim ſcripſerunt ante Guillelmum Antiſſiodorenſem, qui primus legitur hanc loquendi rationem uſurpaſſe circa ann. 1215. ritum externum Sacramenti, vel formam; id. eſt, formulam Sacramenti, vel materiam, ſive rem Sacramenti appellaverunt: quanquam S. Auguſtin. per rem Sacramenti ſolet intelligere effectum Sacramenti; unde diſtinguit inter Sacramentum & rem Sacramenti.

Dices. Apoſtolus 1. ad Timot. 6. præcipit ut devitemus profanas vocum novitates.

R. 1. Voces illas nihil habere profani. 2. Apoſtolum loqui de novitatibus, quas Hæretici inducunt ad oppugnanda fidei dogmata. Addit enim, *& oppoſitionis falſi nominis ſcientiæ. Sunt autem*, inquit S. Auguſt. tract. 97. in Joann. *& doctrinæ Religionis congruentes verborum novitates, adverſus impietatem Arianorum novum nomen homouſion Patres crediderunt*.

Q. 4. *Quomodo probatur omnia Sacramenta novæ Legis conſtare rebus & verbis, ſeu materia & forma?*

R. Probatur 1. ex Scriptura, de Baptiſmo habetur

Epheſ. 5.

Epheſ. 5. v. 26. *mundans* (Eccleſiam) *lavacro aquæ in verbo vitæ*. Unde S. Auguſt. tract. 80. in Joann. *accedit verbum*, inquit, *ad elementum & fit Sacramentum. Detrahe verbum, quid eſt aqua, niſi aqua?* De Confirmatione; Actuum 8. *Oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum... tunc imponebant manus ſuper illos*. De Euchariſtia, Matth. 26. *Accepit Jeſus panem... deditque... & ait... hoc eſt Corpus meum*. De Extrema Unctione, Jacobi 5. *Orent ſuper eum ungentes eum oleo*.

Probatur 2. ex conſtanti Eccleſiæ Traditione, quæ ſemper res ſenſibiles, & aliqua verba ad conficienda Sacramenta adhibuit.

Dices 1. Euchariſtia non conſtat verbis tanquam forma.

Diſt. Euchariſtia in facto eſſe, ſeu ſecundum ejus eſſe permanens, Concedo: Euchariſtia in fieri, Nego. Perficitur enim per verba Chriſti Domini.

Dices 2. Matrimonium non perficitur verbis, cum a mutis valide contrahatur.

R. Si Sacerdos eſt miniſter hujus Sacramenti (quod expendetur ſuo loco). profert verba benedicendo ſponſum & ſponſam, quæ habent rationem formæ: ſi ipſi contrahentes ſunt miniſtri hujus Sacramenti, nutus, quibus muti exprimunt ſuum conſenſum, habent rationem verborum & formæ.

Dices 3. in Sacramento Pœnitentiæ non inveniuntur niſi verba, nimirum abſolutionis, & confeſſionis.

Reſpondent Tridentini Patres ſeſſ. 14. cap. 3. actus pœnitentis eſſe quaſi materiam hujus Sacramenti, quia abſolutio Sacerdotis proxime verſatur circa illos actus, tanquam circa propriam materiam, illoſque determinat ad ſignificandam remiſſionem peccatorum.

Nec dicas aliquando abſolvi ægrotum, qui cum uſu rationis caret, & omni ſenſu nullum producit actum, nam ſupponitur antea produxiſſe, nec retractaſſe, ſicque actus præteriti moraliter conjunguntur cum verbis abſolutionis.

CAPUT VI.

De verbis, quibus Sacramenta novæ Legis perficiuntur.

Controverſia eſt Catholicos inter & Pſeudoreformatos, num verba, quibus perficiuntur Sacramenta, ſint conſecratoria, an concionalia tantum & promiſſoria. Catholici primum conſtanter aſſerunt, Hæretici contra pertinaciter negant. *Vulgo dicunt*, inquit Calvinus lib. 4. Inſtitut. cap. 14. §. 7. „ conſtare Sacramentum verbo & externo ſigno; verbum „ intelligere debemus, non quod ſine ſenſu & fide „ inſuſurratum ſolo ſtrepitu, velut magica incanta- „ tione conſecrandi elementi vim habet . . . promiſ- „ ſionem intelligamus, quæ clara voce a Miniſtro „ prædicata, plebem eo manu-ducat, quo ſignum „ tendit ac dirigit. „

Q. 1. *Quid eſt verbum promiſſorium & concionatorium?*

R. Eſt verbum promiſſionem aliquam continens, quod per modum concionis profertur ad excitandam audientium fidem & devotionem.

Q. 2. *Quid eſt verbum conſecratorium?*

R. Eſt verbum, quod ordinatur non præciſe ad erudiendam plebem, cum ſæpius ignoto idiomate proferatur; ſed ad ſanctificandum & conſecrandum tum materiam, puta aquam in Baptiſmo, quatenus accedente verbo percipit virtutem ſanctificandi; *detrahe enim verbum*, inquit S. Auguſt. cit. tract. *quid eſt aqua? niſi aqua?* tum ipſum ſuſcipientem: verbum enim & materia ſimul juncta ipſum conſecrant & ſanctificant.

Q. 3. *Quare Novatores volunt verba Sacramentorum non eſſe niſi promiſſoria & concionalia?*

R. Quia in eorum mente non juſtificamur per applicationem ſigni ſacramentalis, ſed per ſolam fidem promiſſionum Chriſti, ex quo principio erroneo & hæretico ſequitur alius error, nempe verba ſacramentalia non habere alium effectum, quam excitare fidem promiſſionum, ac proinde debere pronuntiari eo modo, qui aptus ſit ad generandam fidem, & obſignanda promiſſa.

Q. 4.

Q. 4. Quomodo probatur verba ſacramentalia vere eſſe conſecratoria, non vero promiſſoria, & concionalia.

R. Probatur primo iiſdem argumentis, quibus c. 4. oſtendimus Sacramenta novæ Legis non eſſe inſtituta præciſe ad fidem promiſſionum obſignandam, ſed ad ſanctificandum per ſe & ex opere operato ſuſcipientem; illa enim verba vere ſunt conſecratoria, quæ per ſe, & ex opere operato conſecrant & ſanctificant ſuſcipientem ſacramentum, ſi obicem non ponat: atqui verba Sacramentorum novæ Legis materiæ conjuncta per ſe, & ex opere operato conſecrant & ſanctificant ſuſcipientem. Ergo.

Majorem concedunt adverſarii: eſt enim ex ipſis terminis nota; minor probata manet ex dictis cap. 4. de efficacia Sacramentorum novæ Legis.

Concio quidem prærequiritur reſpectu adultorum, juxta illud Matth. 28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos*, ut diſponantur per fidem, & alios actus a Concilio Trident. recenſitos, ſeſſ. 6. cap. 6. ſed non eſt pars Sacramenti, ut conſtat vel ſolo exemplo parvulorum, quibus dum baptizantur, foret inutilis ejuſmodi concio, cum eam nec audire poſſint, nec intelligere.

At, inquit Calvinus, intelligent, cum ad ætatem adultam pervenerint.

Contra 1. ſi non perveniant morte præoccupati, numquam intelligent, nec credent, & tamen non fruſtra baptizatos confitetur. 2. In ejus ſententia concio non eſt minus eſſentialis Baptiſmo, quam aqua. Ergo ſicut nullus eſſet Baptiſmus, ſi aqua non attingeret corpus infantis: ita, ſi nec concio ejus auditum afficeret.

Nec dicat Calvinus concionem attingere auditum aſtantium; nam 1. validus eſſet Baptiſmus collatus ab infideli miniſtro ſine teſtibus. 2. nec fides, nec infidelitas teſtium prodeſt aut obeſt ſuſcipienti Baptiſmum.

Probatur 2. e Scriptura, quæ conſtanter vocat verba ſacramentalia, benedictiones, invocationes, nuſquam conciones. De Baptiſmo habetur Actuum 22. v. 16. *Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua invocato nomine*

ipſius, nimirum Chriſti. Hinc communiter a Sanctis Patribus verba baptiſmalia dicuntur invocatio Sanctiſſimæ Trinitatis. De confirmatione habetur Actor. 8. *Oraverunt* (Apoſtoli) *pro ipſis ut acciperent Spiritum ſanctum*. De Eucharistia, 1. ad Corinth. 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt*? De Extrema unctione, Jacobi 5. *Orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini*.

Objiciunt 1. illud 1. Petri cap. 3. ubi Apoſtolus loquens de arca, in qua pauci, id eſt, octo animæ ſalvæ factæ ſunt, ſubdit, *quod & vos nunc ſimilis formæ, ſalvos facit Baptiſma, non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum*, Ubi notat Lutherus in textu Græco pro interrogatione haberi pactum ſeu ſtipulationem: Ergo verba Baptiſmi ſunt ad excitandam fidem promiſſionum Dei, & confirmandum pactum, quod anima init cum Deo.

Nego conſequentiam: locus enim citatus obſcuriſſimus dupliciter exponi poteſt. 1. ita ut Apoſtolus probet ex teſtimonio conſcientiæ, jam poſt Baptiſmum pacatæ, noſtrum lavacrum longe differre a purificationibus Judæorum, in quibus ſordes carnis ſolum deponebantur, cum in Baptiſmo peccata vere ablui teſtetur tranquillitas conſcientiæ, & fiducia quam habet ad Deum, 2. ita ut notet Apoſtolus reſponſiones ſeu ſponſiones, quæ a primis ſæculis ſolitæ ſunt fieri a baptizando. *Sub Antiſtitis manu*, inquit Tertullianus, lib. de Corona Militis cap. 3. *conteſtamur nos renuntiare diabolo, & pompæ, & Angelis ejus*. Inde Baptiſmus ſolet vocari a Sanctis Patribus, *ſponſio ſalutis*, quia initiandus confidenter renuntiat Satanæ, omnibus ejus operibus & pompis, pollicetur que ſe deinceps Chriſto adhæſurum. Quid autem ex hac explicatione elicere poſſunt Novatores in gratiam ſui erroris? Immo caput illud Apoſtoli nobis arma ſuppeditat ad illum confodiendum: docet enim expreſſis verbis Baptiſmum nos ſalvare, ſicut arca ex aquis diluvii octo animas liberavit. Porro arca non per fidem promiſſionum, ſed per ſeipſam familiam Noe liberavit: Ergo.

Ob-

Objiciunt 2. multos Sanctorum Patrum textus, ubi Sacramenta dicuntur ſignacula, pignora, arrhæ. Deinde ex S. Ambroſio, lib. de initiandis cap. 5. *Aqua baptiſmi ſine prædicatione divinæ Crucis, ad nullos eſt uſus futuræ ſalutis*. 3. S. Hieronymus in cap. 5. epiſt. ad Epheſ. exponens illud Apoſtoli: *Mundans* (Eccleſiam) *lavacro aquæ in verbo vitæ*, docet verbum vitæ eſſe doctrinam, 4. S. Auguſtinus, tract. 80. in Jo. quærens unde iſta tanta virtus aquæ, ut corpus tangat & cor abluat, reſpondet totum fieri per verbum, non quia dicitur, ſed quia creditur, de quo Dominus ait: *Jam vos mundi eſtis, non propter Baptiſmum, quo loti eſtis, ſed propter verbum, quod locutus ſum vobis*: Ergo.

Reſpondeo ad ſingula.

Ad primum, fatemur Sacramenta novæ Legis eſſe ſignacula ſignificantia & obſignantia, res ſacras, pignora & arrhas promiſſionum divinarum; Deus enim in noſtris Sacramentis exhibet quæ promiſit: in Euchariſtia v. gr. dat carnem, quam dandam promiſerat Jo. 6. in Baptiſmo confert Spiritum Sanctum, in quo baptizandos fideles præmonuerat ejus Præcurſor, Matth. 3. Sed nullus SS. PP. ſcripſit iſta nobis conferri in Sacramentis, quatenus fidem excitant per verbum concionale.

Ad ſecundum S. Ambroſius loquitur de benedictione præparatoria fontis baptiſmalis, cujus benedictionis meminit etiam S. Cyprianus epiſt. 69. in qua hæc habet: *Oportet mundari & ſanctificari aquam prius a Sacerdote, ut poſſit Baptiſmo ſuo peccata hominis, qui baptizatur, abluere*. Non quod hæc benedictio ſit de neceſſitate Sacramenti; ſed ita loquuntur SS. PP. ut probent Sacramenta haurire ſuam efficaciam ex Paſſione Chriſti, qui invocatur in hac benedictione. Poteſt etiam dici ipſum Baptiſmum eſſe prædicationem Crucis; quia ſignum eſt mortis & ſepulturæ Chriſti Domini; *in morte ipſius* (Chriſti) *baptizati ſumus*, ait Apoſtolus Rom. 6.

Ad tertium, opus illud non eſt S. Hieronymi, ſed Pelagii Hæretici, ut monet S. Aug. lib. 3. de peccatorum.

torum meritis cap. 1. & lib. de pecc. orig. cap. 11. quanquam auctor hujus libri, quiſquis ille ſit, non loquitur de Baptiſmo, ſed de animarum purgatione in genere, quæ ſit communiter per doctrinam.

Ad quartum, 1. ex Facundo lib. 9. cap. 5. quemadmodum calumniantium Hæreticorum eſt ex dubiis & obſcuris, quæ certa & manifeſta ſunt male interpretati, ita ſolitum eſt prudentiæ ac pietati Catholicæ, ex indubitatis atque evidentibus firmare ambigua, & latentia declarare. Quare juxta hanc regulam, opponimus S. Auguſt. textus luce clariores obſcuriſſima in objectione citatos. Primus petitur ex cap. 10. lib. 3. de Bapt. ubi ſic ſcribit: *Non eſt aqua profana & adultera, ſupra quam Dei nomen invocatur .... Baptiſmus Chriſti verbis Evangelicis conſecratus, & per adulteros & in adulteris ſanctus eſt.* Quibus verbis S. Aug. manifeſte docet verbum in Baptiſmo eſſe conſecratorium. Secundus ex tract. 80. in Jo: *Hoc verbum fidei*, inquit, *tantum valet in Eccleſia Dei, ut per ipſam offerentem, benedicentem, tingentem etiam tantillum mundet infantem, quamvis nondum valentem corde credere.* Ergo ex S. Aug. verbum, quo aqua concipit virtutem, non eſt concionatorium, ſed conſecratorium. Unde

R. 2. diſt. verbum in Baptiſmo mundat, non quia dicitur, ſed quia creditur, id eſt, non quatenus eſt quid naturale, & ſonus tranſiens, ſed quatenus eſt verbum Chriſti ſupernaturale, ſola fide apprehenſibile, Conc. *Aliud enim eſt*, inquit S. D. *ſonus tranſiens, aliud virtus manens.* Quatenus actu creditur quod per verbum ſignificatur, Nego. S. enim Aug. totus eſt, ut probet nec infidelitate miniſtrantis, nec defectu rationis in infante impediri effectum Baptiſmi.

Inſtabis: verbum quod mundat in Baptiſmo juxta S. Aug. eſt idem ac verbum, quod locutus eſt Chriſtus Apoſtolis: atqui verbum illud eſt concionale non conſecratorium; Jeſus enim ipſe non baptizabat Jo: cap. 4. ergo revera verbum in Baptiſmo eſt concionale.

Diſt. maj. idem eſt verbum, nempe Chriſti Domini, ſed diverſo modo adminiſtratum, Conc. eodem modo adminiſtratum, Nego maj. & conſ. Scopus itaque

que S. D. eſt oſtendere per verbum Dei, quod Apoſtolus vocat verbum fidei, Rom. 10. omnia ſanctificari, ſive dum prædicatur in concionibus, ſive dum per illud invocatur Dei nomen in Sacramentis.

Urgebis ex S. Auguſt. eo loci, Apoſtoli non propter Baptiſmum, ſed propter ſermonem quem eis locutus fuerat Jeſus, mundi erant: ergo Baptiſmus non per ſeipſum mundat, ſed per concionem.

Nego conſeq. Mundat enim Baptiſmus, ſed eos ſolos, qui non ponunt obicem: unde cum inter Apoſtolos jam baptizatos, Judas infidelis reperiretur, recte advertit S. Auguſt. Chriſtum Dominum non dixiſſe, mundi eſtis, quia baptizati; Judas enim propterea non erat mundus, ſed propter ſermonem, quem locutus ſum vobis, hoc eſt, quia permanſiſtis omnes præter Judam in ſermone meo.

Objicit denique Calvinus in cap. 5. epiſt. ad Epheſios, ſpeciem eſſe quandam magicæ incantationis, certa quædam verba demurmurare lingua incognita ſuper elementum mortuum.

R. ex S. Hier. epiſt. ad Cteſiphontem: *Non neceſſe habet convinci, quod ſua ſtatim profeſſione blaſphemum eſt.* Quid enim magis impium & blaſphemum, quam tribuere magicæ incantationi, quod a Deo inſtitutum eſt? An Chriſtus Dominus fuit ſimilis incantatori, quando quinque panes benedixit in deſerto, Jo. 6. quando ad ſalivam, qua linivit linguam ſurdi & muti, & digitos, quos miſit in auriculas ejus, verbum adhibuit, *Epheta*, quod eſt, *adaperire*, Marci 7. An pontifex Hebræorum, dum congerebat maledictiones ſuper aquas amariſſimas, Num. 5. aliquid magicum ſubmurmurabat?

CAPUT VII.

Utrum Chriſtus Dominus determinaverit materiam & formam omnium Sacramentorum?

LUtherus lib. de captivitate Babylonica, docuit Baptiſmum, urgente neceſſitate, poſſe conferri lacte, & quocumque alio liquore; ſed poſtea retractavit errorem, utpote contrarium expreſſis Evangelii verbis Jo: 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua*, &c. Theodorus Beza etiam cenſuit, ubi deeſt uſus aut copia panis & vini, recte celebrari Euchariſtiam in communi cibo & potu, qui ſupplet vicem panis & vini. Sed contra hunc errorem

R. 1. De fide eſt Chriſtum Dominum determinaſſe ſaltem in genere omnium Sacramentorum materiam & formam:

Prob. Quia de fide eſt Chriſtum Dominum inſtituiſſe omnia novæ Legis Sacramenta, ita enim definivit Conc. Trident. ſeſſ. 7. can. 1. & ex dicendis, ubi de cauſſa Sacramentorum, amplius patebit: ergo & partes eorum eſſentiales, nempe materiam & formam inſtituit: quid eſt enim Sacramentum, niſi materia & forma ſimul junctæ; atqui inſtituiſſe partes eſſentiales Sacramentorum, idem eſt ac eas deſignaſſe, ſaltem in genere, hoc eſt præſcripſiſſe Apoſtolis, ut uterentur ſignis aptis ad ſignificandos hos & illos effectus, ad quos producendos inſtituta ſunt Sacramenta.

R. 2. Chriſtus Dominus quorundam Sacramentorum, nempe Baptiſmi & Euchariſtiæ, materiam & formam determinavit in ſpecie.

Prob. E Scriptura, Jo: 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua*, &c. Matth. 28. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris*, &c. Nec refert quod Chriſtus non dicat expreſſe inter baptizandum pronuntianda eſſe hæc verba, nam ex conſtanti Eccleſiæ Traditione, certum eſt quod pronuntiari debeant;

ne-

neque ob aliam rationem Eccleſia rejecit Baptiſmum quorundam Hæreticorum, puta Cathaphrygum & Paulianiſtarum, cum aliorum reciperet; niſi quia illi non utebantur verbis Evangelicis, ſine quibus non poteſt conſecrari Baptiſmus ex S. Auguſt. lib. 1. de Baptiſmo cap. 25. De Euchariſtia quoque habetur Luc. 22. *Accepto pane* (Jeſus) *gratias egit* .... *& dedit eis, dicens: Hoc eſt corpus meum*. tum ſubdit, *hoc facite in meam commemorationem*.

Advertes autem formam prædictorum duorum Sacramentorum a Chriſto fuiſſe determinatam, non materialiter ratione phraſis & idiomatum, ſed formaliter & ratione ſenſus; validus enim eſt Baptiſmus a Græcis collatus, his verbis: *Baptizetur ſervus Chriſti in nomine Patris, &c.* Quia idem ſignificat forma illa. ac, *Ego te Baptizo in nomine Patris, &c.*

R. 3. Certum eſt formas aliorum quippe Sacramentorum non ita determinatas fuiſſe, ſed Chriſtum reliquiſſe Eccleſiæ determinandum, quæ oratio adhiberetur pro Confirmatione, Ordinatione, & Extrema-Unctione, quæve proferrentur verba pro Sacramentis Pœnitentiæ, & Matrimonii, modo per ea ſufficienter exprimerentur effectus illorum Sacramentorum. Græci enim aliis verbis, quam Latini confirmant & ordinant.

Extat autem celebris controverſia inter Theologos utrum omnium Sacramentorum materiam Chriſtus in ſpecie determinaverit? Plures enim, ut Magiſter ſententiarum, Alexander de Hales, S. Bonaventura, S. Thom. in 4. diſt. 3. quæſt. 1. art. 12. Et ex recentioribus, Bellarminus, Franciſcus Hallerius D. Sorbonicus & Epiſcopus Cabellionenſis, Jo: Morinus opinantur Chriſtum Dominum ſpeciatim determinaſſe materias & formas eorum Sacramentorum, quæ cum in terris degeret, non ſolum inſtituit, ſed etiam contulit; ceterorum vero nonniſi generatim, ac reliquiſſe Apoſtolorum & Eccleſiæ arbitrio delectum rerum & verborum, quæ apta eſſent ad ſignificandum Sacramenti effectum: ita tamen ut, poſtquam alicubi Eccleſia ſpecialius elegit unam materiam aut formam præ alia, irritum ſit Sacramentum, ea neglecta,

un-

unde in illorum ſententia, ſi Latinus in Ordinatione utatur Græcorum materia, nulla erit Ordinatio. Sed oppoſita ſententia multis ex capitibus verior & præferenda videtur. Quare ad propoſitam in hoc capite quæſtionem

R. 4. Omnium Sacramentorum materia a Chriſto Domino ſpeciatim eſt determinata.

Probatur 1. ex Scriptura, ubi materia aliorum Sacramentorum, quam Baptiſmi & Euchariſtiæ legitur in ſpecie determinata; namque manus impoſitio pro Confirmatione aſſignatur Act. 8. his verbis, *tunc imponebant manus ſuper illos*, & pro Ordinatione tum Diaconorum, Actor. 6. *orantes impoſuerunt ei manus*, tum Presbyterorum & Epiſcoporum. 1. ad Tim. 4. *Noli negligere gratiam quæ eſt in te, quæ data eſt tibi... cum impoſitione manuum Presbyterii*. Item oleum pro Extrema Unctione, Jac. 5. *ungentes eum oleo in nomine Domini*. Confeſſio peccatorum pro Sacramento Pœnitentiæ, Jo: 20. Unio viri cum muliere, ſeu mutuus utriuſque conſenſus pro matrimonio, Epheſ. 5. *Erunt duo in carne una; Sacramentum hoc magnum eſt*.

Probatur 2. ex conſtanti uſu utriuſque Eccleſiæ Latinæ & Græcæ, quæ ſemper adhibuit in omnibus Sacramentis materias in Scripturis deſignatas; Græci enim & Latini manus imponunt confirmandis & ordinandis; ungunt infirmos, confeſſionem peccatorum excipiunt a pœnitentibus, celebrantque matrimonia cum mutuo contrahentium conſenſu, unde corruit oppoſitæ ſententiæ fundamentum. Ideo enim citati Theologi in eam deſcenderunt, quia ipſis viſum eſt contra rei veritatem, Latinos & Græcos in adminiſtratione Confirmationis, & Ordinationis diverſas adhibere materias, quod verum non eſt.

Confirmatur ex Concilio Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. ubi declarat hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in Sacramentorum diſpenſatione (ſalva illorum ſubſtantia) ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati magis expedire judicaret. Agnoſcit ergo Concilium Eccleſiam nihil poſſe mutare circa ſubſtantiam, ſeu partes eſſentiales Sacramentorum.

Con-

Confirmatur iterum, ſi Eccleſia accepiſſet poteſtatem inſtituendi & mutandi materiam & formam Sacramentorum, non magis dici poſſent Sacramenta eſſe inſtitutionis divinæ, quam leges quas identidem Eccleſia auctoritate Chriſti ſancit: atqui leges ſic ſancitæ ſimpliciter dicuntur inſtitutionis humanæ: ergo & Sacramenta ita dici deberent, quod eſt abſurdum, & valida Novatoribus contra Eccleſiam ſuppeditaret argumenta. Præferenda itaque eſt ſententia affirmans Chriſtum Dominum omnium Sacramentorum auctorem, etiam ſingulorum materias in ſpecie determinaſſe.

Dices 1. ex dictis. Formæ omnium Sacramentorum non ſunt in ſpecie a Chriſto determinatæ; ergo nec materia.

Nego conſeq. ratio diſparitatis eſt voluntas auctoris Sacramentorum, qui eorum materiam, non vero formam ita determinavit, idque conſtat tum ex Scriptura, quæ deſignat materias, non vero formas ſingulorum Sacramentorum; tum ex conſtanti uſu Eccleſiæ ſacrarum Scripturarum interpretis, quæ ſemper iiſdem materiis, non vero iiſdem formis, quamvis eundem ſenſum exprimentibus, ſingula Sacramenta conſecravit. Congrua tamen hujuſce diverſitatis poteſt hæc afferri ratio, quod res non ita pendent ex uſu hominum, ac verba.

Dices 2. ex Decreto Concilii Tridentini, Sacramentum pœnitentiæ nullum eſt, niſi Sacerdos delegatus fuerit ab Epiſcopo approbatus: atqui talis approbatio non erat neceſſaria ante Concilium ad valorem Sacramenti; ergo Eccleſia addidit aliquid pertinens ad ſubſtantiam *Sacramenti*.

Diſtinguo majorem, ita ut ex hoc Decreto talis Sacerdos non approbatus, ſit incapax juriſdictionis exercendæ, Concedo majorem: ita ut ſtante illo Decreto, libertatem habeat juriſdictionis. Nego majorem. Itaque verum eſt etiam nunc, ſicut ante Concilium, Sacerdotem habentem juriſdictionem ſive ordinariam, ſive delegatam valide abſolvere; cum enim Chriſtus Dominus ita inſtituerit, Eccleſia non poteſt quidquam in eo mutare. Sed cum a Paſtoribus pendeat concedere vel

nega-

negare juriſdictionem, Concilium declaravit Sacerdotem non habentem curam animarum, eſſe incapacem juriſdictionis, niſi prius fuerit approbatus ab Epiſcopo ad excipiendas confeſſiones ſæcularium.

Dices 3. Eccleſia mutavit materiam Sacramenti Matrimonii; namque ante Concilium Trid. contractus ſine teſtibus & præſentia Parochi validus erat: nunc autem ex ordinatione Concilii abſolute eſt irritus: ergo Eccleſia poteſt mutare materiam Sacramentorum.

Diſtinguo conſeq. poteſt mutare indirecte & præſuppoſitive, Concedo: poteſt mutare directe & formaliter, Nego conſeq. Quemadmodum enim, qui ſubſtantialiter corrumperet aquam, poſſet dici mutare indirecte & præſuppoſitive materiam Baptiſmi, quia corrumperet id quod poterat eſſe materia idonea ad baptizandum; ſic Eccleſia effecit, ut qui erat olim contractus validus, jam non ſit validus; apponendo nimirum novas ſolemnitates, ſine quibus non erit verus contractus. Sed penes Eccleſiam non eſt ut contractus validus non ſit materia Sacramenti Matrimonii, & aqua vera non ſit materia Baptiſmi; quia Chriſtus Dominus utramque materiam inſtituit.

Dices 4. Eugenius IV. in Decreto pro inſtitutione Armenorum, probante Concilio Florentino, docet materiam Confirmationis eſſe chriſmationem; Ordinationis vero traditionem Libri Evangeliorum pro Diaconis, & Calicis cum patena pro Presbyteris, nulla facta mentione impoſitionis manuum, quam in his Sacramentis adhibebant Apoſtolis, cit. cap. Act. 8. 1 ad Tim. 4. ergo Eccleſia mutavit materia quorundam Sacramentorum.

Reſpondeo 1. Decretum illud non eſſe revera Concilii Florentini œcumenici, cum jam receſſiſſent Græci, approbatumque eſſe ad ſummum ab Epiſcopis, qui Florentiæ remanſerant.

Reſpondeo 2. Non poſſe colligi ex hoc Decreto Eccleſiam Latinam in Ordinatione Diaconi & Presbyteri loco impoſitionis manuum ſubſtituiſſe Libri & Calicis porrectionem. Vel enim Decretum ſupponit mutationem,

nem illam jampridem fuiſſe factam, vel novam induxit; atqui neutrum dici poteſt: Ergo.

Non primum, conſtat enim manuum impoſitionem in Eccleſia Latina fuiſſe materiam Diaconatus & Preſbyteratus uſque ad tempus illius Decreti, & quidem ſolam uſque ad decimum ſæculum; id, inquam, conſtat ex Concilio Carthaginenſi IV. quod celebratum eſt quarto exeunte ſæculo: tertio enim Can. recenſens materias ſingulorum Ordinum, ſolius impoſitionis manuum meminit pro Diaconis & Presbyteris, porrectionis vero inſtrumentorum pro inferioribus Ordinibus: ex Concilio Meldenſi nono ſæculo prohibente Corepiſcopis ordinare Presbyteros & Diaconos, quia ordinantur per manus impoſitionem, quæ pertinet ad ſolum Epiſcopum: ex antiquis Sacramentariis, ubi pro materia Presbyteratus & Diaconatus ſola manuuum impoſitio agnoſcitur: ex Amalario & aliis auctoribus, qui nono ſæculo ſcripſerunt ex profeſſo de rebus liturgicis, hi omnes ſolam manuum impoſitionem agnoſcunt materiam Presbyteratus & Diaconatus. A nono quidem ſæculo legitur inſtrumentorum porrectio, non uſurpata pro manuum impoſitione, ſed adjecta manuum impoſitioni, quæ ſemper religioſiſſime, & cum ſolemnitate retenta eſt uſque ad tempus citati Decreti. Immo legitur apud Hugonem a S. Victore, lib. de Sacram. cap. 12. & apud Magiſtrum Sentent. in 4. diſt. 24. porrigi ſolitum calicem Presbyteris in ſignum poteſtatis jam acceptæ per manuum impoſitionem præcedentem. Ergo uſque ad Eugenium IV. cit. Decreti auctorem, porrectio inſtrumentorum non erat, niſi cæremonia *accidentalis* adjecta manuum impoſitioni, tanquam materiæ eſſentiali, ac proinde cit. Decreto non fuit declaratum Eccleſiam Latinam mutaſſe materiam ordinationis.

Neque etiam ſecundum dici poteſt, nempe citato Decreto factam eſſe illam mutationem: tum quia illud Decretum non eſt definitio Concilii Florentini, nec ad omnes Eccleſias directum, ſed ad particularem Armenorum Eccleſiam: tum quia ab eo tempore nihil mutatum fuit in ordinationis ritu, utpote qui perficia-

ciatur ſicut ante Decretum, per ſolemnem impoſitionem manuum cum porrectione inſtrumentorum & aliis cæremoniis accidentalibus.

Confirmatur ex Concilio Tridentino ſeſſ. 23. can. 4. ubi dicit anathema ei, qui dixerit Epiſcopum ordinantem fruſtra dicere, *Accipe Spiritum ſanctum*. Porro iſta non profert Epiſcopus, niſi dum manus imponit Diaconis & Præsbyteris. Ergo mens Concilii eſt Sacramentum perfici per illam actionem Epiſcopi, ac proinde porrectio inſtrumentorum non proponitur Armenis in Decreto cit. tanquam eſſentialis materia ordinationis.

At, inquies, credibile non eſt Eugenium IV. qui in illo Decreto ſuſceperat inſtruendos Armenos, proponere ſolam materiam accidentalem ordinationis, maxime cum aliorum Sacramentorum materias eſſentiales deſignet.

Immo credibile eſt, & omnino credendum Summum Pontificem in re tanti momenti non definiiſſe ſine adminiculo Scripturæ ſacræ, & divinæ Traditionis, vel potius, repugnante ſacra Scriptura, & divina Traditione, Eccleſiam poſſe mutare ſubſtantiam Sacramentorum, quod negat Concilium Tridentinum cit. cap. 2. ſeſſ. 21.

Neque vero laudatum Decretum habendum eſt pro unica regula, quam Armeni ſequi teneantur in Sacramentorum celebratione, 1. quidem, quia Eugenius ad illam Græcos non adſtrinxit; non enim porrigunt illi inſtrumenta ordinandis. 2. Quia in illo Decreto Summus Pontifex non meminit ordinationis Epiſcopi. Unde ſi Armenis illi Decreto inſiſtendum fuiſſet tanquam unicæ ſuæ regulæ, non haberent apud ſe Epiſcopos. Summus itaque Pontifex in illo unionis Decreto propoſuit Armenis, & quæ ad fidem pertinent, ut ea crederent, & quæ ad diſciplinam, non quidem ut in omnibus ea obſervarent, relictis propriis ritibus, ſed confitentur eſſe legitima, nec verbo Dei contraria.

Inſtabis; dici poteſt inſtrumentorum porrectionem in Eccleſia Latina, a decimo ſæculo ſenſim introductam, tum evaſiſſe materiam neceſſariam ante Concil.

Flo-

Florentinum, cum univerſaliter & ubiquè fuit recepta.

Nego poſſe dici cum aliqua veriſimilitudine ſacramentum hactenus validum, abſque expreſſa Eccleſiæ definitionem evadere irritum eo ipſo, quo cæremonia adjecta ut accidentalis fuit univerſaliter recepta. Quis v. g. dixerit unctionem, quæ nunc ubique adhibetur in conſecratione Epiſcoporum, & in ordinatione Preſbyterorum, eſſe materiam ordinationis neceſſariam?

Major eſt difficultas circa chriſmationem, quæ fit in confirmatione, utrum ſcilicet ſit materia eſſentialis hujus Sacramenti: quia a prioribus Eccleſiæ ſæculis adhibita eſt tam a Græcis, quam a Latinis. Sed commodius id expendetur in tractatu de Confirmatione. Suppoſito autem quod ſit accidentalis, quæ reſpondimus pro ordinatione, æque valent pro confirmatione.

Q. 2. *Mutatio ſubſtantialis, ſive materia, ſive forma Sacramenti redditne irritum Sacramentum?*

R. Affirmative, ſequiturque ex præcedenti reſponſione, quia forma, ut materia ſubſtantialiter mutata, non eſt forma aut materia, quam Chriſtus Dominus inſtituit & determinavit, acetum v. g. non eſt vinum a Chriſto deſignatum pro materia Eucharistiæ.

Q. 3. *Quandonam cenſetur forma, aut materia ſubſtantialiter mutata?*

R. Forma ſubſtantialiter mutatur, quando ex mutatione, tranſpoſitione, adjectione, aut detractione verborum non remanet idem ſenſus. Mutatur vero accidentaliter tantum, ſi ſenſus idem remaneat. Hinc ſi Arianus inter baptizandum diceret, in nomine Patris majoris, *&c.* additio *illa* omnino currumperet ſenſum formæ, irritumque redderet Baptiſmum, ut declaravit Conc. Nicæn. I. quia non exprimeret ſanctiſſime Trinitatis myſterium, quod exprimendum Chriſtus inſtituit Matth. 28. Si vero miniſter poſt invocationem ſanctiſſimæ Trinitatis ſequentia verba adderet, *& beata Virgo te adjuvet*; mutatio eſſet ſolum accidentalis, ratuſque eſſet Baptiſmus, quia ſtarent idem ſenſus. Similiter materia mutatur ſubſtantialiter, quando tranſmutata eſt in aliam ſpeciem & naturam, ut ſi vinum

fiat

fiat acetum; vinum enim non eſt ejuſdem ſpeciei, & naturæ cum aceto. Mutatur vero accidentaliter, quando remanente eadem natura & ſpecie, nonnulla ejus corrumpuntur accidentia, ut ſi vinum ſit ſolum aceſcens, nec omnino acetum.

Q. 4. *Mutatio accidentalis irritatne Sacramentum?*

R. minime, niſi fiat animo inducendi novum errorem, quia cum tali mutatione reperiuntur materia & forma a Chriſto inſtitutæ.

Illicita tamen eſt hæc accidentalis mutatio, præſertim ſi fiat auctoritate privata, eſt enim contra Sacramenti reverentiam, & Eccleſiæ prohibitionem, Canone 13. ſeſſione 7. Concilii Tridentini.

Dixi: *Niſi fiat animo inducendi novum errorem.* Namque Zacharias Summus Pontifex interrogatus a S. Bonifacio Moguntino octavo ſæculo quid facto eſſet opus circa baptizato his verbis, *ego te baptizo in nomine Patria, Filia & Spiritua ſancta*, reſpondet Epiſt. 6. citata cap. *Retulerunt*, diſtinct. 4. de Conſecratione, quod ſi ille, qui baptizavit, non errorem introducens aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis infringens linguam, baptizans, dixiſſet, *ego te baptizo*, &c. non poſſumus conſentire ut denuo baptizetur.

Advertes autem duo requiri, ut intentio inducendi novum errorem irritet Sacramentum, quorum ſi alterutrum adſit, ratum nibilominus erit Sacramentum. Primum, ut ſenſus formæ ſit revera ambiguus; nam ſi ſit apertus, & intentio prava, non officiet Sacramento, ut patet ex Baptiſmo ab Arianis collato, qui licet prave ſentirent, docerentque Filium non eſſe æqualem Patri, atque eo ſenſu verba Baptiſmi proferrent; attamen validus erat Baptiſmus ab eis collatus, quia nihil immutabant circa formam, cujus ſenſus nihil habet ambigui. Secundum, ut error miniſtri ita exterius exprimatur, verbaque ambigua in talibus circumſtantii sproferantur, ut nonniſi pravo ſenſu intelligi debeant. Ergo balbutiens, qui corrupte pronuntiat formam, valide conficit Sacramentum, quia ex communi hominum uſu forma ſic expreſſa idem ſigni-

ſignificat, quod alia prolata ab eo, qui non eſt balbus.

Q. 5. *Licetne uti materia dubia in Sacramentorum adminiſtratione?*

R. 1. Si certa non ſuppetit quando miniſtrandum eſt Sacramentum ad ſalutem neceſſarium, urgetque periculum mortis, Miniſter licite poteſt, immo debet adhibere materiam dubiam, quia Chriſtus Dominus Sacramenta inſtituit tanquam remedia in animarum ſalutem: atqui prudenter dubia remedia applicantur, ubi deſunt indubitata, cum ex uſu illorum remediorum ſpes nonnulla ſalutis naſcatur.

R. 2. Grave eſt peccatum uti materia dubia, cum certa haberi poteſt.

Probatur 1. ex S. Auguſtino lib. 1. de Baptiſmo cap. 3. *Graviter peccaret*, inquit, *in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus, vel eo ſolo, quod certis incerta præponeret.*

Probatur 2. auctoritate Innocentii XI. & Cleri Gallicani, qui damnarunt ſequentem propoſitionem, *non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore; niſi id vetet lex, conventio, aut periculum damni incurrendi; hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.*

Probatur 3. ratione, quia talis materia dubiam reddit Sacramenti veritatem, quod fieri nequit ſine gravi ejuſdem Sacramenti injuria & ſacrilegio. Advertant ergo Pœnitentiæ Miniſtri quot criminibus ſe implicent, qui ad ſolam pœnitentium confeſſionem attendunt, & eos promiſcue abſolvunt, nulla habita ratione contritionis; quam non ſolum dubiam, ſed prorſus nullam deprehenderent, adhibita diligentia, quam debet Sacramentorum Miniſter.

CAPUT VIII.

De cauſſa efficiente Sacramentorum novæ Legis.

Q. 1. *Quotuplex poteſtas aſſignari ſolet a Theologis circa Sacramenta novæ Legis?*

R. Triplex, prima dicitur auctoritatis, eſtque principalis & independens, nullique communicabilis creaturæ, utpote eſſentialiter dependenti, nec competit Chriſto Domino, niſi ratione divinitatis.

Secunda dicitur poteſtas excellentiæ, quæ quidem inſtrumentalis eſt, ſed inſtrumenti cum divinitate conjuncti, eſtque propria Chriſti ut hominis, propter unionem hypoſtaticam humanitati cum Verbo.

Tertia eſt pure miniſterialis, nec extenditur niſi ad miniſtranda Sacramenta jam divinitus inſtituta.

Triplex eſt ergo cauſſa efficiens Sacramentorum novæ Legis, prima & quidem principalis eſt ſolus Deus, ut conſtat ex dictis circa definitionem Sacramenti in genere: Secunda eſt Chriſtus Dominus, ut homo eſt: Tertia eſt Miniſter Chriſti in Sacramentis adminiſtrandis.

Q. 2. *In quibus conſiſtit poteſtas excellentiæ?*

R. Quatuor complectitur dotes; Prima quod Sacramenta operentur per meritum illius, cui competit illa poteſtas. 2. Quod ad invocationem nominis illius celebrentur. 3. Quod ipſe habeat poteſtatem Sacramenta inſtituendi, & de facto inſtituerit. 4. Quod Sacramentorum effectum ſolo voluntatis nutu, & independenter a quocumque ritu externo conferre poſſit.

Q. 3. *Poteſtas excellentiæ poteſtne communicari puræ creaturæ?*

R. 1. Non poteſt communicari quoad omnes effectus: nulla enim creatura poteſt de condigno mereri alteri remiſſionem peccatorum, nec pro eis plene ſatisfacere, quia ad hoc requiritur meritum infinitum, cujus capax non eſt pura creatura, ut docent Theologi, ubi de Incarnatione.

R. 2. Non repugnat poteſtatem excellentiæ communicari puræ creaturæ quoad reliquos effectus. Ita

S. Au-

S. Auguſtinus tract. 5. in Joann. his verbis : *Potuit Dominus noſter Jeſus Chriſtus, ſi vellet, dare poteſtatem alicui ſervo ſuo, ut daret Baptiſmum tanquam vice ſua, & transferret a ſe baptizandi poteſtatem, & tantam vim daret baptiſmo tranſlato in ſervo, quantam vim haberet Baptiſmus datus a Domino. Hoc noluit ideo, ut in illo ſpes eſſet baptizatorum, a quo ſe baptizatos agnoſcerent, noluit ergo ſervum ponere ſpem in ſervo.*

Q. 4. *Eſtne de fide Chriſtum Dominum inſtituiſſe omnia novæ Legis Sacramenta?*

R. 1. Eſt de fide Chriſtum Dominum, ſive immediate & per ſe, ſive mediate & per Eccleſiam omnia Sacramenta novæ Legis inſtituiſſe ; ita enim definivit Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. cap. 1. *Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non fuiſſe omnia a Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta .... anathema ſit.* Probatur : ille inſtituit, ſive immediate, & per ſe, ſive mediate & per Eccleſiam, omnia Sacramenta, qui materiam & formam omnium Sacramentorum determinavit, ſive ſpeciatim, ſive generatim : atqui Chriſtus Dominus omnium Sacramentorum materiam & formam ſive ſpeciatim, ſive generatim determinavit : Ergo.

Major evidens eſt ex ipſis terminis ; minor vero probata manet ex cap. præced.

R. 2. De fide eſt Chriſtum Dominum immediate & per ſe inſtituiſſe aliqua Sacramenta, Baptiſmum ſcilicet & Euchariſtiam, quia eorum materiam & formam in ſpecie determinavit, ut conſtat ex cap. præced.

R. 3. Non eſt de fide Chriſtum Dominum immediate & per ſe inſtituiſſe omnia novæ Legis Sacramenta, quia ex dictis præced. capite non eſt de fide eum determinaſſe in ſpecie omnium Sacramentorum materiam & formam ; nec Concilium Tridentinum inſeruit citato Canone adverbium (immediate) ne videretur damnare quorundam Theologorum ſententiam, qui ante & poſt ipſum Concilium docuerunt, & docent Chriſtum Dominum reliquiſſe arbitrio Eccleſiæ determinandas materias & formas multorum Sacramentorum.

R. 4. Veroſimilius eſt Chriſtum Dominum immedia-

te, & per ſe inſtituiſſe omnia Legis novæ Sacramenta, quia ex dictis citato capite præcedenti omnium Sacramentorum materiam in ſpecie determinavit.

CAPUT IX.

De Miniſtro Sacramentorum novæ Legis.

Q. 1. QUis eſt Miniſter Sacramentorum novæ Legis?

R. Solus homo eſt contra Lutherum, qui lib. de Miſſa privata docet Angelos, & dæmones poſſe legitime adminiſtrare Sacramenta.

Probatur 1. ex Scriptura, ubi videmus ſolis hominibus Chriſtum Dominum dediſſe poteſtatem miniſtrandi Sacramenta, Matth. 28. *docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Luc. 22. *hoc facite in meam commemorationem*, Joann. 20. *quorum remiſeritis peccata, &c.* Conſtat autem ex Traditione hæc dicta eſſe hominibus ad excluſionem Angelorum, *iis datum eſt*, inquit S. Joannes Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdotio, *ut poteſtatem habeant, quam Deus optimus maximus neque Angelis, neque Archangelis datam eſſe voluit: neque enim ad illos dictum eſt*, quæcunque ligaveritis, &c.

Prob. 2. Sacramenta novæ Legis conſtant verbis humano modo prolatis, quæ ita ab Angelis efformari non poſſunt. Si ergo veræ ſunt hiſtoriæ, in quibus refertur nonnullos extraordinarie Sacramenta ab Angelis percepiſſe, perceperunt illi Sacramentorum effectus ſub aliquibus ſignis, quæ non erant vera Sacramenta.

Et certe ſtatus viatoris continetur in conditionibus, quas Sancti Patres in Miniſtro exigunt. Videtur Apoſtolus eum viatoris ſtatum præſupponere, Hebr. 5. ubi ait hujuſmodi debere eſſe Miniſtrum, qui *ex hominibus aſſumptus . . . . condolere poſſit iis, qui ignorant, & errant, &c.*

Q. 2. *Quilibet homo Chriſtianus habetne poteſtatem miniſtrandi Sacramenta?*

R. Minime, excepto Baptiſmo in caſu neceſſitatis, ut

ut infra dicetur, eſt etiam contra Lutherum lib. de abroganda Miſſa, ubi ſic habet: *Sacerdos in novo præſertim teſtamento non fit, ſed naſcitur: non ordinatur .... ſed creatur*, quem errorem damnavit Concilium Tridentinum his verbis, ſeſſ. 7. can. 10. *Si quis dixerit, Chriſtianos omnes in verbo, & omnibus Sacramentis adminiſtrandis habere poteſtatem, anathema ſit.*

Probatur 1. ex Scriptura, in qua legimus ad hoc munus quoſdam præ cæteris eſſe electos & deputatos, Epheſ. 4. *Ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos .... alios autem Paſtores & Doctores, ad conſummationem ſanctorum, in opus miniſterii*, 1. Cor. 12. *nunquid omnes Apoſtoli? ... nunquid omnes Doctores?* Joann. 20. non omnibus Chriſtianis, ſed ſolis Apoſtolis dictum eſt, *quorum remiſeritis peccata, &c.* & Matth. 18. *quæcumque ſolveritis, &c.* denique Jac. 5. inducendi ſunt presbyteri ad ungendos infirmos.

Probatur 2. ex perpetua Eccleſiæ Traditione. In Concilio Nicæno I. generali irrita eſt declarata ordinatio Iſchiræ, quia Colluthus, qui manus ei impoſuerat, non erat Epiſcopus. Presbyter non poteſt ordinare, ex S. Hieronymo, & ex Conc. Meldenſi.

Dices, 1. Petri cap. 2. dicitur omnibus Chriſtianis, *vos autem genus electum, regale ſacerdotium:* ergo omnes Chriſtiani ſunt Sacerdotes.

Diſt. conſeq. Sunt Sacerdotes improprie, quomodo & Reges ad offerendas ſpiritales hoſtias, id eſt, bona opera, quo ſenſu dicitur Pſal. 50. *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus*, & laudes Dei vocantur Oſee 14. vituli labiorum, Conced. Sacerdotes proprie, Nego conſeq. Enimvero S. Petrus deſumpſit verba in objectione laudata ex c. 19. Exod. v. 6. ubi diriguntur ad omnes filios Iſrael, quos certe Lutherus non dixerit fuiſſe omnes Sacerdotes proprie dictos, cum negare non poſſit hunc honorem fuiſſe delatum ſolis filiis Aaron, qui eo titulo conſtanter reſtiterunt, 2. Paral. cap. 26. Regi Oſiæ, dum præſumpſit offerre incenſum Domino, *Non eſt*, inquiunt, *tui Officii, Oſia, ut adoleas incenſum Domino, ſed Sacerdotum.*

Nullius eſt momenti quod opponit Lutherus , omnes Chriſtianos eſſe fratres , & membra Chriſti Domini , qui eſt proprie Sacerdos ; nam fratres , maxime adoptivi , non gaudent eorum honore , quo primogenitus . Nec omnia membra ejuſdem corporis eumdem habent actum , ex Rom. 12. v. 4.

Q. 3. *Miniſter eſtne proprie cauſſa ſaltem inſtrumentalis effectus Sacramentorum ?*

R. Eſt revera ; dicitur enim remittere peccata , Joann. 20. dare gratiam per impoſitionem manuum , 1. ad Tim. 4. Unde ſic licet argumentari : ille revera eſt cauſſa efficiens alicujus effectus per cujus actionem effectus ille 1. & per ſe producitur , atqui per actionem Miniſtri , puta ablutionem & unctionem , gratia per ſe immediate producitur : Ergo .

Excipiendum tamen eſt Sacramentum Euchariſtiæ , quod non conſiſtit in uſu ſicut cetera ; ideoque gratia in eo producitur remote tantum per conſecrationem , quæ eſt actio Miniſtri , proxime vero per Corpus Chriſti ſub ſpeciebus panis .

Q. 4. *Quæ requiruntur ex parte Miniſtri , ut legitime Sacramentum perficiant ?*

R. Tria , nempe intentio , fides , & probitas .

CAPUT X.

De intentione Miniſtri Sacramentorum .

Q. 1. QUid *hic intelligendum nomine intentionis ?*

R. Intelligitur deliberata voluntas faciendi aliquid , puta Sacramentum .

Dixi , *deliberata ;* nam voluntas non exit in actum , niſi prævia cognitione , & rationis judicio , juxta illud ; *ignoti nulla cupido .* Atque ideo nulla intentio in dormiente , nec in amente , quia nullus rationis uſus : item homicidium eſt præter intentionem in eo , qui occidit hominem , putans occidere feram : neque etiam mater haberet intentionem conficiendi Sacramentum , ſi ab-

abluendo ſordes corporales infantis diceret : *Fili ; lavo te in nomine Patris , & Filii*, &c. quia non cogitaret, nec cogitaſſet de Sacramento conficiendo . Idem dicendum de Sacerdote antiquiore , qui docens juniorem ritum Sacrificii Miſſæ , accipit panem , profertque verba conſecrationis , quia totus eſt ad repræſentandum , non vero ad faciendum quod facit Eccleſia , nec in mentem ejus venit offerre ſacrificium . Hæc ex Philoſophia .

Q. 2. *Eſtne neceſſaria Miniſtro illa intentio ad veritatem Sacramenti , adeo ut ſine illa non perficiatur Sacramentum ?*

Negavit Lutherus : ſic enim loquitur duodecimo art. ex his quos Leo X. damnavit, *ſi Sacerdos non ſerio , ſed joco*, (ideſt, cum intentione tantum repræſentandi myſterium) *abſolveret , ſi tamen credat pœnitens ſe eſſe abſolutum , veriſſime eſt abſolutus* . Eadem tradit libro de Captivit. Babylon. capite de Baptiſmo . Verum ſub anathemate damnata eſt hæc doctrina in Concilio Tridentino ſeſſ. 7. can. 11. his verbis: *Si quis dixerit in Miniſtris , dum Sacramenta conficiunt , & conferunt , non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia , anathema ſit* . Præiverat Martinus V. in poſtrema Concilii Conſtantienſis ſeſſione anno 1418. & Eugenius IV. in decreto pro Armenis anno 1439. ubi , *Sacramenta , inquit , tribus perficiuntur , materia , forma , & perſona Miniſtri cum intentione faciendi quod facit Eccleſia* . Quare

Reſpondeo De fide eſt intentionem Miniſtri neceſſariam eſſe ad perficiendum Sacramentum . Patet ex citato can. Concilii Tridentini . Probatur autem Concilii definitio , 1. ex Scriptura , 1. ad Corinth. 4. *Sic nos exiſtimet homo ut Miniſtros Chriſti , & diſpenſatores myſteriorum Dei* , Matth. 7. *nolite dare ſanctum canibus* , Joann. 20. *quorum remiſeritis peccata , remittuntur eis , & quorum retinueritis* , &c. ubi mittuntur Apoſtoli non tanquam nuntii , qui ſimpliciter perferant obſignatum mittentis mandatum , ſed tanquam diſpenſatores & procuratores , qui prudenter & fideliter gerere debeant negotia domini ſui , ac proinde

C 4 cum

cum intentione proprie dicta, & ita SS. PP. intellexerunt cit. text.

Probatur 2. ratione: Adminiſtratio Sacramentorum debet eſſe humana actio, ad quid enim Chriſtus Dominus ſolos conſtituiſſet homines Sacramentorum Miniſtros, niſi ut humano modo agerent? atqui non eſt humana actio, niſi fiat voluntarie, & cum advertentia rationis: Ergo, &c.

Dices 1. medicamentum prodeſt ægroto, etiamſi præter intentionem, aut etiam per jocum detur: atqui Sacramenta ſunt animæ medicamenta: Ergo, &c. Confirmatur: verbum Dei etiamſi non ſerio prædicetur, in animabus tamen audientium numquam operatur.

Diſtinguo major. Medicamentum, quod non conſiſtit eſſentialiter in actione humana, qualia ſunt omnia medicamenta corporea, Concedo: quod eſſentialiter conſiſtit in actione humana, quæ non poteſt perfici ſine intentione, Nego. Unde patet reſponſio ad confirmationem: verbum enim Dei per ſe eſt operatorium independenter ab actione, & conſequenter ab intentione hominis.

Inſtabis: Miniſter Sacramentorum eſt inſtrumentum Chriſti, nec agit niſi virtute illius: atqui non requiritur intentio inſtrumenti, ſed ſufficit intentio cauſſæ principalis; Ergo, &c.

Diſtinguo majorem; inſtrumentum liberum, quod debet agere cum prudentia, Concedo: inſtrumentum inanime, Nego majorem: Chriſtus autem ex dictis miſit Apoſtolos, & eorum ſucceſſores tanquam diſpenſatores & procuratores, qui conſilio & ſapientia gererent quæ dedit illis in mandatis.

Dices 2. S. Alexander Epiſcopus Alexandrinus ratum habuit Baptiſmum jocoſe collatum a S. Athanaſio adhuc puero: item S. Geneſius valide fuit baptizatus per mimum, qui in theatro myſteria Chriſtianorum deriſorie repræſentabat coram Diocletiano. Hinc S. Auguſtinus lib. 7. de Baptiſmo cap. 33. docet integritati Baptiſmi non officere, ſi fallaciter detur, additque ſe non audere idem affirmare de Baptiſmo mimice & deriſorie dato, ſed ſe ſuo illum calculo ap-

pro-

probaturum, ſi eſſet in Concilio Epiſcoporum, qui eum errantem poſſent in rectam vim reducere. Immo tract. 5. in Joann. poſitive aſſerit Baptiſmum ab ebrioſo collatum eſſe validum.

R. Ad ſingula.

Ad primum. 1. Non eſt veriſimilis hiſtoria, quam de S. Athanaſio ſolus Ruffinus texuit, & ex illo Socrates & Sozomenus, tum quia nullo probati auctoris teſtimonio nititur, ſed incerta admodum fama, *ferunt*, inquit Ruffinus: tum quia laudati hiſtorici diverſimode factum illud narrant, variatio autem illa eſt indicium falſitatis, tum quia Sanctus Alexander creatus eſt Patriarcha Alexandrinus anno 311. quo tempore Sanctus Athanaſius puer eſſe non poterat, cum annis quatuordecim poſt, nempe circa annum 325. ſuffectus ſit in locum Sancti Alexandri, qui obiit paulo poſt Concil. Nicænum; mores enim illius ſæculi non ferebant, ut Presbyter ordinaretur ante trigeſimum ætatis annum, teſte Sancto Hieronymo epiſt. 62. quanto minus Epiſcopus & Patriarcha, præſertim primæ Sedis Orientalis, qui vix annum 25. attigerat, ſuppoſita veritate hiſtoriæ. Nec Ariani Sancti Athanaſii hoſtes infenſiſſimi defectum illum prætermiſiſſent utpote qui S. Pontificem falſis criminationibus opprimere, atque e ſede expellere conſpirarant.

2. Vera ſit illa hiſtoria, pueri in ludis ſuis nonnunquam ſerio imitantur quæ a majoribus fieri conſpiciunt, & hanc mentem, ſeu intentionem in puero Athanaſio deprehendit S. Alexander; ex eo quod non promiſcue ablueret infideles & jam baptizatos, ſed ſolos Catechumenos, exploratis prius per varias interrogationes eorum diſpoſitionibus.

Ad ſecundum. Baptizatus eſt ſanctus Geneſius per Baptiſmum vel flaminis, hoc eſt, perfectam contritionem, vel ſanguinis, non vero per Baptiſmum aquæ mimice collatum, qui eſt plane invalidus.

Ad tertiam. Per fallaciam & fictionem intelligit Sanctus Auguſtinus defectum debitæ diſpoſitionis, qualis eſſe poteſt in Hæretico. Unde apud illum ficte ac-

cedere ad Baptiſmum, non eſt animo deriſorio, ſed cum indebitis diſpoſitionibus accedere.

Fatendum tamen eſt S. Doctorem propendiſſe in ſententiam noſtræ oppoſitam; ſed noluit quidquam definire antequam difficultas expenderetur in Epiſcoporum judicio, in quo dubia ſua deponeret. Porro tanti Doctoris exemplo moveri deberent Novatores ad obſequendum definitioni Concilii Tridentini.

Ceterum alia eſt ratio ebrioſi, ideſt, hominis ex habitu in ebrietatem propenſi, alia hominis actu ebrii, ideſt, qui vino actu madet; ille enim cum ſit compos rationis, Sacramenta valide miniſtrare poteſt: hic vero minime, uti declarat ſanctus Cornelius ſummus Pontifex de Novatiano Hæretico ordinato ab Epiſcopis crapula oppreſſis, qui adumbrata & inani manuum impoſitione Epiſcopatum ei tradiderunt. Refertur ejus Epiſtola ab Euſebio lib. 6. hiſt. Eccleſiaſticæ, cap. 43.

CAPUT IX.

De intentionis diviſione.

Q. 1. QUotuplex eſt intentio?

R. Dividitur 1. generatim in directam, 2. & reflexam.

Directa eſt intentio, qua quis deliberate vult adminiſtrare Sacramentum; ſeu facere quod facit Eccleſia, adeout adminiſtratio ſit objectum immediatum illius intentionis.

Reflexa eſt, qua quis reflectens ſuper adminiſtrationem jam directe intentam, novo & diſtinctiori modo vult eamdem adminiſtrationem, ut eſt Sacramentum, vel ritus ab Eccleſia frequentatus.

Q. 2. *Quotuplex eſt intentio directa?*

R. Duplex, alia dicitur operis, alia finis.

Intentio operis eſt, qua quis vult ſimpliciter ipſam adminiſtrationem, ſeu cæremoniam ab Eccleſia frequen-

quentatam, nec cogitat de ejus virtute aut effectu, qui eſt ſanctificatio ſuſcipientis, immo forte illam exiſtimat inutilem & ſuperſtitioſam.

Intentio finis eſt ea, qua quis intendit ſanctificationem ſuſcipientis Sacramentum.

Q. 3. *Quotuplex eſt intentio operis?*

R. Duplex: alia dicitur interior, ſeu mentalis alia exterior.

Exterior eſt ipſa actio deliberate facta, juxta ritum ab Eccleſia præſcriptum.

Interior eſt voluntas ſerio faciendi actionem exteriorem, & obſervandi ritum Eccleſiæ, poteſt enim fieri, ut quis exterius videatur ſerio facere quod facit Eccleſia, cum tamen intus in corde intendat duntaxat mimice illud repræſentare: & quod pejus eſt, baptizare in nomine dæmonis, vel Idoli, licet exterius dicat: *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c.

Q. 4. *Quotuplex eſt intentio interior?*

R. Sextuplex aſſignari ſolet, nempe actualis, virtualis, habitualis, interpretativa, abſoluta, & conditionata.

Actualis intentio eſt ea, qua quis actu vult conficere Sacramentum, v. g. baptizare.

Virtualis eſt actio, quæ fit virtute præcedentis actualis intentionis, quæ quamvis præterierit, cenſetur tamen moraliter manere, quatenus virtute illius agens, ſeu Miniſter operatur. Exemplum eſto in Sacerdote, qui ingreſſus eſt ad altare cum actuali intentione conſecrandi, ſed paullo poſt diſtrahitur, evaneſcitque illa intentio ex infirmitate humana, vel etiam ex quadam *negligentia*; proſequitur tamen ſacrificium, cæremonias perficit, verba conſecrationis profert virtute actualis intentionis, quæ præceſſit; unde actiones ex illa emanantes dicuntur intentio virtualis.

Habitualis intentio, eſt propenſio, ſeu inclinatio voluntatis acquiſita per actus ſæpius repetitos, puta per frequentem Sacramentorum adminiſtrationem. Hæc intentio poteſt remanere in dormiente, amente, aut ebrio.

Interpretativa, eſt diſpoſitio voluntatis, quæ ta-

lis eſt, ut interpretemur aliquem conſenſurum aut facturum, ſi res propoſita in ejus mentem veniret, vel de ea moneretur. Sic dicitur fidelis adultus, qui ex vi morbi rationis uſum amiſit, habere intentionem interpretativam recipiendi Sacramenti Extremæ Unctionis, quamvis de eo nunquam cogitaverit, quia ex ejus anteacta vita colligimus eum tantum beneficium expetiturum, ſi rationis eſſet compos.

Abſoluta intentio, eſt voluntas abſoluta, qua ſimpliciter, & ſine modificatione Miniſter vult conficere Sacramentum: conditionata vero, qua vult ſub conditione tantum, v. g. ſi non es baptizatus, *Ego te baptizo*; ſi es vere pœnitens, *Ego te abſolvo*.

CAPUT XII.

Qualis intentio eſt neceſſaria in Miniſtro ad perficiendum Sacramentum?

R. 1. Reflexa non eſt neceſſaria: tum quia ex nullo ſacræ Scripturæ textu, aut ſanctorum Patrum teſtimonio colligi poteſt ejus neceſſitas, tum quia Miniſter ſine ea poteſt prudenter & humano modo, immo & cum pietate implere ſuum Miniſterium. Quis enim credat eum ſine recta intentione, & ſine fructu adeſſe Sacrificio Miſſæ, qui audito ultimo ſigno, properavit ad Eccleſiam, ſollicitus ne ſerius adveniret, non reflectens ſe recta mente accedere? Deponant ergo ſcrupulos, quibus cruciantur nonnulli Miniſtri, quaſi illis defuerit ſufficiens & recta intentio, quia abſque reflexione feſtinarunt ad baptizandum, aut abſolvendum periclitantem.

R. 2. Non requiritur intentio finis Sacramenti, hoc eſt ſanctificationis. Ita S. Thoma in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. & in 3. parte Summæ qu. 64. art. 6. ad 2.

Probatur 1. quia ex dicendis Hæretici poſſunt valide adminiſtrare Sacramenta, etiamſi negent in eis ineſſe ullam ſanctificandi virtutem.

Prob.

Prob. 2. ex Patribus: S. Auguſt. epiſt. 98. alias 23. ſic ſcribit ad Bonifacium: „ Nec illud te moveat, quod quidam non ex fide ad Baptiſmum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia ſpirituali ad vitam regenerentur æternam; ſed quod eos putant hoc remedio temporalem retinere vel recipere ſanitatem: non enim propterea illi non regenerantur, quia ab ipſis hac intentione offeruntur “. Enimvero Sacramenta agunt ad modum cauſſarum naturalium. Sicut ergo ignis comburit ſtipulam velit nolit qui illum admovet; & ſic Sacramenta independenter a voluntate Miniſtri ſanctificant per virtutem a Chriſto Domino ipſi inditam: *Neque enim juſtum eſt*, inquit S. Chryſoſtomus, homil. 85. in Joann. *Propter alterius malitiam ad ſalutem noſtram accedentes offendi*.

R. 3. Intentio habitualis non ſufficit, quia eſt ſine advertentia rationis, cum poſſit reperiri in dormiente, amente, & ebrio. Nec dicas S. Thom. 3. part. quæſt. 64. art. 3. docere habitualem intentionem ſufficere ad perfectionem Sacramenti: nam S. Doctor, ſicut antiquiores Theologi, intentionem virtualem vocat habitualem: ut patet exemplo, quod citato loco proponit, nempe Sacerdotis accedentis ad baptizandum, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, docetque perfici Sacramentum ex virtute primæ intentionis, etiamſi in ipſo exercitio cogitatio Sacerdotis ad alia rapiatur.

R. 4. Interpretativa intentio multo minus ſufficit, quam habitualis, ad conficiendum Sacramentum; quia non tam eſt intentio, quam diſpoſitio ad intentionem concipiendam.

Dices; Sufficit ad recipiendum Sacramentum: Ergo & ad illud miniſtrandum.

Nego conſ. Ratio diſparitatis eſt, quod recipiens Sacramentum paſſive ſe habeat, miniſtrans vero active: Miniſter autem, utpote agens rationale, non poteſt agere rationabiliter, ſeu humano modo, abſque intentione, ut dictum eſt.

R. 5. Intentio actualis, quamvis optima, atque

ideo

ideo optanda, non eſt neceſſaria, ſed virtualis ſufficit. Ita S. Thom. loc. mox cit.

Prob. Ea ſufficit intentio, ex qua Miniſter agit humano & rationabili modo: atqui Miniſter ex intentione virtuali agit humano & rationabili modo; neque enim eſt in poteſtate hominis viatoris ita cohibere mentem, ut nunquam divagetur continuoque actu cogitet de opere, præſertim diuturniore, quod deliberata voluntate ſemel aggreſſus eſt, v. gr. decurrat integrum Pſalterium, remanente pietatis actu, ex quo ſuſcepit decurrendum: tranſit ille actus formaliter ſumptus, etiam in viris piiſſimis, ſed remanet in virtute, quatenus verborum prolatio, genuflexio, &c. ſunt effectus piæ intentionis, quæ præceſſit. Similiter Paſtor ex intentione baptizandi infantem, in templum pergit, dumque parat neceſſaria ad Baptiſmum & cæremonias proſequitur, mens alio abſtrahitur, nec actu cogitat de Sacramento, quod adminiſtrat, idque vel ex infirmitate humana, vel ex negligentia, integrum tamen ritum obſervat virtute præcedentis intentionis. In hac hypotheſi, eſto defectus adſit pietatis & religionis in Paſtore, nihil tamen deeſt Sacramento: doleat ob negligentiam, ſi quæ ſit, ſed nihil circa Baptiſmum repetat.

R. 6. Intentio conditionata, ſive de præterito, v. gr. *Si non es baptizatus, ego te baptizo*, ſive de præſenti, *Si es contritus; ego te abſolvo*, non irritat Sacramentum; quia talis intentio tranſit in abſolutam: adeo ſenſus ejus ſit: *Quia non es baptizatus, ego te baptizo*. At cum intentione conditionata de futuro contingenti, v. g. *Ego te abſolvo, ea conditione, quod reſtituturus ſis*, non ſtat Sacramentum; quia talis conditio ſuſpendit conſenſum, ſeu voluntatem Miniſtri; donec impleta ſit conditio.

Advertes tamen hujuſmodi conditiones de futuro ut plurimum non eſſe niſi modos, qui non ſuſpendunt conſenſum, ut dictum eſt de contractibus. Confeſſarius v. g. monendo pœnitentem ut caveat a lapſu, declarat ſe ei concedere abſolutionis beneficium ea conditione quod non relapſurus ſit: tum abſolute formam pronuntiat: *Ego te abſolvo, &c.* In hac hypotheſi

non

non censetur absolviſſe ſub conditione, sed ſolùm præſcripſiſſe modum pœnitenti, qua mente, quove propoſito Sacramentum recipere debet.

Q. 2. *Licetne conditionem aliquando addere ad verba ſacramentalia, v. gr.* Si non es baptizatus, ego te baptizo?

R. Per ſeptem priora Eccleſiæ ſæcula uſus hujus formæ conditionalis fuit omnino incognitus, ſed abſolute baptizandos, de quorum Baptiſmo dubitatur, decernunt Concil. V. Carthag. anno 398. S. Leo 5. ſæculo epiſt. ad Ruſticum, & S. Gregorius 7. ſæculo, lib. 12. epiſt. 32. ad Felicem: „ Hoc vos, *inquit S. „ Gregorius*, rite tenere debetis, quod nos ab ante- „ ceſſoribus noſtris traditum accepimus, ut quoties „ tam de Baptiſmo aliquorum, vel Confirmatione, „ quam de Eccleſiarum conſecratione dubitatio habe- „ tur, & nec ſcriptis, nec teſtibus certa ratio habe- „ tur, utrum baptizati, vel confirmati, ſive Eccle- „ ſiæ conſecratæ ſint, ut baptizentur tales ac confir- „ mentur, atque Eccleſiæ canonice conſecrentur; ne „ talis dubitatio ruina fidelibus fiat, quoniam non mon- „ ſtratur iteratum, quod non certis indiciis oſtendi- „ tur rite peractum.

Uſus ergo formæ conditionalis 1. innotuit 8. ſæculo, habeturque lib. 6. Capitularium Can. 184. ſed non fuit univerſaliter uſurpatus. Alex. III. qui ſedit anno 1159. illum præſcripſit his verbis, relatis extra, de Baptiſmo, cap. 2. *Si baptizatus es, non te baptizo; ſed ſi nondum baptizatus es, Ego te baptizo in nomine, &c.* Concil. tamen Londinenſe anno 1200. nullius conditionis meminit: *Si dubitetur*, inquit Can. 3. *ſacrorum Canonum Statuta ſequentes ſtatuimus, ut conferatur* (Baptiſmus) *quia non dicitur iteratum, quod non ſcitur fuiſſe collatum, ideoque baptizentur expoſiti, de quorum Baptiſmo dubitatur, ſive inveniantur cum ſale, ſive ſine ſale.* Ex quibus patet uſum formæ conditionalis non ubique invaluiſſe, niſi a. 13. ſæculo, 1. quidem in collatione Sacramentorum, quæ imprimunt characterem; poſtmodum vero in collatione alio-

aliorum Sacramentorum, præſertim pœnitentiæ, & ita præſcribunt communiter Libri rituales.

R. 2. Forma conditionalis non debet uſurpari, niſi in legitimo & prudenti dubio de veritate Sacramenti, dignitas enim Sacramentorum exigit ut non exponantur iterationi plane inutili. Prudens autem non erit hujuſmodi dubium, niſi prævio diligenti examine, an Sacramentum, de quo dubitatur, valide fuerit collatum.

Quæ hactenus diximus de varia intentione, quæ poteſt eſſe in Sacramentorum Miniſtro, certa ſunt apud omnes Theologos; ſed gravis eſt quæſtio circa externam intentionem capite ſequenti expendenda.

CAPUT XIII.

Utrum ad veritatem Sacramenti ſufficiat exterior Miniſtri intentio?

EST fere extra controverſiam Concil. Trident. ita definiiſſe contra Novatores, intentionem faciendi quod facit Eccleſia, eſſe neceſſariam ad veritatem Sacramenti, ut non attigerit quæſtionem, in qua verſamur, num ſcil. intentio illa debeat eſſe interior, an vero exterior ſufficiat? Namque 1. Salmeron e S. J. quem Paulus III. ad Concilium miſerat, ut in eo, nomine ipſius, Theologum ageret, multis probat diſp. 2. 3. part. in epiſt. S. Pauli, exteriorem intentionem ſufficere, eamque ipſam eſſe, quam Concil. Trid. declaravit neceſſariam. 2. Ambroſius Catharinus Epiſcopus Minoritanus, qui in eodem Concil. ſedit cum aliis Patribus, poſt conditum Can. 11. ſeſſ. 7. de neceſſitate intentionis Miniſtri, anno ſcilic. 1547. opuſculum ſuum Romæ edidit anno 1562. in quo aſſerit, nemine reclamante, intentionem externam ſufficere, immo Julius III. illum ad Campſenſem Archiepiſcopatum tranſtulit, quem ſane honorem

ei

ei non contuliſſet, ſi eum Concilio refragari fuiſſet arbitratus. 3. Cardinalis Pallavicinus e Societate Jeſu, lib. 12. cap. 10. ſuæ Hiſtoriæ ſcribit Can. 9. ſeſſ. 14 non eſſe expunctam Catharini ſententiam, & aliorum opinantium ſufficere in Miniſtro voluntatem ſerio agendi, nec obeſſe Sacramento, niſi jocum, *quem*, inquit, *Sacramentum ſuſcipiens agnoſcere poteſt*. Et in hac parte concordat cum Soavi, qui ſuam Hiſtoriam, ſtante adhuc Concilio, adornavit.

Nec aliud Eugenius IV. in ſuo Decreto præſcripſit Armenis, ut colligere eſt ex S. Antonino, qui tempore Concilii Florentini Eccleſiæ Florentinæ præerat Antiſtes; nam in 3. parte ſuæ Summæ titul. 15. §. 10. duas proponit opiniones tanquam probabiles circa intentionem Miniſtri; alteram, quod interior ſit neceſſaria: alteram, quod exterior ſufficiat.

Cum ergo propoſita quæſtio ad Scholam pertineat, dividit Theologos in oppoſitas ſententias, quarum prima ſtatuit intentionem exteriorem ſufficere, habetque plures Patronos ex veteribus Scholaſticis, & ex recentioribus celebres Scholæ Pariſienſis, & aliarum Academiarum Profeſſores. Altera in Scholis communior, etiam ante Concilium Tridentinum, negat ſufficere intentionem exteriorem, contenditque iterandum Sacramentum, ſi in Miniſtro defuerit interior.

Quis autem Judex in hac controverſia, in qua graves Theologi hinc & inde pro ſua ſententia magna contentione pugnant, niſi ii, quibus dictum eſt Matth. 18. *Quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo?* Nam privatus judicium ſuum non impune proferet: ſi enim ſteterit pro opinione negante, ab altera parte ſugillabitur, ut nimirum timidus, & in ea parte Theologiæ, quam poſitivam vocant, parum verſatus: ſi vero affirmantem amplectatur, in aliorum offenſionem incurret, traduceturque tanquam fautor opinionis ſaltem materialiter hæreticæ.

Quapropter Clericis, quibus in hoc opere ſervimus, ſatis nos facere arbitramur, ſi eos, ſtante illa opinionum contrarietate, firmaverimus in praxi, quam ubi-

ubique receptam experti ſumus, ut quoties agitur de Sacramento, v. g. Baptiſmo, aut Matrimonio iterando, nihil agatur inconſulto Epiſcopo. Quid vero in hac materia reſpondere debeat? noſtrum non eſt docere eos, quod Deus nobis Paſtores & Magiſtros præpoſuit. Verumtamen quia per tempus aliquando non licet recurrere ad Prælatum,

Viam tutam & certam inimus, & ſine præjudicio pacis & veritatis ad propoſitam quæſtionem,

Reſpondeo: In praxi omnino tenenda eſt ſententia negans intentionem exteriorem ſufficere ad veritatem Sacramenti.

Probatur unico ſyllogiſmo. Licitum non eſt in negotio ſalutis, & ſpeciatim in Sacramentis conficiendis ſequi opinionem probabilem, relicta tutiori: atqui opinio negans intentionem exteriorem ſufficere, eſt tutior: immo ſola tuta eſt, & ſecura: Ergo omnino eſt tenenda.

Major negari non poteſt: eſt enim in Jure Canonico, & in Concil. Viennenſi expreſſa quoad primam partem, & definita quoad ſecundam ab Innocentio XI. anno 1679. ac demum a Clero Gallicano, qui anno 1700. expendens hancce propoſitionem cum tribus aliis, *non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, &c.* ſic cenſuit; *doctrina his propoſitionibus contenta eſt reſpective falſa, abſurda, pernicioſa, erronea, probabilitatis peſſimus fructus.*

Minor probatur efficaciter. Illa opinio ſola eſt ſecura, quæ eſt communior in Scholis, quam plures Eccleſiæ particulares proponunt tanquam regulam in praxi obſervandam: atqui opinio, de qua hic ſermo, eſt ejuſmodi: Ergo.

Minoris duæ ſunt partes.

Prima pars, nempe quod hæc opinio ſit in Scholis communior, probatur ex teſtimonio Magiſtri Sententiarum, ſeu Petri Lombardi, quem oppoſitæ ſententiæ Patroni pro ſe laudant; de eo quippe refert S. Antoninus, §. 10. jam citato, quod agnoverit ſententiam negantem ſufficere intentionem exteriorem,

rem, eſſe communiorem, & tutiorem. Illud ipſum agnoſcitur in Scholis hodiernis.

Secunda pars conſtat ex Miſſali Rom. auctoritate Clementis VIII. edito, in cujus Rubricis, ut vocant, hæc præſcribitur regula a celebrantibus obſervanda circa intentionem: *Si quis habeat coram ſe undecim hoſtias, & intendat conſecrare ſolum decem, non determinans quas decem intendit, non conſecrat, quia requiritur intentio.* Cumque nobis fuiſſet dictum ejuſmodi regulam eſſe expunctam e Miſſali Pariſienſi, quatuor Miſſalia illius Eccleſiæ conſuluimus a totidem Pontificibus edita, primum a Franciſco *de Gondi*: ſecundum ab Harduino *de Tereſix*: tertium a Franciſco *de Harlay*; quartum ab Eminentiſſ. Cardinale *de Noailles*, qui ſingulari pietate nunc eidem præeſt Eccleſiæ: & in quolibet eorum ſimilem regulam celebrantibus præſcriptam reperimus, nec dubium eſt quin in pleriſque Miſſalibus aliarum Diœceſum eadem habeantur. Jam vero quis contra hanc regulam opponere præſumet contradictoriam, tanquam in praxi tutam?

Confirmatur reſponſio decreto Alexandrii VIII. qui ann. 1690. in generali Congregatione Inquiſitionis, damnavit propoſitionem aſſerentem: *Miniſtrum Baptiſmi, qui exteriorem ritum plene obſervat, verum Sacramentum conficere, licet aliud* (puta jocum) *intus in corde gerat*.

Dices 1. ex S. Chryſoſtomo, lib. 85. in Joannem: *Sacerdos linguam & manus præbet; neque enim juſtum eſt propter alterius malitiam, ad ſalutem noſtram accedentes offendi*. Et Sanctus Auguſtinus lib. 7. de Baptiſmo cap. 52. *nequaquam*, inquit, *dubitarem habere eos Baptiſmum, qui ubicunque, & a quibuſcunque illud verbis Evangelicis conſecratum ſine ſua ſimulatione, & cum aliqua fide accepiſſet*. Et tract. 5. in Joann. *Non exhorreat columba miniſterium malorum, reſpiciat Domini poteſtatem. Quid tibi facit malus Miniſter, ubi bonus eſt Dominus? Quid te impedit malitioſus præco, ubi benevolus eſt Judex?* Atqui multum noceret malus Miniſter, ſi ſuppoſita neceſſitate internæ intentionis, eam abjiceret: Ergo.

Di-

. Diſtinguo majorem, non nocet malitia Miniſtri, quæ non excludit voluntatem conficiendi Sacramenti, Concedo: quæ excludit, Nego majorem. Nonne enim malitia Sacerdotis, qua nollet baptizare parvulum animam exhalantem, ipſi noceret?

Inſtabis: Concilium Nicænum I. Probavit Baptiſmum Arianorum, qui, cum crederent Filium eſſe creaturam, ſane non intendebant baptizare in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, nec proinde facere quod facit Eccleſia.

Præterea Concilium Rothomagenſe ann. 1581. Remenſe, & Turonenſe anno 1583. prohibent, ne abjurantes hæræſim Calvinianam, iterum baptizentur, quamvis non deſit ratio dubitandi num Pſeudo-Miniſtri a quibus baptizati ſunt, habuerint intentionem faciendi quod facit Eccleſia? tum quia deteſtantur tanquam ſuperſtitioſos, ritus in Eccleſia Romana (quæ ſola vera eſt Eccleſia) obſervari ſolitos, creduntque Sacramenta in ea eſſe adulterata: tum quia ſubſannant quæ Concilium Trid. decrevit de neceſſitate intentionis. Quin Molanus Theologus & Profeſſor Lovanienſis tract. 4. c. 3. teſtatur ſe fuiſſe expertum in illis Pſeudo-Miniſtris intentionem internam aliquando defuiſſe. Ergo Eccleſia intentionem internam non requirit.

Nego conſequentiam. Quamvis enim Hæretici errent vel circa divinitatem Filii, vel circa eſſentiam Sacramentorum, nihilominus omnes intendunt facere quod Chriſtus inſtituit, quodque obſervat Eccleſia ab ipſo fundata, quæcunque tandem illa ſit, ac proinde Sacramenta vere conficiunt, modo ritum, & formam externam non vitient.

Ad experientiam Molani reſponderi poteſt, eum perfectiorem exegiſſe intentionem, quam requirat Eccleſia; vix enim fieri poteſt, ut Calvinianus, qui cum advertentia baptizat, nolit facere cæremoniam, quam ſcit obſervari in ſua ſecta, tanquam a Chriſto inſtitutam. Porro Eccleſia non aliam requirit intentionem, ut ratum ſit Sacramentum.

Dices 2. illa ſententia tuta eſt in praxi, quam Principes Scholæ, & alii inſignes tum Theologi, tum

Ca-

Canoniſtæ communiter amplexi ſunt: atqui ejuſmodi eſt ſententia negans neceſſitatem intentionis interioris, eam quippe tenuerunt 1. Magiſter Sententiarum, lib. 4. diſtinct. 27. 2. Albertus Magnus in 4. diſt. 6. art. 1. ubi ſolvens anxietatem, quæ naſci poteſt ex intentione Miniſtri in corde occulta, ſic reſpondet, *exprimitur generalis intentio in verbo baptizandi, & illa expreſſio ſufficit ad intentionem Eccleſiæ*, 3. S. Bonaventura in 4. diſt. 3. artic. 2. *judicandum eſt*, inquit, *ſecundum expreſſionem oris*. 4. Innocentius IV. qui obiit circa medium 13. ſæculi, ſic habet in caput primum de Baptiſmo: *non requiritur quod baptizans ſciat quid ſit Eccleſia, nec quod gerat in mente (modo exterius exprimat) facere quod facit Eccleſia. Immo ſi contrarium gereret in mente; id eſt, non faceret quod facit Eccleſia, ſed tamen facit, quia formam ſervat, nihilominus baptizatur, dummodo baptizare intendat.* Innocentio adſtipulatur Angelus a Clavaſio circa ann. 1290. *Opinio Innocentii*, inquit, *mihi placet*, 5. S. Thomas 3. p. q. 64. art. 8. dubitanti de intentione Miniſtri ſic reſpondet ad ſecundum: *Eſt*, inquit, *duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Miniſtro, quæ ſi deſit, non perficitur ... An melius dicunt, quod Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, cujus eſt Miniſter. In verbis autem quæ profert, exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, niſi contrarium exterius exprimatur*. Ergo.

Nego min. Nam ex ipſomet Magiſtro Sententiarum, opinio, quam propugnamus, erat ejus ætate communior & in praxi tutior, quemadmodum refert S. Antoninus loco ſupra cit. Idem fatetur Paludanus pro oppoſita ſententia laudatus in 4. diſt. 6. q. 2. S. Bonaventura nullatenus favet oppoſitæ ſententiæ. Loco enim in objectione cit. non agit de intentione conficiendi Sacramentum, quam neceſſariam definierat, quæſtione præcedenti; ſed de fide baptizantis, quam dicit nec obeſſe, nec prodeſſe baptizato, ſed ſolam fidem Eccleſiæ, quæ expreſſione oris manifeſtatur.

Inno-

Innocentius IV. duplicem intentionem diſtinguit in Miniſtro, aliam operis, ſeu Sacramenti conficiendi, aliam effectus per ipſum opus ſeu Sacramento producendi. Poſteriorem dumtaxat negat neceſſariam, ut legenti patebit; affert enim exemplum Sarraceni, qui rogatus baptizat credens per immerſionem aliquid fieri niſi madefactionem (ut loquitur) nec intendit baptizare ſecundum intentionem petentis Baptiſmum, id eſt, ut Baptiſmus operetur juſtificationem. Si tamen conferre intendat, quod alii baptizantes cenſuerunt, vere eſt baptizatus, qui rogavit; *Sed*, inquit, *ſi hoc non intenderet, non eſſet baptizatus*.

Sanctus Thomas art. 8. in objectione laudata non modo ſententiæ oppoſitæ non patrocinatur, quin noſtram duplici ratione confirmat. Prima quidem, quia Miniſter Sacramentorum non movetur, ut *inſtrumentum inanimatum quod*, inquit, *non habet ..... intentionem reſpectu effectus, ſed loco intentionis, eſt motus quo movetur a principali agente. Sed inſtrumentum animatum ..... non ſolum movetur, ſed .... quodammodo movet ſe ipſum, in quantum ſua voluntate movet membra ad operandum, & ideo requiritur ejus intentio, qua ſe ſubjiciat principali agenti*. Ergo ex Sancto Thoma Miniſter Sacramentorum debet ſubjici Chriſto; nec ſubjicitur, niſi quatenus intendit facere quod Chriſtus inſtituit. Secundam affert rationem, quia quæ ſunt præter intentionem, ſunt caſualia: atqui Sacramenta non ſunt caſualia: ergo non perficiuntur præter intentionem, multo minus contra intentionem Miniſtri. Unde S. Doctor concludit art. 10. Miniſtrum, qui agit per jocum etiam interiorem, non conficere Sacramentum. *Intentio Miniſtri*, inquit, *poteſt perverti dupliciter, uno modo reſpectu ipſius Sacramenti, puta cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, ſed deriſorie aliquid agere. Et talis perverſitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue quando ſuam intentionem exterius manifeſtat*. Quæ cum ita clara ſint, ut obſcurari nequeant, ſupereſt, ut cum iis concilientur verba nobis oppoſita.

Sanctus itaque Thomas loco in objectione laudato, vult

vult duntaxat ſatis eſſe ad veritatem Sacramenti, ſi Miniſter voluntarie, & ſerio faciat quod ſcit Chriſtum inſtituiſſe, atque in illa operatione externa præſumi, & intelligi interiorem ejus voluntatem, quemadmodum in eo, qui deliberate mendacium profert, vel ſe inebriat, intelligitur voluntas peccandi, quamvis non habuerit intentionem mentalem, ſeu expreſſam & diſtinctam, qua intus in corde dixerit, *volo peccare*. Ad peccandum enim, ſicut ad Sacramentum conficiendum, ſufficit intentio confuſa & implicita. Et ita interpretari licet Albertum Magnum, & alios Veteres, cum ſcribunt exprimi generalem intentionem in verbo baptizandi, illamque expreſſionem ſufficere ad intentionem Eccleſiæ.

Inſtabis: ideo S. Thomas, & alii antiquiores Scholaſtici, excludunt neceſſitatem intentionis interioris, ne Fideles ſint anxii circa Sacramentum ſuſceptum: atqui non tollerent eorum anxietatem, ſi præter opus externum requireretur Miniſtri intentio etiam confuſa, & implicita, quia ſubeſt ſemper timendi locus, ne revera defuerit: Ergo.

Nego min. quia non ſunt timenda pericula remotiora, quæ vix contingunt. Sic abſque periculo idololatriæ adoramus Hoſtiam, & ſine anxietate pœnitens credit impertitam ſibi fuiſſe abſolutionem, quamvis abſolute fieri potuerit ut Sacerdos conſecrans, aut abſolvens, formam, quæ alta voce non profertur, integram non expreſſerit. Atqui longe facilius contingere poteſt Miniſtrum non proferre debitam formam, quam carere voluntate faciendi quod ſub oculis noſtris libere & ſerio facit, pluſque timendum a perdito Miniſtro, magicis forte artibus dedito, ne in ritu externo quid eſſentiale de induſtria omittat; quam ne intentionem veritati Sacramenti contrariam concipiat.

Quæſtio. *Quid ſi impius ille Miniſter poſtmodum pœnitens confiteatur, ſe conſecraſſe ad magica exercenda, & intendiſſe baptizare in nomine dæmonis, non in nomine Chriſti, debentne continuo cenſeri irrita illa Sacramenta?*

Re-

Reſpondeo, minime, quia diſtinguenda eſt duplex intentio, quarum altera, & quidem ſufficiens ad Sacramentum perficiendum, cum tanta impietate conſiſtere poteſt. Prior dicitur intentio operis a Chriſto inſtituti, quod eſt Miniſtri finis proximus; poſterior eſt intentio effectus per ipſum opus producendi, qui eſt finis remotus, & dependens a fine proximo.

Si ſceleſtus ille Miniſter caruit priore intentione, & intus in corde propoſuit non facere, ſed exterius repræſentare dumtaxat quod Chriſtus inſtituit, & obſervatur apud Chriſtianos, irrita ſunt illa Sacramenta, ut patet ex dictis. Si vero intentio operis a Chriſto inſtituti non defuit, illudque Miniſter, quamvis perfunctorie & ex officii neceſſitate, perfecit cum deteſtanda tamen intentione abutendi Sacramento ad magica, & diaboli, non Chriſti characterem imprimendi, valent illa Sacramenta, quia ex S. Thoma cit. art. 10. perverſa illa intentio eſt quid conſequens ipſum opus, ſeu Sacramentum; pervertit quidem opus, *in quantum eſt opus Miniſtri*; in eo quippe eſt horrendum ſacrilegium: *non autem in quantum eſt opus Chriſti*; cujus effectum impedire nequit, Sacramenta enim operantur ad inſtar cauſſarum naturalium, quæ ſi applicentur ſubjecto diſpoſito, effectum neceſſario producunt, ignis verbi gratia ſtupæ admotus, velit nolit admovens, illam incendit, & Baptiſmus cum intentione operis collatus neceſſario juſtificat, ſi ſuſcipiens non ponat obicem, imprimitque characterem Chriſti, non obſtante prava Miniſtri intentione imprimendi characterem diaboli. Cum autem non cujuſvis ſit iſta utpote difficilia, diſcutere & enucleare, ſequitur, quod jam præmonuimus, conſulendum Epiſcopum, ut moris eſt, quando agitur de iterando Sacramento Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis.

CA-

CAPUT XIV.

Utrum fides & probitas in Miniſtro requirantur ad Sacramenti veritatem?

NEgarunt tertio ſæculo S. Cyprianus Epiſcopus Carthaginenſis, S. Firmilianus Epiſcopus Cæſarienſis in Cappadocia, & plures magni viri, rata eſſe Sacramenta ab Hæreticis collata, baptizatoſque ab eis rebaptizabant. Hunc errorem initio quarti ſæculi extenderant Donatiſtæ ad omnem peccatorem, ſive publicum, ſive occultum, ut refert S. Aug. lib. 2. contra Creſconium, cap. 28. Sed argumentis Catholicorum convicti reſtrinxerunt ad ſolos peccatores publicos, ex eodem S. Doctore lib. 2. contra Parmenianum cap. 12. Donatiſtas ſecuti ſunt XII. ſæculo Apoſtolici, Valdenſes, Albigenſes; ſub finem decimi quarti Huſſitæ; & decimoſexto Anabaptiſtæ. Contra hos omnes

Reſpondeo 1. de fide eſt pietatem in Miniſtro non requiri ad veritatem Sacramenti.

Probatur 1. ex Conciliis. Conſtantienſe damnavit ſub anathemate errores Wiclefi, cujus hic erat art. 4. „ Si Epiſcopus vel Sacerdos, eſt in peccato mortali, „ non ordinat, non conficit, non conſecrat, non baptizat. „ Item Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. Can. 12. ſic ſtatuit: „ Si quis dixerit, Miniſtrum in „ peccato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, ſervaverit, non conficere . . . „ Sacramentum, anathema ſit.

Probatur 2. auctoritate S. Auguſtini, qui multos libros in hanc rem conſcripſit. Sufficiat nunc referre quod ſcribit tract. 5. in Joann. „ Baptiſma, *inquit*, „ tale eſt, qualis eſt ille, in cujus poteſtate datur, „ non qualis eſt ille, per cujus miniſterium datur... „ non exhorreat Columba miniſterium malorum, reſpiciat Domini poteſtatem. Quid tibi facit malus Miniſter, ubi bonus eſt Dominus? ... quod dabatur a

„ Paulo, & quod dabatur a Petro, Chriſti erat, & „ quod datum eſt a Juda, Chriſti erat. Dedit Ju- „ das, & non eſt baptizatum poſt Judam: dedit Joan- „ nes, & baptizatum eſt poſt Joannem, quia qui da- „ tus eſt a Juda, Chriſti erat; qui autem datus eſt „ a Joanne, Joannis erat .... non timeo adulterum, „ non ebrioſum, non homicidam, quia columbam at- „ tendo, per quam mihi dicitur, hic eſt qui bapti- „ zat ... aqua ad areolas vehitur in canali lapideo ni- „ hil generans, hortis tamen plurimam confert ferti- „ litatem; ſolis vel etiam lucernæ lux cum per cœ- „ noſa diffunditur, nihil inde ſordidum contrahit. *Et* „ *lib.* 3. *contra Creſconium c.* 8. agricolæ ſordes non „ impediunt quin ager ab eo excultus fructum ferat.

R. 2. De fide quoque eſt in Miniſtro fidem non requiri ad veritatem Sacramenti: ita definit Concilium Tridentinum expreſſe de Baptiſmo ſeſſ. 7. Canon. 4. his verbis: „ Si quis dixerit, Baptiſmum, qui etiam „ datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & „ Spiritus Sancti, cum intentione faciendi quod fa- „ cit Eccleſia, non eſſe verum Baptiſmum, anathe- „ ma ſit.

Q. 2. *Quare Tridentinum rem expreſſe non definiit de Miniſtro aliorum Sacramentorum, ſed ſolius Miniſtri Baptiſmi meminit?*

R. 1. Quia Sacramenta Pœnitentiæ & Matrimonii, cum conſiſtant in materia morali, ſpeciali modo ſubjacent Eccleſiæ diſpoſitioni. Enimvero Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt per modum judicii, quod ſane eſt quid morale: ad judicium autem exercendum in primis juriſdictio ita neceſſaria eſt Miniſtro tanquam Judici, ut ſine ea abſolutionis ſententiam valide non ferat. Hanc autem juriſdictionem conferre vel denegare prorſus eſt penes Eccleſiam. Unde ſi hæretico Miniſtro eam deneget, vel jam conceſſam revocet, verum erit dicere Sacerdotem ſine fide Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrare non poſſe.

Similiter matrimonium eſt ſpecies quædam contractus, qui ut validus ſit, requiruntur certæ ſolemnitates ab Eccleſia determinatæ vel determinandæ, ſicut ergo

Ec-

Eccleſia ſanxit nullum eſſe ejuſmodi contractum inter conſanguineos, v. g. in quarto gradu; ita ſancire poteſt irritum fore, ſi Catholicus cum Hæreticis contrahat, ſicque neceſſaria erit fides ad matrimonium celebrandum.

R. 2. Quia nonnulli Theologi docent Sacramentum Confirmationis & Ordinis conſiſtere in ritu morali, ac proinde Eccleſiam poſſe quaſdam conditiones apponere, puta fidem & probitatem in Miniſtro, ſine quibus Sacramenta illa irrita erunt; ſuamque ſententiam probant auctoritate multorum Conciliorum, in quibus ſtatuitur baptizatos ab Hæreticis, atque ideo confirmatos, cum antiquitus Baptiſma, & Confirmatio ſimul adminiſtrarentur, ſi ad Eccleſiam redeant, recipiendos eſſe cum manuum impoſitione & unctione, quod ſecundum illos Theologos Sacramentum Confirmationis deſignat. Ita fere Maldonatus Societ. Jeſu, q. 1. de Confirmatione, & Joannes Morinus Congregat. Oratorii, lib. 9. de Pœnit. cap. 11. Item Ordinatos ab Hæreticis, Schiſmaticis & Simoniacis, plura Concilia non agnoſcunt tanquam Sacerdotes aut Epiſcopos, niſi prius manuum impoſitioni ſubjiciantur (hoc eſt, ut interpretatur laudatus Morinus exercitatione 4. de ſacris Ordinationibus c. 1.) niſi iterum ordinentur, & ad ſuam ſententiam confirmandam, profert auctoritatem omnium fere Canoniſtarum, & plurium Theologorum, præſertim vero Magiſtri Sententiarum in 4. diſt. 13. Petri Pictavienſis lib. 5. ſententiarum cap. 13. immo duo illi Theologi cum Hugone Victorino in Summa tract. 6. cap. 9. cenſuerunt *Euchariſtiam* ab Hæreticis aut Excommunicatis non poſſe confici, utpote quæ ſit ſignum unionis, quam ſolvunt Hæretici & Excommunicati. Hanc autem poſteriorem ſententiam, utpote ſingularem, ſat ex ſe ruituram, quin jamdudum extinctam Tridentinum neglexit: ſatiſque ei viſum eſt docere ſeſſ. 22. cap. 1. Hoſtiam, quæ in altari offertur, nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari poſſe.

Ex his patet, ſalva fide, poſſe dici Hæreticum,

ubique receptam experti ſumus, ut quoties agitur de Sacramento, v. g. Baptiſmo, aut Matrimonio iterando, nihil agatur inconſulto Epiſcopo. Quid vero in hac materia reſpondere debeat? noſtrum non eſt docere eos, quod Deus nobis Paſtores & Magiſtros præpoſuit. Verumtamen quia per tempus aliquando non licet recurrere ad Prælatum,

Viam tutam & certam inimus, & ſine præjudicio pacis & veritatis ad propoſitam quæſtionem,

Reſpondeo: In praxi omnino tenenda eſt ſententia negans intentionem exteriorem ſufficere ad veritatem Sacramenti.

Probatur unico ſyllogiſmo. Licitum non eſt in negotio ſalutis, & ſpeciatim in Sacramentis conficiendis ſequi opinionem probabilem, relicta tutiori: atqui opinio negans intentionem exteriorem ſufficere, eſt tutior: immo ſola tuta eſt, & ſecura: Ergo omnino eſt tenenda.

Major negari non poteſt: eſt enim in Jure Canonico, & in Concil. Viennenſi expreſſa quoad primam partem, & definita quoad ſecundam ab Innocentio XI. anno 1679. ac demum a Clero Gallicano, qui anno 1700. expendens hancce propoſitionem cum tribus aliis, *non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, &c.* ſic cenſuit; *doctrina his propoſitionibus contenta eſt reſpective falſa, abſurda, perniciosa, erronea, probabilitatis peſſimus fructus.*

Minor probatur efficaciter. Illa opinio ſola eſt ſecura, quæ eſt communior in Scholis, quam plures Eccleſiæ particulares proponunt tanquam regulam in praxi obſervandam: atqui opinio, de qua hic ſermo, eſt ejuſmodi: Ergo.

Minoris duæ ſunt partes.

Prima pars, nempe quod hæc opinio ſit in Scholis communior, probatur ex teſtimonio Magiſtri Sententiarum, ſeu Petri Lombardi, quem oppoſitæ ſententiæ Patroni pro ſe laudant; de eo quippe refert S. Antoninus, §. 10. jam citato, quod agnoverit ſententiam negantem ſufficere intentionem exteriorem,

rem, eſſe communiorem, & tutiorem. Illud ipſum agnoſcitur in Scholis hodiernis.

Secunda pars conſtat ex Miſſali Rom. auctoritate Clementis VIII. edito, in cujus Rubricis, ut vocant, hæc præſcribitur regula a celebrantibus obſervanda circa intentionem: *Si quis habeat coram ſe undecim hoſtias, & intendat conſecrare ſolum decem, non determinans quas decem intendit, non conſecrat, quia requiritur intentio.* Cumque nobis fuiſſet dictum ejuſmodi regulam eſſe expunctam e Miſſali Pariſienſi, quatuor Miſſalia illius Eccleſiæ conſuluimus a totidem Pontificibus edita, primum a Franciſco *de Gondi*: ſecundum ab Harduino *de Perefix*: tertium a Franciſco *de Harlay*; quartum ab Eminentiſſ. Cardinale *de Noailles*, qui ſingulari pietate nunc eidem præeſt Eccleſiæ: & in quolibet eorum ſimilem regulam celebrantibus præſcriptam reperimus, nec dubium eſt quin in pleriſque Miſſalibus aliarum Diœceſum eadem habeantur. Jam vero quis contra hanc regulam opponere præſumeret contradictoriam, tanquam in praxi tutam?

Confirmatur reſponſio decreto Alexandrii VIII. qui ann. 1690. in generali Congregatione Inquiſitionis, damnavit propoſitionem aſſerentem: *Miniſtrum Baptiſmi, qui exteriorem ritum plene obſervat, verum Sacramentum conficere, licet aliud* (puta jocum) *intus in corde gerat.*

Dices 1. ex S. Chryſoſtomo, lib. 85. in Joannem: *Sacerdos linguam & manus præbet; neque enim juſtum eſt propter alterius malitiam, ad ſalutem noſtram accedentes offendi.* Et Sanctus Auguſtinus lib. 7. de Baptiſmo cap. 52. *nequaquam*, inquit, *dubitarem habere eos Baptiſmum, qui ubicunque, & a quibuſcunque illud verbis Evangelicis conſecratum ſine ſua ſimulatione, & cum aliqua fide accepiſſet.* Et tract. 5. in Joann. *Non exhorreat columba miniſterium malorum, reſpiciat Domini poteſtatem. Quid tibi facit malus Miniſter, ubi bonus eſt Dominus? Quid te impedit malitioſus præco, ubi benevolus eſt Judex?* Atqui multum noceret malus Miniſter, ſi ſuppoſita neceſſitate internæ intentionis, eam abjiceret: Ergo.

Di-

Diſtinguo majorem, non nocet malitia Miniſtri, quæ non excludit voluntatem conficiendi Sacramenti, Concedo: quæ excludit, Nego majorem. Nonne enim malitia Sacerdotis, qua nollet baptizare parvulum animam exhalantem, ipſi noceret?

Inſtabis: Concilium Nicænum I. Probavit Baptiſmum Arianorum, qui, cum crederent Filium eſſe creaturam, ſane non intendebant baptizare in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, nec proinde facere quod facit Eccleſia.

Præterea Concilium Rothomagenſe ann. 1581. Remenſe, & Turonenſe anno 1583. prohibent, ne abjurantes hæræſim Calvinianam, iterum baptizentur, quamvis non deſit ratio dubitandi num Pſeudo-Miniſtri a quibus baptizati ſunt, habuerint intentionem faciendi quod facit Eccleſia? tum quia deteſtantur tanquam ſuperſtitioſos, ritus in Eccleſia Romana (quæ ſola vera eſt Eccleſia) obſervari ſolitos, creduntque Sacramenta in ea eſſe adulterata: tum quia ſubſannant quæ Concilium Trid. decrevit de neceſſitate intentionis. Quin Molanus Theologus & Profeſſor Lovanienſis tract. 4. c. 3. teſtatur ſe fuiſſe expertum in illis Pſeudo-Miniſtris intentionem internam aliquando defuiſſe. Ergo Eccleſia intentionem internam non requirit.

Nego conſequentiam. Quamvis enim Hæretici errent vel circa divinitatem Filii, vel circa eſſentiam Sacramentorum, nihilominus omnes intendunt facere quod Chriſtus inſtituit, quodque obſervat Eccleſia ab ipſo fundata, quæcunque tandem illa ſit, ac proinde Sacramenta vere conficiunt, modo ritum, & formam externam non vitient.

Ad experientiam Molani reſponderi poteſt, eum perfectiorem exegiſſe intentionem, quam requirat Eccleſia; vix enim fieri poteſt, ut Calvinianus, qui cum advertentia baptizat, nolit facere cæremoniam, quam ſcit obſervari in ſua ſecta, tanquam a Chriſto inſtitutam. Porro Eccleſia non aliam requirit intentionem, ut ratum ſit Sacramentum.

Dices 2. illa ſententia tuta eſt in praxi, quam Principes Scholæ, & alii inſignes tum Theologi, tum

Canoniſtæ communiter amplexi ſunt: atqui ejuſmodi eſt ſententia negans neceſſitatem intentionis interioris, eam quippe tenuerunt 1. Magiſter Sententiarum, lib. 4. diſtinct. 27. 2. Albertus Magnus in 4. diſt. 6. art. 1. ubi ſolvens anxietatem, quæ naſci poteſt ex intentione Miniſtri in corde occulta, ſic reſpondet, *exprimitur generalis intentio in verbo baptizandi, & illa expreſſio ſufficit ad intentionem Eccleſiæ*, 3. S. Bonaventura in 4. diſt. 3. artic. 2. *judicandum eſt*, inquit, *ſecundum expreſſionem oris*. 4. Innocentius IV. qui obiit circa medium 13. ſæculi, ſic habet in caput primum de Baptiſmo: *non requiritur quod baptizans ſciat quid ſit Eccleſia, nec quod gerat in mente (modo exterius exprimat) facere quod facit Eccleſia. Immo ſi contrarium gereret in mente; id eſt, non faceret quod facit Eccleſia, ſed tamen facit, quia formam ſervat, nihilominus baptizatur, dummodo baptizare intendat.* Innocentio adſtipulatur Angelus a Clavaſio circa ann. 1290. *Opinio Innocentii*, inquit, *mihi placet*, 5. S. Thomas 3. p. q. 64. art. 8. dubitanti de intentione Miniſtri ſic reſpondet ad ſecundum: *Eſt*, inquit, *duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Miniſtro, quæ ſi deſit, non perficitur .... An melius dicunt, quod Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, cujus eſt Miniſter. In verbis autem quæ profert, exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, niſi contrarium exterius exprimatur*. Ergo.

Nego min. Nam ex ipſomet Magiſtro Sententiarum, opinio, quam propugnamus, erat ejus ætate communior & in praxi tutior, quemadmodum refert S. *Antoninus* loco ſupra cit. Idem fatetur Paludanus pro oppoſita ſententia laudatus in 4. diſt. 6. q. 2. S. Bonaventura nullatenus favet oppoſitæ ſententiæ. Loco enim in objectione cit. non agit de intentione conficiendi Sacramentum, quam neceſſariam definierat, quæſtione præcedenti; ſed de fide baptizantis, quam dicit nec obeſſe, nec prodeſſe baptizato, ſed ſolam fidem Eccleſiæ, quæ expreſſione oris manifeſtatur.

Inno-

Innocentius IV. duplicem intentionem diſtinguit in Miniſtro, aliam operis, ſeu Sacramenti conficiendi, aliam effectus per ipſum opus ſeu Sacramento producendi. Poſteriorem dumtaxat negat neceſſariam, ut legenti patebit; affert enim exemplum Sarraceni, qui rogatus baptizat credens per immerſionem aliquid fieri niſi madefactionem (ut loquitur) nec intendit baptizare ſecundum intentionem petentis Baptiſmum, id eſt, ut Baptiſmus operetur juſtificationem. Si tamen conferre intendat, quod alii baptizantes cenſuerunt, vere eſt baptizatus, qui rogavit; *Sed*, inquit, *ſi hoc non intenderet, non eſſet baptizatus*.

Sanctus Thomas art. 8. in objectione laudata non modo ſententiæ oppoſitæ non patrocinatur, quin noſtram duplici ratione confirmat. Prima quidem, quia Miniſter Sacramentorum non movetur, ut *inſtrumentum inanimatum quod*, inquit, *non habet ..... intentionem reſpectu effectus, ſed loco intentionis, eſt motus quo movetur a principali agente. Sed inſtrumentum animatum .... non ſolum movetur, ſed .... quodammodo movet ſe ipſum, in quantum ſua voluntate movet membra ad operandum, & ideo requiritur ejus intentio, qua ſe ſubjiciat principali agenti*. Ergo ex Sancto Thoma Miniſter Sacramentorum debet ſubjici Chriſto; nec ſubjicitur, niſi quatenus intendit facere quod Chriſtus inſtituit. Secundam affert rationem, quia quæ ſunt præter intentionem, ſunt caſualia: atqui Sacramenta non ſunt caſualia: ergo non perficiuntur præter intentionem, multo minus contra intentionem Miniſtri. Unde S. Doctor concludit art. 10. Miniſtrum, qui agit per jocum etiam interiorem, non conficere Sacramentum. *Intentio Miniſtri*, inquit, *poteſt perverti dupliciter, uno modo reſpectu ipſius Sacramenti, puta cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, ſed deriſorie aliquid agere. Et talis perverſitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue quando ſuam intentionem exterius manifeſtat*. Quæ cum ita clara ſint, ut obſcurari nequeant, ſupereſt, ut cum iis concilientur verba nobis oppoſita.

Sanctus itaque Thomas loco in objectione laudato, vult

vult duntaxat ſatis eſſe ad veritatem Sacramenti, ſi Miniſter voluntarie, & ſerio faciat quod ſcit Chriſtum inſtituiſſe, atque in illa operatione externa præſumi, & intelligi interiorem ejus voluntatem, quemadmodum in eo, qui deliberate mendacium profert, vel ſe inebriat, intelligitur voluntas peccandi, quamvis non habuerit intentionem mentalem, ſeu expreſſam & diſtinctam, qua intus in corde dixerit, *volo peccare*. Ad peccandum enim, ſicut ad Sacramentum conficiendum, ſufficit intentio confuſa & implicita. Et ita interpretari licet Albertum Magnum, & alios Veteres, cum ſcribunt exprimi generalem intentionem in verbo baptizandi, illamque expreſſionem ſufficere ad intentionem Eccleſiæ.

Inſtabis: ideo S. Thomas, & alii antiquiores Scholaſtici, excludunt neceſſitatem intentionis interioris, ne Fideles ſint anxii circa Sacramentum ſuſceptum: atqui non tollerent eorum anxietatem, ſi præter opus externum requireretur Miniſtri intentio etiam confuſa, & implicita, quia ſubeſt ſemper timendi locus, ne revera defuerit: Ergo.

Nego min. quia non ſunt timenda pericula remotiora, quæ vix contingunt. Sic abſque periculo idololatriæ adoramus Hoſtiam, & ſine anxietate pœnitens credit impertitam ſibi fuiſſe abſolutionem, quamvis abſolute fieri potuerit ut Sacerdos conſecrans, aut abſolvens, formam, quæ alta voce non profertur, integram non expreſſerit. Atqui longe facilius contingere poteſt Miniſtrum non proferre debitam formam, quam carere voluntate faciendi quod ſub oculis noſtris libere & ſerio facit, pluſque timendum a perdito Miniſtro, magicis forte artibus dedito, ne in ritu externo quid eſſentiale de induſtria omittat, quam ne intentionem veritati Sacramenti contrariam concipiat.

Quæſtio. *Quid ſi impius ille Miniſter poſtmodum pœnitens confiteatur ſe conſecraſſe ad magica exercenda, & intendiſſe baptizare in nomine dæmonis, non in nomine Chriſti, debentne continuo cenſeri irrita illa Sacramenta?*

Re-

Reſpondeo, minime, quia diſtinguenda eſt duplex intentio, quarum altera, & quidem ſufficiens ad Sacramentum perficiendum, cum tanta impietate conſiſtere poteſt. Prior dicitur intentio operis a Chriſto inſtituti, quod eſt Miniſtri finis proximus; poſterior eſt intentio effectus per ipſum opus producendi, qui eſt finis remotus, & dependens a fine proximo.

Si ſceleſtus ille Miniſter caruit priore intentione, & intus in corde propoſuit non facere, ſed exterius repræſentare dumtaxat quod Chriſtus inſtituit, & obſervatur apud Chriſtianos, irrita ſunt illa Sacramenta, ut patet ex dictis. Si vero intentio operis a Chriſto inſtituti non defuit, illudque Miniſter, quamvis perfunctorie & ex officii neceſſitate, perfecit cum deteſtanda tamen intentione abutendi Sacramento ad magica, & diaboli, non Chriſti characterem imprimendi, valent illa Sacramenta, quia ex S. Thoma cit. art. 10. perverſa illa intentio eſt quid conſequens ipſum opus, ſeu Sacramentum; pervertit quidem opus, *in quantum eſt opus Miniſtri*; in eo quippe eſt horrendum ſacrilegium: *non autem in quantum eſt opus Chriſti*; cujus effectum impedire nequit, Sacramenta enim operantur ad inſtar cauſſarum naturalium, quæ ſi applicentur ſubjecto diſpoſito, effectum neceſſario producunt, ignis verbi gratia ſtupæ admotus, velit nolit admovens, illam incendit, & Baptiſmus cum intentione operis collatus neceſſario juſtificat, ſi ſuſcipiens non ponat obicem, imprimitque characterem Chriſti, non obſtante prava Miniſtri intentione imprimendi characterem diaboli. Cum autem non cujuſvis ſit iſta utpote difficilia, diſcutere & enucleare, ſequitur, quod jam præmonuimus, conſulendum Epiſcopum, ut moris eſt, quando agitur de iterando Sacramento Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis.

CA-

C A P U T XIV.

Utrum fides & probitas in Miniſtro requirantur ad Sacramenti veritatem?

NEgarunt tertio ſæculo S. Cyprianus Epiſcopus Carthaginenſis, S. Firmilianus Epiſcopus Cæſarienſis in Cappadocia, & plures magni viri, rata eſſe Sacramenta ab Hæreticis collata, baptizatoſque ab eis rebaptizabant. Hunc errorem initio quarti ſæculi extenderant Donatiſtæ ad omnem peccatorem, ſive publicum, ſive occultum, ut refert S. Aug. lib. 2. contra Creſconium, cap. 28. Sed argumentis Catholicorum convicti reſtrinxerunt ad ſolos peccatores publicos, ex eodem S. Doctore lib. 2. contra Parmenianum cap. 12. Donatiſtas ſecuti ſunt XII. ſæculo Apoſtolici, Valdenſes, Albigenſes; ſub finem decimi quarti Huſſitæ; & decimoſexto Anabaptiſtæ. Contra hos omnes

Reſpondeo 1. de fide eſt pietatem in Miniſtro non requiri ad veritatem Sacramenti.

Probatur 1. ex Conciliis. Conſtantienſe damnavit ſub anathemate errores Wiclefi, cujus hic erat art. 4. „ *Si* Epiſcopus vel Sacerdos, eſt in peccato mortali, „ non ordinat, non conficit, non conſecrat, non baptizat. „ Item Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. Can. 12. ſic ſtatuit: „ Si quis dixerit, Miniſtrum in „ peccato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, ſervaverit, non conficere . . . „ Sacramentum, anathema ſit.

Probatur 2. auctoritate S. Auguſtini, qui multos libros in hanc rem conſcripſit. Sufficiat nunc referre quod ſcribit tract. 5. in Joann. „ Baptiſma, *inquit*, „ tale eſt, qualis eſt ille, in cujus poteſtate datur, „ non qualis eſt ille, per cujus miniſterium datur... „ non exhorreat Columba miniſterium malorum, reſpiciat Domini poteſtatem. Quid tibi facit malus Miniſter, ubi bonus eſt Dominus? ... quod dabatur a

„ Paulo, & quod dabatur a Petro, Chriſti erat, & „ quod datum eſt a Juda, Chriſti erat. Dedit Judas, & non eſt baptizatum poſt Judam: dedit Joannes, & baptizatum eſt poſt Joannem, quia qui datus eſt a Juda, Chriſti erat; qui autem datus eſt „ a Joanne, Joannis erat .... non timeo adulterum, „ non ebrioſum, non homicidam, quia columbam attendo, per quam mihi dicitur, hic eſt qui baptizat ... aqua ad areolas vehitur in canali lapideo nihil generans, hortis tamen plurimam confert fertilitatem; ſolis vel etiam lucernæ lux cum per cœnoſa diffunditur, nihil inde ſordidum contrahit. *Et* „ *lib.* 3. *contra Creſconium c.* 8. agricolæ ſordes non „ impediunt quin ager ab eo excultus fructum ferat.

R. 2. De fide quoque eſt in Miniſtro fidem non requiri ad veritatem Sacramenti: ita definit Concilium Tridentinum expreſſe de Baptiſmo ſeſſ. 7. Canon. 4. his verbis: „ Si quis dixerit, Baptiſmum, qui etiam „ datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & „ Spiritus Sancti, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, non eſſe verum Baptiſmum, anathema ſit.

Q. 2. *Quare Tridentinum rem expreſſe non definit de Miniſtro aliorum Sacramentorum, ſed ſolius Miniſtri Baptiſmi meminit?*

R. 1. Quia Sacramenta Pœnitentiæ & Matrimonii, cum conſiſtant in materia morali, ſpeciali modo ſubjacent Eccleſiæ diſpoſitioni. Enimvero Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt per modum judicii, quod ſane eſt quid morale: ad judicium autem exercendum in primis juriſdictio ita neceſſaria eſt Miniſtro tanquam Judici, ut ſine ea abſolutionis ſententiam valide non ferat. Hanc autem juriſdictionem conferre vel denegare prorſus eſt penes Eccleſiam. Unde ſi hæretico Miniſtro eam deneget, vel jam conceſſam revocet, verum erit dicere Sacerdotem ſine fide Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrare non poſſe.

Similiter matrimonium eſt ſpecies quædam contractus, qui ut validus ſit, requiruntur certæ ſolemnitates ab Eccleſia determinatæ vel determinandæ, ſicut ergo

Ec-

Eccleſia ſanxit nullum eſſe ejuſmodi contractum inter conſanguineos, v. g. in quarto gradu; ita ſancire poteſt irritum fore, ſi Catholicus cum Hæreticis contrahat, ſicque neceſſaria erit fides ad matrimonium celebrandum.

R. 2. Quia nonnulli Theologi docent Sacramentum Confirmationis & Ordinis conſiſtere in ritu morali, ac proinde Eccleſiam poſſe quaſdam conditiones apponere, puta fidem & probitatem in Miniſtro, ſine quibus Sacramenta illa irrita erunt; ſuamque ſententiam probant auctoritate multorum Conciliorum, in quibus ſtatuitur baptizatos ab Hæreticis, atque ideo confirmatos, cum antiquitus Baptiſma, & Confirmatio ſimul adminiſtrarentur, ſi ad Eccleſiam redeant, recipiendos eſſe cum manuum impoſitione & unctione, quod ſecundum illos Theologos Sacramentum Confirmationis deſignat. Ita fere Maldonatus Societ. Jeſu, q. 1. de Confirmatione, & Joannes Morinus Congregat. Oratorii, lib. 9. de Pœnit. cap. 11. Item Ordinatos ab Hæreticis, Schiſmaticis & Simoniacis, plura Concilia non agnoſcunt tanquam Sacerdotes aut Epiſcopos, niſi prius manuum impoſitioni ſubjiciantur (hoc eſt, ut interpretatur laudatus Morinus exercitatione 4. de ſacris Ordinationibus c. 1.) niſi iterum ordinentur, & ad ſuam ſententiam confirmandam, profert auctoritatem omnium fere Canoniſtarum, & plurium Theologorum, præſertim vero Magiſtri Sententiarum in 4. diſt. 13. Petri Pictavienſis lib. 5. ſententiarum cap. 13. immo duo illi Theologi cum Hugone Victorino in Summa tract. 6. cap. 9. cenſuerunt Euchariſtiam ab Hæreticis aut Excommunicatis non poſſe confici, utpote quæ ſit ſignum unionis, quam ſolvunt Hæretici & Excommunicati. Hanc autem poſteriorem ſententiam, utpote ſingularem, ſat ex ſe ruituram, quin jamdudum extinctam Tridentinum neglexit: ſatiſque ei viſum eſt docere ſeſſ. 22. cap. 1. Hoſtiam, quæ in altari offertur, nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari poſſe.

Ex his patet, ſalva fide, poſſe dici Hæreticum,

Excommunicatum, & impium Miniſtrum nonnulla Sacramenta conficere non poſſe; cum omnes Catholici id fateantur de Hæreticis, & Excommunicatis non toleratis, quoad Sacramentum Pœnitentiæ, propter rationes mox allatas.

Licet autem opinio citatorum Theologorum, qui Propoſitionem ad Confirmationis & Ordinationis Sacramenta extendunt, fundamento careat, Tridentinum tamen illam reliquit intactam, maxime cum illi Theologi in dogmate Catholico conveniant, nempe ex inſtitutione Chriſti, defectum pietatis & fidei in Miniſtro non nocere veritati Sacramentorum, ſed ex ſola Eccleſiæ diſpoſitione, quæ diſpoſitio cum non poſſit habere locum circa Baptiſmum, cujus Miniſtri extraordinarii poſſunt eſſe non ſolum Hæretici ab Eccleſia præciſi, ſed etiam Pagani, de ſolo Baptiſmo expreſſe Concilium rem definiit.

Q. 3. *Fides & probitas Miniſtri requiruntur ne ad veritatem aliorum Sacramentorum?*

R. Neque ex inſtitutione Chriſti Domini, neque diſpoſitione Eccleſiæ fides & probitas Miniſtri requiruntur ad veritatem ullius Sacramenti, excepto Pœnitentiæ Sacramento, de quo ſupra.

Q. 4. *Quomodo probatur hæc reſponſio?*

R. 1. Non poteſt evidenter probari ex Scripturis. Ita S. Auguſtinus lib. de unitate Eccleſiæ cap. 19. „ Forte dicis, *inquit*, lege mihi quemadmodum Chri- „ ſtus ſuſcipi juſſerit eos, qui ab Hæreticis tranſire „ ad Eccleſiam volunt; hoc aperte neque evidenter ego „ lego, nec tu ... Cum hoc nuſquam legatur, cre- „ dendum eſt teſtimonio Eccleſiæ quam veram eſſe „ Chriſtus teſtatus eſt. *Et lib. 1. contra Creſconium* „ *cap.* 33. Quamvis hujuſce rei certe de Scripturis „ Catholicis non proferatur exemplum, earundem „ tamen Scripturarum etiam in hac re a nobis tene- „ tur veritas, cum hoc facimus, quod univerſæ pla- „ cuit Eccleſiæ, quam ipſarum Scripturarum com- „ mendat auctoritas.

Duo tamen potiſſimum Scripturæ teſtimonia proferuntur. Primum, Circumciſio celebrata a Samaritanis,

qui

qui erant Hæretici, & a Judæis ſeparati, nunquam fuit repetita, nec Chriſtus ullum veteris legis Sacramentum reprobavit propter malitiam miniſtrantium. Secundum: Judas, qui numeratur inter non credentes Joann. 6. valide baptizavit.

Verum etſi hujuſmodi argumenta probabilia ſint; tamen rem non evincunt.

Ad primum enim reſpondetur diverſam eſſe rationem & inſtitutionem Sacramentorum veteris & novæ Legis, nec paritatem eſſe quærendam in factis, quæ pendent a libera auctoris voluntate, ut videre eſt in duobus ſequentibus argumentis a paritate ductis. Character non erat neceſſarius in Miniſtro ad celebrandum ritum Agni Paſchalis: ergo neque enim nunc ad conficiendam Euchariſtiam. Item Miniſter excommunicatus non toleratus valide non abſolvit in Sacramento Pœnitentiæ: ergo nec alia Sacramenta conficere poteſt, ſive in veteri, ſive in nova Lege.

Ad ſecundum, 1. non legimus omnes & ſingulos diſcipulos baptizaſſe; ſed generatim habetur Joann. 4 quod Diſcipuli Chriſti baptizabant: potuit autem Chriſtus cavere ne Judas loculos habens, & aliis curis detentus, baptizaret. 2. Eſto, baptizaverit; tamen certum non eſt ipſum baptizaſſe poſtquam fidem amiſit. 3. Etſi baptizaverit jam infidelis, Scriptura non refert Baptiſmum ab illo collatum non fuiſſe iteratum. Denique infidelitas Judæ erat occulta, & ſoli Chriſto nota: quæſtio autem eſt de Hæreticis publicis, & ab Eccleſia ſeparatis. Certum autem *eſt Judam non baptizaſſe, poſtquam a Chriſto receſſit.*

R. *Itaque* 2. probatur efficaciſſime ex conſtanti Eccleſiæ *Traditione*, quæ ſemper rata habuit Sacramenta ab impiis & Hæreticis collata, modo ritum a Domino præſcriptum obſervarint.

1. Quoad Baptiſmum, S. Stephanus Summus Pontifex, qui Martyr occubuit tertio mediante ſæculo, traditionem & conſuetudinem Eccleſiæ oppoſuit Sancto *Cypriano* rebaptizanti tinctos ab Hæreticis. „ S

 „ quis,

„ quis, *inquit*, a quacumque hæreſi venerit ad nos,
„ nihil innovetur niſi quod traditum eſt, ut manus
„ illi imponatur in pœnitentiam. „ Hæc verba refert S. Cyprianus epiſt. 74. ad Pompejum Epiſcopum Sabratenſem. Cum autem hujus Traditionis initium non inveniatur: recte concludit S. Auguſtinus, eam ab Apoſtolis deſcendere, lib. 2. de Baptiſmo cap. 7.

Decretum S. Stephani confirmarunt plura Concilia celebrata poſterioribus ſæculis. Primo loco occurrit Arelatenſe I. ann. 314. Can. 8. his verbis: „ Placuit
„ ut ſi ad Eccleſiam aliquis de hæreſi venerit, in-
„ terrogent eum ſymbolum; & ſi perviderint eum in
„ Patre, & Filio, & Spiritu Sancto eſſe baptizatum,
„ manus tamen ei imponatur, ut accipiat Spiritum
„ Sanctum. „ 2. Concilium Nycenum I. quod eſt primum Generale anno 325. hæc habet Can. 19. „ De
„ Pauliniſtis, qui deinde ad Eccleſiam confugerent,
„ ſtatutum eſt, ut omnino rebaptizentur: ſi in Cle-
„ ricorum numero erant .... rebaptizati ordinentur
„ a Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo. „ Hæc autem ſtatuit Concilium de Paulianiſtis, quia non baptizabant in nomine Patris, &c. Unde collegerunt Patres Baptiſmum ab hæreticis collatum in forma præſcripta, ſecundum mentem Concilii non eſſe repetendum. „ Sy-
„ nodus quoque Nicæna, *inquit S. Hieronymus in Dia-*
„ *logo contra Luciferianos*, omnes Hæreticos ſuſcipit,
„ exceptis Pauli Samoſateni diſcipulis, „ 3. Concilium Carthaginenſe III. anno 397. idem ſtatuit c. 38.
„ Illud, *inquit*, ſuggerimus mandatum nobis, quod
„ etiam Capuenſi plenaria Synodo videtur ſtatutum:
„ *anno ſcilicet* 389.) non liceat fieri rebaptizatio-
„ nes, & reordinationes.

Ad eandem Eccleſiæ fidem tuendam libros integros ſcripſerunt quarto ſæculo contra Donatiſtas rebaptizantes, Optatus Milevitanus, & S. Auguſtinus. Cum autem jactarent Donatiſtæ Patronum habere S. Cyprianum egregie Eccleſiæ Doctorem & Martyrem, reſpondet S. Auguſtinum magiſtrum eſſe excuſandum: tum quia pacem & unitatem ſervavit: tum quia quæſtio de Baptiſmo Hæreticorum nondum erat diſcuſſa; at vero

diſci-

diſcipulos eſſe damnandos, cum ſchiſma fecerint, & veritas, jam omnibus diſcuſſis ambagibus, plenario Concilio fuerit confirmata: ita lib. 2. de Baptiſmo cap. 9.

Quodnam vero ſit illud plenarium Concilium in mente S. Auguſtini diſſentiunt Theologi: aliis videtur Nicænum I. quia non aliud erat plenarium totius orbis Chriſtiani, cum ſcriberet S. Auguſtinus. Alii contra probabilius contendunt fuiſſe Arelatenſe I. tum quia in illo Concilio damnati ſunt Donatiſtæ, & eliquata eſt controverſia de Baptiſmo, ex S. Auguſt. concione 2. in Pſalm. 35. In Nicæno vero nihil eſt circa Donatiſtas, nec quæſtio de Baptiſmo fuit agitata; ſed ſimpliciter definitum baptizatos a Pauliniſtis formam Baptiſmi corrumpentibus eſſe rebaptizandos: tum quia Arelatenſe Concilium dici poteſt totius orbis Chriſtiani plenarium, cum ad illud confluxerint Epiſcopi, non ſolum ex Gallia, ſed ex Hiſpania, Italia, Britannia, & Africa, quanquam nunc deſint eorum ſubſcriptiones.

Quoad Confirmationem, teſtis eſt Optatus lib. 7. contra Parmenianum, Eccleſiam admiſiſſe illud Sacramentum ab Hæreticis collatum; ſic enim ſcribit: „ Numquid nos exterminamus oleum veſtrum, ut nos „ muſcas morituras appelletis? quod veſtrum eſt, „ apud nos eſt: etſi a nobis ad nos aliquis tranſitum „ fecerit, ſic a nobis ſervatur, quomodo a vobis di„ mittitur? Quomodo dicitis: quia nos ſumus muſcæ „ morientes, ſuavitatem olei corrumpentes, cum poſt „ vos nihil tale fecerimus?

S. Auguſt. lib. 5. de Baptiſmo cap. 19. ex eo quod concederet S. Cyprian. homicidam & alios peccatores in Eccleſia Sacramenta conficere, & ad eorum invocationem Spiritum ſanctum dari, his verbis argumentatur ad hominem, ut ajunt, „ Quomodo aquam mundat, „ & ſanctificat homicida? quommodo benedicunt oleum „ tenebræ? Si autem Deus adeſt Sacramentis, & ver„ bis ſuis per qualeslibet adminiſtrentur, & Sacramen„ ta Dei ubique recta ſunt, & mali homines, qui„ bus nihil proſunt, ubique perverſi ſunt... cur ad

„ verba, quæ procedunt ex ore homicidæ, poſſit ta-
„ men Deus oleum ſanctificare, & in altari, quod
„ poſuerunt Hæretici, non poſſit, neſcio.

Avitus Vienneſis Epiſcopus, qui anno 527. hominem exuit, reſpondet epiſt. 24. Stephano Lugdunenſi interroganti, quomodo Donatiſta pœnitens recipiendus eſſet, „ manus impoſitionem perſonæ, de qua ſcribi-
„ tis, adhibete, quam conſtat ſi revera in ſupradicti
„ ſchiſmatis profeſſione verſata eſt, cum miniſterio
„ Baptiſmatis, etiam chriſmate conſignatam, „ quibus verbis Avitus aperte declarat Confirmationem a Donatiſtis collatam non eſſe repetendam.

3. Quoad ordinationes: eas ab Hæretici valide conferri agnovit Concilium Nicænum I. c. 8. in quo hæc de Novatianis habentur, quod ſi inter eos qui ab iſtis ad Eccleſiam Catholicam redeunt, fuerit Epiſcopus, non ſit privandus Sacerdotii dignitate. Et hoc Decretum ab univerſali Eccleſiæ ſuſceptum fuiſſe tanquam regulam certiſſimam, teſtatur S. Hieronymus Dialogo contra Luciferianos; „ Nicæna Synodus, *inquit*, Epi-
„ ſcopo Novatianorum, ſi converſus fuerit; Presbyte-
„ rii gradum ſervat. „ Cumque Luciferianus admitteret Baptiſmum ab Arianis collatum, rejiceret vero ordinationem, ex conceſſis S. Doctor ſic urget: „ Si in fide
„ ſua baptizato baptizans (*Arianus*) nocere non po-
„ tuit, & in fide ſua Sacerdotem conſtitutum conſti-
„ tuens (*Arianus*) non inquinavit, Arianus baptizat,
„ ergo Epiſcopus eſt. Eadem ratione Epiſcopum ab
„ Arianis recipio, qua tu recipis baptizatum.

Juxta Nicænum Decretum ſuſceperunt ordinatos ab Hæreticis Concilium Alexandrinum, præſide S. Athanaſio anno 392. Epheſinum generale III. anno 431. actione 7. & Nicænum II. quod eſt ſeptimum generale octavo ſæculo, actione 1. Item S. Auguſtinus lib. 2. cap. 10. contra Creſconium, aſſerit hanc fuiſſe in Africa conſuetudinem, ut cum ſuis ordinibus Donatiſtæ pœnitentes reciperentur epiſt. 93. alias 48. n. 46. ad Vincentium Donatiſtam, „ Ex Catholica..... Ec-
„ cleſia, *inquit*, ſunt omnia Dominica Sacramenta,
„ quæ ſic habetis & datis, quemadmodum habebantur

„ & da-

„ & dabantur... priuſquam inde exiretis. Non ta„ men ideo non habetis, quia ibi non eſtis, unde „ ſunt quæ habetis... Nobiſcum... eſtis in Baptiſ„ mo, *in Symbolo*, in ceteris dominicis Sacramen„ tis. „ Quæ S. Auguſtini verba extenduntur ad omnia Sacramenta, de quibus poſſet eſſe controverſia. Sed cum de tribus recenſitis ſolum in Eccleſia ſit diſputatum, de ceteris nihil addemus.

Solvuntur Objectiones ex Traditione petitæ.

OBjicies 1. ex dictis, quæſtio de veritate Sacramenti ab Hæreticis collati, ſola Traditione, & conſtanti uſu Eccleſiæ elucidari debet: atqui ab initio naſcentis Eccleſiæ, Sacramenta ab Hæreticis collata fuerunt ſemper rejecta: ergo revera ſunt rejicienda, & pro nullis habenda.

Minor probatur.

1. Can. 45. & 46 Apoſtolorum, pœna depoſitionis imponitur Epiſcopo & Presbytero, qui Hæreticorum Baptiſmum, vel ſacrificium admiſerit.

2. Agrippinus Epiſcopus Carthaginenſis, quadraginta annis ante S. Stephanum, irritum declaravit Baptiſmum ab Hæreticis collatum, cui ſententiæ Tertullianus Presbyter ejuſdem Eccleſiæ adhæſit: tempore autem ſancti Stephani, S. Cyprianus eandem ſententiam propugnavit contra ſanctum Stephanum, eamque in duobus Conciliis confirmavit. Nec pluris facienda eſt ſancti Stephani opinio: tum quia in errore oppoſito ipſe ſummus Pontifex verſabatur, nempe Baptiſmum *omnium Hæreticorum eſſe recipiendum, etiamſi in forma peccarent*, tum quia conſuetudini quarundam Eccleſiarum, qua nitebatur, opponebant ſanctus Cyprianus Traditionem Eccleſiæ Africanæ, & ſanctus Firmilianus Epiſcopus Cæſarienſis in Cappadocia, conſuetudinem totius Eccleſiæ Orientalis, Synodos Iconienſem & Synadenſem, & plures Epiſcopos Aſiaticos rebaptizantes eos, qui ab Hæreticis revertebantur: hinc excommunicationis ſententiam contra rebaptizantes, tanquam injuſte latam a Stephano

contempſerunt, intemperantemque ejus zelum reprehenderunt non ſolum Cyprianus & Firmilianus; ſed & Sanctus Dionyſius Alexandrinus, apud Euſebium lib. 7. Hiſt. cap. 14. qui Sixto Stephani ſucceſſori mitiora ſuaſit conſilia: tum denique quia quarto etiam ſæculo clariſſima Eccleſiæ lumina, S. Athanaſius Alexandrinus, Cyrillus Jeroſolymitanus, & Baſilius Magnus, nullatenus moti auctoritate Sancti Stephani, Decretum Cypriani & Firmiliani de Hæreticis rebaptizandis ſecuti ſunt.

3. Poſterioribus ſæculis, qui ordinati ſunt ab Hæreticis, Schiſmaticis, & Simoniacis, dicuntur nihil accepiſſe, eorumque ordinationes prorſus rejectæ fuerunt: nam ex Sigeberto tom. 1. Hiſtoriæ ad annum 761. Conſtantino invaſore Sedis Romanæ ejecto, oculiſque privato, Stephanus IV. in Synodo ex Epiſcopis Italiæ & Galliæ congregata, omnia a Conſtantino ordinata ordinat, præter Baptiſmum & chriſma; & Urbanus II. undecimo exeunte ſæculo in Epiſtola; quæ refertur a Gratiano in Decreto cauſſa prima quæſt. 7. cap. 24. de Daiberto a quodam Nezelone ſimoniace ordinato ſic ſcribit: „ Daibertum ex integro Eccleſiæ „ neceſſitate ingruente Diaconum conſtituimus, quod „ non iterationem exiſtimari cenſemus; ſed tantum „ integram Diaconii dationem, quoniam qui nihil ha„ buit, nihil dare potuit.

Nego min. & ad ſingula in ejus confirmationem ducta reſpondeo,

Ad primum. Canones, qui circumferuntur ſub nomine Apoſtolorum, non ſunt illorum opus, cum contraria eorum doctrinæ contineant, & ſæculo ſanctorum Cypriani & Firmiliani fuerint omnino incogniti, alias in defenſionem ſuæ ſententiæ haud dubie illos protuliſſent. Sunt ergo collectiones diverſorum Conciliorum particularium. Canones autem in objectione citati, excerpti ſunt ex Synodis Iconienſi, & Synadenſi, quæ ſine ambiguitate cedere debent Concilio plenario totius orbis, ut loquitur S. Auguſt. lib. 2. de Baptiſmo cap. 3.

Ad ſecundum. Conſuetudo admittendi Baptiſmata, ab

ab Hæreticis collata, quam Sanctus Auguſtinus loco citato agnoſcit ab Apoſtolis deſcendere, non viguit ſola Italia, ſed & in Africa, & Oriente, teſtibus S. Cypriano, & Firmiliano; nec negavit Sanctus Cyprianus ſummum Pontificem Stephanum pro antiqua conſuetudine pugnaſſe; ſed eam appellabant veterem errorem.

Falſiſſimum eſt autem S. Stephanum approbaſſe omnium Hæreticorum Baptiſmata, quovis ritu celebrata; conſtant enim ex S. Firmiliani ep. quæ eſt 75. inter Cypriani ep. S. Stephanum de ſolis Hæreticis baptizantibus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, fuiſſe locutum, „ illud quoque abſurdum, *inquit* „ *Firmilianus*, quod non putant quærendum eſſe quis „ ſit ille qui baptizaverit, eo quod qui baptizatus „ ſit, gratiam conſequi potuerit, invocata Trinitate „ nominum Patris, & Filii, & Spiritus ſancti . . . „ at quis eſt ... qui hoc aut defendat, aut credat, „ quod invocatio hæc nominum nuda ſufficiat ad re„ miſſionem peccatorum? „ Similia ſcribit S. Cyprianus epiſt. 74. ad Pompejum, his verbis; „ Cur in tantum „ Stephani fratris noſtri obſtinatio dura prorupit, ut „ etiam de Marcionis Baptiſmo, item Valentini, & „ Apellis, & ceterorum blaſphemantium in Deum Pa„ trem contendas filios Dei naſci, & illic in nomine „ Jeſu Chriſti dicat remiſſionem peccatorum dari, ubi „ blaſphematur in Patrem, & in Dominum Deum Chri„ ſtum? „ Ubi ſupponit S. Cyprianus, ideo S. Stephanum ratum habuiſſe Baptiſmum Marcionis, Valentini, & Apellis, quia in nomine Chriſti, & ſub invocatione ſanctiſſimæ Trinitatis illum conferebant. Hæc ſane teſtimonia præferenda ſunt auctoritati Benedicti XII. quia adhuc Cardinalis, 14. ſæculo ſcripſit Stephanum & Cyprianum in oppoſitos errores incidiſſe. Quaſi vero univerſa Eccleſia, quæ tota in duabus illis partibus continebatur, erraverit. Fruſtra objiciunt Blondellus Calviniſta, & nonnulli Theologi orthodoxi, Stephanum non diſtinxiſſe inter hæreticos, quorum multi formam Baptiſmi non ſervabant, ſed omnium Baptiſma recipiendum ſanxiſſe. Etenim Cypr. & Firmi-

lianus verba ſummi Pontificis non intellexerunt, niſi de Hæreticis, qui baptizabant in nomine Chriſti, & ſub invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, ut patet ex cit. illorum epiſt. Ex ipſis terminis quibus Stephanus in ſuo Decreto uſus eſt, *nihil innovetur, niſi quod traditum eſt*, patet quæ fuerit ejus mens, nempe ipſi ratum non fuiſſe aliud Baptiſma, quam quod Traditio probaverat, quæ ſane non aliud quam verbis Evangelicis præſcriptaque a Chriſto formula collatum probavit.

At, inquies, Stephanus decrevit admitti debere Baptiſma, ubicumque collatum fuiſſet, *Si quis*, inquit, *a quacumque hæreſi venerit ad nos*, &c. Ergo apud ipſum valuit Baptiſmus etiam cum forma corrupta collatus.

R. Has voces, *Si quis a quacumque hæreſi*, &c. his aliis, quas ſubjecit S. Pontifex, *nihil innovetur, niſi quod traditum eſt*, reſtringi ad Baptiſma, quod Traditio probaverat, uti modo dicebamus.

Controvertitur autem, an S. Stephanus de facto excommunicaverit S. Cyprianum & Firmilianum, vel intra minas ſe continuerit?

Firmilianus quidem videtur colligere latam a Stephano fuiſſe excommunicationis ſententiam, ex eo quod Cypriani nuntios non ſolum ad colloquium non admiſerit, ſed etiam caverit, ne Romæ hoſpitio reciperentur. Quamobrem durioribus hiſce verbis cit. epiſt. Stephanum alloquitur. „ Lites & diſſenſiones „ quantas paraſti per Eccleſias totius mundi? pecca- „ tum vero quam magnum tibi exaggeraſti, quando „ te a tot gregibus ſcidiſti? exſcidiſti enim te ipſum, „ noli te fallere; ſiquidem ille vere eſt Schiſmaticus, „ qui ſe a communione Eccleſiaſticæ unitatis apoſta- „ tam fecerit, dum enim putas omnes a te abſtinere „ poſſe, ſolum te ab omnibus abſtinuiſti.

Sed contrarium viſum eſt ſancto Auguſtino, qui ſic ſcribit lib. 5. de Baptiſmo cap. 25. „ Stephanus etiam „ abſtinendos putaverat, qui de ſuſcipiendis Hæreti- „ cis priſcam conſuetudinem convellere conarentur: „ ille (*Cyprianus*) autem, quidem ipſius difficultate „ permotus, & ſanctis charitatis viſceribus largiſſime

„ præ-

„ præditus in unitate cum eis manendum, qui di-
„ verſa ſentirent. Ita quamvis commotius, ſed tamen
„ fraterne indignarentur; vicit tamen pax Chriſti in
„ cordibus eorum, ut in tali diſceptatione, nullum
„ inter eos malum ſchiſmatis oriretur. « Ex quibus verbis patet Stephanum non actu & de facto communionem ſcidiſſe, ſed ſcindendam putaſſe, nullumque inter ipſum & Cyprianum ortum eſſe ſchiſmatis malum, quod ſane apertum & perniciosum extitiſſet, ſi excommunicationis gladio diviſi, in oppoſito dogmate obfirmati permanſiſſent. Igitur Stephanus non ideo negavit colloquium & hoſpitium Cypriani Legatis, quia pro excommunicatis eos habebat; ſed quia nolebat adduci in controverſiam dogma fidei jam a ſe definitum, cavebatque vigilantiſſimus Paſtor, ne diutius Romæ commorantes, gregem ſibi commiſſum errore ſuo inficerent: Dura ac acerbiori agendi ratione opus eſſe cenſuit, ut Orientales & Africanos ad praxim traditione Apoſtolica innixam revocaret. Nec fingere licet Cyprianum & Firmilianum ante mortem errorem deſeruiſſe; duo enim obſtant. Primum Donatiſtæ quarto ſæculo, Cypriani auctoritate ſchiſma ſuum excuſabant, ipſumque habere Magiſtrum & Patronum gloriabantur; Ergo S. Cyprianus ſententiam ſuam non mutaverat: alias, ipſo Judice, Donatiſtæ damnandi fuiſſent. Secundum, S. Baſilius, qui poſt centum annos & amplius a morte Firmiliani ad regimen Eccleſiæ Cæſarienſis aſſumptus eſt, rebaptizandi morem a prædeceſſore in Eccleſia ſua invectum ex parte amplexus eſt, ut mox dicetur; ex quo neceſſario colligitur S. Martyrem non correxiſſe priſtinam ſententiam.

At, inquies, qui fieri potuit tantos viros, quos Eccleſia colit ut Sanctos, ſpretis monitionibus Summi Pontificis, in errore ſuo uſque ad mortem perſeveraſſe?

R. Quidam e recentioribus reſpondent beatos illos Martyres cum ſuis collegis Epiſcopis exiſtimaſſe controverſiam pertinere ad diſciplinam, quæ ſi univerſalis Eccleſiæ lege firmata non fuerit, ita liberum eſt cuilibet Epiſcopo eam in ſua Diœceſi vel retinere, vel immutare, ut propterea novitatis accuſari non poſſit.

poſſit. Sicut ipſe S. Cyprianus non duxit cogendos ſuos ſuffraganeos adhærere ſuæ ſententiæ; ita non exiſtimavit in hac parte morem gerendum Pontifici Romano, quamvis Primatum ejus non inficiaretur.

Verum S. D. non ignoravit quæſtionem de veritate Baptiſmi prorſus ſpectare jus divinum, non vero diſciplinam Eccleſiaſticam; totus enim eſt in colligendis Scripturæ textibus ad elucidandam motam difficultatem, probandumque ex inſtitutione divina Baptiſmum ab Hæreticis collatum eſſe prorſus irritum. Cum autem alii aliter hac de re ſentirent, nec veritas ſatis eſſet eliquata, ut loquitur S. Auguſt. uſus eſt ea libertate, quam aliis Epiſcopis permiſit vir pacis & unitatis amantiſſimus, ut ſinguli obſervarent quod verius ipſis videretur; conſtat enim ex Epiſtolis tum Cypriani, tum Firmiliani, plures Epiſcopos ſive in Africa, ſive in Oriente, admiſiſſe Baptiſmum ab Hæreticis collatum.

Ad auctoritatem Agrippini & Tertulliani ejus Preſbyteri,

R. Cum non præceſſerint S. Cyprianum, niſi quadraginta annis, ſintque antiquiſſimi, quos S. D. appellat pro ſua ſententia, inde arguitur ejus novitas & confirmatur antiquitas Traditionis, pro qua S. Stephanus fortiter pugnabat.

Ad tertium, quidam ducti auctoritate S. Hieronymi lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis, putant S. Dionyſium conſenſiſſe S. Cypriani dogmati. Verum duo contrarium ſuadent. Primum, quia nunqnam Cyprianus & Firmilianus gloriati ſunt Patrono tam celebri, non ſolum ob eminentiorem ſedem, ſed etiam ob egregias virtutes & ſingularem doctrinam. Immo S. Baſilius Epiſtola canonica ad Amphilochium cap. 1. teſtatur S. Dionyſium admiſiſſe Baptiſmum quorumdam Hæreticorum, qui Pepuzeni ſeu Montaniſtæ dicebantur. Secundum, quia S. Dionyſius mediatorem egit pro SS. Cypriano & Firmiliano apud S. Stephanum, ut ipſe teſtatur Epiſtola ad Sixtum ejus ſucceſſorem, cujus Epiſtolæ fragmentum refert Euſebius lib. 7. cap. 5. Hiſtoriæ. Qualis autem mediator, ſi ipſemet

in

in eodem quo Orientales laborabant, errore verſatus fuiſſet? Hortatur quidem Summum Pontificem, ut mitius agat, neque unitatem gladio excommunicationis ſcindat, cum periculoſum ſit in odium, & in invidiam conjicere tot Epiſcopos ab ipſo diſſentientes, ut loquitur in epiſtola ad Philemonem Eccleſiæ Romanæ Presbyterum citato libro Euſebii. Ad ſummum ergo Dionyſius cenſuit excuſandos, donec quæſtio maturius examinaretur; & ita viſus eſt S. Hieronymo propendere in ſententiam S. Cypriani, circa quam tamen hærebat, cum Sixtum conſuluerit, quid facto eſſet opus, circa quendam ab Hæreticis jamdudum baptizatum.

Quæ autem fuerat mens S. Athanaſii, ambigitur. Etenim oratione tertia contra Arianos, dicit vanum plane & inutile Arianorum Baptiſma: *Sicuti*, inquit, *creatura diverſim quiddam eſt a filio, ita diverſum quiddam a vero Baptiſmate eſt quod ab illis exiſtimatur dari, tametſi nomen Patris & Filii ſimulent ſe nominare*. Et infra, comparat Baptiſma Arianorum cum Baptiſmate Paulianiſtarum, quod prorſus irritum erat, cum illi Hæretici in forma peccarent. Attamen idem S. D. in citata Synodo Alexandrina, quam celebravit anno 362. decrevit cum ceteris Epiſcopis, redeuntes ad unitatem Eccleſiæ Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos recipiendos cum Honoribus, in primis qui in veteri Eccleſiæ communione fuerant, ut habetur in Epiſtola Synodica; quibus poſterioribus verbis refelluntur qui volunt in Concilio agi tantum de iis, qui jam ordinati in Eccleſia ad hæreſim defecerant; illi quidem in primis recipiuntur cum honoribus, ſed non illi ſoli, ut referunt Socrates lib. 2. hiſt. cap. 1. & Sozomenus lib. 4. cap. 28. Huic autem ſententiæ conſenſit totus Occidens, ex Hieronymi Dialogo contra Luciferianos.

Videtur ergo S. Athanaſius exiſtimaſſe quæſtionem illam pertinere ad diſciplinam, hoc eſt Chriſtum Eccleſiæ poteſtatem reliquiſſe apponendi conditiones in Miniſtro Sacramentorum mutandas pro vario rerum ſtatu.

Quod

Quod autem S. Baſilius fuerit in illa ſententia, colligitur ex cit. cap. 3. Epiſtolæ canonicæ ad Amphilochium, ubi clarius loquitur, quam ut verba ejus ad ſenſum S. Stephani detorqueri poſſint, ſicut conantur nonnulli recentiores: *Quoniam*, inquit, *nonnullis Aſiaticis omnino viſum eſt propter multorum œconomiam & diſpenſationem eorum* (Catharorum ſeu Novatianorum) *Baptiſma ſuſcipi, ſuſcipiatur*. Subdit de Baptiſmo Encratitarum, dicitque rejiciendum, quia de illo nihil ſtatutum: ſi tamen hæc praxis obeſſet tranquillitati & paci Eccleſiæ, concedit talem recipi Baptiſmum.

Quod ſpectat S. Cyrillum Jeroſolymitanum, fatemur illum fuiſſe in ſententia rebaptizantium: *Unus Dominus*, inquit in Præfatione ad Catecheſes, *una fides & unum Baptiſma; nam ſoli Hæretici rebaptizantur, ſiquidem prius illud non erat Baptiſma*.

Ex his patet, quæſtionem de Baptiſmo Hæreticorum non fuiſſe ubique elucidatam & terminatam, niſi ſub finem ſæculi 4. ac proinde controverſiam illam turbaſſe Eccleſiam per ducentos fere annos; ratio autem cur tamdiu fuerit agitata, ea eſt, quod Concilium Arelatenſe I. celebratum in Gallis anno 317. ad notitiam Orientalium non venerat. Concilium vero Nicænum definierat tantum Can. 8. pœnitentes Novatianos cum honoribus ſuis eſſe recipiendos. Can. vero 2. rejiciendum Baptiſma Paulianiſtarum: quia formam a Chriſto præſcriptam non ſervabant. Inde ſequitur quidem Baptiſmum aliorum Hæreticorum, qui non peccabant in forma, eſſe recipiendum, ſed Cyrillus Jeroſolymitanus, Baſilius, & alii id non colligebant.

Objicies 2. multo poſt 4. ſæculum rebaptizandi dicuntur iidem Hæretici, quorum Baptiſma 4. ſæculo admittebatur, nam S. Hieronymus Dialogo contra Luciferianos negat Corinthianos, Ebionitas, & Manichæos fuiſſe rebaptizatos. Gennadius vero 5. ſæculo ſcribit lib. de Dogmatibus Eccleſiaſticis cap. 22. alias 52. Montaniſtas, Manichæos, & alios hujuſmodi iterum baptizari. Immo Concilium Conſtantinopolitanum anno 688. admittit omnes Canones Apoſtolorum, &

Sy-

Synodos a S. Cypriano celebratas, in quibus reprobatur Baptiſma Hæreticorum.

R. 1. Diverſitas illa tribuenda non eſt verſatili Eccleſiæ diſciplinæ, ſed inconſtantiæ Hæreticorum, præſertim eorum, qui de Trinitate male ſentiebant; hi enim pro variis locis & temporibus ritum Baptiſmi mutabant, & in eo errorem ſuum identidem exprimebant; & hoc ſupponit Gennadius loc. cit. *Illos*, inquit, *qui non Sanctæ Trinitatis invocatione apud Hæreticos baptizati ſunt, baptizari debere pronuntiamus, ut ſunt Montaniſtæ, & Manichæi, &c.* Ergo Manichæi tempore Gennadii formam Baptiſmi non ſervabant, cum eam ſervarent tempore S. Hieronymi.

R. 2. Concilium illud Conſtantinopolitanum vocatur a Venerabilis Beda, libro de ſex ætatibus, Synodus Erratica, fuitque conventus quorundam Epiſcoporum Orientalium in Trullo, hoc eſt in Palatio Imperiali habitus, qui indiſcriminatim antiquos Canones; etiam eos qui hæreſes continebant, collegerunt: hanc autem collectionem, ex Anaſtaſio Bibliothecario in Præfatione Verſionis Concilii VIII. Generalis ad Joannem VIII. Summum Pontificem, nec Eccleſia Romana, nec Patriarchales Eccleſiæ admiſerunt.

Ad quartum, Ordinationes Hæreticorum, Schiſmaticorum, Simoniacorum, & Intruſorum dicuntur irritæ, quoad jus officii & miniſterii exercendi, Concedo. Quoad characterem, Nego: Atque ut diſtinctio minus violenta, ſed omnino ad ſenſum Conciliorum, & Sanctorum Patrum appareat, attendendus eſt hodiernus loquendi modus in hypotheſi, quod quis per ſimoniam, aut per vim potiatur Sede Paſtorali, ordineturque ab Epiſcopo extraneo, mercede conducto, aut forte apoſtata; nonne communis Catholicorum vox eſt, quod talis ſacrilegus non ſit Sacerdos, non ſit Epiſcopus, nec Paſtor; quod vana, irrita, & ſine effectu ſit ejus ordinatio; quia cum nihil haberet, qui ordinavit, nihil etiam dare potuit? Quid ita? Quia nullum prorſus jus habet obeundi munia Sacerdotalia, aut Paſtoralia, non agnoſcitur ut Sacerdos, neque

ut.

ut Paſtor ; & ſi quid ex ordinatione ſua præſumat , reprobatur ut illicitum , aliquando etiam ut irritum & nullum , nempe ſi ſit actus juriſdictionis . Porro non alia mente locutos fuiſſe Patres in objectione laudatos , affirmare cogunt momenta allata pro Ordinibus non iterandis.

Inſtabis 1. Urbanus II. in Epiſtola citata, teſtatur ſe ſequi ſententiam Damaſi Summi Pontificis , qui reprobavit Ordinationes celebratas a Chorepiſcopis , qui Epiſcopi non erant, ſed quidam Decani rurales : atqui ordinati a non Epiſcopis , neque characterem , neque officium acceperunt : ergo laudatus Summus Pontifex cenſuit Daybertum nequidem accepiſſe characterem Ord'nis , ac proinde ipſum Sacramentum eidem conferendum.

Reſp. 1. Difficilem revera eſſe Urbani II. Epiſtolam , nonnulloſque Theologos ſpuriam ſuſpicari ; alias Urbanus II. non ſolum cum Leone IX. Clemente II. & Nicolao II. ſed etiam ſecum pugnaret , utpote qui in Synodis Romana & Placentina ſtatuerit admittendas Ordinationes ab Epiſcopis Simoniacis celebratas , quando ſine ſimoniæ conſcientia fuerant ſuſceptæ.

Reſp. 2. Diſtinguendo maj. Teſtatur ſe ſequi ſententiam Damaſi quoad aliquid, Conc. quoad omnia , quaſi neque characterem , neque jus miniſterii agnoverit ſicut Damaſus, Nego maj. Itaque Urbani verba intelligi debent pro ſubjecta materia , de qua illius ſæculo controvertebatur. Porro quæſtio non erat, an Epiſcopus , qui pro pecuniæ pretio Ordines conferebat, characteris ordinem retineret, nullus enim id negare auſus eſt ; ſed utrum ſic ordinati in officio Sacerdotali eſſent tolerandi ? poſterius negat Summus Pontifex , non prius , alias nec ordinatos ſine ſimoniæ conſcientia ſuſcepiſſet, ſicut revera ſuſcepit in Romana & Placentina Synodis. Ergo cum Nezelo , licet Epiſcopus ſimoniacus , characterem haberet , potuit illum Dayberto conferre, quamvis omni jure Epiſcopali & Sacerdotali ob ſimoniam privatus, nullum jus Dayberto conferre potuerit . Ceterum hic non tam univerſalis Eccleſiæ cauſſam , quam ipſius Urbani II.

agi-

agimus: detur enim quod ipſe in hac parte erraverit, ut nonnulli contendunt, quid poſſet ejus auctoritas contra auctoritatem tot Summorum Pontificum & Conciliorum, etiam univerſalium, a quibus Summum Pontificem defeciſſe credendum non eſt, dum argumenta ſuppetunt, quibus excuſetur?

Inſtabis 2. allati in objectione textus ita diſtinguunt inter Baptiſma & Ordinationem, ut redeuntes ex hæreſi ſine iterato Baptiſmo, manus impoſitionem cum unctione apud Orientales, & ſine unctione apud Occidentales accipiant. Ordinati vero, ſi benignius cum ipſis agatur, ſacratiorem ordinationem percipiant, & ſic miniſtrent: ergo ſecundum antiquam & conſtantem Eccleſiæ Traditionem, retenta veritate Baptiſmi apud Hæreticos collati, Confirmatio & ordinatio iterabantur.

Nego conſequentiam.

1. Namque triplex eſt manus impoſitio, alia reconciliatoria, alia confirmatoria, alia ordinatoria. Porro pœnitentes, ſive in hæreſim, ſive in aliud grave peccatum lapſi fuiſſent, ſubſternebantur manuum impoſitioni, quæ dicebatur reconciliatoria. Unctionem, ſive chriſmationem baptizatis in hæreſi addebant Orientales, ut per eam adumbrarent Spiritus ſancti gratiam, quæ nonniſi in Eccleſia Catholica confertur. Quod autem neque illa manus impoſitio, neque unctio eſſet iteratio Sacramenti, ſive Ordinis, ſive Confirmationis, patet 1. ex allatis momentis in confirmationem ſententiæ Catholicæ. 2. Ex eo quod æqualiter ſubjicerentur manuum impoſitioni ex hæreſi revertentes, ſive fuiſſent in Eccleſia Catholica ordinati, ſive ab Hæreticis promoti. 3. Quia Epiſcopi & Presbyteri qui fuerant a Photio ſchiſmatico ordinati, atque ideo a Concilio VIII. generali rejecti, quaſi nihil ab Ordinato ſuo accepiſſent, poſtea a Joanne VIII. conſentientibus Græcis, abſque nova Ordinatione admiſſi ſunt. Quod autem unctio non pertineret ad Sacramentum Confirmationis, ſed ad meram Eccleſiaſticam cæremoniam, probatur 1. quia non adhibebatur ab Occidentalibus, ſed a ſolis Orientalibus &

1. Quia cum Legati Nicolai I. nono ſæculo iterum in Bulgaria confirmarent quos reperiebant confirmatos a Presbyteris Græcis, hac ducti opinione, quod Presbyteri nequidem extraordinarie hoc Sacramentum conficere valeant. Photius vehementer exarſit, Epiſtolamque encyclicam ad Orientales Epiſcopos ſcripſit, ut Latinos in odium traheret, quod Confirmationis Sacramentum contra morem antiquorum Patrum, & univerſalis Eccleſiæ iterarent; ex quo patet uſque ad nonum ſæculum conſtantem fuiſſe Traditionem, etiam apud Orientales Sacramentum Confirmationis, quamvis apud Schiſmaticos collatum, non poſſe iterari, ac proinde eos Confirmationem non iteraſſe, dum ab hæreſi revertentes ungebant. Legati quoque, ut culpam diluerent, repoſuerunt ſe Confirmationem ab Epiſcopis, quamvis Schiſmaticis collatam, non iteraſſe, ſed a ſolis Presbyteris; neſcientes Græcorum morem, ſecundum quem apud eos Presbyteri confirmant, quod Eccleſia Latina multo poſt in Conc. Florentino toleravit.

Negandum tamen non eſt, Novatianos pœnitentes cum Sacramento Confirmationis fuiſſe receptos: quia illi Hæretici, ut excuſarent auctorem ſuæ Sectæ, qui nondum confirmatus, & ut exprobrant ſancti Patres, Semi-Chriſtianus, ab Epiſcopis ebriis Epiſcopus Romæ ordinatus eſt, Sacramentum Confirmationis tanquam inutile negligebant.

2. Eccleſia ſemper obſervavit, ſicut etiam nunc obſervat, diſcrimen Baptiſma inter & Ordinationem; eo enim ipſo, quo ſuſcipitur redux ab hæreſi, neceſſario admittitur ejus Baptiſma cum omnibus ejus juribus, quæ in eo conſiſtunt, ut liceat ipſi cum omnibus aliis Fidelibus communicare, officiis divinis, & præſertim Miſſæ ſacrificio intereſſe, & Sacramenta percipere. Contra vero, ſi in hæreſi, aut per ſimoniam fuerit ordinatus, non ſuſcipitur ejus Ordinatio, non admittitur ad ſacrum miniſterium, non gaudet Clericorum privilegiis, habeturque tanquam laicus.

Confirmatur 1. ex Innocentio I. Summo Pontifice, qui epiſt. 23. Baptiſmum & Ordinationem iterari

prohi-

prohibet: & tamen vult revertentes ab hæreſi, ſive laicos, ſive Clericos ſuſcipi per manus impoſitionem. 2. Ex Petro Damiani auctore undecimi ſæculi, qui in opuſculo ſexto *Gratiſſimus* nuncupato, contendit ex Decreto Conc. Nicæni I. Hæreticos non ordinari, ſed manum impoſitioni ſubjici. Huic impoſitioni manuum docet S. Fulbertus Epiſcopus Carnotenſis epiſtola 23. ſuo ſæculo, hoc eſt, undecimo adjici ſolitam fuiſſe quandam benedictionis formulam cum inſtrumentorum & veſtimentorum Sacerdotalium porrectione, quæ cæremonia dicebatur ſacratior Ordinatio.

Contendendum tamen non videtur circa ordinationes nunquam peccatum fuiſſe, præſertim ſæculo X. admodum infelici, quo Sedes Apoſtolica aliquando tyrannice occupata eſt a flagitioſis hominibus, quales Baronius pingit Stephanum VII. & Sergium III. qui nonnulla contra canones & Eccleſiæ regulas attentarunt. Quin, & Petrus Damiani in opuſculo citato, cui titulus eſt, *Gratiſſimus*, ſcribit Leonem IX. ſanctiſſimum Pontificem, undecimo mediante ſæculo dum ferveret adhuc controverſia circa Ordinationes, quoſdam iterum ordinaſſe, forte ad cautelam, & majoris ſecuritatis gratiam. Satis nobis eſt, quod ex Traditione conſtet Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis ab Hæreticis & Simoniacis collata eſſe valida, nec iteranda.

Solvuntur Objectiones ex Scripturis petitæ.

JAm obſervavimus quæſtionem, in qua verſamur, non ex Scripturis, ſed ex Traditione poſſe reſolvi. Nihilominus S. Cyprianus, & alii rebaptizantes, quibus Eccleſiæ conſuetudo vetus error videbatur, plures Scripturæ textus a propoſito prorſus alienos congerebant, quos expendere neceſſe eſt. Itaque.

Objicies 1. illud Pſalmi 140. *Oleum peccatoris non impinguet caput meum*; Ergo, rejiciendum eſt oleum Confirmationis, cum a peccatore miniſtratur.

Nego

Nego conſeq. Eo enim loci non agitur de Sacramentis, ſed de adulationibus peccatorum, quibus juſtus ſe deliniri non patitur. Solutio patet ex ipſo contextu; ſic enim legitur: „ Corripiet me juſtus in „ miſericordia, & increpabit me; oleum autem pec- „ catoris non impinguet caput meum. "

Objicies, 2. Eccli. 34. verſ. 4. habetur: *Ab immundo quid mundabitur?* Et verſ. 30. *Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius?* Atqui peccator eſt immundus, & veluti fœtidum cadaver, cum privetur vita ſpiritali: ergo inquinat quemcumque tetigerit, nedum mundet.

R. 1. Textus illos non eſſe ad propoſitum: in priori quippe agitur de ſomniis, quæ cum ſint mendacia, verum docere non poſſunt, quemadmodum immundus res alias mundare nequit. In poſteriori vero ſermo eſt de eo, qui ſe purificat a legali immunditia contracta ex attactu cadaveris (Levit. cap. 11.) moxque iterum ſe polluit tangendo mortuum, & ita nihil proficit illi prior lavatio: quod accommodari poteſt iis, qui ſunt inſtabile in bono, nec perſeverant.

R. 2. Diſtinguendo maj. cum S. Auguſtino: Ab immundo & mortuo quis mundabitur tanquam a cauſſa principali, ut ſi nomine dæmonis aut idoli Baptiſmus conferatur, Conc. Ab immundo & mortuo, tanquam a cauſſa inſtrumentali, ſubdiſtinguo: quis mundabitur, ſi adhæreat hæreſi & impietati cauſſæ inſtrumentalis, & miniſterialis, Conc. Si non adhæreat, ut ſi in caſu neceſſitatis baptizetur ab hæretico, cujus hæreſim deteſtatur, Nego maj. Porro ſive Petrus, ſive Judas baptizet in nomine Chriſti, ubique Chriſtus per Miniſtrum baptizat, & virtute ſua baptizatum ſanctificat.

Objicies 3. Chriſtus, Matth. 7. ait: *Non poteſt arbor mala bonos fructus facere;* Atqui peccator eſt arbor mala, Sacramentum vero fructus bonus: ergo peccator Sacramentum conficere non poteſt.

Confirmatur: Nemo dat quod non habet, atqui pec-

peccator nec gratiam, nec Spiritum ſanctum habet: ergo pretioſa illa dona conferre nequit.

Diſtinguo majorem: Non poteſt bonos fructus facere virtute propria, & tanquam cauſſa princeps, Concedo: virtute aliena, & tanquam cauſſa inſtrumentalis, Nego majorem: namque Deus prædicatione peſſimi Miniſtri nonnunquam peccatores corrigit, infirmos confirmat, & fortiores perficit: *Nonne*, inquiunt Miniſtri infideles, Matth. 7. *in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus?* Uvæ quidem non colliguntur ex ſpinis, ſed ex vite; interdum tamen colliguntur in ſpinis, quæ vitem ſuſtentant.

Ad confirmationem ſimiliter reſpondeo diſtinguendo majorem, nemo tanquam fons & cauſſa princeps dat quod non habet, Conc. Tanquam cauſſa. inſtrumentalis, Nego maior. Nonne ferramenta in manu Medici, dant ſanitatem, quam non habent? „ Tranſit aqua ad „ areolas, ut canali lapideo nihil generet, ſed tamen „ hortis fructum plurimum affert, „ inquit S. Auguſtinus tract. 5. in Joann.

Inſtabis, inſtrumentum non agit, niſi ſit conjunctum cauſſæ principi: atqui hæretici, & peccatores non ſunt Chriſto conjuncti, ſed ab ipſo ſeparati: Ergo.

Diſtinguo maj. Niſi ſit conjunctum conjunctione minus perfecta, quæ ſit in Miniſtris Sacramentorum per gratiam gratis datam, Conc. Niſi ſit conjunctum conjunctione omnimoda & perfecta, quam gratia ſanctificans efficit, Nego maj. Similiter diſtinguenda eſt minor, & neganda conſequentia. Namque Caiphas licet impius, motione *Spiritus ſancti* prophetavit.

Objicies 4. *Peccatores Deus non audit*, Joann. 9. ergo fruſtra Miniſter Baptiſmi, aut cujuſvis Sacramenti illum invocat.

Reſpondet S. Auguſtinus lib. 2. contra Parmenian. hæc verba non eſſe Chriſti, ſed cæci, cujus oculi cordis nondum patebant, ut intelligeret Deum audiviſſe orationem Davidis, Manaſſis, Publicani, & aliorum pœnitentium.

Diſtingui etiam poteſt, & quidem ad mentem illius cæci,

cæci, Deus peccatores non audit, ad patranda miracula in confirmationem falſæ doctrinæ, Concedo. Non audit ad remiſſionem peccatorum, ad confirmandam veritatem, & ad Sacramenta perficienda, Nego: Cæcus itaque validiſſimo argumento urgebat Phariſæos blaſphemantes Chriſtum Dominum eſſe peccatorem; nimirum, inquiebat ille, ſi violaret ſabbathum, & adverſus Deum loqueretur, Dei nomine & invocatione miraculum tam evidens non edidiſſet.

Obji. 5. De Sacramento Extremæ Unctionis habetur Jacobi 5. *Oratio fidei ſalvabit infirmum*, atqui in hæreticis non poteſt eſſe oratio fidei, ut qui fide careant: ergo oratio, quam fundunt infirmum ungentes, non poteſt illum ſalvare.

Diſtinguo majorem: Oratio fidei objective ſumptæ; Concedo: Formaliter ſumptæ, Nego majorem: Fides formaliter ſumpta eſt ipſemet actus, quo quis formaliter credit; ejuſmodi autem actus non eſt in hæreticis. Fides vero objective ſumpta, eſt objectum credendum, quo ſenſu dicitur verbum fidei, Myſterium fidei, quia hæc ſunt fide apprehendenda. Porro hæretici poſſunt & proferre orationem fidei, & prædicare verbum fidei, & explicare myſteria fidei, in quibus non errant.

CAPUT XV.

Utrum peccatores Sacramenta licite conficiant?

Conſtat ex capite præcedenti hæreticos, & peccatores Sacramenta valide conficere.

Quæritur autem an etiam licite?

R. Una eſt Theologorum ſententia, Miniſtros Eccleſiæ graviter peccare, ſi in ſtatu peccati mortalis Sacramenta conficere præſumant.

Probatur 1. Ex Scriptura, Levitici 21. verſ. 6. *Sancti erunt* (Sacerdotes) *Deo ſuo, & non polluent nomen ejus; incenſum enim Domini, & panes Dei ſui offe-*

aſſiunt, & ideo ſancti erunt. Et cap. 21. v. 2. & 3. *Caveant ab his, quæ conſecrata ſunt filiorum Iſrael, & & non contaminent nomen ſanctificatorum mihi... Omnis homo qui acceſſerit de ſtirpe veſtra ad ea quæ conſecrata ſunt ... in quo eſt immunditia, peribit coram Domino, ego ... Dominus*. Gravis autem illa pœna neceſſario ſupponit grave peccatum, alioquin injuſta videretur.

Nec dicas leges illas ſpectare dumtaxat veteris legis Sacerdotes, & cæremonias legales. Namque textus laudati luculenter probant Deum munditiam in ſuis Miniſtris ita ſevere exigere, ut iis extrema minitetur, qui cum aliqua macula acceſſerint. Cum autem noſtra myſteria longe ſacratiora, & auguſtiora ſint legalibus: *Quanto magis putatis*, inquit Apoſtolus Hebræorum cap. 10. *deteriora mereri ſupplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & ſanguinem Teſtamenti pollutum duxerit, in quo ſanctificatus eſt, & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit?* Hinc idem Apoſtolus Timotheum & Titum monet curandum in primis, ut Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi miniſtrent in conſcientia pura: *Oportet .... Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*, 1. Tim. 3. v. 2. *Oportet ... Epiſcopum ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem*, Tit. 2. v. 7. Et de Diaconis, 1. Tim. 3. v. 10. *Probentur primum & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes*.

Probatur 2. traditione.

Sanctus Auguſtinus tract. 5. in Joann. ſic ſcribit: *Ego dico, & omnes dicimus* (nota hanc fuiſſe omnium ſententiam) *quia juſtos eſſe oportet*. Et lib. 2. contra Parmenian. cap. 10. *Omnia Sacramenta, cum obſint indigne tractantibus, proſunt tamen per eos digne ſumentibus*.

S. Gregorius lib. 1. Epiſt. 24. *Neceſſe eſt*, inquit, *ut munda ſit manus, quæ diluere ſordes curat, ſcriptum namque eſt: Mundamini, qui fertis vaſa Domini*.

Nicolaus I. ad conſulta Bulgarorum cap. 7. *Non poteſt aliquis*, inquit, *quantumcunque pollutus ſit, Sacramenta divina polluere, quæ purgatoria remedia cunctarum contagionum exiſtunt: nec poteſt Solis radius per cloacas, & latrinas tranſiens, aliquid contamina-*

tionis exinde attrahere ..... mali bona miniſtrando ſe tantum lædunt, & certe certa fax accenſa ſibi quidem detrimentum præſtat, aliis vero in tenebris lumen adminiſtrat, & unde aliis commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præbet. S. Bernardus lib. de converſione ad Clericos cap. 17. ait: *Væ Miniſtris infidelibus, qui necdum reconciliati reconciliationis alienæ negotia apprehendunt.*

Gregorius IX. tit. *de temporibus ordinat.* cap. *Quæſitum*, ſic de peccatoribus decernit, *Monendi ſunt, & ſub interminatione divini judicii obteſtandi, ut in teſtimonium ſuæ damnationis in ſuſceptis ſuis Ordinibus non miniſtrent.* Et tit. *de cohabitatione Clericorum*, cap. *Quæſitum*, de peccatoribus occultis ſic habet: *Verum etſi quemlibet pro mortali peccato quoad ſeipſum conſtet eſſe ſuſpenſum, non debet tamen in officiis vitari.*

Rituale Romanum juſſu Pauli V. editum, ita præſcribit: *Sacerdos, ſi fuerit peccati mortalis ſibi conſcius (quod abſit) ad Sacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere.*

S. Carolus Borromæus in Inſtitutionibus: „ Parochus, *inquit*, omniſque Sacerdos, cujus eſt Sacramenta adminiſtrare, meminiſſe debet ſancta ſe tractare, omnique fere temporis momento paratum eſſe oportere ad tam ſanctæ adminiſtrationis munus. Quamobrem is, cum alios per Sacramenta purget, atque illuminet, hoc maxime ſtudebit, ut ipſe vitam pure, caſte, ac religioſe agat, mentemque item & animum ab omni peccato labe purum, adjutrice Dei gratia, conſervet diligenter. Nam etſi Sacramenta divinam quidem virtutem, quæ illis ineſt, nunquam amittunt; tamen impure ea miniſtrantibus æternam mortem afferunt.

S. Thomas, cui adſtipulatur omnis Theologorum turba, 3. part. quæſt. 64. art. 6. hæc habet: *Non eſt dubium, quin mali exhibentes ſe Miniſtros Dei & Eccleſiæ in diſpenſatione Sacramentorum peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei & contaminationem Sacramentorum, quantum eſt ex parte ipſius pec-*

peccatoris ; (licet Sacramenta ſecundum ſe incontaminabilia ſint) conſequens eſt , quod tale peccatum ex genere ſuo ſit mortale.

Mirare ergo temeritatem cujuſdam in celebri Academia Profeſſoris , qui ante aliquot annos diſcipulis ſuis tradidit (ut teſtantur ejus ſcripta quæ in manus noſtra devenerunt) incertum eſſe , & dubium , num Miniſter Sacramentum conficiens in ſtatu peccati mortalis, peccet mortaliter.

Dices : Sancta ſancte tractantur , ſi reverenter , & cum intimo Religionis ſenſu , qui etſi maculam peccati mortalis non expungat , voluntatem tamen peccandi excludit ; quis enim dixerit , v. g. Canonicum peccati mortalis conſcium peccare mortaliter , quod in Choro Officium Divinum cum aliis attente & devote perſolvat ? Ergo nulla ratio evincit Miniſtrum ex eo præciſe peccare mortaliter, quod Sacramentum conficiat in ſtatu peccati mortalis.

Diſt. antec. Sancta ſancte tractantur , aliqua , Concedo : omnia , etiam ſacratiora ad quæ Miniſter eſt conſecratus, & ab Eccleſia ſpecialiter deputatus, qualia ſunt Sacramenta , Nego antec.

Diſt. etiam conſeq. Ergo nulla ratio evincit ſecluſa traditione, & Eccleſiæ auctoritate, tranſeat: nulla ratio conjunctim cum traditione , & Eccleſiæ auctoritate, Nego conſeq. Itaque quamvis rationi ſit admodum conſentaneum , ut auguſtiora Religionis noſtræ myſteria tractentur cum conſcientia ab omni peccati mortalis labe pura , quæſtio tamen eſt , utrum hac de re exiſtat præceptum naturale ſub mortali obligans, quam ingredi ſuperfluum eſt , cum conſtet hanc eſſe univerſalis Eccleſiæ traditionem ab Apoſtolis uſque ad nos tranſmiſſam , & ubique ſervatam , adverſus quam diſputare inſolentiſſimæ eſt inſaniæ , ut loquitur S. Auguſtinus.

Q. *Unde repetitur gravitas culpæ Miniſtri , qui peccati mortalis conſcius Sacramentum conficit?*

R. Alii eam repetunt ex dignitate Sacramentorum novæ Legis , & excellentia gratiæ ſanctificantis , quam ex opere operato producunt , quia horrendum eſt ni-

nimis, inquiunt, tam pretioſum gratiæ donum fluere per canalem infectum, & quavis cloaca ſordidiorem.

Hinc concludunt illi Theologi ejuſmodi Miniſtrum ſine novo peccato mortali Sacramentalia, puta, conſecrationes Eccleſiæ, benedictiones chriſmatis, aquæ, &c. conficere, Evangelium & Epiſtolam ſolemniter decantare, verbum Dei prædicare, quia per ejuſmodi gratia ſanctificans non confertur, ſaltem ex opere operato. Quin ex iis Theologi addunt nonnulli eundem Miniſtrum graviter non peccare, ſi Euchariſtiam jam confectam miniſtret, cum Sacramentum non conficiat, nec gratiam ſanctificantem conferat, niſi remote & eo modo, quo laicus, qui Euchariſtiam alteri porrigeret; contra vero non excuſandum a peccato mortali, etiamſi in neceſſitate ſine ſolemnitate baptizet, niſi forte ob ignorantiam, quæ laicum in hoc caſu excuſare poteſt.

Verum, etſi ratio iſta peccatum tali Miniſtri valde exaggeret, adæquata tamen non eſt: tum quia citato cap. *Quæſitum*, non ſolum Sacerdotes conſcii peccati mortalis, ſed etiam inferiores Clerici ſub interminatione divini judicii arceantur a ſuis miniſteriis: atqui miniſteria inferiorum Clericorum non producunt gratiam ex opere operato: Ergo. Tum quia ſacrificia & Sacramenta veteris Legis, quæ erant ſigna egena & vacua, munditiam in Sacerdotibus prærequirebant, etiam ſub pœna capitis.

Quare ad propoſitam quæſtionem

R. Cum S. Thoma hic q. 64. art. 6. & aliis communiter Theologis. Ratio adæquata, cur malus Miniſter Sacramenta adminiſtrans peccet mortaliter, reperitur tum ex ſanctitate Sacramentorum novæ Legis, tum ex ejus conſecratione & ſpeciali deputatione ad ſacra miniſteria. Namque 1. in ejuſmodi miniſterio ſe habet, ut divinum & vivum inſtrumentum, quo Chriſtus utitur ad aliquam ſanctificationem: ergo tenetur ſe confirmare principali agenti, ut ſit ſanctus, ſicut ille ſanctus eſt: *Quæ enim participatio juſtitiæ cum iniquitate, aut quæ ſocietas luci ad tenebras? quæ autem*

con-

conventio Chriſti ad Belial? 2. Cor. 6. 20. ex hominibus aſſumptus eſt, ut debitum Deo cultum nomine totius Eccleſiæ exhibeat, legatum apud eum agat, iræ ipſius veluti murum ſeſe opponat, ſupplicationes fidelium offerat, & poſtulata illis impetret. Quanta autem indignatio, quod ſervus peccati, mancipium diaboli, homo exoſus Deo tam grave, tamque honorificum munus ſuſcipiat, mediatorem ſe conſtituens pro ſancta & glorioſa Chriſti ſponſa?

Atque ex hac ratione deducitur,

Primo lethaliter peccare, qui conſcii peccati mortalis, non ſolum Sacramenta conficiunt, ſed qui jam confecta miniſtrant, puta Euchariſtiam; qui Evangelium, vel Epiſtolam ſolemniter in Eccleſia decantant; qui Sacramentalia exercent, quales ſunt benedictiones aquæ, chriſmatis, tonſura clericalis, &c. qui conciones habent ad plebem: qui præſunt officiis divinis, & vota fidelium ad Deum præferunt, quia in his omnibus agunt ut Miniſtri conſecrati, & ad illa officia deputati. Ita Sanctus Thomas in 4. diſt. 24. qu. 1. art. 3. quæſtiuncula 5. *Quicunque*, inquit, *cum peccato mortali aliquod ſacrum Officium pertractat, non eſt dubium, quin illud indigne faciat. Unde patet quod mortaliter peccat.* Et in reſponſione ad quartum, *quandocunque exhibet ſe in aliquo actu, ut Eccleſiæ miniſtrum, mortaliter peccat.*

Suarez tamen diſp. 16. ſect. 3. ubi illa miniſteria ſacra ſigillatim expendit, & alii Theologi non pauci negant ejuſmodi conſequentiam ex præmiſſa ratione neceſſario ſequi, contenduntque irreverentiam mali miniſtri in ſacris miniſteriis, excepta confectione Sacramenti, & Euchariſtiæ adminiſtratione, eſſe ad ſummum veniale. Sed in hac opinionum contrarietate, ſententia S. Thomæ, & ejus ſcholæ videtur in praxi ſequenda, cum pro oppoſita nec ratio evidens, nec auctoritas ſufficiens militet; nam ex dictis ubi de regula morum, in dubiis quæ ſalutem ſpectant, quod tutius eſt amplectendum, dicente Scriptura: *Qui amat periculum, in illo peribit.* Eccl. 3. v. 27.

Dixi: *Excepta confectione Sacramenti*, circa quam

nulla eſt controverſia, *& Eucharistiæ adminiſtratione*; Namque idem Suarez diſp. 72. ſect. 4. multis probat communem eſſe Theologorum ſententiam peccare mortaliter Sacerdotem, qui illam adminiſtrat in ſtatu peccati mortalis. Immo laudat nonnullos Theologos, ut Adrianum, qui docent malum Miniſtrum non ſine novo peccato mortali, hoc Sacramentum tangere, quod ipſe non audet negare, ſi ſermo ſit de Sacerdote, qui pro officio ſuo tangit illud Sacramentum, vel immediate, ut ab uno in aliud vas mutet, vel mediate, deferendo illud in proceſſione. Addit etiam cit. diſp. 16. de Diacono & Subdiacono miniſtrantibus ad altare in ſtatu peccati mortalis ſententiam eſſe probabilem nec contemnendam eos peccare mortaliter propter momenta ſupra allata; quamvis oppoſitam probabiliorem exiſtimet, modo tamen, inquit, conſuetudinem & animum non habeant ſibi miniſtrandi, alioquin facile non eſſent excuſandi a peccato mortali, *quia illa conſuetudo, vel propoſitum videtur oriri ex quodam contemptu, vel formali, aut virtuali*; ita iſte, ut quiſque intelligat quam periculoſum ſit ſacris miniſteriis defungi ſine conſcientia pura.

Quod ſpectat inferiores Clericos, Acolythos ſcilicet, & Clericali tonſura initiatos: communis eſt Theologorum ſententia, & fere certa (addit Suarez loco citato) ejuſmodi Clericos, non incurrere reatum peccati mortalis, ſi conſcii culpæ gravioris miniſtrent, quia juxta hodiernum Eccleſiæ uſum quæ ſunt Acolythorum, Lectorum, & Oſtiariorum, exercentur a Clericis ſola tonſura inſignitis, ſæpiſſime etiam a Laicis in habitu Clericali; ac proinde qui in iis hodie miniſtrant, non cenſentur agere tanquam Miniſtri conſecrati, & ab Eccleſia ſpecialiter deputati. Meminerint tamen præſertim qui ad ſacra illa miniſteria ſunt ordinati, graviſſimorum verborum, quibus eos Pontifex, dum inaugurarentur, conteſtatus eſt: *Studete ſuſceptum officium digne implere*. Et infra: *Tunc etenim in Dei ſacrificio digne vinum ſuggeretis, & aquam, ſi vos ipſi Deo ſacrificium per caſtam vitam, & opera bona oblati fueritis*. Quod omnes eo accura-

tius

tius præſtare debent, quod ſacratiora Miniſteria exhibent, quam ii, de quibus ſcriptum eſt Levit. 21. verſ. 19. *Homo ... qui habuerit maculam, non offeret panes Deo ſuo, nec accedet ad miniſterium ejus.* Et verſ. 23. *intra velum non ingrediatur, nec accedat ad altare, quia maculam habet, & contaminare non debet ſanctuarium meum. Ego Dominus, qui ſanctifico eos.*

Secundo, ex eodem principio deducitur peccatorem, qui privatim & in caſu neceſſitatis baptizat, non peccare mortaliter, quia in illo opere non ſe exhibet ut publicum Chriſti Miniſtrum, & ab Eccleſia ſpecialiter deputatum: „ In articulo neceſſitatis, inquit S. Thomas cit. art. 6. ad tertium, baptizando non peccaret in caſu, in quo etiam laicus poſſet baptizare: ſic enim patet quod non exhiberet ſe Miniſtrum Eccleſiæ; ſed ſubveniret neceſſitatem patienti. Secus autem eſt in illis Sacramentis, quæ non ſunt tantæ neceſſitatis ſicut Baptiſmus. „

Ergo graviter peccaret Sacerdos, qui conſcius peccati mortalis, in caſu neceſſitatis conferret Sacramentum Pœnitentiæ, vel Extremæ Unctionis, quia actus ille eſt ſemper proprius Ordinis Sacerdotalis, nec poteſt competere laico.

CAPUT XVI.

Utrum liceat Sacramenta petere & accipere ab improbis Miniſtris?

R. I. NON licet, niſi adſit ſufficiens petendi neceſſitas.

Probatur 1. auctoritate Sancti Thomæ in 4. diſt. 24. quæſt. 1. art. 3. quæſtiuncula 5. ad 3. ubi ſic habet: „ Præter neceſſitatis articulum non eſſet tutum, „ quod eum (Paſtorem) induceret ad aliquid ſui ordinis exequendum, durante tali conſcientia, quod ille „ in peccato mortali eſſet, quam tamen deponere poſſit, „ quia homo in inſtanti a divina gratia emendatur. „

Ergo in mente Sancti Doctoris duo concurrant neceſſe eſt, ut illicitum ſit ab improbo Miniſtro Sacramenta petere, aut recipere. Primum, nulla debet eſſe petendi, aut ſuſcipiendi neceſſitas, Secundum, conſtare debet Miniſtrum eſſe male diſpoſitum, & cum prava diſpoſitione miniſtraturum, alioquin in dubio præſumendus eſt bonus; niſi enim moveant indicia moraliter certa, *caritas . . . non cogitat malum*, 1. Corinth. cap. 13. Certa autem indicia vix habere poſſunt niſi Miniſter verſetur vel in diuturna conſuetudine; vel in proxima occaſione peccati, ſi v. gr. Paſtor ſit ebrioſus, concubinarius, & manifeſte ineptus ad munera paſtoralia, &c.

Probatur 2. ratione: Quia illicitum eſt, & contra legem naturalem communicare peccatis alienis, & ſine cauſſa ponere fratri noſtro ſcandalum, hoc eſt, præbere illi occaſionem ruinæ: *Ne ponatis offendiculum fratri, vel ſcandalum*, ait Apoſtolus, Rom. 14. verſ. 13. atqui qui ſine neceſſitate petit Sacramentum a malo Miniſtro, inducit illum ad peccandum, qui vero ab illo Sacramentum ſuſcipit, communicat cum ipſo in re mala; ejuſmodi quippe adminiſtratio eſt ſacrilegium: Ergo.

R. 2. Licet Sacramenta petere, & ſuſcipere ab improbo Miniſtro, ſi adſit ſufficiens petendi, & ſuſcipiendi neceſſitas.

Probatur 1. auctoritate Nicolai Primi, qui ad conſulta Bulgarorum, utrum a Sacerdote, qui ſive comprehenſus eſt in adulterio, ſive de hoc ſola fama reſperſus eſt, deberent Communionem ſuſcipere; ſic reſpondet; *Ab eo uſquequo Epiſcopum judicio reprobetur, Communio percipienda eſt: quoniam mali bona miniſtrando, ſe tantum lædunt.*

Probatur 2. ratione, Quia licet propter honeſtum finem, puta ad ſubveniendum propriæ, vel alterius neceſſitati, ſive corporali, ſive ſpirituali; expetere ab alio rem per ſe bonam, quamvis ille ex malitia nonniſi male prævideatur conceſſurus, ut patet ex dictis Tom. 4. p. 3. c. 14. de Uſura, & Tract. de Juſtitia & Religione, cap. 6. de juramento, ubi probavimus

mus ex S. Th. & S. Auguſtino, licitum eſſe in caſu neceſſitatis mutuum, vel juramentum petere ab eo, quem prævidemus vel ſine uſuris non mutuaturum, vel per falſos deos juraturum; non enim tenemur cum gravi noſtro incommodo & detrimento, privari iis quæ nobis ſunt utilia, ne alius inde ſumat occaſionem peccandi ex ſua malitia: atqui Sacramenti adminiſtratio per ſe & ex objecto eſt res bona & honeſta: ergo in caſu neceſſitatis licet eam expetere ab eo, qui ex malitia prævidetur illam vitiaturus; neque propterea, *qui ab eo ſuſcipit Sacramentum*, inquit S. Thomas ſæpius cit. art. 6. ad 2. *communicat peccato ejus; ſed communicat Eccleſiæ, qua eum tanquam Miniſtrum exhibet.*

Q. 3. *Quæ, & quanta debet eſſe neceſſitas, ut liceat ab improbo Miniſtro Sacramenta petere, & recipere?*

Priuſquam huic quæſtioni fiat ſatis.

Advertes improbum Miniſtrum, vel eſſe excommunicatione præciſum, quemadmodum hæreticos: vel non eſſe præciſum, alia cenſura percuſſum. Rurſus excommunicati, vel non ſunt tolerati, vel tolerati; non toleratus dicitur, qui nominatim declaratus eſt per ſententiam Judicis excommunicatus: toleratus vero, qui quidem excommunicationis pœnam ipſo facto incurrit; ſed nulla præceſſit Judicis ſententia, qua nominatim declaretur excommunicatus. His præmiſſis,

R. 1. In extrema neceſſitate licitum eſt ab excommunicato etiam non tolerato petere & ſuſcipere Sacramenta. Vocatur autem extrema neceſſitas periculum mortis, in quo quis conſtitutus indiget aliquo Sacramento neceſſitate medii ad ſalutem neceſſario, qualia ſunt Sacramenta Baptiſmi & Pœnitentiæ.

Probatur reſponſio auctoritate Sancti Auguſtini lib. 1. de Baptiſm. cap. 11. in quo ſic ſcribit: *Si quem forte coegerit extrema neceſſitas, ubi catholicum, per quem accipiat* (Baptiſmum) *non invenerit . . . per aliquem extra unitatem Catholicam poſitum acceperit . . . . non ſolum non improbamus quod fecit, ſed etiam ſecuriſſime veriſſimeque laudamus.* Idipſum de Sacramento

 Pœ-

Pœnitentiæ definiit Concil. Trident. ſeſſion. 14. cap. 7. his verbis: *Pie admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in Eccleſia Dei ſemper cuſtoditum fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis, atque adeo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis caſibus & cenſuris abſolvere poſſunt.* Cum autem Concilium dicat, *omnes Sacerdotes*, nullum excipit etiam excommunicatum & degradatum. Et ratio eſt, quia lex Eccleſiaſtica non præjudicat juri naturali & divino, nec prohibere poteſt, quominus excommunicatus denuntiatus ſuccurrat naufraganti, aut fame pereunti; multo minus periclitanti æterna damnatione.

Dices. S. Gregorius libro 3. Dialog. cap. 32. laudat S. Hermenegildum, qui maluit mori, quam Sacramenta ab Epiſcopo Ariano ſuſcipere, referturque 24. q. 1. cap. 42. ergo in extrema neceſſitate non licet Sacramenta ſumere ab excommunicato Miniſtro.

Nego conſeq. 1. Quia S. Hermenegildus non erat in extrema neceſſitate conſtitutus, non enim agebatur de Sacramento neceſſitate medii neceſſario, & in articulo mortis ſuſcipiendo, ſed de communione Paſchali. 2. Etiamſi ageretur de Euchariſtia in morte ſuſcipienda, non ita certum eſt eam in ejuſmodi circumſtantiis poſſe ab excommunicato non tolerato percipi: plures enim negant id licere, quamvis Navarrus in Summa cap. 22. num. 4. & alii contrarium affirment, quia illud Sacramentum in articulo mortis eſt neceſſarium neceſſitate præcepti divini, & viaticum, ſi non abſolute, ſaltem ſecundum quid neceſſarium hinc tranſituris. Unde ſi licitum eſt ab excommunicato non tolerato cibum corporalem accipere, non ſolum in extrema, ſed etiam in gravi neceſſitate, multo magis cibum ſpiritualem: Favet cap. *Quod in te*, de pœnitent. & remiſſ. in quo morientibus conceditur tempore generalis interdicti pœnitentia, & viaticum, denegatur vero Extrema Unctio: *In illo verbo*, inquit Innocentius III. *per quod pœnitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam . . . intelligi volumus*. 3. S. Hermenegildus adigebatur ad illam communionem in ſignum profeſſionis Arianæ. Porro nequidem in

extrema neceſſitate licet ſuſcipere Sacramentum in iis circumſtantiis, in quibus videretur quis hæreſim profiteri.

R. 2. Extra caſum extremæ neceſſitatis non licet Sacramenta petere ab Excommunicatis non toleratis, Hæreticis, & Schiſmaticis, quia Patres & Lex Eccleſiaſtica hunc caſum duntaxat notant, in quo cum ejuſmodi abſciſſis liceat communicare in ſpiritualibus, ut patet ex præcedenti reſponſione.

R. 3. Requiritur, & ſufficit ea neceſſitas, quæ cenſeatur gravis, ut Sacramenta licite peti, & recipi poſſint ab improbis Miniſtris, etiam ſuſpenſis & excommunicatis, modo tolerentur ab Eccleſia. Probatur a ſimili, ejuſmodi neceſſitas requiritur, & ſufficit, ut licite petatur mutuum ab uſurario, juramentum ab infideli. Ergo Parochianus benedictionem nuptialem, Euchariſtiam in Paſchate, & Extremam Unctionem in morbo licite recipit a Parocho, licet excommunicato, aut ſuſpenſo, ſed tolerato, quia in gravi verſatur neceſſitate, cum alius Sacerdos non adſit, qui illa ſubſidia ſpiritualia exhibeat: ſecus ſi alteri, puta Vicario, facile poſſit Sacramentaliter confiteri.

CAPUT XVII.

De ſubjecto Sacramentorum.

Q. 1. QUodnam eſt ſubjectum Sacramentorum?
R. Solus homo viator.

Probatur ex Scriptura, Hebr. 5. *Omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum*; & ratio eſt, quia nec Angelis, cum ſint incorporei, ſigna ſenſibilia gratiæ ſanctificantis applicari poſſunt, nec creaturis irrationabilibus, cum ſint incapaces gratiæ ſanctificantis: nec hominibus defunctis, qui cum ſint in termino, non poſſunt proficere in gratia, nec proinde percipere effectum Sacramentorum.

Q. 2. *Quid requiritur in ſubjecto, ut validè percipere poſſit Sacramentum?*

R. 1. In parvulis nihil requiritur: patet ex Traditione Apoſtolica, ſecundum quam baptizantur infantes in fide Eccleſiæ; quia, ut ratiocinatur S. Auguſtinus ſerm. 294. ſerm. 14. de verbis Apoſtoli c. 11. *Qui peccavit in altero* (Adamo) *credit in altero*, nempe in Eccleſia.

R. 2. In adultis aliud requiritur ad recipiendum validè Sacramentum, aliud ad recipiendum licitè, ſeu ad conſequendum ejus effectum.

Q. 3. *Quid requiritur in adultis ad validè recipiendum Sacramentum?*

R. Requiritur & ſufficit voluntas, ſeu intentio illud recipiendi, excepto tamen Pœnitentiæ Sacramento.

Prima pars reſponſionis, nempe quod requiratur intentio, probatur 1. ex conſtanti Traditione Eccleſiæ. Concilium Carthaginenſe III. anno 396. Carthaginenſe IV. anno 398. can. 79. Arauſicanum I. anno 442. can. 12. ſtatuunt ægrotos, qui uſum vel linguæ, vel rationis amiſerunt, non eſſe baptizandos, aut abſolvendos, niſi conſtet ex teſtibus, eos prius voluiſſe baptizari, aut abſolvi. Innocentius Tertius, ſæculo decimotertio, cap. *Majores*, tit. de Baptiſmo, expreſſe aſſerit illum, qui nunquam conſenſit, ſed penitus contradixit, nec rem, nec characterem ſuſcipere Sacramenti; Quia *plus eſt*, inquit, *expreſſe contradicere, quam minime conſentire*. Rituale Romanum auctoritate Pauli V. editum, prohibet ne baptizetur adultus, qui ex morbo, aut ex alio caſu in amentiam incidit, ſi, dum eſſet rationis compos, Baptiſmum non petiit.

Probatur 2. ratione; Quia Sacramenti ſuſceptio ex dictis cap. 1. eſt quædam initiatio, & conſecratio, ſeu religionis profeſſio, quæ ſine motu voluntatis fieri nequit.

Dices: Ex S. Gregorio Turonenſi lib. 6. Hiſt. Franc. cap. 17. multi Judæi anno 570. coacti ſunt ad Baptiſmum. Idem factitatum fuiſſe apud Maſſilienſes teſtatur S. Gregorius Magnus lib. 3. Epiſt. 45. Idem præſtiterunt

runt Siſebutus Hiſpaniarum Rex, anno 596. Dagobertus I. in Gallia circa idem tempus, & Carolus Magnus anno 776. Circa Saxones rebelles, qui poſtea auditi non ſunt, licet conteſtarentur ſe invitos, & contra voluntatem fuiſſe baptizatos: ergo intentio, ſeu voluntas recipiendi Sacramentum, non eſt neceſſaria ad ejus veritatem.

Diſt. ant. Coacti ſunt coactione inſufficienti ad perimendum voluntarium, Conc. Coactione ſufficienti, quæ excluderet omne voluntarium, Nego antec. Hæc enim violentia, ex dictis ubi de actibus humanis, cadere non poteſt in actus voluntatis elicitos. Sicut ergo non excuſatur a peccato idololatriæ, qui ſuppliciis perterritus Idolo ſacrificat, quia voluntate abſolute libera, licet ſecundum quid invita, grande illud ſacrilegium committit; ſic qui minis coactus Baptiſmum ſuſcipit abſolute volens, & ſecundum quid nolens Chriſtianus efficitur. Prohibuit tamen Eccleſia, ne ſic deinceps Infideles baptizarentur.

Secunda pars: quod illa intentio ſufficiat, probatur ex uſu Eccleſiæ, quæ Baptiſmum in hæreſi acceptum ſemper admiſit, nec repetendum declaravit, ut patet ex dictis cap. præcedenti: *Non intereſt*, inquit S. Aug. lib. 3. de Baptiſmo cap. 14. *Cum de Sacramenti integritate & ſanctitate tractatur, quid credat, & quali fide imbutus ſit ille, qui accipit Sacramentum, intereſt quidem plurimum ad ſalutis viam, ſed ad Sacramenti quæſtionem nihil intereſt; fieri enim poteſt, ut homo integrum habeat Sacramentum & fidem perverſam.* Nec ſibi contrarius eſt S. D. lib. 7. de Baptiſmo cap. 53. ubi aliquam fidem in ſuſcipiente requirit; nam aliquando fidem uſurpat pro intentione, ut colligitur ex Epiſtola 98. alias 23.

Dixi in reſponſione: *Excepto Pœnitentiæ Sacramento*; Quia in illo Sacramento actus pœnitentis, nempe Contritio, Confeſſio, & Satisfactio requiruntur tanquam ejus pars materialis; atqui non perficitur Sacramentum ſine materia & forma: Ergo.

Q. 4. *Quæ intentio requiritur in ſubjecto ad valide recipiendum Sacramentum?*

R. In-

R. 1. Ad Baptiſmum ſaltem requiritur intentio habitualis: intentio autem habitualis hic dicitur voluntas, quæ præceſſit, nec fuit retractata. Patet ex dictis in præcedenti reſponſione; Baptiſmus enim eſt Religionis Chriſtianæ profeſſio, per quam baptizatus obligat ſe ad obſervandam Legem Evangelicam, & Eccleſiæ Statuta, quod neceſſario ſupponit intenttionem, ſaltem habitualem. Idem a fortiori dicendum de Sacramentis Pœnitentiæ & Matrimonii, in quibus cum actus ſuſcipientium habeant rationem materiæ, & partis eſſentialis, neceſſe eſt ut cenſeantur præſentes, ſaltem moraliter, quando duo illa Sacramenta celebrantur.

R. 2. Intentio generalis & interpretativa ſufficit ad ſuſcipienda cetera Sacramenta, excepto forte Sacramento Ordinis.

Prob. Quia intentio interpretativa ea dicitur, qua dum aliquis expreſſe vult rem unam, cenſetur velle ea omnia, quæ ad illam pertinent tanquam appendices, etiam ſi de illis nunquam cogitaverit, v. g. capeſſit aliquis dignitatem ignorans quoddam ejus ſingulare privilegium, interpretamur illum voluiſſe tale privilegium, licet nunquam in mentem ejus venerit; quia expreſſe voluit illam dignitatem, in qua continebatur illud privilegium.

Atqui, eo ipſo, quo quis voluit baptizari, hoc eſt, profiteri Religionem Chriſtianam, Eccleſia ſemper eſt interpretata illum voluiſſe frui omnibus gratiis & bonis, quorum habet diſpenſationem, nec aliud quibuſdam in caſibus ab eo exigit ad conferenda Sacramenta, de quibus eſt ſermo: ergo revera ſufficit interpretativa illa intentio.

Min. prob. ex conſtanti Eccleſiæ praxi, quæ Fidelibus repentino morbo correptis, quo uſum linguæ & rationis amiſerunt, adminiſtravit Sacramenta Confirmationis, & Extremæ unctionis, etiamſi illa ante non expetierint, ſatiſque fuit piæ matri, quod Baptiſmi vota evidenter per peccatum mortale non retractaſſent.

Dixi, *excepto forte Sacramento Ordinis*, quia controvertitur in Scholis, num infantibus valide conferri poſſit?

Non-

Nonnulli Theologi affirmant, ſed minus probabiliter; quia cum liberum ſit cuique Chriſtiano amplecti ſtatum Matrimonii, vel Clericatus, voluntas interpretativa ſuſcipiendi Ordines non poteſt, nec debet intelligi in ipſa profeſſione Religionis Chriſtianæ; ac proinde Sacramentum Ordinis nequit conferri valide ſive infanti, ſive adulto, qui actu nunquam voluit ordinari.

Ceteri Theologi diſtinguunt inter Chriſtianos: alii mediocri virtute contenti ad Evangelicam perfectionem non contendunt: alii ad illam toto corde nituntur; ſed ex propriæ infirmitatis ſenſu ſacra ordinatione indignos ſe judicant, nec perſuaderi queunt ſe eſſe a Deo electos ad tantum honoris & ſanctitatis gradum, & hac perſuaſione reluctantur ſuis Prælatis, qui eos promovere decreverunt. In prioribus locum non habet voluntas interpretativa, ſi de Ordinatione agatur, nullumque foret illud Sacramentum, niſi actualis voluntas in ſuſcipiente ſaltem præceſſiſſet.

De poſterioribus vero aliter ſentiendum exiſtimant illi Theologi, quia eo ipſo, quo Chriſtiani illi pietate inſignes ſe totos Deo, & cultui ejus conſecrant, divinæ vocationi, cujus ſigna non deſunt moraliter certa, acquieſcere cenſentur, ſaltem generali intentione, quamvis particulari quam maxime reſiſtant. Generalem hanc intentionem intellexerunt Flavianus Epiſcopus Antiochenus in Macedonio ſanctiſſimo Anachoreta, quem, ut refert Theodor. lib. Religioſæ Hiſtoriæ cap. 13. inſcium, & nihil tale ſuſpicantem ordinavit in *Presbyterum*, licet hactenus fuiſſet reluctatus, & S. Epiphan. in Pauliniano Monacho fratre S. Hier. quem etiam obſtructo ore, ne reclamaret, Preſbyterum conſecravit, ut ipſemet Epiphan. ſcribit ep. 60. inter ep. S. Hier. ad Jo: Jeroſolymitanum commotum, quod contra Eccleſiæ leges manus impoſuiſſet Pauliniano in Diœceſi Jeroſolymitana commoranti.

De invitis ſecundum intentionem particularem intelligendus eſt S. Greg. lib. 7. ep. ad Syagrium Auguſtodunenſem Epiſcopum, in qua ſic ſcribit: *Sicut is, qui invitatus venit, quæſitus refugit, ſacris eſt Altaribus*

bus admovendus; ſic qui multo ambit, vel importune ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. Nam qui ſic nititur ad altiora conſcendere, quid agit, niſi ut creſcendo decreſcat, & aſcendendo exterius ad profunda deſcendat?

Q. 5. *Quid requiritur ad effectum Sacramenti conſequendum?*

R. 1. Ad quodlibet Sacramentum requiritur fides, *ſine qua*, inquit S. Ambroſius lib. 1. de Spiritu Sancto cap. 3. *vacuum eſt omne myſterium*, idem de pietate & devotione generatim dicendum. Sancta enim ſancte tractanda & accipienda ſunt.

R. 2. Cum quodlibet Sacramentum proprios habeat effectus, exigit quoque in ſuſcipiente diſpoſitiones ſibi proprias; Sacramenta enim, quæ ideo dicuntur mortuorum, quia inſtituta ſunt ad remittendum peccatum mortale, qualia ſunt Baptiſmus & Pœnitentia, non ſortiuntur effectum, niſi in contritis corde. Quæ vero dicuntur vivorum, ſtatum gratiæ ſanctificantis neceſſario præſupponunt in accedentibus. Ex effectibus ergo, ad quos inſtitutum eſt quodlibet Sacramentum, colligendum eſt qualis diſpoſitio eſſe debeat in ſuſcipiente.

CAPUT XVIII.

De Sacramentorum novæ Legis effectibus.

Alius eſt effectus communis omnibus Sacramentis, alius proprius uni, & ſoli, diciturque gratia ſacramentalis: alius proprius uni, ſed non ſoli, ut character, qui eſt effectus proprius Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis.

Q. 1. *Quis eſt effectus communis omnibus Sacramentis?*

R. Gratia ſanctificans, quam omne Sacramentum novæ Legis producit ex opere operato, ut probatum eſt cap. 4. contra Novatores.

Mo-

Movetur in Scholis difficultas exigui admodum momenti, utrum ſcilicet Sacramenta novæ Legis phyſice operentur, quemadmodum ignis per influxum phyſicum comburit lignum, ut docent Thomiſtæ; vel moraliter tantum, eo modo quo contractus donationis transfert dominium rei datæ, vel merita Chriſti Domini ſalutem noſtram operantur.

Poſterius nobis cum aliis communiter Theologis videtur longe probabilius. *

1. Quia Sacramentis non convenit alia efficacia, quam meritis Chriſti, quæ per Sacramenta operantur: atqui merita Chriſti ſunt tantum cauſſæ morales gratiæ, quatenus nempe eorum intuitu Deus tanquam cauſſa phyſica gratiam producit: Ergo.

2. Quia operari ſequitur eſſe: atqui Sacramentum eſt compoſitum morale, non phyſicum; verba enim abſolutionis v. g. cum actibus pœnitentis non faciunt aliquid totum phyſicum, ſed morale, ut patet. Ergo non agunt phyſice, ſed moraliter.

3. Quæ agunt per influxum phyſicum, neceſſario debent contingere ſubjectum, in quo operantur, vel per ſe, ut ignis comburens lignum; vel per virtutem phyſicam, quemadmodum Sol per lumen in aere diffuſum attingit corpus quod illuminat: atqui Sacramenta neque per ſe, neque per virtutem phyſicam attingunt animam, quam ſanctificant; verba abſolutionis, v. g. neque per ſe contingunt animam, tum quia ſunt aliquid corporeum, tum quia nequidem corpus, ut plurimum attingunt, cum vix moveant aeris partem ori loquentis proximam, neque per virtutem phyſicam a ſe emanantem, quæ nequidem fingi poteſt, cum Sacramenta non operentur, niſi quatenus ſignificant: atqui non ſignificant niſi prolata ultima formæ ſyllaba, hoc eſt, quando phyſice exiſtere deſinunt; ac proinde quando virtutem phyſicam habere nequeunt.

Denique non ſunt inducendæ opiniones creditu difficiliores, niſi Eccleſia illas tanquam revelatas proponat; atqui creditu longe eſt difficilius Sacramenta phyſice operari, nec Eccleſia unquam id propoſuit, tanquam a Deo revelatum, quidquid garriant Novatores.

Q. 2. *Quid eſt gratia Sacramentalis?*

R. Eſt jus fundatum in gratia ſanctificante per quodlibet Sacramentum collata ad accipienda opportuno tempore certa auxilia, id eſt, gratias actuales, quibus poſſit homo obtinere finem Sacramenti. Supponamus v. g. quempiam cum debitis diſpoſitionibus Sacramentum Confirmationis *ſuſcepiſſe*, ac proinde augmentum gratiæ ſanctificantis fuiſſe conſecutum: gratia ſic accepta titulus eſt confirmato ad obtinendas a Deo gratias actuales, ut poſſit data occaſione fidem intrepide profiteri; ad hoc enim inſtitutum eſt illud Sacramentum. Gratia ergo ſacramentalis non ſemper recipitur actu, niſi in radice, dum adminiſtratur Sacramentum: hoc maxime patet in infantibus, & in iis, qui amiſſo uſu rationis abſolvuntur, vel unguntur; in illo enim ſtatu non ſunt capaces gratiarum actualium, utpote quæ ſint actus intellectus & voluntatis divinitus excitati; jus tamen per Sacramentum acquiſierunt ad illas ſuo tempore accipiendas.

Q. 3. *Qui labitur in peccatum mortale poſt ſuſceptum Sacramentum, retinet ne jus ad illa auxilia ſupernaturalia ad gratiam ſacramentalem pertinentia, quando v. g. occurret tentatio?*

R. Minime, quia auxilia illa fundantur in gratia ſanctificante, quæ per peccatum mortale amittitur: immo ex Apoſtolo terribilis eum manet expectatio Judicii, utpote *qui Filium Dei conculcaverit, & ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit, in quo ſanctificatus eſt*, Hebr. 10.

Q. 4. *Sacramenta conferunt ut ſemper æqualem gratiam?*

Reſpondeo: In ſubjectis æqualiter diſpoſitis, ut in parvulis, æqualem gratiam conferunt: in melius vero diſpoſitis, majorem. Ratio eſt, quia Sacramenta ſunt cauſſæ neceſſariæ. Sicut ergo ignis eodem modo applicatus duabus candelis ſimiliter diſpoſitis, eas ſimiliter accendit, ſecus ſi diverſimode ſint diſpoſitæ: ita & Sacramentum.

Confirmatur ex Concilio Trid. ſeſſ. 6. c. 7. ubi docet in baptizatis recipi juſtitiam ſecundum menſuram, quam.

quam Spiritus ſanctus partitus prout vult, & ſecundum propriam cujuſque diſpoſitionem & cooperationem.

Q. 5. *Major gratia melius diſpoſito collata, eſtne ex opere operato, an ex opere operantis?*

R. Eſt ex opere operato. Quemadmodum enim inflammatio ligni ſiccioris & calidioris non eſt a ligno, ſed ab igne ſolo; ſic major gratia in ſuſcipiente melius diſpoſito, eſt a Sacramento, non a diſpoſitionibus, quæ gratiæ non ſunt productivæ.

CAPUT XIX.

De Charactere.

Q. 1. QUid eſt Character?

R. Eſt ſignum in anima impreſſum indelebile, quo diſtinguitur homo ab aliis, efficiturque idoneus ad nonnulla, quæ ſunt cultus divini: in Baptiſmo ad recipienda alia Sacramenta, in Confirmatione ad profeſſionem fidei, & in Ordine ad functiones Eccleſiaſticas obeundas.

Q. 2. *Quot ſunt effectus characteris?*

R. Duo. 1. diſtinguit v. g. baptizatum a non baptizatis, Sacerdotem a laicis. 2. Conſecrat & deputat ad nonnulla Religionis officia. Hæc patent ex allata definitione.

Q. 3. *Cujus eſt ille Character?*

Reſpondet S. Thomas poſt Sanctum Auguſtinum eſſe characterem Chriſti Domini, *cujus Sacerdotio*, inquit q. 63. art. 3. *configurantur Fideles ſecundum Sacramentales characteres, qui nihil aliud ſunt, quam quædam participationes ab ipſo derivatæ.*

Q. 4. *Quare dicitur ſignum in anima impreſſum?*

R. Ut diſtinguatur, tum a charactere Circumciſionis, quo Judæi, inquit S. Chryſoſtomus, in corpore veluti pecora gregis Domini ſecernebantur ab aliis nationibus: tum a notis & inſignibus, quæ Principum Miniſtri exterius in veſtibus circumferunt: tum deni-

denique a charactere dæmonis, qui veluti ſimia Dei, ut loquuntur S. Patres, extrinſecus notat ſacrilegos, qui ſe ei mancipant, ut habetur Apoc. 13. & 14.

Q. 5. *Imprimiturne character in eo, qui ficte, id eſt, ſine debitis diſpoſitionibus Sacramentum ſuſcipit?*

R. Imprimitur, ut conſtat ex dictis c. 14. ubi probatum eſt rata eſſe Sacramenta in hæreſi collata & ſuſcepta, quamvis non conferant Spiritum ſanctum.

Q. 6. *Quot ſunt Sacramenta, quæ characterem imprimunt?*

R. Tria, nempe Baptiſmus, Confirmatio & Ordo. Ita definiit Concilium Trident. ſeſſ. 7. Can. 9. his verbis; *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptiſmo, Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima, hoc eſt, ſignum quoddam ſpiritale & indelebile, unde ea iterari non poſſunt; anathema ſit.*

Q. 7. *Quid eſt illud ſignum in anima impreſſum?*

Reſpondeo: Certo definiri non poteſt, quia id Deus non revelavit ſive in Scriptura, ſive in Traditione. Hinc Theologi, ut ſolent in rebus obſcuris & incertis, abeunt in varias ſententias.

Alii, ut Scotus in 4. diſtin. 6. volunt eſſe relationem realem, quia ſignum illud ex natura ſua ordinem dicit ad quædam religionis officia, in Ordine v. g. ad functiones Sacerdotales.

Alii contendunt eſſe relationem rationis tantum; quia, inquiunt, Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo ex Dei inſtituto conſecrant & ordinant fidelem ad ea, quæ ſunt divini cultus, quemadmodum ex hominum inſtituto Magiſtratus deputat civem ad miniſteria politica, conſecratio baſilicarum ſacra illa loca divinis officiis in perpetuum mancipat: atqui ordo Magiſtratus ad miniſteria politica, baſilicarum ad Officia divina, eſt relatio rationis: Ergo & ordo baptizati, confirmati, & Sacerdotis ad ea quæ cultum divinum ſpectant, eſt etiam relatio rationis. Ita Durandus in quartum diſt. 4. quæſt. 1.

Alii docent ſignum illud eſſe qualitatem, ſed non conſentiunt quæ ſit illa qualitas: quidam illam revocant ad figuræ ſpeciem; alii, ut Guillelmus Altiſſiodoren-

dorenſis, ad patibilem qualitatem; alii, ut Alexander Alenſis, ad habitum; alii communiter, ut S. Thomas & Catechiſmus Romanus, ad potentiam. Has autem Scholæ controverſias neglexit Trid. Concilium, utpote quæ ad fidem non pertineant.

Immerito itaque Soavis hic ſolita dicacitate ſuggillat Tridentinos Patres tanquam conſilii ſani impotes, nec minus contumelioſe Kemnitius lib. 2. examinis, conqueritur quaſi Trid. fideles ſub anathemate cogat credere fide divina Scholaſticorum opiniones recens excuſſas circa eſſentiam characteris, quod nullatenus Concilium attigiſſe oſtendit Cardinalis Pallavicinus lib. 9. cap. 5. Hiſt. Trid.

Quæſtio 8. *Quid ergo fide divina credendum eſt circa characterem?*

Reſpondeo: Credendum eſt ſolum, characterem exiſtere & imprimi per tria Sacramenta. Ita Tridentinum cit. Can. 9. & ante ipſum Eugenius IV. in ſuo Decreto pro Armenis.

Dices 1. abſurdum eſt definire rem exiſtere, cujus ignoratur natura: Ergo.

Nego antecedens: etenim S. Auguſtinus ſciebat tempus exiſtere, nec dicere poterat quid ſit, lib. 11. Confeſſ. capit. 14. fide etiam divina credebat exiſtentiam peccati originalis, quamvis ignoraret quomodo contrahatur, ut teſtatur Epiſtola 29. ad Sanctum Hieronymum. Denique quis definiet quid ſit Deus, & quis enarrabit æternam Verbi divini generationem? Adverſarii tamen utrumque confitentur, nempe Deum exiſtere; & ſecundam ſanctiſſimæ Trinitatis Perſonam generari.

Dices 2. Concilium Tridentinum cit. Canone tria definiit; primum, characterem imprimit in anima; ſecundum, eſſe indelebilem; tertium, tria Sacramenta propter illum iterari non poſſe: atqui hæc dici non poſſunt, niſi character ſit aliquid phyſicum & realiter diſtinctum, tum ab anima, tum a gratia ſanctificante: quis enim diceret relationem ſive realem ſive rationis imprimi, & eſſe indelebilem? ergo revera Concilium definivit characterem eſſe qualitatem, atque

ex

ex diverſis Scholaſticorum opinionibus recens inventis ad unum fideles aſtrinxit ſub anathemate.

Nego minorem: nam figura dicitur corpori impreſſa, licet ſecundum communiorem Philoſophorum ſententiam non ſit ens phyſicum a ſubjecto diſtinctum. Item macula peccati dicitur in anima imprimi, quamvis ſit aliquid morale, & relatio quædam ad actum peccaminoſum jam præteritum; ſed moraliter remanentem. Deinde S. Auguſt. lib. 2. contra Parmenianum c. 13. comparat characterem Chriſti cum charactere militari: atqui character militaris, licet dicatur imprimi, non eſt tamen qualitas phyſice adveniens militi, ſed quædam moralis deputatio, *an forte*, inquit, *minus hærent Chriſtiana Sacramenta, quam corporalis hæc nota, cum videamus nec Apoſtatas carere Baptiſmate, quibus utique per pænitentiam non reſtituitur, & ideo amitti non poſſe judicatur.* Ex quo loco habes primo characterem hærere; ſecundo eſſe indelebilem; tertio, Sacramentum quo imprimitur, non poſſe repeti; quæ omnia explicantur per notam militarem, quæ eſt tantum quid morale, & relatio rationis. Denique ipſi Scholaſtici qui contendunt characterem non eſſe qualitatem aut entitatem phyſicam ſeu meram rationis relationem ſeu deputationem inamiſſibilem ad certa Religionis officia, nihilominus docent illum in anima imprimi. Alphonſus a Caſtro lib. 7. adverſus hæreſes, ſic ſcribebat circa annum 1556. *Character figura quædam eſt ſive illa ſic qualitas, ſive relatio, parum intereſt, quam Deus animæ imprimit in ſignaculum, quo ſuum gregem diſcernit ab aliis.* Dominicus Soto, qui Concilio Tridentino interfuit, etiam poſt Concilium probabilius exiſtimat in quartum 1. q. 3. art. 1. & 4. art. 2. & 20. art. 1. characterem eſſe rem ab anima indiſtinctam, & nihilominus recte dicit imprimi, atque eſſe indelebilem; & revera nonne Matrimonii vinculum, licet morale quid, eſt divinitus indiſſolubile?

Inſtabis: ritus exterior Sacramenti eſt actio tranſiſiens, quæ afficit ſolum corpus; character vero eſt permanens, indelebilis, & in anima; ergo eſt quid realiter diſtinctum a ritu exteriori.

Di-

Diſtinguo conſequens; Character imprimens eſt quid diſtinctum, Nego: character impreſſus, ſubdiſtinguo; eſt quid diſtinctum moraliter, Concedo; phyſice, ſubdiſtinguo iterum: eſt quid diſtinctum ſecundum communiorem, & ſi ita placet, ſecundum probabiliorem Scholaſticorum ſententiam, tranſeat; ſecundum Eccleſiæ doctrinam, & citatum Tridentini Canonem, Nego conſeq. Itaque diſtinguendum eſt inter ſigillum figuram imprimens, & figuram ipſam per ſigillum ſubjecto impreſſam. Ritus exterior Sacramenti eſt veluti ſigillum imprimens characterem & tranſit; conſecratio vero impreſſa manet & quidem in anima; baptizatus enim aut confirmatus deputatur & conſecratur maxime ſecundum animam ad quædam divini cultus officia. Utrum autem illa deputatio aut conſecratio fiat per qualitatem phyſicam, necne, non attigit Concilium.

Dices 3. ſi Concilium non definivit, ſit ne character entitas phyſica, an moralis, inutilis eſt ejus definitio, nullus enim e Novatoribus negavit per Baptiſmum ita conſecrari hominem, ut conſecratio illa deleri non poſſit, aut repeti; abſurdum eſt autem conſequens, ergo & antecedens.

Nego maj. namque Novatores 1. negant talem conſecrationem divinitus fieri per Confirmationem & Ordinem, & contra hunc errorem definivit Concilium per tria Sacramenta imprimi characterem. 2. docent characterem eſſe figmentum humanum ab Innocentio III. inventum decimo tertio ſæculo; Concilium vero declarat eſſe a Chriſto Domino inſtitutum.

Q. 9. *Quomodo probatur characteris exiſtentia?*

R. 1. Evidenter non educitur ex Scripturis; affertur quidem caput primum 2. ad Corinth. v. 22. ubi ſic habetur: *Qui & ſignavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris.* Et cap. 1. Epiſtola ad Epheſ. v. 13. *In quo & credentes ſignati eſtis Spiritu promiſſionis ſancto.* Sed illi textus intelligi poſſunt de gratia ſanctificante, ut explicant Sanctus Chryſoſtomus, Theophylactus, & Sanctus Thomas in hunc locum.

R. 2. Itaque probatur ex Traditione, quæ cernitur

vel

vel in uno Sancto Auguſtino. Hinc enim quarto ſæculo agens totius Eccleſiæ cauſſam, tam feliciter evicit contra Donatiſtas tria Sacramenta in hæreſi collata non eſſe iteranda, ut Concilia ſæpius in hanc rem celebrata, & ſubſequentes Patres ejus doctrinam tanquam divinitus traditam declaraverint. Inter omnia teſtimonia, quæ ſupra cap. 14. collegimus, celebris eſt locus ex cap. 13. lib. 2. contra Parmenianum deſumptus, ubi ſic ſcribit S. Doctor: *Nulla oſtenditur cauſſa, cur ille qui Baptiſmum amittere non poteſt, jus dandi poteſt amittere; utrumque enim Sacramentum eſt, & quandam conſecrationem utrumque homini dat; illud cum baptizatur, iſtud cum ordinatur, ideoque in Catholica Eccleſia utrumque non licet iterare.* Ex quibus patet per Baptiſmum & Ordinem dari quandam conſecrationem & poteſtatem, ideoque non eſſe iterandos: atqui talis conſecratio & poteſtas ex dictis eſt character.: ergo ex Sancto Auguſtino Baptiſmus & Ordo imprimunt characterem: de Confirmatione vero ſic loquitur Epiſtola 74. ad Januarium, *Cur ad verba quæ procedunt de ore homicidæ poſſit tamen Deus oleum ſanctificare, & in altari quod poſuerunt hæretici, non poſſit, neſcio.* Similia ſcribit lib. 5. de Baptiſmo capite 20. ad probandum Confirmationem collatam ab hæreticis valere, nec eſſe iterandam, ac proinde imprimere characterem.

Expreſſe autem meminit nominis characteris Epiſtola 185. alias 50. ſub finem, ubi inducit Donatiſtam ſic loquentem: *Quare ergo me non baptizas, ut ablnas me a peccatis?* Reſpondet; *Quia non facio injuriam characteri Imperatoris, cum errorem corrigo deſertoris*; idem nomen uſurpat lib. 6. de Baptiſmo c. 1. & Epiſt. 98. alias 28. ad Bonifacium: ergo Innocentius III. non efficit nomen characteris.

Dices: ante Petrum Pictavienſem Magiſtri Sententiarum primo diſcipulum, deinde ſucceſſorem in Cathedra Theologica Pariſienſi, nullus meminit characteris; immo Albertus Magnus in quartum diſt. 6. art. 4. docet vix in ſcriptis ſanctorum Patrum quidquam

de

de charactere inveniri. Scotus etiam in quartum diſt. 6. q. 9. dicit propter ſolam Innocentii III. & Eccleſiæ Romanæ auctoritatem admittendum characterem. Gabriel Biel ibidem q. 2. ſcribit neque Scripturam, neque ſcripta Sanctorum Patrum cogere ad admittendum characterem. Cajetanus etiam in tertiam partem Sancti Thomæ q. 64. art. 1. ait ex ſola auctoritate Eccleſiæ non multum antiqua agnoſcendum characterem: ergo cum Eccleſia novas a Deo non accipiat revelationes, Concilium Tridentinum non potuit definire tanquam de fide, characterem exiſtere.

Diſt. antec. Antiqui Theologi docent characterem non habere fundamentum in antiqua traditione, in ſenſu quo Scholaſtici diſputant, ut ipſe Albertus Magnus loquitur loco citato, & Gabriel Biel, Concedo: eo ſenſu, quo definiit Concilium Tridentinum, & ante illud Eugenius IV. in ſuo Decreto, Nego antec. Itaque fatemur cum laudatis Theologis probari non poſſe ex Sanctorum Patrum ſcriptis characterem eſſe qualitatem, aut relationem ſive realem, ſive rationis, ſed conſtat ex dictis eos agnoviſſe ejus exiſtentiam. Et hoc advertit Magiſter Sententiarum lib. 4. diſt. 7. his verbis: *Iterari autem illa non poſſunt* (Baptiſmum nempe, Confirmatio, & Ordo,) *quia Sanctus Auguſtinus ait ea per conſecrationem dari: quod autem ſemel eſt conſecratum, ſuam conſecrationem nunquam amittit*. Porro conſecratio illa intelligi non poteſt de gratia ſanctificante, quæ ſæpius amittitur: neceſſe eſt ergo, ut intelligatur de charactere.

Inſtabis: *vitioſus* hic admittitur circulus; nam ex charactere probatur tria Sacramenta iterari non poſſe; & viciſſim colligitur eadem Sacramenta imprimere characterem, ex eo quod non iterentur: ergo.

Nego ant. vitioſus enim non eſt circulus, quando eſt in diverſo genere probationis, ut patet exemplo diei luceſcentis, ex quo colligitur ortus ſolis, tanquam cauſſa ex effectu. Contra vero cæcus ſciens ſolem oriri in æquinoctio hora ſexta, inde concludit diem eſſe, & vocat domeſticos ad ſolitas operas. Simili-

ter nonnunquam Catholici probant exiſtentiam characteris ex effectu, nimirum ex eo quod tale Sacramentum non iteretur; data vero alia occaſione, ex cauſſa colligunt effectum neceſſario ei conjunctum, ſcilicet, hoc Sacramentum imprimit characterem: ergo iterari non poteſt.

Contemnenda potius, quam ſerio confutanda ea, quæ docent Novatores, nempe Baptiſmum non ratione characteris, ſed myſticarum ſignificationum non iterari, quia eſt regeneratio a peccato originali, & janua, qua patet ingreſſus in Eccleſiam & in vitam æternam. Cum autem peccatum originale non redeat, nec jam ingreſſus iterum intrare poſſit, conſequens eſt, inquiunt, ſemel baptizatum iterum baptizari non poſſe. Quaſi vero deleatur macula peccati originalis, quando quis ficte & ſine debitis diſpoſitionibus baptizatur, vel neceſſe non habeat iterum intrare, qui per excommunicationem, ſchiſma, & hæreſim ab Eccleſia recedit. Non itaque propter ſignificationes illas myſticas, ſed propter characterem pœnitens non rebaptizatur.

CAPUT XX.

De numero Sacramentorum Novæ Legis.

Q. 1. *Quot ſunt Sacramenta novæ Legis?*

R. Mira eſt Novatorum varietas circa numerum Sacramentorum. Lutherus lib. de captivitate Babylonica ſcribit ſe non damnare ſeptem Sacramenta, unum tamen eſſe proprie dictum, ſed admittenda duo, ſcilicet Baptiſmum & Euchariſtiam, & in alio loco ejuſdem libri addit Pœnitentiam.

Melanchthon ejus Collega, in celebri Confeſſione Auguſtana tria etiam Sacramenta confitetur, & in poſterioribus ſcriptis nunc quatuor, nunc quinque agnoſcit, propendetque in ſententiam Zuinglii, Matrimonium inter Sacramenta numerantis lib. de vera & falſa Religione.

Cal-

Calvinus lib. 4. Inſtitutionum cap. 18. Baptiſmum & Euchariſtiam ſolum retinet; quanquam c. 19. Ordinationem addere videatur. Dallæus ejus ſectator & Pſeudo-miniſter in agro Pariſienſi, vulgo *Charenton*, hac noſtra ætate ſcripſit quæſtionem de num. Sacramentorum nullius aut parvi admodum eſſe momenti. Contra ejuſmodi varietates

R. De fide eſt ſeptem eſſe Sacramenta novæ Legis; ita Concilium Tridentinum. poſt Eugenium IV. definivit Seſſ. 7. Can. 1. his verbis: „ Si quis dixerit „ Sacramenta novæ Legis non fuiſſe omnia a Jeſu-„ Chriſto Domino noſtro inſtituta, aut eſſet plura, „ vel pauciora, quam ſeptem ... anathema ſit.

*Prob*atur ex conſenſu univerſalis Eccleſiæ tam Orientalis, tam Occidentalis; Græci enim ſicut & Latini, ſeptenarium illum Sacramentorum numerum retinent, ut patet tum ex eorum Euchologiis, ſeu Ritualibus: tum ex cenſura, qua Jeremias Patriarcha Conſtantinopolitanus Auguſtanam Lutheranorum Confeſſionem proſcripſit: tum ex Synodo Bethlehemitica anno 1672. ſub Doſitheo Patriarcha; ubi Græci profitentur ſe agnoſcere ſeptem novæ Legis Sacramenta. Porro conſenſus generalis Eccleſiarum Orientalium ſchiſmate a ſe invicem ſeparatarum, evidens eſt teſtimonium traditionis divinæ: ſi quidem quod ſemper & ubique & ab omnibus obſervatum eſt, divinitus eſt traditum ex Vincentio Lirinenſi; errorem enim variaſſe neceſſe eſt, ut argumentatur Tertullianus lib. de præſcriptionibus contra hæreticos.

Nec Novatores hic pro more calumniari poſſunt Eccleſiam Romanam ſua tyrannide Græcorum mentes præoccupaſſe; cum Græci a pluribus ſæculis ab ea ſint diviſi, teſtenturque (quod ſatis per ſe notum eſt) ſe hanc doctrinam ab antiquioribus Patribus accepiſſe. Sed iſta accuratius probabuntur, ubi de Sacramentis in particulari.

Dices: recens eſt ille catalogus ſeptem Sacramentorum, nec reperitur in ſacra Scriptura nec apud *ullum* e Sanctis Patribus; immo SS. Ambroſius, Cyrillus Jeroſolymitanus, & alii, qui fidei rudimenta

in ſuis Catecheſibus exponunt, non meminerunt niſi duorum aut trium Sacramentorum, nempe Baptiſmi, Confirmationis, & Euchariſtiæ, quod ſignum eſt intolerandæ novitatis, quam Scholaſtica Theologia duodecimo ſæculo nata invexit.

R. 1. Neque Scriptura, neque ulla Synodus ante Laodicænam texuerunt Catalogum Librorum Canonicorum: an propterea admittendus non eſt? ſufficit itaque quodlibet e ſeptem Sacramentis colligi ex diverſis Scripturæ locis.

R. 2. SS. Patres aliquando unius Sacramenti, aliquando duorum vel trium mentionem faciunt, quia illorum inſtituti ratio aliud non exigebat: eam ob rem SS. Ambroſius & Cyrillus, qui Catechumenos inſtituendos ſuſceperant, de Baptiſmo, Confirmatione, & Euchariſtia tractant, quia ſolebant illis miniſtrari tria illa Sacramenta. Sic Rabanus nono ſæculo in opere de Inſtitutione Clericorum, non meminit Sacramenti Matrimonii, quod Clericos non ſpectat. Durandus quidem minus recte ſcripſit de Matrimonio, ſed in hac parte deſeritur ab omnibus Theologis.

Q. 2. *Quare nec plura, nec pauciora ſunt quam ſeptem novæ Legis Sacramenta?*

R. Quia ita Chriſtus Dominus voluit; in contingentibus enim & liberis ratio facti nulla eſſe poteſt, quam voluntas facientis; hanc tamen convenientiam S. Thomas recepit ex naturali ordine rerum humanarum. Quemadmodum enim in ordine naturali requiritur primo ut homo naſcatur, ſecundo ut creſcat, tertio ut nutriatur, quarto ſi ægrotet, medicinam accipiat, quinto ut muniatur contra hoſtes, ſexto ut ab aliquo ſuperiore regatur, ſeptimo ut ſpecies humana per generationem conſervetur; ſic in ordine ſupernaturali & vita ſpirituali, Baptiſmus eſt ad regenerationem, Confirmatio ad accretionem, Euchariſtiam ad nutritionem, Pœnitentia ad medicinam, Extrema-Unctio ad armaturam, Ordo ad regimen, & Matrimonium ad multiplicationem fidelium.

CA-

CAPUT XXI.

Utrum Eccleſia habeat poteſtatem inſtituendi Cæremonias?

R. Affirmant Catholici contra Novatores, probantque ex continuo uſu univerſalis Eccleſiæ.

Apoſtolus 1. ad Cor. 11. pollicetur ſe ordinaturum, quæ ad Euchariſtiam celebrandam ſpectant: *Cetera autem*, inquit, *cum venero, diſponam*. Huc refert S. Auguſtinus Epiſt. 54. alias 118. morem miniſtrandi Euchariſtiam nonniſi jejunis; relatis enim Apoſtoli verbis, hæc addit S. Doctor: *Unde intelligi datur .... ab ipſo* (Paulo) *ordinatum eſſe, quod nulla morum diverſitate variatur*.

S. Juſtinus Apoſtolorum temporibus vicinus, meminit Apologia 2. multarum Cæremoniarum ad confectionem, & diſpenſationem Euchariſtiæ pertinentium.

Tertullianus tertio ſæculo, ſcribit lib. de Baptiſmo, ſecundum Eccleſiæ conſuetudinem lac & mel baptizatis deguſtanda dari conſueviſſe.

S. Cyrillus quarto ſæculo recenſet in ſuis Catecheſibus multas Cæremonias apud Orientales adhibitas in celebratione Baptiſmi; & S. Aug. ad probandum peccatum originale contra Pelagianos ſæpius urget exorciſmos, quibus Eccleſia ex Traditione Apoſtolica Catechumenos ad Baptiſmum præparabat.

Sacramentale S. Gregorii Magni, Euchologia Græcorum, ſcripta S. Iſidori, Alcuini, Rabani, Amalarii, & aliorum, fidem faciunt ritus, quos etiam nunc Eccleſia Latina obſervat in celebratione Sacramentorum, in officio Hebdomadæ Sanctæ, & aliarum Solemnitatum, inſtitutos eſſe ante mille annos.

Ex his patet, ſi uſus Cæremoniarum ſit contrarius verbo Dei, ut contendunt Novatores, Religionem Chriſtianam defeciſſe a primis incunabulis,

Eccleſiamque Catholicam nunquam extitiſſe niſi adulteram, ſanctos quoque Patres periiſſe in ejus ſinu, ſi nemo, ut Novatores aſſerunt, ſaluti ſuæ conſulere poſſit, niſi ab ea receſſerit.

Objiciunt Cæremonias Eccleſiæ Romanæ ſimplicitati & paupertati Evangelicæ eſſe contrarias, vanitatem mundanam & pompam ſatanæ redolere, pleraſque a Gentilibus & a Judæis deſumptas, earumque multitudine fideles obrui, contra Sancti Petri præceptum Actor. 15. & S. Auguſtini doctrinam Epiſtola 154. alias 118.

R. 1. Pompa ſatanæ non eſt, quæ non in hominum, ſed in Dei gloriam refertur. Qui enim niſi inſipiens credat aurum, argentum, & gemmas ad ſolius hominis ornatum fuiſſe creata, cum ipſemet Deus iis tabernaculum ſuum adornari præceperit, & ipſemet Chriſtus Dominus ſimplicitatis & paupertatis amantiſſimus laudaverit Matth. 26. Mariam, quæ pretioſum unguentum ſuper caput ejus effudit? An culpandi antiquiores Patres, qui Conſtantini magnificentiam in extruendis & adornandis Templis, laudaverunt & imitati ſunt? Negari non poteſt præferendos eſſe pauperes, quando urget neceſſitas; ſed huic pietatis officio non defuerunt S. Ambroſius, Auguſtinus, & quotquot ſanctitate floruerunt. Si autem privati nonnulli contra mentem Eccleſiæ, hunc caritatis ordinem prætereunt, non eſt propterea ſcindenda unitas, nec eorum ſocietate magis polluimur, quam divitum communione, qui neglectis pauperum neceſſitatibus divitias coacervant.

R. 2. Cum ratio naturalis multa reverentiæ interioris ſigna ſuggerat, qualia ſunt ſacrificia, proſtrationes, &c. quid mirum ſi Chriſtiani ad veri Dei cultum referant, quæ Gentiles in ſuperſtitionem convertunt? Nonne Deus in veteri Teſtamento multa præſcripſit, quæ in uſu erant apud Gentiles? Addere licet, quod obſervarunt SS. Patres, dæmonem Dei æmulatorem Judæorum cæremonias ad ſuum cultum ſacrilegum tranſtuliſſe.

Q. 2. *Cæremoniæ poſſuntne ſine peccato omitti aut muta-*

mutari extra caſum neceſſitatis, per quemcunque Eccleſiæ Miniſtrum?

R. Affirmant Novatores, modo id fiat ſine ſcandalo. Contrarium definiit Tridentinum ſeſſ. 7. can. 13. his verbis: „ Si quis dixerit, receptos & approbatos „ Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſolemni Sacramentorum „ adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, „ aut ſine peccato a Miniſtris pro libito omitti, „ aut in novos alios per quemcunque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe; anathema ſit. *Et ſeſſ.* 22. „ *can.* 7. Si quis dixerit, Cæremonias, veſtes & ex„ terna ſigna, quibus in Miſſarum celebratione Ec„ cleſia Catholica utitur, irritabula impietatis eſſe „ magis, quam officia pietatis: anathema ſit. „

Quæſt. 3. *Quare Eccleſia inſtituit Cæremonias?*

R. Triplici ex cauſſa; 1. ut myſteriorum noſtrorum commendetur dignitas, & debita ipſis reverentia excitetur. 2. ut in his viſibilibus ſignis fideles tanquam in tabella accurate depicta latentem myſteriorum virtutem & naturam deprehendant. Unde colliges, quod quemadmodum intuentium oculos lædit tabella rudiori & inerudita manu exarata; ſic cæremoniæ deformem myſterii imaginem exhibent atque in contemptum vertunt, niſi ſedulo cum dexteritate, & quadam venuſtate perficiantur. 3. Nonnullas etiam Cæremonias Eccleſia inſtituit ad ſanctificationem fidelium, quæ ob quandam ſimilitudinem quam habent cum Sacramentis, dicuntur ſacramentalia; ſunt enim ſigna quædam ſanctitatis.

Q. 4. *Quot vulgo numerantur Sacramentalia?*

R. *Sex* numerantur hoc veriſiculo contenta;

Orans, tinctus, edens, confeſſus, dans, benedicens.

Orans, indicat orationem Dominicam; *tinctus*, aquam luſtralem; *edens*, panem benedictum, qui & Eulogia ab antiquis dici ſolet; *confeſſus*, confeſſionem, quæ publice fit die Jovis in Cœna Domini; *dans*, eleemoſynam: *benedicens*, benedictionem Epiſcopalem.

Verum cum recitatio orationis Dominicæ, & lar-

gitio eleemoſynæ, non ſint ritus ab Eccleſia inſtituti, ſed opera moralia, de iis non eſt hic diſſerendi locus.

Q. 5. Quomodo Sacramentalia producunt ſanctitatem?

R. 1. Certum eſt eam nón producere ex opere operato; hæc enim efficacia propria eſt Sacramentorum, quæ Eccleſia non poteſt inſtituere, ut conſtat ex dictis.

R. 2. Ex Eccleſiæ precibus vim habent iis impetrandi gratias actuales, quibus applicantur; ſi enim privati per oleums aquam, panem, & cetera a ſe benedicta, ſalutares effectus aliis obtinuerunt, ut de plurimis Sanctis fidem facit Hiſtoria Eccleſiaſtica; a fortiori ipſamet Eccleſia, in qua omnes Sancti continentur, id præſtare poterit. Fideles ergo precibus & ſuffragiis Eccleſiæ adjuti, dum pie illa Sacramentalia adhibent, facilius doloris & contritionis, ſive amoris divini motum concipiunt, quo vel delent peccata, vel in gratia creſcunt. Unde ſequitur Sacramentalia nonniſi ex opere operantis, & remote ſanctitatem producere.

Q. 6. *Eſtne antiquus uſus ille Sacramentalium?*

R. Eſt antiquiſſimus.

1. Quoad benedictiones. In lege naturæ Sacerdos Melchiſedech benedixit Abraham, Gen. 14. In lege ſcripta Deus ipſe Num. 6. præſcribit Sacerdotibus Aaronicis formam benedicendi Iſraelitis, promittitque ſe confirmaturum eorum benedictiones, *& ego benedicam eis*. In nova lege ritus ordinationis Presbyterorum demonſtrat eis competere benedicendi poteſtatem, eamque Eccleſia ſuis precibus & ſuffragiis commendat his verbis: „ Conſecrentur manus iſtæ, ut quidquid benedixerint, benedicatur. „ In Concilio tamen Agathenſi initio ſexti ſæculi, prohibentur Presbyteri benedictionem dare ſuper plebem & pœnitentes, ut poteſtas illas Epiſcopis propria conſervetur. A tempore Apoſtolorum hactenus benedixerunt Presbyteri, tum Latini, tum Græci, eorumque benedictiones Deus nonnunquam miraculis confirmavit, & pro magno

bene-

beneficio habuerunt etiam Imperatores, ſi ab Epiſcopis benedicerentur.

2. Duplex eſt aquæ benedictio, tum apud Latinos, tum apud Græcos. Alia ſolemnior, quæ in Eccleſia Latina celebratur pridie Paſcha & Pentecoſten ad fontem baptiſmalem: apud Græcos vero in feſto Epiphaniæ, quæ ab ipſis *Theophania* dicitur: alia minus ſolemnis, quæ fit tum a Græcis, tum a Latinis diebus Dominicis. Dubitari autem non poteſt, quin prior benedictio fontis baptiſmalis ſit traditionis Apoſtolicæ, cum illius meminerint antiquiſſimi Patres. De tempore, quo inſtituta fuit altera benedictio, non conſentiunt Theologi. Alii putant eſſe inſtitutam a S. Alexandro, qui vixit primo ſæculo, & ſedit initio ſecundi, probantque ſuam ſententiam ex ejus Decretali. Sed communiter rojiciuntur Summorum Pontificum Epiſt. Decretales quarto ſæculo antiquiores, tanquam ſuppoſitæ a quodam Iſidoro, *Mercatore* nuncupato, ex eo quod primus vitioſas illas merces advexerit. Bellarminus l. 3. de cultu Sanctorum c. 7. contendit in ea Decretali uſum aquæ benedictæ tantum præcipi, inſtitutum vero eſſe ab Apoſtolis. Sed eſto Eccleſia, non Apoſtoli, hanc benedictionem inſtituerit, ſatis eſt illam eſſe antiquiſſimam, ut conſtat ex Sacramentis Latinis, & Euchologiis Græcorum.

Porro in univerſa Eccleſia, hoc eſt, in Oriente & in Occidente, aquam benedictam benedictione ſive ſolemniore, ſive minus ſolemni plebs ſecum deferebat, ſicuti etiam nunc defert ad aſpergendos cibos, agros, pecora, & eorum ſtabula, & ad arcendas a domiciliis infeſtationes dæmonum, ut conſtat tum ex Euchologiis Græcorum: tum ex antiquo ordine Romano, edito a Patre Mabillonio Ordinis S. Benedicti: tum ex lib. 7. Capitularium tit. 76. & ex Hincmaro Epiſcopo Remenſi anno 852. cum hoc tamen diſcrimine, quod cit. Capitularia velint hauriendam aquam ex ſacro fonte ante chriſmatis infuſionem, Ordo vero Romanus poſt ipſam infuſionem. Ex quibus mirari licet, quomodo pſeudo Apoſtolorum ſæculi præcedentis inſanus furor eo uſque erumpere potuerit, ut affirmarent ſacras illas

benedictiones eſſe incantationes magicas. Quaſi vero Chriſtianus ſui compos aſſerere audeat, nunquam veram Chriſti extitiſſe Eccleſiam: atqui nunquam extitiſſet, ſi, ut contendunt Novatores omnes, omnes Eccleſiæ Paſtores a tempore Apoſtolorum ad eorum uſque ætatem magicis artibus fuiſſent dediti.

3. Panis benedicti frequens eſt mentio apud Auctores quarti ſæculi. Illius meminerunt S. Auguſtinus lib. 2. de peccatorum meritis cap. 26. Paulinus Epiſcopus Nolanus in fine Epiſt. 25. inter Auguſtinianas, & ante eos Concilium Laodicænum Canone 82. ubi prohibet ab Hæreticis Eulogias accipere, quod Martinus Braccarenſis repetit can. 70. circa annum 572. Gregorius Turonenſis lib. 5. Hiſtor. Franc. c. 14. ubi refert ſe Eulogias, quas prius dare recuſaverat Mœrovæo a Sacerdotio apoſtatæ, tandem conceſſiſſe, quia minabatur aliquos de populo interficere. In Concilio Aquiſgranenſi cap. 64. anno 817. ſancitum eſt pro Monachis, ut Eulogiæ fratribus, qui eo die non communicaverint, per manus Sacerdotis in refectorio diſtribuantur, quod etiam Hincmarus præſtandum ſanxit omnibus laicis.

Uſus etiam Eulogiarum hactenus apud Græcos viguit, apud quos comeduntur in Eccleſia a jejunis non communicantibus, ut Euchariſtiæ orbitatem utcunque compenſent. Eulogiæ revera ſunt in ſupplementum Euchariſtiæ, quæ dicebatur *fermentum*: quia ſicut fermentum totam maſſam pervadit, ſic Euchariſtia Fidelibus diſtributa omnes in unum copulat, proptereaque in ſignum unionis a Summo Pontifice, miniſterio Acolythorum, ad Presbyteros urbanos mittebatur, ut conſtat ex prima Epiſt. Innoc. I. quarto ſæculo ad Decentium Epiſcopum, quia, „ *inquit*, urba„ ni Presbyteri, (*Parochi*) ipſe die Dominica, pro„ pter plebem creditam nobiſcum convenire non poſ„ ſunt; idcirco fermentum a nobis confectum per „ Acolythos accipiunt, ut ſe a noſtra communione, „ maxime illa die, non judicent ſeparatos. *Tum de* „ *ruſticanis Presbyteris adjicit*, quod per Parochias „ fieri debere non puto, quia non longe portanda

„ ſunt

„ ſunt Sacramenta . . . . . Presbyteri eorum conficien-
„ dorum jus habent. «

Verum, refrigeſcente Fidelium devotione, obſolevit uſus domum aſportandæ Euchariſtiæ, quin Conc. Laodicenum illum prohibuit Can. 14. his verbis, *quod ſancta nullo modo cauſſa Eulogiarum tempore Paſchalis feſti ad alias Parochis debeant deſtinari.* Quare uſus Eulogiarum, ſive panis benedicti, tum apud Græcos, tum apud Latinos ſubſtitutus eſt; unde cum ſpecialem benedictionem accipiat ad ſpirituales effectus, fovendamque unionem, quæ inter Fideles debet eſſe maxima, diſtribuendus non eſt animalibus, pro quorum pabulis alias benedictiones inſtituit Eccleſia. Immo nonniſi religioſa mente, tanquam ſacramentale quid ſumendus eſt, non miſcendus cum profanis cibis, cauteque ſervandus, ne pereat, juxta laudati Hincmari Decretum: *Micas*, inquit, *ne incaute defluant*, *accipiat* (Presbyter) *Panem illum ſanctum Fidelibus diſtribuens.* Atque hoc ad Religionis Chriſtianæ, & majorum noſtrorum mentem: at nunc, proh dolor! unitatis ſignum & inſtrumentum ambitio frequenter convertit in cauſſam diviſionis & ſcandali; adeo ut jam non ſit Dominicam cœnam manducare, ut loquitur Apoſtolus 1. Cor. 11.

4. Ritus confitendi peccata publice, ſed generatim, in Cœna Domini, & continuo percipiendi a Sacerdote vel ab Epiſcopo, ſi adſit, benedictionem, quæ vulgo dicitur abſolutio, Gallice *l'Abſolution*, eſt umbra & repræſentatio ritus antiquioris, ſecundum quem publice pœnitentes, initio Quadrageſimæ e templo ejecti, hac die reconciliabantur, palamque abſolutionis beneficium perfecta jam pœnitentia conſequebantur. Porro nihil eſt in hac Cæremonia, licet non admodum antiqua, quod juſte poſſint carpere Novatores. In illa ſiquidem Fideles palam ſe confitentur peccatores, a Deo veniam petunt, pro illis Eccleſia ſuis ſuffragiis intercedit, eoſque per Miniſtrum ſuum benedicit; quæ omnia plane religioſa ſunt, & ad pœnitentiam ſanctioriſque vitæ conſilium provocant.

Q. 7. *Eſtne conveniens in adminiſtratione Sacramentorum, & aliis Officiis Divinis uti lingua Latina, quæ a pluribus ſæculis peregrina eſt, & multis ignota?*

Hanc maxime cauſſam recedendi a ſocietate noſtra prætexunt Novatores, quia, inquiunt, in Conventibus Papiſtarum, lingua tantum orat, mens autem ſine fructu eſt, cum non percipiat id quod dicitur. Unde in Romanenſes detorqueri licet, quod Chriſtus Dominus Judæis olim exprobrabat: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me.* Hunc abuſum (pergunt illi) multis & graviſſimis verbis reprehendit Apoſtolus, adeo ut ſecundum ipſum inſanire, & in aera loqui videantur, qui peregrino orant idiomate, 1. Corinth. 34. verſ. 9. 14. & 23. Sed merito ipſis tribuendum eſt illud Proverbior. 18. *Occaſiones quærit, qui vult recedere ab amico, & omni tempore erit exprobrabilis.*

1. Namque uſus idiomatis vulgaris, & omnibus noti impoſſibilis eſt in Conventibus publicis, ad quos conveniunt, vel ſaltem conveniendi jus habent Fideles diverſi idiomatis. Supponatur quod Romæ, & in tota Italia divina Officia celebrentur idiomate Italico, & Pariſiis, ſive per totam Galliam, Gallico, nonne hæc lingua vulgaris magis erit ignota Germanis, Hiſpanis, & aliis Nationibus in illis regionibus peregrinis, quam Latina? Latina enim in toto Occidente a pluribus dicitur, vulgaris vero vix a quoquam extraneo, immo in eodem regno, puta Francorum, pro diverſitate Provinciarum, diverſa ſunt idiomata, Pariſienſes v. g. non norunt idioma Aquitanorum, Armoricorum, Arvernorum. Numquid hi omnes, qui frequenter inter ſe in civilibus communicant, in ſpiritualibus ſeparabuntur propter diverſitatem idiomatum? Merito itaque Eccleſia Romana retinuit uſum Linguæ Latinæ, ſicut & Orientalis Græcæ, licet ambæ Linguæ non ſint amplius vulgares.

2. Novatores non fugiunt Conventus Religioſos propriæ ſectæ, etiamſi celebrentur lingua, ut plurimum ignota: Galli Calviniſtæ, v. g. dum peregrinantur in Anglia, in Germania, &c. conveniunt cum Anglis, & Germanis ad Officia divina, quamvis lingua magis illis ignota, quam Latina ibi perſolvantur. Cur idem nobiſcum non factitant?

3. Mu-

3. Mutatio, quæ frequenter accidit in lingua vulgari, efficit ut verba & nomina obſoleta ſermonem ingratum, barbarum & contemptibilem reddant, hoc conſtat ex Libris Ritualibus, qui Gallico idiomate a duobus ſæculis ſunt typis mandati; vix enim legi poſſunt, quin lector aut auditor ad riſum moveatur, ſicque anguſtiora noſtra Myſteria barbaro illo idiomate explicata, manifeſto contemptui exponerentur.

Nec dicant Adverſarii novos libros identidem cudendos; namque 1. novitas & mutatio in rebus ad Religionem pertinentibus, Fidelium animos offendunt. 2. Verſiones difficiles ſunt & periculoſæ, nec publice proponendæ, niſi a ſapientioribus prius approbatæ fuerint; mutatio enim verborum ſæpe ſenſum mutat, aut etiam deſtruit. Vix autem iſta poſſe obſervari in multis Diœceſibus, nemo eſt qui non intelligat. 3. Inopia Eccleſiarum, incuria & negligentia populorum, nonnunquam etiam Paſtorum, obſtant quominus novi cudantur libri.

R. Ad momenta ex epiſt. ad Corinthios adducta, Apoſtolum ibi concedere uſum linguæ peregrinæ in Conventibus Eccleſiaſticis, modo unus adſit, qui interpretetur, ſolumque reprehendere Corinthios, quod omnes æmularentur diverſis loqui linguis, ex quo neceſſe erat naſci confuſionem, qualis eſſe ſolet inter inſanientes. At in Eccleſia Romana, ſicut una omnium fides, & unum corpus myſticum, ſic omnes unum Deum laudant uno ore & una lingua, quæ quamvis pluribus ſit ignota, adeſt tamen interpres; nam Paſtoris præcipuum officium eſt ſingulis diebus Dominicis & feſtis explicare verbum Dei, ritum ſacrificii, & cetera, quæ fiunt in Eccleſia, quin & negligentes Paſtores, ſi qui ſint, ſeveriſſimis pœnis ab Epiſcopis urgendos præcipit Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap 8. Adde preces Eccleſiæ Lingua vulgari redditas eſſe in omnium manibus; quapropter idiotæ ſcienter reſpondere poſſunt *Amen* ad Sacerdotis benedictionem, quamvis nec temere reſponderent, etiamſi eam non intelligerent; norunt enim hujuſmodi preces eſſe ab

Ec-

Eccleſia approbatas, nihilque continere falſi & impii. At Corinthiis prius probandi erant ſpiritus, ut monet S. Jo: cap. 4. 1. ſuæ Epiſtolæ, num ſcilicet ii a Deo, vel a dæmone inſpirati eſſent, qui inſolita & omnibus ignota Lingua, abſente interprete, loquebantur: unde idiota ante illud examen prudenter non poterat reſpondere *Amen*.

Q. 8. *Eſtne tolerandus cantus in Officio publico, & uſus Inſtrumentorum Muſicorum?*

R. Pſalmi, qui ex S. Auguſt. ſunt lingua, qua univerſalis Eccleſia laudes Dei celebrat, nos excitant ad laudandum Deum in ſono tubæ, in pſalterio, & cythara, in chordis, & organo, Pſ. 150. Horum uſus frequens erat apud Judæos, ut conſtat ex lib. 2. Reg. cap. 6. & lib. 1. Paralip. cap. 25. Organa tamen, & cetera muſica inſtrumenta, primis Eccleſiæ ſæculis in Eccleſia videntur incognita; Fideles quippe in cryptis & ſpeluncis ſine multo apparatu ſacra celebrabant: *Nonne*, inquit S. Auguſt. enarr. 2. in Pſ. 31. *id egit inſtitutio in nomine Chriſti vigiliarum iſtarum, ut ex iſto loco cytharæ pellerentur?* Horum tamen Fortunatus Pictavienſis 6. ſæculo meminit lib. 2. Can. 1. Sed eorum uſus non ita fuit univerſaliter receptus, quin ſæculo 13. viſa ſint S. Thomæ parum congruere moribus Chriſtianorum; ſic enim ſcribit. 2. 2. quæſt. 19. art. 2. ad 4. *Hujuſmodi muſica inſtrumenta magis animum movent ad delectationem, quam per ea formetur intus bona diſpoſitio; in veteri autem Teſtamento uſus erat talium inſtrumentorum, tum quia populus erat magis durus & carnalis: tum etiam quia hujuſmodi inſtrumenta corporalia aliquid figurabant.* Quare nonnullæ Congregationes Regulares ſtrictioris obſervantiæ organa in ſuis Oratoriis non admittunt. Poſteriora tamen Concilia tolerarunt, ſolumque prohibuerunt, ne profana ſacris admiſceantur, quales ſunt concentus, qui voluptatem magis, quam devotionem provocant, & omnia inſtrumenta, quæ ad choreas, ludos theatrales & mundanas ſæculi pompas inſervire conſueverunt.

Can-

Cantus vero ad pietatem ſovendam compoſitus, fuit apud Chriſtianos ſemper in uſu, ut colligere licet ex Tertull. qui cap. 2. Apologetici refert Plinium juniorem ad Trajanum ſcripſiſſe, quod inquirens in mores Chriſtianorum, nihil de his compererit, præter oſtinationem non ſacrificandi, & cætus antelucanos ad canendum Deo. S. Hier. epiſt. 17. de incolis Bethlehem, ſic ſcribit: *Extra Pſalmos ſilentium eſt quocumque te verteris, arator ſtivam tenens*, Alleluja, *decantat: ſudans meſſor Pſalmis ſe avocat; hæc ſunt in hac Provincia carmina, hic Paſtorum ſibilus.* Et hæc quidem ſecundum Apoſtoli inſtitutum ad Coloſſ. 3. *Verbum Chriſti*, inquit, *habitet in vobis abundanter, docentes & commonentes voſmetipſos pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus in gratia cantantes in cordibus veſtris Deo.* Quam autem efficaces ſint cantus in Divinis Officiis adhibiti, expertus eſt S. Auguſt. lib. 4. Conf. cap. 6. ubi ſic Deum alloquitur, *quantum flevi in hymnis & canticis ſuis; ſuave ſonantis Eccleſiæ tuæ vocibus commotus acriter.* Sed quam diligenter in his cavenda ſit ſenſuum delectatio, quæ mentem deprimit, monet lib. 10. Conf. cap. 33. ubi ſic ſcribit: *Cum mihi accidit, ut ne amplius cantus, quam res, quæ cantatur, moveat, pœnaliter me peccaſſe confiteor .... aliquando hanc ipſam fallaciam* (aurium delectationem) *immoderatius cavens erro nimia ſeveritate: ſed valde interdum, ut melos omne Cantilenarum ſuavium, quibus Davidicum Pſalterium frequentatur, ab auribus removeri velim, atque ipſius Eccleſiæ, tuiſque mihi videtur, quod de Alexandrino Epiſcopo Athanaſio ſæpe mihi dictum commemini, qui tam modico flatu vocis faciebat ſonare lectorem Pſalmi, ut pronuntianti vicinior eſſet, quam canenti.* Notent hæc S. Doctoris verba, tum qui melodiam componunt, præſertim ad aures mulcendas, tum qui ad Eccleſiam confluunt, tanquam ad ſpectaculum theatricum voluptatis capiendæ gratia, cui verus Chriſtianus nunquam ſervit, ſed multo minus in Templo, in quo ſicut in cælo debet adeſſe, nempe ad laudandum

Deum.

Deum reverentia & tremore. Quapropter ne mentes fidelium alio avocentur, Concilium Braccarenſe II. anno 567. ſtatuit Can. 12. ne quidquam poetice compoſitum in Eccleſia pſallatur; ſed ann. 633. Toletanum IV. Can. 13. verſus humano ſtudio compoſitos rejiciens, excipit quos beatiſſimi Doctores Hilarius & Ambroſius ediderunt: *Amica & familiaris eſt oratio Deum de ſuo rogare*, inquit S. Cyprianus lib. de Oratione Dominica.

TRACTATUS

DE BAPTISMO.

CAPUT PRIMUM.

De nomine, exiſtentia, & definitione Sacramenti Baptiſmi.

Q. 1. UNde nomen Baptiſmi?

R. A nomine Græco Βαπτισμὸς, quod Latine ſignificat immerſionem, ſeu ablutionem.

Hinc Baptiſmata dicuntur quæcunque ablutiones etiam profanæ, ut uſus balneorum, 2. Eſdræ 4. lotiones calicum, & aliorum hujuſmodi vaſorum, Marci 7. Sed apud Auctores Eccleſiaſticos, Baptiſmus eſt ablutio ad Religionem pertinens, de qua hic agitur.

Q. 2. *Quotuplex eſt Baptiſmus hoc poſteriori modo?*

R. Triplex. Primus dicitur baptiſmus ſanguinis, quod eſt martyrium: ſecundus baptiſmus flaminis, quod eſt votum, ſeu deſiderium recipiendi Sacramentum Baptiſmi: tertius, baptiſmus aquæ, quod eſt primum novæ Legis Sacramentum, de quo hic eſt Tractatus.

Q. 3.

Q. 3. *Quare martyrium, & votum Baptiſmi dicuntur baptiſmata, ſeu ablutiones?*

R. Metaphorice ita vocantur; quia in caſu neceſſitatis, ubi non eſt facultas ſuſcipiendi baptiſmum aquæ, animam mundat a peccato, ut infra dicetur; ſicque ablutiones quædam ſunt metaphoricæ. Dicuntur etiam Sacramentum baptiſmi in voto, propter deſiderium hujus Sacramenti in illis conceptum, quamvis rectius ea appellaveris votum ſacri Baptiſmi; revera enim Sacramenta non ſunt, cum non ſint ſacri ritus externi a Chriſto Domino inſtituti.

Q. 4. *Quomodo probatur Baptiſmum eſſe Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum?*

R. Probatur 1. ex Scriptura Joann. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*, Matth. 28. *Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*, ex quibus textibus ſic conficitur ſyllogiſmus.

Tria requiruntur ad Sacramentum novæ Legis. Primum, ut ſit ritus externus a Chriſto Domino inſtitutus: ſecundum, ut ritus ille habeat promiſſionem gratiæ ſanctificantis: tertium, ut extet mandatum illius obſervandi: atqui hæc tria exprimuntur in illis textibus. 1. Ritus abluendi aqua ſub invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis. 2. Promiſſio gratiæ ſanctificantis: talis enim ablutio dicitur regeneratio in Spiritu ſancto. 3. Mandatum obſervandi illam ablutionem: *Docete*, inquit, ... *baptizantes*, quod ita neceſſarium præcipitur, ut ſine eo non pateat ingreſſus in regnum Cælorum.

Probatur 2. ex conſtanti Traditione univerſalis Eccleſiæ, quæ ſemper ritum baptizandi obſervavit, atque in hac parte nobis conſentiunt Novatores.

Q. 5. *Quot nominibus donatur Sacramentum Baptiſmi?*

R. Tribus potiſſimum.

1. Dicitur Sacramentum regenerationis, ſeu renovationis: *Salvos nos fecit*, inquit Apoſtolus 3. ad Titum, *per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiri-*

Spiritus-ſancti. Hinc dicitur etiam Sacramentum adoptionis; quia cum eſſemus natura filii iræ, Eph. 2. in hoc Sacramento Deus per gratiam ſanctificantem, qua efficimur ejus divinæ conſortes naturæ, 2. Petri cap. 1. adoptat nos in filios & hæredes regni ſui.

2. Nominatur illuminatio ex S. Juſtino apolog. 2. juxta illud Apoſtoli Hebr. 6. *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel illuminati ſunt* (ideſt baptizati,) *& prolapſi ſunt, rurſus renovari ad pœnitentiam*. Ideo autem ſic vocatur Baptiſmus, quia per ipſum infunditur lumen fidei.

3. Vocitatur ab Apoſtolo, Rom. 6. mors, ſepultura, reſurrectio; quia in Baptiſmo peccatis morimur, exuimus veterem hominem, & novum induimus: *Conſepulti enim ſumus*, inquit, *cum illo* (Chriſto) *per baptiſmum in mortem, ut quomodo Chriſtus reſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus*.

Q. 6. *Quomodo definitur Sacramentum Baptiſmi?*

R. Definitur a S. Thoma poſt Magiſtrum ſententiarum, ablutio exterior facta ſub præſcripta forma verborum: a Theologis vulgo Sacramentum novæ Legis ad ſpiritualem hominis regenerationem, a Chriſto inſtitutum.

Q. 7. *Quandonam Chriſtus Dominus inſtituit Sacramentum Baptiſmi, an ante, an poſt Paſſionem?*

R. 1. Neque ex Scriptura, neque ex Traditione id manifeſte conſtat. Unde ſancti Patres & Theologi in oppoſitas abeunt ſententias. S. Chryſoſtom. hom. 28. in Joann. & poſt eum Teophylactus & Euthymius, S. Leo epiſt. 4. ad Epiſcopos Siciliæ, auctor Commentatiorum in epiſt. ad Rom. cap. 4. apud S. Ambroſium, Alenſis, Melchior Canus, exiſtimant poſt Paſſionem fuiſſe inſtitutum, in quam ſententiam propendet Tertullianus lib. de Baptiſmo cap. 11. Contra vero S. Auguſtinus variis in locis, & præſertim epiſtol. 265. alias 208. & tract. 5. in Joann. Magiſter ſententiarum in 4. diſtinct. tertia, S. Thomas, & alii Theologi communiter contendunt Chriſtum Dominum ante Paſſionem Baptiſmum ſuum inſtituiſſe.

R. 2.

R. 2. Ex Scripturis erui videtur Sacramentum Baptiſmi ante Paſſionem fuiſſe inſtitutum.

Probatur 1. ex cap. 3. Joann. v. 22. baptizabat Jeſus, ſaltem per manus diſcipulorum ſuorum, ut habetur Joann. 4. v. 2. atqui non baptizabat Baptiſmo Joannis, ſed ſuo. Judas baptizavit, inquit S. Auguſtinus, ſed Baptiſmo Chriſti. Id autem evincitur ex invidia Diſcipulorum Joannis cit. cap. 3. v. 26. ſi enim Diſcipuli Chriſti baptizaſſent Baptiſmo Joannis, non ipſe Chriſtus, ſed Joannes dictus fuiſſet per eos baptizaſſe; ſicque nulla fuiſſet diſcordiæ & invidiæ cauſſa, cum in illa hypotheſi Chriſtus Dominus ſectator & Diſcipulus Joannis viſus fuiſſet: Ergo in nomine Chriſti baptizabant Apoſtoli.

Probatur 2. Joannis 13. Petrus dicitur lotus, & ex lotione a peccato mundatus: atqui non erat mundus a peccato per baptiſmum Joannis, cum efficaciam non haberet, ut mox dicetur: ergo lotus erat Baptiſmo Chriſti, quem propriis manibus Chriſtus ipſi contulit, ceteris vero Apoſtolis manibus Petri, ſi vera ſit Epiſtola Evodii ſecundi poſt ſanctum Petrum Epiſcopi Antiocheni, quam refert Nicephorus lib. 2. hiſt. cap. 3.

Probatur 3. Apoſtoli ordinati ſunt Sacerdotes, & Euchariſtiam ſumpſerunt ante Paſſionem, nimirum in ultima cœna: atqui non fuiſſent capaces horum Sacramentorum, niſi prius tincti Baptiſmo Chriſti, ut ratiocinatur ſanctus Auguſtinus, epiſt. 153.

Tempus autem inſtituti Baptiſmi certo aſſignari non poteſt. Tum quidem adumbratus eſt, cum a Joanne baptizatus eſt Dominus; in eo ſiquidem ſenſibiliter apparuerunt tres Sanctiſſimæ Trinitatis Perſonæ; audita eſt vox Patris, demonſtratus eſt Filius; viſus eſt Spiritus ſanctus in ſpecie Columbæ. Denique ex S. Ambroſio lib. 3. in Lucam baptizatur Chriſtus, non mundari volens, ſed aquas mundare, ut baptiſmatis jus haberent. Unde ſanctus Thomas, & alii communiter Theologi ſuſpicantur Chriſtum Dominum circa illud tempus, priuſquam prædicationis officium inchoaret, Baptiſmum ſuum inſtituiſſe.

Di-

Dices 1. Per Baptiſmum myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis propalatur: atqui ante Paſſionem non fuit propalatum; prohibuit enim Chriſtus Matth. 16. ne Apoſtoli cuiquam dicerent, quod ipſis per Petrum innotuerat: & cap. ſequenti, ubi de myſterio Transfigurationis, ait: *Nemini dixeritis viſionem, donec Filius hominis a mortuis reſurgat:* Ergo.

Diſtinguo majorem: Propalatur obſcure, ſicut propalatum eſt, quando Chriſtus Dominus fuit a Joanne baptizatus, Concedo: Clare & diſtincte explicando, quod tres Perſonæ realiter diſtinctæ in unitate naturæ ſubſiſtant, Nego major. Similiter diſtinguenda eſt minor, & neganda conſequentia.

Dices 2. In Baptiſmo Chriſti datur Spiritus ſanctus: atqui Spiritus ſanctus non datur, niſi poſt reſurrectionem, ex capite 7. Joannis; donum enim illud eſt effectus Paſſionis Chriſti: Ergo.

Diſtinguo minorem cum S. Auguſtino tract. 32. in Joann. non eſt datus ſenſibiliter, cum tanta effuſione, & cum illis portentis, quæ contigerunt die Pentecoſtes, Conc. Inſenſibiliter, Nego min. Quis enim crediderit Chriſtum miniſtraſſe Euchariſtiam Spiritu vacuam, S. Joannem Baptiſtam, & quotquot præceſſerunt electi, ſine Spiritu ſancto inhabitante fuiſſe juſtos? Porro Baptiſmus licet tempore Paſſionem præceſſerit, ex ea tamen futura, tanquam ex cauſſa morali & meritoria, hauriebat vim ſuam, ſicut profeſſio fidei, quam diximus, ubi de Sacramentis in genere, inſtitutam tempore legis naturæ ad delendum peccatum originale.

Q. 8. *Differuntne Baptiſmus Chriſti Domini & Joannis?*

R. Patet differre ex cap. 19. Act. ubi Diſcipuli tincti ſolo Baptiſmate Joannis, jubentur baptizari Baptiſmo Chriſti: ergo Baptiſma Chriſti non eſt idem cum Baptiſmate Joannis. Ita ratiocinatur S. Auguſt. tr. 5. in Joann. & lib. 5. de Baptiſmo cap. 9.

Q. 9. *Quod eſt diſcrimen inter Baptiſmum Chriſti & Joannis?*

R. Tripliciter differt. 1. Baptiſmus Joannis non erat Sacramentum, utpote qui non eſſet ſignum perma-

nens;

nens; vix enim duravit uno, aut altero anno. 2. Alio ritu peragebatur, nulla in eo invocatio Sanctiſſimæ Trinitatis: immo verborum expers erat, Joannes quidem hortabatur populum, ut crederet in eum, qui poſt ſe erat venturus, Actuum 19. Sed credendum non eſt ipſum baptizando hæc verba pronuntiaſſe tanquam formam ſui Baptiſmi, cum non convenirent Chriſto, quem baptizavit. 3. Non dabat Spiritum ſanctum.

Poſſunt & alia diſcrimina afferri, nimirum Joannes non Diſcipulorum, ſed propriis tantum manibus baptizabat, nec niſi adultos, quia Baptiſmus ejus erat in pœnitentiam, cujus capaces non erant parvuli: at Baptiſmus Chriſti poteſt conferri parvulis, non ſolum manibus Miniſtrorum, ſed & cujuslibet hominis, ſaltem in caſu neceſſitatis, ut infra dicetur.

Q. 10. *Nullane efficacia competebat Baptiſmo Joannis?*

1. Novatores præſtructo fundamento erroneo, hominem ſola fide juſtificari, concludunt Baptiſmum Chriſti & Joannis paris fuiſſe virtutis. Ita Melancton Lutheri collega in locis communibus, tit. de Bapt. Calvinus in Commentariis in Acta Apoſtolorum: hunc errorem directe impetit Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. can. 1. de Bapt. his verbis: „ Si quis dixerit Baptiſ„ mum Joannis habuiſſe eandem vim cum Baptiſmo „ Chriſti, anathema ſit.

2. Quamvis nullus ex orthodoxis Doctoribus Baptiſmum Joannis virtute adæquet Baptiſmo Chriſti, attamen nonnulli videntur ipſi tribuere inferiorem quandam vim ad delenda peccata. Per Baptiſma Joannis, inquit *S. Cyrillus* Jeroſolymitanus catecheſi 2. dabatur remiſſio peccatorum: per Baptiſmum Chriſti adoptio filiorum. Item Optatus Milevitanus, lib. 5. adverſus Parmenianum, ſcribit Baptiſmum Joannis peccata deleviſſe. In eadem ſantentia fuiſſe videntur Lactantius lib. 4. Inſtitut. cap. 15. & Prudentius in hymno, o *Nazarene*.

Non eſt cur anxie laboremus cum quibuſdam Theologis, ad ſuadendum laudatos Auctores intelligendos eſſe de efficacia, quæ ſit propria virtutis pœnitentiæ,
ad.

ad quam Joannes hortabatur ſuis prædicationibus, & præparabat ſuo Baptiſmo; juxta illud Marci 1. *Fuit Joannes in deſerto baptizans, & prædicans Baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum*. Atque ideo Baptiſmus ejus non proxime, & ex opere operato; ſed remote, & ex opere operantis mundabat a peccato. Non eſt, inquam, cur laboremus ad probandum hanc eſſe ſententiam laudatorum Auctorum: hæc enim difficultas non pertinet ad dogma fidei, eamque prudenter Tridentini Patres in citato canone declinaverunt. Ipſe quoque ſanctus Auguſtinus lib. 5. de Bapt. cap. 10. liberum relinquit credere Baptiſmum Joannis vim habuiſſe dimittendi peccata (quamvis contrarium ipſe opinaretur) modo virtus major concedatur Baptiſmo Chriſti; verba ejus ſunt: „ Ne quiſque contendat etiam „ in Baptiſmo Joannis dimiſſa eſſe peccata, ſed . . . „ ampliorem ſanctificationem eis, quos juſſit Paulus „ Apoſtolus denuo baptizari, per Baptiſmum Chriſti „ eſſe collatam, non ago pugnaciter.

Attamen verior, & Scripturæ conformior eſt ſententia, quæ Baptiſmo Joannis negat omnem efficaciam ex opere operato ad delendum peccatum. Quare ad propoſitam quæſtionem.

R. Baptiſmus Joannis non ſolum eandem vim cum Baptiſmo Chriſti non habuit, ut fides docet, ſed nec ullam per ſe, & ex opere operato efficaciam habuit ad delendum peccatum. Duæ ſunt reſponſionis partes, ſed iiſdem ſuadentur argumentis.

Probatur itaque 1. ex Scriptura, ubi ipſe Joannes monet ſe baptizare tantum in aqua, cum vero, qui venturus eſt poſt ſe, baptizaturus in Spiritu ſancto, Matth. 3. *Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam; qui autem poſt me venturus eſt . . . . . ipſe vos baptizabit in Spiritu ſancto, & igni*. Eadem refert ſanctus Lucas, cap. 3. verſ. 16. Marci 1. *Fuit Joannes in deſerto baptizans & prædicans Baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum*, Joann. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in Regnum Dei*. Ex quibus ſic argumentari licet pro prima parte reſponſionis.

Illa

Illa baptiſmata vim eandem non habent, quorum unum dat Spiritum-ſanctum, aliud vero non: atqui Baptiſma Chriſti Domini dat Spiritum ſanctum; Baptiſma vero Joannis minime: Ergo.

Item pro ſecunda parte reſponſionis, illud Baptiſma per ſe nullam vim habet delendi peccatum, quod Spiritum ſanctum non confert; nulla enim poteſt eſſe remiſſio peccatorum ſine Spiritu ſancto: atqui Baptiſma Joannis non confert Spiritum ſanctum: Ergo.

Nec audiendi ſunt Novatores, ſi dixerint Joannem non loqui de Sacramento Baptiſmi, ſed de deſcenſu Spiritus ſancti die Pentecoſtes, quem vocat Baptiſmum in igne, juxta illud Chriſti Domini, Act. 1. verſ. 5. *Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto non poſt multos hos dies*. Quamvis enim verum ſit mirabilem illum deſcenſum vocari metaphorice Baptiſma, non poteſt tamen dici nullum aliud Baptiſma, proprie dictum, dare Spiritum ſanctum, & ad ſolum diem Pentecoſtes reſpexiſſe Joannem; namque 1. aqua Baptiſmi habet vim regenerativam: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua*, &c. atqui aqua vim regenerativam non habet, niſi a Spiritu-ſancto, unde protinus ſubditur eo loci, *& Spiritu ſancto*. 2. Præceptum eſt omnibus, ut renaſcantur ex aqua, & Spiritu-ſancto: atqui deſcenſus Spiritus ſancti in igne non omnes ſpectat, ſed ſolos Diſcipulos Chriſti, Jeroſolymis congregatos: ergo, ut quis ſive adultus, ſive parvulus introire poſſit in regnum cælorum, debet baptizari, & accipere Spiritum ſanctum in alio ſymbolo, quam in ſymbolo ignis.

At, inquies, Joannis Baptiſmus de cælo erat, Matth. 21. verſ. 25. ergo per ſe delebat peccatum.

Nego conſeq. Nonne etiam lex vetus de cælo erat; an propterea tribuebat Spiritum ſanctum, & remiſſionem peccatorum? de cælo itaque erat Baptiſmus Joannis; quia a Deo inſpiratus, & non ab hominibus excogitatus. Divinus erat mandato, non poteſtate, ait Tertull. lib. de Baptiſmo cap. 10. nihil enim cæleſte præſtabat, ſed cæleſtibus præminiſtrabat. Agebatur

Baptiſ-

Baptiſmus pœnitentiæ quaſi Candidatus remiſſionis & ſanctificationis ſecuturæ.

Probatur 2. ex Patribus, Tertull. cap. 10. de Bapt. mox citato, S. Chryſoſtomo hom. 10. in Matth. „ Spi- „ ritus-ſancti gratia in Chriſti Baptiſmate eſt, Joan- „ nis vero Baptiſma hac donatione privatur. *S. Hie-* „ *ronymo Dialogo contra Luciferianos:* Si Joannes, ut „ confeſſus eſt, non baptizavit in Spiritu, conſequen- „ ter nec peccata dimiſit. *Auguſtino enchirid. c.* 49. „ non . . . . renaſcebantur, qui Baptiſmate Joannis „ baptizabantur, „ ſed Chriſto, in quo ſolo renaſci poterant, parabantur.

Dices: S. Ambroſius libro de Spiritu ſancto cap. 3. & in cap. 3. Epiſt. ad Galatas, item S. Hieronymus in cap. 2. Joelis, & in cap. 1. ſancti Marci, docent ideo Paulum Act. 19. juſſiſſe baptizari in nomine Chriſti, qui jam tincti fuerant a Joanne, quia legitimum Joannis Baptiſma non acceperant. „ Ideo, *inquit S.* „ *Ambroſius*, Spiritum ſanctum neſciebant, quia nec „ Baptiſmum in Chriſti nomine, ſicut Joannes dare „ ſolebat, acceperant. „ Ex quibus textibus Magiſter ſententiar. ſic concludit diſt. 2. lib. 4. „ Illi qui ba- „ ptizati ſunt a Joanne, neſcientes Spiritum ſanctum „ eſſe, ac ponentes ſpem in illius Baptiſmo, poſtea „ baptizati ſunt Baptiſmo Chriſti. Illi vero qui „ ſpem non poſuerunt in Baptiſmo Joannis, & Pa- „ trem, & Filium, & Spiritum ſanctum credebant, „ non baptizati fuerunt. „ Ergo Baptiſmus Joannis ſufficiebat ad ſalutem, ac proinde remittebat peccata.

Diſtinguo conſeq. Remittebat peccata ratione pœnitentiæ, modo perfecta eſſet, & eo ſenſu ſufficiebat ad ſalutem, nondum promulgato Evangelio, Conc. Sed Doctores laudati imperfectam putabant pœnitentiam ſine fide in Spiritum ſanctum: dimittebat peccata per ſe immediate, & ex opere operato, Nego conſeq. Et quidem ad mentem ſanctorum Doctorum. De S. Hieronymo jam conſtat ex citato Dialogo contra Luciferianos. De ſancto vero Ambroſio, probatur ex Præfatione

tione in Pſal. 37. ubi opponens Baptiſmum Joannis Baptiſmo Chriſti, dicit in priori ſolam Pœnitentiam operari, in poſteriori verò gratiam: *Supplicia*, inquit, *prævidet qui baptizatur Baptiſmo pænitentiæ. At vero ille gratiam ſpectat qui baptizatur in Chriſto*. Itaque duas ob cauſſas tincti a Joanne, Act. 19. videri poterant rurſus tingendi Baptiſmo Chriſti. 1. Quia non erant Juſtificati, utpote qui neſcientes Spiritum Sanctum, ad perfectam pœnitentiam commoveri non potuerint: „ Spiritum Sanctum neſciebant, *inquit* „ *S. Hieronymus loco citato*, iterum baptizantur, ne „ quis putaret Gentibus, ac Judæis aquas ſine Spiri- „ tu Sancto ad ſalutem poſſe ſufficere. „ 2. Quia jàm promulgato Evangelio die Pentecoſtes, Baptiſmus Chriſti erat neceſſarius, neceſſitate quidem præcepti iis, qui jam juſtificati fuerant, ceteris vero neceſſitate medii, ut infra dicetur. Porro laudati Doctores priori hærent rationi, cum ſola ad propoſitum conferret. Quare eorum mentem minime aſſecutus Magiſter ſententiarum, eruit concluſionem, quæ communiter ab omnibus Theologis rejicitur. Opera vero in Epiſtolas Sancti Pauli, & in Evangelium ſancti Marci in objectione citata, falſo laudatis Doctoribus adſcribuntur, cum erroribus ſcateant.

CAPUT II.

De materia Baptiſmi.

Q. 1. *Quotuplex eſt Baptiſmi materia?*
R. Duplex, remota, & proxima.

Q. 2. *Quænam eſt materia Baptiſmi remota?*

Lutherus primo dubitavit an Baptiſmus ſine aqua collatus eſſet validus: deinde admiſit collatum in lacte, & cerviſia, ac omni liquore, quo ablui poſſumus.

Contra hunc errorem extat canon 2. ſeſſ. 7. Concilii Tridentini de Baptiſmo: „ Si quis dixerit, *aquam* „ ve-

„ veram & naturalem non eſſe de neceſſitate Baptiſ-
„ mi, atque adeo verba illa Domini noſtri Jeſu Chri-
„ ſti, *niſi quis renatus fuerit*, *&c.* ad metaphoram
„ aliquam detorſerit, anathema ſit. „ Itaque ad propoſitam quæſtionem

R. De fide eſt, aquam veram proprie dictam, eſſe materiam neceſſariam Baptiſmi.

Probatur ex Scriptura, Joann. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Quod autem aqua hic non metaphorice, ſed proprie determinata ſit a Chriſto pro materia neceſſaria Baptiſmi, conſtat 1. quia Apoſtoli ita intellexerunt: Actuum 8. Philippo annuntiante neceſſitatem Baptiſmi, dixit Eunuchus: *Ecce aqua, quid prohibet, me baptizari*.? ſubditurque, *deſcenderunt uterque in aquam* ... *& baptizavit eum*. Item cap. 10. verſ. 47. Petrus, effuſa viſibiliter ſupra Cornelii familiam Spiritus Sancti gratia, intulit, *nunquid aquam quis prohibere poteſt, ut non baptizentur hi, qui Spiritum Sanctum acceperunt ſicut & nos?* 2. Eadem aqua baptizavit Chriſtus Dominus, qua baptizatus eſt a Joanne, ut conſtat, tum ex Sanctis Patribus, qui communiter docent aquas contactu ſacratiſſimi Corporis Chriſti accepiſſe vim ſanctificandi: tum ex quæſtione mota inter Diſcipulos Joannis ob ſimilitudinem inter Baptiſmum Chriſti, & Magiſtri, Joann. 3. v. 26. 3. Univerſalis Eccleſia aquam proprie dictam, tanquam ad baptiſmum neceſſariam, ſemper adhibuit, damnavitque uti hæreticos, qui eam rejiciebant, ut Cajanos, ex Tertulliano, lib. de Baptiſmo cap. 1. Manichæos, ex Sancto Auguſtino lib. de hæreſibus capite 46. & Seleucianos ex eodem Sancto Doctore libro citato cap. 59.

Dices: Stephanus III. dum in Gallia degeret anno 754. conſultus de Presbytero, qui in caſu neceſſitatis infantem vino baptizavit, deficiente aqua, reſpondit, nulla ei (Presbytero) exinde adſcribitur culpa; infantes ſic permaneant in ipſo Baptiſmo; nam ſi aqua adfuit præſens, ille Presbyter excommunicetur, & pœnitentiæ ſubmittatur. Item Nicephorus lib. 3. hiſt.

hiſt. cap. 37. narrat Judæum defectu aquæ, arena fuiſſe baptizatum.

R. Ad primum: 1. Reſponſum illud multis videri ſuppoſititium, vel ſaltem dubium: tum quia Scriptores contemporanei illius non meminere, nec habetur in Collationibus canonum Gallicanæ & Romanæ Eccleſiæ, tum quia ex tribus Codicibus, qui illud referunt, alii tribuunt Syricio, alii Stephano III. alii Stephano Tornacenſi. 2. Suppoſita veritate hiſtoriæ reſponſum Summi Pontificis ſpectat ſolum Presbyteri actionem, de qua erat quæſtio, cenſetque in his circumſtantiis non mereri pœnam excommunicationis. Addo verba illa, quæ parentheſi clauduntur, *infantes ſic permaneant in ſuo Baptiſmo*, videri ab imperitis eſſe inſerta, vel ſaltem culpa Librariorum mendum irrepſiſſe. Quidquid ſit, non hic Eccleſiæ, ſed Summi Pontificis cauſſam propugnamus, ne ſcil. videatur erraſſe recedendo a communi doctrina ceterorum Pontificum, qui Decretis ſuis definierunt non minus neceſſariam eſſe aquam ad veritatem Baptiſmi, quam invocationem SS. Trinitatis, Baptiſmumque iterandum, ſi alio liquore fuerit celebratus. Ita Innocentius III. libro 3. Decret. tit. de Baptiſmo.

R. Ad ſecundum, ſi vera ſit Nicephori Hiſtoria, quam eruditi falſam merito ſuſpicantur; nihil ex ea contra doctrinam Catholicam concludi poteſt; cum Baptiſmus ſic collatus, ab Epiſcopo irritus fuerit declaratus.

Ex his ſequitur 1. Aquam ex herbis, roſis, & aliis floribus expreſſam, etiamſi lavet, non eſſe materiam aptam ad Baptiſmum, quia Chriſtus Dominus determinavit pro materia hujus Sacramenti aquam proprie dictam: hujuſmodi autem ſucci, non magis proprie dici poſſunt aqua, quam vinum, quod ex vite exprimitur. Idem eſto judicium de ſaliva, ſudore, lachrymis, &c.

Sequitur 2. omnem aquam proprie dictam, cujuſcunque ſpeciei ſit, valere ad Baptiſmum: *Nulla diſtinctio eſt*, inquit Tertullianus lib. de Baptiſmo c. 4. *mari quis an ſtagno, flumine an fonte, lacu an alveo diluatur.*

Sequitur 3. ſecundum doctrinam Sancti Thomæ hic art. 7. in qualibet aqua, qualitercumque traſmutata dummodo non ſolvatur ſpecies aquæ, poſſe fieri Baptiſmum; ſpeciem autem aquæ non ſolvi, niſi quando liquoris, qui aquæ admiſcetur, quantitas ſuperat quantitatem aquæ. Ex quo ſequitur (concludit S. Doctor. 1. Admixtione chriſmatis, decoctione carnium aut aliorum hujuſmodi non ſolvi ſpeciem aquæ, niſi forte ſit facta tanta reſolutio lixatorum in aqua quod liquor plus habeat de aliena ſubſtantia, quam de aqua, quod ex ſpiſſitudine percipi poteſt. 2. Lixivium, & aquam ſulphuream balneorum ad baptizandum aſſumi poſſe.

CAPUT III.

Quænam ſit materia proxima Baptiſmi?

R. Ablutio eſt proxima Baptiſmi materia, quia uſus & applicatio materiæ remotæ in quolibet Sacramento dicitur materia proxima: atqui ablutio eſt uſus, & applicatio aquæ, quia diximus remotam Baptiſmi materiam: Ergo..

Q. 2. *Quotuplici modo poteſt fieri ablutio?*

R. Triplici. 1. Immerſione, trina, vel unica. 2. Infuſione. 3. Aſperſione.

Q. 3. *Quælibet ex recenſitis ablutionibus ſufficitne ad veritatem Baptiſmi?*

Græci Schiſmatici contendunt contra Latinos, trinam immerſionem, ſaltem ex præcepto divino, eſſe neceſſariam. Unde Marcus Epheſinus, ſoluto Concilio Florentino, in Epiſtola Encyclica ad omnes orbis Epiſcopos, arguit Orientales quaſi duo Baptiſmata admiſerint, contra illud Apoſtoli, Epheſ. 4. *Unum Baptiſma*, dum fœdus cum Latinis in laudato Concilio hac inierunt conditione, quod unaquæque Eccleſia baptizaret ſecundum morem ſuum, Græca per trinam immerſionem, Latina per infuſionem.

Por-

Porro Græci his præſertim nituntur momentis.

1. Baptiſmus, ſecundum etymologiam & uſum nominis apud Judæos, ſignificat immerſionem.

2. Chriſtus Dominus per immerſionem a Joanne baptizatus eſt; legitur enim Matth. 3. v. 16. *Baptizatus ... Jeſus confeſtim aſcendit de aqua.*

3. Per immerſionem baptizarunt Apoſtoli, ut patet ex c. 8. Act. ubi dicitur de Philippo & Eunucho, quod *deſcenderunt uterque in aquam.*

4. Baptiſmus celebratur in ſignum mortis & ſepulturæ Chriſti, Rom. 6. *Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus; conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum, &c.* Atqui hæc ſignificatio non ſervatur niſi immerſione: Ergo.

4. Quod ſemper & ubique, & ab omnibus ſervatum eſt, cenſetur divinitus traditum, ex Vincentio Lirinenſi: atqui ab Apoſtolis uſque ad decimumtertium ſæculum in Eccleſia Latina, in Græca vero ad hunc uſque diem, Baptiſmus per immerſionem eſt celebratus. Can. 5. Apoſtolorum deponitur Presbyter, qui ſemel in Baptiſmo mergit. Gloſſa in canonem ſeptimum Concilii I. Conſtantinopolitani, obſervat hoc canone ſanciri, ut omnes, qui una immerſione baptizati ſunt, denuo baptizentur.

6. SS. Patres expreſſe docent trinam immerſionem a Chriſto Domino eſſe præceptam. S. Chryſoſtomus hom. de fide: *Dominus in tribus merſionibus aquæ, unum Baptiſma Diſcipulis ſuis tradidit.* Pelagius Summus Pontifex cap. *Multi*, diſt. 4. de conſecrat. ait, *Evangelicum præceptum nos admonet in nomine Trinitatis, trina etiam immerſione ſanctum Baptiſma tribuere.* S. Cornelius Summus Pontifex & Martyr tertio ſæculo Epiſt. ad Fabium Antiochenum de Novatiano in lecto baptizato, atque ideo infuſione: *Si tamen Baptiſmum ſuſcepiſſe dicendus eſt:* Theodoretus lib. 4. hæreticarum fabularum, cap. 3. contendit Eunomium Baptiſmi ritum a Domino præceptum & ab Apoſtolis traditum ſubvertiſſe, quando dixit non oportere, ut baptizandus ter immergatur, aut Trinitas

invocetur. Attamen his non obſtantibus momentis ad propoſitam quæſtionem

R. Certum eſt immerſionem ſive trinam, ſive unicam, neque neceſſitate Sacramenti, neque neceſſitate præcepti divini eſſe neceſſariam, ſed poſſe ſufficere infuſionem, vel aſperſionem. In hac parte nobis conſentiunt Pſeudo-reformati, baptizant enim per infuſionem. Ubi advertere licet hominum levitatem, qui mutationem in Eccleſia Romana circa ritum Baptiſmi factam approbant & obſervant; circa vero uſum Calicis Euchariſtici acriter impugnant, quamvis ſimilia prorſus argumenta contra utramque militent. Sed contra Græcos ſchiſmaticos convertenda ſunt arma noſtra.

Recentiores Theologi communiter probant immerſionem nullo modo eſſe neceſſariam, exemplo S. Petri, qui uno die tria, & altero quinque millia hominum baptizavit, quod, ut eis videtur, fieri nequivit niſi aſperſione. Verum antiquiores Doctores tale argumentum omiſerunt, dum haberent probandam Baptiſmi veritatem cum infuſione: veriſimile enim eſt Petrum Judæos baptizaſſe ſecundum communem gentis morem, nimirum per immerſionem, quod non ita difficile ei fuit adjuvantibus aliis Diſcipulis, maxime cum Judæi purificationibus aſſueti, haberent communiter vaſa, ſeu baptiſteria ad hujuſmodi cæremonias legales præparata.

Probatur itaque efficaciter ex Traditione Eccleſiæ, quæ a primis ſæculis ſemper probavit Baptiſmum infuſione collatum. S. Cyprianus epiſt. ad Magnum 69. verſus medium tertii ſæculi ſic ſcribit: „ Quæſiſti ... frater chariſſime, quid mihi de illis videatur, qui in infirmitate ... gratiam Dei conſequuntur, an habendi ſint legitimi Chriſtiani, eo quod „ aqua ſalutari non loti ſint, ſed perfuſi? ... Nos, „ quantum concipit mediocritas noſtra, æſtimamus in „ nullo ... debilitari poſſe beneficia divina .... nec „ quenquam movere debet, quod aſpergi vel perfundi „ videntur agri, &c. „ Idem reſponſum citatur Stephani III. ſupra laudati, dum in Galliis Cariſiaci degeret. Deinde Confeſſores in carcere detenti baptizaban-

bantur, quod fieri non poterat immerſione. Hinc in actis S. Laurentii, quæ refert Valfridus Strabo lib. de rebus Eccleſiaſticis cap. 2. deſinente nono ſæculo, legitur ſanctum Romanum urceolum detuliſſe ad ſanctum Laurentium, ex quo beatus Martyr illum baptizavit. Denique Clynicos, hoc eſt, qui ad ultimam ægritudinem Baptiſma differebant, nunquam iterum tingendos ſancivit Eccleſia: quamvis quarto ſæculo ſtatuerit in Concilio Laodiceno can. 12. non eſſe ordinandos ſanitate recepta, niſi quos ſingularis pietas commendaret. Nec ſanctus Cornelius ambigebat de veritate Baptiſmi, quem Novatianus in infirmitate acceperat, ſed de ejus effectu; ſatis enim parati ad gratiam Sacramenti non videbantur, qui nonniſi urgente morte ad eam recurrebant.

Dices; His quidem momentis eruitur immerſionem non eſſe neceſſariam ad veritatem Sacramenti; ſed inde concludi non poteſt minime eſſe neceſſariam neceſſitate præcepti divini, quemadmodum nec concludere licet explicitam peccatorum confeſſionem non eſſe præcepti divini ex eo quod ſine ea abſolvantur ægri in extremis poſiti, certum enim eſt præceptum poſitivum etiam divinum non urgere in caſu neceſſitatis.

R. 1. Ergo ſaltem corruunt argumenta ducta ex etymologia Baptiſmi, ex cap. 6. Epiſt. ad Romanos, ex can. 7. Concilii Conſtantinopolitani, ex quibus ſupra eliciebatur ſine trina immerſione nullum eſſe Baptiſmum.

R. 2. Immerſionem non eſſe impoſſibilem in ægritudine, ſicut explicitam peccatorum confeſſionem in ægris, qui uſum linguæ & rationis amiſerunt; cum enim periculoſe decumbentes nonnunquam ex præſcripto Medici balneis curentur, poſſent etiam aquis immergi in vitam æternam ex Chriſti præcepto, ſi extaret. Revera quoniam incommoda eſt infirmis immerſio, omittendam cenſuit Eccleſia; ſed dubitandum non eſt, quin circa ceteros in Occidente ob nimias difficultates, & frequens pudoris periculum, maxime in mulieribus, ſenſim deſierit, etiam non expectata Eccleſiæ ordinatione, quæ in nullo Concilio plenario

hanc præſcripſit mutationem; ſed ei obſiſtendum non credidit cum fidelium perturbatione. Nec movet hodiernus Græcorum uſus: nam præterquamquod pro diverſitate regionum & morum diſparitate, leges ſint diverſæ, forte etiam apud Græcos tot occurrunt incommoda in hoc immerſionis ritu, ut æquo rerum æſtimatori ſatius viſum fuerit ritum hunc omittere; immo teſtis eſt Jacobus Goard Dominicanus in notis ad officium Sacramenti Baptiſmatis, Græcos interdum ſola infuſione baptizare infantes. Maronitæ etiam modo infuſione, modo immerſione indiſcriminatim baptizant, & in vetuſtiſſimo codice Syriaco apud Morinum lib. 8. cap. 18. num. 28. Presbyter effundit aquam tribus vicibus ſuper caput, dicens, *Baptizatur*, &c. Quare ſtabilita Eccleſiæ Catholicæ doctrina, jam reſpondendum eſt ad momenta in contrarium oppoſita.

Ad primum: Baptiſmus etiam apud Judæos non ſolum immerſionem, ſed quamlibet ablutionem ſignificat, ut patet ex c. 7. Marci v. 3. ubi lotionis urceorum & lectorum dicuntur Baptiſmata, lecti autem per immerſionem certe non abluebantur. Et Lucæ 11. v. 38. miratur Phariſæus, quod Chriſtus Dominus non eſſet baptizatus ante prandium, hoc eſt, quod non laviſſet manus, ut liquet tum ex cit. c. 7. Marci, tum ex cap. 15. Matthæi, ubi arguuntur Diſcipuli, quod manus non lavent, cum panem manducant.

Ad ſecundum: Chriſtus Dominus baptizatus eſt, & baptizavit juxta communem mortem Judæorum per immerſionem, ſicut Euchariſtiam celebravit in calice aqua mixto, & in pane azymo, qui ſolus erat in uſu apud Judæos diebus azymorum, unde in forma diſtinguo hanc propoſitionem: Chriſtus inſtituit Euchariſtiam in azymo, & Baptiſmum in immerſione, tanquam in circumſtantiis non pertinentibus ad ſubſtantiam illorum Sacramentorum, quas reliquit diſpoſitioni Eccleſiæ vel retinendas vel mutandas, Concedo; tanquam in circumſtantiis ad ſubſtantiam illorum Sacramentorum pertinentibus, & ex præcepto divino ſervandis. Nego.

Ad

Ad tertium: patet ſolutio ex præcedenti reſponſione.

Ad quartum: Apoſtolus Rom. 6. alludit quidem ad immerſionem, quæ illa ætate erat in uſu, quemadmodum hodie Concionatores ex veſte alba, qua induuntus recens baptizati, probant eos exuiſſe veterem hominem, & novum induiſſe: ſed neutrum ſignum pertinet ad ſubſtantiam Sacramenti; ſiquidem illa ſufficienter exprimuntur per ablutionem, qua ſignificatur peccati deſtructio, & gratiæ ſanctificanti infuſio, illa enim eſt mors quædam ſpiritualis, iſta vero reſurrectio, juxta illud Apoſtoli Rom. cap. 6. v. 11. *Ita & vos exiſtimate, vos mortuos eſſe quidem peccato, viventes autem Deo, in Chriſto Jeſu Domino noſtro.*

Ad quintum: diſtinguo propoſitionem; ſecundum antiquiores Patres trina immerſio eſt a Chriſto præcepta ratione rei ſignificatæ, Concedo: ratione ſui præciſe, Nego. Ad cujus ſolutionis intelligentiam,

Advertes hæreticos, qui a primis ſæculis negarunt Trinitatem Perſonarum, identidem mutaſſe ritum Baptiſmi, omittendo formam verborum præſcriptam, & trinam immerſionem, quia his duobus ſignis tres Perſonæ expreſſe deſignabantur. Adverſus autem tantam præſumptionem calamum acuerunt SS. Patres, vindicaveruntque Traditionem Apoſtolicam, ſecundum quam tres Perſonæ in Baptiſmo debent neceſſario exprimi, ſicut revera exprimuntur tum verborum prolatione, tum trinæ immerſione: nec ſolliciti fuerunt an verborum prolatio & trina immerſio ex æquo eſſent neceſſariæ, quia hæc diſtinctio ad propoſitum non pertinebat: unde potius repetenda eſt ex uſu Eccleſiæ, quam ex ſcriptis Sanctorum patrum contra hæreticos exaratis. Sic Tertullianus cap. 26. contra Praxeam, a quo dicti ſunt Hæretici Patripaſſiani, quia volebant Patrem eſſe incarnatum & paſſum, quaſi una eſſet Perſona cum Filio & Spiritu ſancto, „ Mandavit, *inquit*, ut tingerent in Patrem, Filium, „ & Spiritum ſanctum, non in unum; nam nec ſemel, ſed ter ad ſingula nomina in Perſonas ſingulas tingimus. „ Sic etiam Canon ſeptimus, qui circumfertur ſub nomine Concilii Conſtantinopolitani;

quamvis Eccleſia Occidentalis non agnoverit niſi tres primos Canones hujus Concilii; nam Theodoretus libro Hærecicarum Fabularum, & Sanctus Epiphanius Hæreſi 56. qui non longe poſt illud Concilium ſcripſerunt, monent ideo Concilium reprobaſſe Baptiſmata Hæreticorum in cit. Can. recenſitorum, quia peccabant in forma Baptiſmi. Sic & Pelagius ſupra laudatus rejecit Baptiſmum in nomine Chriſti, hoc eſt ſine invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, & ſine trina immerſione collatum; ſi tamen illud decretum ſit Pelagii, non enim invenitur inter ejus Epiſtolas.

Ex his eruitur Patres ſcripſiſſe trinam immerſionem eſſe divinitus præſcriptam, non quidem ratione ſui præciſe, ſed ratione ſignificationis, hoc eſt, voluiſſe tantum in Baptiſmo tres Perſonas Sanctiſſimæ Trinitatis neceſſario eſſe exprimendas, ad quod ſufficit ſola verborum prolatio. Hinc cum Ariani ſexto ſæculo in Hiſpania, ex trina immerſione arguerent diſtinctionem naturarum in tribus perſonis, Epiſcopi Hiſpani ſtatuerunt baptizandum unica immerſione ad deſignandam naturæ divinæ unitatem; quod ſtatutum probavit Sanctus Gregorius Magnus epiſt. 41. lib. 1. his verbis, *In una fide nihil officit Eccleſiæ ſanctæ conſuetudo diverſa*, & paullo poſt Concilium Toletanum quartum idipſum confirmavit. Nec refert quod Alcuinus octavo ſæculo acriter contra hanc mutationem pugnaverit, oppreſſuſque auctoritate Sancti Gregorii, citatam ejus Epiſtolam tanquam ſuppoſititiam, ſine fundamento, & contra omnium fidem rejecerit.

Citatur pro trina immerſione Can. 50. Apoſtolorum, qui ſic habet: „ Si quis Epiſcopus aut Presbyter non „ tres immerſiones, ſed unam duntaxat peregerit, de„ ponatur. „ Sed hi Canones falſo Apoſtolis adſcribuntur, cum ignoti fuerint antiquioribus, nec collecti credantur niſi poſt quartum ſæculum. Hanc collectionem Gelaſius ſummus Pontifex in Synodo Romana anno 494. declarat eſſe librum apocryphum.

Nec dicas in Sacramentorum adminiſtratione adhibendam eſſe materiam certam & minime dubiam: ſecundum vero S. Thomam hic q. 66. art. 1. tutius eſſe bapti-

baptizare per modum immerſionis, quia hoc habet communior uſus; namque S. Doctor abſolute docet infuſionem ſufficere. *Dicendum*, inquit, *quod immerſio non eſt de neceſſitate Baptiſmi*. Neque vero comparativum illud, *tutius*, opponitur dubio, ſed tuto, ſicut calidius calido, non frigido; tutiorem autem dixit immerſionem, quia tunc temporis adhuc erat ferme ubique recenta.

Q. 3. *Quæ & qualis requiritur aquæ infuſio aut aſperſio?*

R. 1. Non ſufficit aquam attingere veſtes aut capillos baptizandi; ſed neceſſe eſt, ut corpus ejus perfundatur, alias non ipſe, ſed ejus veſtes aut capilli dicerentur ablui.

R. 2. Debet eſſe quædam ſucceſſio & fluxus aquæ; non enim dicitur ablutus, ſuper quem una aut altera pluviæ gutta decidit. Expreſſe monet Rituale Catalaunenſe anni 1649. eam aquæ copiam fundendam, quæ in ſcapulas defluat & pectus.

R. 3. Curandum eſt ut perfundatur una ex præcipuis corporis partibus, maxime vero caput, in quo omnes ſenſus vigent; & hæc ablutio affinis eſt immerſioni; quia videtur homo ablui aquis, dum in quadam copia ſuper caput ejus defluunt. Unde in Rituali Remenſi anni 1505. hæc leguntur: *Debet fieri trina merſio ſuper caput pueri*. Inde ſequitur dubium eſſe Baptiſmum, in quo abluitur manus, vel pes infantis, atque ideo libri rituales communiter docent repetendum ſub conditione, quia ex priori ablutione infans videtur non ſimpliciter, ſed ſecundum quid lotus.

Hic quæſtionem movent Theologi; utrum in hypotheſi, quod quis periclitantem infantem non poſſet baptizare, niſi projiciendo eum in puteum, aut in flumen, verus eſſet Baptiſmus adhibita verborum forma. Negat Richardus de Mediavilla in 4. ſententiarum diſt. 4. q. 2. Alii communiter affirmant, ſed inutilis prorſus quæſtio, cum nemini liceat quovis prætextu occidere innocentem, cum ejus vita ſit ſub ſolius Dei dominio.

CAPUT IV.

Quænam ſit forma Baptiſmi?

R. Legitima eſt hæc forma, apud Latinos quidem, *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. apud Græcos vero, *Baptizatur N. in nomine Patris*, &c. vel *Baptizetur N. in nomine*, &c. ut refertur in Decreto Eugenii IV. Colligitur ex Scriptura Matth. 28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris*, &c. Ex quibus verbis Eccleſia ſemper intellexit baptizandum eſſe ſub forma allata.

Q. 2. *Valeretne Baptiſmus, ſi verba laudata mutarentur in alia, quæ eundem ſenſum redderent?*

R. Valeret juxta doctrinam ſtabilitam c. 9. de Sacramentis in genere, ſed licitum non eſt mutare ritum ab Eccleſia præſcriptum, tum quia Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. can. 13. dicit anathema his, qui dixerint approbatos Eccleſiæ ritus in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos ſine peccato per quemcumque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe: tum quia talis mutatio vix fieri poteſt ſine aliquo Sacramenti periculo. Quis v. g. non crederet verba illa, in nomine genitoris & geniti & ſpirati idem ſignificare ac in nomine Patris, &c. attamen S. Thomas in quartum Sentent. ad Annibaldum diſt. 3. quæſt. unica art. 2. ad quartum, & plures Theologi poſt illum docent contra alios nullum fore Baptiſmum, ſub hac forma collatum: quia nomina illa, genitor & genitus, adjective dicuntur, ſignificantque actum, non vero perſonam ſubſiſtentem.

Q. 3. *Singulæ voces ſuntne ita neceſſariæ, ut vel una omiſſa, nullum eſſet Sacramentum?*

R. 1. Si pronomen *Ego*, omitteretur, ſtaret veritas Sacramenti, quia ſufficienter exprimitur in verbo, *baptizo*.

R. 2. Fuit agitata quæſtio inter inſignes Theologos ſæculi duodecimi circa hæc vocabula, *Baptizo te*. Hugo Victorinus lib. 2. de Sacramentis parte 3. c. 13.

Petrus Cantor in Summa manuſcripta de Sacramentis ; Stephanus Tornacenſis epiſt. 5. ad Petrum Claromontanum ; Præpoſitus 4. part. Summæ opinantur, *Baptizo te*, ſine jactura Sacramenti omitti poſſe, immo Præpoſitus aſſerit hanc eſſe omnium Magiſtrorum ſententiam. Et ratio eſt, quia S. P. ad veritatem Baptiſmi nihil aliud requirunt in forma, quam invocationem ſanctiſſimæ Trinitatis, nec uſquam meminerunt vocum iſtarum, *Baptizo te*; cum ex Scriptura erui non poſſint; nam Chriſtus Dominus eo modo dixit: *Docete omnes gentes baptizantes eos, &c.* Quomodo de Euchariſtia præſcripſit dicens Apoſtolis: *Hoc facite in meam commemorationem*; Atqui ex his poſterioribus verbis non concluditur Sacerdoti, dum Euchariſtiam conficit, proferendum eſſe: *Ego facio in commemorationem Chriſti*: Ergo.

Confirm. Nonnulli codices, etiam antiquiſſimi, ſic exhibent ritum Baptiſmi, ut non Miniſter pronuntiet ſacratiſſima illa nomina, ſed ipſe Catechumenus interrogatus a Miniſtro num credat in Deum Patrem, &c. & ipſum reſpondentem, *Credo*, ter mergat ad ſingulas reſponſiones. Unde ex Rufino lib. 1. Hiſt. S. Alexander Epiſcopus Alexandrinus probavit Baptiſmum a S. Athanaſio adhuc puero collatum, poſtquam prævio examine, didicit interrogata Baptizantis, & reſponſa baptizatorum juxta Eccleſiæ ritum fuiſſe obſervata, neque inquiſivit utrum puer Athanaſius formam allatam protuliſſet.

Nihilominus conſtans eſt Catholicorum doctrina, *Baptizo te*, eſſe de eſſentia formæ, adeo ut ſine his vocabulis irritus ſit Baptiſmus. Ita decrevit Alexander III. exeunte 12. ſæculo; referturque ejus Decretum extra de Baptiſmo & ejus effectus, his verbis: „ Si quis puerum ter in aqua immiſerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen, „ & non dixerit. Ego te baptizo in nomine, &c. „ puer non eſt baptizatus “. Eugenius IV. in Decreto ſuo eadem vocabula exprimenda innuit: *Si exprimitur*, inquit, *actus, qui per ipſum perficitur Miniſtrum, cum ſanctæ Trinitatis invocatione, perficitur*

ficitur Sacramentum. Tandem Alexander VIII. hanc vigeſimam ſeptimam propoſitionem damnavit ann. 1690. *Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus, In nomine Patris, &c. prætermiſſis illis, Ego te baptizo*.

Probatur ex Traditione, ſecundum quam ubique a tempore Apoſtolorum uſque nunc, Miniſter inter baptizandum protulit, *Ego te baptizo*, vel, *Baptizatur N.* ut conſtat ex Ritualibus lib. tum Latinorum, tum Græcorum, antiquiſſimis. In Ordine Romano 6. ſæculi (ut videtur) in Sacramentario Gregoriano S. Eligii, in Sacramentario Gallicano mille annorum per Mabillonium edito, in Miſſali Gallicano 8. ſæculi Romæ per Thomaſium typis excuſo legitur, *Baptizo te in nomine, &c.* & in Euchologiis Græcorum ſchiſmate antiquioribus habetur in forma Baptiſmi, *Baptizatur N.*

Deinde Chriſtus Dominus non magis expreſſe dixit Matth. 28. proferendum a Miniſtro, *In nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti*, quam, *Ego te baptizo*: Ergo cum ex illo textu eruatur dicendum a Miniſtro, *In nomine Patris, &c.* ut mox probabitur, idem quoque ſentiendum de verbo *Baptizo*; quamquam S. Thom. in 4 diſt. 3. quæſt. 2. art. 2. quæſt. 1. ad 3. contendit Chriſtum Dominum Matth. 28. non tradere formam Sacramenti, cum eam prius tradidiſſet, quando Apoſtoli baptizabant ante Paſſionem, ſed eis præcipere actum baptizandi ſecundum formam prius traditam. Quod vero ſpectat Euchariſtiam, nec Scriptura, nec Traditio docent dicendum a Sacerdote, dum Euchariſtiam conficit, *Hoc facio in Commemorationem Chriſti*, nec, *Ungo te*, dum ungis infirmum. In his autem, quæ a libera Dei voluntate pendent, non eſt argumentandum a pari, niſi ubi Scriptura, aut Traditio eodem modo loquuntur.

Inſignes quidem ſunt laudati Theologi, ſed eorum auctoritas hic non eſt tanti ponderis: tum quia opinando, & cum aliqua dubitatione ſcripſerunt. *Opiniones*, inquit Stephanus Tornacenſis, *profundo, non aſſertiones*: tum quia ipſe Petrus Cantor teſtatur opinio-

tionem, quam amplectitur, multis diſplicere: tum denique quia Alexander III. ſuo Decreto jam laudato illam proſcripſit, eo fere tempore quo nata eſt.

Silentium vero unius aut alterius codicis non minuit fidem, quæ debetur omnibus aliis; maxime cum in illo nihil legatur de invocatione Patris, & Filii, &c. neceſſario facienda a Miniſtro etiam in ſententia eorum, qui hunc objiciunt codicem. Ex his autem, quæ expreſſa ſunt, colligendum cetera fuiſſe ſecuta, cum nec inſcitia, nec error præſumi debeant fuiſſe, impedimento. Nonne Concilium Arelatenſe I. Can. 8. ſtatuit admittendum Baptiſma revertentis ab hæreſi, ſi interrogatus de Symbolo recte reſpondeat? Quis inde concludet Concilium ad veritatem Baptiſmi, nihil aliud requirere, quam hujuſmodi interrogationes & reſponſiones?

R. 3. Vocabula illa, *In nomine Patris*, *&c.* Neceſſario ſunt a Miniſtro exprimenda.

Prob. 1. ex Scriptura, Eph. 5. ubi Chriſtus dicitur dilexiſſe Eccleſiam, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ, *in verbo*, inquit Chryſoſtomus hom. 20. *quo? In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Prob. 2. ex conſtanti uſu Eccleſiæ, quæ baptiſma hæreticorum ſine invocatione ſanctiſſimæ Trinitatis collatum rejecit, ceterorum vero admiſit; ſic Concilium Nicænum ratum habuit Baptiſmum Novatianorum, irritum vero Paulianiſtarum. Quid ita? Reſpondet Innocentius I. Initio 5. ſæculi epiſt. 21. ad Epiſcopos Macedoniæ cap. 5. his verbis: „ Ratio „ manifeſta declarat, quia Paulianiſtæ in nomine Pa„ tris, &c. minime baptizabant, & Novatiani iiſdem „ tremendis nominibus baptizabant: *Unde S. Augu„ ſtinus lib. 6. de Baptiſmo cap. 25. ſic ſcribit:* Quis „ neſciat non eſſe Baptiſmum Chriſti, ſi Evangeli„ ca verba, quibus Symbolum conſtat .... defue„ rint? ſed facilius inveniuntur hæretici, qui omni„ no non baptizent; quam qui non illis verbis ba„ ptizent.

Dices: Apoſtoli baptizarunt in nomine *Jeſu*, quod conſtat ex cap. 8. & 19. Actuum, expreſſeque do-

cens, tum Catechiſmus Romanus 2. part. num. 15 de Baptiſmo: *Ut*, inquit, *divina ejus poteſtas initio Eccleſiæ magis celebraretur*; tum S. Th. hic quæſt. 66. art. 6. ad 1. & plures alii Theologi. Deinde S. Stephanus Summus Pontifex & Martyr 3. ſæculo decrevit ſuſcipiendum Baptiſmum a quibuſque hæreticis collatum. Certum eſt autem multos hæreticos baptizaſſe ſine invocatione ſanctiſſimæ Trinitatis. 3. S. Ambroſius lib. 1. de Spiritu Sancto cap. 3. *Conſideremus*, inquit, *utrum quemadmodum in Chriſti nomine plenum eſſe legimus Baptiſmatis Sacramentum; ita etiam ſancto tantum Spiritu nuncupato, nihil deſit ad myſterii plenitudinem. Rationem ſequamur, quia qui unum dixerit, Trinitatem ſignavit*. 4. Nicolaus I. 9. ſæculo in reſponſione ad conſulta Bulgarorum, docet ratum eſſe Baptiſmum collatum ſive in nomine Patris, ſive in nomine Domini Jeſu. 5. S. Bernardus 12. ſæculo interrogatus de puero, quem ob periculum mortis laicus baptizaverat, dicens: *Baptizo te in nomine Dei & veræ Crucis*, reſpondet epiſt. 43. àlias 340. his verbis: *Ego vero hunc baptizatum puto: nec ſonum vocis veritati fidei, & pietati intentionis præjudicare debuiſſe*. Similia habet Magiſter Sentent. in 4. diſt. 3. *Inſinuari videtur*, inquit, *verum Baptiſma dari poſſe in nomine Patris tantum, vel Spiritus ſancti tantum, ſi tamen ille qui baptizat, fidem Trinitatis teneat*.

Reſpondeo ad ſingula.

Ad primum diſt. Apoſtoli baptizarunt in nomine Domini Jeſu, id eſt auctoritate & Baptiſmo Domini Jeſu, quemadmodum Petrus Actuum 3. claudum in hoc nomine ſanavit, Conc. ſolo nomine Jeſu invocato, Nego antecedens. Suadetur autem hæc ſolutio tum ex Scriptura, tum ex Patribus priorum ſæculorum. Ex Scriptura quidem; nam Actuum 19. miratus Paulus, quod Epheſii reſpondiſſent ſe neſcire, an eſſet Spiritus ſanctus, interrogavit: *In quo ergo baptizati eſtis?* quod inquit Apoſtolus ſolitos baptizare invocando Spiritum Sanctum, ac proinde duas alias perſonas; & cum audiſſet baptizatos tan-

tum

tum Joannis Baptiſmate, juſſit eos baptizari in nomine Domini Jeſu; ubi baptizare in nomine Domini Jeſu, eſt baptizare auctoritate Domini Jeſu in nomine Patris, &c.

Nec dicant Adverſarii ex hoc loco ſolum colligi Baptiſmum Chriſti non fuiſſe ab Apoſtolis collatum, niſi his, qui myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis didicerant.

Nam ſecundum eorum interpretationem baptizari in nomine Domini Jeſu, eſt baptizari ſub invocatione tremendi illius nominis: Ergo a pari baptizari in Spiritu ſancto, eſt etiam baptizari invocato nomine Spiritus ſancti. *In quo ergo*, inquit Apoſtolus, *baptizati eſtis*? quibus verbis liquet Apoſtolos baptizaſſe in Spiritu ſancto. Hærendo itaque Scripturæ textui, nihil cogit credere Apoſtolos mutaſſe formam a Chriſto præſcriptam; immo id vetat interpretatio ſanctorum Patrum, qui vicini fuerunt temporibus Apoſtolorum, nam conſtanter docent Baptiſmum non valere ſine invocatione Patris & Filii, &c. S. Cyprianus Epiſt. ad Jubajanum ſic ſcribit: „ Jeſu Chriſti „ mentionem facit Petrus (*Actuum* 2.) non quaſi Pa„ ter omitteretur, ſed ut Patri Filius quoque adjun„ geretur; „ Facundus item Hermianenſis lib. 1. c. 3. pro tribus Capitulis ſexto ſæculo hæc habet: „ Quod „ in nomine Domini Jeſu hi, quos memoravimus, „ baptizati narrantur, non ex eo credendum arbitror, „ quia non in nomine Patris, & Filii, & Spiritus „ ſancti baptizati ſunt, ſed ut etiam in ipſis ſer„ varetur verbis a Domino conſtituta forma Ba„ ptiſmi. „

Ad ſecundum: immerito Blondellus Calviniſta, & nonnulli e Catholicis, ut Benedictus XII. adhuc Cardinalis, hunc errorem tribuunt S. Stephano, 1. quia nullus ſcriptor quarti aut quinti ſæculi, ſive orthodoxus, ſive heterodoxus, hujus nævi Sanctum Pontificem inſimulavit: immo S. Firmilianus, etſi commotus ejus Decreto illum abſolvit in Epiſtola ad Sanctum Cyprianum, ſic enim ſcribit in S. Stephanum, „ Illud abſurdum, quod non putant quærendum eſſe,

„ quis

„ quis ſit ille qui baptizaverit, eo quod, qui baptizatus ſit, gratiam conſequi potuerit invocata „ Trinitate nominum Patris, & Filii, & Spiritus „ ſancti. “ Ubi Firmilianus agnoſcit Stephanum probaſſe Baptiſmum a quibuſvis hæreticis collatum, ſuppoſito quod illi baptizaverint in nomine Patris, &c. 2. quia in decreto Sancti Stephani nihil niſi ſanum & fidei conſonum deprehendi poteſt; ſic enim refertur a S. Cypr. Epiſt. 74 ad Pompejum, „ Si „ quis . . . . . a quacunque hæreſi venerit ad nos, „ nihil innovetur, niſi quod traditum eſt, ut manus „ illi imponatur in pœnitentiam. “ Unde ſic argumentari licet; Stephanus vult recipi venientes a quacumque hæreſi, prout traditum eſt: atqui nunquam fuit traditum Baptiſma ſine invocatione Patris, &c. collatum eſſe admittendum: „ Facilius, inquit S. Aug. lib. 6. de Baptiſmo cap. 25. jam laudato, „ inveniuntur hæretici, qui omnino non baptizent, quam „ qui non illis verbis baptizent. “ Et S. Hieron. dialogo contra Luciferianos ſcribens de Simonis, Menandri, & Cerinthi diſcipulis, qui vivente Joanne Apoſtolo eruperunt, aſſerit nullum eorum fuiſſe rebaptizatum. Negandum tamen non eſt quin hæretici ſucceſſu temporis, ubi viderunt firmatam ſuam ſectam, plura auſi fuerint, ritumque Baptiſmi errori ſuo conſentaneum induxerint: id de quibuſdam Arianis patet; de Marcionitis vero ſuſpicari licet, nam Theodoretus Epiſtola 145. juſſit eos rebaptizari; cum tamen nec S. Irenæus, nec S. Epiphanius, nec S. Auguſtinus, Theodoreto antiquiores, aliquid ſimile ipſis objiciant. Sed etſi aliqui hæretici tempore Stephani in forma Baptiſmi peccaviſſent, error in eo tantum fuiſſet facti, non juris; hoc eſt, Stephanus falſo ſuppoſuiſſet omnes hæreticos formam ſervare.

At, inquies, S. Cyprianus arguit S. Stephanum, quod probaverit Baptiſmum in Chriſti nomine collatum.

R. Intelligendum Stephanum eo ſenſu quo ipſemet Cyprianus intellexit verba S. Petri Actor. 10. *Juſſit eos baptizari in nomine Domini Jeſu*; ſed ſtimulatus S. Mar-

S. Martyr decreto ſummi Pontificis, verba ejus ſine ratione in diverſa expendit ſtatera, & in alienum ſenſum detorſit.

Ad tertium, 1. S. Ambroſius clare requirit ad veritatem Baptiſmi in Miniſtro expreſſam invocationem trium Perſonarum lib. de Myſteriis cap. 4. ubi ſic ſcribit: „ Credit Catechumenus, ſed niſi baptizatus „ fuerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſan- „ cti, non poteſt accipere remiſſionem peccatorum. “

Quare ne ſibi videtur contrarius Sanctus Doctor loco in objectione laudato, qui quidem difficilis eſt, & multis offendendi occaſio. 2. reſpondendum eſt ipſum eo loci, non de baptizantis, ſed de baptizandi fide loqui, velleque ſolum baptizandum, ut conſequatur effectum Sacramenti, debere credere myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis; hancque fidem ſuam ſatis exprimere, ſi reſpondeat ad interrogata Miniſtri quod credit in Patrem, vel Filium, vel in Spiritum ſanctum, quia nominando unam Perſonam ſatis intelligitur alias credere.

Confirmatur autem hæc reſponſio, 1. quia adducit exemplum Eunuchi, quem dicit plenum myſterium eſſe conſecutum, ex eo quod dixerit ſe credere in Chriſtum Jeſum, Actuum 8. 2. quia ideo dicit Epheſios Act. 19. non eſſe conſecutos remiſſionem peccatorum in Joannis baptiſmate; quia illud acceperant neſcientes Spiritum ſanctum, quem Joannes prædicabat, ſicut & alias Perſonas; quæ exempla evincunt S. Doctorem loqui de profeſſione emittenda a baptizando, non vero a baptizante. 3. Docet ſine hac fide vacuum eſſe Myſterium; qua fide inquam ego? an Miniſtri? hæreticum eſt, & a mente S. Ambroſii alienum, ergo intelligendum eſt ſine fide baptizandi. Denique ſcribit ibidem S. Ambroſius expreſſo ſolo nomine Spiritus ſancti perinde vendere Baptiſmum: atqui nullus dixerit, niſi Magiſter Sententiarum in hac parte deceptus, & a nullo Theologo hac in re probatus, ratum eſſe Baptiſmum, invocato ſolo Spiritus ſancti nomine.

Ad quartum, quidam Theologi verba Nicolai I. & ve-

& venerabilis Bedæ in ſenſu S. Ambroſii benigne accipiunt, utpote qui S. Doctoris auctoritate nitantur, ſed aliis Theologis non videntur pati hanc benignam interpretationem, quare fatentur citatos auctores mentem S. Ambroſii non aſſecutos exiſtimaſſe hanc ſufficere Baptiſmi formam, *Baptizo te in nomine Chriſti*, neque Nicolaum I. hic egiſſe ut ſummum Pontificem, ſed Doctorem particularem, quia ab eo non quærebant Bulgari quid cenſendum eſſet de Baptiſmo in nomine Chriſti, ſed de Baptiſmo a Judæo quodam collato. Ad quæſtionem autem propoſitam recte, & ut decebat ſummum Eccleſiæ Paſtorem, reſpondit Nicolaus ratum eſſe hujuſmodi Baptiſmum, ſi in eo ſervatus ſit ritus præſcriptus; ſed longius progreſſus ſuam ſententiam tanquam Doctor particularis protulit, nempe legitimam eſſe formam, ſive baptizatus eſſet in nomine Patris, &c. ſive in nomine Chriſti.

Ad quintum, quibuſdam videtur ſuppoſititia laudata Epiſt. Sed germana ſit Sancti Bernardi Epiſtola: S. Doctor ſingularem ſuam opinionem ita modeſte protulit, ut eam ſapientiorum judicio ſubjiciat, *ſine præjudicio*, inquit . . . . *ſanius ſapientis*.

Objici poteſt etiam S. Hilarius lib. de Synodis.

Sed eo loci non agit de Baptiſmi forma: conciliat tantum cap. 10. Actuum Apoſtolorum, ubi referuntur baptizati in nomine Chriſti cum 28. Matthæi, in quo præcipitur Apoſtolis baptizare in nomine Patris, &c. docetque in nomine Chriſti intelligi Patrem, & intelligi Filium, & Spiritum ſanctum.

CAPUT V.

Quis eſt Baptiſmi Miniſter in caſu neceſſitatis?

Calvinus lib. 4. Inſtitutionum c. 15. §. 21. & 22. ſcribit eos ſolos eſſe Baptiſmi Miniſtros, qui ad hoc officium ordinati ſunt, contrariumque ſine ratione & fundamento aſſerit; quamvis apud Veteres non

non deſint exempla Baptiſmi a laicis collati, & probati.

Ex Arcudio, c. 11. de Baptiſmo, hodie apud Græcos ſchiſmatis & ignorantiæ tenebris involutos invaleſcit contra morem antiquum uſus non baptizandi parvulos abſente Sacerdote, etiamſi in extremo vitæ periculo ſint conſtituti. Huic errori forſitan occaſionem dedit S. Baſilii Epiſt. ad Amphilochium auctoritas, quæ in hac parte nulla eſt; cum eo loci S. Baſilius ſequatur errorem S. Cypriani, & S. Firmiliani prædeceſſoris ſui, aſſerentium irritum eſſe Sacerdotum hæreticorum Baptiſma hac falſa ratione, quod Sacerdotes, dum in hæreſim incidunt, laici fiant, quaſi vero laici baptizare non poſſint. Nec ita generaliter S. Doctor admittit illud principium, quin in eadem Epiſtola liberum cuilibet relinquat ſequi traditionem ſuæ Eccleſiæ, hoc eſt, admittere vel rejicere Baptiſmum ab hæreticis collatum: atque ita, ſuppoſito quod Sacerdotes hæretici fiant laici, verum erit, in mente S. Baſilii, laicum non poſſe baptizare.

Patres, qui primis Eccleſiæ ſæculis floruerunt, expreſſe quidem tradunt Baptiſmum a laicis jam baptizatis conferri poſſe, an autem & a non baptizatis, non ita clare definiunt.

Tertullianus lib. de Baptiſmo cap. 17. ſic ſcribit, *etiam laicis jus eſt* (baptizandi in neceſſitate) *quod enim ex æquo accipitur, ex æquo dari poteſt . . . ſufficiat . . . in neceſſitatibus ut utaris.*

Concilium Elberitanum canone 38. ſic ſtatuit anno 305. *Peregre navigantes, aut ſi Eccleſia in proximo non fuerit, poſſe fidelem, qui lavacrum ſuum integrum habet, nec ſit bigamus, baptizare in neceſſitate infirmitatis poſitum Catechumenum.*

Advertes circa hunc canonem, quando Baptiſmus urgente neceſſitate conferendus eſt, & plures adſunt: ſecundum Concilii mentem, qui dignior eſt, debere miniſtrare; quare præferendus eſt non bigamus bigamo, qui integrum ſervavit baptiſmum, ei, qui lapſus in peccatum, Pœnitentiæ legibus ſubjicitur, vir mulieri, Clericus laico, Sacerdos inferiori Clerico;

co; ita S. Thomas hic art. 4. hæc tamen regula ſervari non debet ubi læderetur pudor, vel ritus Baptiſmi a viro ignoraretur.

S. Hieronymus Dialogo contra Luciferianos ait: *Scimus etiam licere laicis* (baptizare) *ut enim accepit quis, ita & dare poteſt*.

Sanctus Auguſtinus lib. 2. contra Parmenianum c. 13. „ Quanquam etſi, *inquit*, laicus alicui pereunti dederit (*baptiſma*) neceſſitate compulſus, quod cum „ ipſe acciperet, dandum eſſe addidicit, neſcio an „ pie quiſquam dixerit eſſe repetendum; nulla enim „ cogente neceſſitate ſi fiat, alieni muneris uſurpatio „ eſt; ſi autem neceſſitas urgeat, aut nullum, aut „ veniale delictum eſt. Sed etſi nulla neceſſitate uſurpetur, & a quolibet cuilibet detur, quod datum „ fuerit, non poteſt dici non datum; quamvis recte „ dici poſſit illicite datum. « At ubi S. Doctor quæſtionem movet de non baptizatis, utrum ſcilicet baptizare queant, quamvis in affirmantem propendeat ſententiam, ut patet ex cap. 53. lib. 7. de Baptiſmo ubi ſic ſcribit: „ nequaquam dubitarem habere eos „ Baptiſmum, qui ubicumque & a quibuſcumque .... „ verbis Evangelicis conſecratum .... accepiſſent; « tamen non audet quidquam definire.

Equidem Concilium Tridentinum hanc difficultatem non attigit, forte quia jam ſatis erat elucidata, maxime cum Novatores eam ob rem pacem non turbarent; nam ex Bellarmino non conſtat qua mente Calvinus Baptiſmum a laicis collatum improbaverit, an ut illicitum tantum, an vero ut invalidum. Sed cum cit. loco Catholicos arguat, Eccleſiæ doctrina ſtabilienda eſt ſequentibus reſponſionibus. Ad propoſitam quæſtionem itaque.

R. 1. Nemo in quacunque neceſſitate poteſt ſeipſum baptizare; ita Innocentius III. cap. *debitum*, de Baptiſmo & ejus effectu, reſpondit Epiſcopo Metenſi de quodam Judæo, qui ſeipſum baptizaverat: quia, inquit, Chriſtus a Joanne baptizatus eſt, & nemo generat ſeipſum, præcepitque Dominus Apoſtolis, Ite, baptizantes eos in nomine Patris, &c.

Nec

Nec dicas hominem poſſe ſeipſum communicare, ut patet in Sacerdotibus ſacrificantibus.

Nam in his, quæ pendent a libera Dei voluntate, non eſt argumentandum a pari; maxime, cum conſtans Eccleſiæ Traditio diſparitatem agnoſcat. Adde quod qui communicat, non Sacramentum conficiat, ſed jam confectum recipiat.

R. 2. Omnis homo viator, ſive vir, ſive mulier, fidelis, aut infidelis, baptizatus vel non baptizatus, in caſu neceſſitatis poteſt licite baptizare.

Probatur 1. ex Scriptura, Exod. 4. Sephora uxor Moyſis circumcidit filium ſuum; ergo a pari mulier poteſt baptizare. Joannis 4. Apoſtoli adhuc laici, & nondum ordinati baptizabant. Actor. 9. S. Paulus baptizatus eſt ab Anania qui a nonnullis creditur laicus. Actor. 8. Philippus Diaconus baptizavit Eunuchum.

Probatur 2. ex Traditione. Nicolaus I. laudata reſponſione ad Bulgaros, docet ratum eſſe baptiſmum collatum a quodam Judæo vel Pagano. Quod autem reſponſum Summi Pontificis fuerit juxta Traditionem Eccleſiæ Orientalis & Occidentalis, evincitur ex eo quod Photius & ejus aſſeclæ, qui tunc temporis quærebant occaſionem diſcedendi ab Eccleſia Romana, & dente mordaci minima quæque in Latinis immerito carpebant, nunquam tamen contra illud Nicolai Decretum oblocuti ſint.

Confirmatur 1. Latini exinde non variarunt circa hanc doctrinam, nec eam Græci hactenus Latinis objecerunt, ſive dum ferveret diſcordia, ſive dum pacem cum Latinis reſarcierunt in tribus Conciliis Generalibus, nempe in Generali VIII. in Lugdunenſi II. & Florentino,

Confirmatur 2. Eugenius IV. juxta hanc antiquam Eccleſiæ Traditionem in ſuo Decreto pro Armenis ait: „ Miniſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos, cui „ competit ex officio baptizare. In caſu autem ne„ ceſſitatis, non ſolum Sacerdos, vel Diaconus, ſed „ etiam laicus, vel mulier, imo etiam Paganus & „ *Hæreticus* baptizare poteſt, dummodo formam ſer-

„ ve

„ vet Eccleſiæ, & facere intendat; quod facit Ec-
„ cleſia. „

Dices: Ii ſoli baptizare poſſunt, quibus Chriſtus Dominus dedit poteſtatem baptizandi: atqui ſolis Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus dedit hanc poteſtatem: illos enim alloquitur, Matth. 28. *Docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris*, &c. Ergo. Hinc cap. 176. Prati Spiritualis refert Joannes Moſchus ſeptimo ſæculo, Laicos reſpondiſſe Judæo in itinere baptiſma petenti, *nobis non licet hoc facere, ſæculares enim ſumus*. Et S. Auguſtin. Epiſt. 228. alias 180. docens Paſtores illicite fugere ſæviente Vandalica perſecutione, exponit luctuoſum gregis ſtatum, qui Sacerdote abſente, non habet qui eum fonte baptiſmatis regeneret, aut pœnitentia reconciliet.

Diſtinguo min. ſolis Apoſtolis dedit poteſtatem baptizandi ſolemniter & ex officio: Concedo; baptizandi in caſu neceſſitatis, & ſine ſolemnitate, Nego min. Nam ex S. Thoma 3. p. quæſt. 67. artic. 3. ad miſericordiam Dei, qui vult omnes homines ſalvos fieri, pertinet, ut in iis, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, homo remedium facile inveniat, ac proinde obvium habent Baptiſmi Miniſtrum, ſicut & materiam, & ita ſemper intellexit Eccleſia; colligiturque ex cap. 8. Actuum, ubi Philippus, quamvis Diaconus, Eunuchum baptizavit. Quare nonniſi ex ignorantia ii, de quibus in Prato Spirituali, reſponderunt Judæo, ſe in illo neceſſitatis caſu non poſſe baptizare.

Confirmatur reſponſio, Chriſtus Dominus Apoſtolos alloquens, Matth. 28. non ſolum dixit, *Baptizantes*, ſed & *docete*: quod non impedit, quin laici, immo & mulieres, quibus Apoſtolus non permittit loqui in Eccleſia, 1. Tim. 2. privatim & in caſu neceſſitatis licite doceant: ergo etiam nihil impedit quominus ſimiliter baptizent.

In Epiſtola vero laudata S. Auguſtinus non contendit plus juris non competere laicis circa Baptiſmum, quam circa reconciliationem; contrarium enim eſſe

prex-

preſſe docet lib. 2. contra Parmenianum jam cit. ſed ad flectendos Sacerdotes, exaggerat miſeriam gregis a Paſtore derelicti, in quo alii petunt monita ſalutis, alii Baptiſmum, alii reconciliationem, alii pro morientibus Eccleſiaſticam ſepulturam, quæ ſolatia a multitudine imperita & diſperſa nullatenus ſperare queunt.

Inſtabis: neque ex Scriptura, neque ex Traditione, ſaltem paganis & mulieribus vindicari poteſt baptizandi poteſtas. De paganis patet, tum S. Auguſt. teſtimonio, qui uſque ad ſuam ætatem, hoc eſt, uſque ad quintum ſæculum, hac de re nihil viderat, aut legerat traditum; tum ex Gregorio III. qui octavo ſæculo in Epiſtol. 1. ad Bonifacium ſic ſcribit: *Eoſdem quos a Paganis baptizatos eſſe aſſeruiſti, ut denuo baptizes in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, mandamus*. Refertur de conſecr. diſt. 4. Denique ex cap. 2. pœnitentialis Theodori Cantuarienſis ſæculo ſexto, & ex can. 3. Concilii Compendienſis, refertûrque a Burchardo Yvone Carnotenſi, & Gratiano his verbis: *Si Presbyter ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum, & omnes, quos prius baptizavit*. Quomodo ergo Nicolaus I. nono ſæculo, & Eugenius IV. 15. ſine auctoritate Scripturæ, & Traditionis divinæ, definire potuerunt ratum eſſe Baptiſmum a Pagano collatum? De mulieribus etiam hæc ſcribit Tertull. c. 9. lib. de velandis Virginibus, *non permittitur .... in Eccleſia loqui, ſed nec docere, nec tingere, nec offerre, nec ullius virilis muneris, nedum Sacerdotalis officii ſortem ſibi vindicare*. S. Epiphan. hær. 42. & 79. inter Marcionitarum errores, notat quod profiteantur mulieres poſſe baptizare. Concil. Carthaginenſe IV. Can. 100. prohibet mulierem baptizare.

R. 1. Pertinet ad Eccleſiam explicare Scripturam, & Traditionem divinam, ubi obſcuritas occurrit: habetur autem in Scriptura Chriſtum Dominum ad Apoſtolos non arctaſſe poteſtatem baptizandi, cum Philippus Diaconus baptizaverit, Actuum 8. Sed quouſque extendatur illa poteſtas, an uſque ad Paganos, &

mulieres ; non exprimit Scriptura. Recurrendum eſt ergo ad Traditionem, in qua videmus a tempore Apoſtolorum, Baptiſmum ſuſcipi a laicis collatum. Rationem quidem hujuſce diſciplinæ, Tertullianus & S. Hieronymus afferunt, nempe quia laici aliis dare poſſunt quod ipſi acceperunt : quo ratiocinio ſe innuunt e loqui de laicis baptizatis : cum ipſis non occurreret exemplum (quod rariſſimum eſt) Baptiſmi a Pagano collati.

Hinc nata eſt Auguſtino difficultas, num ratio illa inadæquata propoſitionem generalem probaret, accipiendaque eſſet ſicut in ratiocinio ſequenti : hic Sacerdos occurrens homini lethaliter percuſſo & pœnitenti, reconciliationis Sacramentum impertiri debet ; quia Paſtor ejus eſt. Hæc quidem ratio magis urget, ſed propoſitionem univerſaliter non probat ; nam Sacerdos in illo caſu, etiamſi non eſſet Paſtor, nihilominus pœnitentem illum abſolvere teneretur.

Ita S. Auguſtinus opinabatur accipiendum ratiocinium Tertulliani & S. Hieronymi ; ſed difficultatem definire non præſumpſit ſine conſilio aliorum Epiſcoporum. Exiſtimavit ergo ex Traditione quæſtionem illam elucidari poſſe. Porro quod optabat S. Doctor, præſtiterunt Summi Pontifices & Epiſcopi.

Sanctus Leo eodem ſæculo paucis annis poſt S. Auguſtinum, epiſt. ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum, alias 92. nunc 2. ſic ſcribit : *Si iſti, qui ſe baptizatos ſciunt, ſed cujus fidei fuerint, qui eos baptizavere, ſe neſcire profitentur ..... quilibet modo formam Baptiſmatis acceperint, baptizandi non ſunt.* Refertur de conſecratione diſt. 4. cap. 28. Similia eodem ſæculo ſcripſit Gelaſius I. epiſtola, ſed clarius Concilium Compendienſe can. 9. octavo ſæculo: *Si quis baptizatus eſt a Presbytero non baptizato, & ſancta Trinitas in ipſo invocata fuerit, baptizatus eſt, ſicut Sergius Papa dixit, Impoſitione tamen manus Epiſcopi indiget.* Ex his

Sequitur 1. in collectionibus objectis, corruptum eſſe Canon. Compendienſem, nullamque earum rationem habendam. Unde emendator Decreti Gratiani

ex-

expunxit hæc poſteriora Canonis verba, *& omnes, quos baptizavit*, tanquam imperite adjecta, & textui minus cohærentia.

Sequitur 2. Gregorium III. intelligendum eſſe de his, qui baptizati fuerant ſine invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis. Quis enim crederet Summum Pontificem contraria decernere in re tanti momenti, nempe Gregorium III. velle a Paganis baptizatos in forma præſcripta iterum baptizandos; Sergium vero II. & Nicolaum I. immediate ſequenti ſæculo idem expreſſe prohibere, quibus & præiverat Concilium Compendienſe?

Sequitur 3. Eugenium IV. non ſine Scripturæ & Traditionis divino auxilio definiiſſe Paganum in caſu neceſſitatis poſſe baptizare. Utrum autem hæc propoſitio præciſe ſumpta ſit de fide, Theologis expendendum relinquitur: ſufficit ad propoſitum, quod ſit certiſſima, *Si quid horum*, inquit S. Auguſtinus epiſtola 54. alias 118. *tota per orbem frequentat Eccleſia... quin ita faciendum ſit diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt*.

R. 2. In objectis textibus agi de mulieribus hæreticis, quæ juxta errorem Sectæ ſuæ ſolemniter in Eccleſia non ſolum baptizabant, ſed alia officia Sacerdotalia uſurpabant, *Apud eos*, inquit S. Epiphanius cit. loco, *mulieres Epiſcopi ſunt & Presbyteri*. Quod autem Concilium Carthaginenſe cit. canon. loquatur de Baptiſmo ſolemni, colligitur ex alio præcedente canone, his verbis concepto: *Mulier, quamvis docta & ſancta, propter viros, in conventu docere non præſumat*. Et Tertullianus c. 9. de velandis Virginibus, *non permittitur mulieri in Eccleſia loqui, ſed nec docere, nec tingere, nec offerre*. Et cap. 41. lib. de præſcriptionibus: *ipſæ mulieres hæreticæ quam procaces, quæ audeant docere, contendere, exorciſmos agere, &c.*

Argumenta ex Scriptura, & ex ratione ſpeciatim deducta contra Baptiſmum ab Hæreticis & peccatoribus collatum, ſoluta ſunt cap. 14. Tractatu de Sacramentis in genere.

CAPUT VI.

Quis eſt Miniſter ſolemnis Baptiſmi?

R. SOlus Sacerdos ſive Epiſcopus ſit, ſive Presbyter, eſt ordinarius Baptiſmi Miniſter; extraordinarius vero Diaconus.

Prima pars probatur ex c. 28. Matthæi, Chriſtus Dominus ſolis Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus, baptizandi munus demandavit his verbis: *Docete omnes Gentes, baptizantes eos &c.* Et ratio eſt, quia cum per Baptiſmum pateat ingreſſus in Eccleſiam, fiatque profeſſio ſolemnis Religionis Chriſtianæ, illius eſt reſerare fores, & cœtui fidelium coaptare, qui ſacræ illi ſocietati præeſt. Hinc eſt quod præſente Epiſcopo, Presbyter, niſi juſſus non baptizet, quodque naſcente Eccleſia cum Presbyteri ſub manu & oculis Epiſcopi degerent, baptizandi munus ſoli Epiſcopo deferretur: *Non licet*, inquit Sanctus Ignatius epiſt. ad Smyrnenſes, *niſi Epiſcopo aut baptizare, aut ſacra facere*. Et Tertullianus cap. 17. lib. de Baptiſmo, *dandi* (Baptiſmi) *habet jus Summus Sacerdos, qui eſt Epiſcopus, dehinc Presbyteri & Diaconi, non tamen ſine Epiſcopi auctoritate, propter Eccleſiæ honorem, quo ſalvo, ſalva pax eſt*. S. quoque Hieronymus Dialogo adverſus Luciferianos ait: *Inde venit, ut ſine Epiſcopi juſſione neque Presbyter, neque Diaconus jus habeant baptizandi*.

Verum creſcente numero Fidelium, diviſæ ſunt Parochiæ, quibus Presbyteri ſunt præfecti; ad eorum enim officium & ordinem pertinet præeſſe, ut monet Epiſcopus dum ſacram Ordinationem celebrat, *Presbyterum*, inquit, *oportet præeſſe*: ergo & baptizare, aut aliis delegare illud officium erga ſibi ſubditos; ac proinde peccaret Sacerdos, qui inconſulto vel Epiſcopo, vel Parocho, alienum Parochianum baptizaret.

Secunda pars, quæ eſt de Diaconis, probatur, quia Diaconi ſecundum proprii nominis interpretationem, & or-

& ordinis ſui inſtitutionem, officium eſt miniſtrare; non vero præeſſe; *neque Diaconis*, inquit S. Epiphanius hæreſi 79. *in Eccleſia concreditum eſt, ut aliquod myſterium celebrent, ſed ſolum ut adminiſtrent, dum celebratur*.

Unde ſi Diaconus extra caſum neceſſitatis, nec juſſus ab Epiſcopo, vel Parocho ſolemniter baptizat; alienum munus uſurpat, & ſecundum communiorem Theologorum ſententiam fit irregularis; colligiturque ex lib. 5. Decretal. tit. 28. cap. 1. ubi ſic legitur: *Si quis baptizaverit, aut aliquod divinum Officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur*.

Dices: ex Concilio Tridentino, hierarchia divinitus inſtituta conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris: ergo ex divina inſtitutione principantur Diaconi; definitur enim Hierarchia ſacer principatus, ac proinde munus baptizandi Diaconis competit.

Confirmatur 1. Diaconi, cum ordinantur, audiunt ab Epiſcopo: *Oportet Diaconum prædicare, baptizare, Eccleſiamque* (ſub typo veteris tabernaculi) *portare, & munire ornatu ſancto, prædicatu divino, & exemplo perfecto*. 2. Philippus Diaconus baptizabat, Actuum 8. 3. Aliquando Diaconi Parochias rexerunt, ut liquet ex can. 77. Concilii Eliberitani, anno 305. his verbis: *Si Diaconus regens plebem ſine Epiſcopo, vel Presbytero, aliquos baptizaverit, Epiſcopus per benedictionem eos perficere debebit*. Et ex Sancto Hieronymo, Dialogo contra Luciferianos, ubi ſic ſcribit: „ Non abnuo hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudi-„ nem, ut ad eos, qui in longe minoribus urbi-„ bus per Presbyteros & Diaconos baptizati ſunt, „ Epiſcopus manum impoſiturus excurrat. „ Ergo Diaconi eandem cum Presbytero facultatem habent circa Baptiſmum.

Nego conſequentiam; Quemadmodum enim in civilibus miniſtris, qui ex officio Principis mandata executioni demandant, in Republica præeminent, nomenque & dignitatem Magiſtratus ſortiuntur; ſic & Diaconi, qui in Ordinatione ſua acceperunt jus

miniſtrandi immediate Epiſcopo, vel Presbytero, ſive ad Euchariſtiam conficiendam, ſive ad plebem inſtruendam prædicando & baptizando, recte dicuntur principari, functioneſque obire hierarchicas. Neque vero pares credendi ſunt Presbyteris, ex eo quod ſecundum morem antiquum, non licet Presbytero baptizare, aut offerre, præſente Epiſcopo: nam etſi honor ille deferatur Summo Sacerdotio; tamen in his non agit Presbyter ut Miniſter Epiſcopi, ſed ex officio ſuo ordini competente, ut patet ex Gelaſio I. epiſt. 9. in qua ſic habet: *Diaconos propriam conſtituimus ſervare menſuram ... abſque Epiſcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, niſi, prædictis fortaſſis Officiis longius conſtitutis, neceſſitas extrema compellat*. Refertur 1. part. diſt. 63. cap. *Diaconus*, ubi ſicut Epiſcopis, ita & Presbyteris tribuitur facultas mandandi Diaconis ut baptizent, quod perſpicue demonſtrat Presbyterum eſſe Baptiſmi ordinarium Miniſtrum, non vero Diaconum. Ceterum cum Eccleſiæ copia Sacerdotum hodie non deſit, Parochi non debent contra hodiernum morem hanc licentiam Diaconis concedere, niſi adſit neceſſitas, & conſenſus Epiſcopi accedat, ſi ad eum recurri poſſit.

Ex his facilis eſt reſponſio ad ea, quæ in objectionis confirmationem allata ſunt. Nimirum Diaconus in Ordinatione accipit baptizandi poteſtatem, nempe quando illud munus ſibi ab Epiſcopo, vel Presbytero injunctum fuerit: hoc modo baptizavit Philippus, & alii Diaconi, de quibus loquitur Concilium Eliberitanum.

Q. 2. *Plures poſſuntne eundem baptizare?*

R. Minime: ſi quilibet baptizans ſolum partem Sacramenti miniſtraret, quia vera non eſſet forma: *Ego te baptizo*, cum revera, alio fundente aquam, non ablueret.

Q. 3. *Unus poteſtne ſimul plures baptizare?*

R. Poteſt, mutando ſingularem numerum in pluralem; ſic enim creditur baptizaſſe S. Petrus Act. 2. Extra tamen caſum neceſſitatis illicitus eſſet ille modus baptizandi, quia eſt contra morem Eccleſiæ, ſecundum

quem

quem ſicut aqua fundenda eſt ſupra ſingulos parvulos ſimul oblatos, ſic ſupra ſingulos forma diſtincta debet proferri.

CAPUT VII.

Quodnam eſt Baptiſmi ſubjectum?

CErtum eſt 1. omnem hominem in ſtatu viæ, ſive vir ille ſit, ſive mulier, eſſe capacem Baptiſmi, quia Chriſtus neminem excipit a Baptiſmi gratia, cum ait Matth. 28. *Docete omnes Gentes, baptizantes eos, &c.*

Certum eſt 2. parvulos in utero materno ita concluſos, ut aqua perfundi non poſſint, non eſſe capaces Baptiſmi, nec ſufficere ſi matris corpus abluatur, quia fœtus animatus non eſt pars matris, ſed perſona diſtincta; ita S. Thomas 3. p. q. 68. artic. 11. ad 2. & S. Aug. lib. 6. contra Julianum c. 14. ubi ſic docet: „ Si ad matris corpus id quod in ea concipi„ tur, pertineret, itaut ejus pars deputaretur, non „ baptizaretur infans, cujus mater baptizata eſt ali„ quo mortis urgente periculo, cum eum geſtaret in „ utero. Nunc vero cum etiam ipſe baptizatur, non „ utique bis baptizatus habebitur. „ Addit S. Thomas citato artic. ad 3. non licere occidere matrem, ut ſalvetur filius, quia nec ipſa, nec quivis alius habet dominium directum in propriam, vel alterius vitam, ut probamus Tractat. de Juſtitia & Jure.

Controverſia eſt duntaxat circa parvulos jam natos, utrum ſcilicet baptizari poſſint, ac debeant ante uſum rationis.

Petrobruſſiani ab auctore ſuo Petro de Bruis ſic dicti, & Henriciani ab Henrico Petri de Bruis diſcipulo, negarunt XII. ſæculo baptiſmum parvulis poſſe conferri, ex S. Bernardo epiſtola 240. Eundem errorem amplexi ſunt Valdenſes.

Ex Secta Lutheri prodierunt Anabaptiſtæ annô 1527. qui ex hoc Magiſtri principio, quod Sacramenta ſuſcipiens, juſtificetur per ſolam fidem, cujus parvuli capaces non ſunt, eruerunt, duce quodam Balthaſare, baptiſmum parvulis non debere conferri, & ita docuere repugnantibus Luthero, & Calvino.

Tertull. quidem non negavit parvulos baptiſmi eſſe capaces, ſed exiſtimavit differendum uſque ad adultam ætatem, qua per ſe reſpondere poſſint: *Quid .... neceſſe eſt*, inquit, libro de Baptiſmo cap. 18. . . . *ſponſores . . . . periculo ingeri?* Ubi agnoſcit morem antiquum, ſecundum quem ſponſores, ſeu patrini fidejubebant pro parvulis, quos baptizandos offerebant.

Sanctus Gregorius Nazianzenus videtur huic faviſſe ſententiæ, quatenus oratione 40. in ſancta lumina, monet, ut differatur baptiſmus parvulorum, ſaltem uſque ad triennium, aut quadriennium, ſed non ultra propter mortis periculum. Eraſmus vero a Facultate Pariſienſi damnatus anno 1527. docet Epiſtola præfixa Paraphraſi in Matth. parvulos, cum adoleverint, interrogandos, num ratum habeant, quod pro ipſis patrini polliciti ſunt, nec eſſe cogendos, ſi renuerint, ad illud obſervandum. Quid autem in his credendum ſit fidelibus, declarat Conc. Tridentinum, ſeſſ. 7. ſequentibus Canonibus.

Can. 12. *Si quis dixerit neminem eſſe baptizandum, niſi ea ætate, qua Chriſtus baptizatus eſt, vel in ipſo mortis articulo; anathema ſit.*

Canone 13. „ Si quis dixerit parvulos, eo quod „ actum credendi non habent, ſuſcepto Baptiſmo, „ inter Fideles computandos non eſſe, ac propterea „ cum ad annos diſcretionis pervenerint, eſſe rebaptizandos; aut præſtare omitti eorum baptiſma, „ quam eos non actu proprio credentes baptizari in „ ſola fide Eccleſiæ, anathema ſit.

Can. 14. „ Si quis dixerit hujuſmodi parvulos baptizatos, cum adoleverint, interrogandos eſſe, an „ ratum habere velint, quod patrini eorum nomine, „ dum baptizarentur, polliciti ſunt: & ubi ſe nolle reſ-

„ pon-

„ ponderint, ſuo eſſe arbitrio relinquendos, nec alia „ interim pœna ad Chriſtianam vitam cogendos, niſi „ ut ab Euchariſtiæ, aliorumque Sacramentorum ſu„ ſceptione arceantur, donec reſipiſcant; anathema „ ſit. „ Quare, juxta ejuſmodi Decreta ad propoſitam quæſtionem.

R. De fide eſt, parvulos eſſe baptiſmi capaces, nec expectandam eorum adultam ætatem. Patet ex definitione Concilii Tridentini, nobiſque conſentiunt Lutherani, & Calviniſtæ.

Probatur 1. ex Scriptura, obſcura quidem in hac parte, ſed per interpretationem univerſalis Eccleſiæ, a primis ſæculis dilucide explicata, Joann. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Ubi Chriſtus Dominus baptiſmum tanquam medium omnibus ad ſalutem neceſſarium præſcribit: Ergo eſt infantibus applicandus.

Reſp. poſſet illud medium non magis ſpectare infantes jam notos, quam nondum natos, ſuadeturque ex eo quod baptiſmo jungendæ ſint inſtructio & fides, Matth. 28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos*, &c. Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Porro infantes ſive nati, ſive non nati, nec poſſunt doceri, nec credere: ergo nec baptizari.

Hæc quidem reſponſio torquet Lutheranos & Calviniſtas, Traditionem rejicientes; Catholici vero difficultatem facile ſolvunt auctoritate univerſalis Eccleſiæ, quæ ab Apoſtolis per continuam Traditionem accipit Chriſtum Dominum hanc baptiſmi legem extendiſſe ad parvulos. Quare

Probatur 2. ex conſtanti Eccleſiæ Traditione.

S. Irenæus Apoſtolorum temporibus proximus ſic ſcribit lib. 2. cap. 39. „ Omnes per ſeipſum (*Chriſtus*) „ venit ſalvare, omnes, inquam, qui per ipſum re„ naſcuntur in Deo, infantes & parvulos, juvenes „ & ſeniores. „

Origenes in cap. 6. epiſt. ad Romanos: „ Eccleſia „ ab Apoſtolis traditionem accepit etiam parvulis dare

baptiſmum. Jam attulimus teſtimonium Tertulliani comtemporanei.

S. Cyprianus epiſt. 59. ad Fidum, qui circumcidentium more, expectabat diem octavum, ut baptizaret, ſic ſcribit : *Hæc fuit in Concilio noſtra ſententia a baptiſmo atque a gratia Dei . . . . nemi-nem per nos debere prohiberi . . . . tum magis circa infantes ipſos & recens natos obſervandum putamus.*

S. Auguſtinus libro 1. de peccatorum meritis c. 26. probans contra Pelagianos peccatum originale, quod illi negabant, ita habet : *Quia parvulos baptizandos eſſe concedunt* (Pelagiani) *qui contra auctoritatem univerſæ Eccleſiæ, proculdubio per Dominum & Apoſtolos traditam, venire non poſſunt, concedat oportet eos egere illis beneficiis mediatoris.* Hic locus inſignis eſt, ſufficitque ad demonſtrandum tam conſtantem, tamque univerſalem fuiſſe quarto & quinto ſæculo Eccleſiæ conſuetudinem baptizandi parvulos, ut ipſi Pelagiani, quamvis inde maxime urgerentur, eam negare, aut rejicere non auderent. Unde liquet Walfridum lapſum eſſe memoria, cum nono ſæculo ſcripſit libro de rebus Eccleſiaſticis, primis temporibus ſolum iis baptiſmi gratiam dari ſolitam, qui ad hoc pervenerant, ut ſcire poſſent quid emolumenti in baptiſmo conſequentur ; Synodumque Pariſienſem eodem ſæculo benigne intelligendam eſſe de adultis, cum docet lib. 1. cap. 6. quod in primordio Eccleſiæ nemo ad perceptionem baptiſmatis admittebatur, niſi prius fuiſſet inſtitutus, alias error eſſet manifeſtus contra indubiam Hiſtoriæ veritatem.

Dices ; ex allatis teſtimoniis colligitur ſolum infantes baptizari poſſe in caſu neceſſitatis, quo ceſſante, antiquitus differebantur ad adultam ætatem, ut liquet ex Sanctis Gregorio Nazianzeno, Ambroſio, Auguſtino, & pluribus aliis, qui licet orti ex piis parentibus, tamen nonniſi grandiores effecti, & decurſis gradibus catechumenatus, baptiſmi gratiam percipiebant : ergo infantes nonniſi in mortis periculo ſunt baptizandi.

Nego.

Nego antec. Cujus falſitas arguitur, vel ex ſola controverſia, tertio ſæculo orta, num expectandus eſſet octavus dies, in qua ſane controverſia non agebatur de parvulis in extremo vitæ periculo conſtitutis; cum in hac hypotheſi non eſſet locus procraſtinandi, ſed de parvulis bene valentibus, quorum baptiſmus ſecundum omnes non erat differendus ultra octavum diem, & ſecundum S. Cyprianum, & ſexaginta alios Epiſcopos, quos in hanc rem congregaverat, ſtatim ab ortu erat conferendus.

Negandum tamen non eſt, quin parentes etiam pii expectarint adultam filiorum ætatem, quo paratiores baptiſmi gratiam conſequerentur. At contra eorum ſpem ex ejuſmodi procraſtinatione innumera oriebantur mala & ſcandala. Plures enim adulti baptiſmum negligebant, nonnunquam etiam uſque ad ultimam ægritudinem rejiciebant; alii, ut liberius propriis cupiditatibus indulgerent, nulla lege refrænati: alii, ut plene in ipſo exitu purgati, recta via ad cælum evolarent, quibus malis occurrens Eccleſia ſapientiſſime ſanxit, ut parentes filios ſtatim ab ortu baptizandos offerrent.

Inſtabis; ſaltem parvuli ſic baptizati, niſi ratum habuerint grandiores effecti, quod patrini pro ipſis ſpoponderunt, non ſunt cogendi ad obſervandas Eccleſiæ leges, abſurdum enim eſt condemnare quenquam ad ſubeundum aliquod onus, quod alter ſine ejus mandato promiſit: ergo qui in infantia baptizati ſunt, ſuo relinqui debent arbitrio.

Nego antecedens, quia omnes & ſinguli tenentur etiam ſine patrinorum ſponſione ad legem divinam ſervandam, ad baptiſmum ſuſcipiendum, ad abrenunciandum diabolo, & pompis ejus, & ad obediendum Eccleſiæ Catholicæ: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra*, inquit Chriſtus, Matth. 28. *Euntes ergo docete omnes gentes*, &c. *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit*, Luc. 10. *qui vero non crediderit, condemnabitur*, Marc. cap. 16. Hoc ſolum intereſt adultos inter & infantes, quod illi, cum ſui ſint juris, debeant Eccleſiæ ſe ſubjicere pro-

pria voluntate, & niſi faciant, peccent: illi vero, quia ſui juris non ſunt, ſed parentum, poſſint & debeant eorum voluntate Eccleſiæ ſubjici: nec ulla fit eis injuria, ſed ingens confertur beneficium, licet ex baptiſmo conſequatur obligatio obſervandi Eccleſiæ leges. Sic in foro ſive interno, ſive externo teneretur quis ſolvere impenſas, quas alter ſine ejus mandato fecit, ut equum, aut bovem errantem domum ejus reduceret. Ejuſmodi enim officia caritatis dicuntur apud Juriſperitos quaſi contractus, quia habent eandem vim obligandi, ac contractus proprie dicti.

CAPUT VIII.

Poſſuntne baptizari Judæorum & Infidelium infantes invitis parentibus?

R. 1. POſſunt valide; eſt contra Durandum & paucos alios.

Probatur, quia nihil deeſt in ejuſmodi Baptiſmo ad veritatem Sacramenti: *Non... ſcriptum eſt*, inquit Sanctus Auguſtinus Epiſtola 98. alias 23. ad Bonifacium num. 2. *Niſi quis renatus fuerit ex parentum voluntate .... ſed niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto*. Et infra num. 5. „ offeruntur ...
„ parvuli ad percipiendam ſpiritualem gratiam, non
„ tam ab eis, quorum geſtantur manibus ... quam
„ ab univerſa ſocietate Sanctorum ... tota ...
„ mater Eccleſia, quæ in Sanctis eſt, facit, quia tota omnes, tota ſingulos parit. „

Difficultas eſt utrum id fieri poſſit licite?

R. 2. Filii hæreticorum poſſunt licite baptizari invitis Parentibus. Probatur 1. Quia parentes, utpote jam baptizati, Eccleſiæ ſubditi ſunt, ac proinde cogi poſſunt ad ſervandas ejus leges. 2. Quia Eccleſia ſemper probavit leges Imperatorum contra hæreticos latas, „ Cur ... non cogeret Eccleſia, *inquit*

„ *S. Au-*

„ *S. Auguſtinus Epiſt.* 185. *alias* 50. *cap.* 6. *num.* 23.
„ perditos filios ut redirent, ſi perditi filii alios co-
„ gerent ut perirent? *Et paullo ante num.* 22. ubi
„ eſt, quod .... clamare conſueverunt, liberum
„ eſt credere, vel non credere? Cui Chriſtus vim
„ intulit? ... Ecce habent Paulum Apoſtolum; agno-
„ ſcant in eo prius cogentem Chriſtum, & poſtea
„ docentem, prius ferientem, & poſtea conſolan-
„ tem „: nempe Act. 9.

R. 3. Filii mancipiorum licite baptizari poſſunt invitis parentibus, quia tam ipſi quam parentes ſunt ſub dominio dominorum, poſſuntque abſque injuria parentibus ſubtrahi. Idem dicendum de his qui jure *belli* capti ſunt, qui ita in victoris poteſtatem veniunt, ut fas ei ſit illos parentibus eripere, vel etiam vendere; ſicque excuſantur Mathathias & amici ejus, qui circumciderunt pueros quotquot invenerunt incircumciſos in finibus Iſrael, 1. Mach. 2. verſ. 46. quanquam dici poteſt eos non paganorum, ſed Judæorum filios circumcidiſſe.

R. 4. Una eſt Theologorum ſententia filios infidelium, qui nequidem civiliter Chriſtianis Principibus ſubditi ſunt, illicite baptizari reluctante utroque parente, niſi jamjam ſint morituri. Ratio eſt, quia, vel illi infantes ſubtraherentur patriæ poteſtati, vel non: primum fieri non poteſt ſine injuria parentum; quibus jus a natura conceſſum eſt educandi & inſtituendi filios nondum rationis compotes: ſecundum vero exponeret Sacramentum evidenti periculo profanationis, cum liberi curæ parentum infidelium dimiſſi, eorum ſuperſtitionem infallibiliter ſequantur.

Dixi 1. *Reluctante utroque parente:* Si enim vel ſola mater ſit Chriſtiana, cum & ipſa jus habeat inſtituendæ prolis, infans invito patre infideli licite baptizabitur. Ita ſanxit Conc. Tolet. IV. cap. 62.

Dixi 2. *Niſi illi infantes jamjam ſint morituri*; Quia tunc nec eriperentur paternæ poteſtati, nec Baptiſmus profanationi exponeretur.

Sed controvertitur in Scholis, num filii Judæorum, & aliorum infidelium non baptizatorum, qui

Prin-

Principibus Chriſtianis civiliter ſunt ſubditi, poſſint licite baptizari, invitis parentibus?

Affirmat Scotiſtarum Schola: 1. Quia Baptiſmus eſt juris divini, cui cedere debet jus paternum in filios: *Obedire* enim *oportet Deo magis, quam hominibus*, Act. 5. 2. Quia parentes jus non habent prohibendi quominus liberi baptizentur: cum jure divino teneantur, tum ſibi, tum filiis providere de medio ad ſalutem neceſſario; Deus enim conceſſit illis poteſtatem in filios in ædificationem, & non in deſtructionem, ut dicitur, 2. Cor. cap. 13. Unde ſi pater Judæus in filium crudeliter ſæviret, Princeps, cui politice ſubditus eſt, poſſet & deberet ſubvenire injuſte oppreſſo, illumque ſubtrahere paternæ tyrannidi. 3. Scriptum eſt Eccli. 17. v. 12. *Mandavit illis unicuique de proximo ſuo*, quanto magis iis, qui ideo præſunt, ut ſaluti ſubditorum invigilent? 4. Multi Principes Chriſtiani laudantur, qui Judæos ſibi politice ſubditos vi & minis ad amplectendam Religionem Chriſtianam compulerunt, ut Chilpericus Francorum Rex, ex Gregorio Turonenſi lib. 6. Hiſt. cap. 17. Siſebutus in Hiſpania; Carolus Magnus in Germania. Nihilominus.

R. 5. Cum S. Thom. 2. 2. quæſt. 10. art. 12. & ejus Schola, aliiſque communiter Theologis: nefas eſt baptizare parvulos, invitis eorum parentibus infidelibus, civiliter dumtaxat ſubditis.

Prob. 1. ex conſtanti uſu Eccleſiæ, quæ ut obſervat S. Thom. cit. art. 12. nunquam egit apud Imperatores etiam Religionis Chriſtianæ amplificandæ ſtudioſiſſimos, ut ejuſmodi infideles cogerent ſacra noſtra ſuſcipere, iiſque parvulos ſuos initiare, quin improbavit, ſi quando ex Principibus Chriſtianis aliqui minas & verbera in hanc rem adhibuerint. Illud patet, tum ex S. Gregorio Magno, tum ex Concilio IV. Toletano, cui ſexaginta duo Epiſcopi ſubſcripſere.

Sanctus quidem Gregorius lib. 1. Epiſt. 45. ſic ſcribit: „ intentionem quidem hujuſmodi laude di„gnam cenſeo, ſed timeo ne animarum, quas eripi„ vo-

„ volumus, diſpendia ſubſequantur; dum enim quiſ-
„ piam ad Baptiſmatis fontem, non prædicationis ſua-
„ vitate, ſed neceſſitate pervenerit, ad priſtinam ſu-
„ perſtitionem remeans, inde deterius moritur, unde
„ renaſci videbatur *Et lib.* 2. *Epiſt.* 52. Nova atque
„ inaudita eſt illa prædicatio, quæ verberibus exigit
„ fidem.

Concilium quoque Toletanum quartum tria ſanxit; primum, ne quiſquam Judæus aut quivis infidelis ad fidem cogatur: „ De Judæis, *inquit*, *cap.* 56. præci-
„ pit ſancta Synodus nemini deinceps ad credendum
„ vim inferri; cui enim vult Deus, miſeretur, &
„ quem vult, indurat; non enim tales inviti ſalvandi
„ ſunt, ſed volentes, ut integra ſit forma juſtitiæ. „
Secundum, ut compellantur ſervare Eccleſiæ leges qui olim baptizati ſunt, quamvis inviti; quia quævis externa coactio liberum & voluntarium prorſus non tollit. „ Qui autem, *pergit eodem capite*, jampridem ad
„ Chriſtianitatem coacti ſunt venire (ſicut factum eſt
„ temporibus religioſiſſimi Principis Siſebuti), quia
„ jam conſtat eos Sacramentis divinis ſociatos Baptiſ-
„ mi gratiam ſuſcepiſſe . . . . . Oportet ut fidem,
„ quam etiam vi, vel neceſſitate ſuſceperunt, tenere
„ cogantur, ne nomen Domini blaſphemetur. „ Tertium, cap. 59. ut ſeparentur filii jam baptizati a parentibus infidelibus. „ Judæorum filios, vel filias, ne
„ parentum ultra involvantur erroribus, ab eorum
„ conſortio ſeparari decernimus.

Ergo contemni debent exempla in confirmationem oppoſitæ ſententiæ allata; cum ab Eccleſia fuerint improbata; quamquam Carolus Magnus non receſſit a legibus in Concilio Toletano ſancitis; namque primo, devicerat Saxones rebelles, ac proinde jure belli potuit tollere eorum filios. Secundo, non erant Pagani, ſed apoſtatæ a Religione Chriſtiana, ut probat Baronius: atqui hæretici & apoſtatæ cogi poſſunt ex Concilio Toletano quarto: Ergo. 3. Alcuinus (cui fides adhiberi debet magis, qnam Guillelmo Malmesburienſi; cum eſſet familiaris Carolo Magno, & in ejus comitatu), Epiſt. 7. ad Carolum Magnum, ipſi gratulatur ob

ob clementiam Saxonibus exhibitam; „ Ecce, *inquit*, „ quanta devotione & benignitate pro dilatatione nomi„ nis chriſtiani duritiam infidelis populi Saxonum per „ veræ ſalutis conſilium emollire laboraſti; „ Perſuaſum quippe erat Alcuino prædicatores paganorum debere uti pacificis & prudentibus verbis, quemadmodum ſcribit ad Archarium regalis Palatii, „ ne, *in*„ *quit*, ſi cogantur, fallaciter Baptiſmum ſuſcipiant.

Probatur 2. ratione, quam affert S. Thomas cit. art. 2. „ Quandiu.... uſum rationis non habet puer, „ non differt ab animali irrationali. Unde ſicut bos „ vel equus eſt alicujus, ut utatur eo cum voluerit „ ſecundum jus civile, ſicut proprio inſtrumento: ita „ de jure naturali eſt, quod filius, antequam habeat „ uſum rationis, ſit ſub cura parentum. Unde contra „ juſtitiam naturalem eſſet, ſi.... a cura parentum „ ſubtrahatur, vel de eo aliquid ordinetur invitis „ parentibus. Poſtquam autem incipit habere uſum li„ beri arbitrii; jam incipit eſſe ſuus, & poteſt, quan„ tum ad ea quæ ſunt juris divini, vel naturalis, ſi„ bi ipſi providere. Et tunc eſt inducendus ad fidem „ non coactione, ſed perſuaſione: & poteſt etiam in„ vitis parentibus, conſentire fidei, & baptizari.

Ad ſingula momenta oppoſitæ ſententiæ reſpondeo ſigillatim.

Ad primum, Nego præceptum naturale debere cedere poſitivo Dei præcepto; quia præterquam quod utrumque eſt divinum, cum Deus ſit auctor legis naturalis, præceptum naturale eſt magis neceſſarium, quam poſitivum, adeoque in concurſu præferendum. Hinc eſt, quod uxor, aut filius familias votum implere non debeat repugnante marito, aut patre, ut dictum eſt, ubi de voto, quamvis obligatio voti ſit juris divini. Nec dici poteſt hominem præferendo legem naturalem, obedire hominibus magis quam Deo; cum obſequatur Deo præcipienti, ut præferatur lex naturalis poſitivæ, utpote magis neceſſaria.

Ad ſecundum, unicuique Deus mandavit de proximo ſuo, ſcil. ut periclitanti ſubveniat fraternæ caritatis correctione, &, ut loquitur ſanctus Gregorius,

præ-

prædicationis & exhortationis ſuavitate, non vero violenta coactione, niſi ſit ſuperior. Porro Eccleſiæ nullam habet juriſdictionem in infideles non baptizatos; Principibus vero politicis competit quidem juriſdictio temporalis in infideles civiliter ſubditos, quæ ipſis præcipere poſſunt, quæ conferunt ad Reipublicæ pacem, & punire, ſi eam perturbent, ſi in proprio filios, qui ſunt corporis politici membra, crudelius agant; ſed eorum poteſtas non extenditur ad ea, quæ ſunt ſupernaturalis ordinis.

Ad tertium: licet omnis poteſtas data ſit a Deo in ædificationem, homines tamen ea plerumque abutuntur, ſicut qualibet alia re ſibi a Deo conceſſa, puta ſanitate, pecunia, vino, &c. Sed nunquid propterea fas erit iſta ab eis auferre?

CAPUT IX.

De neceſſitate Baptiſmi.

Q. 1. B*Aptiſmus eſtne ad ſalutem neceſſarius?* Manichæi, ex S. Auguſtino lib. de Hæreſibus cap. 46. Baptiſmum in aqua nihil cuiquam perhibent ſalutis afferre, nec quenquam eorum, quos decipiunt, baptizandum putant.

Pelagiani peccatum originale negantes, docuerunt ſine baptiſmo haberi poſſe vitam quandam beatam & æternam, ſed ad regnum Dei non perveniri niſi per Baptiſmum, Chriſto dicente Jo. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Diſtinctionem autem illam inter vitam æternam & regnum Dei, contra expreſſa Scripturæ verba a Pelagianis effictam demonſtrat S. Auguſt. ſerm. 14. de verbis Apoſtoli, nunc autem 294. quod enim Chriſtus Dominus regnum vocat Matth. 25. v. 34. nominat vitam æternam v. 46. *Ibunt*, inquit, *hi in ſupplicium æternum, juſti autem in vitam æternam.*

So-

Socinianos etiam, qui in Baptiſmo non agnoſcunt niſi ſymbolum exterius fidem excitans, Sacramenti neceſſitatem negare neceſſe eſt. Contra hos hæreticos ad quæſtionem propoſitam.

R. De fide eſt Sacramentum Baptiſmi; neceſſarium eſſe neceſſitate medii, ſaltem in voto; dico, ſaltem in voto, nam ubi Sacramentum percipi non poteſt, Baptiſmus flaminis, & Baptiſmus ſanguinis, qui dicunt Sacramentum in voto, ſupplere poſſunt, ut patebit ex mox dicendis.

Probatur 1. ex Scriptura, Joann. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei:* Illud enim dicitur neceſſarium neceſſitate medii, ſine quo, etiamſi in aliqua hypotheſi ſupponatur impoſſibile, finis obtineri non poteſt; ſic alimenta neceſſaria ſunt neceſſitate medii ad vitam animalem conſervandam, quia iis deficientibus, animal interire neceſſe eſt; atqui ex laudato textu ſine Baptiſmo non patet ingreſſus in regnum Dei, quod eſt ultimus finis & vita æterna: Ergo.

Probatur 2. ex Traditione.

Tertullianus lib. de Baptiſmo cap. 17. de eo qui periclitantem non baptizavit, *reus erit*, inquit, *perditi hominis*.

S. Chryſoſtomus hom. 3. in cap. 1. Actuum, de Epiſcopo ait: „Si vel unus tantum decedat non initiatus, nonne totam ipſius ſubvertit ſalutem? unius „enim animæ perditio tantam habet jacturam, ut „nulla ratione æſtimari poſſit.

Concilium Carthaginenſe quartum Epiſtola Synodica ad Innocentium I. ſic ſcribit: „Quicunque negat parvulos per Baptiſmum Chriſti a perditione liberari, „& ſalutem percipere ſempiternam; anathema ſit.„ Similia habet Concilium Milevitanum Epiſt. ad eundem ſummum Pontificem, qui in ſua reſponſione eandem ſententiam confirmavit.

Concilium Trident. ſeſſ. 7. can. 5. de Baptiſmo; „Si quis dixerit Baptiſmum liberum eſſe, hoc eſt, „non neceſſarium ad ſalutem: anathema ſit.

Dices: Gabriel Biel in quartum, Joannes Gerſon in con-

concione habita in Feſto Nativitatis Beatæ Virginis coram Synodo Conſtantienſi generali, parentes hortatur Deum orare pro pueris in materno utero morituris; „ Quis enim ſcit, *inquit*, ſi forte exaudiat? „ Cardinalis item Cajetanus in tertiam partem S. Thomæ ad articulum 11. quæſt. 68. „ Dicendum, *inquit*, ſub conditione tamen parvulos in uteris maternis periclitantes poſſe ſalvari, ſicut dictum eſt de infantibus, qui non poſſunt baptizari. „ Immo Concilium Tridentinum, teſte Palavicino in ſua hiſtoria, pepercit ſententiæ Cajetani, nec voluit audire, qui eam damnandam aſſerebant; ergo ſaltem de fide non eſt Baptiſmum eſſe neceſſarium neceſſitate medii.

R. 1. Cum S. Auguſtino lib. 1. de peccat. meritis cap. 23. „ Nulla .... ex noſtro arbitrio præter Baptiſmum Chriſti, ſalus æterna promittatur infantibus, quam non promittit Scriptura divina, humanibus ingeniis præferenda.

R. 2. Pium V. juſſiſſe expungi illam ſententiam ex commentariis Cajetani, utpote contrariam doctrinæ Eccleſiæ, quæ nunquam pro infantibus ſine Baptiſmo defunctis oravit; ſed eos ita a communione fidelium excluſit, ut nequidem ſepulturam Chriſtianorum ipſis conceſſerit: ideo autem Concilium Tridentinum Cajetani doctrinam expendere noluit, quia ex eodem Palavicino, ejuſmodi materia non pertinebat ad controverſias, propter quas ſopiendas Pâtres convenerant.

R. Denique etiamſi extraordinarie Deus nonnullis infantibus ſalutem ſine Baptiſmo conceſſerit, ut referunt quædam hiſtoriæ; proptereaque Theologi in objectione laudati, miſericordiam divinam obnixius implorandam pro parvulis in utero periclitantibus ſuaſerint, nihilominus ſtabit catholica propoſitio, Baptiſmum a Chriſto Domino inſtitutum eſſe, uti remedium unicum ad peccatum originale delendum, & vitam æternam obtinendam. Sic alimenta ſimpliciter dicuntur neceſſaria vitæ animali, quamvis Deus aliquos ſine cibo extraordinarie ſervaverit incolumes.

Q. 2. *Baptiſmus eſtne etiam neceſſarius neceſſitate præcepti?*

R. Eſt

R. Eſt adultis neceſſarius, quia ratio naturalis dictat conſulendum propriæ ſaluti, & aſſumenda media, ſine quibus obtineri non poteſt. Hinc graviter peccaret, cenſereturque ſui ipſius homicida, qui omnem cibum rejiceret.

Dixi, *adultis;* Nam parvuli capaces præcepti non ſunt, cum non habeant uſum propriæ voluntatis. Unde ſi ſine Baptiſmo decedant, non damnantur tanquam præcepti tranſgreſſores, nec præciſe propter omiſſum Baptiſmum, ſed propter originalem maculam. Et hoc extendendum ad infideles negativos, hoc eſt, ad illos, qui de Chriſto Domino & ejus Evangelio nihil quidquam audire potuerunt. Hi quippe pereunt, non quia baptizati non ſunt, ſed quia in peccatis ſuis moriuntur.

Q. 3. *Sacramentum Baptiſmi eſt ne omnibus hominibus neceſſarium?*

Calvinus lib. 4. Inſtitut. cap. 16. negavit eſſe neceſſarium fidelium liberis, atque ad ſtabiliendum ſuum errorem abutitur his Scripturæ textibus, Geneſeos 17. ubi Deus fœdus ſtatuit cum Abraham his verbis: *Statuam pactum meum inter me & te, & inter ſemen tuum poſt te in generationibus ſuis fœdere ſempiterno, ut ſim Deus tuus, & ſeminis tui poſt te,* Rom. 11. verſ. 16. *Quod ſi delibatio ſancta eſt, & maſſa; ſi radix ſancta, & rami,* 1. ad Cor. 7. verſ. 14. *Sanctificatus eſt enim vir infidelis per mulierem fidelem: & ſanctificata eſt mulier infidelis per virum fidelem, alioquin filii veſtri immundi eſſent; nunc autem ſancti ſunt.* Contra hunc errorem.

R. Univerſalis Eccleſiæ conſtans eſt doctrina, Sacramentum Baptiſmi eſſe omnibus omnino hominibus, etiam fidelium liberis, neceſſarium.

Probatur 1. ex Scriptura, quæſt. 3. Joannis cap. ſæpius laudato: *Niſi quis renatus &c.* Neminem excipit a lege Baptiſmi, ut advertit S. Ambroſius lib. 2. de Abraham capite ultimo: „ Nullum excipit, *inquit*, „ non infantem, non aliqua neceſſitate præventum.

Probatur 2. ex Traditione Eccleſiæ, quæ ſemper aſſeruit parentes Chriſtianos non poſſe niſi per Baptiſmum

mum ſaluti filiorum conſulere. Enimvero eos ſpectant gravia illa monita SS. Patrum prima noſtra reſponſione laudata, Baptiſmum parvulorum non eſſe negligendum, reum eſſe hominis perditi, qui infantem ſine Baptiſmo decedere permiſerit: „ Cum Dominus, *inquit* „ *S. Cyprianus Epiſtola* 59. *ad Fidum*, in Evangelio „ ſuo dicat, Filius hominis non venit animas .... „ perdere, ſed ſalvare, quantum in nobis eſt, ſi fieri poteſt, nulla anima perdenda eſt ... ſi ... a Baptiſmo ... nemo prohibetur, quanto magis prohibere non debet infans, qui recens natus nil peccavit, niſi quod ſecundum Adam carnaliter natus, contagium mortis antiquæ prima nativitate contraxit? „ Certe non intonant iſta parentibus infidelibus, qui ritum Baptiſmi velut ſuperſtitioſum contemnunt. Sed clarius S. Auguſtinus libro de dono perſeverantiæ cap. 12. n. 31. ubi luget miſeram ſortem parvulorum, qui e vita rapiuntur dum pii parentes ipſis ſubvenire feſtinant: „ Quid etiam, *ait*, quod „ aliquando parvulis infidelium filiis potuit, ne irent „ in damnationem, & filiis fidelium non potuit Baptiſmate ſubveniri?

Ad textus a Calvino oppoſitos reſpondeo.

Ad primum, Deus Geneſis 17. ſolum promittit Abrahæ, quod poſteri ejus futuri ſibi ſint in populum peculiarem. Quod autem hæc promiſſio non pertineat ad ordinem gratiæ, Calvinus advertere debuit multos Abrahæ filios fuiſſe reprobos, quia, ut obſervat Apoſtolus Rom. 9. *Non qui filii carnis, hi filii Dei; ſed qui filii ſunt promiſſionis*. De Jacob quippe & Eſau antequam nati fuiſſent, aut quidquam boni aut mali egiſſent, *ut ſecundum electionem propoſitum Dei maneret ... ſcriptum eſt: Quia major ſerviet minori ... Jacob dilexi, Eſau autem odio habui*. Denique ex fœdere, quod Deus cum Abrahamo pepigit, omnes ejus poſteri, nullo excepto, debebant circumcidi: ergo cum in nova lege Baptiſmus ſuccedat circumciſionis, omnes fidelium liberi lege Baptiſmi aſtringuntur.

Ad ſecundum, vult ſolum Apoſtolus cit. cap. 11.

ad Rom. Deum non abſolute & in æternum repuliſſe plebem ſuam, ideſt Iſraelitas, quorum adoptio eſt filiorum & gloria & teſtamentum, quorum etiam patres ſunt primitiæ, ſeu delibatio; cum enim Deus benedicere ſoleat maſſæ, ſeu cumulo propter primitias inde ſibi oblatas, ſperandum eſt ipſum reliquias Iſrael collecturum ſaltem in fine mundi. Legatur caput integrum & patebit eſſe prorſus alienum a propoſito.

Ad tertium, ex cap. 7. 1. ad Cor. ductum, Apoſtolus manifeſte non loquitur de ſanctitate proprie dicta; nunquid enim maritus infidelis vere ſanctus eſt propter cohabitationem cum uxore fideli? abſit: diſpoſitive ergo ſanctus eſt, quatenus converſatio cum uxore fideli diſponit illum ad fidem, ſicque fit Candidatus fidei, ut ſcribit S. Hieronymus lib. 1. cont. Jovinian. Idem quoque de eorum liberis dicendum, non enim deſunt exempla parvulorum, *quos*, inquit S. Auguſtinus, *ad Chriſtanos faciendos voluntas unius parentis evinxerat*. Ita quoque hunc locum interpretatur Tertullianus lib. 1. de anima c. 39. ubi vocat filios, quorum vel unus parens eſt fidelis, deſignatos ſanctitati & ſaluti.

Addo hujuſmodi infantes dici ſanctos ſanctitate legali, & exteriori, hoc eſt, legitimos, non vero ſpurios. Eo enim loci docet Apoſtolus matrimonium inter fideles contractum, non evadere illicitum per converſionem unius, puta uxoris, ac proinde illam debere cohabitare cum marito, ſi ille conſentiat, quia ſi ſeparentur, filii eorum immundi, ideſt, ſpurii & illegitime haberentur; ſervato autem conjugali vinculo, ſancti ſunt, ideſt, mundi, & legitimi reputantur.

CAPUT X.

Utrum Baptiſmus ſanguinis, & Baptiſmus flaminis aliquando ſuppleant Baptiſmum fluminis?

R. Baptiſmus tum ſanguinis, tum flaminis ſupplent Baptiſmum fluminis, ſed diverſo modo. Tres reſponſionis ſunt partes.

Prima pars, quæ eſt de Baptiſmo ſanguinis, probatur. Qui ſanguinem fundunt Chriſti cauſſa, vel ſunt adulti, vel infantes; atqui ſive adulti, ſive infantes effuſione proprii ſanguinis pro Chriſto gratiam Sacramenti Baptiſmi conſequuntur: Ergo.

Minor quoad adultos probatur ex Scriptura, Matth. 10. verſ. 32. *Omnis ergo, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cœlis eſt:* in quem locum ſic ſcribit ſanctus Cyprianus, Epiſt. 73. ad Jubajanum: „ Nunquid poteſt vis „ Baptiſmi major eſſe, aut potior quam confeſſio, ut „ quis coram hominibus Chriſtum confiteatur?

Et ſanctus Auguſtinus lib. 13. de Civit. Dei c. 7. „ Quicunque, *inquit* . . . non percepto regenerationis „ lavacro pro Chriſti confeſſione moriuntur, tantum „ eis valet ad dimittenda peccata, quantum ſi abluerentur ſacro fonte Baptiſmatis. Qui enim dixit, *Si „ quis non renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non „ intrabit in regnum cœlorum,* alia ſententia iſtos fecit exceptos, ubi non minus generaliter dixit: „ Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.

Dices: ex Concilio Tridentino ſeſſ. 6. cap. 4. translatio a peccato ad juſtitiam poſt Evangelium promulgatum ſine lavacro regenerationis; aut ejus voto, fieri non poteſt: Ergo.

Nego conſeq. Nam præterquamquod Tridentini Patres loquuntur de caſibus ordinariis, in Martyrio includitur votum Sacramenti Baptiſmi, ſaltem implicitum.

Inſta-

Inſtabis: S. Cyprianus epiſt. 54. ad Cornelium, ſic ſcribit: „ Nec quiſquam dicat, qui Martyrium tol-„ lit, ſanguine ſuo baptizatur, nec pax illi ab Epiſ-„ copo neceſſaria eſt habituro gloriæ ſuæ pacem, & „ accepturo majorem de Domini dignatione merce-„ dem. „ Ergo S. Cyprianus non exiſtimavit Martyrium ſupplere Baptiſmum.

Nego conſeq. Eo enim loci ſanctus Martyr contendit ſolum armandos eſſe fideles Sacramentorum perceptione, priuſquam ineant periculoſum illud certamen: „ Ut quos, *inquit* . . . hortamur ad prælium, non „ inermes, & nudos relinquamus . . . . Idoneus eſſe „ non poteſt ad martyrium, qui ab Eccleſia non ar-„ matur ad prælium, & mens deficit, quam non re-„ cepta Euchariſtia erigit, & accendit.

Eadem Minor quoad infantes probatur exemplo ſanctorum Innocentium, quos Eccleſia a primis ſæculis veneratur, ut qui fidem non loquendo, ſed moriendo confeſſi ſint. Tanta vero eſt precum Eccleſiaſticarum auctoritas, ut legem credendi ſtatuat lex ſupplicandi, ex S. Proſpero in reſp. ad cap. Gall. „ Horum memoria, *inquit Orig. hom. in varia Evange-„ lii loca*, ſemper ut dignum in Eccleſiis celebratur, „ ut ipſa Bethlehem, in qua natus eſt Dominus, primitias Martyrum obtuliſſe videatur. „ Et S. Auguſt. ſerm. 373. alias 66. de diverſis, num. 3. „ O par-„ vuli beati, *inquit*, modo nati... nondum luctati, „ jam coronati: ille de veſtra corona dubitaverit in „ paſſione pro Chriſto, qui etiam Baptiſmum parvulis „ prodeſſe non exiſtimat Chriſti.

Dices 1. Innocentes ab Herode occiſi, circumciſionis beneficio ſalvati ſunt: ergo illorum exemplum trahi non debet ad infantes, qui, non percepto Baptiſmo, propter Chriſtum occiduntur.

Nego antecedens: Herodes enim occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus a bimatu & infra. Matth. 2. ergo non ſolos circumciſos, ſed & eos, qui nondum attigerant octavum diem, quo circumciſio celebrabatur. Deinde Eccleſia ſollicite non inquiſivit, quinam ex iis circumciſi

fue-

fuerint, ſed omnes indiſcriminatim ſemper coluit ut Martyres propter paſſionem.

Dices 2. Infans, quem mater geſtat in utero, dum illa baptizatur, non cenſetur baptizatus ex dictis: ergo nec pro Martyre habendus eſt, ſi dum torquetur mater pro Chriſto, ipſe in utero ejus præfocetur.

Nego conſeq. Diſparitas eſt quod infans in utero materno incluſus, ſit perſona a matre diſtincta, ac proinde de ſacro fonte ſeparatim abluenda. Hinc ſi fœtus prodeat monſtroſus, præſumaturque in eo duplex anima propter duplex caput, aut pectus, effundenda eſt aqua ſuper utrumque caput, aut pectus, dicendo abſolute in prima effuſione: *Ego te baptizo, &c.* In altera vero ſub conditione: *Si non es baptizatus, ego te baptizo, &c.* At matre propter Chriſtum patiente, infans, quem geſtat, vere Chriſti cauſſa interficitur, nec in materno, ſed in proprio ſanguine abluitur, & ita Martyr effectus in cælum avolat.

Secunda pars, quæ eſt de Baptiſmo flaminis. Probatur 1. ex Scriptura, quæ ſalutem promittit Deum invocantibus, & diligentibus, Joelis 2. *Qui invocaverit nomen Domini, ſalvus erit*, Joann. 14. *qui .... diligit me, diligetur a Patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum.*

Probatur 2. ex Patribus.

Sanctus Ambroſius in oratione funebri Valentiniani junioris, & adhuc catechumeni, ſic loquitur: *Quem in Evangelio generaturus eram, amiſi: ſed ille non amiſit gratiam, quam popoſcit .... quod ſi Martyres ſuo abluuntur ſanguine, & hunc ſua pietas abluit & voluntas.*

Sanctus Auguſtinus lib. 4. de Baptiſmo cap. 22. num. 29. *Invenio*, inquit, *non tantum paſſionem pro nomine Chriſti, id, quod ex baptiſmo deerat, poſſe ſupplere, ſed etiam fidem, converſionemque cordis, ſi forte ad celebrandum myſterium baptiſmi in anguſtiis temporum ſuccurri non poteſt.*

Sanctus Bernardus auctoritate SS. Ambroſii & Auguſtini fretus, Epiſt. 77. ad Hugonem Victor. cap. 2.

 cum

cum quadam acrimonia inſectatur anonymum, qui contra communem Catholicorum ſententiam aſſerebat neminem poſſe ſalvari, niſi Baptiſmo in re ſuſcepto, vel Martyrio: „ Ab his ... duabus columnis (Au„ guſtinum loquor, & Ambroſium) crede mihi diffi„ cile avellor. Cum his, inquam, me aut errare, aut „ ſapere fateor; credens & ipſe ſola fide hominem „ poſſe ſalvari, cum deſiderio percipiendi Sacramen„ tum: ſi tamen pio adimplendo deſiderio mors anti„ cipans, ſeu alia quæcunque vis invincibilis obviarit: „ Vide etiam ne forte ob hoc Salvator cum diceret, „ *qui crediderit*, *& baptizatus fuerit*, *ſalvus erit*, „ caute & vigilanter non repetierit, *qui vero baptiza„ tus non fuerit*, ſed tantum, *qui vero*, inquit, *non* „ *crediderit*, *condemnabitur:* Nimirum innuens ſolam „ interdum fidem ſufficere ad ſalutem, & ſine ipſa „ ſufficere nihil. Quapropter & ſi Martyrium vicem „ Baptiſmi poſſe implere conceditur, non plane hoc „ facit pœna, ſed ipſa fides. Nam abſque ipſa quid „ eſt martyrium, niſi pœna? Quæ ergo martyrio præ„ ſtat, ut abſque ulla dubietate pro Baptiſmate repu„ tetur, ipſa ita infirma & imbecillis per ſe erit, ut „ quod dare alteri valet, ſola obtinere non valeat.

Dices: ex S. Ambroſio lib. de initiandis c. 4. *Credit catechumenus*, *ſed niſi baptizetur*, *remiſſionem peccatorum non poteſt obtinere*. Et ex S. Auguſtino Tract. 13. in Joann. *quantumcumque .... catechumenus proficiat*, *adhuc ſarcinam iniquitatis ſuæ portat*, *niſi cum venerit ad Baptiſmum*. Similia habet S. Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 3. Gennadius quoque lib. de Eccleſiaſticis dogmatibus cap. 74. ſic ſcribit: *Nullum Catechumenum*, *quamvis in bonis operibus defunctum*, *vitam æternam habere credimus*, *excepto martyrio*. Denique Concilium Braccarenſe I. ſic decernit can. 35. *Catechumenis ſine redemptione baptiſmi defunctis nec oblationis ſanctæ commemoratio*, *nec pſallendi impendatur officium*. Ergo baptiſmus flaminis, ſeu votum & deſiderium percipiendi Sacramenti, non ſupplet baptiſmum fluminis.

Diſt. antec. Niſi baptizetur vel actu, vel in voto,

to, Concedo: Niſi baptizetur actu, ſubdiſtinguo, ſi votum baptiſmi non excludat voluntatem peccandi, ne ſit caritate perfectum, Concedo: Si votum excludat voluntatem peccandi, & caritate ſit perfectum, Nego anteced. Sic generatim dicimus lapſos poſt baptiſmum portare ſarcinam peccatorum, donec ea depoſuerint beneficio clavium Eccleſiæ; quamvis ex eis aliquis bonis operibus ſeſe diſponant, quia raro perfecta contritio Sacramentum præcedit. Quanto autem verius id dicitur de iis, qui cum propoſito confitendi differunt de die in diem, alii ad annum, alii uſque ad vitæ extremum, interimque propriis cupiditatibus indulgent? atqui Catechumenorum cauſſa prorſus erat ſimilis, exceptis enim iis revera reſpectu aliorum pauciſſimis, qui ad gratiam regenerationis parabantur eo quo infra dicemus modo; ceteri baptiſmum differebant ad multos annos, aliquando uſque ad ultimam ægritudinem, adeo ut ſi ſpes recuperandæ valetudinis affulgeret, nequidem in morbo abluerentur, quaſi per baptiſmum tempus peccandi amitteretur. *Sonat undique in auribus noſtris*, inquit S. Auguſtinus lib. 1. Confeſſ. cap. 11. *ſine illum, faciat quod vult, nondum enim baptizatus eſt; & tamen in ſalute corporis non dicimus, ſine vulneretur amplius, nondum enim ſanatus eſt*. Contra ejuſmodi procraſtinatione SS. Patres frequenter invehuntur: quin Eccleſia a ſacris Ordinibus arcebat, qui a nomine Græco dicebantur clinici, id eſt, abluti dum in lectulo periculoſe decumberent, & laudatum Concilium Braccarenſe, ut tanto malo efficax remedium afferret, terreretque procraſtinantes Catechumenos, prohibuit ne pro iis, ſi in catechumenatu decederent, ſacrificium offerretur, quemadmodum Eccleſia etiam nunc Eccleſiaſtica ſepultura privandos decernit, qui in Paſchate Euchariſtiam percipere neglexerint. Sed ſeverior illa Concilii Braccarenſis diſciplina non fuit in Eccleſia univerſali, ut conſtat tum ex S. Ambroſio ſupra laudato, tum ex Concilio Toletano XI. quod ejuſmodi ſeveritatem corrigit.

Tertia reſponſionis pars, nempe baptiſmum flami-

nis & baptiſmum ſanguinis non eodem modo ſupplere baptiſmum fluminis, probatur, quia votum, ſeu deſiderium baptiſmi 1. non extenditur ad parvulos, cum non habeant uſum liberi arbitrii, nec capaces ſint ullius actus. 2. non ſupplet in adultis, niſi ſit caritate perfectum. 3. etiamſi ſit caritate perfectum, non tollit, niſi extraordinarie, omnem reatum pœnæ temporalis, quemadmodum baptiſmus in re ſuſceptus. Contra vero Martyrium ſupplet etiam in parvulis, tollit ex opere operato in adultis omnem reatum ſive culpæ, ſive pœnæ temporalis, vincenteſque ſtatim coronat. Unde Sanctus Auguſtinus Serm. 159. alias 17. de verbis Apoſtoli, *injuria eſt*, inquit . . . . . *pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari*. Et citat. lib. 13. de Civitat. Dei cap. 7. Martyrium præfert baptiſmo fluminis, *quid enim pretioſius, quam mors, per quam fit ut & delicta omnia dimittantur, & merita cumulatius augeantur? neque enim tanti ſunt meriti, qui cum mortem differre non poſſent, baptizati ſunt, deletiſque omnibus peccatis, ex hac vita emigrarunt, quanti ſunt hi, qui mortem, cum poſſent, ideo non diſtulerunt, quia maluerunt Chriſtum confitendo finire hanc vitam, quam eum negando ad ejus baptiſmum pervenire*.

C A P U T XI.

De effectibus Baptiſmi.

PSeudo-reformati plures effectus Sacramento Baptiſmi effingunt.

1. Inquiunt, Baptiſmus reddit impeccabilem, dicitur enim 1. Joann. 3. *Omnis qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit, quoniam ſemen ipſius in eo manet*.

2. Liberat a lege tum divina, *lex* quippe *juſto non eſt poſita*, 1. Timoth. 1. tum humana, *nolite fieri ſervi hominum*, inquit Apoſtolus 1. Cor. cap. 7.

Unde

Unde Lutherus in cap. 2. Epiſtolæ ad Galatas, *ſi conſcientia dictat, peccaſti, reſponde peccavi: Ergo Deus puniet, & damnabit? non. At lex Dei hoc dicit: Sed nihil mihi cum lege. Quare? quia habeo libertatem*. Et lib. de libertate Chriſtiana, *nulla lege Chriſtiano homini opus eſt, cum per fidem liber ſit ab omni lege*.

3. Omnia vota baptiſmus irritat, quia, inquiunt, in baptiſmo plus vovemus, quam implere poſſimus. Stultus ergo eſt, qui aliquid baptiſmo ſuperaddit, immo Sacramentum injuria afficit, quaſi eſſet inſufficiens.

4. Quæcumque peccata poſt baptiſmum commiſſa remittuntur memoria pacti cum Deo in baptiſmo initi. Unde admodum ipſis diſplicet pœnitentiam vocari a Patribus ſecundam poſt naufragium tabulam, quia baptiſmus ſemper manet integer, nec promiſſiones Dei in eo obſignatæ evacuari poſſunt.

Has impietates & deliria alibi confutamus.

Primam, Tractatu de Gratia, ubi probamus amitti poſſe gratiam ſanctificantem. Secundam Tractatu de Legibus, ubi de Lege Divina, & humana. Tertiam, Tractatu de Religione, ubi de Voto. Quartam, Tractatu de Pœnitentia, ubi aſſeritur eſſe Sacramentum a baptiſmo diſtinctum.

Qui ſunt igitur veri effectus baptiſmatis?

R. S. Chryſoſtomus homil. ad Neophytos duodecim recenſet, his verbis; „ Ecce libertatis ſerenitate „ perfruuntur, qui tenebantur paullo ante captivi; & „ cives Eccleſiæ ſunt, qui fuerant in peregrinationis er„ rore, & juſtitiæ in ſorte vocantur, qui fuerant in „ confuſione peccati. Non enim tantum ſunt liberi, „ ſed ſancti: non tantum ſancti, ſed & juſti, non ſo„ lum juſti, ſed & filii, non ſolum filii, ſed & hæ„ redes, non ſolum hæredes, ſed & fratres Chriſti: „ nec tantum fratres Chriſti, ſed & cohæredes, non „ ſolum cohæredes, ſed & membra; non tantum „ membra, ſed & templum, non tantum templum, „ ſed & organa ſpiritus. Vide quot ſunt baptiza„ tis largitates: nonnulli deputant cæleſtem gratiam

„ in peccatorum tantum remiſſione conſiſtere : nos
„ autem honores computavimus duodecim.

1. Itaque baptiſmus mundat ab omni macula peccati tum originalis, tum actualis juxta illud Apoſtoli Roman. 8. *Nihil ergo nunc damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Jeſu*. Hinc Sanctus Hieronymus epiſtola 83. ad Oceanum, *omnia*, inquit, *in baptiſmate condonata ſunt crimina, nec poſt indulgentiam Judicis eſt metuenda ſeveritas, dicente Apoſtolo*, & hæc quidem fuiſtis, ſed abluti eſtis. Mirabile quidem eſt in oculis noſtris, ſed credibile facit nimis meritum Sanguine Chriſti Domini, qui oblatus eſt *ad multorum exhaurienda peccata*, Hebr. 9. quique ſeipſum *tradidit pro ea* (Eccleſia) *ut illam ſanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam, non habentem maculam, aut rugam*, Epheſ. 5.

2. Baptiſmus delet omnem reatum pœnæ, ita ut ex Concilio Tridentino ſeſſ. 5. de peccato originali, *nihil prorſus eos* (baptizatos) *ab ingreſſu cœli remoretur*. Et Eugenius IV. in ſuo Decreto pro Armenis; *baptizatis*, inquit, *nulla pro peccatis præteritis injungenda eſt ſatisfactio, ſed morientes antequam culpam aliquam committant, ſtatim ad regna cœlorum, & Dei viſionem perveniunt*.

Probatur autem ex conſtanti Eccleſiæ Traditione, quæ Scripturæ textus mox laudatos ad remiſſionem pœnæ temporalis ſemper extendit, nullumque pœnale opus Neophytis injunxit. *Nec poſt indulgentiam*, inquiebat ſupra Sanctus Hieronymus, *judicis eſt metuenda ſeveritas*. Et Sanctus Auguſtinus Enchir. cap. 64. *Hac ergo . . . . . magna indulgentia . . . . incipit hominis renovatio, in qua ſolvitur omnis reatus, & ingeneratus, & additus*; Et lib. 6. contra Julianum cap. 16. *Omni . . . peccato caret, non omni malo, quod planius ita dicitur, omni reatu omnium malorum caret, non omnibus malis*, quia ſcilicet homo per baptiſmum non reſtituitur integritati ſtatus innocentiæ, quæ præter gratiam ſanctificantem complectebatur perfectam ſubordinationem partis inferioris cum ſuperiore, immortali-

talitatem in corpore, & immunitatem a quacumque miſeria; initiatus enim quacumque gratia ſanctificante ornatus, patitur membrorum inobedientiam, & corporis miſerias. Sed ejuſmodi mala non ſunt in illo pœna proprie dicta, quia *caret reatu omnium malorum*, nec remanent ad peccati vindictam, ſed ad virtutis exercitium, ut docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 5. can. 5.

Advertes tamen adultum non ſolvi per baptiſmum ab omni reatu pœnæ temporalis, niſi fuerit ad id ſufficienter diſpoſitus; qui enim abluitur cum affectu ad aliquod peccatum etiam leviſſimum, donec eum pœnituerit, manet ligatus reatu illius culpæ, ac conſequenter reatu pœnæ. Quapropter Eccleſia Catechumenos non ſtatim regenerabat, ſed diuturnis pœnitentiæ, & aliarum virtutum exercitationibus ad gratiam præparabat, ut infra dicetur. Nec Apoſtolos, qui nulla interpoſita mora credentes ſtatim baptizabant, in exemplum trahere licet; ſtupenda enim credentium mutatio, quæ deſcribitur Act. 4. numeranda eſt inter miracula, quibus formabatur Eccleſia. Sed poſtquam deſierunt illa ſigna, utpote Religioni jam ſtabilitæ minus neceſſaria, oportuit ſequi conſuetum gratiæ operandi modum, quæ nonniſi paullatim, & vigilanti Paſtorum diſciplina opus ſuum perficit.

3. Per baptiſmum infunditur gratia ſanctificans, 1. Cor. 6. *Sed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed juſtificati eſtis in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti & in Spiritu Dei noſtri*. Unde S. Auguſt. lib. 1. de peccatorum meritis cap. 9. ait: *Præter quod ſe ad juſtitiam exemplum imitantibus præbuit* (Chriſtus) *dat etiam ſui Spiritus occultiſſimam ... gratiam, quam latenter infundit & parvulis; ſic & ille, in quo omnes moriuntur, præter quod eis, qui præceptum Domini voluntate tranſgrediuntur, imitationis exemplum eſt, occulta etiam tabe carnalis concupiſcentiæ ſuæ tabificavit in ſe omnes ex ſua ſtirpe venientes*. Ex quibus Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 7. merito ſic concludit contra Pſeudo-reformatos: *Juſtificatio . . . . . . non eſt ſola peccatorum remiſſio. ſed & ſanctificatio, & renovatio*

interioris hominis . . . dum . . . per Spiritum ſanctum caritas Dei diffunditur in cordibus eorum , qui juſtificantur , atque ipſis inhæret.

Quam autem magnum, quamque pretioſum ſit illud gratiæ ſanctificantis donum , quomodo animam immutet ac renovet, efficiatque conſortem naturæ divinæ, ut loquitur Apoſtolorum Princeps, conſtituens illam in eſſe divino ſupra omne creatum & creabile: conſule quæ late tradidimus Tractatu de Gratia , a pagina 385. ad paginam 332. ubi expendimus quid nomine doni ſupernaturalis intelligi debeat; hæc enim omnia huc revocanda ſunt , ut habeatur notitia hujuſce effectus baptiſmalis.

Cum autem operari ſequatur eſſe , ſimul cum gratia ſanctificante infunduntur virtutes & Spiritus ſancti dona , veluti quædam ejus appendices , & facultates ſupernaturales ac divinæ , quibus baptizatus fit expeditior ad omnia pietatis officia , etiam ad illa, quæ, ut heroica, communem agendi modum ſuperant, ut fuſe proſecuti ſumus loco cit. pag. 324. & ſeq.

4. Baptiſmus veram tribuit juſtitiam , redditque initiatum perfecte juſtum , *ſed juſtificati eſtis* , ait Apoſtolus ſupra laudatus ; juſtus enim dicitur , qui omnium virtutum habitibus eſt inſtructus, quique diſpoſitus eſt ad implendam omnem juſtitiam: atqui baptizatus ex mox dictis ita inſtructus eſt & affectus : ergo vere eſt juſtus.

5. Baptiſmus Deo gratum reddit baptizatum: quomodo enim Deus non diligeret quem efficit Sanctum, juſtum, & in omnibus conformem ſuæ voluntati? Similitudo enim eſt amoris cauſſa; *Ego*, inquit Prov. 8. *diligentes me diligo.*

6. Baptiſmus filios Dei parit, *non ex ſanguinibus , neque ex voluntate carnis , neque ex voluntate viri , ſed ex Deo*, ut habetur Joann. 1. Quemadmodum autem quod natum eſt ex carne, caro eſt, ita quod natum eſt ex Spiritu, Spiritus eſt, Joann. 3.

Naſcuntur ergo fideles filii Dei ex aqua & Spiritu ſancto, Chriſto teſte, laudato cap. 3. Joann. in quem locum

locum S. Chryſoſt. homil. 15. Joannem ſic ſcribit: *Non amplius mater carnalis, non concubitus, & amplexus; novum jam naturæ noſtræ intexitur opificium a Spiritu ſancto & aqua, quod enim matrix eſt embryoni, hoc aqua fideli*. Deus itaque contulit fonti quod dedit matri: quam comparationem SS. Patribus familiarem egregie proſequitur S. Auguſt. vel quis auctor Serm. 36. de tempore, nunc in Appendice 135. *Pene majori munere*, inquit, *quam Maria, unde ditata eſt. Illa enim ſibi tantum meruit caſtitatem, iſta nobis contulit ſanctificationem: illa meruit ne peccaret; iſta ut peccata purgaret .... illi eſt collata virginitas, iſti donata fœcunditas: illa unum procreavit, & virgo eſt; iſta generat plures, & pura eſt*. Maria quærens quomodo Deo conſecrata Filium pareret, audivit, *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te .... ideoque & quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Filius Dei*. Ipſe idem quoque Spiritus ſanctus, qui in utero virgineo adfuit, in fontem deſcendens aquam fœcundat, ut quod ex ea naſcitur, ſanctum ſit, & Filius Dei vocetur; Filius, inquam, non quidem natura, ſed gratia. *Ea gratia fit ab initio ... homo quicumque Chriſtianus, qua gratia homo ille ab initio ... factus eſt Chriſtus, de ipſo Spiritu & hic renatus, de quo eſt ille natus*, ait S. Auguſtinus lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap. 15.

Fiunt itaque filii Dei in baptiſmo, non per deputationem externam & moralem, ut fit in adoptione humana; ſed per communicationem ejuſdem Spiritus, *quoniam autem eſtis filii*, inquit Apoſtolus Galat. c. 4. *miſit Deus Spiritum Filii ſui in corda veſtra*. Et Rom. 8. *accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum; in quo clamamus, Abba, (Pater,) ipſe enim Spiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro quod ſumus filii Dei*: nimirum ex indita quadam propenſione & fiducia in Deum, qualem communio ejuſdem carnis & ſanguinis efficit inter filium & patrem; propter quam vulgo apud nos dicitur, *le ſang ne peut mentir*. In eo igitur differt ſpiritualis hæc regeneratio a carnali generatione, quod in iſta parentes ſanguinem ſuum filiis communicant,

non ſpiritum, nec egregias animi dotes, puta ſapientiam, fortitudinem, juſtitiam, &c. Unde quod ex eis naſcitur, caro eſt & ſanguis, licet aliquando Regum, vel Heroum ſerie illuſtris: in ſpirituali vero regeneratione Deus, qui Spiritus eſt, filiis ſuis adoptivis proprium tribuit Spiritum, qui eſt ſapientia, juſtitia & omnis virtus; *quicumque enim Spiritu Dei aguntur, ii ſunt filii Dei*, ait Apoſtolus Rom. 8. & rurſus ibid. *Si quis autem Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus*.

Hanc Dei magnificentiam, & ineffabilem doni amplitudinem miratus S. Joannes, ſcribit epiſt. 1. cap. 3. *Videte qualem caritatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur, & ſimus*. Parum videbatur dicere, quod *filii Dei nominemur*, niſi addidiſſet quod revera *ſimus*, ſcilicet ex participatione ejuſdem cum eo Spiritus. Unde Sanctus Gregorius Nyſſenus orat. catechſic concludit: „ Quod naſcitur, eſt neceſſario ejuſ„ dem generis, cujus natura eſt eorum, qui generant, „ qui ex homine naſcitur in vitam inſtabilem: qui ex „ Deo, in vitam immutabilem, & inalterabilem. Si „ ergo ex Deo natus es, oſtende in te eum qui te „ genuit, per illa ex quibus Deum cognoſcimus, „ oportet oſtendere cum Deo conjunctionem, alias „ tibi docet Propheta, & tu fili hominis, non fili „ Dei.

7. Baptiſmus hæredes Dei conſtituit, *ſi autem filii*, inquit Apoſtolus Rom. 8. *& hæredes*. Atque ut amplitudinem hæreditatis perpendamus, ſubdit, *hæredes quidem Dei*, cujus immenſæ ſunt opes, gloria, & poteſtas. Quid ergo aliud præterea ambire poterit, qui non ſolum præſumitur, ſed etiam declaratur Dei hæres? Ad fovendam autem hanc baptizati fiduciam, in Baptiſmo Chriſti, qui noſtri fuit prænuntius, cæli aperti ſunt, *ut diſcas*, ait S. Chryſoſt. hom. 12. in Matth. *etiam tu, cum baptizaris, hoc fieri, Deo te jam ad patriam cæleſtem vocante, nihilque commune cum terra habere ſuadente*.

8. Per baptiſmum non ſolum hæredes, ſed & cohæredes Chriſti efficimur; qui enim, Rom. 8. dixerat, *hæredes quidem Dei*, ſtatim addit, *cohæredes autem*

Chri-

Chriſti. Non ſic Abraham erga Iſaac & Iſmaelem proprios filios naturales & legitimos; poſteriori enim quædam dona contulit, ne divideret hæreditatem cum priori. Deus vero filiis adoptivis cum ſuo unigenito ſecundum naturam ſervat eandem hæreditatem. Mirum quidem, ſed eſt quod forte mireris amplius, nimirum ipſe unigenitus hanc gloriam nobis non ſolum non invidet, ſed eum nobis promeruit, & obnixe poſtulavit; *Volo*, inquit Joann. 17. v. 25. & 26. *ut ubi ſum ego, & illi ſint mecum . . . ut dilectio, qua dilexiſti me, in ipſis ſit, & ego in ipſis. Propter quam cauſſam*, ait Apoſtolus Hebr. 2. *non confunditur fratres eos vocare dicens, Nuntiabo nomen tuum fratribus meis.*

9. Baptiſmus Chriſto nos conjungit, compingitque tanquam membra capiti; *quicunque enim in Chriſto baptizati eſtis*, Gal. 3. v. 27. *Chriſtum induiſtis*. Et verſ. 28. *omnes enim vos unum eſtis in Chriſto Jeſu*, hoc eſt ſecundum interpretationem S. Chryſoſtomi in hunc locum, *eandem formam, eandem figuram habetis omnes, in illum per ſimilitudinem transformati*, adeo ut baptizatus jam non ipſe, ſed Chriſtus in illo vivat, juxta Apoſtolum Galat. 2. ipſe Chriſtus cernatur in vultu, geſtu, & toto habitu baptizati. Ex quibus idem Apoſtolus colligit horrendum eſſe, ſi baptizatus indigne contrectet membra ſua, utpote quæ ſint membra Chriſti. *Neſcitis*, inquit, 1. Cor. 6. *quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti? tollens ergo membra Chriſti, faciam membra meretricis? abſit*, ſcil. tantum ſcelus, vel etiam cogitare, nedum committere.

10. In baptiſmo Fidelis conſecratur templum Spiritus ſancti, juxta illud 1. Cor. 3. *Neſcitis quia templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis?* Hinc Eccleſia eaſdem cæremonias in conſecratione Catechumeni obſervat, quas in dedicatione Templi materialis: purgatur ille exorciſmis, multis precibus Deo dicatur, ſigno Sanctæ Crucis in pluribus corporis partibus ſignatur tanquam res cultui divino dicata, oleo Sancto perungitur, ut innoteſcat ipſum eſſe ab omnibus uſibus profanis ſeparatum, quemadmodum monet Apoſtolus cit. c. 3. *Si quis templum*

Dei violaverit, diſperdet illum Deus, templum enim Dei ſanctum eſt; quod eſtis vos. Et c. 6. *an neſcitis quoniam membra veſtra templum ſunt Spiritus ſancti, qui in vobis eſt, quem habetis a Deo, & non eſtis veſtri?* nempe ut pro libito utamini mente veſtra, oculis, lingua, &c. ſed pro Dei beneplacito, & ad ejus gloriam.

11. Non ſolum per baptiſmum efficimur templa ſed & organa Spiritus ſancti; non enim Spiritus ſanctus habitat in baptizato, ſicut dominus in domo ſua, ſed ſicut anima in proprio corpore, quod vivificat, & agit; quicunque enim Spiritu Dei aguntur, ii ſunt filii Dei, Rom. 8. Et rurſum, *in quo* (Spiritu) *Clamamus, Abba (Pater.)* Et iterum, *ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Hinc naſcitur meritum & valor actionum baptizati.

12. Baptiſmus non tantum delet peccata præterita, ſed efficit ut caveantur futura; dicitur enim 1. Joann. 4. *Qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit, quoniam ſemen ipſius in eo manet.*

Enimvero quemadmodum parentes carnales ſubminiſtrant filiis, quæ reſpondeant generis nobilitati & ſplendori: ſimiliter Deus intuitu gratiæ adoptionis renatos auxiliis neceſſariis adjuvat, ut vitam, quæ filios Dei & regni ejus hæredes decet, inſtituant.

Quidni dixerimus alia Sacramenta eſſe veluti quaſdam baptiſmi appendices, cum ad illa Fideles per baptiſmum jus accipiant tanquam ad paterna bona? Ad quid enim Confirmatio, niſi ut modo geniti in Chriſto infantes creſcant in ſalutem, roborenturque contra mundi errores, delectationes, ac terrores? Cur Euchariſtia, niſi ut ſit panis filiorum, cibus electus, regalis & divinus, quo Deo ſaginantur, Sapientia æterna parvulis lacteſcente, ut loquitur S. Auguſtinus, donec grandiores effecti ad menſam Patris cum Angelis aſſideant?

Character eſt alter Baptiſmi effectus, de quo plura diximus Tract. de Sacramentis in genere cap. 19. pag. 115. Duo tantum characteris baptiſmalis propria addenda

denda ſunt. 1. Character baptiſmalis non ſolum diſtinguit, ſed etiam ornat & illuſtrat baptizatum. Eſt enim inſigne quoddam eximiæ dignitatis, quam per baptiſmum conſecutus eſt, ut obſervat S. Chryſoſt. hom. 2. in ep. ad Epheſ. ubi expendens illa Apoſtoli verba: *In quo ſignati eſtis Spiritu promiſſionis ſancto*, ſic ſcribit: *non jam dicit, quod a ceteris ſepoſiti ſint tantum, aut delecti, ſed quia etiam ſignati, quemadmodum ſi quis eos, quos ſortito ſibi comparavit, velle aliqua familiari nota notiores reddere.* Signati ſunt etiam Iſraelitæ, ſed corporali circumciſionis nota, ut pecora & bruta: nos ſignati ſumus ut filii, ſcilicet Spiritu Sancto nobis ante promiſſo. 2. Character baptiſmalis eſt potentia veluti paſſiva recipiendi Sacramenta, non ex Eccleſiæ diſciplina, ut vult Maldonatus quæſt. de Extrema Unctione reclamantibus omnibus Theologis, ſed ex divina inſtitutione, probaturque ex cap. *Si quis*, de Presbytero non baptizato: in quo decernit Summus Pontifex illum primo baptizandum, deinde reordinandum.

Hic autem meminiſſe debent Paſtores Deum ipſis veluti Pædagogis filios ſuos, tot ac tantis donis ornatos atque ideo ſibi cariſſimos tradidiſſe inſtituendos. Ut ergo injunctum officium perhonorificum quidem, ſed maxime arduum, poſſint implere, frequenter moneant Fideles, eos in baptiſmo hominem exuiſſe, habendoſque ut degeneres, ſi nihil ſupra hominem ſapiant; ſic enim quibuſdam exprobrat Apoſtolus 1. Cor. 3. *Nonne*, inquit, *carnales eſtis, & ſecundum hominem ambulatis?* Non ceſſent ingerere divinæ regenerationis ſplendorem, & Chriſtiani nominis claritatem; ſicut enim nihil ad dicendum copioſius & ſublimius, ita nec ad incitandos animos efficacius, ut S. Aug. lib. 3. de Civ. Dei cap. 4. obſervat ex Varrone inter Paganos doctiſſimo, de quo ſic ſcribit: *Utile eſſe civitatibus dicit* (Varro) *ut ſe viri fortes, etiamſi falſum ſit, Diis genitos eſſe credant; ut eo modo animus humanus velut divinæ ſtirpis fiduciam gerens, res magnas aggrediendas præſumat audacius, agat vehementius, & ob hoc impleat ipſa ſecuritate felicius.*

Por-

Porro ſi fabulæ & mendacia apte ad decipiendum compoſita, id apud Ethnicos poterant, quid ipſa veritas apud Chriſtianos poſſit, olim experta eſt Eccleſia, cum ejus SS. Paſtores ea, qua par eſt, dignitate, animi fortitudine, & inſtantia in ſermonibus ad populum exponerent baptiſmi, & aliorum Sacramentorum ſtupendas virtutes; his enim veluti ſtimulis incitati fideles, quæcunque in Evangelio, & Apoſtolorum ſcriptis ſublimiora & perfectiora leguntur, ea in moribus exprimere ſatagebant. Unde ergo nunc mutatus eſt color optimus, ut verbis propheticis loquar, nomenque Chriſtianum ita ſordeſcit, niſi quia ſilentibus Paſtoribus fideles neſciunt Sacramenta Dei, nec judicant honorem animarum ſanctarum, ut dicitur Sap. 2. In concionibus, quæ magno habentur apparatu, nihil ex profeſſo de ſanctitate & efficacia baptiſmi, nihil de obligationibus initiatorum; totam vim dicendi explicant Miniſtri Verbi Dei contra tranſgreſſiones legis naturalis, quaſi Templa noſtra Philoſophorum Scholæ evaſerint, & quidquid interſerunt de Evangelii perfectione (quæ eſt filiis Dei, hæredibus regni cæleſtis, membris Chriſti, & organis Spiritus Sancti conſentanea morum regula) non ſuſtinent auditores ſe inde urgeri, ut qui ſolum meminerint ſe eſſe filios Adæ, vulneratos & infirmos, qui nedum Evangelii perfectionem ferant, quin ipſam etiam legem naturalem primitus datam homini ſano, & viribus integro, nunc ex parte infirmis levandam, vel ſaltem attemperandam contendunt.

Neque vero credendum eſt tanto malo catecheſes languenti & incompoſito ſtylo, & ad onerandam puerorum memoriam apto, obſiſtere poſſe; iis enim grandiores intereſſe detrectant; tum quia nihil ibi dicitur, quod delectet, aut afficiat voluntatem: tum quia nihil audiunt, niſi quod pueri jam didicerant, adeo ut pudeat eos ad ſcholam infantium amandari. Ut ergo tandem refloreſcat Chriſtiana Religio, inhærendum eſt veſtigiis priſcorum Eccleſiæ Paſtorum, Cyrilli Jeroſolymitani, Gregorii Nazianzeni & Nyſſeni, Ambroſii, Auguſtini, & aliorum, qui eloquentiæ ſuæ vires excerebant, ut fideles præ oculis ſemper haberent, quanta

Deus

Deus per Baptiſmum, & alia Sacramenta largiatur; quo animo ad ea accedendum, quidve pro tot beneficiis acceptis rependendum.

De primo jam dictum eſt forte pluſquam brevitas propoſita patiebatur: nunc ſupereſt ut de duobus aliis diſſeramus.

CAPUT XII.

De diſpoſitionibus ad Baptiſmum requiſitis.

DIximus Tractatu præcedenti nullam in parvulis requiri diſpoſitionem, eoſque regenerari in fide Matris Eccleſiæ, quemadmodum per voluntatem primi parentis peccatores conſtituti ſunt.

Cum autem a pluribus ſæculis vix aliquando contingat adultos baptizari, ſuperfluum videtur, quidquam addere iis, quæ de diſpoſitionibus ad juſtificationem tradimus Tract. de Gratia pag. 312. Sed abs re non fuerit paucis exponere quomodo antiquitus Catechumeni ad Baptiſmum præpararentur; inde enim colligimus quæ ſinceræ converſionis ſigna, quæ morum probatio, quæve pœnitentia Baptiſmum adultorum præcedere debeant.

Catechumeni, in tres dividebantur claſſes. In prima dicebantur Audientes: in ſecunda, Competentes: in tertia, Electi.

De prima claſſe, quæ eſt Audientium.

Infidelis Religionem Chriſtianam profiteri cupiens, virum probatæ fidei & pietatis adibat, qui illum Epiſcopo offerret, ac pro eo ſponderet; Epiſcopus autem paucis expoſita Chriſtianæ legis perfectione, quærebat num hanc vivendi normam amplecti vellet? & ubi reſponderat ille id ſe in animo habere, Epiſcopus capiti ejus manum imponebat. Tum Catechumenus, dato nomine, intererat Conventibus Eccleſiaſticis ad audiendum verbum Dei; ſed concione peracta, expellebatur

tur per hanc Diaconi vocem, *Catechumeni diſcedite*: Hinc vulgaris diſtinctio Miſſæ in duas partes; prima dicebatur Miſſa Catechumenorum, ab introitu ſcilicet uſque ad offertorium excluſive: altera Fidelium, ab offertorio ad finem.

Quæ autem per illud tempus eſſet Audientium vivendi ratio, colligitur 1. ex Can. 85. Conc. IV. Carthaginenſis, qui ſic habet: *Baptizandi nomen ſuum dent, at diu ſub abſtinentia vini & carnium, & manuum impoſitioni, crebra examinatione Baptiſmum percipiant.* 2. ex S. Auguſt. lib. de fide & operibus cap. 6. *Videamus*, inquit, *utrum ad percipiendum Baptiſmum ſic admittendi ſunt homines, ut nulla ibi vigilet diligentia .... quo ſine dubio admitterentur, ſi per ipſos dies, quibus eandem gratiam percepturi, ſuis nominibus datis, abſtinentia, jejuniis, exorciſmiſque purgantur, cum ſuis legitimis & veris uxoribus ſe concubituros profiterentur.* Unde Tertullianus lib. de præſcr. cap. 41. Invehitur in Hæreticos, qui ſine probatione & delectu baptizabant quicumque eorum doctrina amplecterentur: *Non omittam*, inquit, *ipſius etiam converſationis hæreticæ deſcriptionem quam futilis, quam terrena, quam humana ſit .... In primis quis Catechumenus, quis Fidelis incertum eſt, pariter adeunt, pariter audiunt, pariter orant.*

Quod Tertullianus carpit in apertis manifeſtiſque Hæreticis, illud ipſum S. Auguſtinus poſtmodum reprehendere coactus eſt lib. de fide & operibus, in quibuſdam Catholicis, qui ſolam fidem ad Baptiſmum ſufficere contendebant, & per ſagenam, de qua Chriſtus Matt. 13. v. 47. intelligebant lavacrum regenerationis, quo Eccleſia colligit bonos & malos: *Ut videlicet*, inquit cit. cap. 6. *perverſitate mirabili prius iis dicatur, induite hominem novum & cum induti fuerint, poſtea dicatur; exuite veterem*; cum contra ſcriptum ſit Jer. 4. v. 3. *Novate vobis novale, & nolite ſerere ſuper ſpinas*, id eſt, interprete S. Hieronymo, agrum cordis veſtri ſcelerum ſpinis horrentem per ſeriam pœnitentiam prius expurgate, ut ſemina gratiæ & juſtitiæ recipere poſſitis.

In hac ſtatione Audientes detractis calceis, & verſi ad Occidentem, qui locus eſt tenebrarum, in quibus robur diaboli conſiſtit, inquit S. Cyrillus Jeroſolymitanus Catech. 1. renuntiabant Satanæ exſufflantes, & manus extendentes, quaſi eum repellerent. Peractis renuntiationibus, Catechumeni induebantur pallio, quod abjectionem & humilitatem prætendebat, ſicut toga ſplendorem & nobilitatem. Hinc Gentiles convicii loco Chriſtianis recens factis exprobrare ſolebant, *a toga ad Pallium*, ut refert Tertullianus lib. de Pallio cap. 5.

Deinde Catechumeni ad Orientem converſi, fidem profitebantur, ex S. Cyrillo Alexandrino lib. 7. contra Julianum: *ubi depoſuerimus tenebras*, inquit, *& dæmoniorum turbis valedixerimus, omnemque ipſorum pompam & cultum prudentiſſime reſpuerimus; confitemur fidem in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum*. Similia habet Sanctus Hieronymus in cap. 6. Amos. *Verſi ad Orientem*, inquit, *pactum inimus cum Sole juſtitiæ, & ei nos ſervituros eſſe promittimus*. Et Sanctus Cyrillus Jeroſolymitanus Catech. 1. *Cum ſatanæ renunciaveris, aperitur tibi Paradiſus Dei, quem ipſe ad Orientem plantavit*. Fidei profeſſio juramento confirmabatur ex Sancto Hilario can. 15. in Matth. & in tabulis deſcribebatur.

Poſt fidei profeſſionem Presbyteri Audientium nares, aures, & linguam ſaliva tingebant, ex S. Ambroſio lib. de initiandis, & S. Auguſt. tract. 44. in Joann. idque exemplo Chriſti Domini Marc. 7. demonſtrantis Sacerdotibus ordinatiſſimum baptizandi officium, inquit Haymo homil. in Evang. Dom. 13.

Dehinc exorcizabantur ſecundum antiquum & univerſalem Eccleſiæ morem, ab Apoſtolis venientem, ex S. Auguſtino epiſt. 105. Exorciſmus autem peragebatur impoſitione manus, & exſufflatione in faciem Catechumeni, ut legitur in Sacramento S. Gregorii: tum inungebantur toto corpore; ex lib. de Eccl. Hierar. ſub nomine Sancti Dionyſii, & ex Sancto Cyrillo Jeroſ. Catech. 2. Signabantur etiam in fronte, pectore, oculis, auribus, naribus, & ore ſigno Crucis, cujus

virtu-

virtute victus eſt diabolus, & exaltatus Chriſtus; verba ſunt Yvonis Carnotenſis ſerm. ad baptizandos. Denique ſal in os mittebatur, ex S. Ambroſio in c. 22. S. Lucæ & ex S. Auguſtino lib. 1. Confeſſionum, & fuſis precibus reſerabantur Eccleſiæ fores.

De ſecunda claſſe, quæ eſt competentium.

Competentes ex Sancto Auguſtino dicuntur ſimul petentes Baptiſmum. Humi autem proſtratos hanc gratiam efflagitaſſe ſcribit S. Gregorius Turonenſis lib. 5. Hiſtor. cap. 7. & in hujuſce rei ſignum in Eccleſia Mediolanenſi infans humi prope frontem collocatur.

In hac claſſe duris pœnitentiæ laboribus ſubjiciebantur Catechumeni: *Ingreſſuros Baptiſmum*, inquit Tertullianus lib. de Baptiſmo cap. 19. *orationibus crebris, jejuniis, & geniculationibus, & pervigiliis orare oportet, & cum confeſſione omnium retro delictorum.* Item Sanctus Gregorius Nazianzenus orat. 40. *Bona auxilia erant jejunia, humi dormitationes, orationes, lacrymæ, ærumnæ, indigentium opitulatio*, &c. Denique Sanctus Cyrillus Jeroſolymitanus catech. 3. ait. „ Quibus „ ſerpens in anguſtum intrans, deponit ſenectutem & „ vetuſtatem per coarctationem exuit, corporeque denuo „ toto renovatur; ſic & tu intra per anguſtam portam „ & arctam, affligens te per jejunium. „ Quod autem initiandi confiterentur peccata, præter Tertullianum jam laudatum, teſtes ſunt Sanctus Cyrillus Jeroſolymitanus catech. 1. & Sanctus Gregorius Nazianzenus orat. 40. jam laudata, ubi hæc habet: *Nec peccatum tuum confiteri grave ducas, ſciens quo pacto Joannes baptizaverit* (nempe confitentes peccata) *ut per hujus vitæ pudorem, futuri ſæculi pudorem ignominiamque fugias.*

Symbolum Competentibus tradebatur recitandum, deinde & Oratio Dominica, ex Sancto Auguſtino ſerm. 58. alias hom. 42. ubi ſic alloquitur Competentes, *Symbolum reddidiſtis, quo breviter comprehenſa fides. Jam ut antea dixi vobis, quod ait Apoſtolus:* Quomodo in-

do invocabunt, in quem non crediderunt? „ Quia „ ergo quomodo credatur in Deum, & accepiſtis, & „ tenuiſtis, & credidiſtis; accipite hodie quomodo „ invocatur Deus. Ipſe filius, ſicut audiſtis, cum „ Evangelium legeretur, docuit, Diſcipulos ſuos & „ fideles ſuos hanc orationem. Spem habemus obti„ nendæ cauſſæ noſtræ, quando talis juriſperitus no„ bis precem dictavit Aſſeſſor Patris. Sicut confeſſi „ eſtis, qui ſedet ad dexteram Patris: ipſe eſt advo„ catus noſter, qui venturus eſt Judex noſter, tenete „ ergo & orationem hanc, quam reddituri eſtis die „ Sabbati noviſſimo, quo die baptizandi eſtis. „ Dominica die Palmarum, quæ dicebatur Capitilavium, ex Sancto Iſidoro lib. 6. Etymologiarum cap. 18. lavabantur capita Competentium, ne ſordidi ad unctionem accederent.

De tertia claſſe, quæ erat Electorum.

Ex Competentibus hi ad Baptiſmum admittebantur; qui via ſerutinii digni fuerant inventi, & ideo electi nuncupati. Septem autem fiebant diverſis temporibus ſcrutinia; & ſi quis deprehenderetur lapſus in aliquod grave peccatum, ad Audientium claſſem remittebatur, ubi per quinquennium juxta Concilium Eliberitanum can. 75. per triennium vero poſtea juxta Concilium Nicænum Can. 14. detinebantur. *Baptiſmum*, inquit Tertullianus cap. 8. lib. de Baptiſmo, *non temere credendum eſſe ſciunt, quorum officium eſt . . . . . immo illud potius perſpiciendum . . . .* nolite dare Sanctum canibus, Matth. 7.

Electi Epiſcopo offerebantur a ſponſoribus probatæ virtutis die ad Baptiſmum præſtituto, qui erat e ſolemnioribus, ſcilicet pervigilio Paſchæ & Pentecoſtes. Gravis autem noſtra ætate exarſit controverſia inter duos Theologos Pariſienſes circa ſolemnitatem Epiphaniæ, altero contendente, altero vero negante Baptiſmum in illa ſolemnitate ſecundum antiquum Eccleſiæ morem fuiſſe collatum. Syricius quidem exeunte quarto ſæculo, epiſt. 1. ad Himerium, arguit temeritatem Sacerdotum, qui Baptiſma in Natalitiis

Chri-

Chriſti, hoc eſt, Epiphania, necnon in Apoſtolorum & Martyrum feſtivitatibus miniſtrabant. *Cum hoc*, inquit, *ſibi privilegium & apud nos & apud omnes Eccleſias dominicum ſpecialiter cum Pentecoſte ſua Paſcha defendat, quibus ſolis per annum diebus ad fidem confluentibus, generalia Baptiſmatis tradi convenit Sacramenta*. Gregorius II. quoque Epiſt. 4. ſic habet: *Sacramentum nonniſi in Paſchali feſtivitate & Pentecoſte noveris eſſe præbendum, exceptis iis, quibus mortis urgente periculo, ne in æternum pereant, talibus oportet remediis ſubveniri*. Nihilominus Avitus Viennenſis, cui, utpote contemporaneo Sancti Remigii, credendum magis quam Hincmaro, ſcribit Epiſtola 7. ad Clodovæum Francorum Regem, ipſum eo die baptizatum fuiſſe, quo natum cæli Dominum mundus accepit. Et Victor Uticenſis lib. 1. de perſecutione Vandalica refert cæcum a Deo per Eugenium Carthaginenſem illuminatum illuceſcente die Epiphaniorum; cum catechumenos baptizaturus fontes benediceret. Ex quibus colligere licet in aliquibus Eccleſiis Baptiſmum die Epiphaniorum ſolemniter fuiſſe adminiſtratum.

Ex cæremoniis, quæ baptiſmum antiquitus comitabantur, multas etiam nunc retinet Eccleſia, quales ſunt Litaniæ, Benedictio fontis, Chriſmatis perunctio in ſignum unionis cum Chriſto, cujus bonum odorem baptizatus ubique ſpargere debet: veſtis alba in ſignum innocentiæ reſtitutæ & conſervandæ, cereus accenſus, ut virtutis ſplendore luceat coram omnibus hominibus. Quibus abſolutis ſtatim confirmabantur initiati, & Euchariſtiam recipiebant, Tertullianus lib. de Reſurrectione, cap. 8. „ caro, *inquit*, ungitur, ut anima conſecretur; caro ſignatur, ut anima muniatur; caro manus impoſitione adumbratur, ut & anima ſpiritu illuminetur; caro Corpore & Sanguine Chriſti veſcitur, ut & anima de eo ſaginetur.„ Quare quæ hactenus dicta ſunt de præparandis initiandis, non ſolum Baptiſmum, ſed & Confirmationem & Euchariſtiam ſpectant, atque ex iis colligendum, quid exoptet Eccleſia in iis qui ad duo poſtrema illa Sacramenta accedunt. Lac & mel, alicubi

etiam

etiam vinum, Neophytis porrigebantur, ad infantiæ in Chriſto ſignificationem, ut notat Sanctus Hieronymus dialogo contra Luciferianos.

Sponſores, qui & fide juſſores dicebantur, nunc vero communiter Patrini, conſtat ab exordio aſſumptos: tum ex Tertulliano libro de Baptiſmo cap. 8. jam laudato: tum ex lib. de Eccleſiaſtica Hierarchia, qui quinto ſæculo ſub nomine S. Dionyſii Areopagitæ prodiit. Sicut enim, ut raciocinatur S. Thomas 3. p. q. 67. art. 7. recens natis nutrix, deinde præceptor; ita Neophytis dantur ſuſceptores, qui eos doceant fidei rudimenta. Plures olim eundem ſuſcepiſſe colligitur ex Concilio Trid. ſeſſ. 23. can. 2. de reform., ubi eos reſtringit ad unum, vel ad ſummum ad unum & unam, quos officium illud caritatis & religionis tam arcte devincit cum baptizato & parentibus ejus, cognationem ſpiritalem cum ipſis contrahant, quod non extendendum ad eos, qui jam baptizatum ad cæremonias duntaxat ſupplendas offerunt.

Cum autem ſuſceptores fidejubeant eum, quem offerunt, fidem ſervaturum, vitamque inſtituturum juxta Religionis Chriſtianæ legem & diſciplinam, jure merito ab hoc munere arcentur, 1. pœnitentes publici, priuſquam per dignam pœnitentiæ ſatisfactionem fuerint reconciliati, ita Concilium IV. Pariſienſe lib. 1. c. 54. 2. Excommunicati, & publici peccatores, & qui eo anno non fuerint confeſſi, nec in Paſchate communicaverint, ex Concilio I. Mediolanenſi, & pluribus libris ritualibus. 3. Hæretici aut de hæreſi ſuſpecti, ex Concilio Remenſi anno 1583. 4. Monachi & Moniales, cum dedeceat mortuos ſæculo cum ſæcularibus novas neceſſitudines & affinitates contrahere, nec ipſis liceat eorum curam gerere, quos inſtituendos ſuſcepiſſent. Olim Eccleſiaſtici hoc fungebantur munere, ſed Sanctus Carolus Borromæus in quinta Synodo diœceſana prohibuit Clericis Sacris Ordinibus initiatis, infantem de ſacro fonte ſuſcipere, *iidemque*, inquit, *in Confirmationis Sacramento compatres non ſint*. Libri etiam Rituales communiter removent eos, qui ignorant fidei rudimenta, utpote qui docere non valent, quod non didicerunt.

cerunt. Si autem Miniſter Sacramenti de ſuſceptorum eruditione dubitet, non publice, ſed ſeorſim interroget. Quod de imperitis dictum eſt, idem de pueris ſentiendum, qui etſi memoriter fidei rudimenta teneant, nondum ſui ſatis ſunt compotes, ut pro aliis fidejubeant.

Q. 2. *Quid obſervandum, ſi cæremoniæ in Baptiſmo fuerint prætermiſſæ?*

R. 1. Grave peccatum eſt cæremonias omittere, niſi urgeat neceſſitas: conſtat ex dictis cap. 21. de Sacramentis in genere.

R. 2. Certum eſt eas ſupplendas quamprimum; ita enim præſcribunt omnes Libri Rituales juxta antiquam Eccleſiæ Traditionem; nam Sanctus Cornelius Summus Pontifex & Martyr tertio mediante ſæculo, arguit Novatianum in lecto baptizatum: quod poſtquam convaluerat, reliqua non percepit, quæ juxta Eccleſiaſticam regulam percipi debent, neque ab Epiſcopo conſignatus eſt: ita apud Euſebium lib. 6. hiſtor. cap. 43.

Difficultas eſt circa exorciſmos, utrum ſcilicet ſint obſervandi. Videretur enim injuria fieri Baptiſmo, quaſi non haberet per ſe vim delendi peccata, & a dæmonis ſervitute liberandi. Quamobrem aliqui Rituales prohibent ſuppleri exorciſmos, & ita noviſſime prohibitum eſt in Synodo Meldenſi anno 1691. Attamen communiter docent Theologi, & plerique Libri Rituales exorciſmos etiam eſſe ſupplendos, quia ut docet S. Thomas tertia parte q. 73. art. 3. ad 3. non modo dæmonem coercent, ne impediat Baptiſmi collationem, ſed etiam ne ab audiendo Dei verbo avertat fideles, & ejus impetus per concupiſcentiam quam accendit, ſi non enervant, ſaltem reprimunt. Præterea etiamſi exorciſmus adhibeatur ſolum ad ſignificandum per Baptiſmum diabolum expelli, ut docet Guillelmus Antiſſiodorenſis, non minus ſupplendus eſt, quam aliæ cæremoniæ. Ceterum unuſquiſque ſequatur ritum Eccleſiæ, in qua degit. Quod ſi Liber Ritualis nihil præſcribat, ſatius eſt & magis conforme veteri diſciplinæ exorciſmos ſupplere.

Q. 3. *Quid, ſi ficte, & ſine debitis diſpoſitionibus quis baptizatus fuerit?*

R. Baptiſmus ratus fuit, ideoque nec repetendus; ſed caruit effectu propter malæ voluntatis obicem, quo remoto, per veram pœnitentiam reviviſcit Baptiſmus, hoc eſt, expungit antecedentia peccata etiam quoad omnem pœnæ reatum. Ita Sanctus Auguſtinus lib. 3. de Bapt. cap. 13. his verbis: „ Tunc incipit „ valere idem Baptiſmus ad dimittenda peccata, cum „ ad Eccleſiæ pacem venerint hæretici, non ut ille „ Baptiſmus, quaſi alienus, aut alius improbetur, ut „ alter tradatur; ſed ut idem ipſe, qui propter diſ„ cordiam foris operabatur mortem, propter pacem „ intus operetur ſalutem. „

Dixi, *antecedentia peccata*, quia ſubſequentia, & ipſa fictio, quæ in Baptiſmate grave peccatum fuit, ſubjicienda ſunt clavibus Eccleſiæ, & per abſolutionem ſacramentalem remittenda.

Confirmatur. Peccata, quæ Baptiſmum præcedunt, non ſunt materia Sacramenti Pœnitentiæ: ergo non per ipſum, ſed per Baptiſmum remitti poſſunt.

C A P U T XIII.

De obligationibus Baptizatorum.

Q. 1. *Contrahiturne aliqua obligatio per Baptiſmum?*

R. Contrahitur, & quidem maxima ex duplici capite repetenda.

1. Ex magnitudine donorum, quæ in Baptiſmo collata ſunt; ait enim Dominus Luc. 12. verſ. 48. *Omni autem, cui multum datum eſt, multum quæretur ab eo, & cui commendaverunt multum, plus petent ab eo.* Et Apoc. 3. v. 3. *In mente ergo habe qualiter acceperis, & audieris, & ſerva . . . . ſi ergo non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur.* Quaſi dicat, ſcito, cogita, & diligenter perpende, quot & quanta dona Deus tibi

in

in Baptiſmo contulerit, memineris qualiter adhuc catechumenus ſit inſtitutus, qualem te vitam agere docuerint, qui te initiarunt, & ita vive: alioquin ſi dormitare perrexeris, veniam ad te ſpoliandum & perdendum tanquam fur inexpectato & ex improviſo. Hinc Concilium ſextum Pariſienſe nono ſæculo, *valde periculoſum eſt*, inquit l. 1. cap. 9. *& a Religione Chriſtiana alienum, quod poſt tanti doni perceptionem unuſquiſque fidelis, cum ad intelligibilem ætatem venit, myſterium Baptiſmatis diſcere & intelligere negligit, atque eo intellecto, ſecundum illud vivere non ſatagit. Quod periculum ad negligentiam pertinere Sacerdotum, qui illud ſolerter debent annuntiare, & ad auditorum incuriam, qui hoc & intelligere & adimplere parvipendunt, nulli dubium eſt.*

2. Baptizatorum obligatio repetitur ex eorum ſponſionibus in baptiſmo factis, quas Sanctus Thomas 2. 2. q. 87. art. 2. ad primum, vocat votum. Et Sanctus Auguſtinus Epiſt. 149. alias 59. ad Maximum. *Voventur*, inquit, *quæ offeruntur Deo, maxime Sancti altaris oblatio, quo Sacramento prædicatur noſtrum aliud votum maximum, quo nos vovimus in Chriſto eſſe manſuros, utique in compage Corporis Chriſti.*

Q. 2. *Sponſiones quæ fiunt in Baptiſmo, ſuntne proprie vota?*

R. Sunt proprie vota, quia votum eſt promiſſio facta Deo de meliori bono: atqui ejuſmodi ſponſiones ſunt promiſſiones Deo factæ de bono quo nullum eſt melius, & ideo nec diſpenſationem, nec commutationem admittunt. In vulgari tamen voti acceptione vota non ſunt, nomine enim voti vulgo intelligitur promiſſio Deo facta operis boni non debiti, ſed ſupererogationis, atqui ea quæ promittuntur in baptiſmo, ſunt omnibus præcepta, & neceſſaria neceſſitate finis, ut loquitur Sanctus Thomas cit. art. hoc eſt, ſine eorum obſervatione nullus ſalutem conſequi poteſt. Unde vota baptiſmi ſunt omnibus communia, & ad ea obligari poſſumus ſine propria noſtra electione, ut diximus ubi de baptiſmo parvulorum: cetera vero, utpote quæ ſint rei ad ſalutem neceſſariæ, a noſtra libera volun-

ſtate

tate pendent, nec ad ea obligari poſſumus voluntate aliena.

Q. 3. *Quotuplex eſt votum Baptiſmi?*

R. Triplex: 1. vovemus nos Chriſto perpetuo adhæſuros, & ejus Evangelium ſecuturos, tanquam morum noſtrorum, & vitæ agendæ normam ac regulam: 2. Profitemur obedientiam Eccleſiæ, & ejus Paſtoribus: 3. Abrenuntiamus iis omnibus, quæ Chriſtianorum inſtituto ſunt diſſentanea.

Q. 4. *Quare vovent initiandi ſe Chriſto & ejus Evangelio fore mancipatos?*

R. Quia Baptiſmus eſt ſolemnis profeſſio Religionis Chriſtianæ, ſicut ergo Apoſtolus Gal. 5. conteſtatur omni homini circumcidenti ſe, quoniam debitor eſt univerſæ Legis faciendæ, cum circumciſio ſit publica Judaiſmi profeſſio; ita per Baptiſmum Chriſto nos mancipamus, Religionem ab ipſo inſtitutam profitemur, & ejus vitæ inſtitutum, hoc eſt, legem Evangelicam ſolemniter amplectimur, atque inde Chriſtiani vocamur. Illud adhuc pueri inter fidei rudimenta didicimus, nempe Chriſtianum eum dici, qui credit & profitemur doctrinam Chriſti.

Q. 5. *Quare in Baptiſmo profitemur obedientiam Eccleſiæ, & ejus Paſtoribus?*

R. 1. Quia per Baptiſmum adgeneramur membra corporis, ſcilicet Eccleſiæ, cujus Chriſtus caput eſt, nec poteſt vivere Spiritu Chriſti, qui extra corpus ejus eſt: „ Is alienus eſt, *inquit S. Cyprianus, lib. de unitate Eccleſiæ*, profanus eſt, hoſtis eſt. Habere jam „ non poteſt Deum Patrem, qui Eccleſiam non habet „ matrem: Illius fœtu naſcimur, illius lacte nutri„ mur, ſpiritu ejus animamur, „ Nec poſſumus inter ejus membra numerari, ſi ab illa nos regi non patimur; mortuum cenſetur membrum, & aliis noxium, ſi corporis influxum non recipiat: fruſtra quis profiteretur regulam alicujus Ordinis regularis, qui nollet ſubeſſe Miniſtro, qui præpoſitus eſt regulæ tuendæ, & diſpenſandæ: *Si autem Eccleſiam non audierit*, ait Chriſtus Matth. 18. *ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*. 2. Quia ipſa lex Chriſti, quam profitemur, in primis

præcipit ejuſmodi obedientiam, Luc. 10. *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Nemo igitur dicat, hominum ſunt mandata; namque ex S. Bernardo lib. de præcept. & diſpenſ. cap. 9. „ ſive „ Deus, ſive homo Vicarius Dei mandatum quodcun„ que tradiderit, pari profecto obſequendum eſt cu„ ra, pari reverentia deferendum. *Et infra:* Quod ſi „ tantopere cavenda ſunt ſcandala parvulorum, quan„ to amplius Prælatorum, quos ſibi Deus æquare „ quodammodo in utraque parte dignatus, ſibimet „ imputat illorum reverentiam & contemptum . . . „ Quamobrem quidquid vice Dei præcipit homo, quod „ non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus „ omnino accipiendum eſt, quam ſi præcipiat Deus.

Q. 6. *Quibus renuntiare coguntur initiandi?*

R. Non abluuntur ſacro fonte, niſi ſolemniter renuntiaverit, 1. Satanæ. 2. Omnibus operibus ejus. 3. Omnibus pompis ejus.

Q. 7. *Mos ille fuitne ſemper & ubique obſervatus?*

R. Univerſalem eſſe teſtantur omnia Euchologia tam Græcorum, quam Latinorum: Antiquitatem autem ejus, omnium veterum ſcripta. Tertullianus, qui floruit ſecundo & tertio ſæculo, inter Traditiones ſine ſcripto ab Apoſtolis acceptas annumerat ejuſmodi morem lib. de coron. milit. cap. 3. „ Aquam aditu„ ri, *inquit*, conteſtamur nos renuntiare diabolo, & „ pompæ, & angelis ejus, &c. *Et cap.* 4. Ejuſmodi „ diſciplinarum ſi legem expoſtules Scripturarum, „ nullam invenies: Traditio tibi prætendetur au„ ctrix, conſuetudo confirmatrix, fides obſervatrix.„ Similia ante eum ſcripſerat S. Clemens Alexandr. lib. 1. Pædagogi cap. 6. Origenes S. Clementis olim diſcipulus, ſic habet in Epiſt. ad Roman. *Recordetur quod denuntiaverit diabolo non eſſe uſurum pompis ejus & voluptatibus non pariturum.* Subſequentium Patrum teſtimonia proferentur ad explicandam ſigillatim quamlibet renunciationem.

Q. 8. *Quis eſt primæ abrenunciationis ſenſus*, abrenuntio Satanæ?

R. Una eſt SS. Patrum ſententia initiandum hac voce pro-

profiteri ſe renuntiare mundo, & ſæcularibus actibus: „ Renuntiaſti diabolo, mundo, & luxuriis ejus, *in-* „ *quit S. Ambroſius lib. de initiand. c.* 2. memor eſto „ ſermonis tui, & nunquam tibi excidat tuæ ſeries „ cautionis .... Tenetur vox tua; non in tumulo „ mortuorum, ſed in libro viventium. *Et S. Chryſo-* „ *ſtomus hom.* 21. *ad Populum Antiochenum:* Vocis „ illius recorderis, *inquit*, quam, dum ſacris initia- „ ris, emiſiſti, *abrenuntio tibi ſatana*, nam ſatanæ „ adhæres, ſi ſæculi moribus te conformes.

Enimvero ſicut adhæret Chriſto, qui efficitur membrum Corporis ejus, hoc eſt, Eccleſiæ cujus Chriſtus eſt caput; ita diabolo mancipatur, non ſolum qui illum colit in idolis, aut eo utitur in magicis artibus, & aliis Gentilium ſuperſtitionibus, ſed maxime qui ſeſe conformat huic ſæculo, cujus caput & princeps eſt diabolus, juxta illud Joann. 12. *nunc judicium eſt mundi, nunc princeps hujus mundi ejicietur foras*. Et Epheſ. 6. *Non eſt nobis colluctatio adverſus carnem & ſanguinem, ſed adverſus Principes & Poteſtates, adverſus mundi Rectores*. Unde Tertullianus libro de Spectaculis cap. 15. ait: *Utinam ne in ſæculo cum illis moraremur, ſed tamen in ſæcularibus ſeparamur, quia ſæculum Dei eſt, ſæcularia vero Diaboli*.

Eccleſia ergo verborum Domini memor, quod mundus non poſſit Spiritum Sanctum accipere, Joann. 14. verſ. 17. quod Chriſtianus non ſit de mundo, *de mundo non eſtis*, inquit, Joann. 15. verſ. 19. *ſed ego elegi vos de mundo*. Et cap. 17. v. 14. *non ſunt de mundo, ſicut & ego non ſum de mundo;* quod repetit v. 16. ſemper exegit ab initiandis, ut ante omnia mundo valedicant.

Q. 9. *Quid intelligitur per illas voces*, abrenuntio omnibus operibus ejus?

Reſpondet S. Ephrem, *paucis his verbis, cuncta, quæ nominantur mala, quæque odit Deus valere jubemur*. Peccata quippe ſunt opera diaboli, juxta illud 1. Joann. 3. v. 1. *qui facit peccatum, ex diabolo eſt ... in hoc apparuit Filius Dei, ut diſſolvat opera diaboli*. Initiandus itaque bellum indicit quibuſcumque

peccatis, nec diſtinguit inter gravia & levia, omnibus in Baptiſmo renuntiat, quia cit. cap. v. 9. *omnis qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit*, ſaltem ex propoſito, & deliberata voluntate, *quoniam ſemen ipſius in eo manet*, ideſt, generatio divina, quam in Baptiſmo conſecutus eſt. Quod ſi ex infirmitate aliquando in pugna levem plagam accipiat (quis enim miles omnem ictum adverſarii continuo illum laceſſentis declinet?) hinc veluti ſtimulo incitatus acrius in hoſtem inſurgit, & ferventior ejus caritas operit multitudinem peccatorum. Ita fere S. Auguſtinus in hunc S. Joannis locum.

Q. 10. *Quid tertia abrenuntiatione profitetur initiandus*, abrenuntio omnibus pompis ejus?

R. Profitetur ſe abdicare mundanas ſuperfluitates, ſeu rerum terrenarum immoderatos uſus, juxta illud Apoſtoli, 1. Tim. 6. v. 8. *Habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus*. Ita communiter SS. Patres, Cyprianus, Cyrillus Jeroſolymitanus, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Concilia, & ex iis Theologi: *Pompa diaboli*, inquit Concilium Pariſienſe IV. *ſunt ſpectacula, venationes, veſtimentorum cultus, jactantia, faſtus, ambitio, & ſuperfluitas cujuslibet rei in humanis uſibus, unde creſcit elatio, quæ multoties honeſtati adſcribitur*. Ideo autem ſuperfluitates illæ & mundana honeſtas, pompæ Satanæ nuncupantur, quia exteriori illo apparatu & ſplendore dæmon (qui ex ſe nihil habet niſi vile & execrandum) tanquam Princeps & Rector mundi pellicit animas, & ſibi devincit. Unde Tertullianus ſupra dicebat ſæculum, ſeu res ipſas eſſe quidem Dei; ſæcularia vero, hoc eſt, mundanum uſum diaboli.

Satis ergo non eſt Chriſtianum renuntiare omnibus operibus evidenter malis; ſed inſuper ab eo exigitur, ut abſtineat ab iis quæ malo ſunt connexa, & fomenta exiſtunt ſuperbiæ, voluptatis, & avaritiæ; alioquin quomodo innoxius ante Tribunal Chriſti, qui fidem in Baptiſmo datam irritam facit? *Non pertimeſcis?* inquit S. Auguſtinus, *non exhorreſcis? in die Judicii referent Angeli chirographum & verba oris tui*

coram

coram formidabili tribunali, tuncque lugubrem illam vocem auditurus es, de ore tuo te judico, ſerve nequam, Luc. cap. 19.

Ergo, inquies, vota monaſtica ſunt ſuperflua & ſuperſtitioſa, quemadmodum garriunt Pſeudo-reformati. Cum enim fideles in Baptiſmo profiteantur ſe adhærere Chriſto, & ejus Evangelio, renuntiare mundo, & omnibus ſæcularibus deſideriis, nihil ultra vovere poſſunt Monachi & Regulares.

Nego ſequel. Cujus confirmationem diſtinguo: nihil ultra vovere poſſunt, quod ſpectet ſubſtantiam votorum Baptiſmi, Concedo: quod ſpectet modum ea implendi, Nego. Enimvero omnibus initiatis dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.* Matth. 12. *Poſt concupiſcentias tuas non eas.* Eccli. 18. *Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt.* 1. Joann. 2. & ſpeciatim iis, qui in ſæculo agunt: *qui habent uxores, tanquam non habentes ſint: & qui flent, tanqnam non flentes: & qui gaudent, tanquam non gaudentes: & qui emunt, tanquam non poſſidentes & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur*, 1. Corinth. 7. Sed quia terrena ſunt gravia onera & impedimenta peregrinantibus ad patriam cæleſtem, dicente Domino, Matth. 19. *Dives difficile intrabit in regnum cælorum;* adepta quippe, inquit S. Auguſtinus, arctius diliguntur, quam concupita, aut abſentia, & concupiſcentia iis commota mentem quam ſæpiſſime decipit obtentu neceſſitatis, & urbanæ honeſtatis, impeditque quominus innoteſcat, qui modus in iis ſit tenendus. Quapropter nonnulli ultra mandatum progreſſi e ſæculo nudi avolant in ſolitudinem, & uſum rerum, ſine quibus vita mortalis conſervari nequit, ex judicio & voluntate Præpoſiti expectant, ut ab omnibus curis ſoluti, ea dumtaxat cogitent quæ Domini ſunt. Porro ad ſpecialem & perfectiorem illum modum implendi mandata non ſe extendunt vota Baptiſmi.

Q. 11. *Baptizatus magis ne peccat eodem genere peccati, quam non baptizatus?*

Affirmat S. Thomas in 4. diſt. 38. q. 1. art. 11.

Probatur 3. ex Scriptura, Hebr. 10. v. 28. *Irritam*

quis faciens legem Moyſi, ſine ulla miſeratione duobus, vel tribus teſtibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & ſanguinem Teſtamenti pollutum duxerit, in quo ſanctificatus eſt, & Spiritui gratiæ contumeliam fecerit?

Apoſtolus in hoc textu plures congerit circumſtantias, quæ peccata Chriſtianorum ſupra modum aggravant.

Primo, Baptizatus, ſi peccaverit, Filium Dei ſumma afficit injuria, & quod horribile dictu & auditu, illum conculcat, eoque dejicit, ut æmulum ejus, nempe diabolum, proponendum judicet, „ in Dominum „ peccat, *inquit Tertullian. lib. de Pœnitentia cap.* 5. „ qui cum æmulo ejus diabolo pœnitentia, renuntiaſ„ ſet, & hoc nomine illum Domino ſubjeciſſet, rurſ„ ſus eumdem regreſſu ſuo erigit ... Nonne, quod „ dicere quoque periculoſum eſt, ſed ad ædificatio„ nem proferendum eſt, diabolum Domino præponit? „ Comparationem enim videtur egiſſe, qui utrumque „ cognoverit, & judicato pronuntiaſſe eum meliorem, „ cujus ſe rurſus eſſe maluerit ... tanto magis prorſ„ ſus Deo quanto ejus æmulo acceptus.

Secundo, Sanguinem Chriſti pollutum dicit: illum, inquam, ſanguinem, noſtræ redemptionis pretium, quo ablutus, ſanctificatus, & omnium virtutum donis ornatus, abjicit veluti rem viliſſimam & ſordidam præ vana mundi gloria, & terrenis obligationibus, quas ambit: *Ita in Dominum non modo contumax, ſed etiam ingratus apparet*, ait Tertullianus loco citato. Ingratum vulgo dicimus, qui par beneficium non rependit, cum poſſit; ſed qui donum licet eximium ſpernit, ac rejicit, ipſumque beneficium injuria afficit, non ingratus tantum, ſed & ferinus cenſeri debet.

Tertio, violat pactum cum Deo initum & ſancitum proprio Filii ejus ſanguine, quem idcirco Apoſtolus vocat ſanguinem Teſtamenti, ſcilicet, novi, cum vetus firmatum fuerit ſolo hircorum, aut vitulorum ſanguine, juxta Antiquorum morem, qui pacta ſua animalis cæde conſignabant, ſimile exitium imprecantes capiti illius, qui prior fœdus violaſſet. Quæ

cum

eum ita ſint, „ maximo in metu omnes eſſe, *inquit* „ *S. Gregorius Nazianzenus orat.* 40. atqui omni cu„ ſtodia noſtras animas ſervare debemus, ne hoc pa„ ctum violaſſe comperiamur. Nam cum ad mutua „ pacta firmanda Deus medius adhiberi ſoleat, quan„ tum, quæſo, periculum eſt, ne fœdera cum Deo „ ipſo contracta perfregiſſe reperiamur? „ præſertim conteſtante Apoſtolo Hebr. 10. *Jam non relinquitur pro peccatis hoſtia, terribilis autem quædam expectatio judicii, & ignis æmulatio:* hoc eſt, ægre ac difficile relinquitur hoſtia, quia illud perfidiæ peccatum expietur; ſed manet terribile judicium & zelus vindicis ignis adverſus ejuſmodi fœdifragos.

Quarto, contumeliam facit Spiritui gratiæ, ideſt; Spiritui ſancto, qui in eo, veluti in proprio templo pretioſis donis ornato habitabat, nihilominus horrendo ſacrilegio illum expellit, & ejus loco idolum zeli, ſcilicet ſpiritum ſuperbiæ, luxuriæ, & avaritiæ erigit; & ita baptizatus conſecratus in templum Dei, evadit templum idôlorum. Hi ſunt colores, quibus Apoſtolus, quin Deus ipſe per Apoſtolum pingit peccata Chriſtianorum.

Probatur 2. ex Patribus. Origenes hom. 5. in Ezech. „ Neque hi, *inquit*, qui crucifixerunt Salvatorem meum, „ rei ſunt ingentis pœnæ, ſicut hi, quibus Apoſtolus „ ait, quod Filium Dei conculcant. „ Sanctus Chryſoſtomus hom. 1. in Acta Apoſtol. ubi probavit omnia crimina etiam graviſſima per Baptiſmum facile de„ leri, ſic pergit: „ Ceterum pro his, quæ poſt Ba„ ptiſmum commiſſa ſunt, tantam damus pœnam, „ quaſi illa revocata ſint, ac multo etiam graviorem, „ jam enim non ſimplex peccatum eſt, ſed duplex, „ aut triplex... audi quid dicat Apoſtolus: „ Quanto putatis graviori vindicta dignus cenſebitur, qui Filium Dei conculcarit?

Confirmatur ex praxi univerſalis Eccleſiæ, quæ lapſos poſt Baptiſmum non reconciliabat, niſi poſt multos pœnitentiæ labores. Sanctus Papianus epiſt. 3. ad Sempronian. ſcribit: „ Illud (*Baptiſma*) omnes adi„ piſci poſſunt, quia gratiæ Dei donum eſt, ideſt,

„ gratuita donatio: labor vero iſte, (*pœnitentiæ*) paucorum eſt, qui poſt caſum reſurgunt, qui poſt vulnera convaleſcunt, qui lacrymoſis vocibus adjuvantur, qui carnis interitu reviviſcunt. „ Hugo a ſancto Victore, lib. de poteſtate ligandi: „ Facilius, *inquit*, reconciliatur Paganus poſt crimina centum, „ quam Chriſtianus poſt unum ſolum. *Et Patres Tridentini ſeſſ.* 14. *cap.* 2. Per Baptiſmum... Chriſtum „ induentes, nova prorſus in illo efficimur creatura, „ plenam & integram peccatorum omnium remiſſionem conſequentes; ad quam tamen novitatem & integritatem per Sacramentum Pœnitentiæ, ſine magnis noſtris fletibus & laboribus, divina id exigente juſtitia, pervenire nequaquam poſſumus, ut merito pœnitentia laborioſus quidam Baptiſmus a SS. „ Patribus dictus fuerit.

Ex his colliges, quam continua eſſe debeat memoria votorum, quæ in Baptiſmo emiſimus, quamque frequenter Paſtores & Patresfamilias eam refricare teneantur in animis ſubditorum: tum, ut vota ſua Domino fideliter reddant: tum, ut ſi quis eorum forte a gratia baptiſmali exciderit, pro gravitate culpæ conjiciat quæ debeat eſſe ejus pœnitentia & ſatisfactio; ſcriptum eſt enim Deuter. 25. *Pro menſura delicti erit & plagarum modus.* Menſuram autem illam Chriſtianus lapſus aliunde repetere nequit, quam ex ſanctitate Baptiſmi, & ex votis in eo nuncupatis. Hinc eſt quod olim Eccleſia priuſquam lapſos reſipiſcentes duris pœnitentiæ laboribus ſubjiceret, eos ad gradum audientium amandabat, in quo omnis eorum actio & exercitatio erat crebrius audire nonnunquam per annum integrum catecheſes, ſeu ſacras Religionis Chriſtianæ inſtitutiones, ut agnita tandem peccati ſui malitia, & ejus horrore perculſi, pœnas in gradu ſubſtratorum ſubeundas eo alacrius amplecterentur, quo ſe longe acerbiores mereri judicarent.

TRACTATUS
DE
SACRAMENTO
CONFIRMATIONIS.

CAPUT PRIMUM.

De nomine, & definitione Sacramenti Confirmationis.

Q. 1. Quomodo vocatur Sacramentum Confirmationis?

R. Vocatur 1. manus impoſitio. *Per manus impoſitionem*, inquit S. Auguſtinus . . . *datur Spiritus ſanctus*, lib. 3. de Baptiſmo cap. 16.

2. Sacramentum chriſmatis. Ita Sanctus Auguſtinus lib. 2. contra litteras Petiliani cap. 104. *Sacramentum chriſmatis*, inquit . . . . *ſacroſanctum eſt ſicut ipſe Baptiſmus*.

3. Sacrum Unguentum: ita Theodoretus in cap. 1. Cantici Canticorum, & Græci communiter.

4. Signaculum Dominicum. Sic Sanctus Cyprianus epiſt. 71. ad Jubajanum.

5. Signaculum ſpirituale, apud S. Ambroſium lib. de initiandis cap. 7.

6. Signaculum vitæ æternæ, apud S. Leonem citato ſerm. 4. de Nativitate.

7. Chriſma ſupercæleſte, Can. 48. Concilii Laodiceni.

8. Chriſma ſalutis, apud S. Leonem citato ſerm. 4. de Nativitate.

9. Perfectio apud S. Ambroſium, ſeu auctorem lib. 2.

de Sacramentis cap. 11. *Poſt fontem*, inquit, *ſupereſt, ut perfectio fiat*, & Concilium Eliberitanum can. 47. de Baptizatis a Diacono, ſtatuit his verbis, *Epiſcopus eos per benedictionem perficere debet*. Unde Guillelmus Antiſſiodorenſis lib. 4. Summæ tract. 4. cap. 1. de Sacramento Confirmationis ſcribit, *per illud Sacramentum perfecte efficiuntur Chriſtiani*.

10. Apud Latinos Confirmatio ſimpliciter dicitur: „ Qui enim per Baptiſmum Chriſtiani electi ſunt, „ *inquit Venerabilis Beda in Pſal. 26.* mollitiem quan„dam habent: a chriſmatis Sacramento adverſus om„nes carnis, mundi, & diaboli impetus robuſtiores „ fiunt, & eorum animus in fide confirmatur. „ Atque vel ex his nominibus conjicere licet quanti Veteres fecerint Sacramentum Confirmationis.

Q. 2. *Quomodo definitur Confirmatio?*

R. Definitur, Sacramentum novæ Legis, quo baptizatis Spiritus ſancti robur confertur, tum ad firmiter credendum, tum ad fidem ipſam intrepide confitendam.

Dicitur 1. *Sacramentum novæ Legis*, ut denotetur genus, in quo Confirmatio convenit cum aliis Sacramentis a Chriſto Domino inſtitutis.

Dicitur 2. *quo baptizatis*, &c. quibus vocibus Confirmatio differt a Baptiſmo, qui nullum in ſuſcipiente præſupponit Sacramentum; Confirmatio vero neceſſario Baptiſmum præſupponit.

Dicitur 3. *Spiritus ſancti robur*, per quod deſignatur abundantior gratiæ copia, quæ per Confirmationem confertur; cum enim commune ſit omnibus Sacramentis novæ legis conferre gratiam ſanctificantem & Spiritum ſanctum, proprium eſt Confirmationis illam gratiam dare ad robur, hoc eſt, cum ea plenitudine, quæ ſuſcipientem adhuc parvulum in Chriſto perficiat, & corroboret.

Dicitur 4. *Ad fortiter credendum, & ad fidem ipſam intrepide confitendum*, ut diſtinguatur Confirmatio a Sacramento Ordinis, in quo enim datur Spiritus ſanctus ad robur, ſeu ut functiones Eccleſiaſticæ rite exerceantur: hic vero ut baptizati tentationibus contra fidem irruentibus viriliter reſiſtant, eandemque fidem ſpretis

minis

minis & blanditiis ſæculi, data occaſione, libere profiteantur.

CAPUT II.

Utrum Confirmatio ſit novæ Legis Sacramentum proprie dictum?

NEgavit Lutherus lib. de captivit. Babyl. *Satis eſt*, inquit, *pro ritu Eccleſiaſtico Confirmationem habere*. Similia docet Calvinus lib. 4. Inſtitutionum, ubi vocat Confirmationem, *abortivam Sacramenti larvam*.

Lutherani & Calviniſtæ in patrocinium ſuum conantur adducere, 1. Novatianos, qui tertio ſæculo Confirmationem e numero Sacramentorum expunxerunt, teſte Theodoreto lib. 3. hæreticarum ſabularum. 2. Valdenſes circa medium duodecimi ſæculi. 3. Wicleffum, decimo quarto ſæculo, & Joannem Hus ejus Sectatorem.

Sed erraverint circa Confirmationem illi Hæretici: quid Novatores juvat habere ſui criminis ſocios, quorum præcipui (Novatianos dico) ante mille annos extincti ſunt? Immo iiſdem ipſis, quos patronos habere gloriantur, ſchiſmatis reos ſeſe demonſtrant. Cum enim impia dogmata illi docuerint, etiam Lutheranorum & Calviniſtarum judicio; Novatiani ſcilic. nullum in Eccleſia ſupereſſe remedium lapſis poſt Baptiſmum: Valdenſes & alii quemlibet Præpoſitum peccato mortali infectum, nullam habere juriſdictionem: Nonne in hoſtium caſtris militare deprehenduntur, qui talium ſocietati ſe adjungunt? Verum multa ſuadent priſcos illos Hæreticos de Sacramento Confirmationis malo non ſenſiſſe, Novatianos quidem: tum quia SS. Epiphanius, Auguſtinus, Philaſtrius Brixienſis, & Joannes Damaſcenus talem ipſis errorem non tribuunt, quamvis accurate de hæreſibus ſcripſerint: tum quia S. Cyprianus epiſt. 76. ad Magnum, ſupponit Novatianos, qui tunc temporis ab Eccleſia defecerunt, con-

firmaſſe pariter & baptizaſſe ; probat enim eo loci utrumque Sacramentum apud eos non valere. Valdenſes vero in Fidei Confeſſione oblata Uladislao Regi Hungariæ, ſic habent : „ Sacramenta ſeptenario inclu- „ ſa numero Eccleſiæ Chriſti utilia eſſe pendimus. „ Quod igitur nunc conſentiant Calviniſtis aſſerentibus duo tanto eſſe Eccleſiæ Sacramenta, in cauſſa eſt Bucerus Argentinenſis Pſeudo-Miniſter, qui eos an. 1532. in ſuum traxit errorem, nec ullam merentur fidem Libri recens editi a quodam Calviniſta tanquam genuini antiquorum Valdenſium fœtus: ex ſtylo enim & aliis momentis arguitur confictitium eſſe opus. Denique inter Wicleffi articulos in Conc. Conſtantienſi recenſitos, & damnatos, nullus directe attingit Sacramentum Confirmationis. Itaque Lutherus, & Calvinus primi bellum Confirmationi indixerunt, contra quos ad propoſitam quæſtionem

R. De fide eſt Confirmationem eſſe Sacramentum novæ Legis proprie dictum. Ita definit Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. can. 1. de Confirmatione : „ Si quis „ dixerit Confirmationem baptizatorum otioſam cære- „ moniam eſſe, & non potius verum & proprium Sa- „ cramentum, aut olim nihil aliud fuiſſe, quam cate- „ cheſim quamdam, qua adoleſcentiæ proximi, fidei „ ſuæ rationem coram Eccleſia exponebant ; anathema „ ſit. „ Præiverat Eugenius IV. in ſuo Decreto pro Armenis, ubi recenſet ſeptem novæ Legis Sacramenta, aitque, *ſecundum Sacramentum eſt Confirmatio.*

Probatur 1. ex Scriptura ſacra Actuum 8. ubi ſic legitur: *Cum autem audiſſent Apoſtoli qui erant Jeroſolymis, quod recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem, qui cum veniſſent, oraverunt pro ipſis ut acciperent Spiritum ſanctum, nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Jeſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.*

Ex his verbis ſic argumentari licet. Tria requiruntur, & ſufficiunt etiam ſecundum Novatores ad veritatem Sacramenti. Primum, ritus exterior. Secundum, promiſſio gratiæ ſanctificantis. Tertium, mandatum Chri-

Chriſti Domini; atqui hæc tria cit. loc. deſignantur: 1. Ritus exterior, qui conſiſtit in rebus & verbis, ſeu materia & forma. Orabant, en verba; imponebant manus, en res, ſeu materia, qua ſignificatur divina protectio, juxta illud If. 49. *In umbra manus ſuæ protexit me*, ſub qua confirmatus quaſi clypeo munitus contra tela ignea nequiſſimi, ut loquitur Apoſtolus, dicere poſſet: *Dominus protector vitæ meæ, a quo trepidabo? ... Si conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum*. Pſ. 26. Eſto apud Judæos cæremonia illa eſſet uſitata, dum alicui bene precabantur; quidni Chriſtus Dominus eam ad Sacramenti dignitatem extulerit quemadmodum & ablutionem, quæ etiam apud Judæos maxime erat in uſu? 2. Eo loci etiam habetur gratiæ non ſolum promiſſio, ſed & collatio, *Accipiebant Spiritum Sanctum*. 3. Mandatum Chriſti colligitur neceſſario fatentibus Novatoribus, ex poteſtate Apoſtolis collata gratiæ tribuendæ; neque enim in mentem cujuſquam venire poteſt, Chriſtum Dominum tantam eis poteſtatem conceſſiſſe, ut illa nunquam uterentur, maxime cum unice data ſit in commodum & perfectionem Fidelium, & ut exhiberet ipſi ſibi glorioſam Eccleſiam, Eph. 5.

Quod autem otioſa non fuerit in Apoſtolis illa poteſtas, patet non ſolum ex laudato textu Act. 8. ſed & ex cap. 19. ejuſdem libri, ubi Apoſtolus Epheſum ingreſſus, inquiſitione facta, an baptizati accepiſſent Spiritum Sanctum, impoſuit manus iis qui non acceperant: & ex cap. 6. epiſt. ad Hebr. ubi innuit idem Apoſtolus morem tunc fuiſſe & baptizandi & confirmandi Neophytos: *Non rurſum jacentes*, inquit, *fundamentum pœnitentiæ ... Baptiſmum doctrinæ, impoſitionis quoque manuum*: quibus poſtremis verbis intelligit Sanctus Chryſoſtomus Sacramentum Confirmationis.

Reſpondent Adverſarii allatum textum ex cap. 8. Actuum, intelligendum eſſe de gratia miraculorum, quam prædixit Joel Propheta, interprete S. Petro, Act. 2. quæque 10. collata eſt Apoſtolis die Pentecoſtes, deinde aliis credentibus per eorum miniſterium, ut

pa-

patet ex capite 1. Actuum, ubi legitur quod, loquente Petro, cecidit Spiritus Sanctus ſuper eos, qui erant congregati in domo Cornelii Centurionis, quo miraculo permotus Apoſtolus, dixit: *Numquid aquam quis prohibere poteſt, ut non baptizentur hi, qui Spiritum ſanctum acceperunt ſicut & nos?* Ergo accipere Spiritum Sanctum, nihil eſt aliud, quam accipere gratiam miraculorum.

Contra, hæc explicatio nova eſt, & prorſus aliena a mente omnium SS. PP. qui laudatum locum cap. 8. intellexerunt de Sacramento Confirmationis, ut conſtabit ex argumento ſequenti.

Probatur itaque 2. Confirmationem eſſe Sacramentum novæ Legis proprie dictum auctoritate omnium SS. Patrum, & conſtanti univerſalis Eccleſiæ traditione.

S. Irenæus, qui floruit 2. ſæculo, habuitque Præceptorem S. Polycarpum, auditorem S. Joannis Evangeliſtæ, lib. 4. cap. 75. ſcribit eos, quibus Apoſtoli manus imponebant, ut refertur Actuum 8. per hujuſmodi manuum impoſitionem accepiſſe Spiritum Sanctum, qui eſt eſca vitæ. Ex quo teſtimonia tria colligere licet. Primum, quod Actuum 8. agatur de Sacramento Confirmationis, non de ſola gratia miraculorum, quæ ætate S. Martyris fere deſierat, ſtabilita jam Eccleſia. Secundum, quod illa impoſitio eſſet ſignum in Eccleſia permanens ad ſanctificationem Fidelium. Tertium, quod Confirmatio non ſit abortiva Sacramenti larva, ut ſupra garriebat Calvinus, quaſi fuerit 1. ſæculo ignota: teſtimonium enim illud evincit illam fuiſſe in uſu 1. ſæculo.

Tertullianus fere coævus S. Irenæi, cum vixerit 2. & 3. ſæculo, ſic docet lib. de Baptiſmo cap. 7. „ Egreſſi de lavacro perungimur benedicta unctione, „ *Et cap. 8. lib. de Reſurrect. carnis, ſic habet.* Caro „ abluitur, ut anima emaculetur: caro ungitur, ut „ anima conſecretur: caro ſignatur, ut & anima muniatur: caro manus impoſitione adumbratur, ut & „ anima Spiritu illuminetur: caro Corpore & Sanguine Chriſti veſcitur, ut & anima de Deo ſagi-

„ ne-

„ netur. „ Quibus verbis Tertullianus tria deſignat Sacramenta, quæ ſolebant continuo dari Neophytis, nempe Baptiſmum, *caro abluitur*. Confirmationem: *ungitur*, *ſignatur*, *manus impoſitione adumbratur*, & Euchariſtiam, *Corpore & Sanguine Chriſti veſcitur*.

S. Cyprianus ſcripſit Epiſt. 73. tertio mediante ſæculo, quod nunc quoque apud nos geritur (nempe quod obſervarunt Apoſtoli Act. 8.) „ Ut qui „ in Eccleſia baptizantur, per Præpoſitos Eccle- „ ſiæ offerantur, & per noſtram orationem, ac „ manus impoſitionem Spiritum Sanctum conſequan- „ tur.

S. Firmilianus Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopus & Martyr in Epiſt. ad S. Cyprianum, quæ eſt 75. inter Epiſt. ejuſdem S. Cypriani meminit etiam impoſitionis manuum obſervandæ ab Epiſcopis ſuper baptizatos, exemplo Apoſt. Act. 19.

S. Cyrillus Jeroſolymitanus 4. ſæculo catecheſim tertiam inſtituit de Sacramento Confirmationis, ubi inter cetera hæc leguntur: „ Sanctum illud un- „ guentum non amplius eſt unguentum nudum, poſt- „ quam jam conſecratum eſt: ſed eſt chriſma, quod „ Chriſti & Spiritus Sancti divinitatis præſentiam ef- „ ficit, quo frons, & alii ſenſus corporis tui ſym- „ bolice inunguntur, anima vero ſancto vivificoque „ Spiritu ſanctificatur ..... ut enim Salvator poſt „ Baptiſmum, & illum Spiritus Sancti adventum, „ egreſſus in prælium vicit adverſarium, ſic & vos „ poſt ſacrum Baptiſma, & chriſma myſticum indu- „ ti armis Spiritus Sancti adverſus vobis oppoſitam „ poteſtatem conſiſtatis, & præliemini, dicentes: *Om-* „ *nia poſſum in eo, qui me confortat*: Hujus „ chriſmatis dono accepto merito appellamini Chri- „ ſtiani.

Nec eſt quod opponat Dallæus, S. Auguſtinum lib. 26. de peccat. mer. cap. 2. cineribus, & aliis Sacramentalibus tribuere virtutem ſanctificandi: ſatis enim S. D. diſtinguit illam virtutem Sacramentalium a virtute, quæ competit Sacramentis. Illa ſanctificant

ſe-

ſecundum quemdam modum ſuum, inquit. At iſta ſimpliciter dicuntur ſanctificare, dare Spiritum Sanctum, & præſentiam ejus divinitatis efficere.

S. Chryſoſtomus homil. 18. in Acta Apoſtolorum etiam 4. ſæculo, ſic ſcribit: „ Philippus baptizans Spiritum Sanctum non dabat, neque facultatem habebat .... hoc erat in Apoſtolis ſingulare: unde præcipuos & non alios videamus hoc facere.

S. Hieronymus eodem ſæculo, Dialogo contra Luciferianos: „ Non quidem abnuo hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus ad invocationem Sancti Spiritus manum impoſiturus excurrat.

S. Auguſtinus tract. 6. in Epiſt. S. Jo: „ Primis temporibus, *inquit*, cadebat ſuper credentes Spiritus Sanctus, & loquebantur linguis, quas non didicerant ... Signa erant tempori opportuna .... Nunquid modo quibus imponitur manus, ut accipiant Spiritum Sanctum, hoc expectatur, ut linguis loquantur? .... Si ergo per hæc miracula non fiat modo teſtimonium præſentiæ Spiritus Sancti ..... unde cognoſcit quiſque accepiſſe ſe Spiritum Sanctum? Interroget cor ſuum, ſi diligit fratrem, manet Spiritus Dei in illo. *Similia habet tract. 3. in eadem epiſt. & lib. 2. contra Litteras Petiliani cap.* 104. In hoc unguento Sacramentum chriſmatis vultis interpretari, quod in genere viſibilium ſignaculorum ſacroſanctum eſt, ſicut ... Baptiſmus.

Innocent. I. S. Aug. coævus, ita ſcribit ep. 1. „ De conſignandis vero infantibus manifeſtum eſt, non ab alio, quam ab Epiſcopo fieri licere, nam Presbyteri licet ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent; hæc autem ſolis Pontificibus deberi, ut vel conſignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non ſolum conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio Act. Apoſt. quæ aſſerit Petrum & Joannem eſſe directos, qui jam baptizatis traderent

„ Spi-

„ Spiritum-ſanctum . Nam Presbyteris , (ſeu extra „ Epiſcopum , ſeu præſente Epiſcopo baptizent) chriſmate baptizatos ungere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum : non tamen frontem ex eodem oleo ſignare , quod ſolis debetur Epiſcopis , cum tradunt Spiritum ſanctum. „

S. Gregorius, qui regebat Eccleſiam ſexto & ſeptimo ſæculo , meminit Sacramenti Confirmationis lib. 12. epiſt. 31. Venerabilis Beda octavo ſæculo in cap. 8. Actuum Apoſtolorum : S. Iſidorus Hiſpalenſis lib. 2. de Officiis Eccleſiaſticis c. 26. Theodulphus Aurelianenſis lib. de ordine Baptiſmi c. 17. Amalarius Trevirenſis lib. 1. de Officiis c. 27. Denique Eccleſia Orientalis retinuit Confirmationem , tamquam verum novæ Legis Sacramentum.

Dices 1. Nemo dat quod non habet: atqui Apoſtoli confirmati non erant; a quo enim, & quando fuiſſent confirmati ? non a Chriſto Domino ante Paſſionem , cum hujuſce Confirmationis nullum extet veſtigium ſive in Scripturis , ſive in Traditione, neque etiam poſt paſſionem , quia Confirmatio præſupponitur ordinationi ; cum autem Apoſtoli fuerint ordinati Sacerdotes in ultima cœna , ſequitur eos præpoſtere non fuiſſe a Chriſto Domino confirmatos poſt Paſſionem, neque etiam a Spiritu-ſancto ; linguæ enim igneæ , quæ die Pentecoſtes apparuerunt ſupra capita ſingulorum, non fuerunt Sacramenta , utpote ſigna tranſitoria præſentiæ Spiritus-ſancti, non ad eorum ſanctificationem ; ad illum enim effectum jam acceperant Spiritum-ſanctum , ſed ad gratiam miraculorum , juxta Joelis prophetiam : ut interpretatur S. Petrus Act. 1. Ergo Apoſtoli per manus impoſitionem non conferebant Sacramentum, & hoc expreſſe docent S. Thomas 3. p. q. 72. art. 1. 8. Bonaventura in 4. diſt. 7. & ejus Magiſter Alexander de Hales 3. part. quæſt. 4. Scotus in 24. diſt. 7.

Reſpondeo 1. Negando abſolute majorem : alias nec infidelis baptizare poſſet , cum ipſe baptizatus non ſit.

Reſpondeo 2. Diſtinguendo eandem majorem : nemo dat quod non habet, nec formaliter, nec virtualiter,

Con:

Concedo : Quod non habet formaliter ; Nego major. Sufficit enim quod acceperit virtutem conferendi Sacramentum, v. gr. ethnicus baptizandi, Sacerdos ungendi, etiamſi ille Baptiſmum, iſte Extremam-Unctionem non acceperit.

Equidem Apoſtoli ſine Sacramento conſecuti ſunt die Pentecoſtes effectum Confirmationis, nempe gratiam uberiorem, cum dono miraculorum, *fuit apparentibus linguis igneis*, inquit S. Gregorius, hom. habita die Pentecoſtes, *intus facta ſunt corda flammantia*, nempe igne caritatis. Quamvis autem prophetia Joelis, quæ myſterium prænuntiat, ad ſolum donum linguarum arctaretur, argumentum erat S. Petro efficax ad retundendam eorum calumniam, qui dicebant Diſcipulos eſſe ebrios.

Adumbratum quidem fuit Sacramentum Confirmationis, & quodammodo indigitatum, cum Chriſtus Dominus parvulis manum imponebat, ut tradit Concilium Senonenſe : ſeu communiter creditur, nonniſi poſt Reſurrectionem ſicut pleraque alia Sacramenta fuiſſe inſtitutum. Attamen ſanctus Thomas art. cit. opinatur Chriſtum Dominum ante Paſſionem promittendo inſtituiſſe illud Sacramentum, ſed nonniſi poſt Aſcenſionem exhibuiſſe, quia in eo datur plenitudo Spiritus ſancti, quæ danda non erat ante Aſcenſionem ; juxta illud Joann. 7. „ Nondum enim erat „ Spiritus datus, quia Jeſus nondum erat glorifica„ tus. „

Docet quidem S. Bonaventura & Halenſis ejus Magiſter, Apoſtolos ſine Sacramento dediſſe Spiritum ſanctum ad robur (ergo non ad ſolam gratiam miraculorum, ut falſo contendunt Novatores) ac poſt eorum mortem hoc Sacramentum fuiſſe inſtitutum, quantum ad formam verborum & materiam elementarem, hoc eſt, chriſmationem, in quibus verbis nunnulli Theologi errorem agnoſcunt, ſed venia dignum : cum eorum tempore Eccleſia non definiiſſet omnia novæ legis Sacramenta a Chriſto fuiſſe inſtituta ; ſed explicari poſſunt juxta ſenſum eorum Theologorum, qui etiam hodie docent Chriſtum Dominum

non

non determinaſſe materiam & formam cujuslibet Sacramenti, ſed dediſſe Eccleſiæ poteſtatem illas determinandi, adeout veteres illi Theologi voluerint duntaxat Eccleſiam poſt obitum Apoſtolorum deſignaſſe, quæ eſſet materia, quæve forma hujuſce Sacramenti a Chriſto tamen inſtituti. Quod vero addit Halenſis, chriſmationem inſtitutam fuiſſe in Conc. Meldenſi, quod eſt particulariter ſæculo octavo celebratum, ſi intelligatur de prima inſtitutione chriſmationis, non vero de aliqua Eccleſiæ ordinatione circa chriſmationem, manifeſtus eſt error: nam ex teſtibus allatis patet jam a ſecundo ſæculo chriſmationem per univerſum Eccleſiam fuiſſe obſervatam.

Quod Scotum ſpectat, clare docet Confirmationis Sacramentum a Chriſto Domino fuiſſe inſtitutum, *ſupponitur*, inquit loco citato, *inſtitutum fuiſſe a Deo* (hoc Sacramentum) „ licet tempus & modus hujus „ inſtitutionis in Scriptura non legatur. „ Ita autem ſcribit, quia ſententia ejus eſt Apoſtolos ſine Sacramento Spiritum ſanctum contuliſſe per impoſitionem manum, ad quam ſequebatur gratia miraculorum, quæ erat ſignum ſenſibile præſentiæ Spiritus ſancti, & gratiæ ſanctificantis, ita, ut tunc temporis inutiles eſſent præſcripta verborum forma & chriſmatio, quæ cœperunt uſurpari ceſſantibus illis miraculis.

Dices 2. Confirmatio nihil eſt aliud, quam cæremonia Eccleſiaſtica pertinens ad ſolemnitatem Baptiſmi; nam, ex dictis hactenus de Baptiſmo, Catechumeni per Epiſcopum præparabantur ad Baptiſmum manuum impoſitione, & ſacris unctionibus. Creſcente autem numero fidelium, cum Epiſcopus ſolus iis tingentes non ſufficeret, miniſterium illud Presbyteris, & iis deficientibus, Diaconis demandatum eſt, hac tamen conditione, quod in fronte Neophytos non ungerent, ut patet ex teſtimonio Innocentii primi mox relato, ſicque natum eſt Sacramentum Confirmationis, quod perficitur unctione incognita Apoſtolis & toto primo ſæculo, ſed excogitata ab iis qui formæ baptizandi a Chriſto Domino præſcriptæ, plu-

plures cæremoias addiderunt. Confirmatio itaque prout nunc in Eccleſia celebratur, non eſt repetenda ab impoſitione manuum, per quam Apoſtoli Spiritum ſanctum advocabant, quæque ceſſantibus in Eccleſia miraculis omnino deſiit, ſed eſt alia prorſus cæremonia ab Eccleſia Inſtituta: Ergo.

Confirmatur. Vera Sacramenta ubique in Eccleſia conſervantur, cæremoniæ vero non ita, ſed variant ſecundum diverſas regiones. Unde aliæ ſunt apud Latinos, aliæ apud Græcos; Porro plures Eccleſiæ, ut Æthiopum, Armenorum, non confirmant.

Nego anteced. Conſtat enim ex teſtimoniis adductis; 1. Ritum confirmandi deſcendere ex traditione Apoſtolica, & deduci ex capite 8. Actuum. 2. Patres diſtinxiſſe inter Baptiſmum, Confirmationem, & Euchariſtiam, licet hæc tria Sacramenta ſimul conferrentur. *Sacramentum Chriſmatis*, inquit S. Aug. cit. libro contra Petilianum ... *ſacroſanctum eſt, ſicut ... Baptiſmus*. 1. Per Confirmationem Spiritum ſanctum tribui, ſicut per Baptiſmum: quod de pura cæremonia non aſſererent.

Ad Confirmationem reſpondeo, falſum eſſe Græcos non retinere Sacramentum Confirmationis: contrarium enim teſtantur Morinus & Goardus, qui apprimis noverunt illius Eccleſiæ ritus. Idem conſtat de Æthiopibus ſeu Abyſſinis ex illorum Euchologio edito tom. 6. Bibliothecæ Patrum, ubi legitur, „ Orationes quas „ dicit Sacerdos cum imponit manus ſuper eos, qui „ confirmandi ſunt .... accipit balſamum, & „ orat ſuper ipſum ..... poſtea ungit. „ Habentur teſtimonia authentica in opere de perpetuitate fidei circa Euchariſtiam ſubſignata ab Ægyptiis ſeu Cophtis, Syris, qui Damaſcum habitant, Armenis Palæſtinæ & Perſidis, Confirmationem apud illos eſſe Sacramentum. Negandum tamen non eſt, quin particulares Eccleſiæ ſchiſmate & ignorantia laborantes in illis regionibus, illud Sacramentum amiſerint, in quas forte incurrerunt Guido Carmelita & Alvarez, ut ſcriberent illas gentes ignorare Sacramentum Confirmationis.

Inſtabis: atqui non colligitur Confirmationem eſſe Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, ex eo quod per illam cæremoniam dicatur dari Spiritus ſanctus. Nam in ſcriptis Veterum communiter legimus, quod revertentes ab hæreſi debeant recipi cum manuum impoſitione, & ſacra unctione ad accipiendum Spiritum ſanctum, & ut in fide confirmentur, ſeu roborentur. Immo apud Methodium auctorem noni ſæculi, & in Euchologiis recentioribus Græcorum, legitur ejuſmodi recipi unctione & ablutione: atqui illæ cæremoniæ non erant Sacramentum, ut dictum eſt cap. 14. de Sacramentis in genere; alias cogeremur admittere Sacramenta Baptiſmi & Confirmationis in Eccleſia Catholica iterari. Ergo.

Nego ſubſumptum & confirmationem minoris. Illa enim manus impoſitio erat reconciliatoria, deſignabatque Sacramentum Pœnitentiæ, ut cit. cap. 14. de Sacramentis in genere probavimus. Verum quidem eſt, quod poſt tempora Syricii Papæ qui meminit ſolius manus impoſitionis, qua per totum orbem recipiebantur revertentes ab hæreſi, additæ ſunt quædam cæremoniæ, ut chriſmatio, præſertim in Oriente, ex can. 7. Concilii Conſtantinopolitani, qui vel ad Syricii notitiam nondum pervenerat, vel ut ſpurius ab eo rejiciebatur, cum Eccleſia Romana primis temporibus, nonniſi tres hujus Concilii canones agnoſceret: quod autem ſucceſſu temporis hujuſmodi pœnitentes etiam abluerentur, ſervarenturque circa eos cæremoniæ tum Baptiſmi, tum Confirmationis, efficax eſt argumentum Confirmationis Sacramentum non fuiſſe iteratum, ſed cæremoniam plane ſimilem, qua ſignificaretur effectus hujus Sacramenti reviviſcere per pœnitentiam, alioquin dicere cogeremur etiam apud Græcos Baptiſmum a nono ſæculo ſolere repeti. Itaque ſicut ablutio illa apud eos eſt cæremonia repræſentans Baptiſmum, ſic & chriſmatio figurat Confirmationem, ſuntque duo ſigna ſenſibilia, quod per Sacramentum pœnitentiæ reviviſcant effectus utriuſque Sacramenti, Spiritum ſanctum recipiant pœnitentes, & in fide confirmentur.

Di-

Dices 3. Cum Sacramento ſint quid præcipuum in Religione, & veluti quædam Eccleſiæ fundamenta, nihil notius & certius eſſe debet, quam ritus, quo perfici debent: atqui omnino incertum eſt etiam in Eccleſia Romana, quæ ſit materia, quæve forma Confirmationis, alii enim contendunt ſola manuum impoſitione perfici illud Sacramentum, alii manus impoſitione & chriſmatione ſimul, alii ſola chriſmatione, & hi rurſus inter ſe diſſentiunt; alii enim docent chriſmationem nullam fore niſi fiat ex oleo & balſamo permixtis; alii ſimplex oleum ſufficere contendunt: alii ſtatuunt oleum ad veritatem Sacramenti eſſe ab Epiſcopo conſecrandum: alii negant, voluntque illam conſecrationem eſſe cæremoniam mere Eccleſiaſticam, adeo ut jam non ſit reperire Confirmationem a Chriſto Domino inſtitutam, ergo fatendum eſt illam non eſſe Sacramentum; Eccleſia enim caute & fideliter ſervat depoſitum ſibi creditum, nec ſinit quidquam circa illud immutari, ſive detrahendo, ſive ſuperaddendo.

R. Hoc argumento expungenda eſſent Euchariſtia & Baptiſmus e numero Sacramentorum. Nonne plures hæretici, ut Colliridiani, Aquarii, &c. diverſas materias obtrudebant ad conficiendam Euchariſtiam? Nonne enim Novatores noſtri docuerant Baptiſmum poſſe celebrari in vino, lacte, & in qualibet alia materia apta ad abluendum? An non etiam Catholici diu pugnarunt inter ſe circa materiam proximam Baptiſmi, aliis contendentibus immerſionem eſſe neceſſariam, aliis triplicem requirentibus, aliis unicam, aliis infuſionem, vel aſperſionem ſufficere? Eccleſia hunc opinandi pruritum tum reprimit, cum periculum eſt ne error contra veritatem prævaleat: ſic in Concilio Tridentino aquam naturalem pro materia neceſſaria Baptiſmi aſſeruit contra Novatores, qui novitate ſua Sacramentum Baptiſmi e medio tollebant. Quoad vero controverſias, quæ ſalva pace in Scholis agitantur circa Sacramentorum materias & formas, ſedulo cavet ne veritati eorumdem Sacramentorum & ſaluti fidelium noceant, prohibetque ne quis Mini-

ſter

ſter in praxi ſequatur opinionem probabilem ; tutiore omiſſa, neve immutet præſcriptum ritum , in quo nihil deſideratur eorum , quæ neceſſaria ſunt ad Sacramentorum veritatem. Sic in ritu Confirmationis habes manus impoſitionem & quidem duplicem , chriſmationem ex oleo & Balſamo ab Epiſcopo benedictis ; ubi autem urgebit neceſſitas explicandi fidelibus quid ex his præciſe ſit a Chriſto Domino inſtitutum , Ecclesia non deerit ſuo officio.

Interim quoties nobis certamen eſt cum hæreticis , ſedulo declinandæ ſunt Scholæ controverſiæ , in quas illi callide incautos dejiciunt , ut Sacramentum Confirmationis , difficultatum caligine obvolutum facilius de medio tollant ; hærendumque Scripturæ & Traditioni , quæ tam clare demonſtrant Spiritum ſanctum per manus impoſitionem conferri , ut adverſarii nonniſi telas aranearum contra opponant . Hoc conſilium ſecutus Boſſuetus Epiſcopus Meldenſis in expoſitione fidei a ſummo Pontifice & ab aliis Epiſcopis communiter approbata, ſic ſcribit : „ Cum impoſitio manuum a Sanctis Apoſtolis adhibita ad confirmandos „ fideles . . . , pro principali effectu habeat deſcenſum interiorem Spiritus ſancti , non debuit rejici „ ab adverſariis . . . Idcirco eam omnes Eccleſiæ ab „ Apoſtolorum temporibus religioſe conſervarunt . „ Chriſmate autem utentes ad demonſtrandam hujus „ Sacramenti efficaciam , expreſſiori ſignificatione unctionis interioris Spiritus ſancti .

CAPUT III.

De materia & forma Sacramenti Confirmationis.

CErtum eſt formam Confirmationis eſſe verba , quæ profert Epiſcopus dum applicat materiam ; quæcunque tandem illa ſit ; nam ex dictis de Sacramentis in genere , forma cujuſque Sacramenti , ſunt verba , quæ expreſſius ſignificant determinantque materiam

teriam ad deſignandum effectum Sacramenti, v. gr. in Baptiſmo, cum aqua poſſit aſſumi vel ad refrigerandum, vel ad abluendum, determinatur ejus uſus per hæc verba, *Ego te baptizo*: ergo verba quæ profert Epiſcopus applicando Confirmationis materiam, habenda ſunt pro hujus Sacramenti forma: hæc in confeſſo ſunt apud omnes. Sed gravis difficultas eſt, & variæ ſententiæ circa Confirmationis materiam.

Prima Sententia ſolam manuum impoſitionem aſſignat; quia ea eſt materia Confirmationis, quam Apoſtoli adhibuerunt: atqui Apoſtoli ſolam adhibuerunt manuum impoſitionem, Actor. 8. verſ. 17. Ergo. Ita Sirmondus e Societate Jeſu, Sanbovius olim in Academia Pariſienſi Profeſſor Regius, & alii.

Secunda ſententia a diametro oppoſita negat impoſitionem manuum pertinere ad eſſentiam Sacramenti, contenditque Eccleſiam pro poteſtate a Chriſto ſibi conceſſa determinandi materias Sacramentorum loco impoſitionis manuum chriſmationem ſtatuiſſe, ut docet Eugenius Papa in decreto pro Armenis.

Tertia ſententia media inter utrumque poſita definit impoſitionem manuum ſimul & chriſmationem eſſe integram, & adæquatam Sacramenti materiam, & utramqur adhibitam fuiſſe ab Apoſtolis, ac deinceps retentam in Eccleſia tum Orientali, tum Occidentali; ſed non conſentiunt inter ſe hujuſce ſententiæ patroni; alii quippe volunt chriſmationem eſſe partem eſſentialem; alii affirmant eſſe dumtaxat integrantem, quemadmodum alteram ſpeciem in Euchariſtia, & ſatisfactionem in Pœnitentia.

Ex ſecunda & tertia ſententia duplex oritur difficultas. Prima, utrum mixtio balſami & olei ſit inſtitutionis divinæ, adeoque de ſubſtantia Sacramenti; an vero Eccleſiaſticæ dumtaxat. Secunda, an benedictio Epiſcopalis, quæ in Eccleſia ſit cum magno apparatu & ſolemnitate, ſit de neceſſitate Sacramenti. Quæ omnia ſequentibus Paragraphis diſcutienda ſunt.

§. I.

§. I.

Utrum manuum impoſitio ſit eſſentialis materia Confirmationis?

R. Eſt materia eſſentialis.

Probatur 1. Ex Scripturis, Actor. 8. v. 17. *tunc imponebant* (Apoſtoli) *manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*, Act. 19. v. 6. *Et cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus ſuper eos.*

Probatur 2. ex conſtanti Traditione Eccleſiæ, tum Latinæ, tum Græcæ, ac 1. quidem Latinæ.

Tertullianus lib. de reſurrectione carnis cap. 8. *caro*, inquit, *ſignatur, ut & anima muniatur, caro manus impoſitione adumbratur, ut & anima ſpiritu illuminetur.*

Sanctus Cyprianus Epiſtola 73. „ Nunc, *inquit*... „ apud nos geritur, (*quod obſervaverunt Apoſtoli*) „ ut qui in Eccleſia baptizantur, per Præpoſitos Ec- „ cleſiæ offerantur, & per noſtram orationem, ac „ manus impoſitionem Spiritum Sanctum conſequan- „ tur.

Sanctus Hieronymus Dialogo contra Luciferianos capite præcedenti laudato, ſcribit, *quod Epiſcopus ad invocationem Sancti Spiritus manum impoſiturus excurrat.*

S. Auguſtinus cit. tract. 6. in primam S. Joannis Epiſt. ait num. 10. *numquid modo quibus imponitur manus, ut accipiant Spiritum Sanctum, hoc expectatur, ut linguis loquantur?*

S. Gregor. hom. 10. in Evangel. *per manuum noſtrarum impoſitionem*, inquit, *Spiritum Sanctum percipiunt.* Similia habet ejus coætaneus S. Iſidorus Hiſpalenſis lib. 2. de Officiis cap. 26. Beda in cap. 1. Cantic. Canticorum, Theodulphus Aurelianenſis lib. de ordine Baptiſmi cap. 16. Amalarius lib. de officiis c. 27. Rabanus Maurus lib. 1. Inſt. Cleric. cap. 3. Denique Conc. Senonenſe, anno 1525. Moguntinum 1569.

Rhemenſe 1593. Narbonenſe, 1589. manuum impoſitionem pro materia Confirmationis aſſignant.

Nec minus conſtans eſt Traditio in Eccleſia Græca. S. Irenæus olim S. Polycarpi auditor, & præcedenti capite laudatus, aſſerit idem nunc obſervari in Eccleſia quod Apoſtoli factitarunt Act. 8.

S. Firmilianus Epiſtola 75. inter Epiſtolas S. Cypriani, ſic ſcribit ad eundem S. Martyrem, *Si in nomine Chriſti valuit foris baptiſma ad hominem purgandum, in ejuſdem Chriſti nomine valere illic potuit manus impoſitio* (Confirmatio) *ad accipiendum Spiritum Sanctum.*

Theodoretus in cap. 6. ad Hebr. *per manuum impoſitionem Sacerdotalem*, inquit, *Spiritus Sancti gratiam accipiunt.*

Simeon Theſſalonicenſis lib. de templo ſic habet, *per manuum impoſitionem, & inſpirationem unguenti gratiam inſerit.* Scripſit autem ille auctor poſt ortum Græcorum ſchiſma.

Dices 1. Eugenius IV. in Decreto pro Armenis docet *loco* manus impoſitionis, per quam Apoſtoli dabant Spiritum Sanctum, in Eccleſia dari Confirmationem. Ergo manuum impoſitio non eſt de eſſentia hujus Sacramenti.

Nego conſeq. Senſus enim illorum verborum eſt, idem Sacramentum, quod in Scriptura vocatur manus impoſitio, nunc vocari Confirmationem. Hunc ſenſum indicat Innocentius III. cap. *cum veniſſet*, de ſacra unctione, ubi reſpondet per frontis chriſmationem deſignari manus impoſitionem Apoſtolorum.

Dices 2. Eccleſia Orientalis a pluribus ſæculis Sacramentum Confirmationis adminiſtrat ſine ulla manus impoſitione, quod Eccleſia Latina nunquam Græcis objecit, quoties eos redeuntes in ſuam communionem recepit, ut in Concilio Lugdunenſi II. & Florentino: Ergo.

Nego antec. tum quia Græci præmittunt orationem manibus extenſis ad confirmandos, per quam invocant Spiritum Sanctum; tum quia, ſi in illa oratione nul-

la ſit manuum extenſio, ſicut nullam præſcribunt recentiorum eorum Euchologia, chriſmatio non fit ſine manus impoſitione. Unde frequenter apud Veteres ungere & manus imponere idem ſunt. *Illa unctio*, inquit Beda in Pſalm. 26. *quæ per manus impoſitionem fit, vulgo Confirmatio dicitur*. Amalarius lib. 1. de Officiis Eccleſiaſticis cap. 21. ſic habet, *ut ab Epiſcopis ſolis innungantur per manus impoſitionem, ab Apoſtolis aſſumptum eſt*. Yvo Carnotenſis ſerm. de veteri & novo Teſtamento ait, *per manus impoſitionem ſacro chriſmate confirmantur*: Hugo a Sancto Victore lib. 1. de Sacram. part. 7. cap. 21. *Chriſtianus*, inquit, *unctione chriſmatis per impoſitionem manus in fronte ſignatur*. Innocentius III. cap. *quanto*, de conſuetudine, eadem mente ſcribit, *Sacramentum Confirmationis . . . . chriſmando renatos ſoli debent Epiſcopi per manus impoſitionem conferre*. Ubi chriſmare, & manum imponere ſunt unum & idem. Quare merito Boſſuetus Meldenſis Epiſcopus in expoſitione fidei a Summo Pontifice approbata, aſſerit impoſitionem manuum omnes Eccleſias religioſe retinuiſſe ab Apoſtolorum ævo.

Inſtabis: in chriſmatione una manus imponitur; cum tamen laudati Patres utriuſque manus impoſitionem requirant: Ergo.

Nego conſeq. hactenus enim ex Traditione ſatis eſſe ſi una imponatur manus, *id a Petro & Joanne factum eſt*, inquit S. Cyprianus citat. Epiſt. 73. *ut oratione pro eis habita, & manu impoſita, &c.* Sanctus Hieronymus Dial. contra Luciferianos ait, *Epiſcopus, ſi imponat manum, iis imponit, qui in recta fide baptizati ſunt*. In Sacramentario quoque S. Gregorii legitur, *levata manu*.

Q. 2. *Impoſitio, ſeu extenſio manuum, quæ in Eccleſia Latina ab unctione diſtinguitur, eſtne eſſentialis Sacramento?*

R. Non idem ſentiunt Theologi. Negant, qui ſtant pro ſecunda ſententia deficiente chriſma eſſe adæquatam Sacramenti materiam. Affirmant vero non ſolum, qui agnoſcunt impoſitionem manuum pro

unica Confirmationis materia; ſed ex his plures, qui ei adjungunt chriſmationem, tum quia chriſmatio nonniſi improprie dicitur manuum impoſitio: tum quia Tertullianus, S. Cyprianus, & Ordo Romanus manus impoſitionem, per quam datur Spiritus Sanctus, diſtinguunt a chriſmatione.

Objiciunt 1. prioris ſententiæ patroni: Eccleſia ritum cujuſque Sacramenti ita ordinavit, ut ſemper præmittat preces, & accidentales cæremonias, quibus præparentur initiandi: atqui in ritu Confirmationis nihil præcedit illam manuum extenſionem: ergo extenſio illa non eſt pars eſſentialis Sacramenti.

Reſp. maj. non eſſe univerſaliter veram; namque ritu Sacramenti Matrimonii inchoatur a conſenſu contrahentium, qui eſt eſſentialis Sacramento.

Nonnulli addunt ideo in ritu Confirmationis nullas cæremonias præparatorias præmitti, quia Sacramentum illud antiquitus ſimul cum Baptiſmo conferebatur, ſicque Neophyti ad utrumque Sacramentum diſponebantur per eaſdem cæremonias. Sed reſponſio illa non plene ſatisfacit; namque Euchariſtia etiam cum Baptiſmo adminiſtrabatur, & nihilominus accedentes ad eam præviis precibus & cæremoniis præparantur.

Objiciunt 2. Non raro accidit, quod Neophyti chriſmentur, etiamſi prius non fuerint ſubjecti præviæ illi manuum impoſitioni, quod præſertim cernere eſt in magno populorum concurſu, ubi Epiſcopus chriſmat a mane ad meridiem; nam fideles ex diverſis locis ſucceſſive ad Eccleſiam confluunt, & cum aliis ſacra unctione liniuntur, licet tum abſentes fuerint, cum Pontifex manibus extenſis Spiritum Sanctum invocaret. Miniſtri quidem Epiſcopo aſſiſtentes ſolicite monent, ne quis egrediatur ante acceptam benedictionem Epiſcopalem, quæ ſolet impertiri expleta cæremonia, ſed nulla attentio, nullave cura, ne quis numero chriſmandorum ſe adjungat, niſi manus Epiſcopalis prius fuerit ei impoſita, quod ſignum eſt illam non pertinere ad integritatem Sacramenti.

Reſp.

Reſp. illum morem eſſe abuſum corrigendum etiam in eorum ſententia, qui docent cæremoniam illam eſſe accidentalem; namque ex uſu & præcepto Eccleſiæ, ſi quid omiſſum eſt in ritu Sacramentorum, debet poſtea ſuppleri, ut exorciſmi, & aliæ cæremoniæ Baptiſmi, quæ in caſu neceſſitatis prætermiſſæ ſunt.

Porro ſi tam accurate ſervari debent ritus, quos conſtat non pertinere ad ſubſtantiam Sacramenti, quanto magis, quem graves Theologi & quidem magno numero docent eſſe eſſentialem? Quapropter Paſtores diligenter moneant, quos ad Confirmationem diſponunt, ne quis ungendus accedat, niſi præſens adfuerit, cum Epiſcopus ſuper confirmandos Spiritum Sanctum invocaret, in id etiam invigilent Miniſtri Epiſcopum circumſtantes. Et quia difficile cavetur, ne in magno concurſu ejuſmodi abuſus ſubrepat, plerique Epiſcopi hac utuntur cautela, nimirum eorum juſſu confirmandi in diſtinctos ordines diſtribuuntur, ita ut integer Confirmationis ritus circa eos, qui ſunt primi ordinis, expleatur: tum iis recedentibus, repetatur oratio cum manuum extenſione, & reliquo ritu ſuper eos, qui ſunt ſecundi ordinis, & ſic deinceps.

§. II.

Utrum unctio ſit partialis materia Confirmationis?

R. 1. Nihil Eccleſia circa hanc quæſtionem hactenus definiit. Eſt communis Theologorum ſententia contra Suarez, qui diſp. 33. ſect. 1. exiſtimat eſſe de fide chriſmationem pertinere ad eſſentiam Confirmationis.

Probatur, quia nullibi extat ejuſmodi Eccleſiæ definitio.

Dices 1. pro Suarez, Concilium Florentinum decrevit materiam Confirmationis eſſe chriſma ex oleo & balſamo confectum: Ergo.

Nego antec. 1. quia illud decretum non eſt Concilii Florentini, ſed Eugenii IV. in inſtructione Armenis data poſt ſolutum Concilium. 2. quia quæcunque in hac inſtructione continentur, v. g. quod in calice Euchariſtico miſcenda ſit pauciſſima aqua, non ſunt de fide. 3. quia ejuſmodi inſtructio non proponitur univerſali Eccleſiæ, ſed ſpectat ſolum Armenos. 4. quia Summus Pontifex ibi dumtaxat tradit diſciplinam Romanæ Eccleſiæ, cui Armenos conformari exoptabat, quamvis Concilium Florentinum paullo ante decreviſſet Græcos, ſalva fide & pace, poſſe retinere ſuæ Eccleſiæ ritus & diſciplinam, quæ ſane in multis diſcrepat ab iis, quæ habentur in inſtructione pro Armenis.

Dices 2. Concilium Tridentinum rem definiit ſeſſ. 7. can. 2. de Confirmatione, in quo ſic ſtatuit: *Si quis dixerit injurios eſſe Spiritu Sancto eos, qui ſacro Confirmationis chriſmati virtutem aliquam tribunnt, anathema ſit:* Ergo.

Nego antec. Concilium enim in hoc can. præciſe definiit, poſſe dici abſque injuria Spiritus Sancti, conſecratum chriſma habere aliquam virtutem. Sed unde habeat, an ex benedictione & ſuffragiis Eccleſiæ, quemadmodum alia Sacramentalia, v. g. exorciſmi, aqua benedicta, &c. an vero ex inſtitutione Chriſti, quaſi illud elegerit in materiam Sacramenti, Concilium quæſtionem hanc minime attingit. Pueriliter ergo ac prorſus inepte Kemnitius ex Lutheranorum ſecta tripudiat, cum ſcribit in hunc canonem, *divinitus factum eſt, quod non eſt retenta impoſitio manuum in Pontificia Confirmatione, ſed ſubſtituta eſt chriſmatio, ut Eccleſia, animadverſa palpabili differentia inter manuum impoſitionem, & Confirmationem in fronte, non tam facile ſeduci poſſit allegatione hiſtoriarum*, Actor. 8. & 19.

R. 2. Unctio, quæcunque illa ſit, ſive ex oleo ſimplici, ſive ex oleo & balſamo mixtis, eſt ex inſtitutione Chriſti, & partialis materia Confirmationis. Ita S. Thomas hic q. 72. art. 2. & alii communiter Theologi contra Sirmondum, Sanbovium, & alios.

Pro-

Probatur ex conſtanti Traditione univerſalis Eccleſiæ tum Occidentalis, tum Orientalis; ac primo quidem Occidentalis.

Tertull. lib. de Bapt. cap. 7. „ exinde, *inquit*, „ egreſſi de lavacro perungimur benedicta unctione ... „ ſic & in nobis carnaliter currit unctio, ſed ſpiritaliter proficit: quomodo & ipſius Baptiſmi carnalis actus, quod in aqua mergimur: ſpiritualis effectus, quod delictis liberamur. *Et cap. 8.* deinde „ manus imponitur per benedictionem advocans & „ invitans Spiritum ſanctum. *Et lib. de reſurrectione* „ *carnis cit. c. 8.* caro ungitur, ut anima conſecretur.

S. Cyprianus Epiſt. 70. „ ungi . . . neceſſe eſt, „ *inquit*, eum qui baptizatus ſit, ut accepto chriſmate, id eſt, unctione, eſſe unctus Dei, & habere in ſe . . . gratiam poſſit. „

Sanctus Pacianus Epiſcopus Barcinonenſis & Martyr, Epiſtola 1. ſic ſcribit: „ Hoc ergo ſuperædificavimus, quod Apoſtolorum doctrina fundavit... „ ſi ergo & lavacri & chriſmatis poteſtas . . . . ad „ Epiſcopos inde deſcendit, & ligandi quoque adfuit, atque ſolvendi.

S. Ambroſius lib. de initiandis cap. 6. „ Omnes, „ *inquit*, in regnum Dei, & in ſacerdotium ungimur gratia ſpirituali. *Et lib. 2. de Sacrament. c. 7.* „ Veniſti ad Sacerdotem, quid tibi dixit? Deus, „ inquit, Pater omnipotens, qui te regeneravit ex „ aqua, & Spiritu ſancto, conceſſitque peccata tua, „ ipſe te ungat in vitam æternam. „

S. Auguſt. Serm. 227. alias 83. de diverſis, ubi loquens de Baptiſmo & Confirmatione, quæ ſimul Neophytis conferebantur, ſic habet: „ Acceſſit Baptiſmus & aqua, qua conſperſi eſtis, ut ad formam panis veniretis. Sed nondum eſt panis ſine „ igne. Quid ergo ſignificat ignis? hoc eſt, chriſma. „ Oleum etenim ignis noſtri Spiritus ſancti eſt Sacramentum. „

Innocentius I. Epiſt. prima, ſcribit baptizatorum frontem oleo conſignare, ſolis deberi Epiſcopis, cum tradunt Spiritum ſanctum.

Theodolphus Aurelianenſis libro de ordine Baptiſmi cap. 16. „ quibus etiam, *inquit*, ſeptiformis gratia „ Spiritus per chriſmatis unctionem conceditur. „

Ejuſdem Traditionis in Eccleſia Orientali teſtes adduci poſſunt, Concil. Laodicenum quarto ſæculo celebratum, quod ſic habet Canone 48. „ oportet eos, qui „ illuminantur poſt Baptiſmum, inungi ſupercæleſti „ chriſmate, & eſſe regni Chriſti participes. „

S. Cyrillus Jeroſolymitanus catech. 3. de chriſmate ait; „ Chriſti & Spiritus ſancti divinitatis ejuſdem „ præſentiam efficit . . . corpus quidem iſto viſibili „ unguento perungitur, anima vero ſancto, vivificoque Spiritu ſanctificatur. „

Theodoretus lib. 4. in Cant. Canticorum, „ vel„ ut ſigillum quoddam regium ſuſcipiunt, ſpiritalis „ unguenti chriſma recipientes gratiam inviſibilem „ ſanctiſſimi Spiritus unguento tanquam in typo. „

S. Cyrillus Alexandrinus in illud Joelis, „ redundabunt torcularia vino & oleo, *ait*, acceſſit item „ uſus olei, qui per ſacrum Baptiſma in Chriſto juſtificatis ad conſummationem confert. „

Mitto Sacramentarium S. Gregorii, Ordinem Romanum, Euchologia Græcorum, in quibus chriſmatio deſignatur tanquam ſignum, quo Spiritus ſanctus datur.

Ex his teſtimoniis ſic ratiocinari licet cum S. Auguſtino lib. 4. de Baptiſmo c. 24. „ quod univerſa „ tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſem„ per retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica tra„ ditum rectiſſime creditur: „ atqui ex teſtimoniis laudatis, Eccleſia ſemper & ubique adhibuit chriſmationem tanquam ſignum, quo datur Spiritus ſanctus, baptizatus perficitur, & particeps regni cæleſtis efficitur, conſtatque eam in ullo Conc. fuiſſe inſtitutam, cum eſſet in uſu antequam ullum Concilium legatur in Eccleſia celebratum, ut colligitur ex Tertulliano ſupra laudato: ergo revera chriſmatio eſt ab Apoſtolis tradita, tanquam a Chriſto inſtituta.

Ergo chriſmatio eſt pars Confirmationis, non ſolum integrans, ſed etiam eſſentialis, cum in allatis textibus tribuatur illi primarius effectus Sacramenti.

Ergo

Ergo ſine chriſmatione non valet Sacramentum; nec unquam ſine ea collatum eſt, niſi forte in aliqua Schiſmaticorum Orientalium ſecta, ut evincit Petrus Aurelius contra Sirmondum.

Dices 1. Apoſtoli per ſolam manuum impoſitionem confirmaſſe referuntur, Act. 8. & 19. & ita Concilium Moguntinum anno 1569. intellexit illa Scripturæ loca; ſic enim habet c. 17. „ Hoc Sacramen-„ tum ab initio ſola manus impoſitione exhibitum, „ mox ſub ipſis temporibus Apoſtolorum, & ex eo-„ rumdem Traditione, adhibita chriſmatis unctione, „ cæpit conferri. „

Præiverant Concilio Moguntino Oecumenius auctor vel octavi ſæculi, ut volunt nonnulli, vel undecimi ſecundum alios: ſic enim ſcribit in cap. 8. Actuum Apoſtolorum: „ mox in locum ſigni viſibilis unctio „ adhiberi cœpit, „ Walfridus Strabo nono ſæculo, juxta eandem ſententiam, ait cap. 26. lib. de Rebus Eccleſiaſticis, primis temporibus manuum impoſitione Confirmationem fuiſſe peractam: „ ſed creſcente, „ *inquit*, ſucceſſu temporum Religionis honore . . . „ addidere alii Chriſmatis unctionem. „ Petrus Cantor in Summa docet Confirmationem eſſe partim ab Apoſtolis, quantum ad manus impoſitionem, partim ab Eccleſia, quantum ad alia.

Alexander de Hales, & ejus Diſcipulus S. Bonaventura ſcribunt Sacramentum Confirmationis poſt obitum Apoſtolorum fuiſſe inſtitutum, quantum ad materiam elementarem, hoc eſt chriſmationem, quam Halenſis vult definitam in Conc. Meldenſi octavo ſæculo. Ergo chriſmatio eſt inſtitutionis Eccleſiaſticæ, ac proinde Sacramento mere accidentalis.

Nego conſeq. Ad antecedens vero non una eſt Theologorum reſponſio.

Qui contendunt Chriſtum materias & formas quorundam Sacramentorum non determinaſſe niſi in genere, illaſque reliquiſſe Eccleſiæ determinandas quoad ſpeciem, reſpondent Apoſtolos revera ſola manuum impoſitione dediſſe ſanctum Spiritum, ſed Eccleſiam poſtmodum, vel loco impoſitionis ma-

nuum inſtituiſſe unctionem, in hypotheſi quod illa ſit hodie adæquata Sacramenti materia, vel addidiſſe manuum impoſitioni, ſi utraque etiam nunc ſit de eſſentia Sacramenti. Quod autem illa mutatio vel additio facta ſit in Concilio Meldenſi, manifeſtus eſt error, cum conſtet ex laudatis Patribus unctionem ſecundo, tertio, & quarto ſæculo fuiſſe ubique adhibitam. Forte intelligendus eſt Halenſis de mixtione quadam olei & alterius liquoris, puta balſami, in Concilio Meldenſi præcepta; nam ex dicendis §. ſequenti, nonnulli Theologi contendunt prioribus ſæculis ſimplex oleum fuiſſe adhibitum. Sed cum noſtra fuerit ſententia Tractatu de Sacramentis in genere, Chriſtum determinaſſe in ſpecie materiam cujuſlibet Sacramenti.

Reſpondeo ad anteced. cum S. Thoma q. 72. art. 2. ad primum, Apoſtolos hoc Sacramentum non contuliſſe ſine unctione. Ibi enim S. Doctor duo docet: primum, Apoſtolos aliquando abſque uſu Sacramenti dediſſe plenitudinem Spiritus ſancti: „ Ad impoſitio„ nem manus Apoſtolorum, *inquit*, & etiam ad „ eorum prædicationem deſcendebant plenitudo Spiri„ tus ſancti ſuper Fideles ſub viſibilibus ſignis . . . „ & ideo non erat neceſſaria ſenſibilis materia Sacramen„ talis, ubi ſenſibilia ſigna miraculoſe exhibebantur „ divinitus. Utebantur tamen Apoſtoli communiter „ chriſmate in exhibitione Sacramenti, quando hujuſ„ modi viſibilia ſigna non exhibebantur. „ Nec obſtat quod Scriptura nuſquam meminerit unctionis, ſed ſolius manuum impoſitionis; nam ex S. Aug. lib. de fide & operibus c. 9. Scriptura multa tacet brevitatis gratia, quæ ſerie Traditionis conſtat ab Apoſtolis fuiſſe uſurpata, atque in hujuſce veritatis exemplum profert Eunuchum, quem S. Lucas narrat Act. 8. baptizatum fuiſſe a Philippo, cum reſpondiſſet, „ Credo „ Filium Dei eſſe Jeſum, „ cæteris prætermiſſis, quæ ab initiando explicite credenda ſunt, „ intelligi vo„ luit *inquit S. Doctor*, impleta omnia, quæ licet ta„ ceantur in Scripturis brevitatis gratia, tamen ſerie „ Traditionis ſcimus implenda. „

Con-

Confirmatur ex laudatis §. primo textibus, in quibus Sancti Patres Sacramentum Confirmationis ſæpe indigitant per manuum impoſitionem nulla facta mentione unctionis, quam tamen alibi agnoſcunt fuiſſe in uſu, dum ſcriberent.

Inſtabis; certo colligimus Apoſtolos in ſacra Miniſtrorum ordinatione, unctionem non adhibuiſſe, ex eo quod Scriptura non meminerit niſi manuum impoſitionis: Ergo a pari idem colligere licet de Confirmatione, cum Scriptura non minus conſtanter ritum illius reponat in manuum impoſitione.

Nego conſeq. & paritatem, quia ut verbis S. Auguſt. loquar, ſerie Traditionis ſcimus implendam unctionem in Confirmatione, non vero in Ordinatione.

Dices 2. Canone primo Concilii Arauſicani primi, habetur peragendam Confirmationem ſola manuum impoſitione, quando baptizatus in vertice fuit chriſmate inunctus, „ qui in baptiſmate, *inquiunt Patres*, qua„ cumque neceſſitate, non chriſmatus fuerit, in con„ firmatione Sacerdos (*id eſt Epiſcopus*) monebitur. „ Nam inter quoslibet chriſmatis ipſius nonniſi una „ benedictio eſt. Non ut præjudicans quicquam, ſed „ ut non neceſſaria habeatur repetita chriſmatio. „ Ergo chriſmatio non eſt eſſentialis Confirmationi.

Nego antec. ſenſus enim in objectione prolatus non eſt genuinus canonis ſane obſcuriſſimi, quem tamen controverſia Petri Aurelii cum Sirmondo celebrem efficit. Sirmondus canonem exponebat eo ſenſu, quo nobis hic objicitur: Petrus vero Aurelius contendebat ex nonnullis codicibus manuſcriptis, vitiatam eſſe lectionem Sirmondi, legendaque poſtrema canonis verba abſque particula negativa hoc modo, *ſed ut neceſſaria, habeatur repetita chriſmatio*, ita ut ſenſus ſit, quando in Baptiſmate omiſſa eſt propter aliquam neceſſitatem chriſmatio verticalis, monendus eſt Epiſcopus confirmaturus, ut priuſquam ad ritum confirmationis pergat, ſuppleat quod in Baptiſmate omiſſum eſt, nempe verticem baptizati chriſmate inungat, non præjudicans chriſmationi confirmatoriæ, quæ fit in fronte, neceſſaria quippe eſt utraque chriſmatio.

Sanbovius, qui cum Sirmondo opinatur unctionem eſſe accidentalem Confirmationis cæremoniam, non exiſtimat ſuam opinionem poſſe fulciri hoc can. probatque Aurelii lectionem, quia *ea ſemper fuit Eccleſiæ mens, ut ſupplerentur cæremoniæ in Baptiſmo omiſſæ*. Quod ſi particula negativa retineatur, is erit ſenſus canonis, non ita dicimus chriſmationem, in Baptiſmo omiſſam ab Epiſcopo ſupplendam, ut neceſſaria habeatur ad veritatem Confirmationis ſecuturæ, ſine ea quippe valeret Sacramentum.

Ex dictis circa materiam Confirmationis ſatis intelligitur quæ ſit ejus forma, cum forma cujuslibet Sacramenti ſint verba, quæ in uſu materiæ proferuntur, v. g. *Ego te baptizo*, &c. dum infunditur aqua. Ergo ſi chriſmatio ſit accidentalis, ſola vero manuum extenſio eſſentialis, forma eſſentialis erit oratio, quam Epiſcopus manibus extenſis fundit ſuper Neophytos: contra vero quibus ſola chriſmatio eſt eſſentialis, iiſdem verba, quæ tunc proferuntur, ſunt unica forma Sacramenti.

Diſſentiunt tamen inter ſe qui nobiſcum agnoſcunt manuum impoſitionem & chriſmationem ſimul eſſe adæquatam Confirmationis materiam. Namque S. Thomas q. 72. art. 4. Catechiſmus Romanus, & alii benemulti pro unica forma ſtatuunt verba, quæ Epiſcopus ſtatim, nulla interpoſita mora, poſt extenſionem manuum profert, dum frontem inungit, *ſigno te ſigno Crucis*, &c. Alii vero, & quidem non pauci, contendunt orationem, quæ unctionem præcedit, eſſe formam eſſentialem, tum apud Latinos, tum apud Græcos: verba autem, quæ comitantur unctionem, habenda ut cæremoniam mere accidentalem; probantque, quia ea forma eſt eſſentialis in Confirmatione, quam adhibuerunt Apoſtoli, quamque Eccleſia ab eorum temporibus ſemper & ubique retinuit; accidentalis vero cenſenda eſt, quæ nonniſi poſterioribus ſæculis eſt uſurpata: atqui illam orationem adhibuerunt Apoſtoli, Act. 8. *Oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum. . . . Tunc imponebant manus ſuper illos*, &c. Ad quem locum reſpiciens S. Auguſt. lib. 15.

de

de Trinit. cap. 26. ait: Orabant, ut venirent ad eos, quibus manus imponebant ... Quem morem in ſuis Præpoſitis etiam nunc ſervat Eccleſia.

S. Hieronymus Dialogo contra Luciferianos ſupra laudato: *Ut Epiſcopus*, inquit, *ad invocationem Spiritus Sancti manum impoſiturus excurrat*. Amalarius Archiepiſcopus Trevirenſis lib. 1. de Officiis cap. 27. *Ut per manuum impoſitionem, & orationem detur Spiritus ſanctus, ſimiliter ab Apoſtolica auctoritate ſumptum eſt*. Orationem inunctioni præmittendam præſcribunt Euchologia Græcorum, S. Gregorii Sacramentarium, Ordo Romanus, & Occidentalis Eccleſiæ Pontificalia. Verba autem illa: *Signo te, &c.* nuſquam reperiuntur in Ritualibus Latinis ante 8. ſæculum, nec ubique obtinuerunt ante duodecimum. Alcuinus, qui ſcripſit de divinis Officiis 8. ſæculo, refert Pontificem, finita oratione, frontes ſingulorum chriſmate ſignare, dicendo: *In nomine Patris, & Filii, &c.* Amalarius cit. cap. 27. ſic ſcribit 9. ſæculo: *Oratione expleta facit crucem cum pollice ex chriſmate in ſingulorum frontibus, ita dicendo*: In nomine Patris, &c.

§. III.

Utrum mixtio olei & balſami, ac utriuſque Epiſcopalis benedictio ſint de neceſſitate Sacramenti?

R. Communis eſt Theologorum ſententia, Eccleſiam nihil determinaſſe circa propoſitam quæſtionem; nam quod affert Suarez cit. diſp. 33. ſect. 1. ex Decreto Eugenii, & ex Can. 2. Conc. Trid. de Confirmatione, ſolvimus §. præc. pag. 287. & 288. Hinc variæ Scholarum opiniones.

Qui aſſerunt unctionem eſſe inſtitutionis Eccleſiaſticæ, nec pertinere ad ſubſtantiam Sacramenti, una voce concludunt nec mixtionem olei cum balſamo, nec benedictionem Epiſcopalem eſſe de neceſſitate Sacramenti.

Ex

Ex his vero, qui nobiſcum docent unctionem eſſe inſtitutionis divinæ, & eſſentialem Confirmationis partem.

Alii, ut S. Thom. quæſt. 72. art. 2. & 3. contendunt mixtionem & benedictionem pertinere ad eſſentiam Sacramenti, probantque 1. de mixtione, quia obſervatur in univerſali Eccleſia, Græca & Latina, ut conſtat ex antiquis Græcorum Euchologiis, ex Sacramentario S. Gregorii, ex Ordine Romano, ex S. Gregorio, qui in illa verba Cantici Canticorum cap. 1. „ Botrus Cypri dilectus meus in vineis Engaddi, *ſic* „ *ſcribit:* In Engaddi balſamum gignitur, quod cum „ oleo, pontificali benedictione chriſma efficitur, quo dona Spiritus ſancti exprimuntur.

Pro benedictione vero, præter laudatum S. Gregorii teſtimonium, & librum Ordinis Romani, proferuntur S. Cyrillus Jeroſolymitanus Catech. 3. in qua ſic habet: „ Sanctum hoc unguentum non amplius „ eſt unguentum nudum .... poſtquam conſecratum „ eſt. S. *Baſilius lib. de Spiritu Sancto cap.* 27. Be„ nedicimus baptiſmatis aquam, & unctionis oleum. „ Quibus vero Scripturis edocti? nonne a ſecreta & „ ſilente Traditione? *Conc. II. Carthag. cap.* 2. chriſ„ matis confectio, *inquit*, & puellarum conſecratio a „ Presbyteris non fiant. *Et Conc. III. Carthag. Can.* 36. „ Presbyter chriſma nunquam conficiat „. Similia habet Innocentius I. epiſt. 1. ad Decentium.

Alii vero benemulti negant mixtionem & benedictionem eſſe de neceſſitate Sacramenti.

Contra mixtionis neceſſitatem hæc momenta proferunt. 1. Eccleſiæ in hac mixtione variant; nam Latina miſcet balſamum, Græca vero triginta quinque Aromatum ſpecies. Præterea hujuſce mixtionis nullum veſtigium apud antiquiores Patres, Tertullianum, Cyprianum, Cyrillum Jeroſolymitanum, Baſilium, Auguſtinum, &c. nec dicas eos meminiſſe chriſmatis, & ſacri unguenti; nam chriſma apud Græcos latine dicitur unctio, quæ peragitur quolibet pingui liquore, ſive ille ſit ſimplex oleum, ſive aliud quidpiam. Unde S. Auguſtinus tract. 3. in Jo:

vo-

vocat oleum olivarum, unguentum ac chriſma: & Innocentius I. cit. epiſt. ad Decentium, oleum infirmorum indigitat nomine chriſmatis. Laudatur quidem epiſt. S. Fabiani ad Orientales, in qua eorum excuſationem confutat, quod balſamum difficile invenirent ad conficiendum quotannis ſacrum chriſma. Sed conſtat apud omnes ſuppoſititiam eſſe hujuſmodi epiſtolam. Denique etiamſi mixtio balſami, aut alterius liquoris ſemper fuiſſet in uſu, quemadmodum mixtio aquæ in calice Euchariſtico, cujus meminere Patres antiquiſſimi, ut S. Juſtinus Apol. 2. & S. Cyprianus epiſt. 63. non poſſet inde certo colligi priorem magis pertinere ad ſubſtantiam Sacramenti, quam poſteriorem.

Contra neceſſitatem benedictionis epiſcopalis, quæ quidem eſt perantiqua, ut conſtat ex textibus pro oppoſita ſententia laudatis, affertur S. Baſilius cit. lib. de Spiritu Sancto cap. 27. ubi confert benedictionem chriſmatis cum benedictione fontis baptiſmalis, *Benedicimus*, inquit, *baptiſmatis aquam & unctionis oleum*: atqui benedictio aquæ Baptiſmalis, licet videatur Traditionis Apoſtolicæ, non pertinet tamen ad ſubſtantiam Baptiſmi, ſed eſt duntaxat præcepti Eccleſiaſtici: ergo nec benedictio chriſmatis: nec diſparitas ex Scriptura aut traditione proferri poteſt.

Quid vero, ſtante ejuſmodi gravium Theologorum diſcordia, ſentiendum ſit, definiendum relinquimus Epiſcopis, qui hocce noſtro opere uti voluerint, ſatiſque nobis eſt ſimpliciter expoſuiſſe eorum Clericis utriuſque partis momenta, quibus paratiores reddantur ad amplectendam quam eorum Prælati determinaverint ſententiam.

Et certe quamlibet amplexi fuerint, non poteſt eſſe indubitata. Unde in praxi præſcriptum Sacramenti ritum integre obſervare oportet; adeo ut ſi quid ex inadvertentia fuerit prætermiſſum, caute ſuppleatur, quamvis ſecundum opinionem probabilem minus neceſſarium judicetur, v. g. ſi quis chriſmatus non fuerit Epiſcopi manibus ſubſtratus, ſubſternatur invocato ſuper eo Spiritu Sancto; ſi incaute oleum non benedictum,

ðum, vel oleum Catechumenorum, aut infirmorum pro chriſmate adhibitum fuerit, applicatur chriſma juxta Decret. Innoc. III. cap. *Paſtoralis*, tit. de non iterandis Sacramentis, ubi rogatus de eo, qui per errorem oleo ſimplici in fronte fuerat conſignatus, reſpondit: *In talibus nihil eſt iterandum: ſed caute ſupplendum quod incaute fuerat prætermiſſum.*

CAPUT IV.

De Miniſtro Sacramenti Confirmationis.

DUplex hic occurrit controverſia. Altera, quæ pertinet ad fidem, & cum Hæreticis eſt habenda; utrum ſcilicet ſolus Epiſcopus ſit Confirmationis Miniſter ordinarius? Altera, quæ eſt Scholæ, & inter Catholicos duntaxat agitatur, utrum Presbyter hujuſce Sacramenti ſit Miniſter extraordinarius?

§. I.

Utrum ſolus Epiſcopus ſit ordinarius Confirmationis Miniſter?

PHotius Sedis Conſtantinopolitanæ invaſor, & primus Schiſmatis Græcorum auctor, voluit Epiſcopos & Presbyteros indiſcriminatim eſſe Miniſtros Sacramenti Confirmationis. Waldenſes, teſte Reynero, mirabantur cur ſolis Epiſcopis confirmare liceret.

Wicleffus, & Jo: Hus cenſuerunt Confirmationem juvenum, & Ordinationem Clericorum reſervari Papæ, & Epiſcopis, propter cupiditatem lucri, & honoris, ut habetur in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. & 15. ubi errores eorum proſcripti ſunt.

Wicleffo adhæſerunt Lutherus lib. de captivitate Babylonica, & Calvinus in antidoto Concilii Trident. ubi in Epiſcopos contumelioſe ſic ſeribit: „ Digni „ ſunt cornuti & infulati aſini tali prærogativa ....

„ Un-

„ Unde, quæſo, probabunt Epiſcopis magis quam reliquis Sacerdotibus convenire has partes, niſi quia „ incertis Auctoribus ita placuit ? „ Contra ejuſmodi errores ad propoſitam quæſtionem.

R. De fide eſt, ſolum Epiſcopum eſſe Miniſtrum ordinarium Sacramenti Confirmationis. Ita enim definiit Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. can. 3. de Confirmatione, in quo ſic habet: „ Si quis dixerit ſanctæ Con„ firmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum „ Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem; „ anathema ſit. „ Idem repetit ſeſſ. 23. can. 7. Prævenerat Eugenius IV. in Decreto pro Armenis.

Probatur 1. Ex Scriptura, Act. 8. ſoli Apoſtoli, quibus ſuccedunt Epiſcopi, Neophytis manus imponebant ad accipiendum Spiritum ſanctum, in quem locum S. Chryſoſt. hom. 18. in Act. ſic ſcribit; „ Ideo „ baptizans (*Philippus*) Spiritum ſanctum non dabat; „ hoc enim ſolorum Apoſtolorum erat. Virtutem qui„ dem acceperant Diaconi faciendi ſigna, non etiam „ dandi aliis Spiritum ſanctum: igitur hoc erat in „ Apoſtolis ſingulare. Unde & præcipuos, & non „ alios videmus hoc facere. „ Et ſanctus Iſidorus Peluſiota lib. 1. epiſt. 450. „ Baptizabat duntaxat „ (Philippus) ut Diſcipulus; Apoſtoli etiam gratiam „ explebant & perficiebant.

Ex Latinis vero Innoc. I. epiſt. ad Decentium: „ Pontificibus ſolis deberi, ut vel conſignent, vel Pa„ racletum Spiritum tradant, non ſolum conſuetudo „ Eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio Actuum „ Apoſtolorum, quæ aſſerit Petrum & Joannem eſſe dire„ ctos, qui jam baptizatis traderent Spiritum ſanctum.

Probatur 2. ex Traditione.

S. Cypr. ep. 73. „ qui in Eccleſia baptizantur, *in„ quit*, per Præpoſitos Eccleſiæ offerantur.

Concilium Eliberitanum ineunte quarto ſæculo, ſic de baptizato decernit can. 38. „ ad Epiſcopum eum „ perducant, ut per manus impoſitionem perfici poſſit.

S. Hieronymus Dialogo contra Luciferianos: „ Non „ abnuo, *inquit*, hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudi„ nem, ut ad eos, qui longe in minoribus urbibus per

„ Presbyteros & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus
„ ad invocationem Spiritus ſancti manus impoſiturus
„ excurrat . . . quod ſi hoc loco quæris, quare in
„ Eccleſia baptizatur, niſi per manus Epiſcopi acci-
„ piat Spiritum ſanctum, quem nos aſſerimus in vero
„ Baptiſmate tribui, diſce hanc obſervationem ex au-
„ ctoritate deſcendere, quod poſt Aſcenſionem Domini
„ Spiritus ſanctus ad Apoſtolos deſcendit. „ Addit quidem ad honorem potius Sacerdotii, quam ad legis neceſſitatem Epiſcopis tribui ejuſmodi poteſtatem; ſed qua mente id dicat, in ſequentibus aperit; nimirum quia ſine Sacramento Confirmationis confertur Spiritus ſanctus in Baptiſmo, quamvis non in tanta plenitudine; unde concludit Confirmationem non eſſe abſolute neceſſariam; „ alioquin, *inquit*, ſi ad Epiſcopi tan-
„ tum imprecationem Spiritus ſanctus defluit, lugendi
„ ſunt, qui in remotioribus locis per Presbyteros &
„ Diaconos baptizati ante dormierunt, quam ab Epiſ-
„ copis viſitarentur. „ Quod autem non omnino excludat divinam legem, ex qua manus impoſitio Epiſcopis ſit reſervata, patet ex ſeq. verbis: „ Si Scriptu-
„ ræ auctoritas non ſubeſſet, totius orbis in hanc
„ partem conſenſus inſtar præcepti obtineret. „ Cur vero tali prærogativa Chriſtus Epiſcopatum decoraverit, hanc affert rationem: „ Eccleſiæ ſalus in Summi
„ Sacerdotis dignitate pendet, cui ſi non exors, &
„ ab hominibus eminens quædam detur poteſtas, tot
„ futura ſunt ſchiſmata, quot Sacerdotes.

Jam protulimus teſtimonia Sanctorum Chryſoſtomi, Iſidori Peluſiotæ, & Innocentii I.

Dices 1. cum Photio: Qui poteſt majus, poteſt minus; atqui Presbyteri poſſunt Euchariſtiam conficere, quod eſt quid majus; ergo & confirmare.

R. 1. Photius hoc argumento æque concluderet Presbyterum conſecrare Sacerdotes & Epiſcopos; quia poteſt quid majus, nempe Euchariſtiam conficere.

R. 2. Diſtinguendo majorem; Poteſt minus in eadem ſpecie, v. g. qui poteſt ordinare Presbyterum, poteſt etiam ordinare Diaconum, Concedo: Poteſt minus in diverſa ſpecie, Nego majorem.

Dices 2. Ananias non erat Epiſcopus, nihilominus ingreſſus ad Saulum, impoſuit ei manus, ut videret, & impleretur Spiritu ſancto, Act. 9. verſ. 17.

R. 1. Quis dixit Calvino Ananiam Diſcipulum Domini non fuiſſe Epiſcopum? 2. Saulus nondum erat baptizatus; ergo Ananias non impoſuit ei manus, ut eum confirmaret, ſed ut videret, præpararetque ad Baptiſmum, quo diluuntur peccata per Spiritum ſanctum.

Dices 3. Si Chriſtus ſolum Epiſcopum Confirmationis Miniſtrum inſtituiſſet, Sacramentum illud non ſufficienter præparaſſet omnibus, cum omnibus ad Epiſcopum accedendi facultas non ſit.

R. Si invigilent, ut debent, Epiſcopi, facilius quemque ſemel confirmare poſſunt, quam Presbyteri toties peccatores reconciliare, quoties pœnitentiæ Sacramento indigent. Adde quod Sacramentum Confirmationis non ſit abſolute neceſſarium ad ſalutem.

Dices 4. In Hiſpania Concilium I. Toletanum; cap. 2. permittit Presbyteris chriſmare, abſente Epiſcopo; & Braccarenſe II. ſtatuit, ut chriſma Presbyteris detur pro confirmandis Neophytis.

Addit Hiſpalenſe II. can. 7. novellis duntaxat regulis prohibitum fuiſſe, ne Presbyter confirmaret. Novellæ autem illæ regulæ colligi poſſunt ex Pontificali Damaſi, ubi dicitur Sylveſter Papa Epiſcopis hoc conceſſiſſe privilegium, ut baptizatos conſignarent. Idipſum in Gallia Presbyteris conceſſit Arauſicanum I. can. 4. „Si deſit Epiſcopus, *inquit*, a Presbyteris cum „ chriſmate & benedictione conſignari placuit: Ergo.

Nego conſeq. Perſpicue enim Toletanum loquitur de chriſmatione in vertice baptizati, quæ, abſente Epiſcopo, conceſſa erat Presbyteris, ex Innocentio I. cit. epiſt. ad Decentium.

Braccarenſe vero ſtatuit duntaxat, ut chriſma ab Epiſcopo benedictum Presbyteris diſtribuatur, non ut ipſi, ſed Epiſcopi Parochias viſitaturi plebem confirment.

Hiſpalenſe expreſſe doctrinam Eccleſiæ confirmat; probat enim tum ex veteri lege, tum ex nova, quam novel-

novellam regulam vocat, altarium, ac Virginum conſecrationem, & Neophytorum conſignationem ad ſolos Epiſcopos pertinere, quemadmodum in veteri Teſtamento non quilibet Sacerdos, ſed Moyſes duntaxat, vel Aaron Summus Sacerdos altaria erigebat, & conſecrabat.

At, inquies, conſecratio altarium & Virginum propria eſt Epiſcopi ſolo jure Eccleſiaſtico: Ergo & conſignatio Neophytorum, & quidem in mente Concilii.

Nego conſeq. Cum enim conſecratio altarium, & Virginum ſit inſtitutionis humanæ, manifeſte ſequitur ſolo jure Eccleſiaſtico Epiſcopis reſervari: contra vero cum conſignatio Neophytorum a Chriſto ſit inſtituta, quæri merito poteſt quis ſit a Deo inſtitutus ejus Miniſter, quod Patres Hiſpalenſes non attingunt. Conſtat autem ex dictis ſolum Epiſcopum hujus Sacramenti Miniſtrum ordinarium fuiſſe a Chriſto inſtitutum.

Quod vero ſpectat Pontificale Damaſi, 1. Certum non eſt librum illum eſſe opus hujus Pontificis, ut omnes periti agnoſcunt, ac proinde nihil ex illo concludi poteſt. 2. Senſus loci nobis oppoſiti eſt, quod Sylveſter privilegium Epiſcopis a Chriſto conceſſum vindicaverit, prohibueritque, ne Presbyteri frontes Neophytorum conſignarent, quemadmodum nonnullos illud munus temere ſibi arrogaſſe patebit ex dicendis.

Arauſicanum Concilium perperam nobis objicitur; non enim de Confirmatione loquitur, ſed de reconciliatione Hæreticorum ægrotantium, quæ alicubi unctione peragebatur ab Epiſcopo, annuitque Concilium, ut Presbyteri in periculo mortis idipſum præſtent.

Dices 5. S. Hieronymus epiſtol. 84. ad Evagrium, ſupponit ſolam ordinationem Epiſcopis eſſe reſervatam: „ Quid facit, *inquit*, extra ordinationem Epiſ„ copus, quod Presbyter non faciat? „ Similia docent S. Chryſoſtomus hom. 11. in 1. ad Timoth. & Venerabilis Beda in Pſal. 26. ubi ſic habet. „ Illa unctio, „ quæ datur per manuum impoſitionem ab Epiſcopis, „ eadem eſt cum ſecunda cæremoniali (*ſcilicet unctio-*

„ ne

„ *ne verticali* , *quæ adhibetur in Baptiſmo*) propter „ arrogantiam tamen non eſt conceſſa ſingulis Sacerdotibus, ſicut multa alia. „ Ergo.

Nego conſeq. Namque 1. quod S. Hieronymus in laudata epiſtola omiſerit ſpeciale confirmandi privilegium a Chriſto Epiſcopis conceſſum, nocere non poteſt iis, quæ ex eodem S. Doctore in Dialogo contra Luciferianos protulimus, ubi ex profeſſo recenſet Epiſcoporum privilegia, luculenterque probat juxta omnium Eccleſiarum morem, ſolum Epiſcopum conſignare ex Traditione Apoſtolica. Ideo autem S. Hieronymus citata Epiſtola breviter perſtringit quæ pertineant ad Epiſcopum; quia ſcopus ejus eſt comprimere Diaconorum ſuperbiam, qui ſe Presbyteris exæquabant, & ut propoſitum conſequatur, Presbyteros erigit quantum poteſt, parum ſollicitus ea numerare, in quibus ſunt Epiſcopis inferiores. 2. Certum eſt S. Chryſoſtomum & Venerabilem Bedam in c. 8. Actuum Apoſtolorum, agnoſcere ſolum Epiſcopum a Deo inſtitutum fuiſſe Miniſtrum ſaltem ordinarium Confirmationis. Verba ſancti Chryſoſtomi ſupra protulimus; Beda vero ſic loquitur: „ Si Apoſtolus eſſet, (*Philippus*) ipſe „ utique manum imponere potuiſſet, ut acciperent „ Spiritum ſanctum: hoc enim ſolis Pontificibus debe„ tur, non autem Presbyteris: ſive extra Epiſcopum, „ ſive præſente Epiſcopo baptizent, chriſmate bapti„ zatos ungere licet, ſed quod fuerit ab Epiſcopo „ conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo „ conſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tra„ dant Spiritum ſanctum. „ Quid clarius?

In mente igitur Bedæ idem chriſma adhibetur a Prebyteris, dum baptizant, & ab Epiſcopis dum confirmant; ſed hæc poſterior unctio a Chriſto non eſt conceſſa ſingulis Sacerdotibus propter vitandam ſuperbiam, niſi forte Bedæ ſententia fuerit unctionem frontis eſſe cæremoniam Confirmationi accidentalem, in qua hypotheſi per legem Eccleſiæ eſſet Epiſcopis reſervata, ſicut multa alia, quamvis ſoli jure divino per manus impoſitionem Spiritum ſanctum dare poſſint.

In-

Inſtabis, Presbyteri in Eccleſia Orientali baptizatos conſignare conſueverunt, & quidem a pluribus ſæculis. Namque Photius nono ſæculo in epiſt. encyclica ad omnes Patriarchas Orientales, conqueritur quod Legati Nicolai I. in Bulgaria contra antiquum & receptum morem improbaverint Confirmationem a Presbyteris collatam, eamque iterarent; morem autem illum obtinuiſſe apud Ægyptios quinto ſæculo teſtatur Ambroſiaſter, ſeu Auctor Commentariorum in Epiſtolas S. Pauli inter opera S. Ambroſii: ad cap. 4. epiſt. ad Epheſios: *Apud Ægyptum*, inquit, *Presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus*. Idem legitur in libro quæſtionum ex utroque Teſtamento, apud S. Auguſtinum q. 101.

Neque vero deſunt monumenta hujuſce conſuetudinis in Eccleſia Latina; namque S. Gregorius ſexto exeunte ſæculo monitus Presbyteros Calaritanos in Sardinia conſignare Neophitos, primo improbavit prohibuitque illum uſum epiſt. 9. lib. 3. ad Januarium Epiſcopum Calaritanum. Sed ubi didicit nonnullos inde commotos, epiſt. 26. ejuſdem libri conceſſit quod prius negaverat: „ Nos quidem, *inquit*, ſecundum „ uſum veterem Eccleſiæ noſtræ fecimus; ſed ſi omni„ no hac de re aliqui contriſtantur, ubi Epiſcopi de„ ſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos „ chriſmate tangere debeant, concedimus.

Exemplum S. Gregorii ſecuti ſunt Patres Concilii Lugdunenſis II. & Florentini; cum Græcis quippe pacem & unionem ſanxerunt, nulla lite mota circa diſciplinam, quæ apud eos vigebat, & etiam nunc viget, conſignandi per Presbyteros. Eugenius quidem quartus, ſoluta Synodo Florentina a Græcis inter alia ſciſcitatus eſt, „ Quare Pontifices non inungunt ſacro „ chriſmate, ſed Sacerdotes? cum hoc Pontificibus ſit „ datum. Quæ a Latinis objecta (*pergunt acta Conci*„ *lii*) Mitylenenſis Præſul legitime, ac ſecundum ca„ nones omnia diſſolvit, præterquam duo, videlicet, „ ſeparationem matrimonii quoad vinculum, & crea„ tionem Patriarchæ extra Conſtantinopolim. „ Quibus auditis, dixit Summus Pontifex, „ nos, fratres, „ Dei beneficio ſumus fide conjuncti.

Ergo

Ergo Presbyteri, æque ac Epiſcopi, ſunt Confirmationis Miniſtri.

Nego conſeq. Ex ejuſmodi enim momentis ad ſummum concludi poteſt Presbyterum poſſe eſſe extraordinarium Confirmationis Miniſtrum, quod diſcutiendum ſupereſt ſeq. §.

§. II.

Utrum Presbyter ſit Confirmationis Miniſter extraordinarius?

Reſpondeo 1. Eccleſia hactenus nihil definiit circa propoſitam quæſtionem.

Probatur. Eccleſia quæſtionem definiiſſet vel in Conciliis œcumenicis, ut in Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. anno 1215. in quo tentata eſt unio cum Græcis: in Lugdunenſi II. ſub Gregorio X. anno 1274. & in Florentino ſub Eugenio IV. anno 1438. in quibus pax conciliata eſt: vel Decretis Summorum Pontificum ab univerſa Eccleſia receptis: atqui neutrum dici poteſt: Ergo.

Non primum; Si quidem in prædictis Conciliis nihil omnino actum eſt de Confirmatione, nec de ejus Miniſtro.

Non ſecundum. Quæ enim circumferuntur Sedis Apoſtolicæ privilegia nonnullis Regularibus conceſſa Eccleſiæ non innotuerunt, non in Bullario inſerta ſunt, nec publici juris facta.

Unde merito, vel ſubreptitie obtenta creduntur, vel ex opinione probabili indulta in gratiam eorum, qui ab Idolorum cultu ad Deum verum convertebantur in regionibus remotiſſimis, ad quas Epiſcopi non erant perventuri, in caſu enim neceſſitatis licitum eſt adhibere Sacramentum dubium.

Confirmatur, 1. ex Concilio Senonenſi anno 1628. quod corruptelam agnoſcit in Abbatibus, qui ex conſuetudine privilegiis roborata conſignabant. 2. Ex Decretis Summorum Pontificum, qui caverunt, ne Sacerdotes ſub quocunque prætextu confirmarent. Innocentius

tius III. prohibuit ne Latini Parochi Conſtantinopoli, dum urbs eſſet in poteſtate Latinorum, ſecundum morem Græcorum Confirmationem conferrent. Idem præſcripſit Gregorius IX. Epiſt. ad Barenſem Epiſcopum. Sed notatu dignum, quod Clemens VIII. qui obiit ann. 1604. idipſum prohibuit Presbyteris Græcis, præcepitque ut ab ipſis conſignatos Epiſcopi iterum ſub conditione confirmarent. Nec ullius ponderis videtur reſponſio, Summum Pontificem ita præcepiſſe, quia Presbyteri illi in Eccleſia Latina degebant. Namque Summi Pontifices non ſemel conceſſere Græcis Romæ commorantibus, ut Eccleſiæ ſuæ probatum morem ſequerentur, v. gr. in fermento conſecrarent; Ergo mos per Presbyteros confirmandi non eſt ab Eccleſia probatus.

Dices; Vera Chriſti Eccleſia errorem verbo Dei contrarium non patiatur, ſed e ſinu ſuo eos ſtatim ejicit, qui illum obſtinate propugnaverint. Hinc eſt quod tandiu Eccleſia Latina ſe a Communione Græcorum ſeparaverit, quamdiu contra manifeſtum Scripturæ ſenſum docuerunt Spiritum ſanctum a Filio non procedere: ergo cum ſemel & iterum eos in ſuam Communionem receperit, nulla lite mota ſuper Miniſtro extraordinario Confirmationis, certo evincitur etiam eſſe doctrinam univerſalis Eccleſiæ, Presbyterum poſſe hocce Sacramentum conferre tanquam Miniſtrum extraordinarium.

Confirmatur. Clemens VI. anno 1350. conſultationi Patriarchæ Armenorum, inter alia reſpondit his verbis: „ Si credis quod per ſolum Romanum Pontificem, „ plenitudinem poteſtatis habentem, poſſit diſpenſa-„ tio Confirmationis Presbyteris, qui non ſunt Epiſ-„ copi, committi, &c „ Quæ ſane indicant conſtantem fuiſſe doctrinam Eccleſiæ Latinæ ex ejuſmodi diſpenſatione presbyteros poſſe confirmare.

Diſtinguo anteced. vera Chriſti Eccleſia errorem verbo Dei contrarium non patitur, ſi ſit patens & manifeſtus, qualis eſt error aſſerentium Spiritum ſanctum a Filio non procedere, Concedo: Si non ſit manifeſtus, ſed probabiliter propugnari poſſit, Nego anteced. Quot

enim

enim oppoſitas Scholæ opiniones tolerat, v. g. circa prædeſtinationem, attritionem, Miniſtrum Sacramenti Matrimonii, utpote quæ aperte verbo Dei non repugnent? Quidni ſimiliter toleraret opinionem Græcorum circa Miniſtrum Confirmationis extraordinarium, maxime cum plures e Theologis Latinis eam tueantur verbo Dei conformem, nec ſine ſchiſmatis periculo quæſtio illa in Conciliis Lugdunenſi & Florentino terminari potuiſſet? Quapropter Eccleſia memor præcepti Domini dicentis, Matth. 13. *Ne forte colligentes zizania, eradicetis ſimul cum eis triticum, ſinite utraque creſcere uſque ad meſſem*. Græcis prudenter indulſit antiquam conſuetudinem; mutatio enim conſuetudinis, quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat, ex S. Auguſtino Epiſt. 54. alias 118.

Ex Clementis vero VI. reſponſione illud ſolum colligitur, Summum Pontificem voluiſſe adducere Armenorum Patriarcham ad ſententiam Eccleſiæ Catholicæ, nimirum Presbyteros non proprio jure confirmare, ut docuerat Photius, ſed ex diſpenſatione, quæ juxta uſum Romanæ Eccleſiæ obtineri debet, non a quocunque Epiſcopo, ut contendunt Græci, ſed a Romano Pontifice.

Confirmatur 1. ex Patribus Tridentinis, quibus ſatis fuit definire quod eſt manifeſte traditum, nempe ſolum Epiſcopum eſſe miniſtrum ordinarium Confirmationis, nec opportunum ipſis viſum eſt ulterius progredi, ut refert Palavicinus in ſua hiſtoria, an ſcilicet, Presbyter poſſit eſſe hujus Sacramenti miniſter extraordinarius: 2. Ex gravibus Theologis, qui magno numero ante & poſt Concilia Florentinum, & Tridentinum, negarunt Presbyterum ulla diſpenſatione Neophytos conſignare poſſe, ut Ratramnus Corbejenſis, qui nono ſæculo adverſus Græcos inſurrexit, Guillelmus Altiſſiodorenſis, ſanctus Bonaventura, qui ſedit in Concilio Lugdunenſi II. in quo pax cum Græcis ſancita eſt, Durandus, Joannes Major, Adrianus VI. Eſtius, Petrus Aurelius & alii, qui etiam nunc idem negant.

Communior tamen videtur affirmans Sancti Thomæ

ſententia 3. p. q. 72. art. 11. ad 1. ubi docet Summum Pontificem ex plenitudine poteſtatis indulgere poſſe Presbyteris, ut in caſu neceſſitatis Neophytos confirment. Juxta quam ſententiam ad propoſitam quæſtionem,

Reſp. 2. Probabile eſt Presbyterum eſſe extraordinarium Confirmationis miniſtrum.

Prob. Illa ſententia eſt probabilis, quæ a duodecim ſæculis in præcipuis Eccleſiis obtinuit, quamque Summi Pontifices vel amplexi ſunt, vel permittendam cenſuerunt: atqui ejuſmodi eſt noſtra ſententia.

Major negari nequit, quia ex Theologiæ Prolegomenis, ubi de locis communibus, Theologus elicit concluſiones ſaltem probabiles ex uſu recepto in præcipuis Eccleſiis, univerſa Eccleſia conſentiente, nedum repugnante.

Minor probatur ex teſtimoniis allatis ad calcem præcedentis §. 1. Sanctus Gregorius lib. 3. Epiſt. 26. concedit miniſterium Confirmationis Presbyteris Calaritanis, juxta morem in illa Eccleſia receptum. 2. Eadem conſuetudo jam prævaluerat in Ægypto. 3. Ex citata Epiſtola Encyclica Photii, conſtat omnes Orientis Patriarchales Eccleſias, longe ante ſchiſma Confirmationem adminiſtraſſe per Presbyteros; cum enim Photius in illa Epiſtola Nicolaum I. inſimulet intolerandæ novitatis, quod ejus Legati, in Bulgaria conſignatos a Presbyteris Græcis iterum conſignaſſent, perſpicuum eſt conſuetudinem illam jamdudum in Oriente prævaluiſſe. 4. Adrianus II. Nicolai ſucceſſor excuſat Legatos, quia Presbyteri illi delegati fuerant a Photio, qui, utpote intruſus, delegare non poterat: *Quod ſi dicas*, inquit, *prius a nobis Presbyteros ab ea regione* (Bulgarorum) *expulſos, haud inficias imus, erant Photiani, illiuſque ſymmiſtæ, quibus non ſolum in Bulgarorum terris, ſed ubique gentium ſacris ordinibus interdiximus, interdicimuſque*. Ex quibus patet Legatos chriſmationem non reprobaturos fuiſſe, ſi Presbyteri, qui illam adhibuerant, fuiſſent a legitima poteſtate delegati. Refertur autem Adriani Epiſtolæ fragmentum in Octavo Concilio generali.

5. Plu-

5. Plures Summi Pontifices confirmandi facultatem indulſerunt Fratribus Minoribus miſſis ad annuntiandam Fidem infidelibus, ut Joannes XXII. Nicolaus IV. Leo X. Nicolaus V. Urbanus V. Refert etiam Arcudius libr. 2. de concordia Eccleſiæ Occidentalis & Orientalis, in Sacramentorum adminiſtratione cap. 12. ſe audiviſſe a Fonſeca Presbytero Societatis Jeſu, quod in Braſilicis regionibus confirmaſſet vi ſimilis Indulti. 6. Niſi ſententia noſtra eſſet probabilis, Græcos illis impenſe addictos Eccleſia in ſuam communionem non potuiſſet admittere.

Dices. Illa opinio eſt a Scholis ablegenda, quæ repugnat tum Scripturæ ſacræ, tum Traditioni Apoſtolicæ; atqui ejuſmodi eſt noſtra opinio: Ergo.

Minor probatur. 1. Soli Apoſtoli Actuum 8. manus imponebant, ut Neophyti acciperent Spiritum Sanctum. 2. Patres Græci & Latini, qui floruerunt quatuor primis ſæculis, conſtanter docent ad ſolos Epiſcopos pertinere conſignationem Neophytorum: atqui mos, qui inolevit a quinto dumtaxat ſæculo, non poteſt cenſeri Traditionis Apoſtolicæ: Ergo.

Nego min. Namque 1. licet Scriptura referat ſolos Apoſtolos Neophytis manus impoſuiſſe, non negat eos potuiſſe Presbyteris ejuſmodi facultatem demandare. Adde quod per paucos Sacerdotes ordinaverint Apoſtoli, quos ſimul non conſecraverint in Epiſcopos. 2. Ex antiquioribus Patribus illud tantum colligi poteſt, ſolos Epiſcopos eſſe Confirmationis miniſtros ordinarios; nullus enim ex antiquioribus Patribus proferri poteſt, qui negaverit in caſu neceſſitatis chriſmationem Presbyteris delegari poſſe. Immo id fieri poſſe videtur inſinuare S. Hieronymus cum laudata Epiſtola ad Evagrium, ſcribit Presbyterum poſſe, præter ordinationem, quidquid facit Epiſcopus. Itaque poteſtas delegandi Presbyteros eſt Traditionis Apoſtolicæ, quamvis uſus hujuſce poteſtatis a primis ſæculis non obtinuerit.

Inſtabis: Presbyteri vel ex ſua ordinatione, vel ex juriſdictione ab Epiſcopis, aut ſaltem a Summo Pontifice accepta, vel ab utraque ſimul ſunt extraordina-

dinarii miniſtri Confirmationis : atqui nihil horum dici poteſt: Ergo.

Non ex ordinatione, quia ſi ratione ordinis confirmare poſſunt, verum erit Sacramentum ab ipſis collatum abſque juriſdictione, quemadmodum rata eſt Confirmatio, & Ordinatio, quam Epiſcopus contulit ſibi non ſubditis, in quos nullam habet juriſdictionem.

Non ex juriſdictione ; alioquin Epiſcopus nondum conſecratus vere confirmaret, cum ea, quæ ſunt juriſdictionis Epiſcopalis, exercere valeat.

Non ex utraque ſimul ; Namque juriſdictio accedens poteſtati ordinis, non efficit, ut vel Presbyter Presbyteros ordinare poſſit, vel Diaconus Euchariſtiam conficere, & infirmos ſacramentaliter inungere.

Confirmatur; Miniſter extraordinarius ſine deputatione Superioris valide quamvis illicite, Sacramentum celebrat, Diaconus, v. g. ſine deputatione Superioris valide baptizat etiam ſolemniter: Ergo.

R. 1. Fateor me propter hujuſmodi inſtantiam in oppoſitam ſententiam iturum, niſi praxim Eccleſiarum tam antiqua, tamque univerſalis retineret; non enim poſſum adduci Concilia Oecumenica faviſſe errori manifeſto, totque Summos Pontifices non minus ſcientia, quam pietate conſpicuos, in praxim inſtitutioni divinæ contrariam conſenſiſſe. Quare

R. 2. Confirmandi poteſtas extraordinaria competit Presbyteris ex ordinatione ſimul & ex juriſdictione; ex ordinatione quidem, quia non poteſt delegari Diacono, aut inferiori Clerico. Unde Epiſcopus nondum conſecratus confirmare non poſſet. Ex juriſdictione etiam a ſolo Romano Pontifice concedenda, juxta uſum Eccleſiæ Latinæ, vel ab Epiſcopo, ut contendunt Græci, quia ſine hujuſmodi delegatione irritum eſſet Sacramentum, ut conſtat ex omnium Catholicorum ſententia. Cur autem eſſet irritum, auctoritas occurrit, non ratio, nec in iis, quæ a libera Dei voluntate pendent, argumentari licet a pari; v. g. valet ordinatio ſine juriſdictione collata : ergo & Confirmatio a Presbytero. Quamvis non deſint aliqua exempla,

in

in quibus alia Sacramenta ſine juriſdictione collata; eſſent irrita; nam Sacramentum Pœnitentiæ nullum eſt ſine juriſdictione Miniſtri. Porro ex antiquo Eccleſiarum uſu conſtat Sacramentum Confirmationis ita a Chriſto fuiſſe inſtitutum, ut Presbyter illud conferre non poſſit abſque delegatione.

CAPUT V.

De ſubjecto Sacramenti Confirmationis?

Q. 1. Quodnam eſt Confirmationis ſubjectum? R. Omnes & ſoli baptizati.

Q. 2. *Quare ſoli baptizati?*

R. Quia Baptiſmatis character eſt moralis quædam potentia recipiendi alia Sacramenta. Unde c. *Si quis*, de Presbytero non baptizato, præcipitur, ut accepto Baptiſmo iterum ordinetur. Deinde Confirmatio inſtituta eſt ad perficiendum & roborandum Neophytum in gratia per Baptiſmum accepta: ergo Confirmatio neceſſario Baptiſmum ſupponit. Vide quæ fuſius in hanc rem dicta ſunt Tract. de Baptiſmo cap. 11.

Q. 3. *Quomodo probatur infantes baptizatos capaces eſſe hujus Sacramenti?*

Reſp. Ex uſu univerſalis Eccleſiæ, quæ antiquitus una cum Baptiſmo Confirmationem & Euchariſtiam miniſtrabat. Hic uſus per plura ſæcula permanſit in Eccleſia Latina, ut colligitur ex antiquis Ritualibus, ac etiam nunc urget in Eccleſia Græca, comprobante Latina.

Dices: Parvuli non ſunt capaces aliorum Sacramentorum, puta Ordinis, Matrimonii, Pœnitentiæ, & Extremæ-Unctionis: Ergo neque Confirmationis.

Nego conſeq. Diſparitas eſt 1. Pœnitentia & Extrema-Unctio, quæ eſt Sacramenti Pœnitentiæ complementum, ſupponit peccata propria voluntate commiſſa, ac proinde uſum rationis, quo carent parvuli. 2. Ordo & Matrimonium non ſpectant omnes baptiza-

tos, ſed eos ſolum, quos Deus vocat ad certum vitæ genus: vocat autem inclinando voluntatem ad eligendum alterutrum ſtatum. At Sacramenta Confirmationis & Euchariſtiæ, cum perficiant vitam ſpiritalem, quæ in Baptiſmo incipit, pro omnibus ſunt inſtituta: & ſicut aliena voluntate, nempe primi parentis, gratiam amiſimus, ſic aliena fide, ſcilicet, matris Eccleſiæ, reparari poteſt.

Q. 4. *Quare Eccleſia Latina nunc contra antiquum morem, nonniſi adultis Confirmationem & Euchariſtiam adminiſtrat?*

R. Ut accedentes prius diſcant, quid fides, & Religio ab ipſis requirant: quæ ſit donorum propoſitorum magnitudo & virtus, quidve pro iis collatis rependere debeant: denique ut Baptiſmalium abrenuntiationum refricetur memoria, ſicque majori cum reverentia & devotione, atque ideo uberiori fructu illa percipiant Sacramenta, quæ alioqui non ſunt tantæ neceſſitatis, quantæ Baptiſmus, ut illi cedere debeat reverentia divinis myſteriis debita. Nec propterea priſcum morem reprehendimus: *In his enim rebus*, ait S. Auguſtinus Epiſt. 36. alias 86. cap. 2. *in quibus nihil certi ſtatuit Scriptura divina, mos populi Dei, vel inſtituta Majorum, pro lege tenenda ſunt.*

Q. 5. *An propter modernum Eccleſiæ Latinæ uſum, deneganda eſt Confirmatio parvulis in extremo vitæ periculo conſtitutis?*

R. Minime: *Morituris*, inquit S. Thomas 3. part. q. 72. art. 8. ad quartum, *hoc Sacramentum dandum eſt, ut in reſurrectione perfecti appareant ... unde etiam pueri confirmati decedentes, majorem gloriam conſequuntur, ſic & hic majorem obtinent gratiam.* Concilium etiam Mediolanenſe V. ſub S. Carolo, ſic ſtatuit: *Si Epiſcopus aliquam juſtam cauſſam, atque adeo neceſſariam parvulo ac infanti, qui non modo eam ætatem* (ſeptennii) *expleat, ſed ne attingat quidem, miniſtrandi aliquando cenſuerit, ne ſit vetitum.*

CAPUT VI.

De effectibus Sacramenti Confirmationis.

Q. 1. **Q**Uinam ſunt Confirmationis effectus?

R. Duplicis generis eſt Confirmationis effectus: alius ipſi & ceteris Sacramentis communis; alius proprius.

Q. 2. *Quis eſt effectus communis?*

R. Gratia ſanctificans. Probatur 1. ex Scriptura; Actuum 8. *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum:* Miſſio autem, ſeu communicatio Spiritus ſancti, non eſt ſine gratia ſanctificante, ut docent Theologi tract. de Trinitate. 2. Ex Patribus, quorum teſtimonia retulimus cap. 1. 3. Ratione Theologica, quia omnia novæ legis Sacramenta producunt gratiam ſanctificantem: atqui Confirmatio eſt Sacramentum novæ legis: Ergo. Quam autem pretioſum donum ſit gratia ſanctificans, conſule quæ dicta ſunt cap. 11. tract. da Baptiſmo.

Q. 3. *Quam ſanctificantem gratiam producit Confirmatio? an primam, per quam remittuntur peccata mortalia: an ſecundam, quæ primam auget & perficit?*

R. Per ſe non confert primam gratiam: colligiturque tum ex nominibus hujus Sacramenti cap. 1. expoſitis; ideo enim dicitur Confirmatio & Perfectio, quia Baptizatum confirmat & perficit in gratia per Baptiſmum accepta, ac proinde primam gratiam ſupponit: tum ex his verbis Concilii Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. de Pœnit. *Eſt autem*, inquit, *hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium ut nondum regeneratis . . . Baptiſmus:* atqui Pœnitentia non eſſet neceſſaria poſt Baptiſmum lapſo nondum confirmato, ſi Confirmatio per ſe conferret primam gratiam, qua deletur peccatum: Ergo.

Dixi *per ſe;* Nam *ſi aliquis adultus in peccato exiſtens*, inquit S. Thom. 3. p. q. 72. art. 7. ad 2. *cujus conſcientiam non habet, vel ſi etiam non perfecte contritus accedat . . . per gratiam collatam in hoc Sacramento, conſequetur remiſſionem peccatorum.*

Q. 4. *Qui ſunt proprii effectus Confirmationis?*

Reſpondeo 1. Confert plenitudinem Spiritus ſancti ad robur ſpiritale.

Probatur 1. ex Scriptura. Actuum octavo capite ſæpius laudato, de Samaritanis dicitur, verſ. 16. *nondum enim in quenquam illorum* (Spiritus ſanctus) *venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Jeſu:* Et v. 16. ſubditur de Confirmatione, *tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Unde ſic argumentari licet: Samaritani jam baptizati dicuntur nondum accepiſſe Spiritum ſanctum, cum fide divina certum ſit per baptiſmum tribui gratiam ſanctificantem, per quam Spiritus ſanctus mittitur ſeu datur, juxta illud Rom. 5. *Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis.* Quomodo ergo jam baptizati dicuntur non accepiſſe Spiritum ſanctum? Non acceperunt ea plenitudine, qua datur in Confirmatione, quo ſenſu etiam legitur, Joann. 4. *non enim erat Spiritus datus; quia Jeſus nondum erat glorificatus.* An non Apoſtoli ante glorificationem ſeu Aſcenſionem Chriſti Domini fuerant baptizati, ordinati, & Euchariſtia refecti? An non Chriſtus Dominus ſtatim poſt reſurrectionem, Joann. 20. inſufflavit in Apoſtolos, & dixit eis: *Accipite Spiritum ſanctum?* Quomodo igitur nondum erat Spiritus datus? nimirum ea plenitudine, quam Chriſtus promiſerat, Joann. 16. & Act. 1. & quam glorificatus exhibuit 1. per ſe & ſine Sacramento die Pentecoſtes, deinde per miniſterium Apoſtolorum; *Chriſtus* inquit S. Thomas, q. 72. art. 2. ad 1. *ex poteſtate excellentiæ, quam habet in Sacramentis, contulit Apoſtolis rem* (ſeu effectum) *hujus Sacramenti, ideſt, plenitudinem Spiritus ſancti ſine Sacramento . . . ſimiliter etiam ad impoſitionem manus Apoſtolorum, & etiam ad eorum prædicationem deſcendebat plenitudo Spiritus ſancti ſuper fideles ſub viſibilibus ſignis, ſicut a principio deſcenderat ſuper Apoſtolos; unde Petrus . . . Act. 11.* cum cœpiſſem loqui, cecidit Spiritus ſanctus, ſuper eos, ſicut & in initio.

Probatur 2. ex Traditione. Sanctus Cyprianus Ep. 73.

de

de baptizatus ſit ſcribit: *Per Præpoſitos Eccleſiæ offerantur, & per orationem ad manus impoſitionem Spiritum ſanctum conſequatur, & ſignaculo Domini confirmentur.* Concilium Eliberitanum can. 38. *baptizatus ad Epiſcopum perducatur, ut per manuum impoſitionem perfici poſſit.* Rabanus libro de inſtitut. Clericorum capit. 31. *ſignatur baptizatus in fronte per Pontificem, ut Spiritus ſancti ſeptiformis gratia cum omni plenitudine ſanctitatis & ſcientiæ & virtutis venire in hominem declaretur.* Unde ex S. Th. 3. p. q. 72. art. 11. ad 2. *Sacramentum Baptiſmi eſt efficacius ..... quantum ad remotionem mali ..... hoc autem Sacramentum eſt efficacius ad proficiendum in bono; quia eſt quoddam ſpirituale augmentum de eſſe imperfecto ad eſſe perfectum.*

Dices; chriſmatione verticali, quæ fit in Baptiſmo, ſecundum quoſdam, v. gr. Hugonem a S. Victore lib. 2. de Sacramentis, ſupplentur vices Confirmationis, ſecundum alios perficiuntur Chriſtiani, & ſecundum S. Thomam 3. p. q. 71. de Baptiſmo art. 3. ad 4. conſervatur gratia ad robur, quo reſiſtamus peccato; & profiteamur in perſecutionibus fidem. Ergo plenitudo Spiritus ſancti ad robur, non eſt effectus proprius Confirmationis.

Diſtinguo anteced. Supplentur vices Confirmationis, perficiuntur Chriſtiani exterius, vel ex opere operantis, & quatenus eſt quoddam votum Confirmationis, Conc. Interius, vel ex opere operato, Nego anteced. Nam Hugo a S. Victore, & S. Thom. expreſſe docens Confirmationem eſſe Sacramentum a Baptiſmo diſtinctum. Sciendum itaque eſt chriſmationem verticalem eſſe cæremoniam Baptiſmi ab Eccleſia eo fine inſtitutam, ut fideles, qui ab Epiſcopo non conſignari poſſunt, exterius uncti appareant, hoc eſt, Chriſtiani; Chriſtus enim ab unctione dicitur, ſicque chriſmatio verticalis quodam modo ſupplet vices Confirmationis, quatenus defectus illius obſeratur. Roborat etiam propter Eccleſiæ preces & ſuffragia, perficit quoque infantes exterius, adultos interius ex opere operantis, & ut votum quoddam Confirmationis. Addo chriſma-

tionem illam dare Spiritum ſanctum ratione baptiſmi, cujus eſt appendix, & ad ritum illius pertinens, ſed per ſe & in ratione ſigni efficax non eſt, cum non ſit Sacramentum, ſed ſacramentale quid.

Q. 5. *Quomodo explicatur illa plenitudo Spiritus ſancti per hoc Sacramentum conceſſa ac robur ſpirituale?*

R. S. Thomas cit. quæſt. 72. paſſim, & præſertim articulo 2. & 5. eam explicat exemplo hominis, qui infantiæ metas exceſſit: *homo autem*, inquit articulo 2. *cum ad perfectam ætatem pervenerit, incipit jam communicare actiones ſuas ad alios: antea vero quaſi ſingulariter ſibi ipſi vivit*. Sic in Baptiſmo accipis poteſtatem agendi ea, quæ pertinet ad propriam ſalutem: in Confirmatione vero roboratur ad pugnam ſpiritualem contra hoſtes Chriſtiani nominis, non ſolum inviſibiles, quibus etiam baptizatus reſiſtit, ſed & viſibiles, ut contemptis mundi terroribus, illecebris, & deriſionibus, publice fidem verbis & operibus profiteatur, hoc patet, inquit ſanctus Doctor, art. 6. exemplo Apoſtolorum, qui nondum hanc plenitudinem conſecuti, in cænaculo incluſi orationi vacabant; poſtmodum vero egreſſi, Chriſtum confiteri non verentur, etiam coram inimicis fidei.

Q. 6. *Roboratne Confirmatio ad ſolam fidei pugnam contra perſecutores Eccleſiæ?*

R. Minime. Eſt quidem difficilior illa pugna, & prioribus Eccleſiæ ſæculis multum frequens; atque ideo Veteres illius præſertim meminerunt, ſed non una Confirmatis proponitur. Nam ex S. Thoma in præcedenti reſponſione laudato, ſicut per Baptiſmum munimur contra hoſtes inviſibiles & internos, dæmones ſcilicet, & carnis concupiſcentiam, quæ ad agonem relicta eſt in baptizatis, ita per Confirmationem armamur contra hoſtes viſibiles, puta mundum & ſæculi amatores, qui variis modis perſequuntur omnes qui volunt in Chriſto pie vivere. Terrent potentes, quia eorum iras contra ſe provocat quiſquis illicitis eorum deſideriis non acquieſcit; terrent etiam amici ſimul & propinqui, quorum odia juſtus incurrit, ſi juxta Evangelii præceptum eorum dicta, vel facta minus recta

cari-

caritatis officio reprehendit. Denique in mundo deridetur juſti ſimplicitas, ſtultitia videtur paupertatem ſectari, ignavia irrogatas injurias non ulciſci. Dura ſane ſunt hæc quotidiana certamina, ſed nemo ex confirmatis dicat, quia infirmus ſum; donum enim quod in hoc Sacramento accepit, majus omnibus eſt: *Cruce ſignatur in fronte*, inquit S. Auguſtinus, *quia eſt ſedes pudoris, ut compreſſa viriliter omni erubeſcentia, glorietur pro Chriſto contumeliam pati.* Apoſtoli in figura linguæ repleti ſunt Spiritu ſancto, ut fidei doctores: alii vero fideles in olei ſymbolo, quod fortitudinem deſignat, tanquam operatores eorum, quæ pertinent ad ædificationem fidelium. Ita S. Thomas 3. p. q. 72. art. 2. ad 1.

Q. 7. *In quo conſiſtit illa plenitudo, quæ per Confirmationem confertur ad robur ſpiritale?*

R. In uberiori gratia ſanctificante, non quidem præciſe ſumpta, cum gratia ſanctificans ſit effectus communis omnibus Sacramentis, plenitudo vero illa ſit effectus Confirmationis proprius; ſed in gratia ſanctificante ordinata ad illas actiones difficiliores, ſeu ad ſpiritalem pugnam contra mundanum timorem. Duo itaque includit illa plenitudo, primum, gratiam ſanctificantem & quidem uberiorem; ſecundum, auxilia ſupernaturalia merito hujus Sacramenti concedenda tempore opportuno, nempe cum inſtat tentatio. Sunt autem illa auxilia ſanctæ cogitationes, & piæ affectiones, quibus accenditur animus ad contemnenda erronea hominum judicia, & impotentes iras.

Dices; mera infirmitas in confirmatis deprehenditur, ubi contra mundanum timorem pugnandi occaſio occurrit; ergo robur ſpiritale non eſt certus Confirmationis effectus.

Diſtinguo anteced. In confirmatis, qui, vel ſine debitis diſpoſitionibus ad Sacramentum acceſſerunt, vel condigne ſuſcepto, indignos ſe præbuerunt ſupradictis auxiliis, (ut ſæpius contingit,) Conc. In confirmatis, qui nullum obicem opponunt, Nego anteced. & conſequentiam. Enimvero nec qui ficte accedit, recipit gratiam ſanctificantem, nec qui poſt ſuſceptam

negligenter agit, dignus eſt auxiliis ad pugnandum neceſſariis, ut dicetur ubi de diſpoſitionibus ad hoc Sacramentum requiſitis.

Sequitur 1. ex dictis robur ſpirituale diſcedere a confirmato, qui in peccatum mortale labitur, ac ſimile quid ei contingere, quod Samſoni Judic. 16. qui, abraſis capillis, in quibus erat ejus fortitudo, infirmus factus eſt ſicut ceteri homines; nam ſpirituale illud robur fundatur in gratia ſanctificante, quam peccatum mortale expellit.

Sequitur 2. Robur ſpirituale adæquate non conferri in ipſa ſuſceptione Sacramenti; exurgit enim partim ex auxiliis actualibus, quæ Deus ſuppeditat confirmato, ubi pugnandi ſe offert occaſio. Quare vigilantia opus eſt, ut præſto adſint illa auxilia; nam gratia, ex S. Chryſoſtomo, non obvenit ſocordibus & ſomnolentis.

Q. 8. *Quis eſt alter effectus Confirmationis proprius?*

R. Character, de cujus exiſtentia ſatis dictum eſt cap. 19. de Sacramentis in genere, quod conſulere neceſſe eſt ad perfectam hujus quæſtionis elucidationem.

Q. 9. *Quid præſtat ille character?*

R. 1. Diſtinguit ab aliis fidelibus: *Eſt ſignum diſtinctivum*, inquit S. Thomas 3. p. q. 72. art. 5. ad 1. *non infidelium a fidelibus, ſed ſpiritualiter provectorum ab his, quibus dicitur, ſicut modo geniti infantes.*

R. 2. Conſecrat fidelem tanquam militem Chriſti: *Inſignitur ſigno Crucis, ſicut miles ſigno ducis . . . . & ideo in fronte . . . . ut neque propter timorem, neque propter erubeſcentiam nomen Chriſti confiteri prætermittat.* Ita S. Thomas cit. q. art. 9.

CAPUT VII.

Utrum conveniens ſit ritus Confirmationis?

R. EST convenientiſſimus. Prob. Quia ille ritus convenit, in quo omnes cæremoniæ virtutem & proprietates Sacramenti ſenſibiliter exprimunt, venera-

tio-

tionemque ſuſcipientium provocant: atqui talis eſt Confirmationis ritus: Ergo.

1. Manus impoſitio ſignificat protectionem Dei, a quo omnis noſtra virtus & fortitudo juxta illud Pſ. 26. *Dominus protector vitæ meæ, a quo trepidabo.*

2. Oleum confortat, quare antiquitus Athletæ ungebantur; eſt etiam ſymbolum manſuetudinis, qua confirmatus delinire debet ſuos adverſarios: *Caritas*, inquit Apoſtolus, 1. Cor. 13. *patiens eſt, benigna eſt ... non irritatur.* Denique eſt ſignum interioris unctionis Spiritus Sancti, de qua Pſ. 44. *Unxit te Deus ... oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.*

3. Cum in aliis Sacramentis materia ſimplex adhibeatur, in iſto oleum miſcetur alio liquore, nempe balſamo; quia ex S. Th. 3. part. quæſt. 7. art. 2. ad 2. *hoc Sacramentum datur ad plenitudinem conſequendam Spiritus Sancti, cujus eſt multiformis operatio, ſecundum illud*, Sap. 7. eſt ... in illa Spiritus intelligentiæ ſanctus, unicus, multiplex, &c.

4. Balſamum adhibetur, inquit S. Thom. cit. art. *Propter fragrantiam odoris, quæ redundat ad alios*: unde Apoſtolus dicit, 2. Cor. 2. *Chriſti bonus odor ſumus Deo, &c.*

5. Chriſma ab Epiſcopo benedicitur, ut hac benedictionem præparetur & conſecretur ad uſum ſpiritualem.

Objiciunt hæretici contra ritum hujus benedictionis; 1. Quod chriſma fœtidis halitibus inquinetur. 2. Quod adoretur. 3. Quod quaſi eſſet vivens, his compellatur vocibus: *Ave ſanctum Chriſma.* Sed immerito iſta derident. 1. Namque Chriſtus Dominus inſufflavit ſuper Apoſtolos, cum dedit eis Spiritum Sanctum, Jo. 20. 2. Genuflexio non eſt ſignum ſupremæ adorationis, quæ latria dicitur, cum etiam procumbamus coram hominibus honoris gratia. Deinde honos, qui Chriſmati defertur, non eſt abſolutus, ſed relativus ad Deum. Denique in Scripturis ſacris ſermo non raro ad res inanimatas dirigitur, ut Dan. 3. *Benedicite omnia opera Domini Domino*, Pſ. 148. *Laudate eum Sol & Luna.* Ave autem, non ſolum ſignificat, Deus te conſervet, ſed ſæpius eſt ſalutationis & honoris teſtificatio,

ſio, ut, *ave ſalus mundi: ſalve feſta dies*. Ex Fortunato in hymno Reſurrectionis Chriſti, *o Crux ave ſpes unica*.

6. Frons cruce ſignatur: Ut, inquit S. Thomas cit. q. art. 9. „ in manifeſto demonſtret ſe eſſe Chri„ ſtianum, ſicut & Apoſtoli poſt acceptum Spiritum „ ſanctum ſe manifeſtaverunt, qui prius in cœnaculo „ latebant. „ Crux autem chriſmate producitur, quia ex S. Bernardo Serm. 1. de Dedicatione, „ nec enim „ ſine Cruce ſequi Chriſtum, & ſine unctione crucis „ aſperitatem ferre quis poſſet? .... vere crux noſtra „ inuncta eſt, & ut ita dicam, amaritudo noſtra dul„ ciſſima. “

7. Alapa confirmatus leviter percutitur, ut ſecundum quoſdam facilius recordetur ſe hoc Sacramentum recepiſſe, ſecundum vero Catechiſmum Romanum, & alios communiter, ut admoneatur, quod paratus eſſe debeat ad injurias & contumelias pro Chriſti nomine & ejus Evangelio deinceps tolerandas. Suſpicantur nonnulli per hanc cæremoniam deſignari oſculum, quo Chriſtiani in Synaxibus mutuam caritatem demonſtrare ſolebant; Superiores ſiquidem ſuam erga inferiores benevolentiam amica manus attrectatione, ut plurimum teſtantur. Unde & Epiſcopus, ſubdit, *pax tibi*.

8. Patrini baptizatum jam membrum Eccleſiæ effectum, nondum tamen militiæ Chriſtianæ aſcriptum Epiſcopo tanquam Duci exercitus offerunt aſcribendum, ſpondentes ſtrenue militaturum ex ſancto Thoma art. 10. conſuetudinem adhibendi patrinos nonnulli Epiſcopi hodie negligunt, eſt tamen perantiqua & ſatis conſtans in Eccleſia; de his enim mentionem faciunt Sacramentarium S. Gregorii Magni, Nicolaus I. in Epiſt. ad Rodulphum Bituricenſem, Concilia Cabillonenſe ſub Carolo Magno, Pariſienſe VI. Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 2. de reform. Mediolanenſe V. ſub S. Carolo. Patrinorum neceſſitatem & officium S. Thomas cit. art. 10. exprimit his verbis: „ Sicut .... aliquis „ de novo natus indiget inſtructore in his, quæ per„ tinent ad conſervationem vitæ .... ita illi, qui aſ-

„ ſumun-

„ ſumuntur ad pugnam, indigent eruditoribus, a qui„ bus inſtruantur de his, quæ pertinent ad modum „ certaminis ... Et propter hoc etiam ille, qui ac„ cipit hoc Sacramentum, ab alio tenetur, quaſi per „ alium in pugna ſpirituali erudiendus. „ Ab hoc munere repellendi ſunt ii omnes, qui in Baptiſmo ſuſceptores eſſe non poſſunt; item ex cap. *in Baptiſmate* 3. part. de conſecr. diſt. 4. cap. 10. & ex S. Thom. cit. art. 10. qui nondum ſunt confirmati. Conc. etiam Mediol. V. prohibet ne mares feminas, & viciſſim ne feminæ mares in hoc Sacramento ſuſcipiant. Porro quia Patrini in hoc Sacramento contrahunt cognationem ſpiritalem ex cit. cap. Conc. Trid. caveant parentes ſuſcipere proprios filios.

9. Ut a jejunis Confirmatio detur, & accipiatur, præſcribunt Canones relati a Gratiano de conſecr. diſt. 5. cap. 6. & 7. idque ob reverentiam tanti Sacramenti: Unde Magiſter Sententiarum ſic ſcribit cap. 4. *Hoc Sacramentum a jejunis accipi, & jejunis tradi debet*; & hæc diſciplina fuit univerſalis in Eccleſia tum Orientali, tum Occidentali, in qua confirmatio ante Euchariſtiam adminiſtrabatur. Verum in diſſuetudinem apud Latinos jam abiiſſe 13. ſæculo conſtat ex S. Thoma, qui art. 12. ad ſecundum monet ſuſtineri, ut hoc Sacramentum a non jejunis detur, etiam non jejunis, propter multitudinem fidelium confirmandorum, addit tamen convenientius eſſe, ut a jejunis detur, & accipiatur, cum mane adminiſtratur, & ita ſtatuerunt Concilia Aquenſe anno 1585. Senonenſe, 1526. Rothomagenſe 1581. Rhemenſe 1583.

10. In Confirmatione nomen mutandum, ſi homini Chriſtiano conveniens non ſit: *Ut novo ac ſancte ſuſcepto nomine, virilem in ſancte agendo conſtantiam perpetuo deinceps præſtet*, ait Concilium Mediolanenſe V.

CA-

CAPUT VIII.

Quæ diſpoſitiones requiruntur ad Sacramentum Confirmationis?

R. 1. QUÆ de diſpoſitionibus ad Baptiſmum antiquitus requiſitis retulimus tract. de Baptiſmo, ea ad Confirmationem extendenda ſunt, utrumque enim Sacramentum ſpectabant. Unde Albaſpineus lib. 1. cap. 13. obſervat omnibus, qui in infirmitate baptizabantur, denegatam fuiſſe Confirmationem, niſi prius in ſtationibus Catechumenorum deſudaſſent, aut ſaltem inſignia Chriſtianæ pietatis indicia præmiſiſſent, ut colligitur tum ex Epiſt. S. Cornelii, in qua Novatiano in lectulo decumbenti baptizato exprobrat, quod conſignatus non fuerit: tum ex Conc. Eliberitano, quod, cum Baptiſmum concedat cap. 45. omnibus moribundis, ſtatuit Can. 39. manum iis non eſſe imponendam, niſi *fuerit eorum in aliqua parte honeſta vita.*

R. 2. Requiritur gratiæ ſanctificantis ſtatus, quia ex S. Th. art. 7. ſicut hoc Sacramentum præſupponit Baptiſmum, ita & ejus effectum, ut vel ex ejus nomine apparet; Confirmatio enim dicitur, quia eſt ad confirmandum perficiendumque, quod prius invenerit. Non eſt ergo danda iis qui per peccatum gratiam Baptiſmi amiſere, niſi pœnitentes eam reparaverint, *& tunc per hoc Sacramentum perficitur Pœnitentiæ affectus, ſicut & Baptiſmi*, inquit S. D. Non reparatur autem Baptiſmi gratia, niſi per Pœnitentiæ Sacramentum ſaltem in voto, quod ſincerum non videtur in eo, qui cum habeat Confeſſarii copiam, eam negligit. Adde neminem certum eſſe contritionem, qua movetur, ita caritate eſſe perfectam, ut nihil ei deſit, quod per Sacramentum Pœnitentiæ ſuppleri debeat. Quare ex Concilio Aurelianenſi relato cap. *Ut jejunii*, diſt. 5. de conſecr. monentur fideles prius peccata confiteri, *ut mundi donum Spiritus Sancti valeant accipere.* Idipſum repetunt Concilia Senonenſe, Mediolanenſe IV. Rhemenſe, & alia.

R. 3.

R. 3. Cum ex Eccleſiæ uſu Confirmatio ad ætatem adultam differatur, ſequitur manifeſte, quod in ejus mente ſtatus gratiæ ſanctificantis non ſufficiat ad dignam hujus Sacramenti perceptionem; ſed requiratur inſuper in confirmando prompta & devota animi affectio erga ſingulare illud donum. Ut autem debita illa reverentia & devotio poſſit concipi, hæc omnino neceſſaria videntur.

Primum, eſt ſatis explicita cognitio tum myſteriorum fidei, tum Evangelicæ regulæ, ſecundum quam mores Chriſtiani efformandi ſunt, ac præſertim eorum omnium quæ pertinent ad Baptiſmum & Confirmationem. Cum enim fidelis per hoc Sacramentum perficiatur, ut implere poſſit, quæ in Baptiſmo profeſſus eſt, efficiaturque organum Spiritus ſancti, cujus plenitudinem accipit ad multiplices ejus operationes; quis cenſebitur paratus ad illa præſtanda, ſi ea ignoraverit? Cur expectatur ejus adulta ætas, niſi ut, quæ alii pro ſeipſo infante ſpoponderunt, dum ad lavacrum regenerationis ſiſteretur, jam eruditus & ſuæ libertatis compos amplectatur, profiteaturque? Non ergo leviter, ut moris eſt, ſed plene imbuatur iis omnibus in quibus vita Chriſtiana conſiſtit, ut expendere valeat quanta Deus confirmatis largiatur, & quanta ab ipſis repoſcat.

Secundum, eſt accurata vitæ poſt Baptiſmum exactæ diſcuſſio, ut, ſi ad ea, quibus in Baptiſmo abrenuntiaverat, rediiſſe deprehenderit, eluat lacrymis & Pœnitentiæ exercitationibus, alias non ſerio, ſed ficte hic teſtatur ſe confirmare fœdus in Baptiſmo initum, quod tamen nec ſervare, nec renovare intendit. Quid enim eſt Confirmatio, niſi ſolemnis profeſſio eorum, quæ in Baptiſmo peracta ſunt? Debet ergo confirmandus interius gerere, quod exterius profitetur.

Tertium, eſt perſeverantia per aliquot dies in oratione & meditatione præſertim hujus myſterii; hoc diligentiæ & pietatis exercitium ipſemet Dominus præſcripſit Apoſtolis donum Spiritus ſancti accepturis, Lucæ 24. *Vos autem ſedete in civitate quoadusque indua-*

induamini virtute ex alto . Et Actuum 1. *hi omnes erant perſeverantes unanimiter in oratione cum mulieribus , & Maria matre Jeſu* . Ubi operæ pretium eſt advertere Chriſtum nuſquam ab Apoſtolis tanta exegiſſe , quanta ad effectum Confirmationis conſequendum . Satis ei non fuit quod Juſti eſſent , ſicut teſtimonium eis perhibuit Joann. 13. *vos mundi eſtis* , quod per quadraginta dies a reſurrectione eos docuerit de regno Dei , & maxime de futuro illapſu Spiritus ſancti act. 1. ſed ab Aſcenſione uſque ad Pentecoſtem in cœnaculo incluſos detinuit orationi vacantes . Hæc eſt forma , ſecundum quam fideles ad Sacramentum Confirmationis diſponi oportet . Abſit ergo ab Eccleſiæ Paſtoribus falſa illa quorundam perſuaſio , ſubditos ad hoc Sacramentum tum eſſe diſpoſitos , cum peccata confeſſi ſunt , aridamque memoriter tenet unam aut alteram definitionem , cujus vim cum non percipiant , mens eorum ſine fructu eſt . Unde contingit fideles ad hoc Sacramentum præ cæteris temere & irreverenter accedere , (quod ſæpius cum dolore advertimus) vacuoſque nonnunquam recedere : Deus enim theſauro ſuo invigilat , nec finit obrepere indignos , ait Tertullianus .

Ex his liquet catecheſes de Confirmatione non eſſe differendas ad tempus , quo Epiſcopus Parochias luſtraturus eſt : tum quia multis ob urgentia tunc temporis negotia intereſſe non licet ; tum quia rudiores mentes multitudine eorum , quæ anguſto temporis intervallo diſcenda ſunt , obruuntur . Quod autem objiciunt nonnulli , Parochianos oblivisci , quæ diu ante Epiſcopi adventum didicere , contra eos retorqueri debet , nempe poſt Epiſcopi diſceſſum eadem facilitate oblituros , ſicque futurum iri , ut nullam tanti Sacramenti notitiam conſervent , magnuſque ſit obex eorum ignorantia gratiis actualibus ſeu auxiliis , quibus Sacramenta ſuſcepta ſolent operari ; porro his malis non occurret Paſtor , niſi per frequentes de Confirmatione catecheſes & conciones .

Hæc Paſtoralis ſolicitudo non ſolum utilis eſt , ſed prorſus neceſſaria ; 1. his , qui nondum ſunt conſignati ,

ti, tum ut plene diſcant, quæ ad illud Sacramentum pertinent, tum ut ad aliud digne recipiendum diſponantur, tum denique, ut cognitis pluribus ejus effectibus, illius recipiendi deſiderio flagrent, & per votum illud, aliquatenus tanti doni participes efficiantur; conſtans enim eſt Theologorum ſententia votum Sacramenti ſuo modo operari. 2. non minus neceſſaria eſt confirmatis illa paſtoralis ſolicitudo, 1. ne obliviſcantur, quæ ſemel didicerunt. 2. ut ad vocem Paſtoris recolentes, quanta Deus beneficia ipſis per Sacramentum contulerit, in gratiarum actione permaneant, *cultus enim Dei in hoc maxime conſtitutus eſt*, ait S. Auguſt. c. 11. de ſpiritu & littera, *ut anima ei non ſit ingrata*. Et Serm. 21. de diverſis cap. 2. *hoc eſt glorificare Deum, gratias agere Deo*. 3. Ne gratiæ Sacramentali ponatur obex, qui cum initiatis frequens ſit, raro Sacramenta etiam recte ſuſcepta finem ſuum conſequuntur. Enimvero Sacramenta non ſuſcipiuntur ad quieſcendum, ſed ad laborandum magis; auxilia ſupernaturalia, in quibus gratiam ſacramentalem repoſuimus, denotant hominem conantem ad finem ad quem ordinatur Sacramentum; nec enim auxiliari dicitur homini otioſo, nihilque ex ſua parte conferenti. Quis credet ducem ex pacto, quod iniit cum conducto milite, debere ſtipendium & annonam, ita deferente pugnam, ut nequidem meminerit ſe militiæ nomen dediſſe? Præterea auxilia, quæ reſpondent Sacramentis, alia ſunt aliis magis vel minus efficacia, remotiora, vel propinquiora: Deus nonnumquam propter Sacramentum rite ſuſceptum immittit piam cogitationem, quam ſi mens vanis rebus intenta non advertit, cetera quæ conſecutura erant, perdit; movet virtus Sacramenti ut oremus, in minimis fideles ſimus, quibus neglectis, in difficilioribus deficimus; ſicque contingit, ut ex frequenti Sacramentorum uſu mores non formentur in melius. Vigilandum itaque poſt Sacramenta ſuſcepta, orandum, ſatagendum, ne quis obex gratiis Sacramentalibus viam occludat; denique tendendum continuo ad finem, ad quem Sacramentum inſtitutum eſt, quod ut præſtent fideles, luce clarius eſt neceſſarias eſſe frequentes

Paſto-

Paſtoris admonitiones, cohortationeſque, 4. In Sacramenti collatione intercedit pactum inter Deum & ſuſcipientem: Deus offert gratias, pollicetur auxilia; confirmatus vero promittit ſe ſtrenue pugnaturum, nec jam deinceps uti imbellem infantem, ſed tanquam virum fortem, Chriſtianumque perfectum ſe ſe exhibiturum. Ad quid enim gratia ſanctificans ipſi confertur uberior, niſi ut abundet magis in operibus bonis? Quare inſignibus militis Chriſti decoratur, niſi ut pro gloria ejus decertet? omnis quidem homo miles eſt, ubi propulſanda eſt Creatoris injuria, ait Tertullianus; ſed confirmatus id tanquam ex officio præſtare tenetur, ut advertit S. Thomas. *Idcirco accepimus Spiritum, non ut pavidi ſimus aut metu contrahamur, ſed ut celſiores evadamus*, inquit S. Chryſoſtomus ad illud 1. ad Timot. 1. *non enim dedit nobis Deus Spiritum timoris, ſed virtutis*, At milites iſti niſi crebris ducum, hoc eſt, Paſtorum cohortationibus excitentur, languent animo, officio deſunt; quin & pacti cum Deo per Sacramentum initi ſæpiſſime non recordantur.

CAPUT IX.

An & quæ ſit neceſſitas Confirmationis?

R. 1. Certum eſt præcepto divino teneri Paſtores miniſtrare hoc Sacramentum, etiam ſi ſupponatur nulla neceſſitas illius ſuſcipiendi; tum quia diſpenſator, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, infidelis eſt, niſi ſingulis diſtribuat, quæ a Domino accepit in eorum utilitatem: tum quia Confirmatio eſt perfectio Baptiſmi, ſicut Extrema unctio Sacramenti Pœnitentiæ. Non minus itaque tenentur Paſtores prius adminiſtrare, quam poſterius.

R. 2. Certum eſt non eſſe neceſſarium neceſſitate medii, ut quis confirmetur. Illud enim neceſſarium non eſt neceſſitate medii, ſine quo ſalus obtineri poteſt; cum ſine Confirmatione homo per Baptiſmum vel

per

per Pœnitentiam peccatorum veniam conſequatur, fiat juſtus a Deo gratus, *alioquin*, inquit S. Hieronymus Dial. contra Luciferianos, *ſi ad Epiſcopi tantum imprecationem Spiritus ſanctus deſluit, lugendi ſunt, qui in longe minoribus urbibus ante dormierunt, quam ab Epiſcopo viſitarentur*. Difficultas ergo ſolum eſt de neceſſitate præcepti divini, ſive Eccleſiaſtici.

R. 3. Sacramentum Confirmationis neceſſarium eſt ſaltem jure Eccleſiaſtico iis omnibus, qui in Clerum aſſumuntur; & ratio eſt, quia cum ordo Clericalis ſtatus ſit perfectionis, nonniſi perfectos admittit. Hinc Chriſtus Dominus ad Apoſtolos, in quibus omnes ſaltem Clerici intelliguntur; *ſedete in civitate*, inquit Luc. 24. *quoadusque induamini virtute ex alto*. Sanctus Cornelius epiſt. ſæpius laudata ad Fabium Antiochenum, exprobrat Novatiano, quod ſignaculo chriſmatis minime percepto, ſacrum ordinem ſuſcepiſſet. Et Concilium Nicænum primum can. 8. ſtatuit Novatianos ab hæreſi converſos in Ordinibus admittendos cum manuum impoſitione, confirmatoria, ut creditur.

R. 4. Omnibus adultis confirmatio præcipitur jure tum divino, tum Eccleſiaſtico.

Prima pars quæ eſt de jure divino, non habetur quidem expreſſe in Scripturis, ſed ex iis facile deducitur. Etenim verba Chriſti Domini Luc. 24. mox relata, & Act. 1. *præcipit eis ab Jeroſolymis ne diſcederent*, ſed *expectarent promiſſionem Patris*: non ſoli Apoſtoli, ſed & ceteri Fideles, etiam mulieres, quaſi ſibi dicta intellexerunt, eiſque paruerunt omnes, Act. 1. v. 14. Deinde vigilantia & ſollicitudo Apoſtolorum Act. 8. & 10. ne cuiquam ex baptizatis hoc ſpiritale ſubſidium deeſſet, denotat præceptum divinum illud conferendi & ſuſcipiendi; hæc enim duo correlativa ſunt.

Probatur 2. Ex regula Sancti Auguſtini, quod ab omnibus fuit ſemper obſervatum, nec invenitur in aliquo Concilio inſtitutum, illud ab Apoſtolis traditum cenſeri debet; atqui ſemper in Eccleſia ſuit obſervatum, ut Fideles poſt Baptiſmum per Sacramentum

Con-

Confirmationis perficerentur: *ungi quoque neceſſe eſt eum, qui baptizatus eſt*, inquit Sanctus Cyprianus ep. 70. *ut accepto chriſmate, id eſt unctione, eſſe unctus Dei, & habere in ſe gratiam Chriſti poſſit*. Sanctus Cornelius exprobrat Novatiano, quod poſt Baptiſmum non fuerit conſignatus. *Si ſupervixerit* (inquiunt Patres Eliberitani can. 38. de Neophyto baptizato) *ad Epiſcopum eum perducat, ut per manus impoſitionem perfici poſſit*. Et Concilium Laodicenum canone 48. *oportet eos, qui illuminantur, poſt Baptiſmum inungi ſupercæleſti chriſmate, & eſſe regni Chriſti participes:* Sanctus Gregorius lib. 12. epiſt. 6. vult Sacramentum Confirmationis miniſtrari his, quos accepiſſe non conſtiterit, ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat. Canones pœnitentiales ad quintum Decalogi præceptum ſubjiciunt pœnitentiæ trium annorum parentes, quorum negligentia filius ſine Sacramento Confirmationis deceſſerit. Et Concilium quartum Mediolanenſe, a Sede Apoſtolica approbatum, ſic ſtatuit: *Si quis neglexerit* (Confirmationem) *canonicis ſubjaceat diſciplinis*. Denique extra caſum neceſſitatis fideles antiquitus ad Euchariſtiam non admittebantur, niſi prius confirmati. Hoc etiam nunc obſervant Græci; & præſcripſit Rituale Eboracenſe anno 1409. *non admittatur ad Communionem non confirmatus, niſi rationabiliter fuerit impeditus*.

Probatur 3. rationibus Theologicis. Prima eſt S. Thomæ art. 8. „ Per hoc Sacramentum, *inquit*, promovetur homo ſpiritualiter ad ætatem perfectam. „ Hoc autem eſt de intentione naturæ; ut omnis qui „ corporaliter naſcitur, ad perfectam ætatem perveniat. „ Multo autem magis de intentione Dei eſſe, omnia „ ad perfectionem perducere, ex cujus imitatione hoc „ natura participat. „ Secunda, illud Sacramentum ex præcepto divino eſt ſuſcipiendum, quod Chriſtus Dominus inſtituit tanquam medium, ſine quo vix ſtaret infirmitas humana inter mundi pericula & tentationes. Atqui talis eſt confirmatio: ut habetur can. *Spiritus ſanctus*, de conſecr. diſt. 5. his verbis, quæ falſo tribuuntur Melchiadi: *Quamvis continuo tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen Confirma-*

mationis auxilia neceſſaria ſunt: quia Confirmatio armat & inſtruit ad agonem mundi hujus, & prælia reſervandos. Unde Hugo Victorinus l. 2. de Sacram. p. 3. c. 7. ſic ſcribit: *Quid prodeſt ſi a lapſu erigeris* (per Baptiſmum) *niſi ad ſtandum confirmeris; & timendum eſt iis, qui per negligentiam omittunt Epiſcopi præſentiam, & non ſuſcipiunt manus impoſitionem, ne forte propterea damnentur, quia feſtinare debuerunt cum poterant*. In eadem ſententia ſunt Theologi celeberrimi, ut Gerſon in Compendio de Sacramentis, „ ut ſi homo „ non debeat debilitari, *inquit*, comedat neceſſe eſt, „ & iſto modo poteſt dici quod Confirmatio eſt ne„ ceſſaria; nam ad hoc quod vita ſpiritualis debeat „ contra hoſtes cuſtodiri, neceſſe habet Sacramento „ confortari. „

Sed præ ceteris audiendus eſt Angelus a Clavaſio; quia ejus auctoritate abuti conati ſunt nonnulli Presbyteri in Angliam miſſi. Sic autem ſcribit auctor ille in ſua Summa, quæ dicitur Angelica, verbo *Confirmatio*. *Reſpondeo quod non abſolute* (eſt neceſſarium illud Sacramentum) *quia baptizatus, ſi ſtatim decedit, ſalvatur; tamen neceſſarium eſt. Itaque contemnens ipſum ſuſcipere, peccat mortaliter; propterea credo quod notabilis negligentia Epiſcoporum in non conferendo illud, ſit eis peccatum mortale*.

Dices 1. Rabanus lib. 1. de inſtitutione Clericorum cap. 28. ſic ſcribit de chriſmatione verticali, quæ fit per Presbyterum, *neceſſarium eſt ut ſtatim ſuccuratur baptizato cum chriſmatis unctione, ut Spiritus ſancti participationem accipiens alienus a Chriſto non exiſtat*. Ergo revera unctio verticalis ſupplet Confirmationem, Diſtinguo antecedens, ex opere operantis, ſive propter preces Eccleſiæ, quas Deus exaudit in hac unctione, ſive Neophyti devotionem, & votum ſuſcipiendæ Confirmationis: quo ſenſu exorciſmi fugant dæmonem, confeſſio in periculo mortis facta laico, abſente Sacerdote, juxta uſum decimi tertii ſæculi ſupplet confeſſionem Sacramentalem, propter humilitatem confitentis, & votum Sacramenti Pœnitentiæ: Concedo: ex opere operato, quaſi per unctionem illam infundatur

datur gratia ſanctificans, Nego antecedens. Et quidem ad mentem Rabani, cujus hæc ſunt verba: *Signatur baptizatus per Sacerdotem chriſmate in capitis ſummitate: per Pontificem vero in fronte, ut priori unctione ſignificetur Spiritus ſancti deſcenſio ad habitationem Deo conſervandam; in ſecunda vero ejuſdem Spiritus ſancti ſeptiformis gratia venire declaretur*. In unctione ergo verticali ſignificatur tantum gratia Spiritus ſancti, in frontali vero confertur.

Dices 2. Ex S. Thoma art. 8. ad quartum: *omnino periculoſum eſſe ſecundum Hugonem Victorinum, ſi Neophytus ex hac vita ſine Confirmatione migrare contingeret, non quia damnaretur, niſi forte propter contemptum, ſed quia detrimentum perfectionis pateretur*. Ergo ubi nullus eſt contemptus, nullum eſt peccatum, ſaltem mortale; ac proinde nullum præceptum ſuſcipiendæ Confirmationis.

Diſtinguo antecedens, propter contemptum, vel formalem, quo deſpicitur Confirmatio tanquam cæremonia mimica, vel interpretativum, quando ſine cauſſa negligitur, præſente & parato Epiſcopo ad confirmandum, quo ſenſu ſupra dicebat Angelus a Clavaſio, *contemnens ipſum ſuſcipere, peccat mortaliter*, Concedo: propter contemptum ſolum formalem, Nego anteced. nam S. Doctor in corpore ejuſdem articuli, docet contra intentionem Dei eſſe, ſi negligatur illud Sacramentum.

Secunda pars reſponſionis noſtræ, nimirum Confirmationem eſſe ex præcepto Eccleſiaſtico neceſſariam, patet ex dictis in prima parte ejuſdem reſponſionis; in ea ſiquidem multas leges Eccleſiaſticas inſeruimus, quibus urgentur Fideles ad obſervandum præceptum divinum de ſuſcipienda Confirmatione.

TRA-

TRACTATUS DE EUCHARISTIA.

DUas in partes Tractatus diſtribuetur. Prima erit de Euchariſtia, ut Sacramentum eſt. Secunda, de eadem, ut eſt Sacrificium.

PRIMA PARS.

De Euchariſtiæ Sacramento.

CAPUT PRIMUM.

Utrum Euchariſtia ſit Sacramentum ſimul & Sacrificium.

R. DE fide eſt Euchariſtiam eſſe utrumque. Ita enim definiit Concilium Tridentinum. De Sacramento quidem ſeſſ. 7. can. 1. his verbis: „ Si quis dixerit, „ Sacramenta novæ Legis ... eſſe plura vel pauciora, quam ſeptem, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, &c. aut etiam aliquod horum ſeptem non eſſe vere & proprie Sacramentum, „ anathema ſit. *De Sacrificio vero ſeſſ.* 22. *can.* 1. Si „ quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum & „ proprium ſacrificium ... anathema ſit.

Q. 2. *Unde probatur Euchariſtiam eſſe Sacramentum proprie dictum?*

R. Ex Scriptura. Namque ad Sacramentum proprie dictum, tria ex dictis requiruntur. 1. ut ſit ſignum

 ſen-

ſenſibile divinitus inſtitutum. 2. ut promiſſio gratiæ ſigno ſit annexa. 3. ut exiſtat mandatum divinum illius ſigni obſervandi: atqui ex Scriptura hæc tria conveniunt Euchariſtiæ: 1. eſt ſignum ſenſibile divinitus inſtitutum, nempe panis & vinum, Matth. 26. *accepit Jeſus panem, &c.* 2. promittitur gratia obſervantibus hoc ſignum, Joann. 6. *qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* 3. extat mandatum divinum utendi hoc ſigno, Luc. 12. *hoc facite in meam commemorationem.* Et Joann. 6. *niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Probatur etiam ex univerſali Eccleſiæ Traditione, quæ ſemper Euchariſtiam numeravit inter vera Sacramenta; in hac parte Novatores, paucis exceptis, nempe Socinianis, conveniunt cum Catholicis.

Q. 3. *Quomodo probatur Euchariſtiam eſſe Sacrificium?*

R. Probatur, quia Sacrificium proprie dictum eſt oblatio rei ſenſibilis, cum aliqua ejus deſtructione, ſeu immutatione, facta a legitimo Miniſtro, ad recognoſcendum ſupremum Dei dominium in omnes creaturas: atqui hæc definitio perfecte convenit Euchariſtiæ. In ea ſiquidem Chriſtus Dominus offertur, tanquam victima cum myſtica ejus deſtructione per legitimum Miniſtrum, nempe Sacerdotem ad recognoſcendum ſupremum Dei dominium: ergo eſt verum ſacrificium. Hic toto conatu inſurgunt Novatores; ſed gravis illa controverſia ſpectat poſteriorem hujuſce Tractatus partem, quæ erit de Sacrificio.

Ergo Euchariſtia Sacramentum eſt, quatenus Chriſtus datur Fidelibus ſub ſpeciebus panis & vini ad ſpiritualem eorum refectionem; ſub illo enim reſpectu eſt ſignum gratiæ ſanctificantis: Sacrificium vero eſt, quatenus ipſe Chriſtus Deo offertur ut victima.

Dices: repugnat unum & idem eſſe Sacramentum & Sacrificium: ergo Euchariſtia non eſt utrumque.

Probatur antec. quæ ſunt diverſæ naturæ, non poſſunt eſſe unum & idem: atqui Sacramentum & Sacrificium ſunt diverſæ naturæ: ergo.

Nego

Nego antec. nam ex dictis ubi de Sacramentis in genere, profeſſio fidei pro remiſſione peccati originalis, quæ erat Sacramentum in ſtatu Legis naturæ, plerumque fiebat oblatione ſacrificii: deinde in Lege ſcripta multa ſacrificia erant etiam Sacramenta, ut conſecrationes Sacerdotum.

Ad confirmationem, diſtinguo majorem, quæ ſunt diverſæ naturæ totalis, non poſſunt eſſe unum & idem, Concedo: quæ ſunt diverſæ naturæ partialis, Nego maj. Sic homo & brutum non poſſunt eſſe unum & idem, quia ſunt diverſæ naturæ totales & completæ: ſed corpus & ſpiritus conſtituunt unum & eundem hominem, quia ſunt diverſæ naturæ partiales & incompletæ. Porro in Euchariſtia ſacrificium & ſacramentum ſunt duæ veluti partes metaphyſicæ, ex quibus exurgit unum myſterium.

Inſtabis: quæ natura & definitione differunt, minus poſſunt eſſe unum & idem, quam quæ ſolo numero diſtinguuntur: atqui quæ ſolo numero diſtinguuntur, non poſſunt in unum coaleſcere, v. g. repugnat Petrum & Paulum eſſe unum & eundem hominem, Ergo.

Diſtinguo majorem ut ſupra: quæ natura & definitione totali differunt, minus poſſunt eſſe unum & idem, Concedo: quæ natura & definitione partiali differunt, Nego maj. Porro Petrus & Paulus, & cetera numero diſtincta naturas ultimo completas habent; unde repugnat eas unam tertiam conſtituere: ſed ſicut animalitas & rationalitas concurrunt ad unum conſtituendum hominem, quia ſunt naturæ incompletæ; ſic ex ſacrificio & ſacramento tanquam ex naturis incompletis conſtituitur Euchariſtia.

CAPUT II.

Quibus nominibus deſignatur Euchariſtia.

R. Alia conveniunt Euchariſtiæ univerſim ſumptæ pro Sacramento ſimul & Sacrificio: alia ſpeciatim ſumptæ pro Sacrificio: alia ſumptæ pro Sacramento.

Q. 2. *Quomodo vocatur Euchariſtia ſumpta pro Sacramento ſimul & Sacrificio?*

R. Dicitur 1. Euchariſtia, a nomine Græco, quod Latine eſt bona gratia, & gratiarum actio, ſive quia in ea Chriſtus recipitur donorum maximum, & fons omnium gratiarum, ſive quia in ea offertur Deo ſacrificium gratiarum actionis perfectiſſimæ; „ propterea, *inquit S. Chryſoſtomus homil. 25. in Matth.* tremenda ac ſalutaria illa myſteria, quæ in Congregatione Eccleſiaſtica celebramus, Euchariſtia vocantur, quia multorum beneficiorum ſunt recordatio, ipſumque caput divinæ erga nos providentiæ oſtendunt, noſque præparant, ut in omnibus gratias agamus.

Dicitur 2. Eulogia, id eſt benedictio; *calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt?* ait Apoſtolus 1. Cor. 10.

Eulogiarum nomen uſurpant Scriptores Eccleſiaſtici, 1. ad ſignificandas partes Euchariſtiæ conſecratæ, quæ in ſignum mutuæ communionis & caritatis ad abſentes Presbyteros per Parochias mitti ſolebant, ut patet ex Epiſtola Innocentii I. ad Decentium. Hunc tamen uſum prohibuit Concilium Laodicænum can. 14. 2. ad denotandas eas partes panis ex oblatione Fidelium ſuperſtites, quas Sacerdos precibus ſanctificabat, & expletis myſteriis, iis diſtribuebat, qui ob aliquod impedimentum ad ſacram menſam accedere non poterant, ut habetur in Concilio Laodicæno can. 49. & Nannetenſi can. 9. 3. Ad deſignanda privatorum dona, quibus mutuam communionem

nem & caritatem teſtabantur. De iis S. Auguſtinus Epiſt. 31. alias 38.

Dicitur 3. Paſcha, juxta illud Apoſtoli 1. Corinth. 5. *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus*. Euchariſtia enim ſuccedit Agno Paſchali, qui ex Sancto Thoma quæſt. 73. art. 6. erat præcipua ejus figura, 1. quatenus immolabatur Agnus ab univerſa multitudine filiorum Iſrael, præfigurabatque Paſſionem Chriſti Agni immaculati in Cruce immolati; atque adeo ſacrificium Miſſæ, quod celebratur in commemoratione ſacrificii Crucis. 2. Quatenus comedebatur cum panibus azymis, adumbrabat Euchariſtiam ut ſacramentum eſt. Paſcha autem ſeu phaſe ſignificat tranſitum, nempe Angeli, qui cum media nocte percuteret primogenitos in cunctis Ægyptiorum familiis, pertranſiit Iſraelitarum domos, in quarum poſtibus aſperſus cernebatur, juxta præceptum Domini, ſanguis Agni tum primum immolati, ut habetur Exodi 12. in quo nemo eſt qui non videat effectum ſacramenti Euchariſtiæ luculenter expreſſum.

Dicitur 4. Synaxis, id eſt, collectio ſeu congregatio, quia multi Fideles convenire ſolent & in unum congregantur, ut interſint Sacrificio, participeſque fiant Corporis Chriſti. Ob eandem etiam rationem a Latinis dicitur collecta.

Q. 3. *Quæ nomina ſunt Euchariſtiæ propria, ut ſacrificium eſt?*

R. Dicitur 1. Liturgia, id eſt, ritus & ordo ſacrificii Euchariſtiæ peragendi.

Dicitur 2. Miſſa, quod eſt nomen Latinum a verbo, *mitto*, vel quia preces ad Deum mittuntur per Sacerdotem, aut per Angelum, ut habetur in Canone Miſſæ: vel quia Chriſtus eſt hoſtia nobis miſſa a Deo: unde & in fine Miſſæ Diaconus in feſtivis diebus populum dimittit, dicens: *Ite, Miſſa eſt*, ſcilicet hoſtia ad Deum per Angelum. Ita Sanctus Thomas q. 83. art. 4. ad 9. Hoc autem nomen apud Latinos eſt antiquiſſimum; habetur enim apud S. Ambroſium lib. 5. epiſt. 33. S. Auguſtinum ſerm. 31. de tempore,

S. Gregorium hom. 8. in Evangelia, & in Concilio Agathenſi ad annum 506.

Dicitur 3. Sacrificium panis & vini, quod in fide & caritate, ſancta Eccleſia Catholica per univerſum orbem terræ offerre non ceſſat, ex S. Fulgentio lib. de Fide ad Petrum, cap. 19.

Dicitur 4. altaris oblatio, ita Sanctus Auguſtinus Epiſt. 149. alias 59.

Q. 4. *Quæ nomina conveniunt Euchariſtiæ, ut ſacramentum eſt?*

R. Dicitur 1. Simpliciter S. Sacramentum propter ejus præ ceteris excellentiam.

Dicitur 2. Cœna Dominica, aut Cœna Domini, ut a Tertulliano lib. de ſpectaculis c. 13. S. Chryſoſtomo homil. 24. in 1. ad Cor. Novatores abutuntur hoc nomine, ut probent Euchariſtiam non poſſe celebrari, niſi in congregatione plurium, ac proinde non eſſe deferendam ad ægrotos. Unde quidam e noſtris monent nomen illud, quamvis uſitatiſſimum apud veteres, nunc debere eſſe minus familiare.

Dicitur 3. Agapa, id eſt, dilectio, quia ſummæ eſt Dei erga nos dilectionis argumentum, & mutuæ inter Fideles caritatis ſymbolum & vinculum. Nomen tamen illud extendebatur etiam ad convivia, quæ primis ſæculis inſtruebant Chriſtiani in Eccleſia ad fovendam fraternam dilectionem; in iis quippe pauperes cum divitibus, uti fratres ſimul accumbebant, ut colligitur ex cap. 11. 1. ad Cor.

Dicitur 4. Communio, quia ex S. Joanne Damaſceno lib. 4. de fide orthodoxa cap. 14. per illam Chriſti concorporei ſumus, & de uno pane participantes fideles ſic inter ſe copulantur, ut unum corpus evadant. Hinc vocatur ab eodem Sancto Doctore loco citato metalepſis, quod eſt aſſumptio ſeu tranſmutatio, quia Fideles per Euchariſtiam aſſumuntur ad unionem cum Chriſto, & in ipſum ſpiritaliter transformantur. In eundem ſenſum veteres Euchariſtiam fermentum appellabant; quia ſicut fermentum totam maſſam, ſic Corpus Chriſti affectiones animi immutat.

Tri-

Triplicis communionis meminerunt veteres, alia erat Clericorum propria, qui orariis induti intra cancellos communicabant: alia dicebatur laica, ad quam Clerici in pœnam gravioris alicujus delicti amandabantur, nimirum privati clericalis gradus honore extra cancellos, more laicorum, Euchariſtiam recipiebant: alia peregrina, quæ concedebatur Clericis viatoribus, cum commendatitias Epiſcopi Litteras non exhibebant.

Dicitur 5. Viaticum, ut a Concilio I. Nicæno, can. 13. & Carthaginenſi IV. can. 77. & 78. quia ex S. Thoma quæſt. 73. art. 4. „ hoc Sacramentum „ præfigurativum eſt divinæ fruitionis, quæ erit in „ patria; „ ad quam nobis feſtinantibus vires ſuppeditat. Cum autem Baptiſmus & abſolutio ſacramentalis viam aperiant ad cæleſtem beatitudinem, dicuntur etiam viaticum, ut a ſanctis Baſilio & Gregorio Nazianzeno ſerm. in ſanctum Baptiſma.

Dicitur 6. Corpus Chriſti, vel Corpus Domini, ut a Tertulliano lib. de oratione capite ultimo.

Dicitur 6. Panis ab Apoſtolo 1. Corinth. 10. *Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt?* a ſancto Auguſtino, *Panis cæleſtis*, ep. 120. *Dominicus*, tractat. 39. in Joannem, *quotidianus*, epiſt. 121. *ſuperſubſtantialis*, ſerm. 145. de tempore: ab Eccleſia, *Panis Chriſti*, *Panis Angelorum*; vel quia ex pane conficitur, vel quia id intuentium oculis ſpeciem panis gerit, vel quia eſt animis, quod panis corporibus. Ita Lanfrancus lib. de Sacramento Euchariſtiæ.

Dicitur 8. Sacramentum ſeu ſignum, aliquando etiam figura corporis & ſanguinis Chriſti, ſcilicet a ſpeciebus panis & vini, quæ ſacramentum vocantur: quia ſignificant corpus & ſanguinem Chriſti. Quare perperam Novatores ex hujuſmodi nominibus colligunt antiquos Patres non crediidiſſe Chriſtum eſſe realiter præſentem in Euchariſtia; neque enim ſacramentum, ſeu ſignum excludit præſentiam rei ſignificatæ, ut conſtat ex omnibus ſacramentis novæ Legis, quæ ſunt ſigna gratiæ, quam continent. Hinc non ſolum

qui ſcripſerunt ante ortas hæreſes circa Euchariſtiam; ut Theodoretus Dialogo 3. ſed & hi, qui eas graſſantes ſuis ſcriptis compreſſerunt, ut Innoc. III. cap. *Cum Martha*, de celebratione Miſſarum, & S. Thomas hic, vocant ſpecies panis & vini, ſacramentum ſeu ſignum corporis, & ſanguinis Domini, quod in primis notandum eſt & memoria retinendum.

Dicitur 9. Sacramentum novi Teſtamenti, juxta illud 1. Cor. 11. *hic calix novum Teſtamentum eſt in meo ſanguine*, quia Chriſtus Dominus morti proximus hoc amoris ſui pignus nobis legavit.

CAPUT III.

Quotuplici modo ſpectari poteſt Sacramentum Euchariſtiæ?

R. DUplici, nempe in fieri, & in facto eſſe. Q. 2. *Quid eſt Sacramentum Euchariſtiæ in fieri?*

R. Eſt conſecratio ſeu converſio panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti Domini, remanentibus ſpeciebus, ad ſpiritualem Fidelium refectionem.

Q. 3. *Quid eſt Sacramentum Euchariſtiæ in facto eſſe?*

R. Eſt corpus & ſanguinis Chriſti Domini ſub ſpeciebus panis & vini ad ſpiritualem Fidelium refectionem. Et hoc poſteriori modo communiter accipitur ſacramentum Euchariſtiæ. Quare

Definitur, Sacramentum novæ Legis, continens realiter corpus & ſanguinem Chriſti Domini ſub ſpeciebus panis & vini ad ſpiritualem Fidelium refectionem.

Q. 4. *Eſtne admittenda duplex illa acceptio Sacramenti Euchariſtiæ?*

Novatores rejiciunt poſteriorem acceptionem, contendunt hoc Sacramentum, ſicut cetera, non habere eſſe niſi in fieri, ſive in uſu, & in actuali manduca-

ducatione, quemadmodum Baptiſmus non exiſtit niſi in ablutione. Ita Calvinus lib. 4. Inſtitut. cap. 17. §. 3. & Lutherus in articulis Concordiæ anno 1536. ex quo deducunt nullum cultum pani Euchariſtico exhibendum, reliquiaſque ex Cœna ſuperſtites in uſus profanos conſumi poſſe, cum nullam habeant ſanctitatem.

Lutherani tamen inter ſe diſſentiunt; quidem enim, ut Kemnitius ſecunda parte examinis Concilii Tridentini cap. 3. docent Chriſtum eſſe in Euchariſtia, quandiu durat actio ſeu ritus cœnæ: alii extendunt ejus præſentiam uſque ad triduum, in gratiam ægrotantium; ad quos intra illud tempus Euchariſtia deferri poteſt, ac deinceps conſecrationem evaneſcere. Contra ejuſmodi errores

R. De fide eſt ſacramentum Euchariſtiæ non conſiſtere in uſu duntaxat, aut in actione tranſeunte, ſed in re permanenti, ita definiit Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. can. 4. his verbis: „ Si quis dixerit, „ peracta conſecratione, in admirabili Euchariſtiæ ſa„ cramento non eſſe corpus & ſanguinem Domini no„ ſtri Jeſu Chriſti, ſed tantum in uſu, dum ſumi„ tur, non autem ante vel poſt, & in hoſtiis ſeu „ particulis conſecratis, quæ poſt communionem re„ ſervantur, vel ſuperſunt, non remanere verum cor„ pus Domini, anathema ſit.

Probatur 1. ex Scriptura, Matth. 26. & Luc. 22. Chriſtus Dominus dixit; *Hoc eſt Corpus meum, hic eſt Calix novum Teſtamentum in ſanguine meo*, priuſquam Apoſtoli ſymbola ſumerent, Ergo corpus Chriſti extitit in manibus ejus, & ſanguis ejus in calice, ac proinde Euchariſtia erat ſacramentum, priuſquam in os Apoſtolorum intraret.

Reſpondent, hæc Chriſti verba, vel eſſe promiſſoria rei paullo poſt futuræ, vel eſſe prolata in ipſo uſu ſymbolorum, quod colligi poteſt ex his S. Marci verbis, cap. 14. *biberunt... omnes*, tum ſubdit Evangeliſta, *& ait illis, hic eſt ſanguis meus*, &c.

Contra 1. pronomen, *hoc*, eſt demonſtrativum rei ſenſibiliter præſentis, ut infra dicetur. 2. niſi Chriſtus

præmiſiſſet verba, & præmonuiſſet id eſſe corpus ſuum & ſanguinem, quod porrigebat, Apoſtoli illud ſine fide, & tanquam cibum & potum communem ſumpſiſſent. Unde certum eſt ſanctum Marcum per anticipationem ſcripſiſſe, *biberunt omnes*; nec ſervaſſe ordinem rerum geſtarum, ſicut ſancti Matthæus, Lucas, & Paulus 1. Cor. 11. 3. Sic ſancti Patres verba Chriſti intellexerunt. S. Chryſoſtomus in cap. 10. 1. ad Corinth. ſic loquitur: *Quid eſt in calice? quod ex latere Chriſti fluxit.* Et ſanctus Auguſtinus prologo in Pſalm. 33. ſcribit Chriſtum in manibus ſuis corpus ſuum portaſſe. Ergo revera exiſtebat ſacramentum in calice & in manibus Chriſti.

Probatur 2. ex conſtanti Traditione Eccleſiæ.

S. Juſtinus Apoſtolorum diſcipulis coævus, in Apologia 2. refert Euchariſtiam, peractis myſteriis ad abſentes ſolere deferri. Idem teſtatus ſanctus Irenæus auditor ſancti Polycarpi, diſcipuli ſancti Joannis Evangeliſtæ; nam in Epiſtola ad Victorem ſummum Pontificem, qui minabatur ſe receſſurum a communione Epiſcoporum celebrantium Paſcha more Judaico, hoc eſt 14. Lunæ, commonet prædeceſſores ejus miſiſſe Euchariſtiam ad illos Epiſcopos, qui idipſum obſervabant: Ergo Apoſtoli & eorum Diſcipuli crediderunt Euchariſtiam habere eſſe permanens.

Deinde a primis ſæculis Fideles Euchariſtiam ſecum aſportabant in ſpiritualem alimoniam. Id conſtat 1. ex Tertulliano lib. 2. ad uxorem cap. 5. ubi deterrens illam a matrimonio poſt ſui obitum cum infideli contrahendo, ſic ſcribit: „ non ſciet maritus, quid ſecre-„ to ante omnem cibum guſtes? 2. S. Cyprianus, qui ſcribit quadraginta circiter annis poſt Tertullianum, hoc eſt, tertio mediante ſæculo, narrat tractatu de lapſis, de quadam muliere in perſecutione lapſa, quod „ cum ... arcam ſuam, in qua Domini ſanctum fuit, „ manibus indignis tentaſſet aperire, igne inde ſur-„ gente, deterrita eſt. „ 3. Ex ſancto Baſilio ep. 289. ad Cæſaream Patriciam, ubi ſcribit Monachos deſertum petentes, deferre ſecum Euchariſtiam, ibique eam propriis manibus ſumere. 4. Ex ſancto Gregorio Nazian-

zianzeno, qui in oratione 11. laudat ſororem ſuam Gorgoniam, quod magna fide de nocte procumbens coram Euchariſtia, quam apud ſe recondiderat, ſtatim morbo ſe liberatam ſenſit. 5. Ex ſancto Ambroſio, qui in Oratione funebri fratris ſui Satyri, habet ipſum beneficio Euchariſtiæ, quam collo ſuo appenderat, naufragii periculum evaſiſſe.

Denique Euchariſtiam ſervatam pro infirmis, teſtis eſt Euſebius lib. 6. hiſt. cap. 44. ubi referens Decretum ſancti Dionyſii Alexandrini (qui florebat tertio mediante ſæculo) de concedenda lapſis pœnitentibus communione, refert quemdam Serapionem in extremis poſitum, miſiſſe de nocte puerum ad Presbyterum, ut ab eo perciperet Euchariſtiam: Presbyterum vero forte tunc ægrotantem, cum venire non potuiſſet, miſiſſe ad Serapionem per eundem puerum exiguam Euchariſtiæ partem, ac juſſiſſe ut madefactam in os ſenir inſtillaret. Decretum Dionyſii confirmavit Concilium Nicænum I. generale can. 13. ann. 325. „omni cuilibet in exitu poſito, & poſcenti ſibi communionis gratiam tribui, Epiſcopus probabiliter „ (*id eſt probatis ejus diſpoſitionibus*) ex oblatione „ dare debebit.

Quid ad hæc Calvinus? „ habent fateor, *inquit l.* 4. „ *Inſtit. cap.* 17. §. 29. veteris Eccleſiæ exemplum, „ verum in re tanta, in qua ſine magno periculo „ erratur, nihil tutius eſt, quam veritatem ſequi.„ Ergo Eccleſia viventibus adhuc Apoſtolis uſque ad beata Calvini tempora a veritate defecit. Cum autem blaſphemiam tantam non ferant ejus diſcipuli, præſertim Dalæus, mitiora reſpondent, contenduntque ex illa conſuetudine non colligi Eccleſiam repoſuiſſe Euchariſtiam in re permanenti; tum quia Presbyteri ad infirmos vocati, poterant Euchariſtiam conficere in eorum domibus: tum quia etiamſi apud ſe ſervaſſent Euchariſtiam deportandam, neceſſitate occurrente, ordinabatur ad manducationem, in qua ſola habet rationem ſacramenti. Verum fruſtranei ſunt illi conatus; namque 1. nullus Sacerdos aderat, cum Serapion Euchariſtiam percepit. Deinde Columba illa argentea

in Templo ſuſpenſa, de qua ſit mentio in vita ſancti Baſilii, in Teſtamento Perpetui Epiſcopi Turonenſis, qui obiit anno 477. ex lib. 5. Spicilegii, in Concilio Conſtantinopolitano ſub Menna an. 536. & Turonenſi II. anno 567. probant Euchariſtiam antiquitus fuiſſe aſſervatam, quemadmodum nunc in Eccleſia tum Latina, tum Græca, aſſervatur in Viaticum infirmorum. 3. Quis Catholicorum unquam negavit Euchariſtiam ad uſum ſeu manducationem ordinari? Detur etiam quod in ſumptione ultimo perficiatur ſacramentum, ut docent nonnulli Theologi orthodoxi, an inde ſequitur quod ante manducationem non habeat rationem ſacramenti, ſitque panis communis, ſicut aqua Baptiſmi ante infuſionem? Si non erat ſacramentum, antequam privati comederent panem, quem poſt celebrata Myſteria deferebant in domos ſuas: ergo ipſi Euchariſtiam conficiebant, erantque Miniſtri tanti ſacramenti.

His abſurdis occurrunt laudati Patres; nam ſanctus Cyprianus vocat ſanctum Domini, quod mulier in arca ſua repoſuerat; ſanctus Ambroſius dixit Satyrum ab initiatis divinum illud Sacramentum popoſciſſe. S. Hieronymus in epiſt. ad Ruſticum, ſcribit ſanctum Exuperium Epiſcopum Toloſanum, confractis vaſis pretioſis in pauperum ſublevamen ad eam inopiam fuiſſe redactum, ut Chriſti Corpus in caniſtro deportare cogeretur. Ergo Euchariſtia primis ſæculis extra uſum credebatur Corpus Chriſti, Sanctum Domini, divinum Sacramentum.

Ex his neceſſario ſequitur Euchariſtiam ſupremo cultu eſſe colendam. Chriſtus enim ubique eſt adorandus, ſed tum maxime cum immenſa ſua caritate ad nos exaltandos ſeipſum demittit.

Nec dicas Regem, qui ſe in alieno habitu occultat, offendi, ſi quis illum latentem detegens publicis honoribus & acclamationibus proſequatur; unde Chriſtus non procumbentibus, ſed accumbentibus Apoſtolis Euchariſtiam diſtribuit. Id enim verum eſt quando Rex non vult agnoſci, ut Saul Pythoniſſam audiens, 1. Reg. cap. 28. non vero cum ſeipſum in illa veſte

pere-

peregrina manifeſtat. Hinc cæcus quem Chriſtus ſanaverat, adoravit illum, ubi agnovit eſſe Filium Dei in forma hominis, Jo: 9. v. 38. Adoraverunt eum infantem pannis involutum & Magi, Matth. 2. & Paſtores, Angeli quoque, Luc. 2. juxta illud Hebr. 1. *Cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit, & adorent eum omnes Angeli ejus.* Adorant etiam nunc ſymbolis panis & vini velatum ex S. Chryſoſt. homil. in cap. 6. Iſ. & lib. 4. de Sacerdotio, ac Gregorio lib. 4. Dial. cap. 58. *Quis*, inquit, *dubium habere poſſit in ipſa immolationis hora ad Sacerdotis vocem cælos aperiri, Angelorum choros adeſſe?* Quod dictum ſit ad ignominiam Beguardorum & Beguinarum, qui in elevatione Corporis Chriſti non aſſurgebant, nec adorabant, ne ab altitudine contemplationis deſcenderent, ex Clementina *ad noſtrum*, in Conc. Viennenſi anno 1311. Adorarunt denique Chriſtiani a primis ſæculis, ut patet ex Origene hom. 13. in Exod. *Cum ſuſcipitis Corpus Domini, cum omni cautela & veneratione ſervate, ne ex eo parum quid decidat.* Ex S. Ambroſio lib. 3. de Spiritu ſancto cap. 11. *Ter terram etiam* (intelligitur) *caro Chriſti, quam hodie quoque in myſteriis adoramus.* Ex S. Auguſtin. in Pſalm. 98. *In ipſa carne hic ambulabit* (Chriſtus) *& ipſam carnem nobis manducandum ad ſalutem dedit. Nemo autem carnem illam manducat, niſi prius adoraverit.* Addit eum peccare qui non adorat. Ex Theodoreto Dialog. 2. ſymbola poſt ſanctificationem adorantur.

Nullius vero momenti eſt, quod objiciunt ex accubitu Apoſtolorum in ultima cœna; nam inde liceret concludere Apoſtolos nequidem Chriſtum in ſpecie humana ſpectatum fuiſſe veneratos. Cum ergo duplex ſit adoratio, interior una, exterior altera; prior eadem fuit ſemper in Apoſtolis, poſterior vero major, vel minor, ſecundum circumſtantiam temporis & loci. Quis autem crederet Apoſtolos cum Chriſto viſibili recumbentes, debuiſſe aſſurgere ad præſentiam Euchariſtiæ, in qua idem ipſe Chriſtus inviſibilis exiſtebat?

Si-

Similiter in Eccleſia idem ſemper fuit cultus interior erga Euchariſtiam, crevit vero exterior, ubi floruit ſub Principibus Chriſtianis, tum vero maxime, cum injuria tanto Sacramento ab Hæreticis illata reſarcienda fuit. Hinc poſt Berengarianam hæreſim, hoc eſt ab undecimo ſæculo, cœpit hoſtia, ſtatim poſt conſecrationem elevari ab aſtantibus adoranda; & exponi in vaſe ſolo vitreo incluſa, quamvis illud poſterius initio non fuerit ita frequens: inſtituta eſt quoque ſolemnitas in honorem tanti Sacramenti, nempe decimo tertio ſæculo: & aliquanto poſt uſus hoſtiam per vicos honorifice circumgeſtandi ſubſecutus eſt: „ Ut .... adverſarii in conſpectu tanti ſplendoris, „ *inquit Concilium Tridentinum*, *ſeſſ.* 13. c. 5. & in „ tanta univerſæ Eccleſiæ lætitia poſiti, vel debili„ tati & fracti tabeſcant, vel pudore affecti, & „ confuſi aliquando reſipiſcant. „

Objiciunt 1. nonnulla veterum acta, quæ cultui Euchariſtiæ repugnant. 1. S. Cyrillus Jeroſolymitanus catech. 5. monet, ut poſt communionem digito tangant labia ſanguine Chriſti tincta; deinde eodem digito ſanctificent oculos, frontem, &c. 2. S. Auguſtinus lib. 3. operis imperfecti contra Julianum c. 164. narrat mulierem filio ſuo cataplaſma ex Euchariſtia feciſſe, quo impoſito, ſanatus eſt puer. 3. Fidelium cadavera cum Euchariſtia ſepulturæ tradebantur, ut conſtat ex hiſtoria vitæ S. Baſilii, ex lib. 2. Dialog. S. Gregorii c. 24. & ex Amalario lib. 4. de Officiis cap. 9. 4. Ex Nicæta in vita S. Ignatii Conſtantinopolitani Epiſcopi, calamo intincto in ſanguine Chriſti Domini, ſubſcripſerunt damnationi Photii. 5. Reliquiæ Euchariſtiæ poſt myſteriorum celebrationem ſuperſtites igni tradebantur, ex Eſichio, libro 2. in Levitic. & ex Concilio Aurelianenſi relato ab Yvone Carnotenſ. 2. parte Decreti, cap. 22.

R. 1. Generatim cum S. Auguſt. lib. 2. de Civit. cap. 23. „ Non quærimus utrum factum ſit, ſed „ utrum faciendum; ſana quippe ratio etiam exemplis „ anteponenda eſt. „ Deinde ſi auctoritate agendum eſt, certe cujuſvis privati auctoritas cedere debet univer-

verſalis Eccleſiæ judicio, quia talia non permittit.

R. 2. Ad ſingula.

Ad primum & ſecundum, quæ ſcribit S. Cyrillus 3. ſingularem reverentiam & devotionem indicant; ſicut & quæ egit mater pro ſalute filii, fiduciam divinitus inſpiratam, ex eventu miraculoſo licet conjicere.

Ad tertium, vera ſit illa hiſtoria, quæ eſt incerti auctoris, probat Euchariſtiæ cultum a S. Baſilio fuiſſe exhibitum; ſic enim habet: *Dividens panem conſecratum in tres partes, unam communicavit cum timore multo; alteram autem reſervavit conſepeliri ſibi; tertiam vero imponens Columbæ aureæ pependit ſuper altare.* Citatur hæc hiſtoria ab Ænea Pariſienſi contra Græcos anno 860. Factum autem S. Benedicti a S. Gregorio laudatum miraculum eſt, non exemplum. Denique licet illa praxis ſpem reſurrectionis obſignaret, eam tamen prohibuit Eccleſia in Conc. Carthag. III. Can. 6. anno 397. & Synodo Antiſſiodorenſi Can. 12. anno 579.

Ad quartum, incerta plane, quæ refert Nicætas in objectione citatus, ſicut & quæ Baronius narrat de Theodoro Summo Pontifice ad annum 648. Ex Græcorum Annalibus: ſed ſupponantur vera, cedunt in venerationem ſacri ſanguinis, quo ſubſcriptionis oſtendebatur veritas.

Ad quintum hæc intelligenda ſunt de ſpeciebus corruptis, ex ipſo Yvone, cujus hæc ſunt verba: *Ut omne ſacrificium ſordida vetuſtate perditum igne comburatur, & cineres juxta altare ſepeliantur*: Quæ reverentiam indicant, ut obſervat Guitmondus, lib. 2. de Corpore Chriſti: *Myſteria*, inquit, *non tradunt ignibus cremanda, ſed mundiſſimo elemento fideliter committuntur nobis occultanda, & ſupernis ſedibus illico reponenda.*

Objiciunt 2. contra Euchariſtiæ permanentiam. Non eſt attendendum quid in hac parte privati, ſed quid celeberrimæ Eccleſiæ obſervarent: Atqui celeberrimæ Eccleſiæ prohibent, ne quid ex Euchariſtia in craſtinum reſervetur: Ergo.

Reſp.

Probant minorem.

1. In Eccleſia Romana, quæ reſidua erant poſt myſteriorum celebrationem, conſumebant Clerici, ex ep. 2. S. Clem. in Eccleſia vero Conſtantinopolitana dabantur pueris ſcholaribus conſumenda, ex Evagrio lib. 4. hiſt. cap. 35. & Niceph. lib. 17. cap. 25. quem morem amplexi ſunt PP. Conc. Matiſconenſis II. ann. 585.

2. Concilium Cæſaraugustanum anno 381. & Toletanum I. anno 400. vetant, ne in privatorum manibus detur Euchariſtia domum deferenda.

3. Cardinalis Humbertus 11. ſæculo agens contra Græcos, reprehendit eos, quod Euchariſtiam aſſervarent. Quin & Gabriel Biel inſignis in Germania Theologus ſcribens 15. ſæculo in Canonem Miſſæ, obſervat Chriſtum Apoſtolis non dediſſe Euchariſtiam, ut honorifice eam conſervarent, ſed ut ederent, quo argumento uſus eſt Origenes homil. 5. in cap. 5. Levit. ad probandum ſacrificium laudis novum eſſe offerendum.

4. Ferunt etiamnunc apud Abyſſinos, ſeu Æthiopes Euchariſtiam non aſſervari.

R. Conceſſa maj. Nego min. Textus enim allati, præſertim ex SS. Juſtino, Irenæo, Dionyſio Alexandrino, & Concilio Nicæno, non privatorum quorundam, ſed univerſalis Eccleſiæ mores exponunt, nec contra pugnant, quæ objiciuntur.

Non primum; nam præterquamquod non deſint qui contendunt laudatam epiſtolam non eſſe S. Clementis, ex illa clare colligitur conſumi tantum a Clericis, quod reſiduum erat ex iis, quæ vel ad abſentes mittebantur, vel quæ Fideles ſecum in domos ſuas aſportabant; vel quæ in ſacrario pro infirmis recondebantur; ſcribit enim auctor ille: *Cum timore & tremore reliquias fragmentorum Corporis Domini cuſtodire debent, ne qua putredo in ſacrario inveniatur*: Ergo ſupponit Euchariſtiam aſſervari, ſicut & Concilium Matiſconenſe; loquitur enim de hoſtiis unaquaque hebdomada renovandis: *Quarta*, inquit, *vel ſexta feria innocentes, indicto eis jejunio, eaſdem reliquias aſperſas vino percipiant.*

Non

Non ſecundum; Ideo enim Concil. Cæſarauguſtanum & Toletanum ſanxerunt, ne Euchariſtia ſecundum priſtinum morem in manibus fidelium deponeretur; quia Priſcillianiſtæ Hæretici cum Catholicis ad ſacram menſam accedebant, ſimulantes ſe eſſe Catholicos, ſed acceptam Euchariſtiam horrenda impietate projiciebant, ut colligitur ex Concilio Toletano II. Porro lex illa Concilii Cæſarauguſtani & Toletani I. non ubique obtinuit. Nam mos aſportandi Euchariſtiam vigebat tempore S. Gregorii, ut patet ex lib. 3. Dial. cap. 33. & Venerabilis Bedæ, lib. 4. hiſtor. cap. 24.

Non tertium: nam Cardinalis Humbertus realis præſentiæ contra Berengarium defenſor acerrimus, ſolum reprehendit Græcos, quod per Quadrageſimam imperfectas, ut vocat, Miſſas celebrarent; hoc eſt, ex præſanctificatis, ſeu præconſecratis die Dominica præcedente: Biel vero urget Fideles ad ſacram communionem hoc argumento, nempe Chriſtum non eo ſolo fine inſtituiſſe tantum myſterium, ut honorifice circumgeſtetur, ſed ut eo ſpiritualiter nutriamur. Unde patet mala Novatorum fides in citandis auctoribus.

Quod autem affertur ex Origene, non eſt ad rem; loquitur enim de Sacrificio laudis, vultque ut renovemur ſpiritu mentis noſtræ, ac novum ſemper canticum Domino canamus, quemadmodum Pſalmiſta frequenter admonet.

At inquies, Chriſtus præcepit Apoſtolis, ut impræſentiarum comederent. Quid inde, niſi quod tunc præceptum communionis urgeret? ſic Sacerdotibus dum ſacrificant, ſic omnibus fidelibus tempore Paſchatis & in mortis exitu inducitur communicandi neceſſitas, ſed ex his non ſequitur Euchariſtiæ Sacramentum in ſolo uſu conſiſtere, nec poſſe aſſervari in gratiam eorum, qui Sacrificio non intereſſunt.

Non quartum; Schiſmatici enim, quales ſunt Abyſſini, in errores facile impingunt: deinde forſitan non videtur ipſis neceſſarium aſſervare Euchariſtiam, cum apud eos non ſolum Clerici, ſed & Laici omnes

nes bis in hebdomada Euchariſtiam percipere dicantur.

Inſtabis 1. omne Sacramentum debet eſſe ſignum gratiæ ſanctificantis: atqui Euchariſtia non eſt ſignum gratiæ, niſi in uſu & actuali perceptione.

Nego min. Nam corpus Chriſti ſub ſpeciebus panis exiſtens, habet rationem cibi ſpiritalis: ergo ſignificat nutritionem ſpiritalem, ſeu gratiam ſanctificantem.

Urgebis: Licet oleum ſignificet corroborationem; cum naturaliter corroboret, tamen non habet rationem Sacramenti, niſi in ipſa applicatione, ſeu unctione actuali: ergo ſatis non eſt ad rationem Sacramenti, quod ſit productivum gratiæ, ſed debet eſſe ſignum, quod actu producatur gratia. Porro corpus Chriſti ſub ſpeciebus panis, eſt quidem nutritivum: ſed actu non nutrit, niſi in ipſa manducatione: Ergo tunc ſolum eſt Sacramentum.

Diſt. ant. Oleum extra uſum, naturaliter corroborare poteſt membra corporis, Conc. Vires animæ, Nego ant. Oleum enim naturaliter non ſignificat animæ corroborationem, ſed ex inſtitutione divina, determinaturque ad ſignificandum ſpiritalem illum effectum per verba quæ non proferuntur niſi in ipſa applicatione. At corpus Chriſti ſub ſpeciebus panis exiſtens, etiam extra uſum ſignificat nutritionem ſpiritalem. Deinde falſum eſt Sacramentum debere ſignificare ſanctificationem actualem; nam de fide eſt Baptiſmum eſſe verum Sacramentum in Hæreticis, & in aliis peccatoribus, qui ejus effectui obicem ponunt.

Inſtabis 2. omne Sacramentum novæ Legis conſtat rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma: atqui Euchariſtia in facto eſſe non conſtat verbis: ergo in facto eſſe non eſt Sacramentum.

Diſt. maj. Omne Sacramentum in fieri conſtat rebus & verbis, Conc. In facto eſſe, Nego maj. Sed de materia & forma Euchariſtiæ dicetur ſeqq. cap.

C A-

CAPUT IV.

Quænam eſt materia Sacramenti Euchariſtiæ?

R. DUplex eſt, nempe remota & proxima.

Q. Quænam eſt materia remota?

R. Panis, & vinum, quemadmodum enim in Pœnitentiæ Sacramento peccata deſtruenda & neceſſario præſuppoſita, dicuntur materia remota; ſic in Euchariſtia panis & vinum in corpus & ſanguinem Chriſti Domini convertenda, & eo ſenſu deſtruenda neceſſario præſupponuntur, tanquam Sacramenti materia remota eſt. 1. Contra Gnoſticos, qui Euchariſtiam ſuam conficiebant ex abortivo infante in mortario contuſo, ex Epiphanio hæreſ. 26. 2. Contra Artotyritas qui panem caſeo mixtum adhibebant, ex eodem S. Epiphanio hæreſi 49. 3. Contra Aquarios, qui ſolam aquam offerebant, ex S. Cypriano epiſt. 63. Aquariis annumerantur Encratitæ, Ebionitæ, & ipſe Tatianus olim S. Juſtini diſcipulus, ex S. Epiphanio hær. 30. 46. & 47. Item Manichæi ex S. Leone ſerm. 4. de Quadrageſima.

Probatur autem reſponſio: tum ex ſcriptura, in qua legimus Chriſtum Dominum Euchariſtiam confeciſſe in pane & vino, & præcepiſſe Apoſtolis, ut idipſum facerent in ejus commemorationem, Matth. 26. Luc. 22. & 1. Corinth. 11. tum ex conſtanti Eccleſiæ Traditione, quæ nonniſi panem & vinum pro materia Euchariſtiæ uſurpavit, damnavitque aliud offerentes: *In Sacramento corporis & ſanguinis Domini*, inquit Concilium tertium Carthaginenſe anno 397. cap. 24. *nihil amplius offeratur, quam ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis & vinum aqua mixtum*. Eadem tradunt Concilium Braccarenſe quartum anno 675. cap. 2. & Concilium Trullanum, ſeu quiniſextum, ann 692. can. 28.

Dicitur: Can. 4. Apoſtolorum permittitur, ut uvæ, oleum, & incenſum offerantur.

R. 1.

R. 1. Hos Canones non fuiſſe ab Apoſtolis conditos, ſed ex variis Conciliis collectos.

R. 2. Diſtinguendo antecedens: Ut offerantur, vel ad alendos Clericos, vel ad altaris ornatum, Concedo: Ad Sacrificii materiam, Nego antec. Nam can. 3. decernitur depoſitionis pœna Epiſcopo, vel Presbytero, qui aliud quam panem & vinum obtulerit.

Q. 3. *Quænam eſt Euchariſtiæ materia proxima?*

R. Aliis eſt converſio panis & vini in corpus & ſanguinem Domini; quia, inquiunt, actio Miniſtri in aliis Sacramentis eſt materia proxima, v. gr. ablutio in Baptiſmate, manus impoſitio in confirmatione & Ordinatione, unctio in Extrema Unctione.

Sed contra. Converſio panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti, nec per ſe, nec per aliud eſt ſenſibilis, ſicut aliæ recenſitæ actiones, ſed ſola fide percipitur: Ergo.

Alii corpus & ſanguis Chriſti Domini ſunt materia Euchariſtiæ proxima & adæquata: tum quia ſuccedunt pani & vino, quæ diximus materiam remotam & totalem, ſuntque ſenſibilia per ſpecies panis & vini, quemadmodum in Sacramento pœnitentiæ dolor fit ſenſibilis per Confeſſionem, & alios nutus pœnitentis; tum quia ſi quid aliud poſſet aſſignari pro materia proxima Euchariſtiæ, maxime ſpecies panis & vini; atqui ſpecies aſſignari non poſſunt, cum non ſint ſigna gratiæ productiva.

Communior, & (ut nobis videtur) verior eſt illorum ſententia, qui affirmant corpus & ſanguinem Chriſti eſſe quidem materiam proximam propter argumenta ſecundæ ſententiæ, ſed partialem tantum; ſpecies vero panis & vini alteram, & ex illis duabus partibus exurgere materiam totalem & adæquatam.

Probatur 1. ex his Conc. Tridentini verbis ſeſſ. 13. can. 1. „ Si quis negaverit, in ſanctiſſimæ Euchariſtiæ „ Sacramento contineri vere, realiter, & ſubſtantiali„ ter corpus & ſanguinem, „ &c. Unde ſic argumentari licet: corpus & ſanguis Chriſti non ſunt Sacramentum, ſed dicuntur contineri in Sacramento, ſicut anima in homine: ergo ad Sacramentum Euchariſtiæ;

præ-

præter corpus & ſanguinem, aliud requiritur: aliud autem aſſignari nequit, præter ſpecies. Ergo revera ſpecies ſunt materia partialis Sacramenti. 2. ſpecies panis & vini non ſolum demonſtrant ſenſibiliter corpus & ſanguinem, quemadmodum nutus pœnitentis, aut ſponſorum ſignificant dumtaxat dolorem, aut conſenſum interiorem; ſed inſuper ſigna ſunt nutritionis ſpiritualis, ſeu gratiæ nutritivæ, quatenus ſcilic. conjunctæ cum corpore & ſanguine Chriſti Domini evadunt ſpiritalis cibus & potus animæ; quamvis enim corpus & ſanguis Domini ſancta ſint independenter a ſpeciebus, hauriantque virtutem ſanctificandi a Verbo, in quo ſubſiſtunt, non habent tamen eſſe Sacramentale, niſi per ſpecies, hoc eſt, non conſtituuntur ut animæ cibus & potus, niſi ratione ſpecierum, ſub quibus exiſtunt, tanquam contentum ſubſtantiale ad animæ nutritionem ordinatum. Ergo ſpecies proxime ſignificant corpus & ſanguinem, ſimul & gratiam nutritivam, ac proinde illam revera efficiunt. Sacramenta enim novæ legis efficiunt quod ſignificant; & ſic patet ſolutio ad alterum argumentum ſecundæ ſententiæ.

Dices 1. Illud non poteſt cenſeri materia Sacramenti, quod eſt totum Sacramentum: atqui corpus & ſanguis Chriſti, ſimul & ſpecies panis & vini ſunt totum Euchariſtiæ Sacramentum: ergo non ſunt ejus materia.

Negat Scotiſtarum Schola abſolute minorem, namque, ajunt illi, verba conſecratoria ſunt forma Euchariſtiæ, etiam in facto eſſe, quia licet phyſice tranſierint, moraliter tamen perſeverant, & veluti informant ſpecies panis, quemadmodum forma abſolutionis informat Confeſſionem, & Contritionem, quæ pluribus diebus forte præceſſerunt.

Non ſatisfacit hæc reſponſio; namque verba conſecrationis non ſunt forma informans, nec pars Sacramenti, cum immediate non ſignificent gratiam nutritivam, ſed converſionem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti, quam revera efficiunt; manet itaque in Sacramento jam perfecto, ſicut cauſſa efficiens in effectu. Unde

R. Di-

R. Diſtinguendo min. Sunt totum Sacramentum in facto eſſe, Conc. In fieri, Nego min. Diſtinguo ſimiliter conſequens. Non ſunt materia Euchariſtiæ in facto eſſe, Conc. In fieri, Nego conſeq. Etenim ex dictis ad Sacramentum in fieri hæc tria concurrunt. Primum, materia remota, ſcilicet, panis & vinum: ſecundum, materia proxima, nempe corpus & ſanguis Chriſti Domini, quæ pani & vino ſuccedunt: tertium, verba conſecrationis tanquam forma, non quidem informans, ſed efficiens converſionem.

Dices 2. Innocentius III. Cap. *Cum Martha*, de celebratione Miſſarum, & ex illo S. Thomas & alii Theologi docent, ſpecies eſſe Sacramentum tantum: Ergo corpus & ſanguis Chriſti non ſunt ejus pars.

Nego conſequentiam. Enimvero contra mentem illorum Theologorum eruitur, cum expreſſe doceant corpus & ſanguinem Chriſti eſſe etiam Sacramentum. Ut autem intelligas quo ſenſu dixerint ſpecies eſſe Sacramentum tantum.

Obſerva Innocentium eo loci tria diſtinguere in Euchariſtia. Primum, quod eſt Sacramentum tantum: ſecundum, quod eſt res Sacramenti & Sacramentum ſimul: tertium, quod eſt res Sacramenti tantum. Sacramentum tantum eſt id quod ſignificat, & non ſignificatur; ut ſpecies, quæ ſunt ſigna per ſe viſibilia, tum corporis & ſanguinis Chriſti, tum gratiæ nutritivæ. Res Sacramenti & Sacramentum ſimul ſunt id quod ſignificatur & ſignificat; ut corpus & ſanguis Chriſti, quæ ſignificantur per ſpecies, & ſignificant gratiam nutritivam, quemadmodum dolor in Sacramento Pœnitentiæ ſignificatur per confeſſionem, & ſignificat remiſſionem peccatorum, & ideo eſt res Sacramenti & Sacramentum ſimul. Res Sacramenti tantum eſt id quod ſignificatur, & non ſignificat, ut gratia nutritiva, quæ eſt effectus Euchariſtiæ, ſignificatur enim per ſpecies & per corpus Chriſti, & nihil ulterius ſignificat.

Q. 4. *Species panis cum corpore Chriſti, & ſpecies vini cum ejus ſanguine, ſuntne duo Sacramenta ſpecie diſtincta?*

R. Mi-

R. Minime, quia ordinantur ad unam refectionem totalem, quæ perficitur cibo & potu.

Dices 1. Eccleſia appellat Euchariſtiam in plurali numero Sacramenta: *Purificent nos*, inquit, *Sacramenta quæ ſumpſimus*; Ergo.

Diſtinguo anteced. Ratione duplicis ſigni, Concedo: duo enim ſigna dicuntur Sacramenta, ut jam notavimus: ratione rei ſignificatæ, ſeu nutritionis ſpiritualis, Nego anteced. Sic homo ſumpta una refectione, dicitur in plurali numero ſumpſiſſe alimenta.

Inſtabis 1. Ubi ſunt diverſa ſigna gratiæ, ſunt Sacramenta ſpecie diſtincta: atqui ſpecies panis & vini ſunt diſtincta ſigna gratiæ: Ergo.

Diſtinguo maj. Diverſa ſigna gratiæ diſtinctæ, & ad diverſum finem ordinata, Conc. Sic Baptiſmus & Confirmatio ſunt Sacramenta ſpecie diſtincta, quia diverſam gratiam ſignificant: diverſa ſigna ejuſdem gratiæ, & ad eundem finem proximum ordinata. Nego maj. Porro ſpecies panis & vini eandem gratiam ſignificant, ordinanturque ad eundem finem proximum, ſcilic. ad refectionem ſpiritualem, quæ in eo differt a corporali; quod in illa potus & cibus ſint unum & idem, juxta illud Matth. 5. *Beati qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam*; in hac vero minime.

Urgebis; Ergo ſuperflue ſunt illæ duæ ſpecies, cum una idem præſtet quod ambæ ſimul.

Nego conſeq. Inſerviunt enim, ut perfectius Paſſio Chriſti repræſentetur, in qua ſanguis ſeparatus eſt a corpore; &, ut clarius ſignificetur virtus Euchariſtiæ, quæ & confortat animam, ſicut panis corpus hominis, & temperat ardorem concupiſcentiæ, ſicut potus viſcera refrigerat. Sed quæ in corporibus diverſa ſunt, in ſpiritualibus ſunt prorſus unum & idem: eadem juſtitia & gratia auget animæ vires, & minuit concupiſcentiæ impetus.

Inſtabis 2. Si duæ ſpecies efficiunt unum Sacramentum, jure merito Catholicis exprobrant Novatores, quod Sacramentum truncatum exhibeant, dum unicam ſpeciem concedunt Laicis.

Nego ſequel. Non merentur Catholici illas Novato-

rum

rum contumelias: tum quia ſemper integrum Sacramentum conficiunt, nec hactenus unam ſpeciem ſine altera conſecrarunt: tum quia Laicis ſub una ſpecie miniſtrant Chriſtum integrum, qui eſt res Sacramenti, & Sacramentum ſimul. Unde ad cofirmationem.

Reſpondeo in forma. Catholici Laicis miniſtrant Sacramentum incompletum, ſi nomine Sacramenti intelligatur id, quod eſt Sacramentum ſeu ſignum tantum, Conc. Si intelligatur id, quod eſt res Sacramenti & Sacramentum ſimul, Nego. Cur autem Eccleſia unam ſpeciem Laicis concedat, dicemus, ubi de Communione.

Dices 2. Ibi eſt diverſum Sacramentum, ubi diverſa forma, & diverſa materia: atqui in Euchariſtia diverſa eſt forma, & diverſa materia: Ergo.

Diſtinguo majorem. Ubi eſt diverſa forma in facto eſſe, Conc. in fieri, Nego majorem: Diſtinguo ſimiliter minorem; in Euchariſtia diverſa eſt forma & diverſa materia in fieri, Concedo. In facto eſſe, Nego min. Ut enim jam monuimus, forma conſecratoria non eſt pars componens Sacramentum, ſed eſt cauſſa efficiens Sacramentum, ſeu converſionis panis & vini in corpus & Sanguinem Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini, quæ duo ſimul juncta componunt Sacramentum integrum in facto eſſe, in quo corpus & ſanguis Chriſti habent rationem formæ, cum ſit præcipua ejus pars, & magis ſignificent refectionem ſpiritalem: ſpecies vero cenſentur veluti pars ejus materialis.

Q. 5. *Euchariſtia eſtne unum vel multiplex numero Sacramentum?*

R. Diſtinguendum eſt: Vel enim ſpecies ordinatæ ſunt ad unum refectionem, v. g. Sacerdotis, qui utramque ſpeciem conſecravit, vel ad plures refectiones, ut hoſtiæ in pyxide: ſi primum, Euchariſtia eſt unum numero Sacramentum, quia in hac hypotheſi eſt unicum ſignum totale ejuſdem gratiæ nutritivæ; ſi ſecundum, multiplex eſt numero Sacramentum, quia ſunt plura numero diſtincta ſigna gratiarum numero diſtinctarum. Ex quo ſequitur fore unum numero Sacramuntum, ſi unus ſimul ſumetur plures hoſtias conſecra-

ſecratas ; quia eſſet unum ſignum formale unius refectionis.

Dices : ſi eſſet una & eadem ſubſtantia panis ſub diverſis accidentibus, eſſet unus numero panis : ergo cum ſit idem Chriſtus ſub diverſis ſpeciebus, erit unum numero Sacramentum.

Nego conſeq. Diſparitas eſt, quod denominatio Sacramenti non repetatur a ſolo Corpore Chriſti, ſicut denominatio panis a ſola ſubſtantia panis, ſed a ſpeciebus, quas diximus eſſe partem Sacramenti.

Q. 6. *Quæ quantitas panis aut vini requiritur ad Eucharistiæ confectionem?*

R. 1. Ad veritatem Sacramenti, ſicut minima ſufficit, modo ſenſu perceptibilis ſit, ſic maxima non officit : tum quia Chriſtus nullam quantitatem determinavit, tum quia cum qualibet quantitate ſtare poteſt veritas formæ, modo cenſeatur ſufficienter præſens, ut demonſtrari poſſit.

Quidam tamen Theologi opinantur verba conſecratoria ſuper enormem panis quantitatem, qualis eſſe poteſt in macello, carere effectu, quia, inquiunt, Chriſtus non dedit conſecrandi poteſtatem in deſtructionem, ſed in ædificationem. Verum illa ratio nimis probat ; ſequeretur enim Sacerdotem non conficere quoties ſua poteſtate abutitur contra Chriſti intentionem, quod eſt abſurdum : alias condemnanda eſſent Sacrificia Sacerdotum ſacrilegorum, & hoſtiæ ab ipſis conſecratæ.

R. 2. Peccaret contra Chriſti intentionem & Eccleſiæ præceptum, qui ſciens & volens majorem quantitatem conſecraret, quam requirat communicantium numerus. Conſtat, ex citata Epiſtola ſub nomine S. Clementis, diſtinctione ſecunda de conſecratione, in qua ſic legitur : *Tanta in altari holocauſta offerantur, quanta populo ſufficere debeant :* & ex decretis Summorum Pontificum, quibus damnant abuſum Sacerdotum, qui uni & eidem plures formulas ſimul adminiſtrabant, majoremque vini quantitatem in Calicem infundebant eo devotionis prætextu, quod ex diuturniori Chriſti præſentia in ſtomacho majorem fructum perciperent ſaltem ex opere operantis.

Q. 7. *Requiriturne præſentia panis & vini ad confectionem Eucbariſtiæ?*

R. Requiritur. Hæ enim particulæ, *hoc*, *hic*, ſenſibiliter demonſtrant rem præſentem, ſicut particula *te*, in forma Baptiſmi & Pœnitentiæ: Ergo ſicut non poteſt baptizari aut abſolvi niſi perſona præſens, ſic nec conſecrari materia abſens.

Q. 8. *Quotuplex poteſt eſſe præſentia?*

R. Duplex, phyſica & moralis. Phyſica eſt, cum aliquo ſenſu res attingitur, puta oculis vel manibus. Moralis, quando res etſi ſenſu non percipiatur actu, tamen in eo loco ſita eſt, quo a conſecrante ſit perceptibilis & demonſtrabilis, ſi non in ſe, ſaltem in aliquo ipſi conjuncto, aut ordinato ad illam continendam: ſic in cumulo multarum formularum, ſi quæ ſub aliis latitent, nihilominus cenſentur Sacerdoti præſentes, quia ingens hoſtiarum cumulus ſe habet per modum totius, quod revera præſens eſt, etiam ſenſibiliter, licet ſenſu ſingulas illius partes non attingat: quis negaverit, v. g. quod oſtenſa lagena aut crumena, moraliter non videatur vinum, aut argentum incluſum?

Q. 9. *Quæ præſentia requiritur ad confectionem Eucbariſtiæ?*

R. Moralis ſufficit, quia cum illa morali præſentia ſtat veritas formæ conſecratoriæ, & ſenſibiliter demonſtratur materia conſecranda.

Ex his ſequitur

1. Materiam pone parietem non eſſe moraliter præſentem Sacerdoti ad Altare ſtanti. Idem dicendum videtur, ſi ſit in tabernaculo concluſa, quia tabernaculum non eſt vas, ſed locus ſeparatus, quo demonſtrato non demonſtratur id, quod in eo continetur incluſum.

2. Sacerdotem, qui habet duas hoſtias, dum putat ſe habere unam tantum, utramque conſecrare, cum utraque ſit ei moraliter præſens, velitque conſecrare id, quod habet præ manibus.

3. Si ex oblivione non aperiatur pyxis ſuper corporali repoſita, ut monent rubricæ Miſſalis, nihilo-

mi-

minus hoſtiæ in ea concluſæ conſecrantur, quia ſunt moraliter præſentes Sacerdoti, pyxis enim eſt vas, quo demonſtrato demonſtratur contentum.

Dixi, *ſuper corporali repoſita:* Si enim extra remanſiſſet, verbi gratia, ad cornu altaris, hoſtiæ non cenſerentur conſecratæ, non quidem defectu præſentiæ, ſed intentionis in Sacerdote; ſiquidem in illa hypotheſi neque eſſet intentio interior etiam virtualis, cum Sacerdos nunquam voluerit conſecrare illas hoſtias contra Eccleſiæ vetitum, neque exterior, quia nequidem exterius Sacerdos facit, quod facit Eccleſia, nec judicant circumſtantes eum velle in tali hypotheſi conſecrare. Idem dicendum de vini guttis, quæ caſu ſuper calicis pedem ceciderunt.

4. Etſi præſcribant rubricæ, ut Sacerdos parum inclinatus conſecret, indecens tamen eſt & contra reverentiam myſteriis noſtris debitam, quod os admoveat ad materiam conſecrandam; & tanto conatu verba conſecrationis pronuntiet interponendo morulas ad ſingula verba, *hic . . . eſt . . . calix*, ut ſuo habitu contingat, & inficiat res oblatas, non ſine aliqua intuentium offenſione.

CAPUT V.

Qualis panis, & quale vinum eſt materia Euchariſtiæ?

R. Panis confectus ex farina triticea, aqua naturali diluta, & ad ignem cocta; vinum quoque de vite, & expreſſum ex uvis maturis & integris, eſt neceſſaria Euchariſtiæ materia.

Probatur 1. ex Scriptura, ubi Chriſtus inſtituens Euchariſtiam, panem & vinum uſurpavit: qualia erant tunc temporis in uſu apud Judæos; atqui apud Judæos non erat alius panis ſimpliciter dictus & ad uſum communem, neque aliud vinum: Ergo.

Probatur 2. Ex conſtanti Eccleſiæ praxi, quæ nun-

quam Euchariſtiam niſi in pane triticeo ; & vino de vite celebravit, ut patet tum ex Decreto Eugenii IV. tum ex actione tertia Concilii Chalcedon. anno 450. ubi Iſchirion exponit adverſus avaritiam Dioſcori Epiſcopi Alexandrini, Sacrificium in Lybia non fuiſſe oblatum defectu frumenti, tum ex pluribus aliis Conciliis, a quibus prohibitum eſt, ne pro materia Euchariſtiæ aliud uſurpetur quam quod a Chriſto traditum eſt, panis ſcilicet & vinum.

Probatur 3. Quia ſicut materia Baptiſmi eſt ſola aqua ſimpliciter dicta ; ſic materia neceſſaria Euchariſtiæ eſt panis & vinum, quæ his nominibus ſimpliciter & communiter deſignantur : atqui panis triticeus & vinum de vite ſunt hujuſmodi ; alius vero panis, & aliud vinum improprie & cum addito ita vocantur v. g. panis ex hordeo confectus, non dicitur ſimpliciter panis, ſed panis hordeaceus, Joann. 6. verſ. 9. Ergo.

S. Thomas tamen q. 74. art. 8. ad ſecundum, exiſtimat panem ſiligineum eſſe materiam ſufficientem, quia ſiligo naſcitur ex frumento, nec ab eo eſſentialiter differt. Idipſum Eſtius de hordeo ſentit in 4. diſt. 8. cap. 6. Verum cum Euchariſtia non ſit Sacramentum ad ſalutem abſolute neceſſarium, nunquam licet uti hujuſmodi materiis dubiis.

Sequitur 1. ex dictis materiam non eſſe Euchariſtiæ aptam, 1. Maſſam crudam, uvas nondum compreſſas, quia licet maſſa cocta, & ſuccus ex uvis expreſſus ſubſtantialiter non differant a maſſa cruda, & à ſucco nondum expreſſo; tamen non ſunt moraliter quid idem, nec maſſa cruda, aut uva dici poteſt panis, aut vinum. 2. Neque farinam aqua roſacea, aut alio liquore dilutam, quia ex illa non fit panis, sed placenta. 3. Neque ſuccum ex uvis immaturis expreſſum, quia non eſt vinum, ſed omphacium, gallice *verius*, neque ex uvis corruptis ſeu decoctis aut ſiccatis propter eandem rationem.

Sequitur 2. Muſtum eſſe materiam ſufficientem, quia proprie eſt vinum, ſed impurum; quare extra neceſſitatem aſſumi non debet.

Circa

Circa vinum congelatum non conveniunt Theologi. Probabilior nobis videtur eorum ſententia, qui affirmant eſſe materiam validam, modo tanta congelatio non ſit, ut ſpeciem ſolvat, & ratio eſt quia vinum congelatum retinet naturam & proprietates vini, adeout ſi ſpecies conſecratæ congelaſcant, ſub iiſdem remaneat Sanguis Chriſti Domini.

Nec dicas aquam congelatam non eſſe materiam ſufficientem Baptiſmi. Nam ablutio, quæ non poteſt eſſe, niſi aqua actu fluat, eſt materia eſſentialis, & proxima Baptiſmi; potatio vero actualis nullatenus pertinet ad eſſentiam Euchariſtiæ, ut conſtat ex capite præcedenti, & videre eſt in ſpeciebus poſt conſecrationem congelatis, quæ habent rationem Sacramenti, quamvis ut ſic potabiles non ſint. In praxi tamen obſervandum eſt, quod monent rubricæ, nempe ubi contingit vinum congelari ante conſecrationem, liquefaciendum eſſe, antequam verba conſecrationis proferantur.

CAPUT VI.

Utrum panis Euchariſticus debeat eſſe fermentatus, aut azymus?

R. GRæci, duce Michaele Cærulario Patriarcha Conſtantinopolitano, ducentis fere annis ab ortu ſchiſmatis per Photium inducti, hoc eſt, undecimo ſæculo, anno ſcilicet 1053. litem moverunt Latinis, quod in pane azymo conſecrarent, contenderuntque azymum non eſſe panem. Unde Jacobus Sirmondus e Societate Jeſu, in diſquiſitione de azymo anno 1652. infert uſus azymorum in Eccleſia Latina non obtinuiſſe, niſi poſt ortum Photianum ſchiſma circa annum 886. cui ſententiæ ſuffragatur ex parte Cardinalis Bona lib. 2. de rebus liturgicis cap. 23. anno 1672. alias, inquiunt, Photius, qui leviſſima Latinis objecit, non ſiluiſſet in re gravioris momenti. Verum multa ſuadent uſum azymorum fuiſſe in Eccle-

ſia Latinam frequentem ante Photii tempora, nam Rabanus Maurus, qui obiit anno 856. lib. 1. de Inſtitutione Clericorum cap. 33. probat exemplo Chriſti Domini panem Sacrificii debere eſſe abſque fermento. Idem ante eum præſtitit Alcuinus Epiſt. 90. Leo vero IX. epiſt. 6. ad Michaelem Cærularium ſcribit Eccleſiam Romanam uſum azymorum ab Apoſtolis ſumpſiſſe: *quis non ſtupeat*, inquit, *quod poſt tot ſanctos, & orthodoxos Patres per mille & viginti a Paſſione Salvatoris annos novus Calumniator Eccleſiæ Latinorum emerſiſti?* Certe Leo IX. non erat ita remotus a tempore Photii, ut ignoraverit mutationem, quam in illo temporis intervallo Sirmondus factam præſumit: ergo ſi quæ in hac re facta eſt mutatio in Eccleſia Latina, neceſſe eſt antiquiſſimam credere. Quidquid ſit, lis conſopita eſt anno 1438. in Concilio Florentino, in quo Eccleſia Latina & Græca declararunt panem ſive azymum, ſive fermentatum eſſe materiam Euchariſtiæ idoneam: *Definimus inſuper*, inquiunt Patres, *in azymo ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici, Sacerdoteſque in altari ipſum Corpus Domini conficere debere, unumquemque ſcilicet, juxta ſuæ Eccleſiæ ſive Occidentalis, ſive Orientalis conſuetudinem*. Quod autem præceptum illud grave ſit, colligitur ex cap. *Litteras*, de celebratione Miſſarum, ubi privatur Sacerdos Latinus officio & beneficio, qui in fermento celebraverat.

Novatores agnoſcunt quidem azymum eſſe materiam Euchariſtiæ ſufficientem, ſed contendunt fermentatum panem eſſe convenientiorem; teſtatur tamen Caſaubonus exercitatione 16. in Annal. Baronii, Genevenſes abdicatum a ſe panem azymum anno 1540. in uſum revocaſſe.

Q. 3. *Quare panis fermentatus eſt idonea materia Euchariſtiæ?*

R. Quia eſt verus panis omnium judicio, colligiturque ex cap. 2. Actuum Apoſtolos eo aliquando fuiſſe uſos: communis enim eſt SS. Patrum & Interpretum ſententia intelligendum eſſe de Euchariſtia quod verſ. 42. legitur, *erant .... perſeverantes in doctrina*

Apo-

Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus; panis autem ille erat obvius & in uſu apud Judæos, qualis eſt fermentatus.

Dices 1. ex Apoſtolo, 1. Cor. 5. *Modicum fermentum totam maſſam corrumpit*; Ergo.

Diſt. ant. Ad mentem Apoſtoli fermentum allegorice ſumptum pro peccato, quod totam inficit animam, Concedo: Fermentum proprie ſumptum, ſubdiſtinguo, corrumpit, ideſt, immutat accidentaliter, quemadmodum modicum ſalis, quod in nonnullis regionibus condiendæ maſſæ admiſcetur, Concedo: Corrumpit ſubſtantialiter, Nego anteced. Apoſtolus itaque eo loci allegorice peccatum vocat fermentum, *Epulemur*, inquit... *non*... *in fermento malitiæ & nequitiæ*.

Dices 2. Solus ille panis eſt idoneus, quem Chriſtus Dominus in ultima cœna uſurpavit: atqui ex dicendis Chriſtus uſurpavit panem azymum, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem*, Luc. 22. Ergo.

Diſtinguo major. Solus panis quoad ſubſtantiam, Concedo: Quoad accidentia, Nego majorem. Chriſtus enim non præcepit omnes circumſtantias ultimæ cœnæ, v. gr. quod cœnam Euchariſticam cœna communis præcedere debeat, quod vinum rubrum aqua dilutum ex ejus mandato offerendum ſit, in hypotheſi, quod tali vino fuerit uſus. Unde Algerus lib. 2. de Sacramento corporis & Sanguinis Domini cap. 10. *Eo pane uſus eſt, non quia res, quæ fiebat, id exigebat, ſed quia cœna, in qua hoc factum eſt, alium panem non exhibebat*.

Q. 3. *Quare panis azymus eſt valida Euchariſtiæ materia?*

R. Quia ex dictis & ex omnium conſenſu materia Euchariſtiæ eſt panis verus & ſimpliciter dictus: atqui conſtat tum Scriptura, tum univerſalis Eccleſiæ Traditione, tum Chriſti Domini exemplo azymum eſſe panem verum, & ſimpliciter dictum: Ergo.

Prima pars minoris quoad Scripturam probatur ex cap. 21. lib. 1. Regum, ubi panes propoſitionis, qui erant azymi, teſte Joſepho lib. 3. Antiquit. cap. 9. dicuntur ſimpliciter panes, & ex cap. 24. Lucæ, ubi

agnitus eſt Chriſtus in fractione panis ipſo die Reſurrectionis, quo non erat panis fermentatus apud Judæos propter feſtum azymorum.

Dices: panis ſimpliciter dictus eſt ille, quo veſcuntur homines: atqui homines non ſolent veſci azymo, ſed fermentato; unde apud Græcos panis ἀρτὸς dicitur, ex eo quod per fermentum elevetur: ergo.

Nego major. Nam vinum purum eſt potus ſimpliciter dictus, ſicut & cibus carnes aſſatæ, non conſperſo ſale, quamvis homines non ſoleant bibere niſi vinum aqua temperatum, aut carnes comedere niſi ſale conditas. Eſto, Græci panem denominent ab illa elevatione, quæ fit per fermentum, certum eſt non tam nominis etymologiam, quam uſum & acceptionem debere attendi, in textu autem Greco panis, azymus dicitur Deuter. 16. ἀρτὸς: *Illud quoque* ait Cardinalis Humbertus ad objecta Cærularii reſpondens, „ quod azymum negantes panem eſſe, per etymologiam ejus nominis, quod eſt artos, conamini nos „ vincere, ſciatis omnino vanum & puerile, quia & „ a linguarum peritis diverſæ etymologiæ dantur ex „ uno nomine ſecundum humanum placitum magis, „ quam ſecundum rerum naturam.

Secunda pars minoris oſtenditur, nimirum Eccleſiam ſemper habuiſſe azymum pro vero pane. Enimvero Eccleſia, alioquin ſollicita ne quid in Sacrificio offeratur præterquamquod a Domino conſtitutum eſt, nunquam damnavit eos, qui in azymo confecerunt, ſicut eos, qui in aqua ſola aut caſeo; ſed liberum reliquit uſum vel fermentati, vel azymi, ſecundum varios populorum mores, & rerum occurrentium exigentiam. Sic in Oriente conſecrant in azymis, 1. Maronitæ, ex Morino præfatione in ordinatione Maronitarum. 2. Armeni, ex Demetrio Cizyceno in tractatu de Jacobitarum hæreſi, quem Combefiſius juris publici fecit. 3. Eccleſia Jeroſolymitana, ex Cardinali Humberto apud Baronium tom. 11. 4. Alexandrino, ex Michaele Cærulario apud eundem Baronium. Probabile eſt etiam Græcos primis ſæculis azymum uſurpaſſe: tum quia antiqui eorum Patres, ut Origenes tractat. 35. in

Matth.

Matth. S. Chryſoſtomus hom. 81. 82. & 83. in Matth. & alii docent Chriſtum Paſcha celebraſſe ritu per legem præſcripto, ac proinde in azymis, tum quia nullum habemus antiquius teſtimonium pro uſu panis fermentati apud Græcos, quam quod ſcribit Joannes Philoponus ſexto labente ſeculo in diſputatione de Paſchate: tum denique quia Halenſis 4. parte de Euchariſtia q. 10. S. Thomas 4. diſt. 11. qu. 3. & alii Veteres Scholaſtici ſcripſerunt non tamen ſatis firmo fundamento, Eccleſiam Latinam & Græcam fermentatum, rejectis azymis, uſurpaſſe in odium hæreſis Ebionitarum, qui contendebant legem ſimul cum Evangelio eſſe obſervandam, atque idcirco azymos panes in conficiendis myſteriis adhibebant; ſed poſt extinctam hæreſim, Græcos retinuiſſe fermentum. Latinos vero rediiſſe ad priorem azymorum uſum, quem tamen non ita fuiſſe conſtantem multis argumentis probat Cardinalis Bona opere ſopra cit. quin identidem promiſcue uſi ſint pane fermentato & azymo uſque ad octavum, vel nonum ſæculum.

Dices, Canon ſeptimus ex iis, qui dicuntur Apoſtolorum, & canon 12. Concilii Trullani prohibent comedere Judæorum azyma. Sanctus Epiphanius hæreſi 30. reprobat Ebionitarum Paſcha in azymis celebratum. Denique Concilium Nicænum primum prohibuit, ne Chriſtianorum Paſcha celebraretur decima quarta luna more Judæorum, qui in azymis ſuum Paſcha peragebant. Ergo Euchariſtia in pane azymo non eſt conficienda.

Diſt. ant. Reprobatur uſus azymorum more Judæorum, & ex præſcripto legis veteris, quaſi legalia eſſent cum Evangelio obſervanda, ut contendebant Ebionitæ, Concedo: reprobatur abſolute, Nego ant. Solutio patet ex ipſa lectione Canonum. Concilium vero Nicænum ſtatuit præciſe paſcha celebrandum non die decima quarta lunæ, ſed Dominica proxime ſequente. Utrum autem in azymo aut in fermentato pane, non determinat.

Tertia pars minoris, ſcilicet Chriſtum Dominum conſecraſſe in azymo, atque ideo hunc panem eſſe

convenientiorem Euchariſtiæ materiam, conſtat ex tribus Evangeliſtis, qui referunt Chriſtum Paſcha comediſſe prima die azymorum; *Prima . . . . die azymorum*, inquit Matth. cap. 26. v. 17. *acceſſerunt Diſcipuli ad Jeſum, dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere Paſcha?* Similia leguntur apud Marcum c. 14. v. 12. & apud Lucam c. 22. v. 7. Porro in ſolemnitate azymorum, quæ per ſeptem dies celebrabantur Exodi 12. prohibitum erat fermentatum panem non ſolum comedere, ſed & in domibus retinere, ad quam legem alludens Apoſtolus ſcribit 1. Cor. 5. *Expurgate vetus fermentum . . . . etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus: itaque epulemur, non in fermento veteri . . . ſed in azymis ſinceritatis & veritatis.* Quibus verbis monet Apoſtolus neceſſarium eſſe, ut veritas figuræ reſpondeat; Judæi in figura agnum immolabant decima quarta luna Martii, qui erat primus eorum menſis, ejuſque carnes cum pane azymo comedebant; Chriſtiani vero Chriſtum verum Paſcha immolant: epulentur ergo in azymis veris, ſeu ſinceritatis & veritatis, hoc eſt, in innocentia & puritate cordis, non vero in fermento malitiæ.

Nec dicas cum Græcis, aut Chriſtum præveniſſe tempus a lege præſcriptum, & ante Judæos Paſcha celebraſſe, aut ipſos Judæos mortem Chriſti meditantes, Paſcha ad decimamquintam diem detuliſſe; tres namque Evangeliſtæ utramque evadendi viam occludunt. *Venit autem dies azymorum*, inquit S. Lucas, *in qua neceſſe erat occidi Paſcha.* Ergo Chriſtus Paſcha celebravit die præſtituto, ipſo enim die *miſit Petrum & Joannem, dicens: Euntes parate nobis Paſcha.* Unde S. Chryſoſtomus hom. 85. in Matth. *Non Chriſtus tempus Paſchæ tranſgreſſus eſt.* Si vero Marcus ait, *primo die azymorum, quando Paſcha immolabant, dicunt ei Diſcipuli, quo vis, eamus, & paremus tibi ut manduces Paſcha?* Itaque Chriſtus eodem ipſo die, quo Judæi, Paſcha manducavit, & quidem cum azymis, quia nihil omnino fermenti tunc temporis apud eos remanebat.

Dices 1. Ex S. Joanne c. 12. v. 1. Chriſtus ante diem

diem feſtum Paſchæ ultimam cœnam inſtituit, & c. 18. v. 28. Judæi poſtridie *non introierunt in Prætorium ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*. Ergo Chriſtus revera tempus prævenit.

Confirmatur 1. Ex dictis Chriſtus Dominus cœnam fecit decima quarta luna, hoc eſt, die Jovis: atqui prima dies azymorum erat decimaquinta luna, quæ illo anno incidebat in feriam ſextam, qua crucifixus eſt Chriſtus; ſic enim præcipitur Levitici 22. *Menſe primo quartadecima menſis.... phaſe Domini eſt, & quintadecima... menſis hujus ſolemnitas... Domini eſt*. Ergo Chriſtus ante primam diem azymorum Paſcha celebravit.

2. Prima dies azymorum erat ſolemniſſima, ſicut & Sabbatum ſubſequens, de quo S. Joannes cap. 19. v. 31. *erat... magnus dies ille Sabbati*. Porro Judæi non ſolebant duo ſolemnes dies continuos celebrare. Enimvero die quo crucifixus eſt Dominus, paraſceve erat cit. cap. 19. v. 31. id eſt, præparatio ad diem feſtum, ergo non erat feſtivus, quod etiam evincitur ex eo quod illo die crucifixerunt non ſolum Chriſtum Dominum, ſed & duos latrones, quæ adeo prohibentur diebus ſolemnibus, ut nequidem ſuſtinuerint Judæi cadavera patibulis affixa remanere die Sabbati propter ejus ſolemnitatem. Joan. 19. v. 31. Adde ipſos ſolicite præcaviſſe, ne in die feſto Chriſtum occiderent. Matth. 26. v. 5.

3. Si Judæi immolaſſent agnum Paſchalem decima quarta luna, feſtum Pentecoſtes incidiſſet illo anno in diem Sabbati; ſiquidem Levitici 23. præcipitur Judæis ut primitias meſſis ſuæ, nempe ſpicarum manipulum offerant altero die Sabbati, id eſt, die ſecunda azymorum: primus enim dicitur etiam Sabbatum, quia in illo prohibentur opera ſervilia. Ab illo autem die ſecundo, quo manipulus oblatus fuerat, numerandæ erant ſeptem hebdomadæ plenæ & integræ, quæ ſimul conficiunt quadraginta novem dies, & quinquageſimus, qui dicitur Pentecoſte, erat celeberrimus. Porro dies ſecundus azymorum, qui eſt decimus ſextus lunæ, incidit anno Paſſionis Domini in

Sabbatum, ſicque ultimus dies ſeptimæ hebdomadæ fuit dies Veneris, & Pentecoſte contigit die Sabbati. Attamen Eccleſiæ Traditio eſt Spiritum ſanctum deſcendiſſe in Apoſtolos die Dominica, quæ erat feſtum Pentecoſtes Judeorum, ex cap. 2. Actuum.

R. 1. Abſit ab homine Chriſtiano tanta blaſphemia, ut dicat Sanctos Evangeliſtas Spiritu ſancto afflatos contradictoria ſcripſiſſe, quanquam infidelis, qui Evangelium non ut verbum Dei acciperet, trium teſtimonium præferendum decerneret unius teſtimonio. Sed facile conciliantur Sancti Evangeliſtæ, ſicut & textus capitis 12. Exodi, ubi primus dies azymorum eſt decimus quartus, & Levit. 23. decimus quintus, ſecundum diverſam rationem numerandi dies. Quare.

R. 2. Diſt. ant. Ante diem Paſchæ naturalem, Concedo: Legalem, Nego ant. Dies naturalis numeratur a media nocte ad aliam mediam noctem. Legalis vero incipit veſpere diei præcedentis & deſinit veſpere ſubſequentis, *a veſpera uſque ad veſperam celebrabitis Sabbata veſtra*, Levit. 23. v. 32. Legalis ergo dies azymorum incipiebat die decimo quarto ad veſperam, quo Chriſtus Dominus novum Paſcha, vetere expleto, inſtituit; *primo menſe quarta decima die menſis, ad veſperam comedetis azyma uſque ad diem viceſimam-primam ejuſdem menſis ad veſperam*, Exod. 12. v. 18. Naturalis vero dies azymorum initium ducebat a media nocte ſubſequente diem decimum quartum naturalem, hoc eſt, die decimo quinto, ut habetur Levit. 23. v. 6. *quinta decima die menſis hujus ſolemnitas azymorum Domini eſt*: atque hoc numerandi modo Chriſtus Paſcha celebravit ante diem feſtum Paſchæ, id eſt, ante primum diem naturalem azymorum; tota enim azymorum ſolemnitas Paſcha dicebatur, id eſt, tranſitus, quia erat ſolemnis memoria egreſſus filiorum Iſrael ex Ægypto. Sed ne noſtra videamur proferre, audiatur, S. Auguſtinus ep. 36. alias 86. c. 13. in qua ſic ſcribit: „ Traditus eſt (*Chriſtus*) ea no„cte, quæ .... ad ſextam Sabbati, qui dies Paſſio„nis ejus manifeſtus eſt, pertinebat. Hic dies primus

„ azy-

„ azymorum fuit a veſpera incipiens. Sed Matthæus „ Evangeliſta quintam Sabbati dicit fuiſſe primam ... „ azymorum: quia ejus veſpera ſequente futura erat „ cœna Paſchalis, qua ... incipiebat azymum, & „ ovis immolatio manducari. „ Similia habent alii Patres non ſolum Latini, ut S. Hieronymus in c. 26. Matth. ſed & Græci, ut Theodoretus, Theophylactus & ante eos S. Chryſoſtomus hom. 84. in Matth. ad illa verba Matth. 26. v. 50. *Et manus injecerunt in eum, ipſa nocte*, inquit, *in qua comederunt Paſcha, tanta inſania tantoque furore agitabantur*. Ideo autem tres Evangeliſtæ ſecuti ſunt computum dierum legalium potius, quam naturalium, quia cum ſuſcepiſſent enarrare Chriſtum ſubſtituiſſe novum Paſcha veteri, veritatem figuræ, quod prætermiſit S. Jo: propoſitum illorum poſtulabat, ut diligentius obſervarent verum Agnum fuiſſe immolatum eo tempore, & in iiſdem circumſtantiis, in quibus typicus juxta præſcriptum legis mactabatur.

R. 3. Per Paſcha, quod Judæi feria ſexta erant comeſturi, non neceſſario intelligendum agnum Paſchalem; Paſcha namque in Scripturis triplex ſumitur, 1. pro tota ſolemnitate Paſchali, quæ ſeptem diebus celebratur: *Eſt autem conſuetudo vobis*, ait Pilatus Jo: 19. v. 39. *Ut unum dimittam vobis in Paſcha*, hoc eſt in feſto Paſchæ; 2. pro agno Paſchali, de quo Apoſtoli Matth. 26. v. 17. *Ubi vis paremus tibi comedere Paſcha?* 3. pro victimis, quæ ſingulis diebus Paſchalibus offerebantur, de quibus Deut. 16. *Immolabis ... phaſe Domino Deo tuo de ovibus & de bobus*. Et 2. Paralip. 35. *Dederunt Sacerdotibus ad faciendum phaſe pecora commixtim duo millia ſexcenta, & boves trecentos*: Propter hoc Paſcha manducandum noluerunt Judæi ingredi in Prætorium; nam agnum Paſchalem immolaverant ad veſperam diei præcedentis ex S. Marco, niſi cum S. Chryſoſtomo cit. hom. 85. excipias Principes, qui unice intenti, quomodo Chriſtum comprehenderent, immolationem agni ad feriam ſextam diſtulerunt.

Ad

Ad momenta autem, quæ ad confirmandam objectionem allata ſunt, facilis eſt reſponſio.

Ad primum, primus dies azymorum ſecundum computum dierum naturalium eſt decimus-quintus, ex c. 23. Levit. ſecundum vero computum dierum legalium incipit die decimo quarto ad veſperam, ut habetur Exodi 12. v. 18. his verbis: *Primo menſe, quartadecima die menſis ad veſperam comedetis azyma uſque ad vigeſimam primam ejuſdem menſis ad veſperam.*

Ad ſecundum mos ille non celebrandi duos feſtos dies continuo, eſt inductus a Rabbinis Thalmudicis poſt quadraginta annos a nativitate Chriſti; de illa enim tranſlatione feſtorum nihil prorſus habetur in Scriptura ſacra, neque apud Philonem & Joſephum, qui ſcripſerunt de rebus Judaicis circa Apoſtolorum tempora; immo ipſe Joſephus lib. 3. cap. 16. refert feſtum Pentecoſtes celebratum fuiſſe tempore Hyrcani die Sabbatum proxime ſequente, & S. Epiphanius Judæus genere teſtatur hæreſi 51. & 60. quolibet die etiam feria ſexta celebrari azyma, quod etiam colligitur ex controverſia orta Catholicos inter & quartodecimanos, & in Concilio Nicæno terminata; hi enim ideo contendebant Paſcha ſemper eſſe celebrandum decimaquarta luna, quia Judæi eo die & non alio agnum typicum immolabant.

Nec obſtat quod primo die azymorum omne opus ſervile prohibeatur, Levit. 23. Nam Exodi 12. v. 16. excipiuntur quæ ad veſcendum pertinent; illa ſiquidem præparabantur tam pro ipſomet die feſto, quam pro Sabbato, ſi continuo ſequeretur, quia Sabbato nequidem ignis accendebatur, unde feria ſexta paraſceve dicitur. Quod autem Chriſtus crucifixus ſit die feſto, docent communiter SS. PP. *Oportuit* inquit S. Leo, *tam inſigne Sacrificium die ſolemni offerri*, colligiturque ex cap. 27. Matth. ubi ſic legitur: *Per diem autem ſolemnem conſueverat Præſes populo dimittere unum vinctum quem voluiſſent.* Sed contra ſpem Præſidis ſeditioſum & homicidam petierunt, Deo id permittente, ne peccator morte ſua eum redimere videretur,

qui

qui pro peccatoribus liberandis venerat moriturus. Neque vero conſcientia religionis, ſed metu ſeditionis Pontificis d'xerant, *non in die feſto*. Quanquam excuſatos forte ſe credebant; tum quia non ipſi, ſed Gentiles, qui legibus Synagogæ non tenebantur, ferale illud opus perfecerunt; unde vox illorum fuit: *Nobis non licet interficere quenquam*, qui tamen poſtea lapidaverunt Stephanum: tum quia blaſphemum, qualem arbitrabantur Chriſtum, quolibet die occidi poſſe colligebant ex cap. 15. Numerorum.

Ad tertium, 1. communis quidem opinio eſt quam S. Leo & alii deinceps Scriptores Eccleſiaſtici amplexi ſunt, Spiritum Sanctum miſſum fuiſſe die Dominica, ſed omnino certum non eſt. 2. cum anno Paſſionis Domini dies ſecunda azymorum incideret in Sabbatum, quo non licebat metere ſpicas, expectanda fuit dies tertia azymorum, quæ eſt Reſurrectionis Dominicæ, quam præfigurabat elevatio manipuli & novorum fructuum oblatio; neque numerando ſeptem hebdomadas a die Dominica incluſive, ultima complebitur die Sabbati & quinquageſima dies erit Dominica.

Suadetur autem hæc reſponſio 1. ex Scriptura Levit. 23. v. 25. ubi non legitur: numerabitis a ſecundo die azymorum, ſed ab altero die Sabbati, quaſi indicetur, quod ſi ſecundus dies incidat in Sabbatum, numerandum ſit a tertio die, quia minus licebat falcem mittere in ſegetem die Sabbati, quam primo die azymorum. 2. ex aliis verſionibus; Chaldaica enim habet, *poſt diem feſtivitatis*. Arabica, *in craſtina die otii ſeu ceſſationis*. Theologi non pauci exiſtimant numerandas ſeptem hebdomadas a ſecunda die azymorum excluſive, ita ut prima dies primæ hebdomadæ ſit tertia dies azymorum, qua reſurrexit Dominus, ſicque Pentecoſtes incidit in ſimilem diem Dominicam. Supponit hæc ſententia licitum fuiſſe Sabbato metere ſpicas, ſicut & alia pietatis opera exercere, circumcidere infantem, infirmos curare, Matth. 12. & mortuos ſepelire; *Tobiæ* 2. unde Joſeph ab Arimathæa Corpus Domini aromatibus conditum poſuit in monumento prima die azymorum, quæ erat feſtiva.

Di-

Dices 2. ex cap. 13. Jo: Chriſtus Dominus cœnâ facta ſurrexit e menſa, lavit pedes Apoſtolorum, & recubuit, tumque Euchariſtiam inſtituit. Ergo agnum Paſchalem non immolavit; Judæi enim ſtantes eum comedebant, Exod. 12.

R. 1. Etiamſi non immolaſſet, certum eſt ex tribus Evangeliſtis ipſum Euchariſtiam inſtituiſſe prima die azymorum, qua uſus panis fermentati prohibebatur, 2. licet Judæi in Ægypto agnum ſtantes comederint, non conſtat eandem cæremoniam deinceps fuiſſe obſervatam. 3. ubi agnus non ſufficiebat omnibus reficiendis, cœnam uſualem & communem parabant, in qua recumbere erat licitum: ita S. Chryſoſtomus homil. 51. in Matth.

Triplicem ergo cœnam Evangelium exhibet. Prima erat legalis, in qua Chriſtus Dominus, & Apoſtoli ſtantes agnum comederunt abſque ullo juſculo aut obſonio, quæ prohibentur Exodi 12. Secunda communis, in qua recubuerunt, & appoſitum eſt obſonium, in quo Chriſtus buccellam intinxit. Tertia, Euchariſtica.

Dices 3. ex Origene tract. 35. in Matth. & S. Epiphanio hæreſi 30. Chriſtus Dominus mortuus eſt decima quarta luna: Ergo.

R. Origenem intelligendum de initio Paſſionis, quæ revera cœpit decima quarta luna: tunc enim Chriſtus fuit traditus, comprehenſus, & ut loquitor ille Auctor, immolatus: S. vero Epiphanium velle ſolum Chriſtum in agno Paſchali fuiſſe typice immolatum.

Opponunt nonnulli e Latinis pro ſententia Græcorum Chronicon S. Petri Alexandrini, & tabulas aſtronomicas. Sed Chronicon illud eſt ſuppoſitum opus, ut colligitur vel ex vocibus ὁμούσιον, & Θεοτόκον ab ætate S. Martyris alienis. Ex tabulis vero aſtronomicis fatentur omnes periti nihil certi erui poſſe, cum Scriptores Eccleſiaſtici nequidem de anno Paſſionis Domini inter ſe conveniant. Denique contra dubia, quæ ex noviluniis oriri poſſunt, utrum ſcilicet Judæi ea numeraverint ex prima conjunctione Lunæ cum Sole, an vero ex ejus apparitione, unde ſequitur

tur eos vel citius vel tardius Paſcha celebraſſe; noſtram ſententiam confirmant tres Evangeliſtæ oculati teſtes, quod Chriſtus Paſcha comederit prima die azymorum, cum Judæi illud immolabant, & neceſſe erat illud occidi.

Q. 4. *Panis Euchariſticus fuitne ſemper ſingulari ſtudio præparatus.*

R. Primis Eccleſiæ temporibus panes obvii aſſumebantur, ut colligitur ex cap. 2. Act. v. 42. & 46. Concil. autem Tolet. ann. 693. arguit Presbyteros, qui ex quolibet pane cruſtulam in rotunditatem præciſam offerebant, ſtatuitque *ut non aliter panis in altari Domini Sacerdotali benedictione ſanctificandus proponatur, niſi integer & nitidus, qui ex ſtudio fuerit præparatus.* Teſtatur Fortunatus ſanctam Radegundem Reginam 6. ſæculo oblationes ſuis manibus factas ſacris locis diſpenſaſſe, & Cardinalis Humbertus ſcribit contra Michaelem Cærularium, altaris Miniſtros ſacris veſtibus amictos, inter Pſalmorum decantationes panem Euchariſticum confeciſſe, quod etiamnunc in Oriente Neſtoriani dicuntur obſervare. S. Carolus in IV. Mediolanenſi part. 2. cap. *De his quæ pertinent ad Miſſarum ſolemnia*, prohibet ne Laici hunc panem præparent. In Ordine S. Benedicti ſeligebantur frumenti grana, & fideli fratri molenda committebantur, teſtibus Lanfranco cap. 3. Decreti, S. Benedicti, & Uldarico lib. 3. Conſtit. Cluniac. cap. 13.

Figuram orbicularem indicat S. Epiphanius in Ancorato num. 56. unde S. Gregorius lib. 4. Dial. hoſtias vocat *coronas*. Sed cum panis integer & ſolitus pridem offerretur, 11. ſæculo ad formam nummi tenuiſſimam redactus eſt, de quo nonnulli conqueſti ſunt.

CAPUT VII.

Utrum aqua vino ſit admiſcenda?

ARmeni, ne videantur ſignificare, inquit Nicephorus lib. 18. hiſt. cap. 53. unionem duarum in Chriſto naturarum, quam negant utpote Eutychiano errore imbuti, jam pridem vinum purum ſine aqua offerunt; hunc enim abuſum in ipſis reprehendit Concilium Trullanum anno 691. can. 32.

Lutherus ſcribens contra Henricum Angliæ Regem anno 1522. hanc mixtionem aquæ cum vino figmentum eſſe humanum contra Chriſti inſtitutionem, ac peſſimam habere ſignificationem calumniatus eſt.

Kemnitius in parte examinis Conc. Trident. docet eandem mixtionem rem eſſe indifferentem, quæ nec recipi debet, nec prohiberi, & hæc videtur eſſe nunc ſententia Lutheranorum & Calviniſtarum.

S. Bern. epiſt. 69. ad Guidonem, innuit ſua ætate quoſdam aſſeruiſſe aquam ita neceſſario in calice miſcendam, ut ſine illa mixtione nulla ſit conſecratio.

Alexander Galenſis 4. p. q. 12. ſcripſit aquam neceſſariam eſſe neceſſitate non quidem Sacramenti, ſed præcepti divini. Hunc ſecuti ſunt Hoſius cap. 14. Confeſſionis, & Alphonſus a Caſtro, hæreſi 7.

R. Aquæ mixtio neceſſaria eſt ex præcepto Eccleſiæ. Ita Conc. Trident. ſeſſ. 22. cap. 7. his verbis: *Monet ſancta Synodus præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miſcerent.* Atque hujuſce ritus triplicem ſubdit rationem, 1. quia Chriſtum Dominum ita obſervaſſe creditur. Creditur, inquam, pia quadam credulitate, non fide divina: id enim revelatum fuiſſe non conſtat, ut advertit Durandus in quartum diſt. 9. quæſt. 5. 2. quia e latere Domini aqua ſimul cum ſanguine fluxit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur. 3. quia ſic populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur. Tandem Can. 9. ejuſdem ſeſſionis, quid circa propoſitam quæſtionem credendum ſit, definit vis

ver-

verbis: *Si quis dixerit Eccleſiæ Romanæ ritum, quo ſubmiſſa voce pars canonis, & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe, aut lingua tantum vulgari Miſſam celebrari debere, aut aquam non miſcendam eſſe vino in calice offerendo, eo quod ſit contra Chriſti inſtitutionem; anathema ſit.* Ubi Concilium non attingit diverſas Thelogorum ſententias circa exemplum Chriſti, & aquæ miſcendæ neceſſitatem, ſive Sacramenti, ſive præcepti Divini aut Eccleſiaſtici, ſed ſolum Novatorum calumnias impetit definiens præciſe non eſſe contra Chriſti inſtitutionem, quod in Miſſa nonnulla ſubmiſſe proferantur, quod alia lingua, quam vulgari ritus ſacrificii peragatur, & quod aqua vino admiſceatur. Enimvero ſicut ex hoc canone non licet ſic inferre: ergo de fide eſt quædam in Miſſa ſubmiſſe debere proferri, aut alia lingua, quam vulgari Myſteria noſtra eſſe celebranda; hæc enim illatio falſa eſt, & contra Concilii mentem; ſimiliter male concluderetur ex his Concilii verbis: Ergo de fide eſt aquam vino eſſe miſcendam; ſed inferendum eſt: Ergo de fide eſt aquam vino miſcere non eſſe contra Chriſti inſtitutionem.

Probatur hæc Concilii definitio ex univerſalis Eccleſiæ praxi. Illud enim catholicum cenſendum, quod ſemper, quod ab omnibus & ubique ſervatum, ex Vincentio Lyrinenſi; neque eſt immiſſum, ſed traditum, ex Tertulliano lib. de præſcr. & contra illud diſputare inſolentiſſimæ eſt inſaniæ, ex S. Auguſtino: atqui mixtio aquæ & vini in calice Euchariſtico ſemper ubique & ab omnibus eſt obſervata: Ergo.

Minor probatur 1. ex Sanctis Patribus. S. Juſtinus Apolog. 2. teſtatur hanc fuiſſe praxim ſui ſæculi, nempe ſecundi: *Affertur*, inquit, *præcipuo fratri panis & calix aqua dilutus*. S. Irenæus initio tertii ſæculi ſic ſcribit lib. 4. c. 57. *accipiens Dominus panem, ſuum corpus eſſe confitebatur, & temperamentum calicis ſuum ſanguinem confirmavit*. Sanctus Cyprianus eodem mediante ſæculo, totus eſt in Epiſt. 63. ut probet contra Aquarios, nec vinum purum, nec aquam puram, ſed utrumque mixtum eſſe offerendum. *Dominica traditio*,

ditio, inquit, *ſervetur; neque aliud fiat a nobis, quam quod pro nobis Dominus prior fecit, ut calix . . . . . mixtus vino offeratur*. S. Hieronymus in c. 14. Marci, eidem veritati ſuffragatur, *formas* (Chriſtus) *ſanguinem ſuum in calice vino & aqua mixtis*.

Probatur 2. ex Conciliis; Carthagineſe tertium anno 397. c. 24. ſic habet: *In Sacramento corporis & ſanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam ipſe Dominus tradidit, hoc eſt, panis & vinum aqua mixtum*. Trullanum ſeu Quini-ſextum anno 692. canone 32. *Si quis*, inquit contra Armenos, *Epiſcopus vel Presbyter non ſecundum ordinem ab Apoſtolis traditum facit, & aquam vino non miſcens, ſi immaculatum offert ſacrificium, deponatur, ut imperfectè myſterium enuntians, & quæ tradita ſunt, innovans*: Patres Concilii Triburienſis nono ſæculo celebrati c. 19. hæc habent; *cujus rei veritatem* (ſcilicet ab Apoſtolis traditum fuiſſe ritum, de quo agitur) *in hac ſancta Synodo confitemur, credimus, & confirmamus, ne ullus ſine commixtione vini & aquæ myſteria ſacra perficiat*.

Probatur 3. ex omnibus Liturgiis, S. Petri apud Latinos, S. Jacobi apud Jeroſolymitanos, S. Marci apud Alexandrinos, ſanctorum Baſilii & Chryſoſtomi apud Græcos, in quibus ſicut & in Æthiopica præſcribitur illa mixtio. Unde Eugenius in ſuo Decreto pro Armenis, ita loquitur anno 1438. „ Cum ergo tam „ ſancta Romana Eccleſia a beatis Apoſtolis Petro & Paulo „ edocta, quam reliquæ omnes Latinorum Græcorumque Eccleſiæ, in quibus omnibus ſanctitatis & do„ ctrinæ lumina claruerunt, ab initio naſcentis Eccle„ ſiæ ſic ſervaverint, & modo ſervent, inconveniens „ admodum videtur, ut quævis alia Eccleſia ab hac uni„ verſali & rationabili diſcrepet obſervantia: decer„ nimus, ut ipſi etiam Armeni cum univerſo Chri„ ſtiano orbe ſe conforment, eorumque Sacerdotes in „ calicis oblatione paullulum aquæ admiſceant. „ Immerito itaque Innocentius III. lib. 4. de Sacrificio Miſſæ c. 32. Guido Carmelita in cat. hæreſum, & alii Græcos accuſant quaſi vino calicis aquam non miſceant; immo legimus ad calcem Concilii Florentini eos ſatisfeciſſe

La-

Latinis; objicientibus quod bis aquam infunderent; frigidam ſcilicet ante conſecrationem, & calidam poſt conſecrationem.

Dices: vinum aqua mixtum in Scriptura, ut Iſaiæ 1. peſſimam habet ſignificationem: ergo vitanda eſt illa mixtio.

Diſt. anteced. aliquo ſenſu, Concedo: omni ſenſu, Nego antec. & conſeq. Licet enim fermentum aliquando ſignificet malitiam 1. Cor. 5. aſſumitur tamen a Chriſto Domino, Matth. 13. ad deſignandum alio ſenſu regnum cælorum. Item Leo eſt ſymbolum crudelitatis & tyrannidis in Sedecia, fortitudinis vero in Chriſto Domino, qui idcirco dicitur Leo de Tribu Juda: ſimiliter vinum aquam mixtum ſignificat judiciorum corruptelas in optimatibus Juda, ſobrietatem & temperantiam in Chriſto Domino, ſicut in quolibet ſapiente; unionem fidelium cum ſuo capite Chriſto in Miſſæ ſacrificio.

Q. 2. *In qua quantitate aqua miſcenda eſt?*

R. Capite *Pernicioſus*, tit. 41. de celebratione Miſſarum, perſtringuntur qui plus aquæ quam vini offerebant; *cum ſecundum rationabilem conſuetudinem Eccleſiæ generalis, plus .... ſit de vino, quam de aqua ponendum.* Et Concilio Triburienſi nono ſæculo c. 19. aqua non debet tertiam calicis partem excedere. Eugenius IV. in ſuo decreto monet modiciſſimam eſſe admiſcendam, quod etſi in praxi ſervari debeat, probandi tamen non ſunt illi Sacerdotes, qui unam guttulam infundunt.

Q. 3. *Mixtio aquæ pertinet-ne ad eſſentiam Sacramenti, aut ſaltem ad ejus integritatem, quemadmodum ſatisfactio in Sacramento Pœnitentiæ?*

R. Minime, quia neque ex Scriptura, neque ex Traditione illa neceſſitas colligitur, immo Sancti Patres & Concilia non obſcure contrarium docent: nam S. Cyprianus laudata ep. 63. ſic habet: *Si vinum ... quis offerat, Sanguis Chriſti incipit eſſe ſine nobis.* Ergo ſine aqua valida eſt conſecratio. S. Bernardus de Sacerdote, qui per negligentiam aut oblivionem aquam non miſcuerat, ſcribit epiſt. 69. *Non nego panem & vinum*

aqua

aqua mixtam debere apponi, ſed aliud eſt culpare negligentiam, aliud negare efficaciam.

Patres Concilii Trid. cap. 7. ſeſs. 22. & ante eos plures Summi Pontifices relati tit. de celebratione Miſſarum, docent aquam miſceri ex canonum ordinatione, & Eccleſiæ præcepto. Hanc doctrinam expreſſe tradit Catechiſmus Romanus 2. p. num. 17. his verbis: „ Quamvis aquæ miſcendæ ita graves rationes „ ſint, ut eam ſine mortali peccato prætermittere non „ liceat, ea tamen ſi deſit, Sacramentum conſtare po„ teſt. *Idem notatur in Rubricis Miſſalis Romani, tit. „ de defectibus vini*. Si celebrans ante conſecrationem „ calicis advertat non fuiſſe appoſitam aquam, ſtatim „ ponat eam.... ſi id advertat poſt conſecrationem ca„ licis, nullo modo apponat, quia non eſt de neceſ„ ſitate Sacramenti: „ addo, neque de ejus integritate & ſubſtantia; alias poſt conſecrationem videretur adhibenda, quemadmodum Sacerdos, qui in tribunali Pœnitentiæ ſatisfactionem non impoſuit ante abſolutionem, debet ſupplere quod omiſſum eſt, ſi pœnitens non receſſerit.

Ex quibus ſequitur mixtionem aquæ non eſſe præcepti divini, ſed Eccleſiaſtici tantum. Quæ enim Chriſtus obſervanda præcepit in Sacramentorum adminiſtratione, illa ad Sacramenti ſubſtantiam & integritatem pertinent: atqui ex dictis illa mixtio non pertinet ad integritatem Euchariſtiæ. Ergo Chriſtus eam non præcepit. Dices 1. ex Sanctis Patribus & Conciliis mixtio aquæ a Chriſto eſt tradita; Ergo.

Diſtinguo ant. ut ſupra de azymo pane, a Chriſto tradita eſt velut exemplum, quod ſequi liceat, Concedo; velut legis neceſſitas, Nego ant.

Dices 2. Omne Sacramentum novæ Legis eſt ſignum gratiæ, quam efficit: atqui aqua quæ in calice miſcetur, eſt ſignum unionis populi cum Chriſto, quam efficit Euchariſtia: Ergo.

Diſtinguo min. eſt ſignum ſecundarium ſeu accidentale, & ab Eccleſia inſtitutum, Concedo: Sic veſtis alba in Baptiſmo, eſt ſignum aliquod ab Eccleſia inſtitutum, quo ſignificatur innocentia reparata;

eſt

eſt ſignum primarium & eſſentiale Sacramento, & à Chriſto Domino inſtitutum. Nego min. Enimvero unio fidelis cum Chriſto primario, & ex inſtitutione divina ſignificatur per ſumptionem corporis & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini, juxta illud Joan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet & ego in illo.*

Inſtabis: ſacrificium Miſſæ eſſentialiter eſt repræſentatio mortis Chriſti, ex cujus latere fluxit aqua cum ſanguine, cujus myſterii ſymbolum eſt mixtio aquæ & vini. Deinde ex S. Auguſtino Sacrificium exterius eſt ſignum ſacrificii interioris, hoc eſt, victima immolatur exterius in ſignum quod offerens ita ſe in præparatione animi exhibeat coram Deo, quem agnoſcit ſupremum Dominum vitæ ſuæ & necis: atqui ſi offeratur calix ſine aqua, exiſtit & offertur ſanguis Chriſti ſine nobis: ergo non eſt verum ſacrificium, ſeu verum ſignum ſacrificii interioris. Unde S. Cyprianus cit. ep. aſſerit calicem non eſſe aquam ſolam, aut vinum ſolum; ſicut nec corpus Domini poteſt eſſe farina ſola aut aqua ſola, niſi utrumque adunatum fuerit. Quid ita? nimirum quia in hoc differt ſacrificium Miſſæ a ſacrificio Crucis, quod in altari totus Chriſtus, id eſt, caput & membra offerantur, cum in Cruce ſolus Chriſtus ut caput oblatus fuerit.

R. 1. Per conſecrationem panis & vini ſanguis a corpore myſtice ſeparatur, quod ſufficit ad repræſentandam mortem Chriſti, nec ad rationem ſacrificii Miſſæ requiritur, ut ſingulæ circumſtantiæ paſſionis, qualis eſt flagellatio, crucifixio, repræſententur.

R. 2. Ad confirmationem, diſtinguendo minorem: atqui ſine aqua ſanguis Chriſti exiſtit & offertur ſine nobis aliquo ſenſu, & quatenus illo ſigno accidentali, quod exhibetur per aquæ mixtionem, non ſignificamur efferri cum Chriſto, Concedo: offertur ſine nobis abſolute, Nego minorem. Quot enim oblata fuere ſacrificia, tum in lege naturæ, tum in lege ſcripta, in quibus fideles ſine ulla mixtione aquæ ſeipſos Deo interius offerebant; Itaque aqua ex Eccleſiæ inſtitutione miſcetur in Miſſæ ſacrificio, ut hæc

ex-

cæremonia expreſſius ſignificetur interior Chriſtianorum diſpoſitio, quæ alias ſatis intelligitur ex ipſa ratione generica ſacrificii.

R. 3. Ad auctoritatem S. Cypriani, diſtinguendo, calix non eſt aqua ſola, nec vinum ſolum, ſed utrumque mixtum, ſicut nec Corpus Domini poteſt eſſe farina ſola, aut aqua ſola ex uſu & praxi Eccleſiæ, Concedo: ex neceſſitate Sacramenti, ſubdiſt. non eſt vinum ſolum, ſicut nec Corpus Domini farina ſola ex una parte, Concedo: ex utraque parte, quaſi calix non poſſit ſine aqua eſſe Sanguis Chriſti, ſicut nec corpus ſine aqua farinæ admixta, Nego Contrarium enim expreſſe aſſerit S. Doctor. *Si vinum ſolum quis offerat*, inquit, *Sanguis Chriſti incipit eſſe ſine nobis*. Itaque utitur ſolum comparatione panis, qui nequit eſſe ſine mixtione farinæ & aquæ, ut probet contra adverſarios, qui ſolam aquam offerebant, rejecto vino, ſive ex errore, ſive ex ſimplicitate & ignorantia, vinum eſſe adhibendum neceſſitate Sacramenti, adeo ut ſine vino nulla ſit conſecratio, populuſque, qui ſignificatur per aquam, quam uſurpabant, remaneant ſine Sanguine Chriſti. Honorificum intentum S. Martyris. Concedit quidem adverſariis aquam eſſe retinendam, uti volebant; ſed non expendit qua neceſſitate ſit retinenda, quia non erat ejus inſtituti. Fruſtra ergo vim faceret quis in comparatione panis a S. Doctore uſurpata, in qua non minus aqua, quam farina, eſt de neceſſitate Sacramenti; nam omnis comparatio claudicat, inquiunt, quia ſemper in ea occurrit aliquid ſimile, & aliud diſſimile.

Urgebis: S. Cyprianus dixit in illa epiſtola, tum demum fore plenum & perfectum Sacrificium, cum calix erit vino & aqua temperatus: Ergo ſine aqua erit imperfectum Sacrificium: quod Patres Trullani diſerte aſſerunt cit. can. 32. ac proinde aqua ad ſubſtantialem integritatem Sacramenti pertinet.

Diſt. conſeq. imperfectum accidentaliter, ſicut in hypotheſi, quod Sacerdos partem canonis prætermiſiſſet, diceremus imperfectum Sacrificium obtuliſſe, Concedo: imperfectum ſubſtantialiter, Nego conſeq.

Q. 4.

Q. 4. *Aqua vino permixta convertiturne in Sanguine Christi?*

R. 1. De fide non eſt aquam in vinum converti, quia licet identidem graves circa hanc quæſtionem controverſiæ exortæ ſint, v. g. ſæculo XII. & XIII. nihil hactenus Eccleſia hac de re determinavit; immo Innocentius III. lib. 5. epiſtol. ad Joannem Archiepiſcopum Lugdunenſem ex quatuor enumeratis opinionibus affirmantem tantum probabiliorem deſcribit.

Reſpondeo 2. Theologorum communis eſt ſententia aquam in ſanguinem converti: probaturque ex SS. Patribus & Conciliis mox laudatis, qui aſſerunt Chriſtum Dominum calicem aqua mixtum ſuum ſanguinem feciſſe, calicem ante conſecrationem eſſe vinum & aquam, poſt conſecrationem vero eſſe ſanguinem Domini, unde S. Thomas q. 75. art. 8. dicit opinionem, quæ negat aquam in ſanguinem converti, ſtare non poſſe.

Sed diſſentiunt Theologi circa modum converſionis: alii contendunt aquam immediate vi verborum converti in ſanguinem, quia vinum aqua dilutum eſt potus uſualis, ſicut panis fermentatus apud Græcos eſt panis uſualis: ergo ſicut totus ille panis convertitur in Corpus Chriſti, quamvis fermentum ſeorſum ſumptum non ſit materia Euchariſtiæ idonea; ita pariter totus ille calix convertitur in ſanguinem.

Confirmatur. Totus calix offertur, benedicitur, conſecratur; ergo totus convertitur; neque enim Chriſtus, neque Patres diſtinxerunt inter utramque materiam, ſcilicet vinum & aquam, ſed abſolute dixerunt mixtum illud eſſe ſanguinem Chriſti.

Contra vero S. Thomas, & ejus diſcipuli docent aquam prius converti in vinum, & ſic mediate tantum tranſmutari in Sanguinem Chriſti. Hanc ſententiam amplexus eſt Catechiſmus Romanus part. 2. Hanc etiam ſupponunt Rubricæ, dum præſcribunt paullulum aquæ debere in calicem infundi, quia debet prius in vinum converti, quam in ſanguinem. Ratio au-

tem colligitur ex dictis, quia aqua non miſcetur ex præcepto divino, ſed mere Eccleſiaſtico: atqui Eccleſia non poteſt efficere, ut res, quæ ex inſtitutione divina non eſt materia Sacramenti, talis evadat.

At, inquies, ſi aqua in vinum non converteretur, multa ex hac poſteriori ſententia ſequeretur abſurda: Primum, non ſolæ remanerent ſpecies vini, quod eſt contrarium definitioni Concilii Tridentini. Secundum, calix conſecratus non poſſet ſimpliciter dici, Sanguis Chriſti, cum in eo alia contineretur ſubſtantia. Tertium, non adoraretur ſine periculo idololatriæ; in illa enim hypotheſi aqua cum ſanguine cenſeretur adorari.

Nugæ ſunt iſtæ. Quaſi vero non ſtaret veritas definitionis Tridentinæ, ſi pulvis aut culices deciderent in calicem, aut in illa hypotheſi, quæ ſatis frequens eſt, calix non diceretur Sanguis Chriſti, nec poſſet adorari ſine periculo idololatriæ? Tale periculum merito non timent Græci, dum infundunt aquam calidam in calicem conſecratum. Species vini in mente Patrum Tridentinorum remanent ſine ſubſtantia rei conſecratæ. Adoratur contentum ſubſtantiale, quod ſenſibiliter demonſtratur per calicem, illud autem contentum eſt Sanguis Chriſti, non ſpecies vini, quæ idcirco non adorantur, ſicut nec cetera minutiora, quæ per calicem ſenſibiliter non demonſtrantur.

CAPUT VIII.

Quænam eſt forma Euchariſtiæ?

Novatores non conveniunt inter ſe circa formam Euchariſtiæ. Bucerus in cap. 26. Matth. & alii negant eam conſtare verbis. Lutherus lib. de abroganda Miſſa, & Calvinus lib. 4. Inſtit. cap. 17. volunt, 1. hæc Chriſti Domini verba, *hoc eſt Corpus meum, hic eſt Sanguis meus*, quæ in omnibus Liturgiis referuntur, non eſſe conſecratoria, ſed hiſtorice & narrati-

rative a celebrante pronunciari, non vero ſignificative, quaſi celebrans eam proferat cum intentione affirmandi id, quod præ manibus tenet, eſſe corpus Chriſti. 2. Sine laudatis Chriſti verbis Euchariſtiam perfici poſſe, & ad eam ſufficere quæcumque verba idonea ad excitandam fidem promiſſionum divinarum: quas in eorum ſententia obſignat Sacramentum; itaque ut eludant teſtimonia Sanctorum Patrum, qui aſſerunt virtute verborum Chriſti panem & vinum converti in corpus ejus & ſanguinem, contendunt illos Patres eo ſenſu intelligendos, quo ſæpius dixerunt animalia creſcere & multiplicari vi & efficacia primævi illius imperii, *creſcite & multiplicamini*, Gen. cap. 1. quod ſicut non eſt repetendum, ut animalia multiplicentur: ita nec proferenda Chriſti verba, ut panis corpus ejus fiat. Contra hos errores ad propoſitam quæſtionem,

R. 1. Forma Euchariſtiæ conſiſtit in verbis, iiſque conſecratoriis. Hæc propoſitio quoad utramque partem probata manet ex dictis in Tractatu de Sacramentis in genere, ubi demonſtravimus omnia Sacramenta novæ Legis perfici verbis tanquam forma: verba autem illa non eſſe concionalia, ſed conſecratoria.

R. 2. Per verba Chriſti Domini a celebrante prolata conficitur Euchariſtia. Ita Eugenius IV. in ſuo Decreto pro Armenis, *forma*, inquit, *hujus Sacramenti ſunt verba Salvatoris*, *quibus hoc conficit Sacramentum*. Non ait, *confecit*, ſed, *conficit*, etiam hodie, quam ipſe eſt Sacerdos & hoſtia.

Probatur ex Scriptura per Eccleſiæ Traditionem explicata, Luc. enim 22. ſic legitur: *Et accepto pane, gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur, hoc facite in meam commemorationem*. Atqui Eccleſia ex hoc Chriſti mandato ſemper intellexit in conſecranda Euchariſtia iiſdem Chriſti verbis, *hoc eſt Corpus meum*, *hic eſt Sanguis meus*, utendum: ſicut ex hoc baptizandi præcepto, *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c.* collegit ad veritatem Baptiſmi proferenda illa verba: *Ego te baptizo in nomine Patrii, &c.*

Minor probatur.

Sanctus Juſtinus ſic ſcribit Apol. 2. *Quemadmodum per verbum Dei incarnatus Jeſus Chriſtus Salvator noſter & carnem & ſanguinem pro noſtra ſalute habuit; ſic etiam per orationem verbi Dei ab ipſo Eucharíſtiam factam cibum & carnem & ſanguinem edocti ſumus.... Apoſtoli in Commentariis ſuis, quæ Evangelia dicuntur, ita Jeſum ſibi præcepiſſe tradiderunt, cum accepto pane cum gratias egiſſet, dixiſſet, hoc eſt Corpus meum: quod etiam incitati mali genii in ſacris ſuis faciendum tradiderunt; panem enim & potum aquæ cum certis quibuſdam verbis, &c.* Quæ oſtendunt ætate Sancti Martyris tam conſtantem fuiſſe uſum celebrandi Euchariſtiam verbis Evangelicis, quæ vocat preces verbi Dei, ut ad imitationem fidelium mali genii, ut loquitur, ſacra ſua in pane cum certis quibuſdam verbis peragerent.

S. Irenæus lib. 5. cap. 2. *panis & vinum*, inquit, *percipientia verbum Dei fiunt Euchariſtia, quod eſt corpus, &c.*

S. Chryſoſtomus homil. 2. in 2. ad Timotheum, ait: *Quemadmodum verba, quæ locutus eſt, eadem ſunt, quæ Sacerdotes nunc quoque pronuntiant; ita & oblatio eadem eſt.* Quid clarius? Sacerdotes etiam nunc eadem verba pronunciant, quæ olim Chriſtus. Et ſerm. de proditione Judæ, *hoc verbum*, ſcilicet, hoc eſt Corpus meum) *propoſita dona tranſmutat.*

S. Auguſt. ſerm. alias 28. de verb. Dom. nunc in app. 84. *Dixi*, inquit, *vobis, quod ante verba Chriſti, quod offertur in altari, panis dicatur: ubi Chriſti verba deprompta fuerint, jam non panis dicitur, ſed corpus appellatur.*

Sanctus Ambroſius lib. de initiandis cap. 9. *Sacramentum iſtud, quod accipit, Chriſti ſermone conficitur.* Et lib. 4. de Sacramentis cap. 4. *Cum venitur, ut conficiatur venerabile Sacramentum, jam non ſuis ſermonibus utitur Sacerdos, ſed ſermonibus Chriſti utitur. Quomodo poteſt, quod panis eſt, corpus eſſe Chriſti? Conſecratione: Conſecratio igitur quibus verbis fit? Domini Jeſu?*

De-

Denique omnes Liturgiæ utuntur verbis a Chriſto in Evangelio prolatis: ergo illa verba ad conficiendam Euchariſtiam ſunt neceſſaria.

Nec dicas, quod in Liturgiis hiſtorice referantur: nam eadem verba poſſunt hiſtorice & ſignificative ſimul pronuntiari, ut videre eſt in iſto exemplo: Ariſtoteles vere dixit, Cælum eſt mobile, non enim ſolum refertur quod Ariſtoteles dixit, ſed & comprobatur. Porro celebrans & narrat Chriſtum vere dixiſſe, *Hoc eſt Corpus meum*, & intendit idem facere quod in ultima cœna præſtitit.

Q. 2. *Forma Euchariſtiæ conſiſtitne in ſolis Chriſti verbis jam laudatis?*

Liturgiæ Græcorum videntur reponere, ſaltem partialiter, formam Euchariſtiæ in certis quibuſdam precibus. Nam in Liturgia S. Chryſoſtomi poſt recitata Chriſti verba, ſic orat Sacerdos: *Fac panem hunc pretioſum Corpus Chriſti tui immutans ſpiritu tuo*. Et in Liturgia S. Baſilii, etiam poſt prolata Chriſti verba, Sacerdos ait: *Proponentes antytipa ſancti corporis & ſanguinis Filii tui, obſecramus, ut veniat Spiritus tuus ſuper nos, & ſuper munera iſta, & benedicat atque oſtendat panem quidem iſtum pretioſum corpus, &c.* Porro ex S. Joanne Damaſcenò lib. 4. de fide orthodoxa cap. 4. & ex Epiphanio contra Iconoclaſtas diſputante in II. Conc. Nicæno octavo ſæculo, antytipa non dicuntur poſt conſecrationem. Quibus permoti Latini in Concil. Florentino per Eugenium IV. ſciſcitati ſunt a Græcis, *Cur non contenti eſtis Domini verbis?* Accepto autem reſponſo Mitilenenſis Epiſcopi, ſubjunxit Summus Pontifex, *Nos, fratres, Dei beneficio ſumus fide conjuncti*. Quale autem fuerit Græcorum reſponſum, non referunt Acta Concilii: ſed Goarius in notis ad Miſſam S. Chryſoſtomi narrat Græcos reſpondiſſe ſe per has preces non petere ſimpliciter ut panis fiat Corpus Chriſti, cum credant jam factum per verba Dominica, ſed ut fiat ad ſalutem ſuſcipientium, quemadmodum & Latini poſt conſecrationem, ſic precantur: *Supra quæ propitio, ac ſereno vultu reſpicere digneris . . . . . Jube hæc perferri per*

manus ſancti Angeli tui, &c. Item, *per quem* (Chriſtum) *hæc ... dona ... ſanctificas, vivificas, &c.*

Verum negari non poteſt, quin hodie plures Græci exiſtiment conſecrationem perfici per preces, verba vero Chriſti ex præcepto divino recitari hiſtorice tantum. Quam ſententiam amplexus eſt ex Latinis Ambroſius Catharinus ex Epiſcopatu Minorenſi ad Archiepiſcopatum Campſenſem a Julio III. promotus, eamque propugnavit in Concilio Tridentino, ſcriptis hac de re duobus libellis. Fundamenta autem hujus opinionis ſunt, 1. quia Chriſtus Dominus potius panem & calicem benedixit, quam affirmaverit eſſe ſuum corpus & ſanguinem. Immo jam utrumque Apoſtolis diſtribuerat, ut conſtat ex cap. 14. verſ. 22. ſancti Marci, cum dixit, *Hoc eſt Corpus meum, hic eſt Sanguis meus:* Enim vero Chriſti benedictio, in qua oratio intelligitur, non fuit hic minus efficax, ut panis evaderet corpus Chriſti, quam cum multiplicavit quinque panes, Joann. 6. Unde S. Gaudentius Epiſc. Brixienſis tract. 2. in Exodum ait: *Cum panem conſecratum & vinum diſcipulis ſuis porrigeret, Dominus dixit, hoc eſt corpus meum.* 2. Apoſtoli benedictione conſecrarunt, ut colligitur ex cap. 10. primæ ad Cor. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Chriſti eſt?* 3. Antiquæ Græcorum Liturgiæ, ut SS. Baſilii & Chryſoſtomi ita clare conſecrationem in precibus reponunt, ut non poſſit ad verba Chriſti referri. 4. Omnium Patrum una eſt vox, Euchariſtiam perfici Dei invocatione, gratiarum actione, benedictione. *Ad preces Sacerdotum*, inquit S. Hieronymus epiſt. 85. ad Evagrium, *Chriſti corpus & ſanguis conficitur.* Origenes quoque ſcribit hom. 15. in Matth. *Sanctificatur Euchariſtia per verbum Dei & orationem.* S. Gregorius lib. 7. epiſt. 64. aſſerit Apoſtolos ad ſolam Orationem Dominicam oblationis hoſtiam conſecraſſe. Denique Berengarius ſuam hæreſim ſub Gregorio VII. his verbis ejuravit: *Ego Berengarius credo panem per myſterium ſacræ Orationis, & verba Redemptoris ſubſtantialiter converti.* 5. Non poteſt ſtare veritas hujus propoſitionis, *hoc eſt corpus meum,*

ſi per

ſi per illam panis convertatur in corpus Chriſti, quia vere non demonſtratur hoc eſſe corpus Chriſti, niſi præſupponatur facta converſio; corpus enim Chriſti non exiſtit ſub ſpeciebus panis, niſi per converſionem: atqui quando ſit illa enunciatio, nondum facta eſt converſio. Ut ergo veritas propoſitionis ſalvaretur in hac hypotheſi, dicendum eſſet, *hoc ſit corpus meum*, non vero, *hoc eſt, corpus meum*. Præterea pronomen, *hoc*, vel demonſtraret panem, vel corpus Chriſti: atqui neutrum dici poteſt: non prius, quia falſum eſt panem eſſe corpus Chriſti: non poſterius: nam pronomen, *hoc*, demonſtrat rem præſentem: corpus autem Chriſti nondum eſt præſens. At in ſententiam Græcorum & Catharini, corruunt omnes difficultates, planus eſt ſenſus. Enimvero ſicut Chriſtus prius gratias egit, & benedixit panem, tum enuntiavit, *hoc eſt corpus meum*; ſic in Liturgia Latina præcedunt preces, gratiarum actiones, tum ad demonſtrandam efficaciam illarum precum, texitur hiſtoria ultima cœnæ. In Liturgiis vero Græcorum inverſo ordine, primo loco hiſtorice refertur quod Chriſtus fecit, dixit, & manducavit in ultima cœna. Ex his enim preces ſubſecuturæ hauriunt totam ſuam vim, & efficaciam. 6. Denique propoſitio illa, *hoc eſt corpus meum*, neceſſario ſignificat corpus Sacerdotis loquentis, niſi aliud proferatur, quo appareat Sacerdotem loqui in perſona Chriſti. Ergo ad formam Euchariſtiæ pertinet illa narratio, *qui pridie quam pateretur, accepit panem . . . benedixit . . . dicens . . . hoc eſt corpus meum*. Verba enim ſacramentalia eatenus operantur, quatenus ſignificant: atqui hæc verba ſola nullatenus ſignificant corpus Chriſti: ergo ſola illud non efficiunt.

Hæc quidem ſententia ſuos habet Catholicos patronos, quos Patres Tridentini proſcribere noluerunt, ut teſtatur non ſolum Catharinus in fine ſecundi libelli; ſed & Alphonſus Salmeron e Societate Jeſu, qui Concilio adfuit, quique Tom. 9. Tractat. 13. allatis utriuſque ſententiæ momentis ſic ſcribit; *Jam prudens lector ſuo fruatur Judicio, & quam velit magis, amplectatur, donec Eccleſia aliud ſtatuat.*

Nihilominus recedendum non videtur a communi Theologorum ſententia. Quare ad propoſitam quæſtionem R. Conſecratio perficitur ſolis Chriſti verbis.

Probatur 1. quia Patres laudati, Irenæus, Chryſoſtomus, Ambroſius, Auguſtinus, & plures alii converſionem panis in corpus Chriſti prædictis verbis adſcribunt, *panem... corpus ſuum... fecit, hoc eſt corpus meum dicendo*, ait Tertull. lib. 4. contra Marcion. cap. 40. Et Euſebius Emyſſenus hom. in ramis Palmarum, *qui dixit*, inquit, *tunc per ſe, modo dicit per ſuos Miniſtros, hoc eſt corpus meum; & tanta eſt ejus verbi virtus & efficacia, ut ſtatim fiat quod dicitur*. 2. Forma Euchariſtiæ conſiſtit ſolum in his verbis, quæ convertunt panem & vinum in corpus & ſanguinem Chriſti Domini: atqui ſola Chriſti verba id præſtant: Ergo. Minor probatur: verba Sacramentorum novæ legis efficiunt quod ſignificant; atqui prædicta verba, quæ pertinent ex dictis ad ſubſtantiam Euchariſtiæ, ſola ſignificant illam converſionem: ergo ſola eam efficiunt. 3. Quamvis Eccleſia oppoſitam ſententiam hactenus non proſcripſerit, ea tamen diſplicuit in Concilio tum Florentino, tum Tridentino: in Florentino quidem; nam Latini inter cetera Græcis duo objecerunt. Primum, quod Presbyteri apud eos confirmarent, ſecundum, quod in Liturgia preces verbis Domini adderent. Ergo in mente Latinorum conſecratio fit ſine precibus; & ſicut ab inſtitutione Chriſti alienum credebant, quod Presbyteri tanquam Miniſtri ordinarii confirmarent: ita quod conſecratio precibus perficeretur.

Accepta autem Græcorum canonica reſponſione, ut in actis Concilii refertur, pronuntiavit Summus Pontifex Eugenius, *fide conjuncti ſumus*, & ſic confirmata eſt unio. In Decreto quoque, quod ipſe Eugenius paullo poſt edidit ad exponendam Armenis Eccleſiæ Romanæ doctrinam, conſecratio nullatenus precibus aſcribitur, ſed ſolis Domini verbis: *Forma*, inquit, *hujus Sacramenti ſunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum: Sacerdos enim in perſona Chriſti loquens, hoc conficit Sacramentum*.

In

In concilio autem Tridentino oppoſita ſententia, quam tuebatur Catharinus, multos offendit, fuitque eorum judicio proſcribenda. Porro in opinionibus ſeligendis, verus Theologus vitabit non ſolum hæreſeos notam, ſed & temeritatis, ſeu ſingularitatis, quam S. Bernardus tractat. de gradibus ſuperbiæ, ſicut & alii Patres, inter filias ſuperbiæ recenſent. Unde enim ille pruritus ſuſcitandi opiniones jampridem extinctas, & in angulo veteris cujuſdam paginæ veluti ſepultas, niſi ex inordinato appetitu falſi nominis ſcientiæ, ut loquitur Apoſtolus 1. ad Tim. 6. verſ. 20. Denique argumenta allata in confirmationem oppoſitæ ſententiæ tanti ponderis non ſunt, ut a communi Theologorum doctrina nos retrahant.

Non primum. Quis enim negaverit conſecrationem, ſeu benedictionem Domini ſemper fuiſſe efficacem reſpectu effectus, quem intendit; cum ipſe Lazarum ſuſcitaturus, Joann. 11. dicat: *ego autem ſciebam quia ſemper me audis*. Sed quemadmodum Lazarus oratione Chriſti præmiſſa, non ſurrexit niſi ad vocem, qua Chriſtus clamavit: *Lazare veni foras:* ſic nec panis mutatus eſt in corpus Chriſti, niſi ad illa verba: *hoc eſt corpus meum*. In hoc ergo efficax fuit oratio ſeu benedictio Chriſti, quod omnipotentiam divinam ſibi conciliaverit ad perficiendam illam converſionem, & ad materiam præparandam, quo ſenſu S. Gaudentius dicit Chriſtum conſecratum panem Apoſtolis porrexiſſe. Sanctus vero Marcus per anticipationem narrat Apoſtolos bibiſſe, tum Chriſtum dixiſſe, *hic eſt ſanguis meus*, alias bibiſſent illi, neſcientes quid biberent, ſi jam hauſto calice dixiſſet, *hic eſt ſanguis meus*. Nec juvat adverſarios, quod Innoc. III. & nonnulli alii doceant Chriſtum non conſecraſſe allatis verbis; unum ſiquidem volunt illi Theologi, ſcil. Chriſtum poteſtate excellentiæ effectum Sacramentorum contuliſſe ſine Sacramentorum legibus, v. g. peccata remiſiſſe ſine ritu Baptiſmi: panem in corpus ſuum convertiſſe ſine verbis conſecratoriis, ſed Miniſtris ſuis neceſſitatem impoſuiſſe dicendi: *Ego te baptizo*, &c. ad peccata remittenda per Baptiſmum: *hoc eſt corpus meum*, ad conſecrandum panem.

Non ſecundum, quia Apoſtolus eo loci non explicat quibus verbis Chriſtus conſecraverit, ſed meminit ſolum fideles tantum myſterium celebraſſe benedictionibus, quod etiam nunc præſtamus; tota enim noſtra Liturgia eſt benedictio, gratiarum actio, & deprecatio. At capite ſequenti verſ. 24. & 25. refert conſecrationem fuiſſe peractam his verbis, *hoc eſt, corpus meum, hic eſt ſanguis meus*. Ita enim intellexerunt ſancti Patres jam laudati.

Non tertium. 1. Quia omnes communiter fatentur nos non habere puras Liturgias, quales ediderunt ii, quorum nomen præſeferunt, nempe ſancti Petrus, Jacobus, Baſilius, & Chryſoſtomus; ſed multa in iis identidem fuiſſe addita & immutata. 2. Quia per preces, quæ in Liturgiis Græcorum leguntur poſt prolata Chriſti verba, non petitur ſimpliciter ut panis fiat corpus Chriſti, ſed ut fiat ſuſcipientibus ad ſalutem: & ita vulgo creditur Græcos in Concilio Florentino mentem ſuam explicuiſſe. Nec obſtat, quod ante preces illas panis & vinum dicantur antitypa; nam certum eſt ab antiquioribus Patribus ita vocari etiam poſt peractam Liturgiam.

S. Gregorius Nazianzenus in Oratione funebri de ſancta Gorgonia ſorore ſua, teſtatur ipſam procubuiſſe ante antitypa, ideſt, Euchariſtiam, quam domi ſervabat. Unde ſancti Damaſcenus & Epiphanius, vel lapſi ſunt memoria, dum aſſerunt nullum e ſanctis Patribus dona jam conſecrata vocaſſe antitypa; vel alio ſenſu, quam veteres, acceperunt illud nomen, *antitypum*, nempe pro ſigno vacuo, certum enim eſt nullum e ſanctis Patribus dixiſſe Euchariſtiam eſſe ſignum ſeu imaginem vacuam corporis Chriſti. Sic hac noſtra ætate dicimus Euchariſtiam eſſe Sacramentum corporis Chriſti, nec ferremus eum qui diceret eſſe ſignum aut figuram corporis Chriſti: quamvis Sacramentum & ſignum, ſeu figura idem ſonent, & illa nomina aliquando a veteribus promiſcue uſurpata ſint. Quid ita? nimirum propter Novatores; qui hodie nomen illud, *ſignum*, ſive *figura*, uſurpant pro mero ſigno excludente rem ſignificatam: Et hoc ſenſu negamus ullum ex ſanctis Patribus

bus Euchariſtiam ſic appellaſſe. 3. Quia cum tota Liturgiæ actio conſecrationem ſpectet veluti unicum ſcopum ſuum, in ſingulis ejus partibus exhibetur Chriſti corpus tanquam præſens, ſaltem intentionaliter. Sic apud Latinos præparatorie fit offertorium, in quo Sacerdos ſic loquitur: *Suſcipe, ſancte Pater . . . banc immaculatam hoſtiam*, &c. *offerimus tibi, Domine, calicem*, &c. Quis autem myſteriorum noſtrorum ignarus non crederet Sacerdotem habere præ manibus Sacrificii victimam, cum tamen nonniſi panem & vinum offerat, quæ ſane non ſunt noſtra victima? ſed in hac cæremonia conſecratio futura repræſentatur tanquam præſens, ſicut cum in canone Sacerdos imponens manus ſuper panem & vinum, dicit per anticipationem: *banc igitur oblationem . . . quam offerimus*, &c. Familiare enim eſt in Eccleſia exhibere res vel futuras, vel præteritas, tanquam præſentes, ut videre eſt in Officio defunctorum, in quo veluti oculis ſubjicitur defunctus quaſi adhuc animam exhalaret, *libera eos de ore Leonis . . . . ne cadant in obſcura tenebrarum loca*, cum certum ſit ſortem earum jam eſſe definitam. Quemadmodum ergo Latini conſecrationem futuram tanquam præſentem exhibent: ſic Græci, quaſi jam non eſſet peracta, precantur, ſive gratulando, ſive confirmando, ut Spiritus ſanctus adveniens, panem & vinum ſanctificet, convertatque in corpus & ſanguinem Chriſti.

Non quartum; tum quia Liturgia, in qua fit conſecratio, tota fere oratio eſt: tum quia ceteræ formæ Sacramentorum, quæ formaliter deprecativæ non ſunt, qualis iſta, *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. dicuntur frequenter a ſanctis Patribus preces, invocationes, quia cum Sacerdos agat in Sacramentis tanquam Chriſti Miniſter, non propria, ſed Dei virtute nititur, quam implicite invocare cenſetur: *Quomodo*, inquit ſanctus Auguſtinus, libro 5. de Bapt. capit. 20. num. 28. *exaudit homicidam deprecantem* (Deus) *vel ſuper aquam Baptiſmi, vel ſuper oleum, vel ſuper Euchariſtium*? Legatur vero Epiſtola S. Gregorii, & perſpicuum erit ipſum non loqui de forma conſe-

cratoria, ſed de precibus Liturgiæ, in quibus ſcribit non eſſe prætermittendam Orationem Dominicam; cum Apoſtoli, priuſquam Eccleſiæ haberent Liturgias, ad ſolam Orationem Dominicam Euchariſtiam celebrarent.

Non quintum. Verum quidem eſt propoſitionem ſpeculativam ſupponere ſuum objectum; at propoſitio practica non ſupponit, ſed facit; neque enim remiſſa erant peccata mulieris peccatricis, priuſquam Chriſtus diceret: *Remittuntur tibi peccata*, Luc. 7. necdum ſanatus fuerat filius Reguli, cum hic audivit: *Vade, filius tuus vivit*; nec mulier dimiſſa erat ab infirmitate ſua antequam Chriſtus diceret, *dimiſſa es ab infirmitate tua*, Luc. 13. Porro practica eſt hæc propoſitio, *hoc eſt corpus meum*, ſufficitque ad ejus veritatem; quod objectum ſit tale in ultimæ ſyllabæ pronuntiatione, quale enunciatur. Sic vero eſt hæc propoſitio; *Ego ſileo*, non quidem dum loquor, ſed cum deſino loqui. Unde pronomen, *hoc*, non panem demonſtrat, ſed confuſe corpus Chriſti, quemadmodum ſi quis oblata moneta diceret, hoc eſt aurum vel argentum; *hoc*, demonſtraret confuſe aurum vel argentum, nec nugatoria eſſet locutio, ex eo quod idem bis in eadem propoſitione ſignificaretur, quia primo loco per pronomen, *hoc*, confuſe tantum; in fine vero propoſitionis clare & diſtincte demonſtraretur.

Nec dicas: dum pronuntiatur, *hoc*, nondum eſt corpus Chriſti, ſed panis: Ergo pronomen illud nec diſtincte, nec confuſe demonſtrat corpus Chriſti. Diſtinguendum enim eſt illud conſequens: non demonſtrat ſpeculative, Concedo: Non demonſtrat practice, Nego: propoſitio enim illa efficit, ut hoc ſit corpus Chriſti, reddaturque præſens ſenſibiliter, non quidem cum incipit pronuntiari, ſed cum ſenſus eſt completus, quia verba Sacramentalia non operantur, niſi quatenus ſignificant: non ſignificant autem, niſi completa propoſitione.

Non ſextum, quia eadem difficultas poſſet proponi contra formam Baptiſmi: *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. propoſitio enim illa non determinate ſignificat (ſi ſolitarie ſumatur) ablutionem animæ aut

cor-

corporis, ſicut nec illa: *hoc eſt corpus meum*, corpus Chriſti aut Sacerdotis; ſed determinatur per circumſtantias, & intentionem ſaltem exteriorem, loquentis.

Q. 3. *Singula Domini verba ſunt ne de eſſentia formæ?*

R. Primo, certum eſt hæc eſſe neceſſaria: *Hoc eſt corpus meum*, *hic eſt ſanguis meus*, vel *hic eſt calix ſanguinis mei*: quia detracto vel uno ex his vocabulis corrumpitur ſenſus propoſitionum, nec demonſtratur corpus, aut ſanguis Chriſti præſens.

Sed quid, ſi in alia vocabula mutarentur, ſi v. g. pro corpore diceretur *caro*; loco pronominis; *hoc*, pronunciaretur, *iſtud*, *illud*, vel *hic* adverbialiter, ſeu, *ibi eſt corpus meum?*

R. Integra eſſet forma, ſi loco pronominis, *hoc*, diceretur, *iſtud*, quia illa duo pronomina idem & eodem modo ſignificant, ſed irrita eſſet, ſi diceretur primo *caro*; quia caro minus ſignificat, quam corpus; corpus enim eſt aliquod totum integrale ex carne, offibus, nervis, &c. Secundo, ſi diceretur, *illud*; quia hoc pronomen æque ſignificat rem abſentem, ac præſentem. Tertio, ſi diceretur, *ibi*, vel, *hic*; quia adverbia illa non ſignificant converſionem panis in corpus Chriſti, aut vini in ſanguinem, ſed demonſtrant tantum corpus eſſe in pane, aut ſanguinem in vino, ut infra probabitur.

R. Secundo, certum eſt particulam, *enim*, non eſſe neceſſariam; quia ſine ea remanet integer ſenſus. Difficultatem ſolum movet Thomiſtarum Schola circa hæc verba formæ calicis, *novi & æterni Teſtamenti*, *myſterium fidei*, *qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. Alii ſiquidem affirmant S. Thomam docuiſſe ea pertinere ad eſſentiam formæ; ſic enim ſcribit 3. p. q. 78. art. 3. *dicendum eſt ergo quod omnia prædicta verba ſunt de ſubſtantia formæ*. Alii vero negant eam fuiſſe mentem ſancti Doctoris, cum immediate poſt allata verba ſubjiciat: *Per prima verba* (hic eſt ſanguis meus)...*ſignificatur ipſa converſio in ſan-*

guinem eo modo, quo dictum eſt in forma conſecrationis panis. Atqui perficitur conſecratio panis per illa verba, *hoc eſt corpus meum*; quia ſignificant converſionem panis in corpus Chriſti: ergo & per iſta, *hic eſt ſanguis meus*, perficitur conſecratio calicis, ac proinde reliqua pertinent tantum ad integritatem formæ, quam S. D. hic vocat ſubſtantiam. Qui ex Thomiſtis digeſſere Catechiſmum Romanum, amplexi ſunt primam ſententiam, cui etiam favere viſi ſunt Miniſtri ſacræ Inquiſitionis ſub Pio III. qui juſſerunt expungi ex Commentariis Cajetani propoſitionem, qua negabat prædicta verba eſſe de eſſentia formæ calicis: forte quia non ſatis honorifice de ſententia S. Thom. fuerat locutus, ut cenſent nonnulli.

Q. 4. *Eſtne conſentaneum adhibere laudata verba in conſecratione calicis?*

R. Prorſus eſt conſentaneum, nec ſine gravi peccato, ſaltem contra Eccleſiæ præceptum, omitti poſſunt. 1. Quia Chriſtus Dominus ea uſurpavit his exceptis, *æterni, & myſterium fidei*, quæ ex ſola traditione habentur. 2. Quia per hujuſmodi verba optime deſignantur uſus & efficacia ſanguinis Chriſti. Enimvero nomine Calicis repræſentatur ſanguis Domini in ratione potus, dum exhibetur in vaſe huic uſui accommodato. Nomine vero Teſtamenti ſignificatur diſpoſitio hæreditatis cæleſtis, quam Deus diſpoſuit hominibus dandam per virtutem ſanguinis Chriſti: additur, *novi*, inquit S. Thom. in veteri Teſtamento ſanguis Chriſti in figura exhibitus fuit, unde Apoſtolus Hebr. 9. *Nec primum Teſtamentum ſine ſanguine dedicatum eſt*. Hic autem in veritate exhibetur. Dicitur etiam, *æterni*, tum quia ab æterno novum Teſtamentum diſpoſitum fuit: tum quia æterna eſt hæreditas, ad quam diſponit. Quæ omnia cum nec ſenſu, nec ratione, ſed ſola fide detegi poſſint, calix ille vocatur myſterium fidei, reliqua vero ſunt ad deſignandam virtutem Paſſionis, quæ operatur in hoc myſterio, & expreſſius ſignificatur per ſanguinem ſeorſim a corpore conſecratum; *& ideo*, inquit S. Thom. cit. art.

art. 2. ad 1. *Potius in conſecratione ſanguinis ſit mentio de effectu Paſſionis, quam in conſecratione corporis.*

CAPUT IX.

Quis eſt ſenſus formæ Euchariſtiæ?

MAnichæi & alii antiquiores hæretici Simonis Magi diſcipuli, qui negarunt Filium Dei veram carnem aſſumpſiſſe, conſequenter & indirecte negarunt his Domini verbis: *hoc eſt corpus meum, hic eſt ſanguis meus*, demonſtrari verum corpus, & verum ſanguinem: *Euchariſtias & oblationes non admittunt*, inquit S. Ignatius ep. ad Smyrnenſes: *Quod non confiteantur Euchariſtiam carnem eſſe ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti, quæ pro peccatis noſtris paſſa eſt.* Ex Manichæorum ſchola prodierunt Liſojus & Helibertus Clerici Aurelianenſes, proſcripti in Conc. Aureliæ celebrato anno 1017. Spicilegii tom. 2. hi, ſicut docebant Chriſtum de Virgine Maria natum non fuiſſe, neque pro hominibus paſſum, neque vere in ſepulcro poſitum: ita in Euchariſtia eſſe verum ejus corpus & ſanguinem negabant.

Joannes Erigena natione Scotus prima verba Chriſti ad ſenſum metaphoricum detorſit, directeque realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia impugnavit: *Uſque ad præſens nemo de his* (Euchariſtiæ myſteriis) *erraſſe legitur, niſi qui & de Chriſto erraverit*, inquit Paſchaſius Radbertus Abbas Corbejenſis Epiſtola ad Feudegardum, circa annum 870. obiiſſe fertur Joannes Scotus anno 884. ſine ſectatoribus; quia ab omnibus exploſa eſt illa doctrinæ novitas, ut oſtendemus cap. 12. ſicque cum auctore error fuit ſepultus. Noſtris tamen Pſeudo-reformatis talem parentem non invidemus, fuit enim Pelagianus, ut advertit Prudentius Tricaſſinus, lib. de Prædeſtinatione, & multis aliis erroribus implicatus, ex eodem Prudentio: *Capitula ineptiſſima & mendaciſſime a quodam Scoto concluſa,*

ſa, inquit Synodus Lingonenſis cap. 4. *Ubi non argumentum fidei, ſed potius commentum perfidiæ patet, a pio fidelium auditu explodimus*. Nicolaus I. Carolum Calvum monet in Epiſtola ad eum ſcripta, ut Joannem Scotum Pariſiis expellat, *ne cum tritico ſacri eloquii grana lolii, & zizania miſcere dignoſcatur*. Fabula vero eſt, quod ſcribit Willelmus Malmeſburienſis lib. 2. de geſtis Anglorum cap. 4. Joannem Scotum Martyrum albo fuiſſe adſcriptum, quæ enim Eccleſia talem martyrem in faſtis ſuis deſcripſit?

Berengarius 1. S. Fulberti Carnotenſis Epiſcopi diſcipulus, tum in Eccleſia S. Martini Turonenſis ſcholæ præfectus, tandemque a Brunone Andegavenſis Archidiaconus renuntiatus, librum Joannis Scoti impenſius laudavit 11. ſæculo, erroremque ejus diſſeminans univerſum orbem turbavit, multos ab avita fide retraxit, ac propterea primus Sacramentariorum parens vulgo perhibetur. Sed tantum abeſt ut talis parens filiis patrocinetur, quin ipſos aperti ſchiſmatis, & manifeſti erroris convincit. Nam ejus doctrina ad Sedem Apoſtolicam delata anno 1050. in Concilio Romano, Leone IX. Præſide primum damnata fuit, deinde in Wercellenſi, & Pariſienſi; in Turonenſi autem anno 1055. Hildebrandus Cardinalis, poſtea Gregor. VII. Berengarium, ut videbatur, correctum clementer ſuſcepit; ſed ad vomitum reverſus, in Synodo Romana anno 1059. ſub Nicolao II. libros perverſi dogmatis in ignem conjecit, jurans fidem ſe inviolabiliter ſervaturum, ex Lanfranco libro de corpore Chriſti, cap. 1. & 2. Verum in Gallias reverſus, denuo ad priorem rediit errorem, quem iterum proſcripſit Concilium Rothomagenſe, anno 1073. dehinc Pictavienſe, anno 1075. ubi Berengarius vita periclitatus eſt. Anno autem 1078. in Synodo Romana ſubdolam confeſſionem Gregorio VII. obtulit, tandemque in altera Synodo Romana errorem abdicavit, anno 1079. tum reverſus Turones, ſæculi pompis abrenuntians, fere octo annis Domino militans ex Chronico S. Petri vivi, fidelis & vere Catholicus vitam finivit

an-

anno 1088. ex manuſcripto Eccleſiæ S. Martini Turonenſis.

Nonnulli ex ejus diſcipulis admiſſa reali præſentia, tranſubſtantiationem negarunt, aſſerentes Chriſtum ſub pane contineri; & in eo impanari, ex Guitmondo libro 1. & ex Algero in prologo librorum de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini.

Adverſus Berengarium adhuc viventem ſcripſerunt Adelmanus ejus condiſcipulus ſub S. Fulberto, Brixienſis poſtea Epiſcopus; Hugo Epiſcopus Lingonenſis, Lanfrancus ex priore Beccenſi tandem Cantuarienſis Archiepiſcopus, Durandus Abbas Troarnenſis, Guitmondus ex Monacho Abbatiæ Crucis in Normannia, Averſanus Epiſcopus in Italia, Duoduinus Leodienſis Epiſcopus, & poſt ejus obitum Algerus ex Leodienſis Eccleſiæ Scholaſte Monachus Cluniacenſis, quorum opera extant tom. 18. Bibliothecæ Patrum, editionis Lugdunenſis.

Petrus de Bruis, a quo Petrobruſſiani, & Henricus ejus Diſcipulus, a quo Henriciani, duodecimo ſæculo ineunte, non ſolum veritatem corporis & ſanguinis Domini in Sacramento altaris negarunt, ſed & ipſum Sacramentum, contendentes non tranſire ad poſteros, quod Chriſtus in ultima cœna geſſit, ex Venerabili Petro Cluniacenſi eis coætaneo Epiſt. 2. contra Petrobruſſianos. His adhæſerunt Arnaldus, Colonienſes dicti Apoſtoli, & Albigenſes, ſeu Toloſani, ſic nuncupati, quia in illis locis hæreſeos viros ſparſerunt. Viderint Sacramentarii noſtri, an ſit ipſis honorificum veſtigiis talium inhærere, qui Sacramentum cœnæ & baptiſmum parvulorum negarunt, qui Manichæorum diſcipuli extitere; legitur enim in Libro 7. cap. 17. vitæ S. Bernardi ſanctum Doctorem contra Henricianos Toloſam profectum pro confutanda hæreſi Manichæorum. Colonienſes conjugium deteſtabantur, beſtialiter vivebant, atque eo nomine vere appellandi beſtiæ, ex Hugone Netello Epiſt. ad Henricum Tullenſem Epiſcopum. De Arnaldo S. Bernardus ſic ſcribit Epiſt. 196. *Quem Brixia evomuit, Roma exhorruit, Francia expulit, Germania abominabatur*. Albigenſes vetus Teſtamentum

repu-

repudiabant: corpus Chriſti phantaſticum docebant; cumque ſaginarent propria corpora, dicebant ſe ſolos facere corpus Chriſti, ex Ecberto S. Florini Abbate ſerm. 1.

Non horum ſectæ jamdudum extinctæ copulamur, inquiunt Novatores, ſed Waldenſium & Huſſitarum, qui hucuſque permanent pluſquam quingentis annis, ſaltem Waldenſes exorti anno 1160.

Contra 1. Waldenſes circa Euchariſtiam non errarunt uſque ad annum 1530. quo Bucerus eas ad Calviniſtarum partes adduxit, ex Gillio in hiſt. Eccleſiarum reformatarum: nam Claudius Seycel Archiepiſcopus Taurinenſis, qui circa ann. 1517. cum eis congreſſus eſt, docet lib. contra illos edito in eorum ſententia Chriſtum in altari non ſiſti præſentem ad verba improbi Sacerdotis, quod ſupponit probum Sacerdotem corpus Chriſti conficere, & hoc expreſſe confeſſi ſunt anno 1445. ut habetur in autographo inquiſitionum, quod aſſervatur in Bibliotheca Colbertina. Nec fides eſt habenda lib. de Antichriſto vernaculo ſermone ſub eorum nomine edito a Calviniſta: tum quia ex præfatione confeſſionis Bohemorum Waldenſes nullum publicarunt ſcriptum: tum quia liber ille fingitur ſcriptus anno 1120. cum Waldenſium ſchiſma aſſignetur anno 1160. tum quia in illo libro laudatur milleloquium S. Auguſtini, quod fuit conſarcinatum 13. ſæculo; tum denique quia ſermo ille vernaculus non eſt 12. ſæculi, ſed poſteriorum. Heberardus quidem ſcripſit de antiquioribus Waldenſibus, quod corpus Chriſti negant eſſe in altari; ſed nomen Waldenſium pluribus ſectis evaſit commune: nam ſubdit ille Auctor, Trinitatem diffitentur, legem Moyſis deſtruunt, nubere prohibent, quod certe non convenit Waldenſibus ſpeciatim dictis.

Contra 2. Joannes Hus in ſeſſ. 15. Concilii Conſtantienſis profitetur panem deſinere per tranſubſtantiationem, & converti in corpus Chriſti. Idem confeſſus eſt Hieronymus Pragenſis priuſquam Conſtantiæ combureretur. Pragenſes magiſtro ſuo adhæſerunt, ut teſtatur Choclæus lib. 5. hiſt. Huſſit. excipiendi tamen

Tha-

Thaboritæ homines flagitioſi, qui in Religione nihil intactum reliquerunt, nec ſolum eum aliis Huſſitis, ſed nec ſecum concordes. Conſule illuſtriſſimum Boſſuet Meldenſem Epiſcopum tomo 2. hiſt. Variationum.

VViclefus ob repulſam ſive a præfectura Collegii Oxionienſis in Anglia, ſive ab Epiſcopatu Vigornienſi anno 1375. cæca indignatione commotus multa impia & blaſphema contra Eccleſiæ conſuetudines, fidem & ſpeciatim Euchariſtiam ſcripſit, quæ recenſita & damnata ſunt in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. anno 1414. Unde nulla ejus auctoritas, maxime cum inconſtans fuerit circa realem præſentiam; nam lib. 4. Trialogi c. 1. habet, *Corpus Chriſti latet in qualibet particula panis*. Quia vero Sacerdos poteſt eſſe improbus, addit, *adoro ſub conditione hoſtiam viſibilem*: quia in ejus ſententia Sacerdos in ſtatu peccati mortalis Sacramentum non conficit. Libro vero de Apoſtaſia cap. 18. ſcribit, corpus Chriſti in Euchariſtia eſt creatura pejor pulice, quia panis. Anno 1382. Londini fraudulenter ejuravit errorem, obiitque in ſpeciem Catholicus anno ſequenti ante biduum correptus paralyſi, cum nomina SS. Sylveſtri primi, & Thomæ Cantuarienſis, ſatyrica oratione proſcindere pararet.

Ex his liquet Sacramentarios ſuſcitaſſe errorem ubique ab omnibus damnatum, jampridem extinctum, atque cum auctoribus conſepultum, ac proinde novi ſchiſmatis eſſe reos. Ex his

Huldricus Zuvinglius Tiguri in Helvetia Paſtor primo loco numerandus eſt. Hic ann. 1424. rogatus a Senatu ejuſdem urbis, quem Lutherana novitas moverat, quid ſentiendum eſſet de Euchariſtia, poſt ſibi datas inducias reſpondit edoctus, ut ſcribit lib. de ſubſidio Euchariſtiæ, a neſcio quo, qui ſibi dormienti aſtitit, *ater*, inquit, *an albus fuerit non memini*, verba Domini, *hoc eſt corpus meum*, intelligenda tropice, quemadmodum illud Exodi 12. *eſt enim phaſe, ideſt, tranſitus Domini*, ubi verbum *eſt*, accipitur pro, *ſignificat*, adeout ſenſus verborum Chriſtus ſit, hoc ſignificat corpus meum, & ita Euchariſtiam eſſe tantum figuram &

nudum

nudum ſignum corporis Domini. Comites habuit Œcolampadium Ordinis S. Brigittæ Apoſtatam, & Carloſtadium Archidiaconum Vittembergenſem, qui in ea parte receſſit a Magiſtro ſuo Luthero; hic enim in epiſt. ad Argentinenſes ſic ſcribit: *Vellem poſſit mihi aliquis perſuadere nihil eſſe in Euchariſtia præter panem & vinum, magno ille me beneficio devinceret. Jam ſæpe gravibus curis in hac materia deſudavi, & videbam me hoc modo plurimum poſſe Papatui incommodo eſſe. Verum me captum vidi, nulla elabendi via relicta, textus Evangelii nimis apertus eſt.* Talia ſunt primordia præſumptæ reformationis, hoc ſpiritu maligno incitati, qui eam conceperunt.

Joannes Calvinus Novioduni oriundus patre Gerardo Chauvino, anno 1535. lib. 4. Inſtitutionum edidit, in quo Magiſtri nomen ambiens viam iniit mediam inter Zuinglium & Lutherum: contra illum quidem magnifice & Catholicorum more loquitur de Euchariſtia, *in ſacra cœna*, inquit cap. 17. §. 22. *jubet me* (Chriſtus) *ſub ſymbolis panis & vini corpus & ſanguinem ſuum bibere, manducare, nihil dubito quin & ipſe porrigat, & ego recipiam.* Et in cap. 26. Matth. *vere in cœna datur nobis corpus Chriſti; non ergo vacuam & inane ſignum nobis proponitur, ſed vere carnis & ſanguinis Domini efficimur participes.* Hæc contra Zuinglium. Contra vero Lutherum in fine libelli, cui titulus eſt, Conſenſio de re Sacramentaria, ſic ſcribit, *tollenda eſt qualibet præſentiæ localis imaginatio, nam cum ſigna hic in mundo ſint, Chriſtus, quantum homo eſt, non alibi quam in cœlo quærendus eſt.* Et infra, *quia tamen Corpus Chriſti finitum eſt, & cœlo ut loco continetur: neceſſe eſt a nobis tanto locorum intervallo diſtare, quantum cœlum abeſt a terra.* Quomodo autem propoſitiones in ſpeciem contradictoriæ cohærere poſſint, explicare cit. cap. lib. 4. Inſtit. ubi ſcribit corpus Chriſti per fidem, quam ſymbola panis & vini excitant, apprehendi, fierique objective præſens in Sacramento, quin & virtutem quandam e corpore Chriſti diffundi in animam communicantis: *Nam*, inquit, *ſi Solem conſpicimus radiis in terram emicantem ad gene-*

ran-

randos, fovendos, vegetandos ejus fœtus, ſuam quodammodo ſubſtantiam ad eam trajicere; cur inferior ſpiritus Chriſti eſſet irradiatio, ad communionem carnis & ſanguinis in nos traducendam? Habemus ergo ex Calvino contra Zuinglium Euchariſtiam non eſſe meram figuram, nudum ſignum corporis Chriſti inſtitutum ad excitandam fidem, per quam ſpiritualiter manducatur caro Chriſti. Hanc Calvini confeſſionem libenter accipiunt Catholici, rejiciunt vero communiter ejus diſcipuli, exceptis nonnullis ex doctioribus: nam ex Pleſſæo lib. 4. de Euchariſtia c. 1. Chriſtus non aliter bibitur & manducatur in cœna, quam in Baptiſmo, id eſt, Cœna & Baptiſmus ſunt mera ſigna promiſſionum divinarum. Quid igitur in cœna amplius habetur in mente Calvini, quam ſignum & figura corporis Chriſti virtus quædam emanans ex corpore Chriſti exiſtentis in cælo, non quæ permanenter inhæreat pani, & vino, ſed quam fides in communicantis animam attrahit. Hanc virtutem dicit ſubſtantialem, nonnunquam etiam vocat ſubſtantiam corporis Chriſti, quemadmodum, inquit, calor ignis, aut lumen Solis dici poſſunt ſubſtantia ignis ſive Solis. Hoc autem fidei ſuæ arcanum exponit tanquam ſingulare omnipotentiæ divinæ miraculum omni intellectui humano impervium: ſic enim ſcribit cit. c. lib. Inſtit. §. 10. *Etſi incredibile videtur etiam tanta locorum diſtantia bene trahere ad nos carnem Chriſti . . . meminerimus quantum ſupra ſenſus omnes noſtros emineat Spiritus ſancti virtus, & quam ſtultum ſit ejus immenſitatem modo noſtro velle metiri: quod ergo mens noſtra non comprehendit, concipiat fides.* Verum perſpicuum eſt vel idiotis & bardis Deum per omnipotentiam ſuam, abſente Sole, aut igne deficiente lumen ſeu calorem poſſe excitare; nulla ergo fides neceſſaria, ut cognoſcamus Deum in animabus noſtris poſſe imprimere virtutem corporis Chriſti abſentis, ac proinde fucum facit doloſus homo, dum ad explicandum Euchariſtiæ myſterium uſurpat SS. Patrum verba, quamvis de ea longe diſſimilia cogitet. Claudius tamen Pſeudo miniſter, & alii, Catholicorum argumentis preſſi, confugiunt ad iſtam Calvini ſententiam, in qua putant ſe poſſe declinare tela, quæ ex Scripturis & Antiquorum

libris

libris in eos mittuntur. Sed quærendum eſt ab ipſis, 1. Ex quo Scripturæ textu aut Veterum teſtimonio habeat Calvinus in cœna non ipſam Chriſti Carnem, ſed virtutem ab ea emanantem accipi? novum ergo & antea inauditum mentis ſuæ figmentum tanquam fundatiſſimum Religionis Chriſtianæ dogma credendum proponit. 2. Quid infantes, qui per plura ſæcula Euchariſtiæ facti ſunt participes, etiamnunc fiunt in Eccleſia Orientali, amplius accipiant, quam ſignum & nudam figuram corporis aut ſanguinis Chriſti, cum careant illa fide promiſſionum, per quam ſolam attrahitur illa virtus ſubſtantialis corporis Chriſti? In Calviniſtas ergo uſurpare liceat illud Pſalmi octavi: *Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem propter inimicos tuos, ut deſtruas inimicum & ultorem.*

Sociniani non ſolum docent cum Zuinglianis Euchariſtiam eſſe nudum corporis Chriſti ſignum, ſed inſuper rationem Sacramenti ei denegant, contendentes nullam huic ritui annexam eſſe gratiæ promiſſionem, ſed eſſe gratiæ jam donatæ meram commemorationem.

Contra hos errores extat can. 1. ſeſſ. 13. Concilii Tridet. *Si quis negaverit in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento contineri vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, una cum anima & divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, ac proinde totum Chriſtum; ſed dixerit tantummodo eſſe in eo ut ſigno, vel figura, aut virtute; anathema ſit.*

Dicitur 1. *vere*, contra Zuinglianos, qui aſſerunt eſſe tantum figuram, ſignum, & imaginem corporis Chriſti.

Dicitur 2. *realiter*; ideſt, non tantum objective, & per fidem, ut vult Calvinus.

Dicitur 3. *ſubſtantialiter*, ad excludendam fictam illam virtutem a corpore Chriſti emanantem. Ad propoſitam itaque quæſtionem

R. Catholica doctrina eſt, verba conſecratoria non eſſe accipienda in ſenſu metaphorico & figurato, ſed in proprio & naturali, adeoque *poſt panis & vini conſecrationem, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, verum*

Deum

Deum atque hominem, vere, realiter, ac ſubſtantialiter ſub ſpecie illarum rerum ſenſibilium contineri. Verba ſunt Concilii Tridentini ſeſſ. 13. cap. 1.

Q. 2. *Quomodo adverſus Sacramentarios vindicatur illa veritas?*

R. Tribus illis momentis, quibus homines rem ſuam defendunt adverſus litigantes. Opponunt 1. contractum, quo prior proprietarius rem illam ſolemniter promiſit. 2. Ipſam donationem. 3. Poſſeſſionem diuturnam, & non interruptam a tempore donationis. Sic Eccleſia Catholica contra Novatores præſcribit, 1. Chriſtus Dominus promiſit Joann. 6. ſe mihi daturum ſuum corpus & ſanguinem. 2. Mihi actu & de facto dedit Matth. 26. Marc. 14. & Luc. 22. 3. Ex tunc poſſideo, litiſque conteſtatio mota poſt poſſeſſionem mille annorum, tranſivit in rem judicatam contra Berengarianos, & alios ſupra recenſitos. Quæ tria momenta totidem capitibus expendenda ſunt.

CAPUT X.

Utrum Chriſtus Dominus promiſerit, Joann. 6. ſe daturum Carnem ſuam in Sacramento Euchariſtiæ?

R. Diſtinguendum eſt; caput enim tres continet partes.

1. Certum eſt in prima capitis parte deſcribi dumtaxat miraculum, quo quinque panes multiplicati ſunt in deſerto, & quaſdam miraculi circumſtantias.

2. Conveniunt etiam Catholici & heterodoxi in ſecunda parte capitis, nempe a verſ. 26. uſque ad 52. nullatenus agi de Euchariſtia, ſed de fide in Chriſtum Dominum, quam metaphorice vocat cibum, occaſione accepta ex multiplicatione panum, propter quam turba Chriſtum requirebat; quemadmodum enim Diſcipulis Dominum rogantibus, ut cibum ſumeret, Joann. 4. v. 34. appoſite reſpondit, *meus cibus eſt ut fa-*

etiam voluntatem ejus, qui miſit me; ſic Judæi ipſum quærentibus: quia manducaverant ex panibus, ait: *Operamini non cibum, qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam . . . hoc eſt opus Dei, ut credatis in eum, quem miſit ille.* Et proſequens eamdem metaphoram, ſubdit, *panis enim Dei eſt, qui de cælo deſcendit . . . Ego ſum panis vitæ.* Ubi manifeſte loquitur de re jam completa, nempe de Incarnatione. Judæi equidem tunc murmurarunt, non quod ſe tanquam panem proponeret, ſed quia ſe de cælo deſcendiſſe aſſerebat: *Nonne*, inquiunt, *hic eſt Jeſus, Filius Joſeph? . . . Quomodo ergo dicit hic, quia de cælo deſcendi?* Enimvero quid duri habent illa verba, *operamini.... cibum.... qui permanet in vitam æternam?* Nam ex S. Auguſtino tract. 25. in Joann. *cibus ille eſt, ut credatis in eum, qui eſt panis vitæ; hoc eſt ergo manducare cibum qui non perit. Ut quid ergo paras dentes & ventrem? crede, & manducaſti.*

Monendum tamen eſt Calviniſtas mala fide potius, quam ignorantia trahere verba S. Auguſtini ad Sacramentum Euchariſtiæ; ſed fruſtra: tum quia S. Doctor tractatu ſequenti, nempe 26. requirit ventrem & dentes ad viſibile Sacramentum, *quod*, inquit, *pertinet ad virtutem Sacramenti, non ad viſibile Sacramentum: qui manducat intus, non foris, qui manducat corde, non qui premit dente:* tum quia eadem ſancti Doctoris verba in ipſos Calviniſtas retorqueri poſſunt, ut quid enim parant dentes, & ventrem, cum cœnam celebrant? Paramus, inquiunt, dentes ad Sacramentum, fidem ad virtutem ejus. Idipſum cum S. Auguſtino reſpondent Catholici.

3. Ita certum Patribus Tridentinis viſum eſt in tertia parte hujus capitis, quæ incipit a verbis iſtis, verſ. 52. *Panis quem ego dabo, caro mea eſt*, ſermonem eſſe de Euchariſtia, aut manducatione orali, & reali Corporis Chriſti, ut multi ex Palavicino, libro 17. capit. 11. poſtularint id definiri tanquam de fide, quibus tamen obſtitit Epiſcopus Granatenſis propter recentiorem quorundam expoſitionem, qui ut declinarent argumenta, quibus Novatores urgebant

bant Communionem ſub utraque ſpecie neceſſariam; ex illo Joannis teſtimonio, *niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*, contenderunt illa verba non eſſe intelligenda de Euchariſtia, ſeu de manducatione ſacramentali, ſed de ſpirituali tantum, quæ fit per fidem: „ Quod, ut benigniſſime dicam, *inquit Maldonatus in cap. 6. Joann,* eſt temerarium, graviori„ buſque condemnarem verbis homines bene Catho„ licos, niſi compertum haberem errore magis ani„ mi, quam vitio in hæreticorum ſententiam impegiſſe.

Novatores itaque negant agi in illa parte hujus capitis de Sacramento Euchariſtiæ, & nihilominus impugnant Catholicorum Communionem ſub unica ſpecie ex citatis verbis, *niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis &c.* ubi videas hominum levitatem, & contentioſi animi cæcitatem.

Q. 2. *Quomodo probatur in illa tertia parte capitis ſermonem eſſe de Euchariſtiæ Sacramento, Chriſtumque in eo realiter contineri?*

R. Probatur auctoritate SS. Patrum & Conciliorum; ab iis enim accipienda eſt vera Scripturæ intelligentia juxta Concilii Tridentini Decretum ſeſſ. 4.

S. Hilarius lib. 8. de Trinitate poſt medium probat ex cap. 6. Joann. Contra Arianos Filium Dei eſſe in Patre ſecundum naturam & ſubſtantiam, ſicut per Euchariſtiam in nobis vere & ſubſtantialiter exiſtit: „ Si vere, *inquit*, carnem corporis noſtri Chriſtus aſ„ ſumpſit, noſque vere ſub myſterio carnem corporis „ ejus ſumimus ... per hoc unum erimus, quia Pater „ in eo eſt, & ille in nobis ... ipſe enim ait, caro mea „ vere eſt cibus ... qui edit carnem meam & bibit meum „ ſanguinem, in me manet & ego in eo. De veritate „ carnis & ſanguinis non eſt relictus ambigendi locus... „ & hæc accepta atque hauſta id efficiunt, ut nos in „ Chriſto, & Chriſtus in nobis ſit. Hæc igitur idcirco „ commemorata ſunt, quia voluntatis tantum inter Pa„ trem & Filium unitatem hæretici metientes, unitatis „ noſtræ ad Deum utebantur exemplo, tanquam nobis ad „ Filium & per Filium ad Patrem obſequio tantum ac vo-

„ luntate unitis, nulla per Sacramentum carnis & ſangui-
„ nis naturalis communionis proprietas indulgeretur,
„ cum & per honorem nobis datum Dei Filii, & perma-
„ nentem in nobis carnaliter Filium, & in nobis cor-
„ poraliter & inſeparabiliter unitis myſterium veræ
„ ac naturalis unitatis ſit prædicandum, &c. *Ubi* S. Doctor ex c. 6. Joann. ſic concludit realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia: ut excludat omnes Aubertini & aliorum Novatorum cavillationes. Namque 1. termini illi, Euchariſtia eſt vere caro Chriſti, per Euchariſtiam Chriſtus eſt in nobis carnaliter & corporaliter, non poſſunt intelligi de ſigno carnis, nec de virtute a Calvino efficta, quæ revera non eſt caro. 2. S. Hilarius vult probare Chriſtum eſſe conſubſtantialem Patri, & in eo exiſtere, quomodo per Euchariſtiam exiſtit in nobis: ſupponit ergo eſſe in nobis per identitatem ſubſtantiæ, non vero per participationem alicujus virtutis, & proprietatis ab illo emanantis: alias pro Arianis concluderet, nempe Filium eſſe in Patre, ut volebant, per quamdam ſimilitudinem & perfectionem ab eo derivatam, contra quem errorem S. Doctor hanc elicit concluſionem: „ ſi er-
„ go nos naturaliter ſecundum carnem per eum vivi-
„ mus, ideſt, naturam carnis ſuæ adepti, quomodo
„ non naturaliter ſecundum ſpiritum in ſe Patrem ha-
„ beat cum vivat per Patrem?

Objicit Aubertinus, ex S. Hilario eo loci fideles per Baptiſmum ſunt realiter unum inter ſe: ergo a pari erunt unum realiter cum Chriſto per Sacramentum carnis ejus.

Diſt. antec. Ad mentem S. Hilarii, fideles per Baptiſmum ſunt realiter unum inter ſe, quia habent eandem rem Sacramenti, ſcilicet, fidem & gratiam, Conc. Et hoc ſufficiat ad propoſitum S. Hilarii, qui probandum ſuſceperat, fideles per Baptiſmum eſſe unum inter ſe, non ex ſolo conſenſu voluntatum, ſed per rem aliquam ipſis communem, ſcilicet fidem: ſunt realiter unum per identitatem & communionem ejuſdem naturæ, Nego antec. Baptiſmus enim etiam ad mentem S. Hilarii, non communicat eandem naturam & ſubſtantiam.

Diſt.

Diſting. etiam conſeq. Fideles erunt unum realiter cum Chriſto per Sacramentum carnis ejus in ſenſu hæretico, hoc eſt, ſupponendo cum Novatoribus per Euchariſtiam accipi quandam virtutem, quæ ſit communis Chriſto & nobis, tranſeat: erunt unum realiter cum Chriſto ad mentem S. Hilarii per verba ejus clare expreſſam, Nego conſeq. nam S. Doctor inculcat Chriſtum eſſe in nobis per identitatem naturæ, carnis & corporis, quomodo eſt in Patre per identitatem Spiritus.

Concilium Alexandrinum, præſide S. Cyrillo anno 430. in ep. ad Neſtorium, quæ approbata & adoptata eſt a Concilio Epheſino generali, act. 5. ann. 431. ſic loquitur: „ Confitemur incruentum in Eccleſia ſacrificium nos celebrare, utpote participes ſacræ „ carnis, & pretioſi ſanguinis Chriſti effectos ... „ Quamvis enim dicat Joann. 6. Niſi manducaveritis „ carnem, & biberitis, &c. neutiquam communem „ carnem, hoc eſt, hominis naturæ conditionis carnem eſſe exiſtimare debemus, ſed vere illius pro„ priam, qui noſtri cauſſa Filius hominis factus & ap„ pellatus eſt. „ Ergo univerſalis Eccleſiæ, quam repræſentabat Concilium Epheſinum, doctrina eſt in ſexto cap. Joann. nobis promitti veram Chriſti carnem in Euchariſtiæ Sacramento. Similia habet Epiphanius Act. 6. Concilii Nicæni II. anno 787. „ Nullus ali„ quando incruentum noſtrum ſacrificium imaginem „ corporis Chriſti dixit ... ſed audiunt Evangelice di„ centem eum, niſi manducaveritis carnem, &c. Tract. eſſet prolixior, ſi exſcriberentur omnium SS. Patrum teſtimonia, Irenæi lib. 4. c. 4. Cypriani lib. de oratione Dominica, Ambroſii lib. de initiandis cap. 8. Cyrilli Jeroſolymitani catech. 4. Chryſoſtomi hom. 45. in Joann. Epiphanii hæreſ. 55. Cyrilli Alexandrini in c. 6. Joann. Theodoreti lib. 4. hiſt. cap. 2. Leonis ſerm. 6. de jejunio ſeptimi menſis, Damaſceni lib. 4. orthodoxæ fidei cap. 14. & aliorum, qui omnes uſque ad duodecimum ſæculum intellexerunt citatum cap. de Euchariſtia; quin & Concilium Tridentinum licet in hanc rem nihil definierit, tamen ex cap. 6. Joann. repetit hujus Sacramenti mirabiles effectus, ſeſſ. 13.

cap. 2. Enimvero de iis nulla alibi mentio: abſurdum eſt autem Chriſtum, qui Baptiſmi, & aliorum Sacramentorum virtutem & neceſſitatem edocuit Apoſtolos, priuſquam illa inſtitueret, ipſis nec præparatis, nec præmonitis corpus & ſanguinem diſtribuiſſe.

Dices 1. Multi Patres exponunt hanc tertiam capitis partem: alii de verbo Dei, ut S. Clemens lib. 1. Pædagogi, Origenes in lib. Num. & S. Baſilius Epiſtol. 141. Alii de Scriptura ſacra, ut S. Hieronymus in Pſalm. 147. Alii de Baptiſmo, in quo infantes Chriſto incorporantur, ita Innocentius I. Epiſt. ad Patres Concilii Milevitani: alii de Paſſione Chriſti ſuaviter recolenda, ut S. Auguſtinus lib. 3. de doctr. Chriſt. c. 16. „ Facinus, *inquit*, vel flagitium videtur jubere, (*Chriſtus*, *cum dicit*, *niſi manducaveritis*, *&c.*) figura ergo eſt præcipiens Paſſioni Domini eſſe communicandum, & ſuaviter atque utiliter in memoria recondendum, quod caro ejus pro nobis crucifixa & vulnerata ſit. „ Tract. vero 26. in Joann. & ſerm. 16. de div. hunc 271. dicit per hunc cibum & potum intelligendam eſſe ſocietatem corporis & membrorum Chriſti, quod eſt Eccleſia. *Corpus Chriſti*, inquit cit. ſerm. 16. *Si vis intelligere*, *audi Apoſtolum*, vos eſtis corpus Chriſti.

Reſpondeo, familiare eſſe non ſolum Patribus, ſed & Scriptoribus ſacris ſic proſequi ſenſum tropicum & moralem, ut non negent ſenſum litteralem. Numquid enim Apoſtolus negat veritatem hiſtoriæ veteris Teſtamenti, dum ſcribit 1. Cor. 10. omnia Judæis in figuram contigiſſe, & Gal. 4. Agar eſſe montem in Arabia, Saram vero eſſe Jeruſalem? Quod autem Patres in objectione laudati intellexerint de Euchariſtia, quod legitur Joann. 6. *niſi manducaveritis*, *&c.* conſtat ex eorum ſcriptis. Nam S. Baſilius lib. 1. de Baptiſmo cap. 3. & in regulis moralibus, reg. 21. & S. Hieronymus epiſt. ad Helbidiam, locum illum de præcepto Euchariſtiæ percipiendæ interpretantur. Origenes vero in librum Num. ſic ſcribit: *Bibimus ſanguinem Chriſti*, *& ritu Sacramentorum & cum ſermonem ejus accipimus*. Sanctus quoque Auguſtinus lib. 1. de

de peccat. mer. cap. 20. *Audiamus*, inquit, *non de Sacramento Baptiſmi, ſed de Sacramento menſæ dicentem, niſi manducaveritis.*

Quod affertur ex S. Innocentio, nimis probat; nam inde ſequeretur Sanctum Pontificem excluſiſſe Euchariſtiam e numero Sacramentorum, quod aperte falſum eſt, & contra Novatorum doctrinam. Vult ergo parvulos poſt Baptiſmum decedentes, non percepta Euchariſtia, manducaſſe carnem Chriſti in voto, ac proinde vita æterna minime privari, ut dicetur infra, ubi de præcepto communicandi.

Inſtabis: ſaltem ſequitur ex allatis textibus, præſertim S. Auguſtini, non probari ex cap. 6. Joann. corpus Chriſti realiter manducari, quia, ut loquitur S. Doctor, verba illa flagitium ſonant, ideoque figurate ſunt accipienda; unde expoſitione in Pſalm. 98. Chriſtum loquentem proponens, ſic ſcribit: „ Verba „ quæ locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt: Non „ hoc corpus, quod videtis, manducaturi eſtis & bi„ bituri illum ſanguinem, quem fuſuri ſunt, qui me „ crucifigent. Sacramentum aliquod vobis commenda„ vi, ſpiritualiter intellectum vivificabit vos; etſi ne„ ceſſe eſt illud viſibiliter celebrari, oportet tamen in„ viſibiliter intelligi. „ Quod ita certum fuit Sancto Doctori, ut idipſum crebro repetat: Nam c. 12. contra Adimantum Manichæum, explicans quomodo anima in veteri teſtamento dicatur eſſe in ſanguine, ſic ſcribit: „ Poſſum etiam interpretari illud eſſe in „ ſigno poſitum; non enim dubitavit Deus dicere, „ hoc eſt corpus meum, cum ſignum daret corpo„ ris ſui. „ Item epiſtola 23. num. 98. ad Bonifacium, docet Baptiſmum recte dici fidem, Euchariſtiam quoque corpus Chriſti, quia eorum ſunt ſigna; „ Si enim Sacramenta, *inquit*, quandam ſimilitudi„ nem earum rerum, quarum Sacramenta ſunt, non „ haberent, omnino Sacramenta non eſſent. Ex hac „ autem ſimilitudine ſigna plerumque etiam ipſarum „ rerum nomina accipiunt. Sicut ergo ſecundum quen„ dam modum Sacramentum corporis Chriſti corpus „ Chriſti eſt, ita Sacramentum fidei fides eſt. „ Ergo

ſicut Baptiſmus non eſt vere & proprie fides, ſed tantum ejus ſignum ut cauſa, ſic nec Euchariſtia corpus Chriſti.

Ex quibus colligit S. Doctor lib. 21. de Civit. Dei c. 25. malos nec recipere corpus Chriſti in cœna, nec fidem in Baptiſmo. *Non ſe dicat* (peccator) *aut exiſtimet manducare corpus meum, aut bibere ſanguinem meum*. Nam in ejus ſententia accipit ſolum ſignum corporis Chriſti in Euchariſtia, & ſignum fidei in Baptiſmo. Clarius adhuc mentem ſuam aperit laudato ſerm. 16. de diverſis, nunc 271. quæ cum ſit quædam catecheſis pro infantibus mox communicaturis, debuit propriis verbis Eccleſiæ doctrinam exponere, & ſine metaphoris enodare difficultatem, quam proponit in hunc modum: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus, quo die voluit, in cœlum aſcendit, illuc levavit corpus ſuum, ibi eſt modo ſedens ad dexteram Patris, quomodo eſt panis corpus ejus?* En difficultas infantibus explicanda, ut ſciant qua fide ad Euchariſtiam debeant accedere. Sic autem ſolvit: „ Iſta, fratres, ideo dicuntur Sacramenta, quia in eis aliud videtur, aliud intelligitur: quod videtur, formam habet corporalem, quod intelligitur, fructum habet ſpiritualem: Corpus ergo Chriſti, ſi vis intelligere, audi Apoſtolum: Vos eſtis corpus Chriſti, Ergo myſterium veſtrum in menſa Domini poſitum, &c. „ Hoc eſt, Euchariſtia eſt corpus Domini, quatenus fideles in illo Sacramento unum corpus Chriſti myſticum evadunt. Hinc exultant Novatores, & ſibi plauſum faciunt, nec verentur dicere, *totus noſter eſt Auguſtinus*, ſed inanis hæc gloria eſt in confuſione ipſorum; ſiquidem vel uno Auguſtino, hæreticorum malleo, Novatorum error conteritur, & in pulverem redigitur. Itaque

Nego ſequelam, utpote quæ ſit contra expreſſam S. Auguſtini mentem in expoſitione tum Pſalmi 33. tum Pſalm. 98. in objectione laudati. In priori loco conc. 1. expendens quod de David legitur 1. Reg. 21. „ ferebatur manibus ſuis, quando immutavit faciem „ ſuam coram Adverſariis, *ſic ſcribit*: quomodo fieri poſſit in homine, qui intelligat, quis enim

„ por-

„ portetur manibus ſuis? manibus aliorum poteſt portari homo, manibus ſuis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipſo David, ad literam non invenimus, in Chriſto autem invenimus: ferebatur enim in manibus ſuis Chriſtus, quando commendans ipſum corpus ſuum, ait: Hoc eſt corpus meum: ferebat enim in manibus ſuis illud corpus. *Idipſum repetit S. Doctor concione 2. in eundem Pſal.* Quomodo, *inquit*, ferebatur in manibus ſuis? quia cum commendaret ipſum corpus ſuum.... accepit in manus ſuas quod norunt fideles, & ipſe portabat quodammodo, *&c.* „ At, inquiunt Adverſarii, quid eſt, *quodammodo*, niſi improprie, figurate, metaphorice? Novas ergo ſignificationes imponunt nominibus: quis enim unquam his terminis, *quidam homo*, intellexit hominem depictum & in figura? Omnes, tum docti, tum indocti concipiunt verum hominem, ſed indeterminatum. Similiter his vocabulis, *quodammodo* omnes intelligunt aliquem verum modum, ſed indeterminatum. Quis autem ſit ille modus, non determinat S. Doctor, & quidem, ut videtur, de induſtria: ait enim, *norunt fideles*; nimirum, quia prioribus ſæculis Paſtores myſterium Euchariſtiæ occultabant, non ſolum Infidelibus, ſed & Catechumenis, de quibus S. Auguſt. ſic ſcribit Tract. 11. in Joann. „ Si dixerimus Catechumeno, credis in Chriſto? Reſpondet, Credo, & ſignat ſe cruce Domini ſui: ecce credit in nomine ejus. Interrogemus eum, manducas carnem Filii hominis, & bibis ejus ſanguinem? neſcit quod dicimus.

Sed quicunque tandem ſit ille modus, quo Dominus ſe ipſum in manibus ferebat, talis eſt, ex Sancto Auguſtino, ut ſit impoſſibilis aliis omnibus hominibus, quod Zuinglianorum & Calviniſtarum errorem manifeſte deſtruit, cum certum ſit quemlibet poſſe portare vel ſuam imaginem aut figuram, vel virtutem ſubſtantialem corporis ſui, immo & partem ſubſtantiæ ſuæ, ſed nullus corpus ſuum integrum. Chriſtus ergo in doctrinam Sancti Auguſtini, verum & proprium corpus in manibus ſuis portabat, cum

id præſtiterit quod impoſſibile eſt omnibus hominibus.

Quod ſi quæras quis ſit ille modus, quo Dominus ſeipſum in manibus ſuis portabat?

Reſpondeo uno verbo, eſſe modum ſacramentalem; ſed amplius non quæras, nam ex Concilio Trident. ſeſſione 13. cap. 1. *Etſi verbis exprimere vix poſſumus, tamen poſſibilem eſſe Deo, cogitatione per fidem illuſtrata, aſſequi poſſumus.*

Non minus clare S. Auguſt. fidem Catholicam exponit, citata expoſitione in Pſ. 98. quæ licet ſit prolixior, neceſſarium tamen videtur eam exſcribere, tum quia Novatores ex ea palmare ſuum argumentum eruunt contra Catholicos; tum quia vel hic diſcent omnes quam mala fide Novatores producant SS. Patrum truncatos textus, quos ſi integros proferrent, non ſolum evaneſceret difficultas, ſed ſæpe contra aggreſſores retorquerentur.

Igitur S. Auguſtino quærenti quod ſit ſcabellum pedum Dei, de quo ait laudato Pſ. 98. „ Adorate ſca„ bellum pedum ejus, *occurrit illud Iſaiæ 66.* Cælum „ mihi ſedes eſt, & terra ſcabellum pedum meorum, „ *At quomodo adorabimus terram, cum dicat aperte Scri*„ *ptura*: Dominum Deum tuum adorabis, *Deuter. 6. &* „ *Matth. 3. Reſpondet S. Doctor*: Fluctuans converto „ me ad Chriſtum... ſuſcepit enim de terra terram, „ quia caro de terra eſt, & de carne Mariæ carnem „ accepit. Et quia in ipſa hic ambulavit, & ipſam „ carnem nobis manducandam ad ſalutem dedit, ne„ mo autem illam carnem manducat, niſi prius adora„ verit: inventum eſt, quemadmodum adoretur tale „ ſcabellum pedum Domini, & non ſolum non pecce„ mus adorando, ſed peccemus non adorando. „ Quod ergo manducatur in cœna, adoratur, ex S. Auguſtino, & quidem ea adoratione, quæ ſoli Deo debetur: de hac enim ſola anxius erat S. Doctor, atqui figura aut virtus ſubſtantialis corporis Chriſti hoc modo nequit adorari, ut agnoſcunt Calviniſtæ, qui eam non adorant: Ergo S. Auguſtinus aliud confitetur in Euchariſtia, quam figuram & virtutem ſubſtantialem.

Di-

Dicant ergo Novatores, quid illud ſit niſi Chriſtus Dominus, verus Deus, & verus homo? Pergit S. Doctor. „ Nunquid autem caro vivificat? Ipſe Dominus „ dixit, cum de ipſa commendatione ejuſdem terræ lo- „ queretur, Spiritus eſt qui vivificat, caro autem nihil „ prodeſt. Ideo & ad terram quamlibet cum ne incli- „ nas atque proſternis, non quaſi terram intueris, ſed „ illum Sanctum, cujus pedum ſcabellum eſt quod ado- „ ras, propter ipſum enim adoras... & cum adoras, „ ne cogitatione remaneas in carne, & a ſpiritu non vi- „ vificeris, Spiritus, inquit, vivificat, caro autem „ nihil prodeſt. Tunc autem quando hoc Dominus „ commendavit, de carne ſua locutus erat, & dixerat: „ niſi quis manducaverit, *&c.* ſcandalizati ſunt qui- „ dam Diſcipuli ejus... acceperunt illud ſtulte, carna- „ liter illud cogitaverunt, & putaverunt quod præci- „ ſurus eſſet Dominus particulas quaſdam de corpore „ ſuo, & daturus illis, & dixerunt, durus eſt hic ſer- „ mo. Ipſi erant duri, non ſermo; etenim ſi duri non „ eſſent, ſed mites eſſent, dicerent ſibi, non ſine cauſſa „ dicitur hoc, niſi quia eſt ibi aliquod Sacramentum la- „ tens, quod illis diſcedentibus, qui remanſerunt, di- „ dicerunt. Ille autem influxit, & ait illis, Spiritus eſt „ qui vivificat, caro autem nihil prodeſt; verba quæ „ locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt, non hoc „ corpus, quod videtis, manducaturi eſtis, *&c.* „ Quid ais, o Doctorum oculatiſſime? contradictoria nobis videtis loqui; modo enim dixiſti, Dominum in Sacramento dediſſe carnem ſuam, ex Maria Virgine natam, graviterque monuiſti nos peccaturos, niſi prius eam adoraverimus, quam manducemus: nunc vero dicis, *non hoc corpus, quod videtis, manducaturi eſtis.* Nunquid corpus quod videbant Apoſtoli, natum non erat ex Maria Virgine? Quomodo ergo hæc verba tua cohærent cum præcedentibus?

Sub diverſo reſpectu corpus eſt idem & non idem; idem in ſubſtantia, non idem in forma viſibili: videbatur ab Apoſtolis in forma humana, & creditura eſt ab *ipſis* in forma inviſibili ſub ſignis viſibilibus. Hoc ſenſu dixit Apoſtolus 1. Corinth. 16. corpus, quod

ſepelitur, idem & non idem reſurrecturum: idem in ſubſtantia, non idem in accidentibus: ſeminatur in corruptione, in ignobilitate, & infirmitate, ſurget in incorruptione, in gloria, & in virtute: ſeminatur corpus animale, ſurget corpus ſpiritale.

Apoſtoli ergo non erant manducaturi corpus quod videbant, hoc eſt, in forma viſibili & humana: nec dentibus dilaniaturi; nam præterquamquod caro ſit mortua & conciſa, non prodeſt quidquam, hic modus manducandi grande eſſet flagitium, quare ad mentem Sancti Doctoris cit. lib. 3. de Doctr. Chriſt. verba illa, *niſi manducaveritis*, &c. figurate dicuntur, & intelligenda ſunt de Sacramento ſeu ſigno, quod dentibus comminuitur.

Porro ſignum illud ſeu Sacramentum dicitur corpus Chriſti: *ſigna enim plerumque ipſarum rerum nomina accipiunt*; ex cit. epiſtola ad Bonif. Sic Baptiſmus dicitur fides, quia eſt ſignum fidei. Signum autem illud non excludit rem ſignificatam, ſed eam præſentem denotat, nempe panis ſeu ſpecies panis corpus Chriſti, ut & Baptiſmus fidem; quemadmodum ex Sancto Doctore cit. lib. contra Adimantum, ſanguis ita eſt ſignum animæ, ut eam in corpore contineat, & Baptiſmus fidei, ut eam infantibus tribuat; unde cum baptizantur, vere dicuntur credere, *quid eſt enim credere, niſi fidem habere?* cit. epiſtola ad Bonifacium. Enimvero niſi Sacramentum viſibile Euchariſtiæ contineret realiter & ſubſtantialiter carnem Chriſti, quomodo ſine crimine idololatriæ ibi adoraretur? Auguſtinus enim monet prius adorandam, quam manducetur.

Duobus ergo modis in doctrina S. Auguſtini, quæ eſt & Eccleſiæ, manducatur caro Chriſti, 1. ſacramentaliter tantum, 2. ſacramentaliter & ſpiritualiter ſimul. Priori modo illam manducant peccatores, Sacramentum terunt, & comminuunt dentibus ſuis, non ipſam carnem, quia illa non eſt cibus corporis, ſed animi: ideſt, facultas animalis nutritiva vim ſuam non exerit in carnem Chriſti, non eam concidit, non comminuit dentibus, non convertit in ſubſtantiam; nam manducare non eſt cibum ſimpliciter trajici in ſtomachum, ut patet ex hypotheſi, quod trajiceretur cibus

bus in ſtomachum cadaveris: non idcirco diceretur cadaver manducare, licet cibus realiter & ſubſtantialiter tranſmitteretur in ejus ſtomachum. Quod autem in doctrina Sancti Auguſtini peccatores, etſi ſacramentaliter tantum carnem Chriſti manducent, eam tamen realiter & ſubſtantialiter ore accipiant, conſtat tum ex ejus expoſitione in Pſal. 21. ubi docent peccatores, quamvis carne Chriſti non ſaturentur, eam tamen manducare in Sacramento, & adorare; tum ex cap. 8. lib. 5. de Baptiſmo, ubi ſic ſcribit: „ indi„ gne quiſque ſumens Dominicum Sacramentum, non „ efficit, aut quia ipſe malus eſt, malum ſit, aut „ quia ad ſalutem non accipit, nihil accipit; corpus „ enim Chriſti Domini nihilominus erat in illis, „ quibus dicebat Apoſtolus: qui manducat indigne, „ reus erit corporis & ſanguinis Domini.

Soli itaque juſti carnem Chriſti ſpiritualiter manducant, & inde ſaturantur juxta illud Pſ. 21. *Edent pauperes, & ſaturabuntur*, interprete S. Auguſtino. Ideo autem juſti dicuntur pauperes, quia Dominum requirunt, terrenis deſpectis: ſaturantur, quia Chriſtum Dominum imitantur, paſſionibus ejus communicantes; ſaturitas eorum fides & juſtitia: eructatio laus Dei: vivent corda eorum in ſæculum ſæculi, qui enim manducat hunc panem, vivet in æternum. Ita fere S. Auguſtinus in hunc locum.

Quod autem objiciunt adverſarii ex Serm. Sancti Auguſtini ad infantes, efficacius in ipſomet retorquetur: ex ipſis quippe S. Auguſtinus catecheſim inſtituit, ut infantes præparet ad ſacram Cœnam, debuitque propterea explicare quæ ſunt præcipua in hoc myſterio, ſine quibus non annumeraretur inter Sacramenta novæ Legis, nempe quod ſit ſignum carnis Chriſti pro nobis aſſumptæ, & crucifixæ, contineatque virtutem ſubſtantialem ejuſdem carnis: atqui S. Doctor illa præcipua prætermittit, docetque ideo panem dici corpus Chriſti, quia eſt ſignum ſocietatis fidelium; ergo in ejus mente Euchariſtia nequidem eſt ſignum corporis Chriſti, ex Maria Virgine nati, neque continet virtutem ejus ſubſtantialem. Ergo ulte-

rius concludet Socinianus, non eſt Sacramentum; cum inſtituta non ſit ad ſignificantem promiſſionem gratiæ fide apprehendendam. Viderint Calviniſtæ, quomodo ſe expediant ex his vinculis, in quæ imprudenter ſe conjecerunt, aſſerendo S. Auguſt. eo loci docere infantes quidquid noſſe & credere debeant de Euchariſtia. Nos interim reſpondemus Sanctum Doctorem alloqui infantes jam probatos & admiſſos ad ſacram Menſam, ac proinde edoctos quæcunque pertinent ad naturam & proprietatem hujus Sacramenti, ſed documenta quædam moralia ipſis tradere deſumpta ex aliquali ſignificatione hujus myſterii; quod ut intelligas.

Advertes, Euchariſtiam eſſe ſignum tum rememorativum rei præteritæ, ſcilicet Paſſionis Chriſti, ejus humilitatis, obedientiæ & caritatis erga homines: tum prognoſticum rei futuræ, puta beatitudinis æternæ: tum demonſtrativum rei præſentis, nimirum præſentiæ realis, gratiæ ſanctificantis, unionis, quam inter ſe habere debent fideles, tanquam membra corporis Chriſti myſtici, *unus panis, unum corpus multi ſumus omnes, qui de uno pane participamus*, 1. Corinth. 10. Porro monuimus jam familiare fuiſſe, atque etiamnunc eſſe Paſtoribus Eccleſiæ unam aut alteram ex his ſignificationibus moraliter proſequi ad informandos mores audientium. Legatur ſermo qui objicitur, & perſpicuum erit eum non habere rationem catecheſeos, utpote qui moralia quædam documenta ſolum contineat.

Hic diutius immorari oportuit, tum ut palam fieret S. Auguſtinum expreſſe & conſtanter docuiſſe præſentiam realem, Novatoreſque ejus ſcriptis abuti ad ſuum errorem confirmandum: tum ut veluti clavem miniſtraremus ad aperienda, quæ clauſa utcunque occurrunt in operibus aliorum Patrum; quæcunque enim apud eos difficilia ſparſim leguntur, ea fere omnia in ſcriptis S. Auguſtini collecta reperiunt. Quare quæ per ordinem hic digeſſimus, accurate ſunt obſervanda & retinenda.

Dices 2. nomina illa, *cibus*, *panis*, in contextu ejuſdem orationis uſurpata debent eodem ſenſu proferri, alias deciperentur auditores, atqui nomina illa ex con-

ceſſis

ceſſis in ſecunda parte cit. cap. 7. dicuntur de fide Incarnationis: ergo & in tertia.

Confirmatur. Si quid cogeret interpretari alio ſenſu laudata verba in 3. parte capitis 6. maxime, quia ibi conjunguntur cum verbo futuri temporis, *panis, quem ego dabo*, quod innuit Chriſtum promittere alium panem ab eo, quem offerebat præſentem in 2. parte capitis: atqui hæc ratio nulla eſt: tum quia panis etiam conjungitur in 2. parte cum verbo futuri temporis: *operamini . . . cibum . . . quem Filius hominis dabit vobis*: tum quia in 3. parte dicitur de præſenti tempore, *caro . . . mea vere eſt cibus . . . qui manducat hunc panem, vivet in æternum*, atqui non erat tunc cibus Euchariſticus & ſacramentalis, ergo erat cibus objective, quatenus erat objectum fidei, quam commendabat Chriſtus Dominus, quo ſenſu ſeipſum dicit in 2. parte capitis, panem vivum, qui de cælo deſcendit. Tum denique, quia Dominus ipſe in 3. parte amputat omnem cogitationem carnalem a mentibus auditorum. *Caro*, inquit, *non prodeſt quidquam; verba, quæ locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt*. Id eſt, rem ſpiritalem ſignificant, nempe fidem in ipſum.

Diſtinguo majorem, niſi qui loquitur certis ſignis indicet ſe illa nomina ad alium ſenſum transferre, Concedo: ſecus, Nego maj. Adverſarii enim coguntur fateri panem duplici ſenſu accipi in hoc Chriſti ſermone; ſed tertium ſenſum, quem craſſiores Capharnaitæ deprehenderunt, agnoſcere detrectant. Panis itaque & cibus hic tripliciter ſumuntur.

Dicitur 1. de pane materiali, quem Dominus multiplicaverat ad quinque hominum millia reficienda. Cum autem propter hujuſmodi panem Chriſtum quærerent, ipſe pro more mentes illorum ad ſublimiorem panem erigit; quemadmodum mulierem Samaritanam, cum qua loquebatur de aqua ex puteo haurienda, excitat ad quærendam fidem nomine aquæ deſignatam, Joan. cap. 4. Et Marthæ loquenti de vita temporali & actuali, reſpondet de vita æterna & ſpirituali, Johan. c. 11. Sic in hoc ſerm. Capharnaitis panem materialem

quæ

quærentibus, proponit panem ſpiritualem, nempe ſe-ipſum per fidem apprehendendum: *Operamini*, inquit, *non cibum, qui perit, ſed ... quem Filius hominis dabit vobis*: Dabit, inquam, ſi in eum credatis, id eſt, guſtabitis quam ſit ſuavis panis ille vivus, qui de cælo deſcendit; alloquitur enim non credentes, qui defectu fidei, cæleſti illo pane, licet præſente, nondum fruebantur. Nomina ergo illa, *panis cibus*, hic ſecundam habent ſignificationem, quam Capharnaitæ facile perceperunt, nec quidquam in hoc ſermone durum ſenſerunt, niſi ubi Chriſtus dixit ſe de cælo deſcendiſſe, *nonne*, inquiunt, *hic eſt Jeſus filius Joſeph? ... quomodo ergo dicit hic, quia de cælo deſcendi?* Ad credendum vero ipſum eſſe panem vivum, majora ſolum exigebant miracula: *Quod ergo*, inquiunt, *tu facis ſignum, ut videamus, & credamus tibi? ... Patres noſtri manducaverunt manna in deſerto*: Nihil majus feciſti multiplicans quinque panes. Chriſtus, expoſita neceſſitate gratiæ ad credendum, quod ſit panis vivus per fidem percipiendus, tranſit ad præſtantiorem modum ſumendi illum panem, jamque in tertia ſignificatione nomina illa, *panis, cibus*, accipit, nempe pro Sacramento, quod erat inſtituturus: *Panis*, inquit, *quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita*. Hoc non dicitur iis, qui non credunt, ſed omnibus credentibus: quamvis enim per fidem jam habeant panem vivum, qui de cælo deſcendit, nondum tamen per Sacramentum illum poſſident, ſed eis promittitur. Nec refert quod addat: *Caro ... mea vere eſt cibus*, non vere, erit cibus; nam ſemel demonſtrata re futura, ſolent homines deinceps loqui de ea quaſi eſſet præſens, beneficium, inquiunt, tibi conferam, quod eſt pretioſiſſimum; ſic Chriſtus ubi dixit Jo: 17. Electos ſibi datos a Patre, ut det eis vitam æternam, quod ſane futurum eſt, de ea ſubdit: *Hæc eſt autem vita æterna, ut cognoſcant te, &c.* Porro iſte ſenſus verborum Chriſti ita eſt naturalis, & obvius fuit Capharnaitis, ut ea intellexerint de carne, non per fidem apprehendenda, ſed revera manducanda. Hinc eorum murmur: *Quomodo poteſt hic nobis carnem*

ſuam

ſuam dare ad manducandum? Supra dicente Domino: *Ego ſum panis vivus*, reſponderunt: *Quod facis ſignum, ut ... credamus tibi*? intelligebant enim illa dici de fide. Hic vero. *Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum*? Errarunt quidem exiſtimantes carnem Chriſti dentibus comminuendam, quam carnalem cogitationem amputat his verbis: *Caro non prodeſt quidquam; verba quæ locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt*, id eſt, caro mortua, & a Verbo ſeparata, nihil prodeſt; verba quæ locutus ſum, intelligenda ſunt de manducatione ſacramentali & ſpirituali. Sed ne videamur noſtra proferre, audiatur S. Auguſt. tract. 27. in hunc locum, ubi ſic loquitur: *O Domine! Magiſter bone, quomodo caro non prodeſt quidquam, cum tu dixeris, niſi quis manducaverit carnem meam, non habebit vitam æternam? ..... caro non prodeſt quidquam, quomodo illi intellexerunt carnem; quippe ſic intellexerunt, quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo ſpiritu vegetatur. Proinde ſic dictum eſt, caro non prodeſt quidquam, quomodo dictum eſt, ſcientia inflat. Jam ergo debemus odiſſe ſcientiam? abſit. Et quid eſt, ſcientia inflat? ſola ſine caritate, ideo adjunxit, caritas ædificat. Adde ergo ſcientiæ caritatem, & utilis erit ſcientia; non per ſe, ſed per caritatem. Sic etiam nunc caro non prodeſt quidquam, ſed ſola caro: accedat ſpiritus ad carnem, & prodeſt plurimum. Nam ſi caro nihil prodeſſet, Verbum caro non fieret.* Et ita corruunt, quæ profert Aubertinus ad confirmandam objectionem.

Confirmatur noſtra reſponſio. 1. Si Chriſtus Dominus nullatenus de Sacramento Euchariſtiæ locutus fuiſſet, amota jam cogitatione Capharnaitarum, Diſcipuli nihil in ejus verbis explicatis ad mentem Novatorum deprehendiſſent, quod offendere debuiſſet; verba enim ſic explicata aliud non continent, quam quod ab initio crediderant, nempe Chriſtum deſcendiſſe de cælo, ut per fidem det vitam ſpiritualem mundo, quomodo panis materialis dat vitam corporalem. *Ex hoc* tamen, inquit Sacer Textus: *Multi diſci-*

diſcipulorum ejus abierunt retro, & jam non cum illo ambulabant. 2. S. Joannes Evangeliſta nihil de Sacramento Euchariſtiæ ſcripſiſſet. Nec opponant adverſarii auctoritatem S. Hieronymi monentis S. Evangeliſtam ſolummodo ſuſcepiſſe narranda, quæ ab aliis Evangeliſtis fuerant prætermiſſa; namque ab aliis relata ipſe repetit, quoties circumſtantias quaſdam ab illis omiſſas recenſendas ſibi proponit. Sic de Baptiſmo Joannis non ſilet cap. 1. quamvis de illo ſcripſiſſent alii Evangeliſtæ, quia de S. Præcurſore multa alia ſcripturus eſt. Similiter cap. 6. iterum attingit miraculum, quo ſatiati ſunt quinque millia hominum, quia fuit occaſio ſermonis, quem Chriſtus Dominus habuit ad Capharnaitas. Et cap. 12. ubi multorum meminit, quæ ab aliis fuerant omiſſa, interſeris ea, quæ ipſi retulerunt, v. gr. de effuſione unguenti, & de ſolemni ingreſſu Chriſti Domini in urbem Jeruſalem; illa enim ſic inter ſe connexa videbantur, ut unum ſine alio deſcribi non poſſet. Cum igitur cap. 13. S. Evangeliſta narret, quo ordine Chriſtus ultimam cœnam inſtituerit, quomodo ad eam Apoſtolos præparaverit per pedum lotionem, de qua nihil apud alios Evangeliſtas, ratio Inſtituti exigebat ut aliquid de Euchariſtia ſcriberet, maxime cum præmiſiſſet initio capitis Chriſtum meditatum fuiſſe opus eximiæ virtutis & potentiæ: *Sciens*, inquit, *quia omnia dedit ei Pater in manus* ... *ſurgit a cœna*; tum deſcribit quomodo laverit pedes, & nihil prætereat, in quo eluceat omnipotentia, de qua tam magnifice fuerat prælocutus. Quid ita, niſi quia jam de hoc myſterio fuſe ſcripſerat cap. 6. Denique cum laudata verba: *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus*, ſicut & iſta, *in finem dilexit eos*, referantur ad Sacramentum Euchariſtiæ, cogunt nos intelligere in eo ſingulare miraculum, & ſignum eximii amoris; porro nihil eſſet ſingulare, ſi nonniſi figuram corporis contineret, aut ad ſummum, virtutem quandam ejuſdem corporis. Nonne corpora cæleſtia virtutem ſuam naturaliter uſque ad terram diffundunt? Nonne Judæi, ſaltem religioſiores, per ſidem manducaverunt & biberunt

runt carnem & ſanguinem Chriſti, quem manna & petra figurabant? Hic tamen longe præſtantior cibus & potus promittitur.

C A P U T XL.

Utrum præſentia realis probetur ex verbis inſtitutionis Hoc eſt corpus meum?

R. Probatur efficaciter; quia Scripturæ verba naturali, proprio, & obvio ſenſu debent intelligi, quando nihil continent, quod repugnet aut bonis moribus, aut fidei, & aliis ejuſdem Scripturæ verbis clarioribus: atqui laudata verba: *Hoc eſt Corpus meum*, *hic eſt Sanguis meus*; nihil continent, quod repugnet aut bonis moribus, aut fidei, & aliis Scripturæ verbis clarioribus: ergo debent intelligi naturali, proprio, & obvio ſenſu.

Major, quam S. Aug. lib. 3. de doctrina Chriſtiana cap 1. tradit veluti regulam certiſſimam ad interpretandas ſacras Scripturas, probatur; quia cum verba ſint inſtituta ad ſignificandum aliquid determinate, v. g. *homo*, ad ſignificandum animal rationale, dubitandum non eſt, quin Spiritus Sanctus ea uſurpaverit in illo ſenſu, quem habent ex hominum inſtituto; alias Scripturæ eſſent exaratæ, non ad docendum, ſed ad decipiendum, quod eſt blaſphemia. Deinde ſi relicto naturali verborum ſenſu, omnia ad tropos & metaphoras transferre liceret, omnia fidei dogmata, & divina præcepta convellerentur; una ſiquidem poſſet eſſe omnium reſponſio, metaphora eſt: v. g. ubi dicitur: *Verbum caro factum eſt*, ſignificatur Deum ab adventu Chriſti ſpecialem curam rerum humanarum gerere, item: *Deus ſpiritus eſt*, id eſt, corpus ſubtile, quemadmodum aer dicitur ſpiritus; item *baptizantes eos*, *&c.* Senſus eſt, ſubjicientes fidei, quæ conſcientias lavat, & ita de ceteris.

Me-

Metaphoras quidem nonnunquam homines intexeſunt in ſuis ſermonibus: ſed præterquamquod raræ ſunt, facile intelliguntur vel ex uſu recepto, vel ex modo loquendi, vel ex antecedentibus & conſequentibus: ſic fert hominum uſus, ut continens nominetur pro contento, homo depictus pro ejus imagine: v. g. dicatur vas effundi: *Hic eſt calix qui pro vobis fundetur*, Luc. 22. hic eſt Cæſar, demonſtrata ejus imagine. Similiter in ironia nullum eſt mendacium, nulluſve decipitur; qui ex modo loquendi, ſtupidiſſimi intelligunt nec ſeriam, nec ſimplicem eſſe orationem. Ex contextu etiam ſermonis figurata locutio percipitur, ut ſi quis deſcribens victorias Alexandri Magni, leonem eum diceret, ea ratione perſpicuum fuit Apoſtolis Chriſtum Dominum figurate loqui, quando ſe dixit vitem veram, Jo: 15. id enim colligebant ex conſequentibus, ubi eoſdem vocat palmites, & Patrem agricolam; ſicut enim ſentiebant ſe non eſſe proprie palmites, ſic facile colligebant Chriſtum non eſſe proprie vitem. Denique ſi nullis indiciis poſſit deprehendi metaphora, qui loquitur, ſolet mentem explicare: ſic Chriſtus Luc. 11. *Attendite a fermento Phariſæorum*, ſubdit, *quod eſt hypocriſis*.

Dixi, niſi repugnet bonis moribus, aut fidei, quia cum impoſſibile ſit Deum aliquid inhoneſti præcipere, vel contradictoria loqui; ubi verba ejus flagitium, aut contradictionem præ ſe ferunt, neceſſe eſt ad ſenſum figuratum recurrere. Majore ſic explicata.

Minor, nempe verba illa: *Hoc eſt corpus meum* in ſenſu naturali, proprio, & obvio nihil continere, quod repugnet bonis moribus, fidei, & aliis Scripturæ textibus, probatur.

1. Certum eſt voces illas: *Hoc eſt corpus meum*, proprie ex hominum inſtituto ſignificare rem ipſam, quam demonſtrant, nempe corpus Chriſti, quemadmodum hæ propoſitiones, hic eſt Petrus, hoc eſt aurum, ſignificant verum hominem in individuo, verum aurum.

2. Nihil cogit aut determinat ad accipiendas prædictas voces in ſenſu metaphorico & improprio.

Non

Non flagitium, aut facinus, ſi in proprio ſenſu intelligantur. Quale enim flagitium, ſi corpus Christi ſacramentaliter, & modo ſpirituali accipiatur cum reverentia & devotione, uti debet ad animæ ſanctificationem? Nonne eſt opus religioſum & laudabile? An dicent adverſarii flagitium aut facinus eſſe, quod Chriſtus Dominus verus Deus & homo, ſupremo cultu dignus exponatur contumeliis: Hæc objectio utcunque toleranda eſſet in homine pagano, aut Sociniano, qui negat myſterium Incarnationis, quo admiſſo, ut admittunt adverſarii, ſequitur Chriſtum verum Deum & hominem incluſum fuiſſe per novem menſes in viſceribus Virginis, faſciis infantillibus ligatum, furentibus Judæis expoſitum, ab eis crudeliter occiſum, tandemque in ſepulcro conditum. *Totum Dei mei penes vos dedecus*, inquit Tertullianus lib. 2. contra Marcionem cap. 27. „ Sacramentum eſt humanæ ſalutis . . . „ illa quidem Deo indigna, homini autem neceſſaria, „ & ita jam Deo digna, quia nihil tam dignum Deo, „ quam hominis ſalus.

Non repugnant fidei, aut aliis Scripturæ textibus. Nullum hactenus Novatores protulere, nec proferent contrarium, in quo Scriptura vel clarius, vel æque clare neget, quod affirmat his propoſitionibus, *Hoc eſt corpus meum, hic eſt ſanguis meus*. Quinimmo, quod S. Matthæus primus retulit, illud ipſum iiſdem verbis omnes alii Evangeliſtæ, & S. Paulus 1. ad Cor. 11. confirmarunt, & quidem variis in regionibus, & diverſis temporibus; nunquam monuerunt fideles ad ſacram menſam accedentes, nomine corporis Chriſti ejus figuram aut virtutem eſſe intelligendam, ſed conſtanter docuerunt, ſpiritualem cibum, qui eis adminiſtrabatur, eſſe corpus Chriſti. Quin exigebatur ab eis illud reſponſum, *Amen*, quæ conſuetudo pluribus ſæculis in Eccleſia permanſit. Quæro jam ab Adverſariis, utrum metaphora poſſit eſſe continua, non ſolum apud eundem Scriptorem ſacrum, ſed apud omnes, quamvis ſcripſerint diverſis temporibus, & variis occaſionibus, quæ ſæpius exigunt, ut mutetur modus loquendi? Quis poſſit cogitare, vel audeat dicere

eere Scriptores ſacros nunquam Euchariſtiam proprie nomine appellaſſe, ſcilicet figuram corporis Chriſti, licet de ea ſæpius ſermonem habuerint, ſed conſtanter uſos verbis metaphoricis? Non auſus eſt ipſe Lutherus, quamvis ſupra teſtatus ſit ſe ardenter id exoptaſſe.

Non ex communi uſu loquendi hominum colligitur ſenſus figuratus, quemadmodum imago v. g. Regis, aut Chriſti Domini in cruce pendentis dicitur Rex, aut Crucifixus, juxta illud S. Auguſtini, *ſigna rerum, quas ſignificant, nomina accipiunt*. Namque panis nec naturaliter nec ex inſtituto hactenus fuerat ſignum, aut imago corporis Chriſti, ut eo demonſtrato poſſet dici, *Hoc eſt corpus meum*. Ut ſtaret ergo adverſariorum interpretatio, Chriſtus debuiſſet prius monere Diſcipulos, ſe daturum panem in ſignum corporis ſui, ut hoc ſigno jam inſtituto, de eo poſſet dicere, hoc eſt corpus meum; ſicut Dominus, præmonitis Judæis c. 12. Exodi, ſanguinem agni fore eis ſignum, quando pertranſiret percutiens primogenitos Ægyptiorum, dixit, *eſt enim phaſe, id eſt tranſitus Domini*.

Non denique ex modo loquendi, nempe ex contextu ſermonis colligitur figurata locutio; quinimmo illa ipſa proprietatem ſenſus determinat. 1. Chriſtus jam jam moriturus. Diſcipulos uti amicos & filios alloquitur. Quis autem magiſter, ſive pater diſcipulis aut filiis ultimum vale dicat, & intima cordis ſui explicet verbis figuratis & metaphoricis? 2. legem ſancit præcipuam, ſine qua vitam æternam non habebunt, teſtamentum condit, in quo expendit amoris ſui divitias ſecundum plenitudinem poteſtatis a Patre acceptæ, *cum dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo*, inquit Joann. Evangeliſta c. 13. *in finem dilexit eos.... ſciens quia omnia dedit ei Pater in manus.... ſurgit a cœna*, &c. Notanda ſunt illa magnifica verba, quæ innuunt Dominum dediſſe Apoſtolis eximium & ſingulare amoris ſui pignus, & ad illud exhibendum opus ei fuiſſe omnipotentia divina. In cujus autem mentem veniet iſta præparare Diſcipulos ad accipiendam meram figuram corporis, ut vult Zuinglius; aut ad ſummam vir-

tutem

tutem quandam ejuſdem corporis, ut fingit Calvinus: cum hujus rei figuras nobiliores habuerint Judæi, nec ad id præſtandum extraordinaria omnipotentia requiratur, ut ſuadet exemplum corporum cæleſtium, quæ naturaliter virtutem ſuam ad terras diffundunt? Quis vero tam imprudens legem ſuam concipit verbis metaphoricis, ut eam ſubditi ad libitum interpretentur, & negligant? Quis pater in teſtamento ſuo, tam figurate & ænigmatice loquitur, ut legatarii decipiantur, & pro prædiis & domibus legatis figuram tantum accipiant? non tam impie Apoſtoli, & eorum ſucceſſores de Legiſlatotem ſapientiſſimo, & de Patre optimo judicarunt, ut patebit ex capite ſequenti.

Objiciunt tamen Novatores levia quædam. Primum; ſæpius in Scripturis verbum ſubſtantivum, *eſt*, ſumitur pro verbo, *ſignificat*, ut Exodi c. 12. *eſt enim phaſe, id eſt, tranſitus Domini*. Joann. 15. *Ego ſum vitis vera*. Matth. 11. de Joanne Baptiſta, ait Dominus, *ipſe eſt Elias;* Ergo & in hac propoſitione, *hoc eſt corpus meum;* ponitur, *eſt*, pro *ſignificat*, quod ipſe Dominus declaravit Joann. 6. ubi ſic Apoſtolos allocutus eſt, *caro non prodeſt quidquam, verba quæ locutus ſum vobis, Spiritus & vita ſunt*. Secundum, Chriſtus expreſſe monuit Apoſtolos, Joann. 12. ſe ſecundum humanitatem non remanſurum in terris, *pauperes*, inquit, *ſemper habetis vobiſcum, me autem non ſemper habebitis*. Tertium, tractans de Sacramento Euchariſtiæ, ſic habet, *hoc facit in meam commemorationem;* commemoratio autem non eſt rei præſentis; ſed abſentis. Quartum, Actuum 3. v. 21. dicitur de Chriſto, *quem oportet cælum recipere uſque in tempora reſtitutionis omnium:* ergo non eſt quærendus in terra; licet enim nobis eodem argumento uti, quo Angelus ad mulieres quærentes corpus Jeſu in ſepulchro, *ſurrexit*, inquit, *non eſt hic*. Si autem corpus Chriſti poſſet eſſe ſimul in diverſis locis, vana fuiſſet Angeli conſequentia, quod cum nefas ſit dicere, ſimili argumento concludimus: Chriſtus in cælum levavit corpus ſuum: ergo non eſt in terra. Quintum, Chriſtus poſt reſurrectionem noluit in terris manibus tangi, ſed ſolum per

fide

fidem in cælo apprehendi, *Noli me tangere*, inquit ad Magdalenam, *nondum enim ad Patrem aſcendi*, Joann. 20. Sextum tres Evangeliſtæ expreſſe nos monent, ne credamus dicentibus Papiſtis, Ecce illic eſt Chriſtus, in domibus, in penetralibus, Matth. 24. Marci 14. & Lucæ 21. Septimum, ne Apoſtoli ad literam acciperent, quod Chriſtus dixerat: *hic eſt ſanguis meus*, ſubdit: *non bibam amodo de hoc genimine vitis, uſque in diem illum, cum illud bibam vobiſcum novum in regno Patris mei*, Matth. 26.

Calix ergo eſt genimen vitis, nec poſt tam clara verba aliud Apoſtoli cogitare potuerunt. Præterea quod Dominus eis bibendum dedit, illud ipſum erat, quod ipſe poſt Reſurrectionem quam vocat regnum Dei, bibiturus erat novum, id eſt novo modo; qui jam non ex infirmitate, & ad reparandas corporis vires: atqui poſt Reſurrectionem non bibit ſuum proprium ſanguinem, ſed merum vinum, cum Euchariſtiam non celebraverit: Ergo non dedit Apoſtolis, niſi vinum bibendum. Hi fuerunt vani prætextus ſcindendi Eccleſiam & avellendi populos a ſuis Paſtoribus.

Reſpondeo ſigillatim.

Ad primum, fallacia eſt craſſiſſima & ridicula, qualem videre eſt in hoc ſyllogiſmo ſimiliter vitioſo: multa animalia ſunt aſini: atqui Petrus eſt animal: Ergo Petrus eſt aſinus. Ideo enim peccat ille ſyllogiſmus, quia præmiſſæ ſunt particulares, ex quibus nihil poteſt concludi. Porro tales ſunt propoſitiones hujus ſyllogiſmi Zuingliani: multæ ſunt Scripturæ propoſitiones, in quibus, *eſt*, ponitur pro, *ſignificat*, qualis eſt iſta, *phaſe eſt tranſitus Domini*; atqui verba illa, *hoc eſt corpus meum*, ſunt Scripturæ propoſitio: Ergo in illis, *eſt* ponitur pro, *ſignificat*: Hæc ratiocinii fallacia Zuinglium perſuaſit, ut ſupra teſtatus eſt, commovitque ad horrenda ſacrilegia patranda, ſeditiones excitandas, ex quibus innumeræ cædes ſunt ſecutæ. Quod vero addunt in confirmationem præclari illius ratiocinii, *caro non poteſt quidquam*, capite præcedenti expoſuit Sanctus Auguſtinus.

Ad ſecundum, non dixit Chriſtus ſe omni modo ab-

abfuturum: futurus enim erat præſens, ſaltem præſentia majeſtatis, juxta illud Matth. 28. *ecce ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi*; itaque modo quodam, ſcilicet viſibili, me ſemper non habebitis, ut hæc pietatis officia mihi exhibere poſſitis. Quæro enim ab adverſariis, annon vera eſſet adhuc illa Chriſti propoſitio, me ſemper non habebitis, in hypotheſi, quod poſt Reſurrectionem in cælum non aſcendiſſet, ſed in terris jam immortalis, & ut plurimum inviſibilis remanſiſſet? Propter hunc novum exiſtendi modum, quem habuit a mortuis ſuſcitatus, ſic affatus eſt Apoſtolos Luc. 24. *hæc locutus ſum vobis, cum eſſem vobiſcum*, quam jam ipſum non haberent.

Inſtabis, Sanctus Auguſtinus in hunc locum ſic ſcribit, „ Secundum (*carnem*) . . . . aſcendit in cælum: & non eſt hic: ibi . . . ſedet ad dexteram Patris . . . & hic eſt, non enim receſſit præſentia majeſtatis . . . Habuit . . . illum Eccleſia ſecundum præſentiam carnis paucis diebus: modo fide tenet, oculis non videt. „ Ergo, inquit Aubertinus, Sanctus Auguſtinus non agnovit præſentiam carnis realem in Sacramento, etiam inviſibilem, alias ſicut confitetur inviſibilem majeſtatis præſentiam, & humanitatis inviſibilem præſentiam non diffiteretur.

Nego conſeq. Nunquid enim Paſtoris Eccleſiæ Romanæ negant Chriſti præſentiam realem in Sacramento, quia in Catecheſibus quotidie docent Chriſtum per aſcenſionem a nobis receſſiſſe ſecundum præſentiam corporalem, nobiſcum vero permanere ſecundum divinitatem? Hæc & ſimilia dicuntur, quia divinitas hic adeſt ſuo connaturali modo ubique operans, preces noſtras audiens, interius nos admonens, & multifariam gubernans; ſicque homines præſertim juſti fruuntur ejus præſentia; quod de humanitate Chriſti dici nequit; licet enim in Sacramento realiter exiſtat, tamen nobiſcum non verſatur, oculis eam non videt Eccleſia, ſed tantum fide tenet, præſentiam ejus non experimur, non eam alloquimur, non reſpondet, non

non ſenſibiliter operatur, ſed Deus meritò illius multa nobis beneficia præſtat.

Ad tertium, diſtinguo: commemoratio non eſt rei præſentis, tum menti, tum ſenſibus, Concedo: præſentis tantum menti, Nego. Nam licet Deus ſic ubique præſens, attamen juſti memores illius eſſe dicuntur, *memor fuit Domini in toto corde ſuo*, cap. 1. Tobiæ. Et cap. 14. verſ. 8. *ut ſint memores Dei, & benedicunt eum omni tempore.*

Ad quartum, credit Eccleſia Romana non eſſe impoſſibile apud Deum omne verbum; verbum autem Dei eſt, *aſcendo ad Patrem meum*, item *hoc eſt corpus meum*: utrumque credunt Catholici: Valeant ergo Novatores, qui, ut excuſent præſumptam a ſe Eccleſiæ reformationem, magna cum ambitione profitentur ſe ſcripturam ſequi verbo ad verbum, cum eam temere rejiciant, & ejus loco propriæ mentis fœtum, tamquam fidei argumentum ſubſtituant. Scriptum eſt, inquiunt, *oportet eum cælum recipere.* Hoc credunt omnes, nulla hic controverſia. Sed & ſcriptum eſt, *hoc eſt corpus meum*; illud ergo nobiſcum credite. Abſit, reponunt illi, hæc propoſitio ad literam credibilis non eſt. Quid ita? quia impoſſibile eſt idem corpus eſſe ſimul in diverſis locis, & ex eo quod ſcriptum ſit, *oportet eum cælum recipere*, recte colligimus eum non eſſe ſubſtantialiter in Euchariſtia. Hæc eſt fides veſtra: Ergo fides veſtra verbo Dei non nititur, ſed verbo hominum; Deus enim non dixit, ſed vos ipſi dicitis. Chriſtus non eſt ſubſtantialiter præſens in Euchariſtia. Ubi magnifica illa verba Apoſtoli noſtri ſupra relata? *meminerimus*, ajebat ſupra Calvinus lib. 4. Inſtit. c. 32. §. 10. „ quantum ſupra ſenſus omnes noſtros emineat „ Spiritus ſancti virtus, & quam ſtudium ſit ejus im„ menſitatem modo noſtro velle metiri. Quod ergo „ mens noſtra non comprehendit, concipiat fides. „ Jam ad ingenii noſtri anguſtias totum redigitis, ut negetis Deum poſſe, quod vobis impoſſibile videtur. Probanda eſt ergo Socinianorum interpretandi ratio, quibus figuratæ & metaphoricæ ſunt hæ propoſitiones: *Verbum caro factum eſt*, *Ego & Pater unum ſumus*,

mus; quia impoſſibile eſt tres perſonas realiter diſtinctas, eſſe unum realiter & idem in natura.

At, inquiunt Calviniſtæ, non nos, ſed S. Auguſtinus docet & inculcat impoſſibile unum corpus eſſe ſimul in cælo & in terra; *ſurſum eſt Dominus*, inquit, tract. 30. in Joann. *ſed etiam hic eſt veritas Dominus: Corpus enim Domini, in quo etiam reſurrexit, uno loco eſſe oportet; veritas autem ejus ubique diffuſa eſt*. Lib. 2. contra Fauſtum cap. 11. probat Chriſtum ſecundum præſentiam corporalem ſimul & in Sole & in Luna, & in Cruce eſſe non potuiſſet. Et libro contra epiſt. Manich. c. 16. ſic ſcribit: *Nec omnino poteſt eſſe aliquod corpus, ſive cæleſte, ſive terreſtre, quod non minus ſit in parte, quam in toto ... ſed aliud hic & aliud ibi, per quælibet ſpatia locorum diſtantia diſtenditur ... tolle ſpatia locorum corporibus, & nuſquam erunt, & quia nuſquam erunt, nec erunt*.

R. 1. Fides noſtra non nititur auctoritate S. Auguſtini, ſed verbo Dei, nec ullius eſt ponderis auctoritas cujuſquam hominis, ſi ſit contraria ſacræ Scripturæ. Abſit antem, ut tam infauſta de tanto Doctore maxime hic ſuſpicemur, cum tam clare de præſentia reali ſcripſerit. Conſule, quæ ex ejus operibus exſcripſimus capite præcedenti. Reſtat ergo, ut ſecundum regulam ab ipſo traditam, obſcurius dicta per clariora explicentur, ne contradictoria ſcripſiſſe videatur; itaque

R. 2. Diſtinguendo, Corpus Domini in uno loco eſſe oportet, naturaliter, Conc Quo ſenſu intelligendus eſt Angelus ad mulieres, *ſurrexit, non eſt hic*, in hypotheſi tamen, quod ratiocinetur, ut ſupponunt Adverſarii; nam ſimpliciter myſterium exponit, non eſt hic jacens in ſepulchro mortuus, ſed ſurrexit: in uno loco eſſe oportet ſupernaturaliter, Nego. Et quidem ad mentem ſancti Doctoris; nam citato tract. 3. in Joann. oſtendit hoc eſſe diſcrimen inter veritatem, & corpus, quod veritas, quæ Dominus eſt, exigat ubique diffundi; corpus vero non item. Similiter lib. 20. contra Fauſtum, confutat Manichæorum deliria; docebant enim illi Jeſum eſſe ligatum in Sole,

Luna, arboribus, & aliis corporibus, probatque modum illum exiſtendi in pluribus locis, eſſe contra naturam corporum, utrum autem id ſupernaturaliter fieri poſſit, non expendit. Poteſt tamen colligi ex ejus verbis Deo non eſſe impoſſibile; nam de ſpiritu ſubdit ipſum in cruce pati non potuiſſe, cum tamen in ejus ſententia ſpiritus reproborum per ignem materialem ſupernaturali virtute torqueantur. Ex quibus liquet Sanctum Doctorem loqui de rebus ſecundum ordinem naturalem ſpectatis; maxime cum cap. 17. lib. de Cura pro mortuis, dubitet, num ſpiritus cujuſdam Monachi, qui manens in ſuo Monaſterio, apparuit in ſomniis alteri longe poſito, in duobus locis ſimul extiterit. Simile dubium proponit de anima Martyris, quæ in diverſis locis miracula operatur, num ſcilicet, ibi adſit realiter præſens; nulla eſſet quæſtio, ſi hoc crederet etiam divinitus impoſſibile.

Confirmatur hæc reſponſio, tum ex Scriptura 1. Cor. 15. Chriſtus in cælo exiſtens viſus eſt S. Paulo: *Noviſſime autem omnium*, inquit, *tanquam abortivo viſus eſt & mihi.* Et cap. 9. *Non ſum Apoſtolus? nonne Chriſtum Jeſum Dominum noſtrum vidi?* Porro hæc viſio non fuit in imagine ſolum, aut per phantaſma, cum per eam probet veritatem reſurrectionis. Tum ex Patribus capite ſequenti laudandis, qui de Euchariſtia tractantes, agnoſcunt inſigne miraculum, & opus ſingulare omnipotentiæ divinæ, quod Chriſtus eodem tempore ſit in cælo & in terra.

Dices: Contradictoria ſunt abſolute impoſſibilia; nec poſſunt eſſe objectum omnipotentiæ divinæ: atqui contradictorium eſt idem corpus eſſe ſimul in diverſis locis, quia eſſet a ſeipſo diviſum, & non eſſet, idem acciperet eſſe, & non acciperet. Illa enim ſunt diviſa, inter quæ medium exiſtit, medium autem exiſteret inter corpus Chriſti exiſtens in cælo, & corpus Chriſti exiſtens in Euchariſtia, & tamen ſupponitur unum & idem corpus. Item corpus Chriſti produceretur per verba conſecrationis: ergo tranſiret a non eſſe ad eſſe; productio enim eſt tranſitus a non eſſe ad eſſe, ſicque eſſe acciperet, quod ſupponitur jam habere.

bere. Similiter contradictionem involvit corpus Christi eſſe ſine quantitate & extenſione; corpus enim humanum, niſi organicum ſit, jam non eſt corpus, ſed maſſa informis; organicum autem eſſe non poteſt ſine aliqua extenſione: Ergo.

Reſp. diſting. maj. Quæ vere contradictoria ſunt, Concedo: quæ talia apparent propter tenuitatem humanæ rationis, quæ non poteſt objecti ſupernaturalia attingere, Nego maj. Similiter diſt. min. & nego conſeq. Enimvero quæ oculorum aciem fugiunt, tanquam caligine circumfuſa cernuntur, ſed errorem ſenſus corrigit ratio; ſic quæ humani ingenii acumen ſuperant, ea ſtatim repugnare videntur; at fides verbo Dei innixa, intellectum roborat, erigitque ad credendum non eſſe impoſſibile Deo omne verbum; alioquin quomodo ipſi Novatores myſteria SS. Trinitatis & Incarnationis vindicarent contra inanes impoſſibilitatis cauſſas, quas Sociniani objiciunt.

Ceterum Philoſophorum Scholæ multis oſtendunt contradictorium non eſſe, 1. rem eandem exiſtere abſque ſui diviſione in diverſis locis; namque anima rationalis exiſtit tota in toto corpore, & in qualibet parte corporis, nec cenſetur diviſa, licet medium intercedat inter caput, in quo eſt tota, & pedes, in quibus etiam tota exiſtit. Deinde ſi pes aut caput præſcinderetur, quidni Deus per omnipotentiam ſuam conſervare animam tum in parte præciſa, tum in reliquo corpore? An Deus a ſeipſo divideretur in hypotheſi, quod crearet alium mundum, in quo præſens adeſſet ſicut in iſto? Diviſio enim eſt inter partes realiter diſtinctas. Cum autem hic ſupponatur eadem ſubſtantia in diverſis locis, non ipſa, ſed loca dividuntur. 2. Si ſecundum fidei noſtræ articulum idem corpus poteſt reproduci diverſis temporibus, nempe dum reſurget immortale; quidni & in diverſis locis? Nonne in conſervatione, quæ eſt ejuſdem rei jam exiſtentis continuata productio, intelligitur quædam reproductio? Cum primum res producitur, tranſit a non eſſe ſimpliciter ad eſſe ſimpliciter; cum vero ſecundum tranſit a non eſſe ſecundum quid,

ad eſſe ſecundum quid; hoc eſt, accipit novum eſſendi modum, v. g. in hoc loco, hoc tempore, quem ante non habebat. 3. Philoſophi etiam ſecundum ſuas diverſas opiniones circa quantitatem, & alia accidentia, explicant quomodo corpus organicum poſſit divinitus reddi indiviſibile, qui eſſentiam quantitatis reponunt in impenetrabili radicali, ſeu in exigentia, ut partes ſeſe expellant ab eodem loco, efficianteque materiam actu extenſam; docent corpus in punctum redactum remanere organicum, retinereque ſuam quantitatem, qua partes ordinatæ ſunt reſpectu ſui, non reſpectu loci. Item, ſecundum eos, eſſentia accidentis conſiſtit in exigentia ad inhærendum & informandum ſubjectum; unde illa exigentia ne divinitus quidem poteſt ſeparari ab accidente; ſed actu inhærere, aut informare, eſt effectus tantum ſecundarius, ſine quo Deus poteſt conſervare accidens.

Philoſophi vero moderni, qui contendunt, nec extenſionem externam, nec alia accidentia realiter diſtingui a materia, dicunt 1. corpus Chriſti in Euchariſtia non eſſe ſine aliqua extenſione, quæ tamen ita eſt exigua & parva, ut ipſum corpus nec dividi, nec frangi poſſit, cum dividuntur aut franguntur ſpecies, ratione quarum figurate dicitur corpus Chriſti frangi, aut dividi. An vero difficilius eſt Deo corpus humanum ita dirigere, quam camelum per foramen acus tranſmittere, Matth. 10. v. 26. 2. Fracta hoſtia corpus Chriſti ſub qualibet parte ſpecierum exiſtere, ut expreſſe definit Concilium Trid. ſeſſ. 13. can. 3. quemadmodum fracto ſpeculo imago, quæ una ante repræſentabatur, jam multiplex apparet, ſed utrum ante ſeparationem ſit totum in qualibet parte hoſtiæ, Concilium non explicat. 3. in Euchariſtia remanere quidem ſpecies, ſeu apparentiam panis & vini, ut docent Tridentini Patres cit. ſeſſ. 13. quantitatem vero, & alia accidentia minime, utpote quæ non diſtinguantur a ſubſtantia panis & vini, quæ non ſupereſt. Quid autem ſint illæ ſpecies, ſive illa apparentia, nec attingunt laudati Patres, nec eodem modo explicant illi Philoſophi; ſed in eo conveniunt omnes myſterium Euchariſtiæ manifeſtam non inclu-

cludere contradictionem. Unum hic monemus circa tam varios Philoſophorum opinandi modos in hac materia, ſcilicet omnem opinionem a Scholis Philoſophicis eſſe eliminandam, niſi conciliari poſſit cum doctrina Eccleſiæ; quod enim veritati repugnat, illud eſt neceſſario falſum. Immo Chriſtianus Philoſophus illam ſententiam præferet, quæ ad ornatum Sanctuarii ſubſerviat, & myſteria Religionis noſtræ felicius explicet.

Ad quintum; cum locus ille ſatis ſit obſcurus, diverſimode exponitur: alii, ut S. Auguſtinus & S. Thomas, exiſtimant hæc verba, *noli me tangere*, eſſe Chriſti increpantis Magdalenam ob fidei defectum, quaſi dixerit, nolo me tangas, cum me Patre minorem credas, necdum in mente tua ad æqualitatem Patris aſcenderim: alii magis ad litteram, ut videtur, ſic explicant: noli hic immorari, ſed vade ad Diſcipulos & nuntia quæ vidiſti, poteris poſtea me tangere & videre, non enim ſtatim aſcendo ad Patrem. Sed inaudita eſt, & manifeſte contraria verbo Dei Calviniſtarum interpretatio, nam Chriſtus ipſe dixit Apoſtolis omnibus, *Videte & palpate*, Luc. 24. & ſpeciatim S. Thomæ, *infer digitum tuum huc*, Joann. 20.

Ad ſextum, hic ſubit mirari, qua audacia Calviniſtæ ſacris Scripturis abutantur; tam clare enim Chriſtus loquitur de Pſeudo-prophetis, qui ſurgent noviſſimis diebus, ut verba ejus nullatenus ad Euchariſtiam detorqueri poſſint: *Surgent*, inquit Matth. 24. *Pſeudo-Chriſti & Pſeudo-Prophetæ, & dabunt ſigna magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur, ſi fieri poteſt, etiam electi. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis, ecce in deſerto eſt, nolite exire: ecce in penetralibus, nolite credere, &c.* Quid inde contra Euchariſtiam concludi poteſt?

Ad ſeptimum, 1. certum eſt Chriſtum non conſecraſſe totum vinum in menſa appoſitum, ſed partem ejus. Dubium autem eſt, utrum verba ejus, *non bibam de hoc genimine vitis*, cadant in calicem Euchariſticum, an in communem. Poſterius videtur colligi ex S. Luca c. 22. Nam refert illa verba quaſi dicta fuerint

in cœna communi, & antequam inſtituta eſſet Cœna Euchariſtica. Sed prius Adverſariis concedamus, hæc dixerit Chriſtus de calice Euchariſtico: Reſpondemus 2. Calix Euchariſticus dicitur vinum, ſeu genimen vitis, vel quia eſt ex vino in ſanguinem Chriſti converſo, quo ſenſu dicitur Matth. 11. *cæci vident, ſurdi audiunt;* vel quia habet ſpeciem vini: vel denique quia eſt verus potus fidelium. Hoc ſenſu Eccleſia Romana etiamnunc in Officio publico, & Paſtores in Pulpitis vocant Euchariſtiam panem, vinum germinans virgines: *Ecce panis Angelorum, factus cibus viatorum, vere panis filiorum. Panis Angelicus fit panis hominum.* Adde hæc verba, *non bibam, &c.* ſecundum alios Interpretes eſſe referenda ad regnum cælorum, in quo electi recumbent cum Abraham, Iſaac, & Jacob, Matth. 8. Hunc ſenſum inſinuant verba Sancti Lucæ, cap. 22. *donec impleatur in regno Dei, donec regnum Dei veniat;* ſicque ſpiritualiter intelligendum, *non bibam ex hoc genimine vitis;* nam in regno cælorum nec Chriſtus, nec electi proprie bibunt.

C A P U T XII.

Utrum præſentia realis habeatur ex Traditione?

AUbertinus & Blondellus fatentur præſentiæ realis dogma a ſeptimo ſæculo invaluiſſe, illiuſque prima fundamenta jeciſſe Anaſtaſium Sinaitam circa annum 636. Iis audacior Claudius, non ita pridem pſeudo miniſter, contendit hujuſce opinionis primum auctorem fuiſſe Paſchaſium Radbertum Corbejenſis Monaſterii Abbatem, in libello, quem circa annum 831. edidit de corpore & ſanguine Domini, aitque zizania erroris, ut ipſi videtur, ita excreviſſe dormientibus Paſtoribus decimi ſæculi, quo tenebræ peccati & ignorantiæ univerſam Eccleſiæ faciem occuparunt, ut Berengarius, qui Spiritus Sancti impulſu agrum Domini

pur-

purgandum ſuſcepit, tanquam Novator & Hæreticus fuerit proſcriptus. Sed contra

R. Eccleſia univerſalis ſemper, & ubique præſentiam realem credidit & docuit, nullumque e myſteriis noſtris iſto clarius educit in Traditione.

Probatur ex ſanctis Patribus.

S. Ignatius, qui ſenex Martyr Romæ occubuit anno 108. ſic ſcribit epiſt. ad Smyrnæos: *Hæretici ab Euchariſtia & oratione abſtinent; eo quod non confiteantur Euchariſtiam carnem eſſe Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, quæ pro peccatis noſtris paſſa eſt:* Hæc autem epiſtola eſt ex legitimis & genuinis: ergo tempore ſancti Ignatii Eccleſia credebat Euchariſtiam eſſe veram carnem.

S. Juſtinus, Apologia 2. quam ſcripſit circa annum 150. hæc habet: *Quemadmodum per verbum Dei homo factus Jeſus Chriſtus, Salvator noſter, & carnem & ſanguinem, ſalutis noſtræ cauſſa habuit; ita etiam eam, in qua per preces verbi ejus ab ipſo profecti gratiæ ſunt acta . . . alimoniam incarnati illius Jeſus carnem & ſanguinem eſſe edocti ſumus.* Hic non poteſt recurrere Claudii diſtinctio carnis & ſanguinis in figura, aut in virtute; nam ex ſancto Martyre eo modo per verba conſecrationis Euchariſtia fit caro & ſanguis Chriſti, quo modo per Incarnationem Verbi Jeſus Chriſtus habuit carnem & ſanguinem.

S. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus & Martyr, Diſcipulus ſancti Polycarpi, qui fuit auditor S. Joannis Evangeliſtæ, ſcripſit circa ann. 180. lib. 4. cap. 32. *Panem, in quo gratiæ actæ ſunt, corpus eſſe Domini, & calicem ſanguinis ejus.* Et cap. 44. *Quemadmodum*, inquit *qui eſt de terra panis, percipiens invocationem Dei, jam non communis panis eſt, ſed Euchariſtia, eſt duabus rebus conſtans, terrena, & cæleſti; ſic & corpora noſtra percipientia Euchariſtiam, jam non ſunt corruptibilia, ſpem reſurrectionis habentia.* Et paullo poſt de pane & vino, *quæ percipientia verbum Dei, Euchariſtia fiunt, quod eſt corpus & ſanguis Chriſti.*

Tertullianus, qui floruit ſecundo & tertio ſæculo, ſic habet libro de reſurrectione carnis c. 8. *Caro ablui-*

tur ut anima emaculetur: caro ungitur, ut anima conſecretur . . . Caro corpore & ſanguine Chriſti veſcitur, ut & anima de Deo ſaginetur. Ubi notandum 1. carnem veſci corpore Chriſti: Ergo non ſolum fide & ſpiritualiter accipitur corpus Chriſti, ſed etiam ore & materialiter. 2. Eodem modo caro veſcitur corpore Chriſti, quo abluitur & ungitur: atqui non abluitur nec ungitur in figura: ergo neque in figura veſcitur. Et lib. 4. contra Marcionem cap. 40. probans Deum eſſe auctorem veteris Teſtamenti ſicut & novi, ex eo quod in poſteriori adimpleverit figuras prioris, hæc verba Jeremiæ figurata, *mittamus lignum in panem ejus*, oſtendit fuiſſe impleta, dum Chriſtus Dominus panem fecit corpus ſuum, additque, quod in verbis Jeremiæ figura non fuiſſet, ſi veritas non eſſet ſubſecuta: ergo in mente Tertulliani, Chriſtus Dominus non figuram, ſed veritatem corporis ſui dedit, verba illius ſunt: *Acceptum panem & diſtributum diſcipulis, corpus ſuum illum fecit, hoc eſt corpus meum, dicendo, id eſt, figura corporis mei. Figura autem non fuiſſet, niſi veritatis eſſet corpus*. Ubi Tertullianus nomen, *figura*, non ad corpus, ſed ad panem refert, per figuram, quam hyperbaton vocant, quæque ſatis frequens eſt apud illum auctorem; namque cap. 19. libro contra Praxeam habet, *Chriſtus mortuus eſt, ideſt, unctus*, Et lib. 4. contra Marcionem cap. 11. *aperiam in parabolam aurem meam, ideſt, in ſimilitudinem*; quod autem Tertullianus utatur hyperbaton in allato textu, referatque nomen, *figura*, ad panem, evidens eſt, tum ex ejus inſtituto, tum ex verbo, *fuiſſet*, quod deſignat rem longe ante præteritam, nempe in veteri lege, in qua panis figura corporis Chriſti non fuiſſet, niſi poſt Chriſti verba, corporis ejus veritas nunc eſſet; ubi *fuiſſet*, & *eſſet*, denotant diverſa tempora: at vero idem tempus ſpectarent, ſi nomen illud, *figura*, in propoſitione referretur ad nomen immediate præcedens, nempe ad *corpus*. S. Cyprianus Epiſcopus Carthaginenſis, & Martyr an. 258. tract. de lapſis, & epiſt. 63. diſerte agnoſcit in Euchariſtia corpus & ſanguinem Chriſti Domini.

S. Cy-

S. Cyrillus creatus Epiſcopus Jeroſolymitanus anno 356. ſic myſterium explicat recens baptizatis catech. 4. *Cum ipſe de pane pronuntiaverit, ac dixerit; hoc eſt corpus meum, quis audebit deinceps ambigere? Et cum idem tam aſſeveranter dixerit: hic eſt ſanguis meus; quis unquam dubitaverit, ut dicat non eſſe ejus ſanguinem?* Et allato exemplo aquæ in vinum converſæ in urbe Cana, ſubdit: *Cum omni certitudine ea tanquam corpus ipſius & ſanguinem ſumamus .... etiamſi guſtus panem eſſe ſentiat ..... tametſi ſenſui guſtus vinum eſſe videatur ... cave autem, ne quid inde excidat tibi; quod enim amittes, hoc tanquam ex proprio membro amiſeris.* Hic deficiunt omnes diſtinctiones Aubertini & Claudii; nec enim Concilium Tridentinum & Catechiſmi noſtri clarius loquuntur. Sanctum Hilarium ejuſdem ætatis teſtem produximus cap. 10. omni exceptione majorem.

Sanctus Gregorius Nyſſenus, qui floruit circa finem quarti ſæculi, ſic loquitur oratione catechetica capit. 37. *Recte Dei verbo ſanctificatum panem in corpus Dei Verbi traſmutari credo*, & addit; quæ excludunt omnes Novatorum cavillationes, 1. Corpus Chriſti in noſtrum corpus ingredi: ergo non per ſolam fidem ſumitur. 2. Quemadmodum panis, quem Dominus in cibum ſumebat, tranſmutabatur in ſubſtantiam ejus, efficiebaturque corpus Verbi, ſic per verbum conſecrationis panem convertit in corpus Dei Verbi.

Sanctus Ambroſius, qui obiit anno 396. libro de initiandis capite 9. ſic confirmat mutantem circa Chriſti realem præſentiam in Euchariſtia: *Forte dicas, aliud video, quomodo tu mihi aſſeris, quod Chriſti corpus accipiam? quamvis utimur exemplis, ut probemus non hoc eſſe, quod natura firmavit, ſed quod benedictio conſecravit?* Et allato exemplo virgæ Moſis in Serpentem mutatæ, ſubdit, *Non valebit Chriſti ſermo, ut ſpecies mutet elementorum? ſermo Chriſti, qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non etiam poteſt ea quæ ſunt, in id mutare, quod*

non erant? non minus eſt novas rebus dare, quam mutare, naturas. Præter naturæ ordinem Virgo generavit, & hoc quod efficimus, corpus ex Virgine eſt. Eadem probet libr. 4. de Sacramentis, ſi tamen opus illius ſit.

S. Chryſoſtomus, qui fato functus eſt quinto ineunte ſæculo, ſic ait homil. 88. in Matth. *Quoniam ipſe dixit, hoc eſt corpus meum, nulla teneamur ambiguitate, ſed oculis intellectus id perſpiciamus.* Homil. 83. *Quis Paſtor unquam propriis membris oves nutrivit? Et quid dico Paſtores? multæ matres ſæpe aliis nutricibus infantes dederunt; ipſe vero non ita; ſed ipſe nos ſanguine proprio nutrivit.* Et homil. 46. in Joann. *Non modo ſecundum caritatem, ſed etiam ipſa re unum corpus cum Chriſto efficimur . . . . . id quippe fit per cibum, quem largitus eſt . . . . ardenter amantium hoc eſt. Hoc Job ſignificat de ſervis, qui ſuum amorem præſeferentes dicebant, quis det de carnibus ejus, ut ſaturemur? . . . Elias Melotem diſcipulis reliquit: Filius autem Dei aſcendens ſuam nobis carnem dimiſit: ſed Elias quidem exutus, Chriſtus autem & nobis reliquit, & ipſam habens aſcendit. Illud enim corpus, Juda, quod triginta denariis vendidiſti: id quo eſt in calice, eſt id quod fluxit ex latere, & illius ſumus participes. Quid eſt hoc horribilius? quid autem amabilius? Sicut enim corpus illud utitur Chriſto, ita & nos ipſi Chriſto per panem illum utimur.* An Catholici poſſint nunc clarioribus verbis myſterium explicare? At, inquiunt Novatores, S. Chryſoſtomus deſiderantibus Chriſtum videre, reſpondet, ipſum in paupere vides, ipſum tangis. Quid tum? idipſum hodie dicuntur Concionatores noſtri, quia nimirum pauperes ſunt membra corporis myſtici; & ſibi datum computat Chriſtus, quod pauperi dederimus; an propterea negant corpus Chriſti phyſicum exiſtens in cælo, & in Euchariſtia?

S. Auguſtini teſtimonium ſupra cap. 10. retulimus: obiit autem S. Doctor anno 430.

S. Cyrillus Alexandrinus, qui præfuit Concilio Ephe-

Epheſino generali anno 431. ſic habet lib. 10. in Joann. *Non negamus recta nos fide caritateque ſincera Chriſto ſpiritualiter conjungi; ſed nullum nobis communicationis rationem ſecundum carnem cum illo eſſe, id profecto pernegamus. An fortaſſis putat ignotam nobis myſticæ benedictionis virtutem eſſe quæ corporaliter quoque facit communicatione carnis Chriſti, Chriſtum in nobis habitare? . . . . . . Unde conſiderandum eſt non habitudine tantum, quæ per caritatem intelligitur, Chriſtum in nobis eſſe, ſed & per participationem naturalem.*

Quid ad hæc Novatores? Cyrillus, inquiunt lib. 6. in Joann. ſcribit Chriſtum ſubduxiſſe præſentiam humanitatis, non divinitatis. Alibi etiam negat Euchariſtiam eſſe antropophagiam.

Reſpondeo. Vel ex tali objectione colligas quam fruſtra, & quam mala fide Catholicis opponant textus ſanctorum Patrum. Namque 1. libri ſextus, ſeptimus, & octavus non eſt opus S. Cyrilli, ſed Clictovæi Doctoris Pariſienſis, qui decimo ſexto ſæculo fuit ſtrenuus defenſor præſentiæ realis contra Sacramentarios. Ergo quæ leguntur apud Antiquos, minus accurate expreſſa, non nocent præſentiæ reali; cum Catholici Doctores nonnunquam eodem modo hodie mentem ſuam explicent. 2. Sanctus Cyrillus ſcribit contra Neſtorium carnem, quam in Sacramento percipimus, non eſſe carnem puri hominis, ut volebat ille hæreſiarcha, ſed carnem filii Dei. Solutio patet ex Epiſtola Synodica cap. 10. ſupra laudata, ad aſſerendum præſentiam realem quinto ſæculo fuiſſe in univerſali Eccleſia creditam; hanc enim Epiſtolam in Concil. Epheſino generali fuiſſe probatam citato cap. oſtendimus.

Confirmatur: Neſtoriani, qui in Concilio Epheſino ab Eccleſia ſeparati ſunt, hactenus permanent in fide præſentiæ realis, ſicut & Eutychiani etiam præciſi in Concilio Calcedonenſi anno 450. ut conſtat ex teſtimoniis authenticis contra Claudium prolatis in eximio opere de perennitate fidei circa Euchariſtiam. Certe hanc doctrinam non hauſerunt a Catholicis, ex quo ab eis receſſere. Reſtat ergo dicendum ipſos

retinuiſſe hanc fidem, quam ab Eccleſia ante ſuam hæreſim acceperant.

Sanctus Leo, qui per ſuos Legatos præfuit Concilio Chalcedonenſi anno 450. ſic loquitur Serm. 6. de jejunio ſeptimi menſis: *Sic ſacræ menſæ communicare debetis, ut nihil prorſus de veritate corporis & ſanguinis Domini ambigatis; hoc enim ore ſumitur, quod corde creditur, & fruſtra ab illis, Amen, reſpondetur, a quibus contra id, quod accipimus, diſputatur.* Et Epiſtol. 23. ad Clerum Conſtant. *In Eccleſia Dei*, inquit, *in omnium ore tam conſonum eſt, ut nec ab infantium linguis veritas corporis & ſanguinis Chriſti inter communionis Sacramenta taceatur, credimus veram carnem.*

S. Gregorius Magnus, qui Eccleſiam rexit ſexto & ſeptimo ſæculo, ejuſdem fidei teſtis eſt hom. 22. in Evang. *Quid ſit*, inquit, *ſanguis Agni, non jam audiendo, ſed bibendo didiciſtis, qui ſanguis ſuper utrumque poſtem ponitur, quomodo non ſolum ore corporis, ſed etiam ore cordis hauritur. Quid enim prodeſt corpus & ſanguinem illius ore percipere, & ei perverſis moribus contraire?* Annon Lectori hæc videntur extracta ex Catechiſmis noſtris?

Anaſtaſius Sinaita, qui floruit circa annum 635. in Odigo, ideſt, vitæ duce, ſic reſpondentem Gajanitam, ſive Eutychianum inducit cap. 23. *Abſit, ut dicamus ſacram Communionem eſſe tantum figuram corporis Chriſti, aut nudum panem, ſed ipſum corpus & ſanguinem Chriſti filii Dei incarnati, & ex ſacratiſſima Deipara, & ſemper Virgine Maria nati vere accipimus.* Orthodoxus reponit, *ſic credimus & confitemur . . . Non enim dixit, hoc eſt figura, ſeu quid vices gerens corporis & ſanguinis mei.* Hic exploditur illa virtus a Calvino efficta; eſt enim quid gerens vices corporis Chriſti. Hoc fatetur Aubertinus contendens hoc ſæculo fidem Eccleſiæ fuiſſe immutatam. Sed vanam prorſus præſumptionem demonſtrant Patres ſupra laudati, qui verbis non minus claris, quam Anaſtaſius, præſentiam realem confitentur.

Objiciunt tamen 1. Origenem, qui in c. 15. Matth. ſic

ſic ſcribit: „ Quod ingreditur in os, non ſanctificat „ hominem, etiamſi a ſimplicioribus credatur, ſcili- „ cet is, qui vocatur panis Domini, non ſuapte na- „ tura ſanctificat ... juxta id, quod materiale habet, „ in ventrem abit; nec materia panis, ſed qui ſuper „ illum dictus eſt ſermo, prodeſt „. Ergo ex Origene Euchariſtia non per ſe ſanctificat, ſed per ſolam fidem. 2. S. Aug. ep. 205. alias 146. ad Conſentium, vult corpus Chriſti in cælo non habere ſanguinem. Quomodo ergo nunc in Euchariſtia ſumeretur ejus ſanguis, niſi in figura, & virtute? 3. Facundus Hermianenſis in opere, quod 6. ſæculo ſcripſit pro defenſione trium Capitulorum, quæ damnata ſunt in Concil. Gen. V. hæc habet: „ Poteſt Sacramentum adoptionis „ (*nempe Baptiſmus*) adoptio nuncupari, ſicut Sacra- „ mentum corporis & ſanguinis ejus, quod eſt in pane „ & poculo conſecrato, corpus ejus & ſanguinem dici- „ mus, non quod proprie corpus ejus ſit panis, & po- „ culum ſanguis, ſed quod in ſe myſterium corporis ejus „ & ſanguinis contineant .... quocirca ſicut Chriſti fi- „ deles Sacramentum corporis & ſanguinis ejus acci- „ pientes, recte dicuntur accipere corpus & ſanguinem „ Chriſti; ſic & ipſe Chriſtus Sacramentum adoptionis „ filiorum cum ſuſcepiſſet, recte dici potuit adoptio- „ nem filiorum ſuſcepiſſe. *En Calviniſtarum Achilles.*

R. 1. Generatim. 1. Etiamſi unus aut alter ex antiquioribus circa Euchariſtiam contra omnium fidem erraverit, non nutabit propterea univerſalis Eccleſiæ traditio. An non ex conſtanti traditione definitum eſt valere baptiſmum apud hæreticos collatum, licet Tertullianus, S. Cyprianus, & e. Firmilianus contrarium docuerint? 2. Cum Euchariſtia duabus conſtet partibus, materiali & cæleſti, cur non credamus aliquos ex Antiquioribus illam inadæquate ſpectaſſe & ſecundum faciem exteriorem, maxime cum alii contemporanei de ea ex profeſſo & adæquate tractantes, diſerte aſſeruerint eſſe verum corpus Chriſti ex Maria Virgine natum? Nonne ipſe Paſchaſius, quem auctorem novi dogmatis de præſentia reali aſſerit Claudius; Euchariſtiam vocat myſterium, quod in pane celebratur?

Hæc

Hæc, inquit, *myſtica ſunt, in quibus veritas carnis & ſanguinis, in myſterio tamen & figura*. Sic & Hincmarus, quem Adverſarii rejiciunt, tanquam Paſchaſio adhærentem, ſcripſit Chriſtum Dominum tradidiſſe novum teſtamentum in pane & vino aqua mixto, tranſtuliſſe myſterium Paſſionis ſuæ in creaturam panis & vini. Sic Carolus Magnus ep. ad Alcuinum, ait: *Jeſus Chriſtus dedit panem & calicem in figura ſui corporis*. Sic S. Fulbertus Epiſcopus Carnotenſis, ſub cujus diſciplina Berengarius aliquandiu egerat, docet Chriſtum reliquiſſe ſalutare pignus ſui corporis. Sic S. Bernardus, qui poſt Berengarium floruit, ait: *Nec oportet Sacramenti cortice eſſe contentum, carnis furfure ... cum pari jucunditate ſumitur memoria & præſentia*. Hæc & ſimilia ſi Novatores legerent in Veterum ſcriptis, victoriam canerent. Cum ergo hæc ſcripta ſunt ab iis, quos Adverſarii agnoſcunt crediditiſſe præſentiam realem, nonne æquum & neceſſarium eſt eodem ſenſu accipere nonnulla a veteribus minus accurate dicta, & in ſpeciem pugnantia cum his, quæ vel ipſi, vel alii, ſive coætanei, ſive antiquiores clarius ſcripſerunt?

R. 2. Sigillatim ad ſingula.

Ad primum 1. Illæ homiliæ Origenis in Matth. ſunt dubiæ auctoritatis, ſiquidem Eraſmus eas primus edidit, qui nec profert textum Græcum, nec dicit ubi, aut unde acceperit. 2. Origenem eo nomine a Theophilo Alexandrino, ep. 1. Paſchalis fuiſſe reprehenſum, quod ad allegorias traxerit *panem divinum; quo Salvatoris corpus oſtenditur*, 3. Lib. 8. contra Celſum Origenes agnovit realem præſentiam: *Oblatos panes*, inquit, *edimus, ſanctum corpus quoddam ſanctificans eos, qui cum ſancto propoſito utuntur*. Quibus poſterioribus verbis patet quo ſenſu dixerit in cap. 15. Matth. panem non ſuapte natura ſanctificare, etiamſi a ſimplicioribus credatur; ſubdit enim eo loci: *Nam ſi ita eſſet, ſanctificaret quo indigne comedit Dominum*. Et hom. 7. in lib. Num. ait: *Tunc in ænigmate cibus* (nempe manna) *nunc autem in ſpecie caro Chriſti, & verus cibus, ſicut ipſe dixit, Caro mea vere eſt cibus*.

bus. 4. Euchariſtia dicitur ab Origene corpus typicum; quia, ut ſupra ait Paſchaſius, hoc Sacramentum eſt figura & veritas: figura, ideſt, ſpecies; quæ cum ſint aliquid materiale, in ventrem & in ſeceſſum abeunt.

Ad ſecundum. Legatur ep. S. Auguſt. & nebula, quam injiciunt Adverſarii, evaneſcet; vult enim duntaxat Chriſtum non habere ſanguinem in cælo corruptioni obnoxium, nutrientem & vegetantem corpus ejus, quod eſt omnino incorruptibile; unde explicans verba Apoſtoli: *Caro & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt*, dicit hæc de corruptione mortalitatis eſſe intelligenda. Quod autem S. D. agnoverit fideles in Sacramento bibere ſanguinem Chriſti, conſtat ex cap. 10. lib. 12. contra Fauſtum, ubi ſic loquitur: *Habet ... magnam vocem Chriſti ſanguis in terra; cum eo accepto ab omnibus gentibus reſpondetur*, Amen; *hæc eſt clara vox ſanguinis, quam ſanguis ipſe exprimit ex ore fidelium*. Et cap. 20. docet a fidelibus bibi, quod e latere Chriſti emanavit. Ex quibus colliges Adverſarios textus Scripturæ & SS. PP. legere, ut non inſtruantur & doceant; ſed ut decipiantur, vel decipiant.

Ad tertium. 1. Facundus pugnat contra judicium univerſalis Eccleſiæ, quæ in Concilio V. Generali damnavit Theodorum Epiſcopum Mopſueſtenum olim Neſtorii præceptorem, quod ſcripſiſſet Chriſtum Dominum eſſe Filium Dei adoptivum. Cum ergo Facundus malam cauſſam tueatur, non mirum eſt, ſi leviora argumenta proferat, & ex eis male concludat. Igitur in argumentum ſuæ cauſſæ adducit Baptiſmum, quem Dominus ſuſcepit, ex quo concludit, Chriſtum poſſe dici Filium adoptivum; nam in ejus principiis ille eſt filius adoptivus, qui adoptionem ſuſcepit: atqui Chriſtus ſuſcipiendo Baptiſmum, adoptionem ſuſcepit; nam recte dicitur adoptionem recipere, qui ſignum adoptionis, hoc eſt, Baptiſmum recipit, quemadmodum fideles, dum recipiunt ſignum corporis Chriſti in Euchariſtia, dicuntur recipere corpus Chriſti.

Porro ex ratiocinio Facundi ad ejus mentem expoſito,

ſito, non evertitur fides realis præſentiæ; quinimmò aſtruitur; nam ſicut in mente Facundi, Baptiſmus ita eſt ſignum adoptionis; ut eam contineat vereque conferat, ſic panis, licet proprie non ſit corpus Chriſti, dicitur tamen corpus Chriſti, quia eſt ejus ſignum; ſignum, inquam, non vacuum, ſicut nec Baptiſmum eſt ſignum vacuum adoptionis, ſed eſt ſignum plenum, continens rem ſignificatam, nempe corpus Chriſti, ideoque Fideles in cœna Dominica vere & proprie ſumunt corpus Chriſti, quamvis panis ipſe non proprie dicatur corpus Chriſti. 2. Eccleſiæ fides circa aliquod myſterium non eruitur ex ſcriptis Veterum, ubi auctor, ut Facundus, ex occaſione tractat de illo myſterio, & ex eo ſolum deducit ſimilitudines & myſticas rationes ad aliud ſuadendum; ſed conſulenda ſunt ſcripta, in quibus ex profeſſo myſterium aſſeritur contra Hæreticos, ut Euchariſtia in epiſt. S. Ignatii ad Smyrnæos: in Conc. Alexandrino, ac Epheſino jam laudatis, & in Nicæno II. mox citando: vel explicatur, ſicut in Apol. S. Juſtini, in catecheſibus SS. Cyrilli Jeroſolymitani, & Ambroſii, ubi Patres doctrinam Eccleſiæ ſimpliciter exponunt. Ex his autem probatum manet præſentiam realem ſemper & ubique creditam fuiſſe uſque ad ætatem Anaſtaſii Sinaitæ, hoc eſt, uſque ad 7. ſæculum incluſive.

Quod vero ſpectat poſteriora ſæcula, diſſentiunt Adverſarii noſtri; Blondellus enim & Aubertinus ultro fatentur abhinc mutatam fuiſſe fidem Eccleſiæ, ut jam monuimus; ſolus Claudius contendit illam mutationem referendam ad 10. ſæculum, hujuſque mutationis mala ſemina Paſchaſium 9. ſæculo jeciſſe. Sed tanquam cæcus palpat in meridiana luce, atque hujuſce veritatis teſtes ſunt ex benemultis.

Primo S. Jo. Damaſcenus ſcripſit circa ann. 740. lib. 4. de fide cap. 14. „ Quemadmodum naturaliter „ per comeſtionem tranſmutatur panis in corpus co„ medentis, & fit alterum corpus; ſic propoſitus „ panis, itemque vinum & aqua per invocationem & „ adventum Spiritus Sancti ſpiritualiter tranſmutatur in „ corpus Chriſti & ſanguinem. Et non ſunt duo, ſed

„ unum.

„ unum corpus . . . . non eſt panis & vinum figura „ Chriſti, & ſanguinis, abſit, ſed corpus.

Secundo, Epiphanius Diaconus in Concil. Nicæno II. quod eſt ſeptimum generale anno 787. Iconomachos, qui in Conciliabulo Conſtantinopolitano ante annos triginta coacto dixerant, unam Chriſti imaginem eſſe retinendam, ſe arguit act. 6. „ Non dixit „ Chriſtus, recipite & manducate, hoc eſt imago „ corporis mei, ſed, hoc eſt corpus meum.... patet „ igitur nec Dominum, nec Apoſtolos, nec Patres vo„ caſſe imaginem ſacrificium incruentum, ſed ſemper „ appellaſſe ipſummet corpus, ipſum ſanguinem. Dona „ poſt conſecrationem appellantur, ſunt, & creduntur „ proprie corpus & ſanguis. Sed Iconoclaſtæ, dum vo„ lunt nobis auferre uſum ſacrarum imaginum, aliam „ introduxerunt, quæ non eſt imago, ſed corpus & ſan„ guis. Poſtea tamen mendacium deſerentes, ad ve„ ritatem redeunt, dicendo: hanc imaginem fieri di„ vinum corpus. Sed ſi eſt imago hujus corporis, „ impoſſibile eſt eſſe ipſummet corpus. „

Hanc oppoſitionem imaginem inter & corpus urget Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus, nono ineunte ſæculo, apud Allatium lib. 3. collationis utriuſque Eccleſiæ cap. 15. *Conſtantinus Iconomachus;* inquit *vocat imaginem Jeſu-Chriſti, quod Jeſus-Chriſtus nobis dedit manducandum. Quomodo autem poteſt eſſe ſimul imago Jeſu-Chriſti, & corpus Jeſu Chriſti? .... omnis enim imago diſtinguitur ab eo, cujus eſt imago. Verum quidem eſt Scripturam appellare filium imaginem patris; ſed ſi a patre non diſtinguitur natura, ſaltem hypoſtaſi & perſona diſtinguitur. Si ergo ſanctum corpus, quod accipimus in communione, eſt imago Jeſu-Chriſti, inde concluditur ipſum diſtingui a corpore Jeſu-Chriſti: Sin autem dicatur non diſtingui a Jeſu-Chriſto, ſed eſſe partem ipſius corporis, dividitur corpus illud in duo, & ſic dicendum erit Jeſum-Chriſtum innumera habere corpora.* Similia leguntur in libris de cultu imaginum, qui Carolini dicuntur, ex eo quod Carolo Magno fuerint aſcripti & in Epiſtola Adriani Summi Pontificis ad eumdem Carolum Magnum.

Inſi-

Inſigne eſt aliud teſtimonium. Namque 1. eſt totius Eccleſiæ, tum Occidentalis, tum Orientalis, etiam Iconomachorum, qui tum ſchiſmate erant diviſi; licet enim Euchariſtiam appellarent imaginem corporis Chriſti, ſimul etiam confitebantur eſſe ipſummet ejus corpus ex Epiphanio, & Nitephoro, qui ſolum eos arguns, quod contradictoria loquerentur, contendentes unum & idem non poſſe eſſe ejuſdem imaginem & corpus. 2. Hic deficiunt artes, & ſophiſmata Claudii, quibus probare nititur per corpus intelligendam eſſe virtutem ſubſtantialem corporis. Enimvero ideo Iconoclaſtæ omnem aliam imaginem, etiam Chriſti Domini rejiciebant, quia illæ imagines periculo idololatriæ, ut rebantur, exponunt; imago enim Chriſti ſub forma humana depictæ, non repræſentat niſi humanitatem ejus, quæ per ſe non eſt adoranda, ſed propter divinitatem, quæ in illa imagine non attenditur: at vero panis Euchariſticus, quem appellabant imaginem Chriſti, repreſentat corpus Chriſti, divinitati unitum, & in ea ſubſiſtens; didicerant enim a ſuis patribus, Euchariſtiam non eſſe antropophagiam, ideſt, non in ea manducari carnem puri hominis, ſed carnem unitam Verbo Divino, ut ſupra S. Cyrillus Alexandrinus, & Patres Epheſini contra Neſtorianos argumentabantur. Unde Iconomachi concludebant talem imaginem ſine idololatria adorari. Ergo Euchariſtiam non habebant ut imaginem plenam virtute corporis Chriſti, quemadmodum Claudius ſuadere conatur. Talis enim imago ſine idololatria non adoratur, ipſomet fatente. Reſtat ergo ut nobiſcum agnoſcat Iconomac hos præſentiam realem credidiſſe. Hanc etiam fuiſſe fidem Orthodoxorum contra Iconomachos pugnantium conſtat ex eorum ratiocinio. Non repugnat, inquiunt illi, Filium in divinis eſſe imaginem Patris, licet habeat eandem naturam cum illo, quia hypoſtatice ſaltem ab eo realiter diſtinguitur: ſed eſt omnino impoſſibile, & contradictorium unum & idem eſſe ſui ipſius imaginem: debet enim eſſe realis diſtinctio inter imaginem, & id quod repræſentat. Atqui Euchariſtia, pergunt illi, non diſtinguitur a corpore Jeſu Chriſti, ſed

ſed eſt ipſum corpus, non diviſum in partes, ſed realiter unum & idem: ergo nullatenus poteſt dici ejus imago. Porro ſi Euchariſtia contineret ſolum virtutem, aut proprietatem corporis Chriſti, vel etiam ejus partem, realiter ab ipſo diſtingueretur: ergo in ſententiam illorum Patrum recte dici poſſet imago corporis Chriſti, quod tamen impoſſibile unanimiter aſſerunt; ac proinde ratiocinium illorum efficacius Claudium revincit, quam Iconoclaſtas. Nihilominus nondum arma deponit, obſtinatuſque luci circumfulgenti oculos aperire detrectat; Hæretici quippe ratione convinci poſſunt, perſuaderi vero non niſi gratia: fides enim donum eſt, quod ipſis adprecemur.

Nonum ſæculum plures e Patribus. Nicænis ingreſſi ſunt; omnes enim obiiſſe intra ſpatium tredecim annorum, quod fluxit a Concilio Nicæno uſque ad nonum, nemo dixerit. Porro dubium non eſt quin illi, & quos inſtituerunt Diſcipulos, prædicaverint in illo ſæculo, ſicut & in præcedenti, Euchariſtiam non eſſe imaginem, ſed ipſum corpus, panem per adventum Spiritus ſancti tranſmutatari in carnem Chriſti, quemadmodum alimenta, quæ ſumimus, in carnem noſtram convertuntur. Sic etiam docuerunt Theodorus Abucara in Dialogo cum Saraceno: Petrus Siculus contra Manichæos, Amalarius epiſtolæ quæ habetur in Spicilegio: Remigius Altiſſiodorenſis in expoſitione Miſſæ: Auctor homiliarum, quæ circumferuntur ſub nomine S. Eligii, qui omnes nono ſæculo floruerunt. His addendus Paſchaſius Radbertus Abbas Corbejenſis in Gallia, qui anno 831. libellum de veritate corporis & ſanguinis Domini (quem Catechiſmum dixeris) nuncupavit Varino Novæ Corbejæ Abbati, in gratiam juniorum Saxonum, illic ad fidem converſorum; & recognitum miſit ad Carolum Calvum ann. 844. cum Abbas electus eſt, in quo ſic ſcribit: *Licet in figura panis & vini myſteria peragantur, omnino nihil aliud quam caro Chriſti & ſanguis poſt conſecrationem credenda ſunt*. Similia repetit morti vicinus, hoc eſt, anno 865. in epiſtola ad Feudegardum.

Paſchaſium ſibi adverſari fatentur Claudius, & ejus

affecl.e. Quærerem autem ab eis, quid Paſchaſius ſcripſerit, quod non dixerint Nicæni Patres, & Joannes Damaſcenus & poſteriores Scriptores mox laudati? Nonne iiſdem prorſus verbis myſterium explicant?

At, inquit Claudius, Novator fuit Paſchaſius, & antiquam univerſalis Eccleſiæ fidem immutavit.

Contra. Hæc mutatio quam ſupponit Claudius, longe majus fuit miraculum in Paſchaſio, quam orbis converſio in Apoſtolis, & Apoſtolicis viris. Namque 1. myſterium præſentiæ realis videtur creditu difficilius, quam myſterium Incarnationis. 2. Primi Eccleſiæ Paſtores Judæos & Gentes ad Chriſtum non adduxerunt, niſi magnis laboribus, conflictationibus, ſtupendis miraculis, nec ſuſceptum opus perficere potuerunt, niſi cum poſt trecentos annos, Principes jam ſanguine eorum ſatiati, & Chriſtiani facti ſubditos ſuo exemplo & ſanctiſſimis legibus ad verbi Dei cultum tranſtulerunt. At Paſchaſius non egreſſus ſepta Monaſterii, nec miraculis coruſcans, nec perſecutionem paſſus, nec Principum potentia & milite munitus, ſicut Lutherus & Calvinus ſpatio quadraginta annorum, univerſæ Eccleſiæ Latinæ, ſcilicet, & omnibus Orientalibus, licet inter ſe diviſis, perſuaſit panem, quem hactenus crediderant eſſe figuram aut imaginem corporis Chriſti, equidem virtute ejus plenam, jam adorandum uti verum ejus corpus, in cælis & in terris indiviſum exiſtens. Hoc miraculum in mente Claudii potuit error, quod non potuit veritas, dum Berengarius voluit deceptos fideles ad antiquam Patrum fidem reducere.

Reſpondet Claudius ſparſum virus in libello Paſchaſii, non penetraſſe in Orientem, ſed in Occidentem ſolum, nec uno momento, ſed paullatim & ſenſim, ita ut Paſtores non adverterent. Contendit inſuper Orientales Eccleſias avitam fidem retinuiſſe, atque hactenus credere Euchariſtiam non eſſe, niſi figuram corporis & ſanguinis Chriſti, quod ſuaderi poteſt vel ex Cyrillo Luchare Patriarcha Conſtantinopolitano, qui nomine Eccleſiæ Orientalis profeſſionem fidei emiſit Calviniſtarum doctrinæ prorſus conſonam.

Refel-

. Refellitur. Primo, quoad Orientales: Conſtabat enim eos idem de Euchariſtia hactenus ſenſiſſe cum Latinis. 1. Ex Patribus Nicænis, S. Joanne Damaſceno, & Nicephoro mox relatis. 2. Ex Lanfranco Cantuarienſi Archiepiſcopo, qui undecimo ſæculo in Dialogo cum Berengario ſic ſcribit: *Interroga Græcos, Armenos, denique omnes Chriſtianos cujuſcumque ſint nationis, & reſpondebunt ſe eſſe ejuſdem fidei nobiſcum.* Non negavit Berengarius, ſed Eccleſiam defeciſſe reſpondit. Quærerem autem a Claudio, unde Eccleſiæ Orientales initio undecimi ſæculi hauſerant talem doctrinam? An a Paſchaſio Corbejæ quieſcenti? non audet afferere rem tam incredibilem, quia evidenter impoſſibilem: An ab Eccleſia Latina per Paſchaſium ſeducta? nec id etiam fieri potuit; nam Photius eodem nono ſæculo in Sede Conſtantinopolitana intruſus ſchiſmate, quod nunc perſeverat, diviſit illas Eccleſias, atque, ut crimen excuſaret, neceſſariaſque ſeparationis cauſſas oſtenderet, carpſit proprias Latinorum conſuetudines, in cœlibatum Clericorum, uſum panis azymi, jejunium Sabbati, veluti contrarias Apoſtolicæ Traditioni. Porro quis ſanæ mentis fingere poſſit Latinos Græcis ita inviſos, præſentiam realem ipſis inſpiraſſe? Quin neceſſario inde evincitur utramque Eccleſiam in hoc præcipuo fidei dogmate ante Paſchaſii ætatem conveniſſe; cum nec Græci Latini unquam objecerint Euchariſtiæ cultum. Quaſi vero gravius ſit in azymis conſecrare, quam in idololatriam impingere. Deinde nec ipſi Latini contra Græcos pro præſentia reali hactenus pugnaverunt, immo inter utroſque pax ſemel & iterum ſancita eſt, nempe in Concilio Lugdunenſi II. anno 1274. & Florentino anno 1439. (utinam Græcorum levitas a pactis non receſſiſſet;) in his autem Conciliis nulla controverſia, nulla quæſtio circa præſentiam realem. In Concilio Florentino Eugenius IV. Summus Pontifex Miſſæ Sacrificium peregit, Græcis & Latinis aſtantibus, & ſimul adorantibus, quid plura? ipſi Novatores cum explorare voluiſſent, quæ eſſet Græcorum mens circa hunc fidei articulum, miſſa ad eos Confeſſione Auguſtana, hoc Jeremiæ

Pa-

Patriarchæ Conſtantinopolitani reſponſum acceperunt ann. 1570. *Multa de vobis referuntur, quæ a nobis nullo pacto probari poſſunt. Eccleſiæ igitur ſanctæ illud judicium eſt, in ſacra Cœna poſt conſecrationem & benedictionem, panem in illud ipſum corpus Jeſu Chriſti & vinum in illum ſanguinem virtute Spiritus ſancti tranſire ac immutari.* Idipſum confirmavit Synodus Græcorum Jeroſolymitana anno 1668. & Bethleemitica anno 1672. quarum authentica inſtrumenta aſſervantur Lutetiæ in Bibliotheca Sancti Germani, & exſcripta reperies tomo 1. & 2. perpetuitatis fidei circa Euchariſtiam.

Ad Cyrillum vero Lucarem reſpondeo, ipſum quidem fraudibus, quibus Sedem Conſtantinopolitanam invaſerat, illud crimen addidiſſe, quod pecunia ſeductus, Batavo apud Ottomanorum Imperatorem Legato profeſſionem hæreticam privatim dederit ſub nomine Eccleſiæ Orientalis; ſed ipſo e Sede expulſo & ſtrangulato, ſucceſſor ejus Cyrillus Beroenſis in Synodo 23. Epiſcoporum anno 1635. pronuntiavit anathema Cyrillo dogmatizanti, & credenti non ſubſtantiari panem propoſitionis, & inſuper vinum in verum corpus & ſanguinem Chriſti. Quod judicium confirmavit Parthenius Cyrilli ſucceſſor in Synodo 25. Epiſcoporum anno 1642. cui judicio adhæſerunt tres Patriarchæ, Alexandrinus ſcilicet, Antiochenus, & Jeroſolymitanus.

Secundo, quoad Latinos. 1. Si obdormierunt Paſtores Latini, ut ſupponit Claudius, Græci Schiſmatici maligno animo invigilarunt, ut haberent unde Eccleſiam Latinam accuſarent: atqui ex dictis Græci, nec nono ſæculo quo exortum eſt ſchiſma, nec undecimo, quo amplius exarſit, aliquid Latinis circa Euchariſtiam objecerunt, niſi quod in azymo eam conficerent: Ergo Latini idem de Euchariſtia ſemper credidere, quod Græci. 2. Præter recenſitos auctores Latinos noni ſæculi, qui eodem ſenſu, quo Paſchaſius, myſterium Euchariſtiæ exponunt, Hincmarus Remenſis, non ſolum præeminentia Sedis, ſed & doctrina & vigilantia conſpicuus, non modo non obſtitit, ne juniores ex libello Paſchaſii Religionem Chriſtianam ediſcerent, qui arguit cap. 31. lib. de prædeſtinatione,

ne, Joannem Scotum, qui contra Paſchaſium negabat corpus Chriſti eſſe in Euchariſtia.

Objicit tamen Claudius, doctrina tum cenſetur nova, cum audientium animos offendit, eique communiter contradicitur: atqui talis fuit doctrina Paſchaſii. Ergo.

Minor probatur. 1. ex ipſomet Paſchaſio, qui in Epiſtola ad Feudegardum ſcribit multo obloqui contra ſuum libellum de corpore & ſanguine Domini. 2. Rabanus Archiepiſcopus Moguntinus in epiſtola ad Hæribaldum Antioſſiodorenſem Epiſcopum, hæc habet contra Paſchaſium: *Quidam nuper de ipſo Sacramento corporis Domini non recte ſentientes, dixerunt hoc ipſum corpus Domini, quod de Virgine natum eſt . . . Idem eſſe quod ſumitur de altari: cui errori, quantum potuimus, ad Egilonem Abbatem ſcribentes, de corpore ipſo quid vere dicendum ſit, aperuimus*, tom. 4. Analect. Mabillonii. 3. Anonymus (quem Cellotius edidit ad calcem Hiſtoriæ Gotheſcalci, quemque Sigebertus & alii volunt eſſe Herigerum Abbatem Lobienſem in Belgio) Paſchaſio coævus, & alter Anonymus Gemblacenſis narrant improbatum a pluribus, quod Paſchaſius ſcripſiſſet in altari eam carnem ſumi, quæ de Maria Virgine nata eſt. Denique tam intoleranda fuit doctrina Paſchaſii ut Ratramnus, ſive Bertramnus Monachus Corbejenſis in Abbatem ſuum Paſchaſium inſurrexerit, librumque ejus confutaverit in opere, quod Carolo Calvo obtulit: Ergo luce clarius eſt novam fuiſſe Paſchaſii doctrinam, & ante nonum ſæculum in Eccleſia Latina inauditam.

Confirmatur. Joannes Erigena ſeu Scotus eodem tempore ſcripſit, Euchariſtiam eſſe ſolum figuram corporis & ſanguinis Domini, nemine contradicente, niſi forte Hincmaro, qui alia inerudite reprehendit, v. g. quod a quibuſdam diceretur, *Trina Deitas*; liber ejus ad examen & judicium Epiſcoporum non fuit delatus, niſi undecimo ſæculo, nempe cum jam opinio præſentia realis, faventibus tenebris decimi ſæculi, prævaluerat. Unde invincibiliter eruitur nono ſæculo communem in Eccleſia Latina fuiſſe ſententiam corpus Chriſti ſumi ſolum in figura.

Diſtin-

Diſtinguo maj. doctrina cenſetur nova cum audientes offendit, ſi propoſitio intelligatur de ſapientioribus, & Eccleſiæ Prælatis communiter, Concedo: ſi de privatis quibuſdam minus eruditis, Nego maj. nunquid novam doctrinam tradiderunt S. Auguſtinus de gratia, S. Cyrillus Alexandrinus de unitate perſonæ in Chriſto, S. Flavianus de duabus naturis in Chriſto impermixtis, quia multos experti ſunt contradicentes? Cum myſteria noſtra accuratius explicantur; novæ exurgunt difficultates, quæ Traditioni Eccleſiæ nullatenus nocent, ſed elucet, prævaletque veritas in Conciliis, ſi neceſſaria ſint ad ſopiendas controverſias.

Similiter diſtinguo min. Talia fuit doctrina Paſchaſii reſpectu quorumdam minus eruditorum. Tranſeat; reſpectu Paſtorum Eccleſiæ, ſubdiſtinguo; circa nonnullas Euchariſtiæ circumſtantias, concedo; circa ipſam ſubſtantiam myſterii, hoc eſt realem præſentiam, Nego min. & conſeq. Namque

Primo, Paſchaſius ſic ſcribit ad Feudegardum de iis, qui obloquebantur contra ejus libellum: *Quamvis quidam de ignorantia errent, nemo tamen eſt adhuc in aperto, qui hoc ita eſſe contradicat, quod totus orbis credit & confitetur.*

Nec dicas fidem non mereri Paſchaſium teſtem in propria cauſſa; id enim verum eſſet, ſi de re incognita, & ab oculis Feudegardi remota ſcribere, quemadmodum Claudio mendaciter aſſerenti Eccleſias Orientales a nobis remotiſſimas, eſſe ejuſdem fidei cum Calviniſtis, fidem denegavimus, & mendacem eum prodidimus. Sed ſicut Claudius eo dementiæ venire non potuit, ut ſcribere in Gallia univerſum orbem Occidentalem conſentire dogmati Calviniano, ſic nec Paſchaſius potuit aliter exponere Feudegardo, quam ipſe propriis oculis cernebat: immo addit in eadem epiſt. Paſchaſius, *dicit te ſic antea credidiſſe, & in libro quoque de Sacramentis addiderat, ita legiſſe.*

Secundo, Rabanus diſſerte aſſerit præſentiam realem lib. 3. de ſacris Ordinationibus cap. 10. his verbis: „ Quis unquam crederet quod panis in carnem potuiſſet

„ con-

„ converti, niſi ipſe Salvator diceret, qui panem & „ vinum creavit? *Item Herigerus*: Paſchaſium, *inquit*, „ ſufficiat excuſatum, librumque ejus plurimorum au- „ ctoritate defenſum; in hoc tamen peccavit, quod de „ ſententia Ambroſii non verbum de verbo, ſed ſenſum „ de ſenſu expreſſit. *Anonymus etiam Gemblacenſis ſic* „ *habet*: Sententia Ambroſii, qui dicit, quod iſta caro „ Chriſti non eſt alia, quam quæ de Maria nata eſt, „ ſolummodo & valet, & debet intelligi ut ſubaudia- „ tur, naturaliter non eſt alia, quia non ſunt carnes „ duæ: ipſa eſt caro, quæ pro mundi vita offertur, „ ipſa, inquam, naturaliter, ut ſit tamen alia ſpecialiter.

Hæc poſteriora verba aperiunt ſtatum controverſiæ, quæ erant in hoc ſæculo: Nempe diſceptabant, utrum Corpus Domini, prout realiter exiſtens in Euchariſtia, dicendum eſſet natum ex Maria Virgine? affirmabat Paſchaſius, negabant Rabanus, & Anonymi laudati hac ratione moti, quod corpus Domini in Euchariſtia fiat ex pane: ergo ſubſumebant, non ex Maria Virgine. Sententia Ambroſii, ait Anonymus, qui dixit, quod illa caro non eſt alia, quam quæ de Maria nata eſt, (quam ſententiam laudaverat Paſchaſius) debet intelligi, ut ſubaudiatur, non eſt alia naturaliter, ſeu quoad ſubſtantiam, quia non ſunt carnes duæ, ſed eſt alia ſpecialiter, hoc eſt, quoad modum exiſtendi. Nihil clarius: Sic alter Anonymus: *Cognoſcetis*, inquit, *non quidem, quod abſit, naturaliter, ſed ſpecialiter aliud eſſe corpus, quod ex ſubſtantia panis & vini, pro mundi vita conſecratur*. Eodem ſenſu ſcribit Florus Lugdunenſis Paſchaſio coævus in veteri Homiliario Eccleſiæ Lugdunenſis, *aliud erat corpus, quod loquebatur* (ſcilicet in ultima cœna,) *aliud, quod tradebatur* (nempe Apoſtolis) *corpus, quod loquebatur, erat ſubſtantiale, quod vero tradebatur, myſticum*. Per corpus autem myſticum intelligit ipſum corpus ſubſtantiale, quod in myſterio traditur, hoc eſt, ſub figura panis; ſubdit enim, *ſub figura panis, veritatem corporis Dominici intelligimus*.

Confirmatur hæc reſponſio & explicatio ex ipſius Auctoribus, qui undecimo ſæculo pro præſentia reali

contra Berengarium decertarunt; hi enim admittunt iſtam duplicem acceptionem corporis Chriſti; Lanfrancus dialogo contra Berengarium contendit vere dici & ipſum corpus, quod de Virgine ſumptum eſt, & tamen non ipſum: ipſum quidem quantum ad eſſentiam, veræque carnis proprietatem: non ipſum vero, ſi ſpectes panis vinique ſpeciem. Item Algerus lib. 1. c. 17. *hanc duplicitatem*, inquit, *non ſubſtantiæ, ſed formæ Sancti vocarunt, quoties de corpore Chriſti ipſum, & non ipſum dixerunt: ut ipſum ſecundum ſubſtantiam, non ipſum ſit ſecundum figuram.*

Inſtabis: Illi Anonymi dicunt eandem carnem Chriſti eſſe in Sacramento, & extra, nempe in cælis: quomodo eſt eadem caro viri & uxoris, Joſeph, qui venditus eſt, & fratrum, qui illum vendiderunt. Item quomodo idem eſt Spiritus Dei, & hominis Deo adhærentis: Ergo non crediderunt eſſe idem ſubſtantialiter corpus, quod ex Virgine natum eſt, & quod in Euchariſtia exiſtit.

Nego conſeq. alias ſibi contradicerent. In exemplis non omnimoda ſimilitudo exigitur, ſed ea ſolum, quæ confert ad propoſitum, nempe ſicut caro viri & uxoris, Joſephi & fratrum eſt vero caro humana; ſic caro ex Virgine nata, & in Euchariſtia exiſtens, eſt vera Chriſti caro, non duæ, ut ſupra monebant, ſed una. *Credendum eſt*, inquit Anonymus Gemblacenſis, *vinum eſſe ſanguinem, qui, Domino pendente, fuſus eſt in Cruce, & eo poſtmodum benedicente creatur conſecratus in calice.* Alter vero Anonymus, *aliud eſt naturaliter homo exterior, alius interior*, qui certe non ſunt duo ſubſtantialiter homines.

Quod autem impeteretur Paſchaſius eo nomine, quod dixiſſet, non quidem corpus Chriſti eſſe realiter & ſubſtantialiter in Euchariſtia, ſed quod idem eſſet corpus, quod ex Maria Virgine natum eſt, patet, tum ex Anonymo Gemblacenſi: *Miror*, inquit, *auctorem hujus voluminis*, nempe Paſchaſium, *iſtud ſibi poſuiſſe*: tum ex altero Anonymo, ſeu Herigero referente plures contra Paſchaſium ſcripſiſſe ex Hieronymo in cap. 1. ad Epheſios, duplex Chriſti corpus admittendum, im-

mo

mo & triplex ex Auguſtino, ſcilicet corpus ex Maria natum, corpus ſub ſpecie panis traditum, & corpus myſticum, nempe Eccleſiam: tum ex ipſo Paſchaſio in Epiſt. ad Feudegardum: *Ne ſequaris*, ait, *ineptias de tripartito Chriſti corpore*.

Ex alio capite Paſchaſium impetebant ejus æmuli, quaſi ſcripſiſſet corpus Domini in Euchariſtia videri, tangi, & dentibus conteri, non quidem in ſpecie humana, ſed in figura panis. De tali calumnia conqueritur Paſchaſius morti vicinus, tum in cap. 26. Matthæi ſcribens, tum in Epiſt. ad Feudegardum: „ Audivi „ quoſdam, *ait*, me reprehendere, quaſi ego in eo „ libro, quem de Sacramentis edideram, aliquid his „ dictis, hoc eſt corpus meum, plus tribuere voluerim, aut aliud, quam ipſa repromittit veritas. „ *Quid autem illud ſit*, *explicat*: Timetis forte ne „ partes facere voluerim, & ejus per ſingula mem„ bra dividere conceſſa & diſpertita, ſicut illi puta„ runt, qui ſcandalizati dicuntur & abierunt retro. „ Hunc errorem videtur Rabanus Paſchaſio tribuere apud Anonymum Gemblacenſem, in quo ſic legitur: „ Quia „ Chriſtum dentibus vorare fas non eſt, voluit in „ myſterio hunc panem & vinum vere Carnem & „ Sanguinem conſecratione Spiritus Sancti potentialiter „ creari, creando vero quotidie pro mundi vita my„ ſtice immolari. Quomodo hanc carnem Chriſti vo„ rari fas eſt, ſi de Maria nata? ... præſertim cum „ ita glorificata ſit, ut vorari non poſſit? „ Sed Herigerus Paſchaſium ab hac labe immunem declarat cap. 10. his verbis, *quod etiam objiciunt eum* (Paſchaſium) *dixiſſe Chriſtum pati*, *quoties miſſas contingat ubique celebrari*; *ego certe in ejus libro non reperi*.

Ratramnum multi ſuſpicati ſunt eſſe ipſummet Joannem Erigenam, cui tribuerunt librum de corpore & ſanguine Domini conſcriptum, ut ipſis videbatur, contra Paſchaſium. Nunc vero ex manuſcriptis noni ſæculi, & aliis teſtimoniis, quæ profert Pater Mabillonius quarto ſæculo Ordinis Benedictini, conſtat apud omnes communiter librum de corpore & ſanguine Domini eſſe Ratramni Monachi Corbejenſis viri laudatiſ-

ſimi, tum ob pietatem, tum ob ſingularem eruditionem, quem Trythemius refert inter viros illuſtres Ordinis S. Benedicti cap. 48. & Sigebertus anno 1112. inter Scriptores Eccleſiaſticos cap. 95. Scripſit enim contra Græcos libros quatuor, rogantibus Epiſcopis Gallicanis anno 868. Item de Nativitate Chriſti, de Prædeſtinatione & de Anima.

Quæſtio eſt utrum contra Paſchaſium Abbatem ſuum ſcripſerit librum de corpore & ſanguine Domini? Affirmat Anonymus ſupra laudatus, ſeu Herigerus Lobienſis. Nec mirum videri debet, Monachum contrà ſuum Abbatem pugnaſſe, cum inter eos ageretur de circumſtantiis Euchariſtiæ nondum elucidatis illo ſæculo, ut jam monuimus: quin & ipſe Ratramnus, ſalva pace & reverentia, contra Hincmarum Archipræſulem ſuum propugnavit, tum eam canendi formulam, quam Eccleſia recepit, *Te, trina Deitas, unaque poſcimus*, tum doctrinam S. Auguſtini de Prædeſtinatione.

Liquet tamen ex ipſa lectione librum Ratramni non eſſe exaratum contra Paſchaſium, cum eadem contineat, quæ ſcripſerat Paſchaſius. Sed quia ex dictis Paſchaſius accuſabatur, ſed falſo, docuiſſe corpus Chriſti in Euchariſtia videri, tangi, & dentibus atteri, & ita viſum eſt Anonymo Gemblacenſi, exiſtimaverunt illi Anonymi Ratramnum, qui impugnat hanc ſententiam, Paſchaſium impetere; hic eſt enim unicus ſcopus Ratramni, ut colligitur ex præfatione ad Carolum Calvum, cujus opus ſuſceperat. *Veſtra Majeſtas petit*, ait Ratramnus, *utrum corpus & ſanguis Jeſu Chriſti, qui ore fidelium ſumitur, ſine velo ullius myſterii fiat, ita ut quidquid geritur in hoc myſterio, ſenſibus deprehendatur*.

Quæſtio igitur elucidanda non eſt, utrum corpus Chriſti realiter in Euchariſtia exiſtat? hoc fidei dogma ſupponunt Carolus Calvus & Ratramnus, ſed controverſia illius ſæculi in eo verſabatur, an corpus Chriſti ſenſibus deprehenderetur? Amalarius horum coætaneus in Epiſtola ſua, quæ habetur in Spicilegio, non putat hic quidquam definiendum; poſtquam enim do-

docuit conſecratione naturam ſimplicem panis & vini mutari in naturam realem corporis & ſanguinis Chriſti ; corpus idem eſſe in cælis & in terra , quando vult , ſubdit , „ ita vero ſumptum corpus Domini bo„ na intentione , non eſt mihi diſputandum , utrum „ inviſibiliter aſſumatur im cælum , an reſervetur in „ corpore noſtro uſque ad diem ſepulturæ , aut ex„ haletur in auras , aut exeat de corpore noſtro cum „ ſanguine , aut per poros emittatur , dicente Domi„ no , quod intrat in os , in ventrem vadit , & in „ ſeceſſum emittitur , „ hujus ſententiæ patroni fœtido nomine vocati ſunt Stercorianiſtæ .

Verum Ratramnus Amalarius minus timidus, totus eſt in ſuo libro ad confutandum hunc errorem ; „ Ille „ panis , *inquit* , qui per Sacerdotum miniſterium cor„ pus Chriſti efficitur , aliud exterius humanis ſenſi„ bus oſtenditur , aliud interius fidelium mentibus „ clamat . Exterius quidem panis , quod ante fuerat , „ (*nota* fuerat , *non vero eſt*) figura prætenditur , color „ oſtenditur , ſapor accipitur . At interius aliud mul„ to præſtantius intimatur .... exterius igitur quod „ apparet , non eſt ipſa res , ſed imago rei , mente „ vero quod ſentitur & intelligitur , veritas rei . „ Quæ ſane verba ſupponunt præſentiam realem , & tranſubſtantiationem . Ne autem hæc conſequentia Lectoris minus perſpicacis mentem fugeret , ipſe Ratramnus verbis expreſſis fidem ſuam , quam dicit eſſe omnium fidelium , ſic profitetur : „ Non putamus ullum fidelium „ dubitare panem illum fuiſſe corpus effectum , quod „ diſcipulis donans , dixit : Hoc eſt corpus meum . *Et* „ *infra inducit Chriſtum ſic loquentem :* Vere per myſte„ rium panem & vinum in corporis & ſanguinis mei „ ſubſtantiam a credentibus ſumenda ... nonne majus „ eſt novas res dare creando , quam mutare naturas , „ dicit Ambroſius ? „ En doctrina Paſchaſii , immo totius Eccleſiæ luculenter expreſſa . Hoc poſito fundamento, Ratramnus argumenta & ſimilitudines colligit , ut probet contra nonnullos non ipſum corpus Chriſti , ſed ſignum ejus , ſeu imaginem & figuram videri , tangi , dentibus conteri , ſicut enim ablutio exterior in

Baptiſmo configurat ablutionem interiorem; ſic figura, ſeu ſpecies panis ſunt figura & imago panis ſpiritualis, nempe corporis Chriſti, atque etiam in eo Ratramnus conſentit ſuo Abbati ſic ſcribenti in laudato libello, *reliquit nobis hoc Sacramentum, viſibilem figuram & characterem carnis ſuæ ... diſce o homo, aliud guſtare, quam quod ore carnis ſentitur, aliud videre, quam quod oculis iſtis carnis miniſtratur; ſi enim hoc totum viſibile fieret, nullum in eo myſterium ... nulla alia res, quam quæ oculis & guſtui ſubjacet.*

At, inquies, Ratramnus diſtinguit inter carnem Chriſti, quæ crucifixa eſt, & carnem quæ miniſtratur in Sacramento, *vera utique caro*, inquit; *quæ crucifixa eſt: vere ergo carnis illius Sacramentum eſt* ... Quam diligenter, quam prudenter facta diſtinctio! Ergo contra Paſchaſium pugnat; hic enim docet eundem eſſe carnem, & veram utrobique; Ratramnus vero contendit veram fuiſſe in Cruce, non vero in Euchariſtia, ſed ſolum ejus Sacramentum.

Diſt. antec. Ad mentem Ratramni, carnis Sacramentum eſt ſecundum figuram exteriorem & viſibilem, Concedo: ſecundum inviſibilem ſubſtantiam, ut loquitur, Nego antec. „Ex his omnibus, *inquit*, mon„ ſtratum eſt, corpus & ſanguinem Chriſti, quæ fi„ delium ore in Eccleſia percipiuntur, figuram eſſe „ ſecundum ſpeciem viſibilem, at vero ſecundum in„ viſibilem ſubſtantiam, ideſt, divini potentiam ver„ bi, vere corpus & ſanguis exiſtunt. „ Tum n. 13. de forma conſecrationis hæc addit, *ſi nihil eſt hic permutatum, non eſt aliud quam ante fuit: eſt autem aliud, quoniam panis corpus, & vinum ſanguis Chriſti facta ſunt*. Sed hæc in ſpecie geruntur, ut probat ille Auctor ex collecta Eccleſiæ; non in veritate, ideſt, in rei manifeſtatione; *veritas enim eſt*, ut ſcribit num. 8. *rei manifeſta demonſtratio*. Quo autem ſenſu neget Ratramnus eandem eſſe carnem in Euchariſtia, cum ea, quæ de Maria Virgine nata eſt, & cruci affixa, explicat num. 72. „ Non ſunt ergo „ idem; illa namque caro, quæ crucifixa eſt, oſſi„ bus & nervis compacta ..., at vero caro ſpiritualis,

„ quæ

„ quæ populum credentem ſpiritualiter paſcit, ſecundum ſpeciem, quam gerit exterius (*nota*) frumenti „ granis, & artificis manu conſiſtit, nullis nervis oſſibuſque compacta. „ Ubi manifeſte loquitur de Euchariſtia inadæquate ſumpta ſecundum faciem exteriorem. Hinc docet corpus Chriſti non eſſe corporaliter, ſed ſpiritualiter eo ſenſu, quo ſcribit ipſe Paſchaſius in Epiſt. ad Feudegardum, *totum ſpirituale eſt, quod celebratur in Sacramento*.

Inſtabis; Ratramnus ſcribit num. 84. non poſſe dici de Chriſto in Euchariſtia exiſtente, quod ſit Deus & homo. Et num. 22. ſic loquitur: „ Idem Chriſtus „ eſt, qui & populum in deſerto ſua carne pavit (*per* „ *manna*) ſuo ſanguine tunc potavit (*per aquam e pe-* „ *tra eductam*) & in Eccleſia nunc populum ſui cor- „ poris pane, ſui ſanguinis unda paſcit, atque po- „ tat. „ Ergo negavit Ratramnus corpus Chriſti realiter & ſubſtantialiter in Euchariſtia exiſtere.

Reſpondeo duriora quidem eſſe verba, & liberiori ſtylo emiſſa: quod excuſandum in Scriptore, qui in adverſarium toto fertur conatu, cùm aliunde niſi ſibi cavendum videat pro præſentia reali, quæ a nullo impetebatur. Hæc itaque adducit Ratramnus, ut probet id, quod oculis in Euchariſtia cernitur, non eſſe proprie corpus Chriſti, cum de illo dici non poſſit eſſe Deum & hominem; ſed eodem modo credendum corpus, quomodo manna & petra dicuntur Chriſtus aut caro Chriſti; ubi Euchariſtiam inadequate conſiderat, nempe ſecundum faciem exteriorem, quam adverſarii ejus contendebant eſſe verum Chriſti corpus.

Ceterum hæc dicta ſint non minus ad noſtræ cauſſæ defenſionem, quam ad viri de bene Eccleſia meriti famam tuendam: nihil enim noceret conſtanti Eccleſiæ traditioni circa præſentiam realem, ſi unus, & alter contra omnes eam ſæculo nono negaſſent. Annon multi quarto ſæculo negarunt Filium Dei eſſe Patri conſubſtantialem, & ſeptimo, duplicem in Chriſto voluntatem? Numquid propter eos incerta eſt utriuſque dogmatis Traditio?

Monemus inſuper 1. Berengarium non adduxiſſe

Ratramnum in ſuæ cauſſæ patrocinium. 2. Lutheranos Magdeburgenſes librum Ratramni ſibi contrarium agnoviſſe. 3. Doctores Lovanienſes in indice expurgatorio Belgii anno 1571. nihil reprehendendum in illo libro judicaſſe, niſi obſcuritatem elocutionis & vocum, quarumdamque ſententiarum ineptam uſurpationem & interpretationem. In Indicem tamen librorum prohibitorum rejectus eſt, vel quia nomen ſui auctoris non præ ſe ferebat, vel quia a Lutheranis in lucem fuerat editus, atque ideo ſuſpectus maxime ob verborum ambages.

Ad confirmationem Claudii.

R. 1. Falſum eſſe Joannem Scotum ab uno Hincmaro fuiſſe impugnatum, nam ex cap. 9. conſtat illum notatum tanquam inimicum hominem, qui zizania ſuperſeminaret, a Nicolao I. a Prudentio Trecenſi, & a Concilio Lingonenſi. Ex judicio autem contra auctorem lato ſatis intelligebantur libri ejus proſcripti, maxime cum nulli eos laudarent, ſed omnes communiter deteſtarentur uſque ad Berengarii ætatem, qui undecimo ſæculo libellum Joannis Scoti, quaſi ex pulvere ſuſcitavit, ex eo multorum fidem pervertit, atqui ideo neceſſe fuit, ut liber ille ſimilem obtineret ſortem, qualem ſcripta Theodori Mopſueſteni; quæ poſt centum annos ad judicium Eccleſiæ proſcripta ſunt, cum propter illa pax Eccleſiæ jam turbaretur. At Paſchaſii fama ante & poſt mortem ejus permanſit integra: ante annos duodecim evulgarat libellum de corpore & ſanguine Domini, cum præfectus eſt ſuo Monaſterio, & renuntiatus Abbas: Patres Concilii Pariſienſis anno 845. vocant illum venerabilem Fratrem, atque ejus cauſſa privilegium Monaſterio Corbejenſi concedunt, Eugelomus Sueſſionenſis in carmine panegyrico illum dicit Eccleſiæ columen, poſt mortem anno 1073. levato e terra ejus corpore, Corbejæ colitur ex Auctoritate Sedis Apoſtolicæ, Ejus libellus celebris fuit, dum viveret, ex eo juvenes in Religione Chriſtiana inſtituebantur, quod non ſuſtinuiſſent Epiſcopi, ſi contra communem omnium fidem ſcripſiſſet, In Conciliis Cariſiaco I. & II.

quic

quibus præfuit Hincmarus, Valentino, Lingonenſi & Tullenſi, nullus ibi Paſchaſium accuſavit, ſed plures adverſarium ejus Joannem Scotum proſripſerunt: Ergo non Paſchaſius, ſed Joannes Scotus novator eſt habitus.

R. 2. Multi ex Epiſcopis noni ſæculi decimum attigere, in eo reliquerunt Diſcipulos, & ſucceſſores, qui docuerunt quod a Magiſtris didicerant. Stephanus Æduenſis Epiſcopus circa annum 950. (ut volunt nonnulli) ſcripſit in canonem Miſſæ, expoſuitque fidem Eccleſiæ circa Euchariſtiam ea perſpicuitate, qua eam legimus in Catechiſmo Romano: S. Fulbertus Carnotenſis & alii Epiſcopi, qui, ut dictum eſt cap. 9. in Aurelianenſi Concilio anno 1017. damnarunt quoſdam Manichæos negantes veram eſſe Chriſti carnem in Euchariſtia, ex decimo ſæculo prodierant, atque in eo doctrinam hauſerant, quam fidelibus undecimi ſæculi refuderunt: Ergo fides noni ſæculi in nulla parte decimi eclypſim paſſa eſt, ut garrit Claudius. Non diffitemur flagitioſos & perditos homines ſacram Apoſtolorum Sedem invaſiſſe, tenuiſſeque per aliquot annos; ſed reliquæ partes orbis Chriſtiani clara luce perfruebantur. Extant egregia monimenta ſingularis vigilantiæ in Epiſcopis, Concilia frequentius habita, multiplices leges ſancitæ ad diſciplinam tuendam, perficiendamque, collaborantibus Imperatoribus & Regibus ſanctiſſimis, Ordines religioſi, vel novi inſtituti, ut Camaldulenſium, auctore Sancto Romualdo, vel antiqui in priſtinum ſplendorem reſtituti, ut Benedictinorum a Sancto Odone Cluniacenſi anno 937. adeo ut decimum ſæculum, quod Claudius veluti infelix exhibere conatur, rectius feliciſſimum dixeris.

CAPUT XIII.

Per quam actionem præſens ſiſtitur Corpus Domini in Eucharistia?

QUidam e Diſcipulis Berengarii, confeſſi tandem præſentiam realem, dixerunt Chriſtum ſiſti præſentem in Euchariſtia per impanationem, hoc eſt, per unionem hypoſtaticam Verbi divini cum pane & vino, adeo ut quemadmodum propter unionem Verbi divini cum humanitate recte dicimus de Chriſto homine, *hic homo eſt Deus*, ita liceat dicere de pane Euchariſtico, *hic panis eſt Chriſtus*, ex Guitmondo lib. 1. de veritate corporis & ſanguinis Chriſti, & ex Algero in prologo 1. de Sacramento corporis & ſanguinis Domini, qui ambo contra Berengarianos decertarunt. Hanc ſententiam amplexus eſt Oſiander Lutheranus, ut refert Melancthon lib. 2. Epiſt. 447. Ejus auctorem Rupertum facit Bellarminus lib. 3. de Sacramento Euch. cap. 11. hic enim Berengario ſuppar, ſic ſcribit in c. 9. Joannis, „ Verbum jamdudum caro factum, panis viſibilis „ fit, non commutatum in panem, ſed aſſumendo, „ & in unitatem ſuæ perſonæ transferendo panem. „ Sed illum ab hoc errore vindicat quidam Monachus Benedictinus, edita ex profeſſo apologia, in qua fuſius oſtendit Rupertum expreſſis verbis ſcripſiſſe, panem & vinum in veram corporis & ſanguinis Domini tranſire ſubſtantiam, ex quibus neceſſe eſt in benignum ſenſum flectere, quod docet panem ipſiuſve ſubſtantiam manere, & a Chriſti perſona aſſumi, nempe ſubſtantiam ſecundum reſiduas ſpecies manere & aſſumi panem in unitate perſonæ, mediante ſcilicet corpore, in quod convertitur. Ait enim in cap. 6. Joannis corpus illud non eſſe obnoxium ſeceſſui.

Cum autem Henriciani, Albigenſes, & alii hæretici, de quibus ſupra cap. 9. damnatam Berengarii hæreſim identidem ſuſcitaverint, Concilium Lateranenſe IV. generale ſub Innocentio III. anno 1215. definiit cap. *Firmiter*, Corpus Domini fieri præſens in Euchariſtia

per

per tranſubſtantiationem, his verbis : „ Credimus & „ confitemur corpus & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus „ panis & vini veraciter contineri, tranſubſtantiatis pa- „ ne in corpus, & vino in ſanguinem poteſtate divina,

Novatores calumniantur illud verbum, *tranſubſtantiare*, tanquam novum & inauditum in Eccleſia. Quibus merito reponimus, quod S. Athanaſius lib. de Decretis Synodi Nicænæ reſpondebat Ario rejicienti cum ſeqnacibus Concilium Nicænum propter novitatem nominis, „ conſubſtantialis, *quo cavillationes hæreticorum ſubvertebat*: an novitate offenderis, an etiam „ rei ipſius veritatem, quæ hoc eſt ſortita vocabu- „ lum, refugis? Res enim antiqua novum nomen „ accepit, non vocabulo rei veritas acceſſit . . . . . „ etiamſi voces ita in Scripturis non extent, ſen- „ tentia tamen quam continent, vere in Scripturis „ habetur.

Quanquam nec illud tamen, *tranſubſtantiatio*, a Concilio Lateranenſi excogitatum fuit, cum eo utantur Stephanus Æduenſis tract. de Sacramento altaris cap. 23. Petrus Bleſenſis Epiſtola 104.

Quid vero nomine *tranſubſtantiationis*, Concilium intellexerit, varie opinati ſunt Scholaſtici ante Conc. Trid. ut colligitur ex Cardinali de Alliaco Epiſcopo Cameracenſi decimo quinto ſæculo, ſic enim ſcribit in 4. diſt. 6. art. 11. „ licet Catholici concordaverint in „ hoc, quod corpus Chriſti ſit in Sacramento, circa „ modum ponendi fuerunt diverſæ ſententiæ. Prima „ quod ſubſtantia panis ſit corpus Chriſti. Secunda, „ quod non remanet ſubſtantia panis, ſed reducitur in „ materiam per ſe ſtantem, vel aliam formam recipien- „ tem, & hoc ſive in eodem loco, ſive in alio, & „ corpus Chriſti coexiſtit accidentibus panis. Et hæc „ opinio non poteſt reprobari, nec per evidentem ra- „ tionem, nec per auctoritatem cogentem. Tertia „ fuit, quod remaneret ſubſtantia panis. Quarta & „ communior eſt, quod ſubſtantia panis non remanet, „ ſed ſimpliciter deſinit eſſe. „ Addit ſe eam opinionem amplecti, quia magis favet determinationi Eccleſiæ, & SS. Doctorum placitis. . . . .

Enimvero Clemens IV. anno 1152. in Epiſtola ad Guidonem Narbonenſem, hæc habent: „ Ad noſtrum „ pervenit auditum, quod in noſtra exiſtens curia di„ xiſti corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti eſſentialiter „ in Euchariſtia non eſſe, ſed tantum ſicut ſignatum „ ſub ſigno, & hanc celebrem eſſe Pariſienſium opi„ nionem „. Nimirum quidam Pariſiis docebant Deum non poſſe facere accidens ſine ſubjecto, nec plures dimenſiones eſſe ſimul: quam propoſitionem Stephanus Pariſienſis de conſilio Doctorum proſcripſit anno 1270.

Joannes Pariſienſis Dominicanus anno 1306. hanc excogitavit opinionem, ex Thoma Valdenſi tom. doctrin. cap. 65. & ex continuatore Willelmi Langii ad an. 1304. Nempe ut ſalvaretur apparentia circa ſpecies ſenſibiles, quæ remanent, ſic explicabat tranſubſtantiationem a Concilio Lateranenſi propoſitam, ut diceret panem corpus Chriſti effici, quatenus per conſecrationem hypoſtatice aſſumeretur a Verbo non quidem immediate, ne diceretur, Deus eſt panis, ſed mediante corpore. Quamvis autem illam ſententiam modeſte proponeret, ſubjiceretque judicio Eccleſiæ, Guidoni tamen Carmelitæ ſic placuit, ut ſi Papa fuiſſet, eam decreviſſet eligendam, ait Thomas Valdenſis; tamen ceteris Theologis ei contradicentibus, Willelmus Pariſienſis de conſilio quorundam Epiſcoporum & Doctorum prædicto Joanni ſilentium impoſuit.

Durandus Epiſcopus Anicienſis, inſignis Theologus, docuit circa idem tempus ſolam panis formam tranſire in corpus Chriſti, *ſalvo tamen*, inquit, *meliori judicio*; ſuamque opinionem probat auctoritate SS. Patrum, qui docent panem in altari converti in corpus Chriſti, quomodo ipſe convertit aquam in Cana Galilææ in vinum, & panem, quem mortalis in cibum aſſumebat, in propriam carnem; atqui in hujuſmodi mutationibus materia eadem remanebat, & nihilominus verum erat dicere, quod nihil aquæ ſuperceſſet vino producto, nihil panis, nutritione perfecta. Idem quod caro ex alimentis ſucceſſive accreſcens eſſet eadem, quæ ex Virgine nata eſt, & cruci affi-

ea : Ergo. Cardinalis Cajetanus in eandem deſcendiſſe ſententiam videtur in 3. part. S. Thomæ quæſt. 75. art. 4. quod advertit Dominicus Soto in 4. diſt. 9. quæſt. 2. art. 4.

Concilium Trid. his Theologorum opinionibus circa tranſubſtantiationis acceptionem ſuam impoſuit hac ſua explicatione ſeſſ. 13. cap. 4. his verbis: „ Sancta hæc Synodus declarat, per conſecrationem panis & vini converſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti Domini; & totius ſubſtantiæ vini in ſubſtantiam ſanguinis ejus, quæ converſio convenienter & proprie a ſancta Catholica Eccleſia tranſubſtantiatio eſt appellata.

Tranſubſtantiatio dicitur 1. *converſio*, ut excludatur ſimplex unio panis cum corpore, vel cum perſonalitate Chriſti Domini, hoc eſt, cum Verbo; namque unio dici non poteſt converſio, ut conſtat ex Sanctis Patribus; qui ita propugnarunt contra Neſtorium unionem hypoſtaticam naturæ divinæ & humanæ cum perſona Verbi, ut negaverint contra Eutychetem converſionem naturæ humanæ in perſonam divinam, & viciſſim.

Dicitur 2. *Totius ſubſtantiæ panis*, quo diſtinguitur tranſubſtantiatio ab aliis mutationibus ſubſtantialibus, in quibus remanet ſaltem pars ſubſtantiæ, ſcilicet materia; unde tranſubſtantiatio vocatur a Concilio Tridentino ſeſſione 13. Canone 2. *Mirabilis & ſingularis converſio*, cujus exemplum non extat, aut extitit in rerum natura. Satis ergo non fuit Patribus Tridentinis prædicare illam converſionem, tanquam mirabilem, & inſigne miraculum; ſed inſuper illam ſingularem, & ſine exemplo dixerunt. Converſiones aquæ in vinum, virgæ Moyſis in ſerpentem, & uxoris Loth in ſtatuam ſalis, quas S. Patres ad explicandum hoc myſterium aſſumunt; valent quidem ad explicandum, quomodo per verbum operatorium Chriſti Domini panis ſic convertatur in carnem, ut deſinat eſſe panis, & ſi ita velis, nihil ejus ſubſtantiæ ſpecifice ſumptæ, quod pa-

panis dici poſſit, remaneat. At aptæ non ſunt ad exhibendam totaliter tranſubſtantiationem; in omni enim comparatione eſt quædam diſſonantia & diſparitas, alias non eſſet comparatio, ſed identitas. In eo autem tranſubſtantiatio eſt ſingularis converſio, quod totum illud ſubſtantiale quod prius dicebatur panis, quo nomine non intelligitur ſola forma, convertatur in corpus Domini. Atque ea parte notat Bellarminus proſcribi ſententiam Durandi, eamque hæreticam pronuntiat ex Can. 2. jam laudato. Bellarmino favet omnium Theologorum ſilentium.

Enimvero ex illa ſententia ſequuntur multa abſurda, Eccleſiæ Traditioni, & doctrinæ Concilii Tridentini contraria. 1. Corpus Domini non eſſet ſub figura in hoc Sacramento, ſed videretur, tangeretur eo modo, quo videtur homo in humana forma. 2. frangeretur, divideretur. 3. Chriſtus Dominus in Euchariſtia non eſſet proprie homo; ad eſſentiam enim hominis non ſufficit anima rationalis, ſed inſuper requiritur corpus organicum; hinc in hypotheſi, quod anima rationalis uniretur ferro, aut lapidi, compoſitum illud non eſſet verus homo. 4. Corpus Euchariſticum nec phyſice, nec moraliter eſſet idem corpus, quod ex Maria Virgine natum eſt, & cruci affixum: non phyſice, quia materia illa, quæ ante erat ſub figura panis, non eſt extracta ex viſceribus Beatæ Virginis, nec cruci affixa, ut patet; non moraliter, quemadmodum corpus hominis grandævi, licet non ſit phyſice idem, quod ex ſanguine matris formatum eſt, quia materia illa continuo exhalatur, & ejus loco alia ſuccedit, mediante nutritione, tamen moraliter eſt idem corpus; quia partes paullatim deperditæ, etiam paullatim per alimenta reparantur, quo fit ut corpus cenſeatur moraliter unum, ſicut domus dicitur eadem, quamvis a prima ejus ædificatione toties reparata fuerit, ut nihil fere remaneat ex lapidibus, lignis, & cæmentis, quæ a primo artifice adhibita fuerant. At ſi nova integre ædificaretur, quamvis in eadem forma, & figura, non diceretur eadem cum priore. Sic nec novum Chriſti corpus integre con-

conflatum ex eadem materia, quæ ante erat materia panis, moraliter idem cenſeretur, quod ex Virgine natum, & cruci affixum. 5. Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. docet vi verborum ſolum corpus poni ſub ſpeciebus panis, per concomitantiam vero, animam & divinitatem. Sed in ſententia Durandi anima poneretur vi verborum, cum materia panis non fiat corpus Chriſti, niſi ex unione cum anima. 6. Licet eadem ſit anima in toto corpore, non ſequitur, quod pes ſit idem cum capite aut humeris; ſic nec eadem Chriſti anima exiſtens in omnibus altaribus, & informans diverſas partium materias, efficeret unum & idem corpus, ſed diverſum, aut ſaltem diverſas ejuſdem corporis partes, nec fidelis acciperet Lutetiæ eandem partem materialem, quam alter Lugduni, unde aliud ſequitur abſurdum, nempe corpus Chriſti creſceret in immenſum adjectione tantæ quantitatis, quemadmodum corpus humanum augetur per alimenta pinguiora.

Nec dicas non fore tranſubſtantiationem, ſed annihilationem, niſi eadem materia a forma panis tranſiret ad formam hominis, quæ eſt anima rationalis, ſicut videre eſt in hypotheſi, quod Deus Angelum deſtrueret, & alium continuo crearet: prior Angelus non diceretur in poſteriorem converſus, ſed prorſus annihilatus. Id enim verum eſt, ſi hæc fiant actione diſtincta; falſum vero, ſi eadem actio eſſet deſtructiva & productiva; quia tunc eſſet vera converſio. Porro tranſubſtantiatio eſt unica actio, qua corpus Chriſti ita fit præſens, ut deſinat tota ſubſtantia panis, quemadmodum adveniente calore, expellitur frigus.

Quæ autem ſit illa actio, non conveniunt Theologi. S. Thom. diſcipuli opinantur eſſe reproductionem corporis Domini: Scotiſtarum Schola eſſe actionem adductivam, qua corpus Domini in cælo exiſtens, abſque nova productione ſit præſens ſub ſpeciebus Euchariſticis. Nempe, inquiunt illi, quamvis corpus non poſſit naturaliter acquirere novam præſentiam, niſi per motum localem, & receſſum a priore

lo-

loco; ſupernaturaliter tamen id fieri poteſt per productionem alicujus entitatis modalis, quæ corpus aut res aliqua fit formaliter alicubi præſens. Alii contendunt, nec reproductionem, nec actionem adductivam ſufficere ad tranſubſtantiationem, quæ eſt vera & ſpecifica converſio unius ſubſtantiæ totalis in aliam, ſed requiri inſuper actionem, virtute cujus prius ſubſtantia deſinat eſſe, & in alia ſubſtituatur. Quare docent tranſubſtantiationem eſſe actionem, ſive productivam, ſive adductivam, & ſimul unitivam corporis Domini cum ſpeciebus Euchariſticis, non quidem ut corpus Domini tanquam ſubjectum eas ſuſtentet, hoc enim falſum eſt, ſed ut ad eas habet habitudinem, tanquam contentum ſubſtantiale. Namque ſubſtantia panis in eorum ſententia duo habet munia; primum quod ſit accidentium ſubjectum, cui inhærent. Secundum quod ſit contentum ſubſtantiale ipſis ſub eo reſpectu unitum. Porro actio tranſubſtantiativa efficit illam unionem corporis Chriſti, per quam ſolvitur prior unio ſubſtantiæ panis, & ſic deſinit forma ſubſtantialis panis, quæ ſicut naturaliter non poteſt produci ſine accidentibus, ſic nec conſervari; ſunt enim diſpoſitiones neceſſariæ. Porro destructa forma ſubſtantiali, materia non poteſt naturaliter remanere ſpoliata omni forma; unde neceſſe eſt ipſam quoque deſinere. Verum ad ejuſmodi quæſtiones tutius reſpondens cum Magiſtro ſententiarum in 4. diſt. 11. *myſterium fidei credi ſalubriter poteſt, inveſtigari ſalubriter non poteſt*, nam, ut advertit Vaſquez 3. part. q. 26. diſput. 28. c. 1. his Philoſophiæ quæſtionibus effectum eſt, ut myſterium fidei noſtræ, non modo difficilius ad explicandum, ſed etiam adverſariorum noſtrorum argutiis & cavillationibus magis expoſitum fuerit. „ Quid mirum, *inquit* „ *S. Hieronymus Epiſtol. ad Magnum*, ſi & ego ſa„ pientiam ſæcularem . . . de ancilla & captiva Iſrae„ litidem facio? ſed Domini voce præceptum, mu„ lieris captivæ radendum caput, ſupercilia, & un„ gues corporis amputandos, & ſic eam habendam in „ conjugio, „ nempe Deut. c. 21. v. 12. Hoc eſt,

Phi-

Philoſophiam profanam cum ſacra Theologia ita eſſe conjungendam, ut illa Chriſtiana fiat, non iſta ejuſmodi connexione profana evadat, & mere naturalis. Serviat illa, iſta dominetur ancillæ & captivæ, ſupercilia radat, arrogantiam coerceat, & petulantiam comprimat, circumcidat ungues, ut ad ſupernaturalia manus mittens, ea potius deturpet, quam elucidet. Quapropter Tridentini Patres ſapienter ſilentium impoſuere Theologis in Concilio Philoſophicas illas quæſtiones agitantibus.

Ceterum Aubertinus & Claudius fruſtra conantur roborare ſuum errorem ex recenſitis Theologorum opinionibus. Namque Theologi conveniunt, ut liquet, in dogmate fidei, diſſentiuntque ſolum in modo illius explicandi. Nunquid ideo incerti ſunt Catholici an ſecunda perſona SS. Trinitatis ſit vere filius procedatque per generationem, quia Theologi varie opinantur, ubi aſſignanda eſt ratio cur hæc proceſſio ſit generatio? Quot Lutheranorum opiniones circa hæc Domini verba, *hoc eſt corpus meum*, ex quibus omnes evincunt præſentiam realem?

Lutherus lib. de captivitate Babylonica reliquerat liberam tranſubſtantiationis fidem, ut ſcrupulos conſcientiarum de medio tolleret. At ann. 1522. mutato conſilio ſic ſcribit contra Henricum VIII. Angliæ Regem: *Nunc tranſubſtantiare volo ſententiam meam, & dico, antea poſui nihil referre, ſive ſic, ſive ſic ſentias de tranſubſtantiatione; nunc autem decerno impium & blaſphemum eſſe, ſi quis dicat panem tranſubſtantiari.* Hinc Lutherani dicuntur: *Conſubſtantiatores, quia utramque panis & corporis Chriſti ſubſtantiam in Euchariſtia conjungunt.*

CA-

CAPUT XIV.

Utrum fide divina credendum ſit Corpus & Sanguinem Chriſti Domini exiſtere in Euchariſtia per tranſubſtantiationem?

R. ITA expreſſe declaravit, & definiit Conc. Trid. contra Lutheranos ſeſſ. 13. can. 2. his verbis: *Si quis dixerit in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento remanere ſubſtantiam panis & vini una cum corpore & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti: negaveritque mirabilem illam & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus duntaxat ſpeciebus panis & vini, quam quidem converſionem Catholica Eccleſia aptiſſime tranſubſtantiationem appellat; anathema ſit.*

Q. 2. *Quomodo probatur hæc Concilii doctrina, & definitio?*

Durandus, Paludanus, & alii numero pauci contendunt probari ex ſola Traditione (quæ certe ſufficit ad revincendos Novatores) negant vero ex Scripturis deduci argumentum efficax ad tranſubſtantiationem ſtabiliendam, in quo recedunt a communi Theologorum, immo & Patrum ſententia, quemadmodum Tridentini Patres ſeſſ. 13. cap. 4. declarant his verbis: *Quoniam autem Chriſtus Redemptor noſter corpus ſuum id, quod ſub ſpecie panis offerebat, vere eſſe dixit; ideo perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, idque nunc denuo ſancta hæc Synodus declarat, per conſecrationem panis & vini converſionem fieri totius ſubſtantiæ panis, &c.* Quin & ipſe Calvinus, Lutheranos inſectans, agnoſcit verba inſtitutionis non poſſe in ſenſu proprio intelligi, quin intelligatur tranſubſtantiatio: „ De Papiſtis, *inquit in refutatione conſenſus Orthodoxorum*, non loquor, quorum tolerabilior, vel ſaltem magis verecunda eſt doctrina ... ſi opinio ex his duabus eligenda eſſet, mallem nos præſentiam Chriſti ſub ſpeciebus & ac-

ci-

„ cidentibus credere, quam cum Zuvinglianis veram „ & realem præſentiam contra tam aperta Chriſti „ verba negare. Itaque.

R. Probatur 1. Efficaciter tranſubſtantiatio ex his Scripturæ verbis, *hoc eſt Corpus meum*, *hic eſt Sanguis meus*. Ex dictis cap. 11. & 12. & ex conſenſu Lutheranorum, hæc verba vere & proprie corpus Chriſti Domini demonſtrant, non vero ejus imaginem, ſeu figuram, aut virtutem: atqui falſa eſſent, ſi ſubſtantia panis & vini remaneret: Ergo revera non remanet.

Minor oſtenditur. Pronomen, *hoc hic*, eſt demonſtrativum ſubſtantiæ ſenſibiliter præſentis: atqui in hypotheſi Lutheranorum ſubſtantia ſenſibiliter præſens eſt panis & vinum. Ergo illa ſubſtantia ſolum demonſtratur. Porro falſum eſt, quod panis ſit corpus Domini, & vinum ſanguis ejus: Ergo neceſſe eſt ut dicatur non eſſe aliam ſubſtantiam ſub ſpeciebus panis & vini, quam corpus & ſanguinem Domini.

Dices: veræ ſunt iſtæ propoſitiones, 1. de ferro candente, *hoc eſt ignis*. 2. de Chriſto Domino, *hic eſt Deus*. 3. De dolio vini, *hoc eſt vinum*. Atqui in illis propoſitionibus demonſtratur ſubſtantia in alia contenta: Ergo ſimiliter vera erit hæc propoſitio, *hoc eſt corpus meum*, etiamſi corpus includatur in ſubſtantia panis.

Diſt. maj. Veræ ſunt propoſitiones propter aliquas rationes, quæ non conveniunt Euchariſtiæ, Concedo: Propter rationes, quæ Euchariſtiæ competant, Nego maj. 1. Vel ſubſtantia ignis occupat poros ferri candentis, vel non: ſi primum, ſimpliciter vera dici poteſt propoſitio, quia non cernitur in ferro niſi ignis, ac proinde de eo affirmari poteſt, ſicut de carbone ardente, quod ſit ignis: ſi ſecundum, vera non eſt in ſenſu proprio, ſed ſolum metaphorico, quatenus effectus ſumitur pro cauſſa, calor ſummus pro igne. 2. De Chriſto in ſpecie humana apparente vere dicitur, *hic eſt Deus*; quia in hac propoſitione demonſtratur ſuppoſitum, ſeu perſona ipſa, quæ eſt unica, habens naturam divinam & humanam; hoc enim

enim nomine, *Deus*, ſignificatur habens naturam divinam, ſicut & nomine, *homo*, intelligitur habens naturam humanam: porro verum eſt, quod *hic* ſit habens naturam divinam & humanam; ergo de eo proprie dicitur, *hic eſt Deus*. At ſicut dici non poteſt natura humana eſt natura divina: ita nec panis eſt, corpus Chriſti, quia pars non poteſt prædicari de parte. 3. Ideo oſtenſo dolio dicitur, hoc eſt vinum; quia dolium ſe habet per modum vaſis vinum continentis: ex communi autem hominum uſu, non vas; ſed contentum demonſtratur: quis verbi gratia, ferens lagenam plenam quærenti a ſe, quid præ manibus habeat, reſponderet ſerio, lagenam? hæc enim reſponſio eſt manifeſte contra mentem interrogantis, quia ubi ſermo eſt de vaſe, homines non attendunt continens, ſed contentum: atqui panis, aut vinum non eſt vas inſtitutum ad continendum aliud. Unde ridicula eſſet enuntiatio de pane, in quo nummus occultaretur, hic eſt nummus.

Nec dicas Chriſtum Dominum inſtituiſſe panem; tanquam vas ad continendum corpus ſuum. Namque 1. id gratis & ſine fundamento diceretur. 2. Omnium aures offenderet, qui contenderet guttulam vini eſſe vas aliquod a Chriſto Domino inſtitutum ad continendum ſanguinem.

Inſtabis; de Sacramento, ſeu ſigno rem ſignificatam continente, proprie affirmatur ipſa res ſignificata, v. g. de Columba, quæ apparuit in Baptiſmo Chriſti Domini, recte dici potuit: *hic eſt Spiritus ſanctus*. Item, de linguis igneis, quæ inſederunt capitibus Apoſtolorum: atqui Euchariſtia eſt ſignum continens corpus Chriſti: ergo dici poteſt, *hoc eſt corpus Chriſti*, etiamſi remaneat panis.

Diſtinguo maj. Si res contenta per effectus ſenſibiles ſe prodeat, Conc. maj. Tunc enim ſignum habet rationem alicujus veſtientis, quod non attenditur, ſed res ipſa veſtita: hinc de Angelo, qui apparuit Abrahamo in forma humana, recte dici potuit, *hic eſt Angelus*, ſi res contenta nullatenus exterius ſe prodat, Nego maj. Quis enim oſtenſo vel Baptiſmo,

vel

vel Sacramento Confirmationis, diceret; *hic eſt Spiritus ſanctus*, quia ſunt ſigna Spiritus ſancti; ſigna, inquam, non vacua, ſed plena? Sicut ergo nec de infuſione aquæ, nec de impoſitione manus, quamvis iis adſit Spiritus ſanctus, dici poteſt, *hic eſt Spiritus ſanctus*; quia non adeſt ſenſibiliter, ſicut adfuit in ſpecie Columbæ, & linguarum ignearum, in quibus viſibiliter operabatur movendo & agitando illas; ſic nec de pane, aut vino dici poſſet, *hic eſt Chriſtus*, cum ſenſus minime eum deprehendant.

Hic illud addere liceat, quod etiamſi in verbis inſtitutionis remaneret aliqua difficultas, non ſequeretur propterea tranſubſtantiationem ex Scripturis probari non poſſe. Annon myſteria Sanctiſſimæ Trinitatis, Incarnationis, & prædeſtinationis eruimus ex Scripturis, quamvis Hæretici eas variis explicatiouibus obvolvant? Eccleſiæ eſt aſſerere quis ſit verus Scripturarum ſenſus. Semper autem intellexit verba inſtitutionis ſenſu a nobis expoſito, ut mox conſtabit.

Probatur itaque 2. tranſubſtantiatio ex conſtanti Traditione Eccleſiæ. 1. Porro laudati capite 12. pro præſentia reali, ac præſertim SS. Cyrillus Jeroſolymitanus, Ambroſius, Gregorius Nyſſenus, Joannes Damaſc. clare tranſubſtantiationem agnoſcunt; dicunt enim panem converti, & tranſmutari in corpus Domini, quomodo aquæ in nuptiis Canæ mutatæ ſunt in vinum, & panis, quo veſcebatur Chriſtus Dominus, in propriam carnem vertebatur. Quod autem teſtimonia hæc non poſſint intelligi de converſione ſolius formæ ſubſtantialis, remanente eadem materia, contra Durandum demonſtravimus cap, 12. 2. Explicatio Lutheranorum, qui conſubſtantiationem, ſeu unionem duarum ſubſtantiarum propugnant, inaudita eſt apud omnes Eccleſias Orientales. Neſtoriani & Jacobitæ; qui ſæculo quinto a Catholica Eccleſia receſſere; Græci qui a nono ſæculo diviſi a Latinis permanent ſchiſmatici tranſubſtantiationem confitentur, ut patet ex cap, 12. Eccleſia vero Latina

Im-

impanantium & conſubſtantiantium errorem proſcripſit, ut doctrinæ ſuæ contrarium, cum primum ſe prodidit, nempe undecimo ſæculo in duobus Conciliis Romanis contra Berengarianos; in Concilio Lateranenſi IV. anno 1215. contra Albigenſes: in Conſtantienſi etiam generali, anno 1414. contra Wiclefum: in Florentino, ſeu in Decreto Eugenii IV. ann. 1439. ac tandem in Tridentino contra Lutheranos.

Dices 1. S. Chryſoſtomus Epiſt. ad Cæſarium ſcribit, etiamſi ſint in Chriſto Domino duæ naturæ impermixtæ, eſſe tamen unum Filium, & unam perſonam: quemadmodum „ panis, divina illum ſanctificante gratia, mediante Sacerdote liberatus eſt appellationis panis, etiamſi natura panis in eo permanſerit, & non duo corpora, ſed unum corpus Filii prædicatur. „ Ergo quarto ſæculo non credebatur tranſubſtantiatio. Ignorabatur etiam ſæculo 5. Sic enim Theodoretus loquitur in Dialogo 1. contra Eutychianum, quem Eraniſtam vocat: „ Salvator noſter nomina permutavit, & corpori quidem id quod erat ſymboli, nomen impoſuit: ſymbolo vero, quod erat corporis ſui. Hoc eſt, corpus ſuum appellavit panem, panem vero nomine corporis ſui dignatus eſt. Sic vitam, *inquit*, ſeipſum qui nominavit, ſanguinis nomen ſymbolo tribuit. *Et Dialogo* 2. *addit*, non naturam mutans, ſed naturæ gratiam addens. „ En, inquiunt Calviniſtæ, ſententia noſtra clare expreſſa, panis in Cœna manet, ſed gratia & virtus ſubſtantialis corporis Chriſti ei additur. Non minus expreſſe in eodem Dialogo, negat Theodoretus tranſubſtantiationem, quam præſentiam realem. Cum enim Eutychianus probet naturam humanam in divinitatem eſſe converſam, exemplo Euchariſtiæ, in qua ſubſtantia panis convertitur in corpus Domini, ſic reſpondet Theodoretus: „ Retibus, quæ ipſe tenuiſti, captus es: neque enim ſymbola myſtica poſt ſanctificationem recedunt a ſua natura, manent enim in priore ſubſtantia, & figura, & forma, & videri tangique poſſunt, ſicut prius. “ Teſtis quoque eſt Gelaſius ſuo ſæculo, hoc eſt, ſex-

to, eandem fuiſſe Eccleſiæ doctrinam, nempe ſubſtantiam panis & vini remanere, quemadmodum in Chriſto Domino ſubſtantia inconfuſa permanſit; ait enim in libro de duabus naturis: „ Sacramenta quæ ſumimus, „ corporis & ſanguinis Chriſti, divina res eſt, propter „ quod & per eadem divinæ efficimur conſortes na- „ turæ, & tamen eſſe non deſinit ſubſtantia vel na- „ tura panis & vini. *Ergo*.

Reſpondeo diſtinguendo anteced. Natura ſeu ſubſtantia panis non deſinit, ſed remanet, ſi per naturam intelligantur proprietates naturales, quo ſenſu nonnunquam uſurpatur a Patribus tum Latinis, tum Græcis, Conc. Si intelligatur ipſa radix proprietatum, Nego anteced. Itaque veteres non infrequenter per naturam intellexere complexionem ſenſibilium proprietatum, quam vulgus ſolet apprehendere tanquam rei cujuſque naturam: *Subſtantia*, inquit Tertullianus libro de anima cap. 32. *eſt lapis, ferrum, duritia lapidis, & ferri eſt natura ſubſtantiæ, duritia communicat, ſubſtantia diſcordat*; S. Auguſt. in Pſa'm. 68. conc. prima, ait hominem per peccatum lapſum eſſe a ſubſtantia, in qua factus eſt. Et S. Petrus Chryſologus ſerm. 82. duxit Chriſtum per reſurrectionem non mutaſſe perſonam, ſed ſubſtantiam, ubi ſubſtantia ponitur pro proprietatibus accidentalibus. Sic ſanctus Chryſoſtomus homil. 4. ad populum de tribus Juvenibus in fornace ardenti illæſis: *Poteſtas*, inquit, *rerum naturam commutavit*. Et Theodoretus citato Dialogo 2. de corpore Chriſti reſurgentis ſcribit, *priorem ſuam retinuit formam, figuram, circumſcriptionem, & ut ſemel dicam, corporis ſubſtantiam*.

Quod autem locis in objectione laudatis, Patres nomine naturæ, aut ſubſtantiæ panis intellexerint proprietates, probatur ex eorum ſcopo. Sanctus enim Chryſoſtomus agit contra Apollinariſtas, ex quibus poſtea errorem hauſerunt Eutychiani, contra quos pugnant Theodoretus & Gelaſius. Porro illi Apollinariſtæ, ſeu Polemiani, ſic dicti ab auctore ſuo Polemio, docebant, Verbum ab æterno habuiſſe carnem, ſeu ſubſtantiam humanam, ſed materiæ expertem, incir-

circumſcriptam ; permixtam cum divinitate , & ab ea indiſtinctam ; & ita Verbum etiam in humanitate eſſe Patri conſubſtantiale : in Incarnatione vero aſſumpſiſſe formam exteriorem , circumſcriptionem , & omnes humani corporis affectiones & proprietates , in quibus paſſus eſt & mortuus , divinitate vices ſupplente animæ humanæ ; peracto autem ademptionis myſterio poſt Aſcenſionem , Chriſtum depoſuiſſe illam humanam formam , & circumſcriptionem . Ita refert ex S. Athanaſio ſanctus Epiphanius hæreſi 77. Sanctus Gregorius Nazianzenus epiſt. ad Nectarium, & Facundus lib. 9. cap. 7. Ex quo perſpicuum eſt , nec S. Chryſoſtom. nec alios Patres habuiſſe probandum in Chriſto remanere eſſentiam carnis , cum Hæretici illi contenderent illam a divinitate eſſe inſeparabilem ; ſed tota eorum controverſia erat de proprietatibus, de circumſcriptione, & complexione accidentium; negabant illi Hæretici iſta retinere Chriſtum , aſſerebant contra Patres laudati ; & ad illud ſuadendum , proferebant exemplum Euchariſtiæ , quæ ita dicitur corpus Chriſti, ut in ea remaneant impermixtæ naturales proprietates panis , quas Patres eo liberiori ſtylo naturam, ſeu ſubſtantiam nuncupabant, quod cavendos non haberent , ſicut nos hodie conſubſtantiales Hæreticos ; ſic Scriptores ſecundi & tertii ſæculi durioribus verbis myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis expreſſerunt , quibus abſtinendum fuit poſt exortam Arianorum hæreſim.

Confirmatur 1. Hæc reſponſio , quoad ſanctum Chryſoſtomum 1. Ex ejuſdem S. Doctoris verbis in citata epiſtola ; ait enim de natura panis permanente. „ Et non ſunt duo corpora , ſed unum corpus „ Chriſti prædicatur : ſic etiam hic divina inſidente „ corpori natura , unum Filium , unam perſonam „ utrumque conſtituit. „ Quæro autem a Lutheranis epiſtolam illam objicientibus, quomodo ſubſtantia panis, & corpus ex Virgine natum, non ſint duo corpora? Non reſpondebunt cum impanatoribus , id fieri per unionem hypoſtaticam , propter rationes ſupra allatas, cum tamen ſingi aliter non poſſet ſubſtantiam com-

completam panis evadere unum corpus cum corpore ex Virgine nato. Reſtat ergo ut dicant cum Catholicis, ſolas ſpecies panis remanere, ac ſub iiſdem contineri corpus Chriſti, per modum contenti ſubſtantialis; ſic enim efficitur, ut ſicut ante conſecrationem ſpecies illæ, & ſubſtantia panis non erant duo corpora, ſed unum corpus? ita poſt conſecrationem, ſpecies panis & corpus Chriſti gerentes vices contenti ſubſtantialis, evadunt unum corpus. 2. Ex Liturgia S. Chryſoſtomi, in qua dicitur panis mutari in corpus Chriſti, quæ verba hactenus intellecta ſunt a Græcis de mutatione ſubſtantiali: & homil. 33. in Matth. *Ipſe eſt*, inquit, *qui hæc dona ſanctificat, transmutat.*

Confirmatur 2. quoad Theodoretum. Centuriatores Magdeburgenſes Lutherani ſentiunt Theodoretum ipſis adverſari, monentque ipſum periculoſum legi. 2. Niſi conſtans fuiſſet doctrina quinti ſæculi, panem in corpus Domini converti, Eraniſtes ſeu Eutychianus non protuliſſet exemplum Euchariſtiæ ad confirmandum ſuum errorem, quo docebat, ut monuimus, poſt Aſcenſionem deſiiſſe naturam humanam modo ſupra explicato. Eutychianus ergo ſupponit converſionem panis, tanquam dogma a Catholicis receptum, ut ex eo contra ipſos argumentaretur. Enimvero nullus e Scriptoribus ſive antiquis, ſive recentioribus, meminit Eutychianos erraſſe circa Euchariſtiam, quemadmodum S. Ignatius aſſerit de Ebionitis, & poſteriores de Manichæis, quod ex principiis erroris ſui negaverint Euchariſtiam eſſe veram Domini carnem. Orthodoxus autem in citato Dialogo exemplum Euchariſtiæ, qua parte favet propriæ cauſſæ, retorquet in adverſarium, nempe circumſcriptio, ſeu quantitas, & aliæ affectiones exteriores panis manent in ſua natura & ſubſtantia, videntur, tanguntur: ergo a pari Chriſtus Dominus cælum conſcendens, non dimiſit quæ erant carnis propria in quibus crucifixus eſt: *Corpus igitur Chriſti*, inquit concludendo ratiocinium, *priorem habet formam & circumſcriptionem, &, ut ſemel dicam, corporis ſubſtantiam;*

ubi vides ſermonem eſſe de natura, ſeu forma exteriori tantum, non de interiori & eſſentiali; ultro enim Eutychiani fatebantur hanc ſemper manſiſſe unitam Divinitati.

Inſtabis: Theodoretus ait Dialogo ſecundo, Chriſtum Dominum non naturam mutaſſe, ſed naturæ gratiam addidiſſe, & viſibilia ſymbola corporis ſui appellatione tantum honoraſſe: Ergo.

Diſt. antec. Ut ſupra naturam exteriorem, Concedo: Naturam interiorem, Nego antec. Non dicit autem quam gratiam ei addat, an benedictionem, ſeu conſecrationem, an ipſum Chriſtum Dominum, qui ab Apoſtolo dicitur per excellentiam gratia Dei, Hebr. 2. verſ. 9. In poſteriori vero objectionis parte, nulla eſt difficultas, ſcribit enim Theodoretus *ſymbola corporis ſui appellatione honoravit*, ſine adverbio, *tantum*.

Urgebis: docet Theodoretus Patriarcham Jacob appoſite appellaſſe vinum ſanguinem uvæ, Geneſ. 49. ſicut nos myſticum altaris vinum, ſanguinem Chriſti vocamus, & panem, corpus ejus, quia ipſe ſe dixit vitem veram, Joann. 15. & granum frumenti, Jo: 12. Ergo in mente Theodoreti, Euchariſtia non eſt alio modo corpus & ſanguis Domini, quam ipſe eſt vitis, & granum frumenti.

Nego conſeq. Eruitur enim manifeſte contra Theodoreti mentem verbis ejus expreſſam: *Poſt ſanctificationem*, inquit Eraniſtes, *quomodo hæc* (ſymbola) *appellat?* Orthodoxus, *corpus & ſanguinem Chriſti*. Eraniſtes; *& credis te corpus Chriſti & ſanguinem accipere?* Orthodoxus, *ita credo*. Et cum negaret Eraniſtes corpus Chriſti in cruce pendentis eſſe noſtræ ſalutis meritum, urget illum Orthodoxus: „ Quod „ ſi tibi parvum & vile videtur corpus Chriſti in „ Cruce, quomodo ejus typum (*Euchariſtiam*) vene- „ rabilem & ſalutarem exiſtimas? Cujus autem typus „ adorandus eſt ſalutaris, quomodo archetypum ip- „ ſum potes deſpicere? „ Quæro ab Adverſariis, utrum hæc poſſint intelligi de figura & imagine vacua, præſertim cum ipſi omnem cultum imaginibus de-

denegent, nec panem in Cœna propoſitum ulla adoratione dignentur, quantumcumque virtute corporis Chriſti plenum exiſtiment? Scribit Theodoretus ſymbola poſt invocationem mutata eſſe, & facta aliud, „ intelliguntur, *inquit*, ea eſſe quæ facta ſunt, & „ creduntur, & adorantur, ut quæ illa ſint quæ cre- „ duntur. *Et in cap. 11. 1. ad Cor. ſic habet:* Sacratiſ- „ ſimam noctem in memoriam revocavit Apoſtolus in „ qua typico Paſchæ finem impoſuit Dominus, & ve- „ rum typi archetypum oſtendit ... non ſolum Apo- „ ſtolis, ſed etiam Judæ proditori pretioſum corpus „ & ſanguinem impertit ... ſignificat (*Apoſtolus*) „ quod quemadmodum tradidit illum Judas, ita eum „ ignominia afficiunt, qui ſanctiſſimum ejus corpus „ immundis manibus accipiunt. „ Sane Calviniſta non ita ſcriberet de Euchariſtiæ Sacramento; quamquam Theodoretus voluit ex profeſſo obſcure ſcribere & ea reticere, quæ infidelibus creditu difficiliora viderentur, *aperte dicendum non eſſe*, inquit Dialogo 2. *veriſimile enim eſt aliquos abeſſe myſteriis non initiatos*. Reſpondet Eraniſtes: *Reſpondeatur ænigmatice*. Vel ex his poſterioribus verbis perſpicuum eſt non ſatis æquos eſſe erga Theodoretum, qui arbitrantur ipſum male ſenſiſſe de tranſubſtantiatione; quæ enim æquitas inſignem Doctorem, & bene de Eccleſia meritum erroris inſimulare, propter verba obſcura, ænigmatica, & mentem obvelantia, ne auguſtiſſimum Religionis noſtræ myſterium indignis propalaretur? quin recta ratio hoc ab unoquoque judicium exigit ipſum corde crediſſe, quod præ reverentia, qua affectus erat, non eſt auſus verbo aut ſcripto exprimere, niſi ſub figuris & ænigmatibus.

Dices 2. Si remanentibus ſpeciebus panis & vini, deſineret eorum ſubſtantia, Deus homines deciperet, ut probant Patres contra Marcionem docentem, Verbum non aſſumpſiſſe ſubſtantiam carnis humanæ, ſed ſolum exteriores ejus ſpecies: immo Tertullianus contendit Verbum apparuiſſe ſanctis Patriarchis in vera carne, *non quidem moritura*, inquit, *quia nondum nata*, ſed ſtatim dimittenda; alias mendacium fuiſſe in

ejus ſententia, ſi ſolam humani corporis formam oculis exhibuiſſet: Ergo.

Diſt. antec. Deus homines deciperet, niſi præmoneret non eſſe panem & vinum, Tranſeat: ſi præmoneret, Nego antec. Nam ſuppoſita revelatione, nec ſenſus decipiuntur cum tale ſit objectum, quale renuntiant; eſt enim verus color, verus ſapor panis & vini, vera quantitas & extenſio. Ex his quidem ſignis naturalibus pronum eſt menti humanæ colligere ſubſtantiam, quia ſecundum naturalem rerum ordinem iſta nunquam ſeparantur, ſed cum poſſint ſupernaturaliter ſeparari, vir prudens hic non ita certo unum ex alio inferet, quin judicet rem extraordinarie poſſe aliter ſe habere; ſicque Deus non decipiebat Patriarchas, ſed locum dabat deceptioni, quod certe non eſt per ſe malum: alias Incarnatio, per quam in ſpecie humana exhibetur perſona divina, eſſet mera deceptio: peccarentque homines, qui juſta de cauſſa ſe occultant ſub aliena veſte, unde contingit alios decipi; ſed illa deceptio eorum imprudentiæ eſt tribuenda.

Porro cum Deus revelat rem non eſſe talem, qualis objicitur ſenſibus, jam nulla poteſt eſſe deceptio; omnes enim credere debent Deo loquenti. Hinc ſancti Patres efficaciter revincebant Marcionitas negantes Chriſtum Dominum fuiſſe verum hominem, quia cum divinitus ſit revelatum Verbum factum fuiſſe carnem, ſequitur Deum decepiſſe homines, ſi exteriorem ſpeciem carnis tantum præſetuleris.

Dices 3. ex ſpeciebus Euchariſticis producitur alia ſubſtantia, puta vermis: atqui ſubſtantia non poteſt naturaliter produci, niſi ex alia ſubſtantia: Ergo revera ſpecies Euchariſtiæ non ſunt ſine aliqua ſubſtantia materiali.

Diſt. maj. Producitur alia ſubſtantia ſupernaturaliter, Deo creante de novo materiam ad occultandum myſterium, ne experimentum humanæ rationis tollat fidei meritum, Concedo: naturaliter, & ſine concurſu Dei extraordinario, Nego maj.

CA-

CAPUT XV.

Utrum Chriſtus Dominus ſit totus ſub qualibet ſpecie?

NEgavit quidam nomine Præpoſitus tempore Alexandri III. hoc eſt, 12. ſæculo. Bohemi pugnantes pro communione ſub utraque ſpecie, 15. ſæculo eundem errorem amplexi ſunt. Calvinus ex falſo principio, quo ſupponit Euchariſtiam non exhibere, niſi virtutem ſubſtantialem corporis Domini, conſequenter deducit Chriſtum totum in ea non contineri: *Sane*, inquit lib. 4. Inſtitut. cap. 15. §. 45. *ſi deſignare ſe totum voluiſſet, dicere poterat Chriſtus: Ego ſum*. Lutherus dubius fuit circa propoſitam quæſtionem, quam dixit inutilem; quæritur tamen ſe falſo culpari, quod non exiſtimaret totum Chriſtum eſſe ſub utraque ſpecie. Diſcipuli ejus in hac re inter ſe diſſentiunt.

R. De fide eſt totum Chriſtum contineri ſub qualibet ſpecie; ita enim definiit Concil. Tridentinum ſeſſ. 13. can. 3. *Si quis negaverit in Sacramento Euchariſtiæ ſub unaquaque ſpecie ... totum Chriſtum contineri, anathema ſit*. Præiverat Eugenius IV. in ſuo Decreto, his verbis; *Totus Chriſtus continetur ſub ſpecie panis, & totus ſub ſpecie vini*. Et ante eum Martinus V. in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 45. ubi vult inquiri a ſuſpecto de hæreſi, num credat & aſſerat quod peracta conſecratione, ſit vera caro, ſanguis, anima, & totus Chriſtus.

Probatur 1. ex Scriptura Joann. 6. *Qui manducat me, & ipſe vivet propter me*, non ait, *Corpus meum*, ſed, *me*. Chriſtus autem eſt totum conſtans ex duabus naturis, & perſonalitate divina.

Probatur 2. ex Traditione.

S. Ignatius Martyr epiſt. ad Smyrnenſes ſcribit Euchariſtiam eſſe carnem Verbi, quæ paſſa eſt, & quam *Pater ſuſcitavit*. Non vivit autem, niſi adjuncto ſanguine & anima.

S. Ephrem lib. de non ſcrutanda natura divina cap. 5. ait: *Agnum ipſum integre comedis.*

S. Hieronymus contra Jovinianum, aſſeris nos in Euchariſtia accipere Chriſtum.

S. Cyrillus Jeroſolymitanus catech. 4. dicit eos, qui communicant, eſſe Chriſtiferos.

S. Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdotio ſic exclamat: *O miraculum, qui cum Patre ſedet ſurſum, in illa hora omnium manibus pertractatur!*

S. Auguſtinus ſupra laudatus docet Chriſtum, cum inſtituit Euchariſtiam, ſeipſum manibus portaſſe.

Sanctus Cyrillus Alexandrinus, & Concilium Epheſinum, de quibus ſupra, aſſerunt contra Neſtorium, Euchariſtiam non eſſe antropophagiam, ſed vivificam Verbi carnem.

Huc referri debent, quæ ſupra de adoratione Euchariſtiæ diximus, caro enim non eſt adoranda, niſi propter unionem cum divinitate. Ergo tota Traditio agnovit divinitatem in Euchariſtia, ac proinde Patres Tridentini novam doctrinam non induxerunt, ſed antiquam, & ab Apoſtolis traditam aſſeruere.

Q. 2. *Quomodo Chriſtus Dominus totus redditur præſens in Euchariſtia, cum verba inſtitutionis & promiſſionis non indicent, niſi corpus ejus & ſanguinem?*

Reſp. Patres Tridentini ſeſſ. 13. cap. 3. „Exiſte„re ... corpus ... ſub ſpecie panis, & ſanguinem „ſub vini ſpecie, ex vi verborum, ipſum autem „corpus ſub ſpecie vini, & ſanguinem ſub ſpecie „panis, animamque ſub utraque, vi naturalis illius „connexionis & concomitantiæ, qua partes Chriſti „Domini, qui jam ex mortuis reſurrexit, non am„plius moriturus, inter ſe copulantur: divinitatem „porro propter admirabilem illam ejus cum corpore „& anima hypoſtaticam unionem.„ Cum vero totus ſit in Verbo Pater, ſicut & Spiritus Sanctus propter circuminſeſſionem, de qua in Tract. de Trinitate, ſequitur tres Perſonas SS. Trinitatis præſentes eſſe, adorari & ſumi in Euchariſtia.

Q. 3. *Quare ſolum corpus ex vi verborum ponitur ſub ſpecie panis, & ſolus ſanguis ſub ſpecie vini?*

R. Quia

R. Quia ex dictis, ubi de Sacramentis in genere; verba ſeu forma Sacramentorum in tantum operantur, in quantum ſignificant: atqui hæc verba, *hoc eſt Corpus meum, hic eſt Sanguis meus*, ſignificant, priora quidem corpus, poſteriora vero ſanguinem, & nihil amplius. Ergo revera ponunt corpus ſub ſpecie panis, ſanguinem vero ſub ſpecie vini, nihil prætetea. Quapropter colligunt Theologi, quod ſi in triduo mortis conſecraſſent Apoſtoli, corpus fuiſſet ſub ſpecie panis ſine anima & ſanguine; & ſanguis ſub ſpecie vini, ſine corpore & anima, quia tunc nec anima neceſſariam habebat connexionem cum corpore & ſanguine, nec ſanguis cum corpore, & viciſſim; cum tunc temporis hæc ab invicem eſſent ſeparata. Secus dicendum eſt de Divinitate, quæ corpori etiam mortuo, ſicut ſanguini fuit ſemper conjuncta.

Q. 4. *Hæc doctrina eſt ne credenda fide divina?*

R. Quamvis ſit apud Catholicos certiſſima, de fide tamen non eſt: tum quia Concilium non ita eam definiit, nec in canonibus expreſſit: tum quia nec in Scriptura, nec in Traditione expreſſe habetur, quomodo Chriſtus totus contineatur in Euchariſtia, ſed ſolum colligitur ex forma, quam diximus cap. 8. ita reponendam in recenſitis Domini verbis, ut hæreſeos non ſint arguendi, qui preces neceſſario addendas exiſtimant.

Q. 5. *Eſtne de fide Chriſtum totum contineri in qualibet parte hoſtiæ, ſeu calicis?*

R. De fide eſt totum contineri, facta ſeparatione; ſic enim definiit Concil. Tridentinum ſeſſ. 13. can. 3. his verbis; „ Si quis negaverit in venerabili Sacra„ mento Euchariſtiæ ſub unaquaque ſpecie, & ſub „ ſingulis cujuſque... partibus, ſeparatione facta, „ totum Chriſtum contineri, anathema ſit. „ Probatur autem ex conſtanti univerſalis Eccleſiæ Traditione, quæ peracta conſecratione, eundem panem frangere conſuevit in plures diſtribuendum, ſicut & eundem calicem omnibus adſtantibus porrigere; exemplo Chriſti Domini, qui de Calice dixit, *bibite ex hoc omnes*, Matth. 26.

Dixi, *facta ſeparatione*: Nam ante ſeparationem non ita certum eſt contineri totum in qualibet parte, quamvis Theologi communiter id aſſerant; cum per ſeparationem non fiat nova conſecratio, quæ de novo ſiſtat corpus Chriſti præſens, ſicut per fractionem ſpeculi fit nova reflexio, ex qua apparet duplex imago. Neque propterea erit pluries replicatum corpus Chriſti in unica hoſtia, ſicut nec replicatur anima rationalis in uno corpore, licet ſit tota in ſingulis ejus partibus; numerus enim ſupponit diviſionem.

Q. 6. *Chriſtus Dominus in Euchariſtia exiſtens, poteſtne agere, v. g. videre, audire, movere ſe, aut moveri?*

R. Non poteſt elicere ullam actionem, quæ dependeat a ſenſibus, quia hujuſmodi actio requirit aliquam extenſionem in organo, qua caret corpus Chriſti. Poteſt tamen moveri per accidens ad motum ſpecierum, quemadmodum ad motum navis movetur nauta.

Dixi, *actionem, quæ dependeat a ſenſibus*: Nam actus ſcientiæ infuſæ, & viſio beatifica, cum non pendeant ab organo corporis, elici poſſunt.

Q. 7. *Peccatores recipiuntne verum Chriſti corpus?*

R. Conſtat tum ex Scriptura, tum ex Traditione, illud vere & realiter recipere; ſed in judicium & condemationem: *Qui enim manducat & bibit indigne*, ait Apoſtolus 1. Cor. 11. *judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini*. Ad quæ verba S. Auguſtinus contra Creſconium cap. 26. *Ecce quomodo obſunt divina & ſancta male utentibus; cur non hoc modo & baptiſmus?* Supple: erit verus & bonus, licet non proſit male diſpoſitis. Huc revocandi ſunt plures e textibus Patrum laudatis pro præſentia reali & tranſubſtantiatione, qui evincunt conſtantem Eccleſiæ traditionem circa propoſitam quæſtionem.

Dices: S. Cyprianus ſerm. de lapſis, refert quendam idololatriæ crimine pollutum, cum auſus fuiſſet ad ſacram menſam accedere, non reportaſſe niſi cineres. Sanctus Auguſtinus diſerte ſcribit tract. 26. in cap. 6. Joan. peccatores non manducare corpus Domini;

mini; „ Hoc eſt, *inquit*, illam manducare carnem ..; „ in Chriſto manere, & illum in ſe manentem habe„ re, ac per hoc qui non manet in Chriſto, & in „ quo non manet Chriſtus, proculdubio non mandu„ cat carnem ejus... licet carnaliter & viſibiliter „ premat dentibus Sacramentum corpus & ſanguinis „ Chriſti, ſed magis tantæ rei Sacramentum ad ju„ dicium ſibi manducat. „ Unde tract. 59. in Joan. ſic loquitur: *Apoſtoli manducabant panem Dominicum, his* (Judas) *panem Domini contra Dominum*. Innocentius quoque tertius lib. 4. Myſter. Miſſæ cap. 11. negat corpus Domini corrodi a muribus, ſed tunc priſtinam panis ſubſtantiam redire. Eandem ſententiam prius docuerant Guitmondus lib. 2. & Magiſter Sententiarum in 4. diſt. 15. & alii apud Eſtium diſt. 9. part. 3.

Reſpondeo ſigillatim.

Ad S. Cyprianum, textus ſancti Doctoris favet doctrinæ Catholicæ; cur enim ſymbola in manibus ſacrilegi converſa ſunt in cineres, niſi quia, iis manentibus integris, non recedit corpus Domini? Sacrilegus ergo ille manducaſſet corpus Domini, ſi ſpecies integras ſumpſiſſet.

Ad S. Auguſtinum, Diſtinguo, non manducat ſpiritualiter carnem Domini, in quo Dominus non manet, Concedo: Non manducat ſacramentaliter, Nego: Namque ex Concilio Tridentino ſeſſ. 13. cap. 8. *Recte & ſapienter Patres noſtri tres rationes hoc ... Sacramentum accipiendi diſtinxerunt*.

Quidam, ut peccatores, ſacramentaliter duntaxat recipiunt: alii ſpiritualiter tantum, nimirum qui fide viva, quæ per dilectionem operatur, Chriſto uniri cupientes, ſine ſacramento fructum ſacramenti ex parte percipiunt. Tertii ſacramentaliter, & ſpiritualiter, qui recte diſpoſiti ad ſacram menſam accedunt. Poſſe addi quartus modus, ſed extraordinarius ſumendi hoc Sacramentum: nempe materialiter tantum: nam infidelis nequidem ſacramentaliter ederet Euchariſtiam, cum non ſit homini nondum baptizato ſignum gratiæ, comederet itaque ſacra dona ſicut corrodi poſſunt a muribus.

Confirmatur ſolutio, & quidem ad mentem S. Auguſtini, obſervando tria in manducatione contineri. Primum eſt comminutio cibi, quæ fit in ore, dentium miniſterio. Secundum eſt trajectio cibi in ſtomachum. Tertium, & illud præcipuum, eſt ipſa refectio, ſeu nutritio, quæ fit in naturali manducatione per converſionem cibi materialis in ſubſtantiam comedentis. Hoc poſtremo deficiente, vere & proprie dicimus hominem, cujus ſtomachus exceptum cibum ſtatim rejicit, cibum non capere, manducare non poſſe, quamvis alimenta dentibus conterat, & in ſtomachum trajiciat.

Quemadmodum autem nutritio materialis & animalis fit calore naturali; ſic nutritio ſupernaturalis & ſpiritualis fit fide viva, ſive habituali, ut in infantibus, ſive actuali & habituali ſimul, ut adultis; per hanc enim unimur Chriſto Domino, & in eum transformamur. Quæ cum deſit in peccatoribus, vere ſcripſit S. Auguſtinus, peccatores panem Dominicum non manducare, ſed panem Domini, quia licet ſymbola corpore ejus plena accipiant; ipſo tamen ſpiritualiter non reficiuntur. Illud ipſum diſcrimen exponit S. Doctor in Commentario in Pſal. 21. concione prima, ubi docet juſtos in menſa Domini edere & ſaturari, laudemque Dei eſſe eructationem ſaturitatis eorum; peccatores vero manducare quidem, & adorare idem corpus, ſed minime ſaturari.

Verum quidem eſt Patres Tridentinos hunc trinum communicandi modum non propoſuiſſe tanquam fide divina credendum, cum nihil de eo in Canonibus expreſſerint: attamen hæc doctrina tam conſtans eſt apud Catholicos, ut Gregorius XI. apud Reginaldum prohibuit, ne quidam Profeſſores Cæſarauguſtani contrarium docerent.

Ad Innocentium III. & alios, non ita clare eruitur ex Scriptura & Traditione corpus Domini remanere, dum ſpecies ſacramentales corroduntur a muribus, quam cum a peccatoribus comeduntur. Unde circa illum extraordinarium caſum liberius opinati ſunt veteres. Nihilominus cum fide divina conſtet Euchari-

ſtiam

ſtiam eſſe Sacramentum permanens, ſequitur corpus Chriſti adeſſe ſpeciebus, quandiu integræ perſeverant; nec ullum eſt fundamentum in Scriptura aut traditione admittendi illam exceptionem, immo S. Bernardus inter errores Abailardi recenſet ipſum negaſſe corpus Domini a muribus corrodi: & Optatus Milevitanus ſcripſit quarto ſæculo Donatiſtas Euchariſtiam a Catholicis conſecratam projeciſſe canibus, qui ſtatim in rabiem converſi, dominos ſuos uti reos corporis Domini, dilaniarunt.

CAPUT XVI.

Quis eſt Miniſter Euchariſtiæ.

SAnctus Irenæus lib. 1. cap. 9. adverſus hæreſes, refert de quodam Marco hæretico & mago, ipſum mulieres adhibuiſſe ad conficiendam Euchariſtiam. Idem teſtatur ſanctus Epiphanius hæreſi 49. de Pepuzianis, & hæreſi 79. de Collyridianis.

Waldenſes tribuebant poteſtatem conſecrandi laico probo, quam negabant Sacerdoti impio, ex Reinerio lib. contra Waldenſes c. 5. *De Sacramento Euchariſtiæ*, ait ille de Waldenſibus loquens, *dicunt quod Sacerdotes in mortali non poſſunt conficere.*

Lutherus lib. de captiv. Babyl. cap. de ordinatione contendit omnes Fideles virtute Baptiſmi habere poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam, ſed neminem ea poteſtate uti debere, niſi ſit legitime vocatus.

Contra hujuſmodi errores ad quæſtionem propoſitam

R. Primo ſolus Sacerdos eſt Miniſter conficiendæ Euchariſtiæ; eſt de fide; ita enim definiit Concilium IV. Lateranenſe cap. *Firmiter*, his verbis: *Hoc itaque Sacramentum nemo poteſt conficere, niſi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus*: Concilium Tridentinum quoque ſeſſ. 22. cap. 1. de Apoſtolis loquens, ſic habet. „ Eiſdem, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut

„ offerrent, præcepit per hæc verba, hoc facite in „ meam commemorationem, uti ſemper Catholica Ec- „ cleſia intellexit, & docuit. *Et can.* 2. Si quis di- „ xerit illis verbis, hoc facite in meam commemora- „ tionem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacer- „ dotes, aut non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes „ offerrent corpus & ſanguinem ſuum: anathema ſit.

Probatur 1. ex Scriptura, Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem*, quæ verba ex Concilio Tridentino mox laudato, diriguntur ad ſolos Sacerdotes.

Probatur 2. ex Traditione Eccleſiæ.

S. Juſtinus Apol. 2. ſic exhibet ordinem cœtuum Chriſtianorum: „ Qui fratribus præeſt, rerum univer- „ ſarum Patri per nomen Filii & Spiritus ſancti, of- „ fert Euchariſtiam juxta mandatum, quod Apoſtolis „ Chriſtus dedit, cum accepto pane, dixit, hoc faci- „ te, &c.

Tertullianus libro de præſcript. cap. 41. arguit Hæreticos, quod laicis Sacerdotalia munia concederent. Et libro de Corona militis cap. 3. refert ad traditionem Apoſtolicam, quod Euchariſtiam non *de aliorum manu*, *quam præſidentium ſumimus*.

Concilium Nicænum primum generale, canone 18. vetat ne Presbyteri *ab iis*, (Diaconis) *qui poteſtatem non habent offerendi*, *Chriſti corpus accipiant*.

S. Epiphanius Epiſt. ad Joannem Jeroſolymitanum, ſe excuſat quod in ejus Diœceſi Presbyterum ordinavit, hac ratione: „ Ne multitudo ſanctorum fratrum „ ibidem degentium ſacris privaretur myſteriis, cum „ non haberent, qui ſibi divina Sacramenta con- „ ficerent.

S. Hieronymus Dialogo contra Luciferianos tanquam rem certiſſimam apud omnes Catholicos ſupponit ſolum Sacerdotem poſſe Euchariſtiam conficere: „ Hilarius Sardus; *inquit*, cum Diaconus de Eccleſia re- „ ceſſerit.... neque Euchariſtiam conficere poteſt, „ Epiſcopos & Presbyteros non habens; Eccleſia enim „ non eſt, quæ non habet Sacerdotes.

Denique a quinto ſæculo, quo obiit S. Hieronymus, uſque ad præſens tempus, Eccleſia ſive Orien-

talis.

talis, ſive Occidentalis, credidit ſolis Sacerdotibus competere poteſtatem conficiendi Euchariſtiam, nec hactenus paſſa eſt inferiores Clericos illud munus ſibi arrogare.

Dices: Neque ex Scriptura, neque ex Traditione certo colligi poteſt, poteſtatem conſecrandi corpus Domini ita eſſe Sacerdotibus propriam, ut aliis, præſertim Diaconis, committi nullatenus poſſit. Non ex Scriptura, ſiquidem laudata verba, *hoc facite in meam commemorationem*, S. Paulus 1. ad Cor. 11. intelligit dicta omnibus fidelibus, ut cum grata recordatione Paſſionis Chriſti Domini ad ſacram menſam accedant. Deinde etiamſi quis eas extenderet ad Apoſtolos tanquam Miniſtros deſignatos tanti Sacramenti, non continuo excludendi eſſent ab hoc miniſterio ceteri fideles, nonne enim Apoſtolis dictum eſt, *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.?* An propterea Diaconi & reliqui fideles, etiam mulieres, non poſſunt baptizare? Nonne per Baptiſmum omnes Chriſtiani facti ſunt Deo regnum & Sacerdotes, ut habetur Apoc. 5. & 1. Petri cap. 2.? Nonne colligitur quoque ex Traditione? Namque 1. Tertullianus lib. de caſtitate cap. 7. poteſtatem offerendi ſicut & baptizandi omnibus communem facit, ſic enim ſcribit: *Nonne & laici Sacerdotes ſumus? Scriptum eſt, regnum quoque nos & Sacerdotes Deo & Patri ſuo fecit, differentiam inter ordinem & plebem conſtituit Eccleſiæ auctoritas ... ubi tres, Eccleſia eſt, licet laici ... Igitur ſi habes jus Sacerdotis in temetipſo, ubi neceſſe eſt; habeas oportet etiam diſciplinam Sacerdotis, ſi neceſſe ſit habere jus Sacerdotis*: Nempe ut laicus non ſit bigamus, & a ſecundis nuptiis abſtineat; nam Sacerdotes bigami miniſtrare prohibentur: in neceſſitate autem laicus tingit & offert: ergo laicus non debet eſſe bigamus. En ratiocinium Tertulliani ſecundas nuptias improbantis. 2. Primis Eccleſiæ ſæculis Diaconi præficiebantur Parochiis regendis, ut conſtat ex Concilio Eliberitano Can. 77. & ex Epiſtola 11. S. Cypriani 2. Concilium Ancyranum anno 315. de Diaconis lapſis, ſic ſtatuit

can. 2.

can. 2. *Diaconi ſimiliter, qui immolaverunt, honorem quidem habeant, ceſſare vero ab omni ſacro miniſterio, ſive a pane, ſive a calice offerendo, vel prædicando, debent.* Ergo tunc temporis oblatio panis & calicis inter munera Diaconalia numerabantur. Sed ubi crevit numerus Sacerdotum, placuit Eccleſiæ ut illorum eſſet ſingulare privilegium. Sic enim loquuntur Patres in Concilio I. Arelatenſi Can. 15. de Diaconis, quos cognovimus multis in locis offerre, placuit minime fieri debere. 4. Ex Theodoreto lib. 1. hiſt. cap. 22. Frumentius a S. Athanaſio ordinatus Indorum Epiſcopus, cum eſſet adhuc laicus, ſuaſit Mercatoribus in Indiam commeantibus, ut ex more inſtitutoque Romanorum ſimul convenirent ad divina myſteria celebranda. Ergo in caſu ſaltem neceſſitatis, Euchariſtia ab aliis, quam a Sacerdotibus, poteſt confici.

Nego ant. Et ad ſingula momenta in ejus confirmationem prolata reſpondeo,

Ad primum ex Scriptura petitum. Mirum non eſt ſi Apoſtolus verba Domini: *Hoc facite in meam commemorationem*, ad communicantes reſtringat, cum illos ſolos alloquatur; omnes enim tam qui participant, quam qui conficiunt, id debent agere in memoriam Paſſionis Dominicæ. Ceterum Adverſarii non concedent laudata Domini verba de ſola Euchariſtiæ perceptione eſſe intelligenda: alias nullum in Scriptura haberent præceptum celebrandi ſuam cœnam. Quod autem *hoc facite*, non extendatur ad laicos in caſu neceſſitatis, ſicut, *docete, baptizantes*, habemus ex perpetua univerſalis Eccleſiæ Traditione & praxi; diſparitatis vero ratio eſt ſola Domini voluntas, quanquam hæc afferri poſſit convenientia, quod Euchariſtia non ſit tantæ neceſſitatis, ut omnis homo debeat eſſe ejus Miniſter ſicut & Baptiſmi. Baptizati quidem dicuntur Sacerdotes, ſicut & reges; ſed in ſenſu myſtico quatenus dominantur ſuis affectibus, & offerunt ſpirituales hoſtias, ut loquitur S. Petrus, hoc eſt fructum laborum ſuorum, orationes, & bona opera: *non utique*, ait S. Aug. lib. 20. de Civ. cap. 2. *De ſolis Epi-*

ſcopis

ſcopis dictum eſt. Apocal. 20. *qui proprie jam vocantur in Eccleſia Sacerdotes; ſed ſicut omnes Chriſtianos dicimus propter myſticum chriſma; ſic omnes Sacerdotes, quoniam membra ſunt unius Sacerdotis. De quibus Apoſtolus Petrus inquit, plebs ſancta, regale Sacerdotium.* Igitur ſicut improprie ſunt reges, ſic & Sacerdotes.

Ad ſecundum, duplex eſt reſponſio, alii contendunt Tertullianum hunc ſcripſiſſe librum, cum jam ad Montanum defeciſſet, ac proinde nullius eſſe momenti, quæ inde proferuntur: *De Tertulliano nihil reſpondeo*, inquit S. Hieronymus contra Helvidium, *quam Eccleſiæ hominem non fuiſſe*. Et Vincentius Lirinenſis cap. 18. ait: *Conſequens error hominis, detraxit ſcriptis probabilibus auctoritatem*: Maxime cum videatur retractare in lib. de caſtitate, quæ Catholicus antea ſcripſerat lib. de præſcr. cap. 41. contra hæreticos pro veritate, quam hic tuemus: *Mulieres hæreticæ*, inquit, *quam procaces, quæ audeant docere ... forſitan & tingere. Ordinationes eorum temerariæ, leves, inconſtantes ... alius hodie Epiſcopus, cras alius; hodie Diaconus, qui cras lector; hodie Presbyter, qui cras laicus, nam & laicis Sacerdotalia munera injungunt*. Alii conantur eum conciliare cum ſemetipſo: nempe lib. de præſcr. Negat laicos eſſe Sacerdotes ſtricte & proprie loquendo; lib. vero de caſtitate, aſſirmat ſumpto nomine Sacerdotis in latiori ſignificatione, quatenus laici per Baptiſmum fiunt membra Chriſti ſummi Sacerdotis, & in illo offerunt ſpirituales hoſtias, ut loquitur S. Petrus, ſcilicet fructus labiorum, ſeu laudes divinas, & alia bona opera.

Ad tertium, Diaconi præficiebantur Parochiis, ubi deerant Presbyteri, ut obirent ea officia, quæ pertinent ad Diaconos; plebem regerent, docerent, baptizarent: Euchariſtia a Sacerdotibus confecta reficerent, pſalmodia & laudibus divinis recrearent. Sed nulla auctoritate probari poteſt eos conſecraſſe, & peccata remiſiſſe contra univerſalis Eccleſiæ Traditionem, qualem expoſuimus.

Ad quartum, Patres Ancyrani ſupponunt Diaconorum

rum eſſe offerre, diſtinguo; offerre ſuo modo nempe miniſtrando, & cooperando Sacerdoti, Conc. modo Sacerdotum proprio, Nego. Nam Diaconi ex Canon. 4. Conc. IV. Carthaginenſis, non ad Sacerdotium; ſed ad Miniſterium conſecrantur. Unde S. Hieronymus ep. 85. ad Evagrium, reprimens audaciam Diaconorum qui cum haberent curam rerum temporalium, atque ideo impenſius obſervarentur juxta illud proverbium, *pecuniæ obediunt omnia*, ſupra presbyteros ſeſe extollebant, ſic ſcribit: *Quis patiatur, ut menſurarum, & viduarum miniſter* (Diaconus) *ſupra eos ſeſe offerat, ad quorum preces Chriſti corpus, ſanguiſque conficitur?* Itaque Diaconi offerunt 1. quia ad ipſorum officium pertinet a populo oblationes accipere, & ex iis ſeligere materiam ſacrificii, quam præparant benedicendo apud Græcos, & in quibuſdam Galliæ Ecleſiis, ut Ambianenſi, & Virdunenſi, ubi Diaconus benedicit aquam, quam vino admiſcet, deinde offert calicem Sacerdoti, cum quo pronunciat conſuetam orationem ſuſtentando calicem, *offerimus tibi, Domine, calicem, &c.* Quo ſenſu poteſt admitti lectio actuum paſſionis S. Laurentii apud S. Ambroſium lib. 1. de Officiis cap. 41. ubi ſic refert S. Martyrem Xyſtum alloquentem: *Experire utrum dignum Miniſtrum elegeris, cui commiſiſti Dominici ſanguinis conſecrationem*; quanquam editio Romana habeat, *Dominici ſanguinis diſpenſationem*. Hanc oblationem præparatoriam & miniſterialem innuere videntur Patres Ancyrani; ſiquidem de Diaconis lapſis aliter ſtatuunt, ac de Presbyteris ſimiliter lapſis; de his enim Can. 1. ſimpliciter & abſolute pronuntiant debere offerre, de illis vero Can. 2. prohibitionem reſtringunt ad panem & vinum. *Ceſſent*, inquiunt, *a pane, ſive a calice offerendo*. 2. Diaconi offerunt corpus & ſanguinem Chriſti Domini, quatenus populo diſtribuunt; hoc ſenſu Cyprianus tract. de lapſis, ſcribit Diaconum calicem præſentibus offerre.

Quod ſpectat Concil. Arelatenſe, Morinus & nonnulli Theologi exiſtimant Diaconos quidem aliquando præſumpſiſſe Euchariſtiam conficere, atque adverſus

ſua tantam audaciam Patres Arelatenſes inſurgere; verum alii Theologi contendunt non agi de ipſa confeſſione Euchariſtiæ; alias Concilium inultum non reliquiſſet illud crimen: ſed de diſtributione Euchariſtiæ, quam Diaconi ſine licentia Presbyteri, aut Epiſcopi ſibi arrogare non debent, ut habetur can. 38. ejuſdem Concilii: & mox dicturi ſumus.

Ad quintum, per divina myſteria intelligi debent orationes; Rufinus enim, ex quo Theodoretus hiſtoriam mutuatus eſt, ſic refert lib. 1. hiſt. ut *ritu Romano orationis cauſſa confluerent*. Socrates etiam ante Theodoretum ſic ſcripſerat lib. 1. cap. 19. *ut Chriſtianorum more Deum precarentur*; coævus quoque Sozomenus lib. 2. c. 24. *ut orationis cauſſa in unum convenirent, ac Romano more collectas celebrarent*.

R. 2. Euchariſtiæ diſpenſandæ Miniſter ordinarius eſt ſolus Sacerdos; extraordinarius vero Diaconus.

Prima pars probatur, tum ex Scriptura jam laudata, *hoc facite in meam commemorationem*, quæ verba ex dictis ad ſolos Sacerdotes diriguntur, tum ex Traditione. Verba Sancti Juſtini, & Tertulliani ſupra retulimus, quibus teſtantur Euchariſtiam percipi de manibus Præſidentium.

Secunda pars probatur ex conſtanti univerſalis Eccleſiæ Traditione. S. Cyprianus cit. tractatu de lapſis; obſervat Diaconum offerre calicem præſentibus. Concilium Nicænum dum improbat can. 18. quod Diaconi Euchariſtiam porrigerent Presbyteris, ſupponit ſolitos fuiſſe eam omnibus fidelibus diſtribuere. Idipſum teſtantur acta paſſionis Sancti Laurentii, liber octavus Conſtitutionum Apoſtolicarum cap. 28. & Ordo Romanus. Unde Concilium Aquiſgranenſe cap. 7. ſic loquitur, „ ſicut in Sacerdote conſecratio, ita in „ Miniſtro diſpenſatio Sacramenti eſt: ille oblata „ ſanctificat, hic ſanctificata diſpenſat, „ ſi tamen accedat licentia Epiſcopi aut Presbyteri, quemadmodum de Baptiſmo ſolemni diximus, *Diaconus*, inquit Concilium IV. Carthaginenſe can. 38. *præſente Presbytero Euchariſtiam corporis Chriſti, populo, ſi neceſſitas cogat, juſſus eroget*. Verum cum apud nos uſus

ille

ille amplius non vigeat, & rei novitas ſcandalum movere poſſet, a ſolo Epiſcopo licentia expectanda eſt, niſi obſtet urgens neceſſitas, qualis cenſeretur, ſi Viaticum deferendum eſſet ad periculoſe decumbentem, abſente Presbytero.

Q. 2. *Clerici Diaconis inferiores poſſuntne Euchariſtiam diſpenſare?*

R. Non poſſunt ſolemniter, & in cætu publico, poſſunt in caſu neceſſitatis. Utraque reſponſionis pars probatur ex uſu & praxi Eccleſiæ. Pro priori parte habemus S. Cyprianum tract. de lapſis, acta paſſionis S. Laurentii, Concilium Arelatenſe I. Nicænum I. & Carthaginenſe IV. in quibus munus illud non aliis Miniſtris, quam Diaconis tribuitur; quin & Concilium Laodicænum ſub Sancto Sylveſtro ſic ſtatuit can. 25. contra Subdiaconos, *non oportet Subdiaconos panem dare, vel calicem benedicere*. Poſtetior pars probatur, tum ex actis paſſionis Sancti Tharſici, de quo Martyrologium Romanum ad diem decimam quintam Auguſti, & ex Epiſtola Innocentii I. quibus conſtat Acolythos olim detuliſſe Euchariſtiam ad abſentes: tum ex hiſtoria ſæpius laudata Euſebii lib. 6. cap. 44. referentis Presbyterum per famulum miſiſſe Euchariſtiam ad Serapionem ægrotantem; tum ex dictis cap. 3. ubi fuſe oſtendimus fideles primis ſæculis ſolitos fuiſſe Euchariſtiam domum aſportare ad ſpiritualem ſuam refectionem. Ceterum quamvis uſus ille hodie inoleverit, ut Euchariſtia per inferiores Miniſtros, vel etiam laicos diſpenſetur, poteſt tamen ea, judicio Epiſcopi, neceſſitas occurrere, v. g. tempore graſſantis peſtis, ut iis facultas illa concedatur.

Q. 3. *Poteſt-ne quis ſibi ipſi Euchariſtiam adminiſtrare?*

R. 1. Poteſt Sacerdos celebrans; ita definiit Concilium Tridentinum ſeſſione 13. can. 19. *Si quis dixerit non licere Sacerdoti celebranti ſeipſum communicare, anathema ſit*. Probatur, tum exemplo Chriſti Domini, qui ſeipſum communicavit, ex Sancto Chryſoſtomo hom. 83. in Matth. & Sancto Hieronymo qu. 2. ad Hebidiam, ubi Chriſtum vocat convivam, & convi-

vivium; tum ex uſu conſtanti univerſalis Eccleſiæ; qui ab Apoſtoli deſcendere credendus eſt, cum S. Juſtinus ſecundo ſæculo apol. 2. & Tertullianus tertio ſæculo lib. de corona militis cap. 3. teſtentur eum, qui præeſt ſacris, Euchariſtiam præſentibus diſtribuere, ut eam ab ipſis non accipiat. Debet tamen Sacerdos non celebrans in ægritudine ſeipſum communicare, ſi nullus adſit niſi Diaconus. Ita Durandus in 4. diſt. 14. quæſt. 4. & Suarez, 3. parte quæſt. 32. ſect. 3. idipſum poſſe eundem Sacerdotem diebus ſolemnioribus ibidem docet Suarez, & alii nonnulli Theologi, modo non adſit ſcandalum.

Dices, nullus poteſt ſibi miniſtrare alia Sacramenta, Ergo.

Nego conſeq. 1. quia non eſt paritas quærenda in iis, quæ ex mera Dei voluntate pendent. Deinde Chriſtus Dominus ab alio baptiſmum ſuſcepit, non vero Euchariſtiam. 3. alia Sacramenta in uſu conſiſtunt, & ex vi formæ dicunt habitudinem ad perſonam diſtinctam. *Ego te baptizo, Ego te abſolvo.*

R. 2. Licet antiquitus Eccleſia ob graves & urgentes rationes indulgeret laicis, ut Euchariſtiam in proprias domos referrent, eamque privatim propriis manibus ſumerent; attamen cum a pluribus ſæculis eædem rationes non exiſtant, Concilium Trident. ſeſſ. 13. cap. 8. declarat retinendum morem, quem dicit ab Apoſtolis deſcendere, ut laici a Sacerdotibus communionem accipiant. Ab hac diſciplina diſpenſatum eſſe ferunt decimo ſexto ſæculo, cum Maria Scotorum Regina, quæ in carcere detenta, & morti proxima Euchariſtiam quam apud ſe ſervabat, ſibi miniſtravit.

Q. 4. *Licetne cuilibet Sacerdoti Euchariſtiam miniſtrare?*

R. Cum Paſtorum ſit oves paſcere, non licet aliis Sacerdotibus ſine paſtorum licentia Euchariſtiam, & alia Sacramenta adminiſtrare. Communiter autem præſumitur licentia, primo, cum admittitur Sacerdos ad ſacrum faciendum; optat enim Synodus Tridentina ſeſſ. 22. cap. 6. ut in ſingulis Miſſis fideles aſtantes ſacramen-

tali Euchariſtiæ perceptione communicent. 2. cum ex privilegio in quibuſdam oratoriis conſervatur Euchariſtia, ibidem diſtribui poteſt fidelibus, etiam extra Miſſæ Sacrificium, ad hoc enim præcipue conſervari permittitur.

Dixi, *communiter*; namque 1. Viaticum non licet miniſtrare, niſi Paſtori, aut aliis Sacerdotibus ab eo deputatis, hæc exceptio expreſſe habetur in Regularium privilegiis. Quod ſi contra præſumpſerint, excommunicationem latæ ſententiæ ſummo Pontifici reſervatam incurrunt, Clementina *Religioſi* de privilegiis, niſi forte abeſſent aut renuerint illi, quorum intereſt miniſtrare. 2. infantes non admittendi ſunt prima vice ad ſacram Menſam ſine judicio & conſenſu proprii Paſtoris juxta diſciplinam, quæ ubique viget; alias multi ignorarent fidei rudimenta, regulas vitæ Chriſtianæ, & diſpoſitiones neceſſarias ad dignam Sacramentorum perceptionem; cum experientia conſtet plebejos, niſi hujuſmodi neceſſaria diſciplina, non poſſe compelli ad iſta perdiſcenda. 3. expreſſe prohibitum eſt privilegiatis Euchariſtiam miniſtrare die Sancto Paſchatis, ut exprimitur in eorum privilegiis. Unde vel fictitia eſt Bulla Nicolai V. qua tollitur talis exceptio, ut multi Theologi contendunt, vel ſaltem uſu recepta non eſt, ut conſtat ex praxi. Cum autem multi Epiſcopi hanc extendant prohibitionem a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſive; dubium non eſt quin ejuſmodi diſciplinæ faveat laudata Clementina contra Regulares, qui ſine juriſdictione Communionem laicis adminiſtrant. Nec excuſandi ſunt, qui illis diebus Euchariſtiam miniſtrant his dumtaxat laicis, qui devotionis cauſſa accedunt, cum jam præcepto Communionis Paſchalis ſatisfecerint, aut ſint deinceps ſatisfacturi; ſiquidem non tantum finis, ſed & verba legis, quæ hic abſolute loquitur, attendenda ſunt. Non liceret Clerico verb. gratia contra prohibitionem ingredi tabernas ad manducandum, & bibendum ſub eo prætextu, quod ibi ſe gereret abſque ſcandalo & intemperantiæ vitio,

quæ

quæ Legiſlator ſua lege amovere ſolum intendit; nam Theologorum effatum eſt legem obligare, etiamſi finis illius reſpectu aliquorum tantum deſinat.

Q. 5. *Nunquid privilegiati poſſunt tempore Paſchali Euchariſtiam miniſtrare vagis & peregrinis, qui nullam habent Parochiam?*

R. Minime, hi enim eam ſortiuntur Parochiam ad quam deveniunt; nec in ægritudine ſua Viaticum & extremam unctionem accipiunt ab alio, quam a Parocho, aut ab eo deputatis.

Cum autem præceptum Communionis Paſchalis ſemper urgeat eos, qui tempore præſcripto non ſatisfacere, ad Parochum remitti debent, ſi in anni decurſu ad extraneum accedunt.

Q. 6. *Quoties tenentur Paſtores Euchariſtiam miniſtrare?*

R. Tenentur non ſolum cum urget Communionis præceptum, ut tempore Paſchali, ægritudinis, peſtis, & perſecutionis, propter mortis periculum, in quo fideles verſantur, ſed etiam quoties ſubditi rationabiliter petunt: 1. quia officium Paſtoris eſt, non ſolum neceſſaria, ſed & utilia gregi ſuo ſubminiſtrare. *In paſcuis uberrimis paſcam eas*, ait exemplar omnium Paſtorum Ezech. 14. . . . *quod infirmum fuerat, conſolidabo: & quod pingue & forte, cuſtodiam.* 2. quia cum ea ſit piæ matris Eccleſiæ voluntas, ut fideles panem illum ſuperſubſtantialem frequenter petant, dubium non eſt, quin a Paſtoribus exigat, ut ſpiritualem ſubditorum famem pietate vere materna expleant, tumque gemat cum Propheta, *parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis*. Thren. 4. cum audit quoſdam ægre ferre, quod ſubditi ad hunc gratiarum fontem ſæpe recurrant, 3. quia Euchariſtia eſt medium, etſi non abſolute, ut dicetur infra, ſaltem ſecundum quid neceſſarium ad perſeverandum, ſuperandas tentationes, & vitanda peccata, „ ſumi autem voluit „ (*Chriſtus*) Sacramentum hoc tanquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vita „ illius ... quo liberentur a culpis quotidianis, & a „ peccatis mortalibus præſerventur. „ Concilium Trid.

ſeſſ.

ſeſſ. 13. cap. 2. Hinc quotquot hactenus in Chriſtiana Religione floruerunt probati Paſtores, mortis pericula conſtanter ſubiere, ut tam potenti ſubſidio fideles recrearent.

Q. 7. *Cum deſunt minores formulæ, licetne celebranti partem majoris, in qua conſecravit, detrahere, ut tam aliis adminiſtret?*

R. Licet, ſi viaticum ſit continuo miniſtrandum periculoſe decumbenti, ex S. Thoma in 4. diſt. 17. non vero ſi ex ſola devotione petatur communio, quia eſt contra praxim.

CAPUT XVII.

Utrum ex præcepto divino Euchariſtia ſit omnibus adminiſtranda ſub utraque ſpecie?

R. Negari non poteſt, quin communio ſub utraque ſpecie communiter, ſaltem in publicis cœtibus, adminiſtrata ſit: in Eccleſia quidem Græca uſque ad hodiernam diem, in Latina vero uſque ad XII. ſæculum, a quo tempore faventibus quibuſdam Epiſcopis uſus unius ſpeciei, panis ſcilicet, ſenſim invaluit. Obſtiterunt in Bohemia decimo quarto ineunte ſæculo Petrus Dreſdenſis Ludimagiſter, & Jacobellus Miſnenſis, ob concionum elegantiam famoſus, docentes ſpeciem etiam vini eſſe laicis neceſſariam, accuſanteſque Eccleſiam Romanam ignorantiæ aut negligentiæ, quod calicem ſubtrahi paſſa fuiſſet, ex Æneа Sylvio lib. hiſt. Bohemorum cap. 35. Horum ſequaces dicti ſunt Calixtini, quibus ſe adjunxit Joannes Hus, a quo Huſſitæ.

Conſtantienſe Concilium generale, ut naſcentem errorem comprimeret, ſanxit ann. 1415. ſeſſ. 15. conſuetudinem communicandi ſub una ſpecie, legitime introductam, & diutiſſime obſervatam pro lege eſſe habendam, erroneumque pronuntiavit, ſi dicatur hunc communicandi

candi modum eſſe illicitum, cum ſub qualibet ſpecie Chriſtus totus contineatur. Idipſum paullo poſt, ſcilicet an. 1435. Conſilium Baſilienſe confirmavit ſeſſ. 30. amore tamen unitatis & pacis obtulit Bohemis licentiam communicandi pro more patriæ ſub utraque ſpecie, modo agnoſcerent talem communionem præcepto divino non eſſe neceſſariam.

Lutherus circa præſentem controverſiam initio varius fuit, ex Bellarmino lib. 4. de Euchariſtia c. 20. tandem lib. de Captivitate Babyl. cap. de Miſſa, definit eſſe impium & tyrannicum, laicis negare utramque ſpeciem. Concinit Calvinus lib. 4. Inſtitut. capite 17. §. 4. his verbis: *Ex diaboli prodiit officina conſtitutio, quæ dimidiam cœnæ partem meliori populi Dei numero furata eſt.*

Propoſita igitur quæſtio duo complectitur capita. Primum, utrum communio ſub utraque ſpecie ſit neceſſaria, etiam non ſacrificantibus, vel neceſſitate Sacramenti, vel neceſſitate præcepti divini, quæ quæſtio ad fidem pertinet. Secundum, utrum concedenda vel neganda ſit laicis utraque ſpecies. Quæſtio eſt meræ diſciplinæ, circa quam non una fuit ſententia Patrum Tridentinorum. Nam ex Pallavicino ſexaginta novem Epiſcopi, præſertim ex Gallia & Germania, reclamantibus 79. aliis, cenſuerunt laicis concedendum calicem ad vota Imperatoris & Caroli noni Regis Chriſtianiſſimi, & ut viſum fuerat plurimis Antiſtibus in Colloquio Poiſſiaco. Sed Concilium retenta conſuetudine communicandi non ſacrificantes ſub unica panis ſpecie, judicio Summi Pontificis detulit in fine ſeſſ. 22. utrum uſus calicis alicui nationi, vel regno concedendus eſſet, & quibus conditionibus; juxta quod Decretum Pius IV. an. 1564. inſtante Ferdinando Imperatore, uſum calicis quibuſdam Germaniæ populis reſtituit; ut idipſum contigit apud illos populos, quod dudum apud Bohemos, ut nimirum in errore pertinaciores fierent, teſte eodem Pallavicino lib. 24. cap. 12. His compendioſe & hiſtorice expoſitis, jam ſatisfaciendum quæſtioni propoſitæ, quod utramque partem. Quare.

R. 2.

R. 2. Quoad primam, communio ſub utraque ſpecie fidelibus non conficientibus, neceſſaria non eſt ex neceſſitate Sacramenti, neque ex divino præcepto. Eſt de fide definitum can. primò Concilii Tridentini ſeſſ. 21. his verbis : „ Si quis dixerit ex Dei præcepto „ vel neceſſitate ſalutis omnes & ſingulos Chriſti fi„ deles utramque ſpeciem ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sa„ cramenti ſumere debere, anathema ſit. *Et can.* 2. „ Si quis dixerit ſanctam Eccleſiam Catholicam non „ juſtis cauſſis & rationibus adductam fuiſſe, ut lai„ cos, atque etiam Clericos non conficientes, ſub pa„ nis tantummodo ſpecie communicaret, aut in eo „ erraſſe, anathema ſit.

Probatur 1. ex Scriptura, 1. negative, quia nullus afferri poteſt textus, in quo expreſſe præcipiatur hujuſmodi communio omnibus fidelibus, ut patebit ex objectionum ſolutione. 2. Poſitive, quia multi textus innuunt ſumptionem unius ſpeciei, ſufficere, Joan. 6. *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Ubi eadem vita promittitur ſolam carnem manducanti, quæ manducanti carnem, & ſimul bibenti ſanguinem. Ergo ſumptio utriuſque ſpeciei non requiritur neceſſitate Sacramenti, ſed in unica ſtat verum Sacramentum, cum totus ejus effectus ex illa percipiantur: Actuum 2. de primis fidelibus legitur, *erant... perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis.* Quæ Calviniſtæ, ſicut Catholici, intelligunt de Euchariſtia.

Reſpondent Adverſarii potius divinando, quam interpretando, hæc ſcripta eſſe per ſinecdochen, qua ſumitur pars pro toto, ſpecies panis pro utraque ſpecie. Verum hæc reſponſio manifeſte repugnat Traditioni univerſalis Eccleſiæ, cujus eſt Scripturam interpretari, ubi habet aliquid obſcuritatis. Quare

Probatur 2. conſtanti Traditione, quæ nonniſi ab Apoſtolis manare potuit. Namque 1. ex dictis cap. 3. de permanentia Euchariſtiæ, conſtat ſolitos olim fideles Euchariſtiam domi, & in deſertis locis ſervare, & in itinere ſecum deferre ad ſpiritalem refectionem.

Quod

Quod autem in unica panis ſpecie ſumerent, colligitur tum ex circumſtantiis, quæ vix admittebant, ut fideles ſecum geſtarent vini ſpeciem: tum ex ſilentio Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, in qua quidem legitur Chriſtianos panem Euchariſticum accepiſſe alicubi nudis manibus, alibi vero linteo, quod dominicale & orarium dicebatur, at de vaſe apto ad vini ſpecies ſuſcipiendas, an deberet eſſe argenteum, cupreum, vitreum, teſtaceum, nulla prorſus mentio, cum tamen de eo ſpecialiter aliquid fuiſſe præſcribendum. Quid ita? niſi quia ſpecies vini nunquam conceſſa fuit ad hujuſmodi privatas communiones. Sed detur adverſariis aliquando conceſſam, ut contendunt etiam aliqui ex Orthodoxis, ſaltem negari non poteſt, quin identidem privata illa communio in ſola panis ſpecie peracta ſit; illud enim evincitur, tum ex teſtimonio Tertulliani lib. 2. ad uxorem cap. 5. *Non ſciet maritus*, inquit, *quid ſecreto ante omnem cibum guſtet? & ſi ſciverit, panem non illud credit eſſe, qui dicitur*. En communio in ſola panis ſpecie: tum ex Solitariorum exemplo, qui ad annum ſacrum viaticum accipiebant, ex prato Spirituali cap. 79. Porro vinum tandiu conſervari non potuit, præſertim in calidiſſimis regionibus.

Secundo, mos dandi Euchariſtiam infantibus viguit in Eccleſia Latina uſque ad duodecimum ſæculum; apud Græcos vero etiam nunc viget: atqui hic non una fuit Eccleſiæ diſciplina: aliquando quippe ſub utraque ſpecie: aliquando vero ſub ſola panis aut vini ſpecie Euchariſtiam diſpenſavit: De ſola vini ſpecie teſtes ſunt 1. S. Cyprianus, ſerm. de lapſis, ubi de infantula, quam nutrix, neſcia matre, contaminaverat infundendo ori ejus de idolothytis panem vino mixtum, cum poſtea in Eccleſiam delata, ſic refert: „Solemnibus adimpletis, calicem Diaconus offerre præſentibus cœpit, & accipientibus ceteris, locus ejus advenit, faciem ſuam parvula inſtinctu divinæ Majeſtatis avertere, os labiis obturantibus premere. Perſtitit tamen Diaconus, & reluctanti licet, de Sacra-

„ mento calicis infudit : tunc ſequitur ſingultus & „ vomitus, in corpore atque ore violato Euchariſtia „ permanere non potuit. „ Hic fingi non poteſt prius ſpeciem panis miniſtratam S. Cypriano, qui ſacris praeerat; nam ſpeciem illam perinde evomuiſſet. Neque panem vino tinctum accepiſſe, 1. quia illius mixtionis uſus ignotus erat primis ſaeculis, nec de ea habetur mentio apud Latinos ante ſeptimum ſaeculum, nempe in Concilio II. Braccarenſi can. 2. in quo improbata eſt anno 675. 2. Hugo Victorinus lib. 1. de Sacramentis cap. 20. deſcribit Eccleſiae diſciplinam ſuo ſaeculo, nempe duodecimo, atqui Euchariſtiam in ſpecie vini infantibus miniſtrandam eſſe digito Sacerdotis, quem facile ſugere poſſunt, & expreſſe Paſchalis II. epiſt. ad Pontium Cluniacenſem Abbatem ann. 1118. praecipit, ut Euchariſtia parvulis & infirmis, qui panem abſorbere non poſſunt, in ſolo ſanguine communicetur, vetat utramque ſpeciem miſceri, quam mixtionem permiſerat Concilium Claromontanum ſub Urbano II. anno 1095.

Tertio Euchariſtiam ſub una ſpecie infirmis miniſtratam evincunt, 1. factum Serapionis a S. Dionyſio Alexandrino probatum 3. ſaeculo. Euſebius illud refert lib. 6. hiſtor. cap. 44. narratque Presbyterum forte aegrotantem, cum ad Serapionem in extremis poſitum pergere non poſſet, miſiſſe per puerum exiguam Euchariſtiae partem, ac juſſiſſe ut in aquam intinctam ſeu madefactam, moribundo porrigeret, qua ille paullatim abſorpta, continuo animam exhalavit. Ubi obſervandum quod non Presbyter ipſe intinxerit, puer, non in vino, ſed in aqua, ne ſuſpicentur Adverſarii Presbyterum miſcuiſſe particulam cum ſanguine Domini. 2. Concilium XI. Toletanum can. 11. ann. 675. concedit infirmis ſolam ſpeciem vini diſpenſari, *quia ſolent tanto ſiccitatis pondere deprimi, ut nullis ciborum illationibus poſſint refici*, 3. Conſtitutio Paſchalis II. mox laudata, & a Baronio relata tom. 12. ad annum 1118. 4. Graeci feria quinta majoris hebdomadae pro infirmis panem conſecrant, conſecratumque Chriſti ſanguine le-

vites

viter humectant: ſed ut per annum à corruptione immunis ſervari poſſit, cunctum humorem exprimunt ſacro diſco ignem ſubjicientes, ex Goardo in notis ad Rituale Græcorum, & ex Arcudio lib. 3. de Euchariſtia cap. 55. & 56. Fatendum tamen eſt aliquando utramque ſpeciem infirmis fuiſſe conceſſam, nam S. Hieronymus epiſt. ad Ruſticum, laudat S. Exuperium Epiſcopum Toleſanum, quod in ſublevandis pauperibus ita ſe ſpoliaſſet, ut corpus Domini in caniſtro vimineo, & ſanguinem in vaſe vitreo portaret.

Quarto, a primis ſæculis Euchariſtia ſub una ſpecie identidem, etiam in conventibus publicis diſpenſata fuit. 1. S. Hieronymus epiſt. 22. ad Euſtochium, meminit quarumdam Virginum, quæ Romæ ita erant abſtemiæ, ut in ipſis myſteriis ſpeciem vini non ſumerent, proptereaque a maledicis Manichææ vocitabantur; Manichæi enim hac vana ſuperſtitione ducti, quod vinum eſſet fel draconum, ab eo etiam in ſacris myſteriis abſtinebant; unde S. Leo ſerm. 4. de Quadrageſima, ut eos Romæ latitantes detegeret, monuit plebem obſervandos eos, qui in ſacra menſa ſanguinem redemptionis noſtræ haurire declinarent. In quo ſane non latuiſſent, quin immo ſeipſos prodidiſſent, ſi Catholicis liberum non fuiſſet aliquando unicam ſpeciem ſumere. Verum ut certius eſſet illud ſignum; Gelaſius S. Leonis ſucceſſor, præmonitus, nonnullos, *neſcio qua ſuperſtitione*, a calice abſtinere, ſic ſtatuit (ſi tamen fides habeatur Gratiano de conſecratione diſt. 2. cap. 12. hæc enim non leguntur apud Gelaſium) *aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia diviſio unius ejuſdemque myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt provenire*. Hæc de iis, qui ſuperſtitione ſpeciem vini declinabant, atque ut facilius innoteſcerent, omnes etiam Catholici ad utramque ſpeciem aſtringuntur lege generali, quæ mutatis circumſtantiis abiit in deſſuetudinem, ut liquet ex jam dictis, & mox dicendis de Miſſa præſanctificatorum, hoc eſt, in qua Sacerdos omiſſa conſecratione, ſumit ſpeciem panis altera die conſecratam. Hic mos eſt perantiquus in utraque Eccleſia, obſervatur in

Latina feria ſexta Paraſceves: ſic enim habetur in veteri Ordine Romano, *Pontifex in Officio feriæ quintæ hebdomadæ ſanctæ ſumat oblatas integras ad ſervandum uſque mane diei Paraſceves, de quibus communicent* (fideles eo ſiquidem die non ſolus Sacerdos communicabat) *abſque ſanguine Domini: ſanguis vero eadem die* (ſcilicet feria quinta) *penitus conſumatur*. Habemus igitur ex eo libro communionem publicam apud Latinos a ſexto ſæculo in ſola panis ſpecie peragi abſque ulla neceſſitate, ſed ſolum ad quandam ſignificationem myſticam, quod clare evincit Eccleſiam nullum agnoviſſe divinum præceptum ſumendi utramque ſpeciem. In Eccleſia vero Græca toto quadrageſimali tempore celebratur ex præſanctificatis, præter dies exceptos in Synodo Quiniſexta, ſeu Trullana anno 692. cap. 52. his verbis: „In omnibus ſanctæ Quadrageſimæ jejunii diebus, præterquam Sabbato, & Dominica, & ſancto Annunciationis die, fiat ſacrum „præſanctificatorum miniſterium. „Ubi adverte Concilium non novam legem ſtatuere, ſed confirmare veterem, cujus initium multi ducunt a Concilio Laodicæno. Sic enim habet can. 49. *Non oportet in Quadrageſima panem offerre, niſi Sabato, & Dominica tantum*. Quamquam multi interpretentur de pane benedicto quem Concilium prohibet diſtribui in Quadrageſima, ne ſolvatur jejunium.

Novatores vim hujus argumenti, quo illorum confoditur error, totis viribus eludere conantur, contenduntque in Miſſa præſanctificatorum Euchariſtiam ſub utraque ſpecie ſumi tum apud Latinos, tum apud Græcos.

Apud Latinos quidem; namque in Ordine Romano loco jam cit. legitur de Sacerdote, *ſumit de ſancta* (Hoſtia) *& ponit in calicem .... ſanctificatur enim vinum non conſecratum per conſecratum panem, & communicant omnes cum ſilentio*. Nec dicas hæc intelligenda de ſanctificatione quadam morali, qualis intelligitur in vaſe ex contactu corporis aut ſanguinis Domini, non vero de ſanctificatione phyſica & per tranſubſtantiationem facta. Subdit enim Ordo, *Pontifex*

con-

confirmatur (ideſt ſibi ipſe adminiſtrat ſanguinem Chriſti) *in calice ſancto, de quo parum refundit Archidiaconus in majorem calicem, ut ex eodem ſacro vaſe confirmetur populus, quia vinum non conſecratum, ſanguini Domini commixtum, ſanctificatur per omnem modum*.... Et infra: *Archidiaconus confirmat omnes ſanguine Dominico, quos communicaverat Pontifex corpore Dominico*. Ubi vinum vocatur ſanguis Domini, & dicitur ſanctificatum per omnem modum: quod ſane non poteſt intelligi, niſi de ſanctificatione per converſionem vini in ſanguinem Chriſti: & ita intellexerunt communiter, qui de Ritibus Eccleſiaſticis ſcripſere, ut micrologus cap. 19. *In paraſceve*, inquit, *vinum non conſecratum cum Dominica Oratione, & Dominici corporis immiſſione jubet* (Ordo Romanus) *conſecrare, ut populus plene poſſit communicare*.

Amalarius lib. de Officiis Eccleſiaſticis, ſcribit Sacerdotem die Paraſceves per commixtionem corporis Chriſti vinum conſecrare juxta Ordinem Romanum. Hanc interpretationem ſupponunt Theodulphus in ſuo Capitulari cap. 41. & Walfridus Strabo lib. de rebus Eccleſiaſticis, ubi teſtantur die Paraſceves populum communicare corpori & ſanguini Dominico. Pontificale Remenſe anno 1500. Noviomenſe pro communicatione infirmorum volunt dici, cum de ſacrificio mittitur in calicem, *fit conſecratio vel commixtio corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Miſſale Sveſſionenſe ad diem Paraſceves, conſecratur vinum per commixtionem factam in calice corporis Chriſti. Trevirenſe anno 1547. & Rothomag. anno 1513. *Sumendo calicem* (die Paraſceve) *dicas: Sanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti, &c.* Omitto plura alia Miſſalia, ut Andegavenſe ann. 1551. & Virdunenſe ann. 1554. quæ eandem ſententiam exprimunt: ergo publica communio nunquam peracta eſt apud Latinos, nequidem die Paraſceves, niſi ſub duplici ſpecie.

Apud Græcos vero, vel ex eo liquet quod conſtanter credant & doceant communionem ex præcepto divino faciendam ſub utraque ſpecie. Unde Dominicis diebus Quadrageſimæ panem conſecratum madefaciunt

ſanguine Chriſti, ex qua mixtione partem ſervant ad Miſſam præſanctificatorum, reliquas vero præſentibus diſtribuunt cum cochleari ad hunc uſum apto; ſic enim per annum utramque ſpeciem miniſtrant, ut effuſionis periculum vitetur. Verum

Refellitur 1. hæc reſponſio quantum ad Latinos. Quod enim adducitur ex Ordine Romano, non ſpectat Miſſam præſanctificatorum, qualis celebratur die Paraſceves, ſed Miſſam plenam, in qua utraque ſpecies conſecratur, ut legenti patebit. In ea autem Miſſa Pontifex ex calice conſecrato partem refundit in calicem majorem, jam vino plenum, ex quo Diaconus miniſtrat fidelibus, qui propter illam mixtionem vere dicuntur ſumere ſanguinem Domini, cum ſpecies conſecratæ miſceantur cum aliis vini partibus; & ita intelligendum Pontificale Remenſe, & Noviomenſe; hoc enim modo ſpecies vini conſecrati miniſtrabatur fidelibus, tum in Eccleſia, cum in lecto decumbentibus. Amalarius autem, ſi per verbum, *conſecratur*, aliud intellexit, quam, *ſanctificatur*, deceptus eſt, ſicut & auctor Micrologii, qui non potuit ſcribere, niſi undecimo exeunte ſæculo, cum laudet Gregorium VII. qui obiit anno 1085. repugnantque illi Scriptores ipſi Ordini, in quo legitur, *ſumat oblatas ad ſervandum uſque mane diei Paraſceves, de quibus communicent abſque ſanguine Domini*. Negandum tamen non eſt, quin aliqui in hunc errorem inciderint, vinum per contactum corporis Chriſti, vel per Orationem Dominicam converti in ſanguinem. Sed reclamarunt alii, ut Joannes Beletus, Scholæ Pariſienſis lumen, circa annum 1162. cap. 99. de Ritibus Miſſæ. *Quamvis*, inquit, *complurimum ſcripta illud aſſerere videantur, nos tamen veritatem magis ſequentes, & ea quæ ſancti Patres tradiderunt, dicimus vinum illud non eſſe omnino conſecratum ex illo contactu, ſed ſanctificatum*. Et Durandus libro ſexto Rationalis, *dicimus illud non conſecrari, ſed ſanctificari*. Alias æque dici poſſet panem profanum tranſmutari in corpus Chriſti, ex contactu ſpecierum conſecratarum; & ita Sacramentum Euchariſtiæ ſine verbis perficeretur, quod eſt contra communem

ſen-

ſententiam Patrum & Catholicorum. Nec refert quod fideles dicantur recipere die Paraſceves corpus & ſanguinem Domini: nam in una ſpecie utrumque ſumitur. Addo, vinum non conſecratum alicubi ob repræſentationem ſanguinis Chriſti vocari ſanguinem, ſic Pontificale Meteníe anno 1552. *Communicet infantem de ſimplici vino ter digitum intinctum apponendo ori infantis dicens, corpus & ſanguinis Domini*, &c. Et vetus Pontificale Eccleſiæ Antiſſiodorenſis de communione infantium, intingit digitum in modico vino, & ponit in ore infantis, dicens, *Sanguis Domini noſtri, &c.*

Refellitur 2. Reſponſio quantum ad Græcos, 1. uſus miſcendi utramque ſpeciem in Miſſa præſanctificatorum non eſt ita apud eos antiquus, ut libet ex eorum Euchologiis, quæ ſimpliciter præſcribunt aſſervandam eſſe ſpeciem panis, ut advertunt Allatius in Diſſertatione de Miſſa præſanctificatorum, Arcudius lib. 3. de Euchariſtia cap. 5. & ſeq. & Coarius ad Euchologium Græcorum, colligiturque ex Concilio Trullano anno 692. canone 101. ubi ſtatuit Euchariſtiam eſſe dandam in manibus fidelium; quod ſane repugnaret, ſi ſpecies eſſent madidæ Sanguine Domini. Denique Michael Cærularius Patriarcha Conſtantinopolitanus, & Schiſmatis inſtaurator undecimo ſæculo, in libro, quem ſcripſit pro defenſione præſanctificatorum, aſſerit nullam in panibus conſecratis infundi guttam ſanguinis. 2. Licet ex Græcis ſchiſmaticis plures hodie Lutheranis in hac parte conſentiant, ut patet ex reſponſione Jeremiæ Patriarchæ Conſtantinopolitani ad Lutheranos cap. 10. ubi ſic habet, *utriuſque ſpeciei participes eſſe oportere dicitis, & recte dicitis*; tamen ſic tingunt ſanguine Domini ſpecies panis reſervandas pro Miſſis præſanctificatorum, ut nullus humor poſſit remanere, nam eas exſiccant ſupponendo ignem ſacro diſco. Conſtet itaque ex conſtanti univerſalis Eccleſiæ Traditione, communionem ſub utraque ſpecie non eſſe neceſſariam non conficientibus, ſive neceſſitate Sacramenti, ſive neceſſitate præcepti divini; ac proinde Eccleſiæ eſt judicare an ſit concedenda, an neganda: declarat enim Conc. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2.

hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire judicaret.

Supereſt autem altera quæſtionis pars, utrum conveniat ſpeciem vini negare non conficientibus? Ad quam

R. Juſtis de cauſſis Eccleſia approbavit conſuetudinem diſtribuendi calicem ſolis ſacrificantibus, eamque pro lege habendam decrevit, donec tanti Sacramenti venerationi, & populorum pietati aliter conſulendum judicaverit.

Probatur iiſdem fere rationibus, quas Patres Baſileenſes attigerunt. Prima eſt proximum effuſionis periculum, adeo ut vix porrigeretur calix, quin aliquæ ex eo ſanguinis guttæ deciderent, aut barbæ & veſtibus adhærerent, ut retulerunt teſtes oculati. Secunda, eſt inopia vini non ſolum in regionibus Septentrionalibus, & aliis, in quibus vinum non creſcit, ſed etiam in pleriſque pagis, ob tenuitatem & paupertatem incolarum, qua fit ut etiam hodie vix poſſit haberi ad ſacrificium offerendum, proptereaque identidem moveantur lites, quas non ita facile Epiſcopi dirimunt. Quid ſi vinum in ea copia, quæ omnibus ſufficeret, ex locis remotioribus compararetur aſſervandum ad aliquod tempus? ſæpius aceſcerent, aut alio modo corrumperetur. Conqueſti ſunt nonnumquam fideles hujuſmodi vinum ſibi miniſtratum. Tertia, multi horrorem concipiebant ex eodem vaſe, aut eodem calamo cum aliis bibendi, metuentes ne aut contagioſo morbo inficerentur, aut ſordes a viliſbus hominibus contraherent, fœtidoſque halitus exciperent. Quod autem hujuſmodi incommodo non Oratoris ſtylo extollantur, ſed ſimpliciter exponantur, colligere licet ex communi fidelium ſenſu, qui propria ſponte, & nulla præeunte lege Eccleſiaſtica, a calice abſtinuerunt. Id ex benemultis teſtantur 13. ſæculo (hoc eſt, ducentis fere annis ante Concilium Con-

ſtan-

ſtantienſe, ubi primum ſancita eſt lex pro communione ſub unica ſpecie) Alenſis parte 4. quæſt. 11. ſic ſcribit: *Licet ſumere Corpus Chriſti ſub ſpecie panis tantum, ſicut fere ubique fit a Laicis in Eccleſia.* Et Sanctus Thomas in 4. diſt. 11. *populo non datur ſanguis.* S. quoque Bonaventura eadem diſtinct. *quod dicitur utramque ſpeciem accipi oportet, hæreſis plane eſt.* Idem ergo contingit circa calicem, quod circa immerſionem, in qua diximus Baptiſmum per duodecim ſæcula fuiſſe adminiſtratum; ſed propter difficultates & incommoda, ſenſim abiit in deſuetudinem, & infuſio ubique inducta eſt. Novatores Scripturam non prætexerunt, ut immerſionem, utpote difficiliorem, reſtituerent, quemadmodum prætexunt ad reſtituendum calicem, in quo ſane majora occurrunt incommoda, ut conſtabit expendenti rationes allatas, propter quas Catholici ſenſim propria ſponte a calice abſtinuerunt. Hic enim obſervare oportet non fideles & Eccleſiæ ſubditos, ſed hæreticos & rebelles armata manu calicem poſtulaſſe, præſuleſque Galliæ & Germaniæ, non minus ad vota Catholicorum explenda, quam ad hæreticorum motus ſedandos, laboraſſe in Concilio Tridentino pro calice reſtituendo. Non occluſit aures pia Mater Eccleſia, ut merebantur rebelles; immo ſemel & iterum tentavit, num hujuſmodi indulgentia ad meliorem frugem reduci poſſent. Verum efferatiores & magis contumelioſos experta eſt, ut jam diximus de Bohemis, & quibuſdam Germanis.

Objiciunt illud Joann. 6. *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ibi, inquiunt, Chriſtus expreſſe præcepit ut bibamus ejus ſanguinem. Ergo.

Reſpondeo 1. immerito hunc locum objici ab Adverſariis, utpote qui contendant hic non agi de Euchariſtia: ubi obſerva hominum levitatem & cæcitatem.

Reſpondeo 2. retorquendo argumentum, ibi præcipitur utriuſque ſpeciei ſumptio: qua ergo auctoritate utramque negatis infantibus contra expreſſum Domini

præceptum, & contra univerſalis Eccleſiæ Traditionem, quæ ab Apoſtolis uſque ad duodecimum ſæculum, Euchariſtiam infantibus miniſtravit, & etiam nunc miniſtrat in Oriente: Siccine juxta profeſſionem veſtram Scripturæ inhæretis, quam patenter relinquitis, ubi eſt obſervatu difficilior? Infantes baptiſmo initiandos non immergitis, quamvis eum Dominus per immerſionem ſuſceperit, & eodem modo Apoſtoli, eorumque ſucceſſores baptizaverint; neque jam initiatos Euchariſtia perficitis contra illud præceptum, *niſi manducaveritis*, &c. Deinde Calviniſtæ cap. 12. art. 7. diſciplinæ Eccleſiaſt. ſic habent: *Panis cœnæ adminiſtrandus eſt iis, qui vinum bibere nequeunt, modo teſtentur ſe id non facere in diſpectum*. Et art. 10. dicitur, *poſſe non dari calicem iis, quibus grave eſt poſt alios eum ſumere*. Jure itaque iis applicetur illud Apoſtoli, *eadem agis quæ judicas*, Rom. 2. Sacramentum mutilas, divinum præceptum tranſgrederis in iiſdem circumſtantiis, in quibus Eccleſiæ Catholicæ exprobras.

Reſpondeo 3. cum una ſpecies contineat corpus & ſanguinem Domini, ſub unica caro ejus manducatur, & ſanguis bibitur; nec exprimitur in eo loco, an duplici ſpecie utrumque ſumendum ſit, immo ſatis colligitur ſufficere alterutram ſumere; ſicut enim dicitur in illo capite, *qui bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam:* Sic etiam dicitur, *qui manducat hunc panem, vivet in æternum*. Enimvero particula conjunctiva (&) non raro ſumitur in Scripturis pro particula disjunctiva (*vel.*) Sic Exodi 21. in Hebræo habetur, *qui percuſſerit patrem & matrem, morte moriatur*. Quæ ſane in ſenſu disjunctivo accipienda ſunt, neque enim neceſſe eſt ut quis utrumque parentem percutiat, quo reus mortis cenſeatur; ſic Act. 3. *argentum & aurum non eſt mihi*, id eſt, neque argentum, neque aurum. Denique ſi obſcuritas ſit in allato textu, a quo interpretatio accipienda eſt, niſi ab univerſali Eccleſia?

Inſtant, locus ille explicatur per verba inſtitutionis, Matth. 26. *accipiens calicem, gratias egit, & dedit*

dit illis, dicens; Bibite ex hoc omnes. En, inquit Calvinus, *edictum æterni Regis*, quia prævidit futuros, qui fideles calice fraudarent, expreſſe dixit de calice, *bibite ex hoc omnes*. In Apoſtolis autem cuncti fideles intelliguntur, quibus æque bibere præceptum eſt ex calice, ac manducare ex pane: ergo ſinguli tenentur ex calice ſumere.

Nego conſeq. namque, 1. *bibite, manducate*, ſunt potius invitantis, quam præcipientis. Præceptum vero communicandi habetur Joann. 6. *niſi manducaveritis*, &c. Et Luc. 22. *hoc facite in meam commemorationem*. Cur autem expreſſius ad calicem, quam ad panem Dominus addiderit vocem (omnes,) ratio in promptu eſt, nempe quia panem fregit & diſtribuit in partes, quibus ſatis ſignificabat, non uni, ſed omnibus panem fuiſſe benedictum & conſecratum. At vero calix erat unus ex quo bibendum; ideoque monuit ut omnes ex eo ſumerent. *Dividite inter vos*, ait Luc. 22. 2. Etiamſi verbum (bibite) præceptum contineat, vox (omnes) non ſe extendit, niſi ad Apoſtolos, & eorum Succeſſores ſacrificantes, quemadmodum verba illa, *docete omnes gentes*, Matth. 28. Sæpe enim Chriſtus ſolos Apoſtolos alloquebatur. Unde S. Petrus Luc. 12. *ad nos dicis hanc parabolam, an & ad omnes?* Et Chriſtus Dominus, Marci 13. *quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate*. Cum ergo Chriſtus non expreſſerit ſe aliis omnibus dixiſſe, *bibite omnes*, reſtat ut doceamur ab Eccleſia, *quæ eſt columna & firmamentum veritatis*, 1. Tim. 3. utrum ſinguli hæc ſibi dicta intelligere debeant. 3. Suppoſito, non conceſſo verbum *bibite*, ſe extendere ad ſingulos fideles, ut contendit Georgius Caſſander in opere de communione ſub duplici ſpecie, & nonnulli in Concilio Tridentino, qui ideo ſuſpecti fuere, nihilominus Adverſarii non poſſent Eccleſiam Romanam erroris arguere; nam præceptum divinum, quod non eſt ad ſalutem neceſſarium, non obligat, ubi ſine nimia difficultate & cum reverentia ſacris myſteriis debita obſervari nequit: atqui talis eſt adminiſtratio calicis, ut conſtat ex dictis: Ergo.

V 6 Con-

Confirmatur ex ipſis Adverſariis; Cur enim ſtante præcepto divino, ut contendunt, a calice liberant eos, qui ægre ferunt labia poſt alios ad eundem calicem admovere, & omnes abſtemios; neque enim deſunt media, quibus odor & ſapor vini ſenſum haurientis effugerent. Cur utramque ſpeciem negant parvulis, & periculoſe decumbentibus?

Urgent, ſaltem Eccleſia Romana liberam vini ſpeciem cuilibet fideli relinquere debuit; poteſtas enim inferior ſuperiorem ligare non poteſt: Chriſtus autem cuilibet permiſit ex calice ſumere.

Diſtinguo: liberam debuit relinquere ſpeciem vini, ſi nulla obſit ratio: Concedo: ſi obſit, qualem mox retulimus, Nego. Hanc enim poteſtatem Chriſtus dedit Eccleſiæ, ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatuere, vel mutare, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire judicaret, ex Concilio Tridentino ſeſſ. 21. cap. 2. Non igitur ligat divinam poteſtatem, ſed ea innititur. Nonne ipſi Adverſarii facultatem ſibi arrogant negandi parvulis utramque ſpeciem, cujus capaces illos effecit Chriſtus, ut capite ſequenti dicetur.

Contra hanc ſolutionem inſtabis. 1. Atqui calix pertinet ad ſubſtantiam Sacramenti: Ergo.

Diſtinguo antec. calix conſecrandus, Concedo: Diſtribuendus; Nego antec. Verum quidem eſt utriuſque ſpeciei conſecrationem pertinere ad integritatem Sacramenti, ut fuſe probavimus cap. 4. ideoque Eccleſia nunquam conſecravit in unica ſpecie. Sed cum ipſa diſtributio ſupponat ſacrificium jam perfectum, nullatenus pertinet ad ſubſtantiam Sacramenti. Conſule quæ ibi dicta ſunt ad ea, quæ contra objiciuntur.

At, inquies, ideo Chriſtus Dominus utramque ſpeciem inſtituit, ut repræſentaretur ipſius mors & paſſio, in qua ſanguis ſeparatus eſt a corpore: atqui non ſolum ſacrificantes, ſed etiam communicantes annuntiant mortem ipſius, ut expreſſe docet Apoſto-

lus

lus 1. Cor. 11. *Quotieſcunque ... manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.* Ergo communicantes debent utramque ſpeciem ſumere.

Diſt. min. Communicantes annuntiant mortem Domini, quatenus ſumunt corpus ejus ſine ſanguine repræſentatum, & vi verborum in Sacrificio ſeparatum, Conc. Sanguis enim ineſt tantum per concomitantiam ſub ſpecie panis: quatenus utramque ſpeciem ſumunt, Neg. min. Deinde etiamſi demus communicantes ſumendo utramque ſpeciem expreſſius annuntiare mortem Domini, non ſequitur ex præcepto divino utramque ab ipſis eſſe ſumendam, quemadmodum conceſſimus immerſionem in Baptiſmo diſtinctius ſepulturam Domini repræſentare, quam infuſionem, nec propterea ſequitur etiam in ſententia Adverſariorum, qui initiandos non immergunt, Baptiſmum non poſſe celebrari, niſi per immerſionem.

Inſtabis 2. contra allatam ſolutionem. Ex conceſſis Eccleſia debet diſpenſare Sacramenta, prout expedit utilitati ſuſcipientium: atqui ſuſcipientibus eſſet utilius utramque ſpeciem ſumere; Sacramenta enim novæ Legis operantur quatenus ſignificant. Porro ſpecies vini ſignificant ſanguinem Chriſti, non vero ſpecies panis: ergo ſpecies vini habent efficaciam producendæ gratiæ, qua carent ſpecies panis.

R. 1. Vera ſit ſententia Georgii Caſſandri, quam ex Palavicino lib. 12. cap. 2. quidam Theologi, ut Melchior Canus, in Concil. Trid. propugnarunt, & poſt Conc. Vaſqueſius 3. part. diſp. 215. cap. 2. & alii ab eo appellati, ſine impietate dici nequit præferendam utilitatem communicantium reverentiæ Sacramento debitæ, contra quam oſtendimus peccari in generali diſtributione ſpecierum vini. Hoc venerationis motivo ducta Eccleſia a primis ſæculis, quoſdam peccatores, quamvis pœnitentes, a ſacra menſa repulit per plures annos, quin & per totam eorum vitam. Nec inficias ire poſſunt Novatores, qui exemplum Eccleſiæ Romanæ ſecuti, parvulis negant Euchariſtiam, quamvis fructus ejus capaces ſint, ut

ut dicturi ſumus. His adde laicos per frequentiorem panis Euchariſtici ſumptionem, damnum quod ex privatione calicis paterentur, facile poſſe reſarcire.

R. 2. Communem eſſe Catholicorum ſententiam; non plus fructus percipi ex duabus, quam ex unica ſpecie; quia ſub qualibet totus continetur Chriſtus, ratione cujus ſpecies ſignificant & operantur gratiam. Nec refert, quod ſanguis ſit ſolum per concomitantiam ſub ſpecie panis; neque enim divinitas ſub ulla ſpecie vi verborum continetur, nihilominus tamen ab ea totam efficaciam hauriunt corpus & ſanguis Chriſti, ipſum Sacramentum.

Igitur in forma ad objectionem reſpondendum eſt diſting. ſpecies vini ſeorſim gratiam ſignificant ratione contenti, Conc. Per ſe ſolas, Nego. Ergo gratiam operantur, Diſt. Si ſeparatim a ſpeciebus panis ſumantur, Conc. Si ſimul cum ſpeciebus panis ſumantur, Nego conſ. Quia Chriſtus ſub ſpecie vini non aliam gratiam ſignificat, quam ſub ſpecie pani, nempe gratiam nutritivam, quæ eſt animæ cibus, & potus; hæc enim in ſpiritualibus ſunt unum & idem juxta illud, Matth. 5. *Beati, qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam.*

Ergo, inquies, fruſtra Chriſtus inſtituit utramque ſpeciem.

Nego conſ. Utraque enim ſpecies eſt eſſentialis ſacrificio, conducitque ad expreſſiorem repræſentationem, tum Paſſionis, tum refectionis ſpiritalis.

CAPUT XVIII.

Quodnam eſt Euchariſtiæ ſubjectum.

R. Omnis & ſolus homo baptizatus, & viator, eſt capax hujus Sacramenti, fructus vero illius, nonniſi qui accedit diſpoſitus.

Dixi 1. *Omnis ... baptizatus*; Quia character baptiſmalis ſe habet per modum potentiæ paſſivæ ad recipienda alia Sacramenta.

Di-

Dixi 2. *Solus;* Quia non baptizatus, etiamſi ſit cathecumenus, caret potentia ex inſtitutione Dei neceſſario prærequiſita ad ſuſcipienda alia Sacramenta. Hinc Baptiſmus dicitur janua omnium Sacramentorum. Reciperet quidem corpus Chriſti, qui nondum initiatus eſt, ſed materialiter tantum, quemadmodum in pyxide recipitur.

Dixi 3. *Viator;* Quia Sacramenta nonniſi pro viatoribus inſtituta ſunt. Unde Euchariſtia vocatur Viaticum, ideſt, viatorum cibus. Hinc Concil. III. Carthaginenſe cap. 6. damnans quorumdam abuſum, ſic habet cap. 6. *Placuit ut corporibus defunctorum Euchariſtia non detur; dictum eſt enim a Domino, accipite & edite: cadavera autem nec accipere poſſunt, nec edere.* Idem prohibetur in Concilio Antiſſiodorenſi anno 563. cap. 12. & in Trullano can. 83.

Dixi 4. *Sacramenti:* Non vero fructus Sacramenti; quia ex dicendis de diſpoſitionibus ad Euchariſtiam, ſoli juſti ſunt illius capaces.

Dices: Euchariſtia datur per modum cibi ſpiritualis; atqui peccatores, utpote peccato mortui, non ſunt capaces cibi ſpiritualis: ergo neque Euchariſtiæ.

Diſt. min. Non ſunt capaces cibi ſpiritualis cum fructu recipiendi, Conc. Sine fructu recipiendi, Nego min. Itaque peccatum in eo cum morte naturali convenit, quod ſicut mors privat vita animali, ſic peccatum gratia ſanctificante, quæ eſt animæ vita ſupernaturalis: ſed in aliis differt; namque mors naturalis nihil vitale, nullam potentiam animalem in cadavere relinquit. At peccatum non tollit fidem, ſpem, characterem baptiſmalem, quæ ſunt veluti potentiæ ſupernaturales. Unde peccator ſub eo reſpectu comparandus eſt cum homine ægrotante, in quo remanet potentia nutritiva, quæ non adeo male per morbum afficitur, ut alimenta in ſtomachum vitaliter trajicere nequeat, etſi inde refici non poſſit. Similiter peccator charactere baptiſmi inſignitus, tanquam potentia ſupernaturali, capax eſt recipiendi ſacramentaliter corpus Chriſti, ſed non ad ſalutem, ut dictum eſt cap. 15.

In-

Inſtabis, Peccator obſtinatus incapax eſt Sacramenti pœnitentiæ: Ergo & Euchariſtiæ.

Nego conſ. Diſparitas eſt, quod contritio in Pœnitentia non ſolum ſit diſpoſitio, ſed etiam pars eſſentialis: quod reperire non eſt in aliis Sacramentis.

Q. 2. *Eſtne miniſtranda Euchariſtia his omnibus, quos illius capaces eſſe diximus?*

R. Minime, ſed obſervandum eſt in primis quæ ſit Eccleſiæ diſciplina, quæ diſpoſitiones accedentium, quæve circumſtantiæ in quibus accedant.

Q. 3. *Quænam eſt Eccleſiæ diſciplina circa infantes?*

R. Per duodecim prima ſæcula iis miniſtravit Euchariſtiam; ſunt enim capaces non ſolum Sacramenti, ut jam dictum eſt, ſed & fructus ejus, cum per Baptiſmum effecti ſint juſti. Juſtis tamen de cauſſis contrariam induxit diſciplinam, quam Conc. Trident. probavit, retinendamque ſanxit ſeſſ. 21. cap. 4. & can. 4. ſic habet: *Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos diſcretionis pervenerint, neceſſariam eſſe Euchariſtiæ communionem: anathema ſit.*

Dices contra priorem reſponſionis partem, ex Apoſtolo 1. Cor. 11. v. 29. indigne ſumit, qui corpus Chriſti non dijudicat; atqui parvuli non dijudicant: ergo indigne ſumunt, ac proinde iis illicite adminiſtravit Eccleſia.

Diſt. maj. Indigne ſumit adultus, Conc. Nam de adultis hic loquitur Apoſtolus, ut legenti patebit: parvulus, Nego maj. Sicut enim in fide & pietate matris Eccleſiæ accipiunt Baptiſmum, & Confirmationem, ſic & Euchariſtiam recipere poſſunt. Quæ objici ſolent contra præſentem Eccleſiæ diſciplinam, commodius ſolventur ubi de neceſſitate Sacramenti.

Q. 4. *Cur Eccleſia mutata diſciplina tam antiqua, Euchariſtiam parvulis denegat?*

R. Cum parvulorum Communio vix peragi poſſit, niſi ſub ſpeciebus vini, ſenſim deſiit in Occidente cum uſu calicis propter eaſdem fere rationes cap. præced. recenſitas, nempe propter difficultatem diſtribuendi ſpeciem vini, & periculum effuſionis & irreverentiæ erga Sacramentum. Fuit & alia ſpecialis ratio mutan-

tandi antiquam illam diſciplinam, ſcilicet fidelium remiſſa devotio & tepeſcens priſtinus ardor manducandi cæleſtem illum panem, quo factum eſt, ut eorum filii adhuc impuberes, & nondum uſu rationis plene potiti, Euchariſtiam tanquam panem communem ſumerent, atque deficientibus domeſticis pietatis exemplis, in conſueta irreverentia reliquum vitæ tempus percurrerent. Cui malo ut occurreret Eccleſia, pueros a ſacra menſa removit, donec annos diſcretionis attigerint, atque a Paſtoribus edocti & probati fuerint.

Q. 1. *Quid circa amentes obſervandum?*

R. Vel amentia eſt perpetua, & a nativitate, vel non. Si primum, neganda eſt eis Euchariſtia; quia pro infantibus ſunt habendi. Si ſecundum, vel habent lucida intervalla, & hæc ſpectanda ſunt, ut illis Euchariſtia miniſtretur: vel non habent, & hic concedendam Euchariſtiam præſcribunt Concilium Nicænum primum can. 18. & Carthaginenſe quartum, anno 398. can. 76. & plerique libri rituales, modo tamen laudabilem vitam duxerint, aut ſaltem pœnitentiæ ſigna dederint, nullumque ſit irreverentiæ periculum, v. gr. vomitus, aut expuitionis. Cum autem experientia conſtet hujuſmodi infirmos Euchariſtiam recens acceptam plerumque expuere, Paſtores reverentiæ & ſecuritati Sacramenti proſpicient, ſi prius immittant in os infirmi, qui rationis compos non eſt, formulam non conſecratam.

Dices, ex Concilio Eliberitano anno 305. can. 1. & ſeq. deneganda eſt Communio etiam in morte graviorum criminum reis, licet pœnitentibus, & petentibus. Præiverat ſanctus Cyprianus Epiſtola 52. his graviſſimis verbis, *Rogare illos non delicti pœnitentia, ſed mortis urgentis admonitio compellit: nec dignus eſt accipere ſolatium, qui ſe non cogitavit moriturum.* Idem ſtatuit Concilium Arelatenſe I. ann. 314. canone ult. Ergo.

R. Duplex in hac parte fuit Eccleſiæ diſciplinæ obſervatio; prior durior, inquit Innocentius I. Epiſt. 3. ad Exuperium Toloſanum: poſterior, interveniente miſe-

miſericordiæ, inclinatior. In Gallia tamen & Hiſpania etiamnunc Euchariſtia reis ad mortem damnatis non conceditur. Quin eiſdem apud nos ante annum 1396. ſacramentalis abſolutio denegabatur. Hunc morem abrogavit Carolus VI. anno 1396.

Q. 6. *Quid de ſemifatuis, energumenis, hoc eſt, a dæmone poſſeſſis, de ſurdis & mutis a nativitate?*

R. 1. Non expedit ſemifatuos frequenter admittere ad participationem corporis Chriſti, ne Sacramenti dignitas vileſcat; ſed urgente præcepto, ut in Paſchate, & in mortis articulo denegari non debet; poſſunt enim habere neceſſariam diſpoſitionem.

R. 2. Primis Eccleſiæ ſæculis Euchariſtia non concedebatur energumenis, niſi urgeret mortis periculum, ut patet ex Concilio Eliberitano can. 29. & 37. & ex veteri diſciplina, quæ eos oblationis tempore a fidelibus ſeparabat, Diacono clamante, *omnes Cathecumeni, omnes poſſeſſi diſcedite.* At ſubſequentibus ſæculis fuere participes Euchariſtiæ quoties ad eam cum fructu & reverentia percipiendam viſi ſunt diſpoſiti. Ita ſanctus Thomas 3. part. qu. 80. art. 9. ad ſecundum.

R. 3. Non eſt deneganda Euchariſtia ſicut nec abſolutio mutis & ſurdis a nativitate, qui peccata vitare, atque in virtute proficere ſatagunt, pœnitentiæ quoque ac devotionis ſigna non levia præſeferunt, quæ ut præſtent, invigilare debet parentum & Paſtoris pia ſollicitudo; quamvis enim fides nonniſi per auditum ſoleat ſuſcipi, ut monet Apoſtolus Rom. 10. Attamen S. Auguſtinus agnoſcit libro de dono perſev. cap. 19. quibuſdam, licet pauciſſimis, donatum eſſe; *ut nullo homine ſibi prædicante, per ipſum Dominum, vel per Angelos cælorum doctrinam ſalutis accipiant.* Et ſanctus Thomas in 3. Sent. diſt. 25. q. 4. *In his, quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem, nunquam Deus homini quærenti ſuam ſalutem deeſt vel deficit, niſi ex culpa ſua; Unde explicatio eorum, quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem, vel divinitus providetur homini per prædicatorem, ſicut patet de Cornelio* Act. 10. *& Eunucho Candacis Reginæ*, Act. 8. *vel per revelationem.* Similia docet de hujuſmodi ſurdis Alexander de Hales

part.

part. 3. q. 82. memb. 3. art. 4. Quod ſi dubitetur de eorum diſpoſitionibus, conſulatur Epiſcopus.

Q. 7. *Eſtne deneganda Eucharistia peccatori petenti?*

R. 1. Deneganda eſt, ſi peccatur ſit publicus, nec egerit pœnitentiam. 1. Quia Chriſtus Dominus ſic præſcripſit Apoſtolis Matth. 7. *Nolite dare ſanctum canibus*. Ad quæ verba reſpiciens Eccleſia, canit: *Ecce panis Angelorum, factus cibus viatorum, vere panis filiorum, non mittendus canibus*. 2. Quia non licet cooperari peccato alterius. Unde ſanctus Chryſoſtomus hom. 83. in Matth. ſic alloquitur miniſtrantes, *non.... parva vobis imminet ultio, ſi quenquam ullius culpæ conſcium hujus menſæ participem eſſe concedatis: Sanguis ejus de manibus veſtris exquiretur. Sive quis dux militiæ ſit, ſive præfectus, ſive Princeps diademate coronatus, indigne ne accedat, prohibe. Majorem illo poteſtatem habes. Hoc veſtra ſecuritas eſt, hoc omnis corona*. Publicus autem eſſe poteſt vel evidentia juris, ut ſi peccatum fuerit confeſſus, aut per ſententiam judicis condemnatus; vel evidentia facti, ita ut nullo poſſit tergiverſatione celari, aut excuſari, quales ſunt hiſtriones de quibus ſanctus Cyprianus Epiſtola 61. ſic reſpondet: *Conſulendum me exiſtimaſti, quid mihi videatur de hiſtrione quodam qui ...... magiſter & doctor non erudiendorum, ſed perdendorum puerorum, id quod male didicit, ceteris quoque inſinuat, an talis debeat communicare nobiſcum? Puto nec majeſtati divinæ, nec evangelicæ diſciplinæ congruere, ut pudor & honor Eccleſiæ tam turpi & infami contagione fœdetur*. Quod ſi peccator ita laboret infamia, ut tergiverſatione crimen excuſet, nec privatis conſiliis obtemperet Paſtoris, conſulendus eſt Epiſcopus.

R. 2. Peccatori occulto, ſi ſecreto & abſque ullis teſtibus petat, deneganda eſt communio propter rationes in præcedenti reſponſione allatas. Excipiunt communiter Theologi, niſi Sacerdos ex ſacramentali confeſſione peccatum cognoverit, quamquam nonnulli etiam magni nominis hanc exceptionem non admittant. Saltem monendus videretur, qui minus ex malitia, quam

quam ex ſimplicitate Euchariſtiam ſine teſte peteret; conſtat enim experientia rudiores expleta confeſſione pro more ad ſacram menſam pergere non attendentes fuerint ne abſoluti, necne. In quo caſu, ubi ſupponitur nullum eſſe periculum infamiæ aut ſcandali, Sacerdos poteſt quærere ab hujuſmodi homine, num abſolutionis beneficium fuerit conſecutus?

R. 3 Peccatori occulto publice petenti concedenda eſt Euchariſtia. 1. Quia Dominus ita nos ſuo exemplo edocuit, dum Judæ proditori corpus ſum non denegavit. 2. Quia ſic in Eccleſia ſemper fuiſſe obſervatum, teſtis eſt S. Auguſtinus hom. 50. in qua hæc habet: *A Communione prohibere quenquam non poſſumus, (quamquam hæc prohibitio nondum ſit mortalis, ſed medicinalis,) niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo judicio, ſive ſæculari, ſive Eccleſiaſtico nominatum, atque convictum. Quis enim utrumque ſibi audeat aſſumere, ut cuique ipſe ſit accuſator & Judex?* 3. Quia ex hujuſmodi repulſa injuſte læderetur proximi fama, ad quam tuendam jus habet, quandium crimen ejus eſt occultum, turbaretur pax Eccleſiæ, & gravia ſequerentur ſcandala, inimicitiæ, rixæ, & lites, & Sacerdos infenſo animo, & ſimultatis cauſſa agere crederetur; immo nonnumquam revera contingeret, aliquos hoc prætextu privatas injurias ulciſci.

Dices; Numquam licet, quod per ſe malum eſt, v. g. mentiri ad vitanda homicidia: atqui Sacramenta miniſtrare indignis, eſt actio per ſe mala, cum ſit ſacrilega: Ergo.

R. 1. Argumentum nimis probat; Nam ex illo æque concludi poteſt Sacerdotem, qui ex ſola confeſſione Sacramentali novit crimen, non debere Euchariſtiam miniſtrare, cum in illa hypotheſi æque cooperaretur ſacrilegio alterius: itaque,

R. 2. Conceſſa majori, diſtinguo minorem; Sacramenta publice miniſtrare peccatori publico, eſt actio per ſe mala, Concedo: Peccatori occulto. Nego minor. Cum enim non ſit diſſenſionis Deus, ſed pacis, 1. Cor. 14. verſ. 33. ſecundum legem æternam, qua ut proviſor generalis ita concurrit ad hominum flagi-

tia,

tia, ut ipſi imputari non poſſint, ſed ab eo tantum permitti dicantur, decrevit ut Sacerdos in propoſita hypotheſi tanquam miniſter publicus, (ne pax ſocietatis turbetur,) agat non ex ſcientia privata, ſed ex publica, miniſtretque peccatori occulto, ſic publice irruenti ad ſacram menſam, ut miniſterium alteri Sacerdoti peccatum ignoranti ſine ſcandalo demandare non poſſit; nec dicendus eſt communicare peccato alterius, ſed illud permittere.

Confirmatur: ille non peccat, dum indigno tradit corpus Domini, qui ſequitur exemplum & voluntatem Domini: atqui talis eſt Sacerdos, de quo hic ſermo: Dominus enim Judæ peccatori occulto porrexit proprium corpus, ut docent ſancti Patres, paucis exceptis, ut ſancto Hilario: Ergo.

CAPUT XIX.

Quinam ſunt Sacramenti Euchariſtiæ effectus?

Novatores ex falſo ſuo principio, quo docent peccatorem juſtificari ſola fide, ſeu fiducia in promiſſionibus divinis, ad quam excitandam Sacramenta unice eſſe inſtituta exiſtimant, colligunt ſolam fidem eſſe præparationem ſufficientem homini gravium peccatorum conſcio, ut Sacramentum Euchariſtiæ digne percipiat, ſicque interpretantur hæc Apoſtoli verba: *Probet autem ſeipſum homo, & ſic pane illo edat*, 1. Cor. 11. quaſi accedentes ibi moneantur ſolum ſeipſos tentare, num certo & abſque ulla diffidentia credant ſe per corpus Chriſti conſecuturos remiſſionem peccatorum; ait enim ipſe in Evangelio, *non veni vocare juſtos, ſed peccatores*, Matth. 9. item, *panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita; qui manducat hunc panem, vivet in æternum*: Porro, inquiunt, non datur vita jam viventibus, ſed mortuis. Unde Calvinus lib. 4. Inſtitut. c. 17. §. 24. ſcribit has epulas non prodeſſe juſtis. Et Lutherus

libro

libro de præparat. ad Euchariſtiam, ſic habet, *optima diſpoſitio, qua peſſime es diſpoſitus*. Et in tract. de Communione populi, vult non admittendos ad Communionem, niſi qui habent conſcientiam peccati mortalis, proptereaque earum diſcipuli Catholicos, qui a ſacra menſa removent peccatores, traducunt quaſi eſſent Phariſæorum ſectatores, qui indigne ferebant, quod Dominus manducaret cum Publicanis & peccatoribus, ſineretque ſe tangi a muliere peccatrice, Luc. 7. Matth. 9.

Contra errorem tam impium, extant duo Canones, quintus & undecimus Concilii Tridentini ſeſſ. 13. *Si quis dixerit, vel præcipuum fructum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ eſſe remiſſionem peccatorum, vel ex ea alios effectus non provenire; anathema ſit*. Item, *Si quis dixerit, ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum; anathema ſit*. Itaque

R. De fide eſt nec unicum, nec primarinm Euchariſtiæ effectum eſſe remiſſionem peccatorum.

Probatur 1. ex Scriptura, Joann. 13. Chriſtus Dominus lavit Diſcipulorum pedes, antequam ad Convivium Euchariſticum illos admitteret; quo exemplo edocuit plenam animæ purgationem, & munditiem ad illud prærequiri. Matth. 22. ſeveriſſime punitur, qui ſine veſte nuptiali ad regium convivium intrare præſumpſit. Convivio autem illo adumbratur Euchariſtia, ad quam nemo ſine caritate habituali accedere debet, ut interpretantur communiter SS. Patres. Denique habetur 1. Corint. 11. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*. Quibus verbis Apoſtolum exigere a communicantibus immunitatem ab omni labe peccati ſaltem mortalis concors eſt SS. Patrum ſententia, ut ex dicendis patebit. Peccatores quidem, immo & infideles Chriſtus vocavit ad pœnitentiam, ad fidem, & ad Baptiſmum, non vero ad Euchariſtiam; alias danda eſſet paganis, & ceteris peccatoribus nondum baptizatis, quod non concedent Adverſarii. Euchariſtia eſt ſpiritualis animæ cibus: cibus autem non ordinatur ad mortuos, ſed ad viventes, & quamvis ſup-

ponat

ponat vitam, eam tamen conferre dicitur, quia vegetat, roborat, & conſervat viventem.

Probatur 2. ex Traditione, in qua nihil clarius, nihil inculcatius, quam nonniſi munda & purgata conſcientia ad tremendum altaris myſterium accedendum. Prioribus Eccleſiæ ſæculis pœnitentes cum Catechumenis a conſpectu Euchariſtiæ arcebantur. Quotquot hactenus celebrata ſunt Concilia, peccatores a Communione rejiciunt, niſi prius peracta ſaltem ex parte pœnitentia, ut Eliberitanum can. 78. & 79. Ancyranum can. 4. 5. & 7. Nicænum can. 11. Arauſicanum I. can. 3. Ex innumeris SS. Patrum teſtimoniis hæc pauca ſeligimus. Sanctus Juſtinus Apol. 2. *Nulli alii participare licitum eſt, quam ei, qui ita vivit, ut Chriſtus tradidit*. S. Cyprianus Epiſt. 9. *nondum pœnitentia acta, nondum exomologeſi facta, nondum manu ab Epiſcopo & Clero eis* (peccatoribus) *impoſita, cum ſcriptum ſit: Qui ediderit panem, vel biberit indigne*, &c. Sanctus Chyſoſtomus Hom. 83. in Matth. *nullus itaque Judas aſſiſtat, nullus avarus; nam tales menſa non ſuſcipit; ait enim, cum diſcipulis meis facio Paſcha*. S. Ambroſius lib. 6. in cap. 9. Lucæ, *ubique myſterii ordo, ut prius per remiſſionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur, poſtea alimonia menſæ cæleſtis exuberet*. Sanctus Auguſtinus Tract. 26. in Joann. num. 11. *innocentiam ad Altare apportate. Peccata etſi ſint quotidiana, vel non ſint mortifera, antequam ad Altare accedatis, attendite*, &c. S. Gregorius libro 2. in 1. Reg. cap. 1. *qui quotidie non exhaurit, quod delinquit, etſi minima ſint peccata quæ congerit, paullatim anima repletur, atque ei merito auferunt fructum internæ ſalubritatis. Hac repletione nos evacuare Paulus inſinuans ait: Probet ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*, &c. Ex quibus colligas, qua fronte, quave impudentia Novatores Scripturam ad ſuum errorem detorquere auſi fuerint.

Dices: Eccleſia in Liturgia ſic precatur: *Hæc nos Communio purget a crimine, ſit ablutio ſcelerum, ſit fortitudo fragilium*. Sanctus Cyprianus Epiſtol. 65. ſcribit hoc Sacramentum fieri, *ut mæſtum pectus & tri-*

triſte, quod prius peccatis ingentibus premebatur; divinæ indulgentiæ lætitia reſolvatur. Sanctus Chryſoſtomas quoque hom. 4. in Matth. *Hoc Sacramento omnis morbus extinguitur*. Similia habent ſanctus Ambroſius ſerm. 18. in Pſalm. 118. *accedite ad eum & abſolvimini, quia remiſſio peccatorum eſt*; & ſanctus Joannes Damaſcenus libro 4. de fide cap. 14. Et quidem juxta Dei promiſſionem: *Hic eſt enim ſanguis meus* . . . ait, Matth. 26. *qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. Ergo remiſſio peccatorum eſt proprius Euchariſtiæ effectus.

Diſtinguo conſeq. Remiſſio peccatorum eſt proprius Euchariſtiæ effectus, ut ſacrificium eſt, Conc. Ut Sacramentum, Subdiſtinguo: Peccatorum venialium, ut infra dicetur, Concedo: Mortalium, Nego conſequ. Iidem enim Patres, qui objiciuntur, diſertis verbis pœnitentiam exigunt a peccatoribus, priuſquam Euchariſtiæ fiant participes. Neque vero Chriſtus dixit Calicem bibi in remiſſionem peccatorum, ſed ex ipſo hauriri ipſummet Sanguinem, qui fundendus erat per Paſſionem in remiſſionem peccatorum: uſus enim eſt verbo futuri temporis, *qui pro multis effundetur*.

Q. 2. *Numquid ſaltem indirecte & ſecundario Euchariſtia remittit peccata mortalia in eo, qui bona fide accedit invincibiliter ignorans ſe eſſe reum peccati mortalis, de quo ſaltem in genere imperfecte contritus eſt?*

R. Certum eſt Euchariſtiam in illata hypotheſi, remote ſaltem & ex opere operantis, peccatum mortale poſſe remittere, quatenus ſcilicet, Communicans ad præſentiam corporis Domini, perfectum contritionis aut caritatis motum concipit.

Difficultas eſt utrum per ſe, immediate, & ex opere operato, in hac hypotheſi peccatum mortale remittat. Affirmant S. Antoninus 3. p. tit. 14. cap. 12. Durandus, Paludanus in 4. diſtinct. 9. Soto diſt. 12. qu. 1. art. 4. Sylvius in 3. p. S. Thomæ, qu. 79. art. 3. & alii, qui in ſuam ſententiam Doctorem Angelicum trahere conantur; ſic enim habet cit. art. 3. *Forte primo non fuit ſufficienter contritus* (communicans) *ſed*

ſed devote; ac reverenter accedens conſequitur gratiam caritatis, quæ contritionem perficiet & remiſſionem peccati. Dubium autem eſt, an ex opere operato conſequatur, an vero ex opere operantis? Primum contendunt, qui ſtant pro affirmante ſententia, ſecundum vero, qui pro oppoſita.

Negant, & ut nobis videtur probabilius, Euchariſtiam hunc producere effectum immediate, & ex opere operato, S. Bonaventura, Gabriel, Major. in 4. diſt. 9. Vaſqueſius in 3. part. quæſt. 79. diſp. 205. cap. 4. & alii quamplurimi. Ratio eſt, quia Sacramenta non efficiunt id, quod non ſignificant: atqui Euchariſtia non ſignificat remiſſionem peccati mortalis, datur namque ſub ratione cibi & potus, qui ſane non ſignificat reſurrectionem a morte peccati, ſed ſolum nutritionem, quæ ſupponit hominem vivum. Deinde oppoſita ſententia nullum habet fundamentum in Scriptura, neque in Traditione, ex quibus tamen Theologus ſuas concluſiones deducere debet: ergo non eſt admittenda illa exceptio.

Dices: Durum eſt hominem damnandum, qui bona fide particeps ſit corporis Domini.

Diſt. Damnandum propter illam Communionem: Concedo: quia, ut ſupponitur, in ea non peccat damnandum propter peccatum mortale, cujus reus eſt, nec curavit eluere per Sacramentum Pœnitentiæ, aut Extremæ-Unctionis ſaltem in voto, Nego. Hanc enim pœnam exigit divina juſtitia.

Q. 3. *Qui ſunt ergo veri effectus Sacramenti Euchariſtiæ?*

R. Cum Dominus expreſſe dixerit: *Caro mea vere eſt cibus, & Sanguis meus vere eſt potus*, Joan. 6. dubium non eſt quin idem in anima efficiat Euchariſtia, quod cibus materialis in corpore; Sacramenta enim id præſtant, quod ſignificant: atqui cibus materialis quatuor habet effectus in corpore. 1. Auget ejus vires, eique incrementum tribuitur, quamdiu virilem & perfectam ætatem non attigit. 2. Vires per laborem & calorem naturalem deperditas reparat. 3. Vitam conſervat. 4. Delectat, & cum voluptate a

recte valentibus percipitur. Ergo Euchariſtiæ Sacramentum totidem effectus ſignificat, operaturque in anima communicantis, non ponat obicem: „ Hujus Sacramenti effectus, *inquit Eugenius IV. in ſuo Decreto*, quem in anima operatur digne ſumentis, „ eſt adunatio hominis ad Chriſtum; & quia per gratiam Chriſto incorporatur, & membris ejus unitur, conſequens eſt, quod per hoc Sacramentum „ in ſumentibus digne gratia augeatur, omnemque „ effectum, quem materialis cibus & potus quoad vitam agunt corporalem, ſuſtentando, augendo, reparando, & delectando; Sacramentum hoc, quoad „ vitam operetur ſpiritualem.

Primus itaque Euchariſtiæ effectus, eſt gratia ſanctificans, non quidem prima; qua deletur peccatum mortale, cum ſit Sacramentum vivorum, non mortuorum, ut jam dictum eſt; ſed ſecunda, ſeu augmentum gratiæ ſanctificantis, qua homo fit ſanctior, Deo gratior, Deo conjunctior, & arctiori vinculo ei unitus, atque ideo fortior & vegetior, tum ad comprimendos inordinatos concupiſcentiæ motus, qui ſpiritualem animæ vitam corrumpere poſſent; tum ad implenda legis præcepta, & cetera, quæ Deo placent; ait enim Joann. 6. v. 55. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam*. Et verſ. 58. *Sicut miſit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducat me, & ipſe vivet propter me*.

Dices: Gratia ſanctificans in omnibus Sacramentis, eſt ejuſdem ſpeciei: Ergo in quolibet Sacramento habet eoſdem effectus.

Diſt. antec. Gratia ſanctificans phyſice ſumpta, eſt ejuſdem ſpeciei & naturæ in omnibus Sacramentis, Conced. Et hoc ſenſu eſt communis omnium Sacramentorum effectus; moraliter ſpectata, & ut eſt res Sacramenti, hoc eſt, ſignificata per ſignum exterius, quod dicitur Sacramentum tantum, Nego antec. Gratia enim ſub eo reſpectu eſt propria cujuslibet Sacramenti, diciturque gratia Sacramentalis, quia ut ſic eſt ordinata ad proprium Sacramenti finem, eſtque titulus ſeu arrha, & ſi dicere liceat, jus quoddam ad

acci-

accipienda auxilia ſpecialia, ut operetur quod per Sacramentum ſignificatur; namque ſine hujuſmodi auxiliis & gratiis actualibus, gratia ſanctificans, iners remanet. Igitur per Confirmationem, & per Extremam-Unctionem augetur gratia ſanctificans; ſicut per Euchariſtiam, & augmentum illud phyſice ſpectatum, eſt in his tribus Sacramentis ejuſdem rationis & ſpeciei: ſed quia ſub diverſis ſignis confertur, ad diverſos quoque effectus a Deo ordinatur: in Confirmatione datur ut roborativa contra exteriores fidei & pietatis hoſtes, cujus rei ſignum eſt ſive impoſitio manus, qua adumbratur ſpecialis Dei protectio, ſive unctio; quæ eſt ad roborandum athletam. In Extrema-Unctione, in qua unctio adhibetur ad leniendum dolorem, & perficiendam ſanitatem, ut forma verborum indicat, gratia tribuitur ut lenitiva, & ſanitatis ſpiritualis perfectiva; ideoque pro diverſitate ſigni exterioris, diverſa auxilia actualia gratiæ ſanctificanti reſpondent.

Cum ergo in Euchariſtia conferatur gratia ſub ſpeciebus cibi & potus, debet eſſe nutritiva. Porro in nutritione materiali, 1. Fit nova accretio ſubſtantiæ corporis. 2. Ex cibo & potu generantur ſpiritus vitales & animales, in quibus robur animalis conſiſtit, adeoque, ſi minuantur, ut contingit in ſenibus, debilitantur vires: ſi vero exuberent ex luculentiore cibo, naturalis corporis habitudo evadit robuſtior. Sic anima ſaginata corpore Chriſti, in quo habitat plenitudo Spiritus & divinitatis, ſanctior evadit per augmentum gratiæ ſanctificantis, caritatis & aliarum virtutum. Deinde novo fervore concepto per gratias actuales, ideſt, per inſpirationes & illuſtrationes mentis exquiſitiores, & motiones voluntatis fortiores inardeſcit ad divina, ſpernit terrena, & ei ſordeſcit quidquid oblectamenti ex ſenſibus ſolebat percipere. Namque, ut hic ratiocinatur S. Thomas exemplo appoſito, ſi cera exponatur ad ignem incaleſcit, & molleſcit; ſi vero propius admoveatur, amplius ardet, & omnino liqueſcit; ſi vero in ignem conjiciatur, protinus inflammatur, & ignis evadit: atqui per hoc Sacramentum anima Deo, qui ignis conſumens eſt, Deut. 4. in-

time conjungitur: neceſſe eſt ergo, ut (niſi obicem ponat) tota amore Dei flagret.

Confirmatur hoc S. Thomæ ratiocinium traditione, & auctoritate SS. Patrum..

S. Cyprianus epiſt. 65. ait: „ Calix Dominicus ſic „ bibentes inebriat, ut ſobrios faciat, ut mentes ad „ ſpiritalem ſapientiam redigat, ut a ſopore iſto ſæ„ culari ad intellectum Dei unuſquiſque reſipiſcat: & „ quemadmodum vino iſto communi mens ſolvitur, „ & anima relaxatur, & triſtitia omnis expellitur; „ ita & potato ſanguine Domini, expolietur memoria „ veteris hominis, & fiat oblivio converſationis pri„ ſtinæ ſæcularis, & mœſtum pectus ac triſte, quod „ prius peccatis ingentibus premebatur, divinæ indul„ gentiæ lætitia reſolvatur. „ Hoc ſalutari poculo beatus Martyr cenſuit, ſæviente perſecutione, inflammandos pœnitentes, etiamſi præſcripta pœnitentiæ tempora non decurriſſent: „ Quia, *inquit Epiſt.* 54. Non „ eſt idoneus ad martyrium, qui ab Eccleſia non ar„ matur ad prælium, quia mens deficit, quam rece„ pta Euchariſtia non erigit & accendit.

Similia docet auctor Serm. in Cœna Domini inter opera S. Cypriani: „ Quam præclarus eſt calix iſte, „ *inquit*, quam Religioſa hujus potus ebrietas, per „ quam excedimus Deo, non habentes ſenſum hujus „ mundi... a ſapientibus hujus ſæculi judicamur amen„ tes ... vident hæc Sacramenta pauperes ſpiritu, & „ hoc uno contenti ferculo, omnes hujus mundi de„ licias aſpernantur; & poſſidentes Chriſtum, aliquam „ hujus mundi poſſidere ſuppellectilem dedignantur. „ *Supra dixerat*, celebrantes Sacramenta commone„ mur, quaſi ungulam fendens & ruminans pecus, „ revocare ad fauces, & minuatim commolere divi„ næ inſtitutionis exemplum, ut ſemper paſſio ſit in „ memoria, nec terreant Crucifixi hæredes mortis „ ſupplicia, ſed paſcant & reficiant maturatæ reſur„ rectionis lætabunda ſolemnia. „ Euchariſtia quippe dicitur a S. Ignatio Epiſtola ad Smyrneos, *pharmacum immortalitatis, antidotum ne moriamur, ſed vivamus perpetuo per Jeſum Chriſtum.*

S. Chry-

S. Chryſoſtomus hom. 46. in Joann. *Tanquam leones igitur ignem ſpirantes, ab illa menſa recedamus; facti diabolo terribiles.*

S. Bernardus Serm. de Cœna Domini: *Duo*, inquit, *operatur in nobis Sacramentum Dominici corporis, ut ſcilicet minuat ſenſum in minimis, & in gravioribus peccatis conſenſum omnino tollat ... Si quis veſtrum non tam ſæpe modo, non tam acerbos ſentit iracundiæ motus, invidiæ ... gratias agat corpori & ſanguini Domini, quoniam virtus ſacramentalis in eo operatur.*

Dices: Hi & ſimiles textus innuunt ſolum quid operari debeat fides ſuſcipientis, non vero quid per ſe efficiat Sacramentum: Ergo. Probatur antec. Quia Sacerdotes, paucis exceptis, licet a pluribus annis quotidie celebrent, non evadunt ſanctiores iis, qui raro ſacræ menſæ fiunt participes: Ergo nullum ex Euchariſtia fructum percipiunt.

Nego antec. Verba præſertim S. Bernardi non patiuntur hanc explicationem.

Reſpondeo ad confirmationem. 1. Multis non immerito illud diceretur, *nomen habes, quod vivas, & mortuus es*, Apoc. 3. quia licet gravioris peccati conſcii exterius non appareant, intus tamen cupiditas latens dominatur; minuta enim peccata, ſi negligantur, occidunt, non quidem formaliter, quia quantumcunque multiplicentur, non evadunt mortalia; ſed diſpoſitive, quatenus augendo cupiditatem, ad hoc diſponunt animam, ut ſe ipſam & propria commoda plus amet, quam Deum: „Hoc facit ſentina neglecta, *inquit S. Auguſtinus tract. 12. in Joann.* quod facit „fluctus irruens. Paulatim (*aqua*) per ſentinam in- „trat, ſed diu intrando & non exhauriendo, mergit „navem: Quid eſt autem exhaurire, niſi bonis operibus agere, ut non obruant peccata, gemendo, „jejunando, tribuendo, ignoſcendo.

Reſpondeo 2. ſuppoſita gratia ſanctificante, ſeu caritate habituali in hujuſmodi communicantibus, quia tamen accedunt ſine devotione actuali, ideoque irreverenter propter peccata venialia, quæ fervorem caritatis impediunt, mentemque diſtrahunt; plures

Theologi magni nominis, ut S. Bonaventura in 4. diſt. qu. 12. art. 2. quæſt. 1. S. Thomas eadem diſt. quæſt. 2. art. 1. quæſtiunc. 3. Alenſis quæſt. 41. membro 3. art. 2. S. Antoninus 3. part. tit. 13. cap. 6. Durandus quæſt. 4. ad 2. Cajetanus in 3. part. S. Thomæ q. 79. & non pauci ex recentioribus docent Euchariſtiam ſic perceptam omni fructu carere; tum quia indigne, nec ſine peccato ſaltem veniali percipitur. Abſurdum autem videtur hominem eodem actu ſanctificari, quo peccat. Tum quia nullum eſt veſtigium in illis hominibus creſcentis ſanctitatis, caritas enim, ſi magna ſit, magna operatur; & ſi operari renuit, caritas non eſt, ait S. Gregorius: tum denique repugnat homines tam tepidos, & tam carnaliter viventes, fore in cælo beatiores; beatitudo enim percipitur ſecundum gradum ſanctitatis & caritatis.

Quod ſi contra hanc ſententiam objicias, ex ea ſequi hujuſmodi communicantes peccare mortaliter, quia ex omnium conſenſu, qui ficte, hoc eſt, ſine prærequiſitis diſpoſitionibus accedit ad aliquod Sacramentum, v. g. Baptiſmi, reus fit gravioris peccati. Negabunt ſequelam, & ejus confirmationem diſtinguent; ſi illa fictio oriatur ex peccato mortali, reus fit gravioris peccati; verum eſt: ſecus ſi ex ſolo veniali procedat; nam, inquiunt, qui in Sacramento Pœnitentiæ nonniſi peccata venialia declarat ſine ſufficienti attritione, venialiter tantum peccat, etiamſi nullum conſequatur Sacramenti effectum.

Verum major pars Theologorum hanc diſtinctionem non admittit, contenditque reatum peccati mortalis incurrere, quicunque obicem ponit, ſive ex mortali, ſive ex veniali culpa totali Sacramentorum effectui. Sed durior ipſis videtur, nec ſatis fundata ſententia affirmans irreverentiam venialem eſſe obicem gratiæ habituali per Euchariſtiam producendæ, cum certum ſit eam formaliter non apponi peccatis venialibus. Nec abſurdum putant illi Theologi, quod quis venialiter peccando proficiat in gratia ſanctificante, quia profectus ille eſt ex virtute Sacramenti, quod agit ad modum cauſſarum naturalium, quæ neceſſario operantur,

ubi

ubi non inveniunt obicem. Ratio vero; cur nullum ex Sacramento Pœnitentiæ conſequatur effectum, qui cum ſolis venialibus, ſed ſine debito dolore accedit, repetenda eſt ex defectu materiæ eſſentialis Sacramenti; dolor enim eſt veluti pars materialis pœnitentiæ, ſine qua Sacramentum eſt omnino irritum, ac proinde ſine ullo effectu. Porro non eſt levis culpa in eo, qui ſciens & volens, ſacramenti partem eſſentialem ſubtrahit, v. g. qui aquam pro vino ſubminiſtrat ad Sacrificium.

Cenſent itaque illi Theologi irreverentiam venialem ob minuta peccata non retractata, privare communicantem nonnullis quidem Euchariſtiæ fructibus, puta remiſſione peccatorum venialium, & fervore caritatis, ſed non omnibus, præſertim augmento gratiæ habitualis. Hanc ſententiam tandem amplexus eſt Sanctus Thomas 3. part. quæſt. 79. art. 8. ubi revocavit quæ Junior ſcripſerat in 4. Sent. „ Peccata venialia, „ *inquit*, non ex toto impediunt hujus Sacramenti ef- „ fectum, ſed in parte.... non tollitur augmentum „ habitualis gratiæ, vel caritatis. „ Quare juxta hujus ſententiæ principia,

Reſpondeo 3. Etſi affectus ad peccatum veniale non ſit obex gratiæ habituali, tamen contrarius eſt fervori caritatis, & ſpirituali nutritioni, quæ ex dictis conſiſtit in auxiliis & gratiis actualibus. Enimvero gratia actualibus, ut ſæpe monuimus, eſt illuſtratio mentis, cogitatio divinitus immiſſa, qua mens elevatur ad divina, & obliviſcitur terrena, cui reſpondent pia affectio, & motio, qua voluntas accenditur, & fertur ad cæleſtia, ſpretis mundi & carnis oblectationibus: peccatum vero veniale eſt converſio ad creaturam, hoc eſt, cogitatio, & amor rerum temporalium: quam autem hæc duo ſint oppoſita, patet ex ipſa terminorum apprehenſione. Porro gratia, ſeu caritas habitualis ſine gratiis actualibus, eſt omnino otioſa & iners, & qui poſterioribus obicem ponit, priorem in injuſtitia detinet, non habet unde aliam conſervet, quin multiplicando peccata venialia, illam facile amittit. Venialia quippe ſunt veluti ægritudines animi, & diſ-

poſitiones ad peccatum lethale, quemadmodum morbus corporalis ad mortem, niſi curetur. Unde timendum non eſt, ne illi carnales ex frequenti Euchariſtiæ perceptione, in æterna beatitudine potiores partes obtineant: Deus enim non irridetur, ait Apoſtolus *Gal.* 6. ſed juſtus eſt & vindex illicitarum cupiditatum: „ Qui quotidie non exhaurit, quod delinquit, *ait S.* „ *Gregorius*, *lib.* 2. *in* 1. *Reg. cap.* 1. etſi minima „ ſint peccata, quæ congerit, paullatim anima repletur, atque ei merito auferunt fructum internæ ſaturitatis. Hanc repletione nos evacuare Paulus innuans ait; Probet ſeipſum homo, & ſic de pane „ illo edat. De repletis ſubdit, qui enim manducat „ & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit.„ Ex quibus liquet, eundem poſſe aliquandiu eſſe habitu ſanctiorem, & actu elatum, ſuperbum, ac cupidum.

Inſtabis: Gratiæ habituali reſpondent gratiæ actuales: Ergo.

Diſtinguo anteced. Si ſubjectum non ponat obicem nec his auxiliis indignum ſe præbeat, Conc. Si obicem ponat, & indignum ſe præbeat. Subdiſtinguo: Gratiæ ſufficientes & remotæ, quibus poſſit affectum inordinatum deponere, Conc. Gratiæ efficaces, & proximæ, quibus actu & de facto perſeveret in gratia habituali, manente illo tepore & affectu inordinato, Nego ant.

Secundus Euchariſtiæ effectus eſt remiſſio peccatorum venialium. Ita Concilium Trid. ſeſſ. 13. cap. 2. ubi ſic habet: *Sumi autem voluit* (Chriſtus) *Sacramentum hoc* . . . *tanquam antidotum*, *quo liberemur a culpis quotidianis*.

Probatur 1. ex Traditione. S. Chryſoſtomus homil. 45. in Joannem: „ Hic ſanguis, *inquit*, noſtrarum animarum ſalus eſt, hoc lavatur anima, hoc „ ornatur; hoc incenditur; mundat ſquallorem & ſordem.„ S. Auguſt. in Epiſtola 118. cap. 3. vocat Euchariſtiam quotidianam medicinam, quia quotidianis morbis ſanandis deſtinata eſt: „ Si peccata, *inquit*, tanta non ſunt, ut excommunicandus quiſquam

„ ho-

„ homo judicetur, non ſe debet a quotidiana medici-
„ na Dominici corporis ſeparare: „ Sanctus Ambroſius, ſive auctor operis de Sacramentis, lib. 5. cap. 4. de Euchar. ſic ſcribit: „ Iſte panis quotidie ſumitur „ in remedium quotidianæ infirmitatis. *Et lib.* 4. *c.* 6. „ Si quotieſcumque effunditur ſanguis Chriſti, in re„ miſſionem peccatorum effunditur, debeo ſemper acci„ pere, qui ſemper pecco, debeo ſemper habere medi„ cinam. *Denique S. Joannes Damaſc. lib.* 4. *orthodo„ xæ fidei cap.* 14. Ignis ejus, quod in nobis eſt, „ *inquit*, deſiderii, aſſumens eam, quæ ex carbone, „ ideſt, ex hoc Sacramento, ignitionem, comburet „ noſtra peccata, & illuminabit corda noſtra, ut par„ ticipatione divini ignis igniamur, & deificemur.

Probatur 2. ratione Theologica. Sacramenta novæ legis operantur quod ſignificant: atqui Eucharistia ſignificat refectionem ſpiritualem, cum detur per modum cibi; in refectione autem corporali reparantur vires deperditæ per laborem & calorem naturalem: ergo & in refectione ſpirituali reſarciuntur detrimenta, quæ ex concupiſcentiæ inordinato calore patitur caritatis fervor, in quo conſiſtit robur animæ. Illa autem detrimenta ſpiritualia ſunt peccata venialia, quæ quidem habitum caritatis non minuunt, ſed ejus actum impediunt & fervorem.

Dices; vel Eucharistia remittit omnia peccata venialia, vel aliqua tantum, vel nulla: atqui non remittit omnia; alias ſuſcipiens Eucharistiam, poſſet eſſe ſine peccato, contra illud 1. Joann. cap. 1. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus.* Non etiam aliqua, cur enim potius unum remitteret, quam aliud? Ergo nulla remittit.

Conceſſa maj. Nego min. Namque ſi quis accedat vere contritus, ſaltem imperfecte de omnibus & ſingulis peccatis venialibus, omnia delet Eucharistia: ſi de aliquibus, illa ſola remittit: ſi de nullis, nulla etiam expungit. Tum quia nullum peccatum eſt remiſſibile, quandiu ad illud manet affectus, tum quia gratia ſeu caritas habitualis ſecundum ſe præciſe non expellit peccata venialia, ut jam diximus, utpote quæ

cum ea non habeant veram oppoſitionem, unde poteſt creſcere, & augeri per Sacramentum, multiplicatis peccatis venialibus. Delet itaque illam, quatenus infunditur prævie dolore & ſincero propoſito ſtrenue, & viriliter contra illa pugnandi.

Ad confirmationem reſpondet S. Thomas quæſt. 79. art. 4. ad 2. mentem Apoſtoli non eſſe quod homo brevi tempore non poſſint ſtare ſine aliquo veniale peccato; ſed docere ſolum vitam etiam ſanctiſſimam non eſſe immunem ab omni labe peccati ſaltem venialis.

Tertius Euchariſtiæ effectus, eſt perſeverantia in bono. Eſt tanquam antidotum, inquit Concil. Trid. ſeſſ. 13. cap. 2. *quo & a peccatis mortalibus præſervemur.*

Probatur tum ex Scriptura Joan. cap. 6. *qui manducant hunc panem, vivet in æternum.* Item, *qui manducat me, & ipſe vivet propter me.* Tum ex Sanctis Patribus ſupra laudatis pagina 551. & 552. *in gravioribus conſenſum omnino tollit*, ait ibidem Sanctus Bernardus: tum ratione Theologica, cibus aſſumitur ad conſervandam vitam animalem: Ergo cum detur Euchariſtia per modum cibi ſpiritualis, vitam ſupernaturalem, quæ in gratia habituali conſiſtit, ſimiliter conſervat, mediantibus ſcilicet gratiis actualibus, ſeu ſacramentalibus, quæ fervorem caritatis excitant, mentem a terrenis retrahunt, & ad pietatis officia applicant. Hunc itaque fructum non ſperent poſt communionem deſides & nugis diſtracti.

Quartus Euchariſtiæ effectus, eſt delectatio ſpiritualis, juxta illud, pinguis eſt panis Chriſti, & præbebit delicias Regibus. *In hoc Sacramento*, inquit Clemens V. in Concilio Viennenſi, *habetur omne delectamentum, & omnis ſaporis ſuavitas, ipſaque dulcedo Domini degustatur.* Ita ut dicere liceat accedentibus: *Guſtate, & videte quoniam ſuavis eſt Dominus*, Pſal. 33. ut conſtat ex textibus ſupra allatis. Hanc tamen ſuavitatem non percipiunt nauſeantes, & ſenſum delectatione præoccupati. Hinc Sanctus Bernardus ſerm. 5. de Aſcenſ. Domini: „ Unde ſpiritualis gratiæ

„ ino-

„ inopia tanta quibuſdam, cum aliis copia tanta exu-
„ beret . . . præoccupatum nempe ſæcularibus deſi-
„ deriis animum delectatio ſancta delineat: nec mi-
„ ſceri poterunt vera vanis, æterna caducis, ſpiritua-
„ lia corporalibus, ſumma imis, ut pariter ſapias quæ
„ ſurſum ſunt, & quæ ſuper terram.

Ceterum monendi ſunt fideles hanc dulcedinem plerumque ſenſibus non percipi, qui nonnumquam, tam occulte infundi, ut etiam viri Sancti eam ſibi deeſſe exiſtimet, Deo ita diſponente ad exercitium virtutis, præſertim humilitatis, pœnitentiæ, & patientiæ. Verum ex effectibus debet colligi. Nam S. Auguſtini effatum eſt, *quod... magis delectat, ſecundum illud operemus neceſſe eſt*. Ac proinde qui poſt communionem humilius de ſe ſentiunt, orant frequentiis, pœnitentiæ, & aliarum virtutum operibus alacrius incumbunt, interiori ſuavitate delinitos eſſe oportet, quia anima operatur ſecundum quod magis delectat. Ex eodem vero principio ſequitur eos, qui percepto Chriſti corpore, ea, quæ ſunt carnis & mundi ſectari non deſinunt, ſpirituali illo ſapore privari, licet forte in ipſa Sacramenti perceptione ſenſus illorum ſuaviter afficiantur, ut contingit in mulierculis.

Q. 3. *Eucbariſtia remittitne temporalem pœnam peccatis debitam?*

R. Ut Sacramentum eſt, non remittit directe, & ex opere operato, remittit tamen indirecte, & ex opere operantis.

Prima pars probatur: quia Sacramenta tantum operantur, quantum ſignificant, atqui Euchariſtia, ut Sacramentum eſt, non ſignificat illum effectum; nam datur per modum cibi ſpiritualis, qui non datur ad ſanctificationem Deo exhibendam.

Dixi, *ut Sacramentum*, nam ut Sacrificium eſt, offertur in remiſſionem peccatorum, ut infra dicetur.

Secunda pars probatur 1. quia ex dictis Euchariſtia per ſe remittit peccata venialia: atqui dum tollitur culpa, minuitur pœna peccato debita; Ergo Euchariſtiæ Sacramentum indirecte remittit pœnam tempora-

lem. 2. Vi Euchariſtiæ producitur fervor caritatis ; & incenditur homo ad bona opera, quæ ſatisfactoria ſunt: ergo ex opere operantis valet Euchariſtiæ Sacramentum ad remiſſionem pœnæ temporalis. Ita fere S. Thomas hic art. 5.

Q. 4. *Euchariſtiæ Sacramentum prodeſtne aliis, quam ſumentibus?*

R. Ex opere operato non prodeſt, quia cibus per ſe non prodeſt niſi ſumenti: ex opere vero operantis prodeſſe poteſt aliis, quia bona opera, ut eleemoſynæ, ſunt aliis meritoria de congruo, quando in illorum utilitatem Deo offeruntur. Atqui ſumere Euchariſtiam cum debita devotione eſt opus bonum: Ergo utile eſt aliis Euchariſtiam pie ſumere in illorum gratiam, ac proinde jure merito ſacra Cardinalium Congregatio eorum ſententiam damnavit ſub Alexandro VIII. qui morem communicandi pro defunctis carpebant.

Q. 5. *Euchariſtia, ut Sacramentum eſt, habetne aliquam efficaciam circa corpus ſumentis?*

R. 1. Certum eſt quod directe tribuat aliquam ſanctitatem moralem corpori, in quo digne recipitur. Quia ſi vaſa inanimata ex contactu corporis Chriſti ſacra & veneranda evadunt, a fortiori juſtorum corpora, quæ non ſolum materialiter, ſed & ſacramentaliter illud recipiunt, *animam & corpus ſanctificant*, inquit S. Cyrillus Jeroſolymitanus catech. 4.

R. 2. Quamvis cibus Euchariſticus nonniſi animam nutriat, tamen indirecte ſaltem operatur in corpus. Ita S. Thomas qu. 79. art. 1. ad tertium ubi ſic habet, *licet corpus non ſit immediatum ſubjectum gratiæ, ex anima tamen redundat effectus gratiæ ad corpus*, quatenus nempe ex augmento & fervore caritatis concupiſcentia minuitur. Poteſt etiam dici Euchariſtiam aliquando directe operari circa corpus, in quantum ejus intuitu Deus ſpeciali providentia invigilat, ne recurrant phantaſmata, quibus ſolent acriores tentationes inſurgere.

Probatur autem noſtra reſponſio ex Traditione.

San-

Sanctus Chryſoſtomus hom. 4. in Matth. ſic loquitur: *Quonam modo ab hac tam noxia peſte* (ita) *liberabimur? ſi illam utique potionem ſumamus, quæ omnes intra nos vermes ſerpenteſque mortificat.*

S. Cyrillus Alexandrinus lib. 3. & 4. in Jo: *Sedat, cum in nobis manet Chriſtus, ſævientem membrorum noſtrorum legem.*

S. Jo: Damaſcenus lib. 3. orthod. fidei cap. 14. *Cedit in animæ corporiſque præſidium.* Et infra, *corpus & ſanguis Chriſti eſt ad animæ & corporis noſtri incolumitatem tendens.*

Catechiſmus Romanus docet hoc Sacramentum ſenſum libidinis cohibere, juxta illud Zachariæ 9. *Quid enim bonum ejus eſt, & quid pulchrum ejus, niſi frumentum electorum, & vinum germinans virgines? quod S. Hieronymus exponit de Sacramento Euchariſtiæ.*

3. Euchariſtiæ Sacramentum eſt cauſſa immortalitatis & gloriæ corporis. *In futuro*, inquit S. Thom. art. 1. ad tertium; *Corpus noſtrum ſortietur incorruptionem & gloriam animæ, ſcilicet beneficio hujus Sacramenti.*

Probatur 1. ex Scriptura Jo: 6. *Patres veſtri manducaverunt manna in deſerto, & mortui ſunt . . . . qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Hoc myſterium adumbrabat lignum vitæ ſic dictum, quia vim habebat conſervandi vitam animalem hominis innocentis, & reddendi corpus ejus immortale. Hinc Adamus inobediens factus, & in pœnam peccati morti addictus, e paradiſo emittitur: *Ne forte*, inquit Scriptura Geneſ. 3. verſ. 22. . . . . . *Sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum.* Similiter Deus inſtituit Euchariſtiam, ut immortalitas per peccatum deperdita reparetur. Atque ob eam cauſſam merito nominatur panis vitæ, a quo publici peccatores arceantur gladio excommunicationis.

Probatur 2. ex SS. Patribus.

S. Ignatius Epiſt. ad Epheſios vocat Euchariſtiam, *pharmacum immortalitatis.*

S. Irenæus lib. 4. *corpora noſtra*, ait, *percipientia Eu-*

Euchariſtiam; jam non ſunt corruptibilia ſpem reſurrectionis habentia.

S. Chryſoſt. lib. 6. de Sacerdotio, ſcribit animas eorum, qui hoc Sacramentum in fine vitæ ſuſcipiunt, ab Angelis propter aſſumptum illud Sacramentum, hinc recta via in cælum educi: eorum vero corpora ab iiſdem Angelis ſatellitum more cuſtodiri in vitam æternam.

S. Auguſt. tract. 26. in Jo: *Eos a quibus ſumitur* (Euchariſtia) *immortales, & incorruptibiles facit.*

S. Cyrillus Alexandrinus lib. 10. in Jo: *Non poterat aliter corruptibilis hæc natura corporis ad immortalitatem & vitam perpetuam traduci, niſi naturalis vitæ corpus illi conjungeretur.*

Difficultas eſt, quomodo Euchariſtia hunc præſtet effectum.

Nonnulli exiſtimarunt Euchariſtiam directe id efficere infundendo corpori quaſdam qualitates, veluti diſpoſitiones ac dotes glorioſas reſurrectionem ſubſecuturas. Verum hæc ſententia omni fundamento caret, tum in Scriptura, tum in Traditione, nec ſatis intelligitur, quomodo qualitates illæ maneant incorruptæ in corpore corrupto, & in cineres redacto.

Euchariſtia ergo indirecte tantum hunc producit effectum, quatenus inſtituta eſt ut medium adultis neceſſarium ſaltem ſecundum quid, ad perſeverandum uſque in finem, quod præfiguravit cibus Eliæ ab Angelo ſubminiſtratus, in cujus fortitudine ambulavit uſque ad montem Dei, ut habetur 3. Regum cap. 19. Qui enim perſeveraverit, certo & infallibiliter gloriam conſequetur, Matth. 24. v. 13.

Q. 6. *Quo tempore Euchariſtia producit recenſitos effectus?*

R. 1. Gratiam habitualem producit in ipſa manducatione; Sacramenta enim operantur in ipſa applicatione, ſive in uſu ſigni exterioris, v. gr. Baptiſmus in ablutione, Confirmatio in manuum impoſitione: Ergo & Euchariſtia in manducatione, quæ eſt uſus ciborum. Manducatio autem eſt trajectio cibi in ſtomachum, non vero ipſa nutritio, quæ proprie eſt man-

ducationis effectus, neque cibi comminutio, quæ fit dentibus, qui enim comminutum cibum expueret, non cenſeretur manducaſſe.

Hinc ſequitur 1. eum, qui ſacras ſpecies in ore detineret, aut exſpueret, nullum ex Sacramento fructum percepturum. 2. vanam eſſe obſervationem, quam Inquiſitores fidei damnarunt in Hiſpania, ſi grandiores formulæ ſumantur, vel major vini copia infundatur in calicem ut ſpeciebus diutius in ſtomacho permanentibus uberior gratia Producatur.

CAPUT XX.

Quæ diſpoſitiones in adultis requiruntur ad Euchariſtiam digne recipiendam.

R. ALiæ ſpectant animam, aliæ corpus.

Q. 2. *Quæ diſpoſitiones requiruntur ex parte animæ?*

R. 1. Accedens ad ſacram menſam debet ſibi proponere, & ſincero animo intendere finem hujus Sacramenti; namque in celebratione cujuslibet Sacramenti intercedit quoddam pactum inter Deum & initiandum; Deus ex ſua parte offert gratiam & auxilia, quibus finis ad quem ordinatum eſt Sacramentum, attingi poſſit; initiandus vero promittit ſe daturum operam mediantibus ille auxiliis, ut propoſitum finem aſſequatur, alias Sacramentum ficte acciperet: v. gr. in Confirmatione ſignatur ad militiam Chriſtianam, Deus promittit arma ſpiritualia & neceſſaria; ergo in conſignando requiritur propoſitum laborandi, ut decet bonum militem Chriſti, 2. Timoth. cap. 2. Porro Euchariſtiam eo fine Chriſtus inſtituit, ut vivamus propter ipſum: „ Sicut miſit „ me vivens Pater, *inquit Jo. 6.* & ego vivo pro- „ pter Patrem. Et qui manducat me, & ipſe vivet „ propter me. *Quæ verba ſic interpretatur S. Auguſt.* „ *tract.* 26. *in Jo. num.* 19. ut ego vivam propter „ Pa-

„ Patrem : id eſt, ad illum tanquam majorem refe-
„ ram vitam meam, exinanitio mea fecit, in quo
„ me miſit. Ut autem quiſque vivat propter me,
„ participatio facit, qua manducat me. Ego itaque
„ humiliatus vivo propter Patrem, ille erectus vivit
„ propter me.

2. Quemadmodum tria requiruntur, ut quis cibo corporali refici poſſit, 1. debet eſſe vivens. 2. ſanitate gaudere, alimenta enim noxia ſunt febre laborantibus. 3. quieſcere, quia labor d'ſtrahit ſpiritus vitales ad nutritionem neceſſarios. Similiter ad dignam Euchariſtiæ perceptionem, quæ ſub ſigno cibi ſpiritualis peragitur, triplex diſpoſitio in communicante exigitur.

Prima eſt gratia ſanctificans, in qua conſiſtit vita ſpiritualis. Ita Conc. Trident. ſeſſ. 13. cap. 2. „ ſumi ... voluit (*Chriſtus*) Sacramentum hoc, tan-
„ quam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur &
„ confortentur viventes vita illius. *Et cap.* 7. dili-
„ gentius cavere ille debet, ne abſque magna reve-
„ rentia & ſanctitate ad id percipiendum accedat ;
„ præſertim cum illa plena formidinis verba apud Apo-
„ ſtolum legamus, qui manducat & bibit indigne, ju-
„ dicium ſibi manducat, &c. Quare communicare vo-
„ lenti revocandum eſt in memoriam ejus præceptum,
„ Probat ſeipſum homo. Eccleſiaſtica autem conſue-
„ tudo declarat eam probationem neceſſariam eſſe, ut
„ nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi
„ contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali
„ confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat,
„ quod a Chriſtianis omnibus ... hæc ſancta Synodus
„ perpetuo ſervandum eſſe decrevit. „ Probatur autem hujus diſpoſitionis neceſſitas ex dictis cap. præc. contra Lutherum, Euchariſtiam non eſſe inſtitutam ad remittendum peccatum mortale.

Specialem legem cit. cap. 7. ſanxit Concilium pro Sacerdotibus, quibus gravioris peccati conſciis inſtat celebrandi neceſſitas, deeſtque copia Confeſſarii ; iis quippe percipit ut peracto Sacrificio prævia contritione, *quamprimum confiteatur*. Cum ve-

ro nonnulli Caſuiſtæ hanc particulam, *quamprimum*, temere ſic interpretati eſſent, *cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur*. Alexander ſeptimus & Clerus Gallicanus anno 1700. hanc interpretationem damnarunt.

Sed difficultatem quis movere poſſet, utrum in hypotheſi, quod beneficium abſolutionis fuerit conſecutus, & recordetur ſe aliquod crimen ex oblivione inculpata non fuiſſe confeſſum, teneatur Confeſſarium convenire ante Communionem, utpote qui ſit indirecte ab illo peccato abſolutus? Nihilominus eſt communis Theologorum ſententia hujuſmodi teneri, ſi abſque ſcandalo & infamiæ periculo id poſſit, quale contingeret, ſi jam ſacræ menſæ aſtaret. Ratio eſt, quia probatio ab Apoſtolo requiſita debet fieri examine & judicio Sacerdotis. Unde ſi Sacerdos aliquis celebrare coactus eſt non præmiſſa confeſſione illius peccati, debet quamprimum confiteri.

S. Thomas qu. 80. art. 4. & 5. expedit quale ſit peccatum ejus, qui cum conſcientia peccati mortalis accedit ad hoc Sacramentum, docetque 1. peccatum illud eſſe mortale, ut colligitur ex verbis Apoſtoli, *quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem .... indigne, reus erit corporis & ſanguinis Domini.... judicium ſibi manducat*, 1. ad Corinthios cap. 11. 2. etſi peccato illo ſint quædam graviora, nimirum ea, quæ Divinitatem impetunt, ut infidelitas, blaſphemia, Chriſto ipſo judice Matthæi cap. 12. *quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei*: & quæ contra humanitatem in propria ſpecie commiſſa ſunt a Judæis & militibus tempore Paſſionis, quia fiebant animo nocendi Chriſto: veruntamen longe gravius delinquere peccatorem percipiendo Euchariſtiam, quam ſi alia Sacramenta reciperet; quia creſcit ſacrilegium pro dignitate rei ſacræ, quæ violatur. Hinc quia ſanctitas loci ſacri ordinatur ad ſanctitatem hominis, qui in loco ſacro cultum Dei exhibet, „ gravius peccatum eſt, *inquit Sanctus Doctor* 2. 2.
„ qu. 99.

„ *qu.* 99. *art.* 3. ſacrilegium, quo peccatur contra per-
„ ſonam ſacram, quam quo peccatur contra locum
„ ſacrum... ſimiliter etiam & tertia ſpecies ſacrile-
„ gii, quæ circa alias res ſacras committitur, diver-
„ ſos habet gradus ſecundum differentiam rerum ſacra-
„ rum. Inter quas ſummum locum obtinent ipſa Sa-
„ cramenta, quibus homo ſanctificatur: quorum præ-
„ cipuum eſt Euchariſtiæ Sacramentum, quæ continet
„ ipſum Chriſtum. Et ideo ſacrilegium, quod con-
„ tra hoc Sacramentum committitur, graviſſimum eſt
„ inter omnia.

Duo ſibi objicit S. Doctor. Primum, peccator com-
municans, ab Apoſtolo comparatur Judæis, qui cruci-
fixerunt Dominum: ergo ejus peccatum eſt omnium
graviſſimum, ſaltem eorum, quæ in Chriſti humani-
tatem committi poſſunt. Secundum, Publicani & pec-
catores ſine peccato Chriſtum Dominum in propria
ſpecie contingebant: ergo & in ſpecie Sacramenti li-
cite tangere poſſunt.

Reſpondet ad primum, comparari ſecundum aliquam
ſimilitudinem, non vero ſecundum criminis quantita-
tem. Ad ſecundum vero negat conſequentiam & pari-
tatem. Ratio diſparitatis eſt, quod Sacramentum Eu-
chariſtiæ ſit ſignum unionis perficiendæ cum Chriſto
& ejus membris: ego qui per peccatum mortale eſt
a Chriſto ſeparatus, falſo uſurpat illud ſignum, ac
proinde graviter peccat. Nulla vero occurrebat falſitas
in peccatoribus, ad Chriſtum, tamquam ad Medicum,
a quo ſanarentur, concurrentibus.

Secunda diſpoſitio eſt immunitas ab affectu ad pec-
cata venialia.

1. Quia effectus ille eſt obex gratiæ ſacramentali,
ut fuſe oſtenſum eſt præcedenti cap. hic conſulendo.
Namque cibus corporalis, præſertim ſolidus, non mo-
do non reficit febrientes, ut contra illis noxius ſit,
& a Medicis interdicatur: febris autem animæ, inquit
S. Ambroſius in c. 4. Lucæ, avaritia eſt, libido eſt,
ambitio eſt, iracunda eſt.

2. Quia hujuſmodi affectus contrarius eſt reveren-
tiæ tanto Sacramento debitæ. „ Sed dicis, *inquit* S.
„ *Augu-*

„ *Auguſtinus*, *vel potius*, *Sanctus Cæſarius ſermon.* 244.
„ *nunc in appendice* 292. *num.* 6. peccatum quidem
„ eſt, ſed tamen parvum eſt. Nec nos dicimus quia
„ capitale peccatum eſt, ſed tamen ſi frequentius exer-
„ ceatur, nimis immundam animam facit... Et cum
„ nullus homo velit cum tunica ſordibus plena ad Ec-
„ cleſiam convenire, neſcio qua conſcientia cum ani-
„ ma, quæ per luxuriam (*ſcilicet venialem in immo-
„ derato uſu matrimonii, de quo ſermo eſt*) ſit inqui-
„ nata, præſumit ad altare accedere, non timens il-
„ lud....qui.... manducat... indigne, ſi erubeſci-
„ mus...Euchariſtiam manibus ſordidis tangere plus
„ debemus timere ipſam in anima polluta ſuſcipere.
„ *Et ſerm.* 41. *de Sanctis*, *de levioribus culpis ſic ha-
„ bet*, ita animam velut quibuſdam puſtulis, & quaſi
„ horrenda ſcabie replentes deformem faciunt, ut eam
„ ad amplexus ſponſi cæleſtis aut vix, aut cum gran-
„ di confuſione venire permittant.

3. Quia ſicut morbus corporalis faſtidium parit, ita effectus ad leviora peccata, utpote qui ſit animæ ægritudo & febris, extinguit famem ſpiritualem, hoc eſt, deſiderium perfectioris cum Chriſto unionis, quæ per hoc Sacramentum ſignificatur & promittitur, fervorem caritatis expellit, teporem immittit, efficitque, ut homo vel cum faſtidio, vel ſaltem perfunctorie, & quaſi ex ſola conſuetudine ductus ad ſacram menſam accedat, quod maxime timendum docent Sancti Patres.
„ Ne torpeamus, *inquit S. Chryſoſtomus hom.* 85. *in
„ Matth.* tanta digni caritate. Nonne videtis quanto
„ impetu parvuli labia uberibus infigunt? Accedamus
„ cum tanta nos quoque alacritate ad hanc menſam,
„ & unus ſit nobis dolor hac eſca privari. *Et hom.*
„ 46. *in Joann.* Aquilarum, non monedularum hæc eſt
„ menſa. *Homilia quoque* 76. *ad populum*, nemo ac-
„ cedat cum nauſea, nemo reſolutus, omnes accenſi,
„ omnes ferventes, & excitati. *Sanctus Gregorius in
„ cap.* 1. *lib.* 1. *Reg.* non ſaturantur niſi famelici,
„ qui a vitiis perfecte jejunantes divina Sacramenta
„ percipiunt .... & quia ſine peccato electi etiam viri
„ eſſe non poſſunt, quid reſtat, niſi ut a peccatis,
„ qui-

„ quibus eos humana fragilitas maculare non deſinit; „ evacuari quotidie conentur .... hac repletione nos „ evacuare Paulus inſinuans ait; probet ſeipſum, *&c.* „ Multum cavere debet homo, *inquit Sanctus Bonaventura lib. de præparat. ad Miſſam*, ne cum tædio „ ad illud Sacramentum accedat.

Tertia diſpoſitio eſt ſingularis reverentia erga Chriſtum in Sacramento præſentem. *Quia in hoc Sacramento præſens eſt divina Majeſtas, debet recipi cum honore,* ait S. Bonaventura tract. de præparatione ad Miſſam. Reverentia autem illa ex duobus neceſſariis exurgit, nimirum ex attentione, & ex actuali devotione.

Attentionem exigunt hæc Apoſtoli verba, 1. Cor. 11. *Qui... manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini*, hoc eſt, juxta SS. Patrum interpretationem, non attendens, non ponderans doni magnitudinem. „ Oportet accedentem „ ad corpus & ſanguinem Domini, *inquit S. Baſilius l. 1. de Bapt. c.* 9. & ad memoriam ejus, qui pro no„ bis eſt mortuus & reſurrexit, non ſolum purum eſſe „ a quovis inquinamento carnis & ſpiritus, ne ad ju„ dicium edat ac bibat; ſed evidenter oſtendere & „ exprimere memoriam ejus, qui pro nobis mortuus „ eſt ac revixit, in eo quod mortificatus eſt pecca„ to, mundo, ac ſibi ipſi, & Deo vivit in Chriſto „ Jeſu Domino noſtro. *Et Regul.* 21. *cap.* 7. qui ad „ communicationem corporis & ſanguinis Chriſti acce„ dit, neque rationem illam conſiderat, cujus cauſa in„ ſtituta eſt, utilitatis ex ea fructum nullum reportat.

S. Chryſoſtomus hom. de non contemnendis Eccleſiæ myſteriis, hanc attentionem vehementi ſtylo expoſtulat,„ nemo, *inquit*, animo reſoluto ſacras illas „ & myſticas laudes ineat; nemo rerum ac humanæ „ vitæ conſilia illo tempore volutet: ſed omni ter„ rena ſorde animo pulſa, in cælum quiſque ſe trans„ ferat, utpote qui propinquus ſolio Dei cum Sera„ phinis volitet.

S. Auguſt. tract. 47. in Joann. num. 2. „ ſcriptum „ eſt, *inquit* (*nempe Proverb.* 23.) ſi ſederis ...... ad

„ men-

„ menſam potentis, ſapienter intellige quæ apponuntur tibi & mitte manum tuam, ſciens, quia talia „ te oportet præparare. Menſa potentis, quæ ſit, noſtis, ubi eſt corpus & ſanguis Chriſti, qui accedit „ ad talem menſam, præparet talia.

Devotionem cum attentione conjungit S. Bonaventura in Brevil. parte 6. cap. 9. his verbis: „ Quoniam capacitas noſtra ad Chriſtum efficaciter ſuſcipiendum non eſt in carne, ſed in ſpiritu ... & mens „ Chriſtum non attingit, niſi per cognitionem & amorem ..... ideo quod aliquis digne accedat, oportet „ quod ſpiritualiter comedat, & ut ſic Chriſtum per „ recordationem fidei maſticet, & per devotionem amoris ſuſcipiat. Propter quod manifeſte colligitur, „ quod qui tepide, indevote, & inconſiderate accedit, „ judicium ſibi manducat & bibit. *Similem regulam* „ *tradit S. Thomas q.* 80. *art.* 10. requiritur, *inquit*, „ ut cum magna devotione, & reverentia ad hoc Sacramentum accedat. *Quod addit Sanct. Bonaventura tract. de præparatione ad Miſſam, eſt notatu digniſſimum.* Majorem, *inquit*, efficaciam credo, „ quod recipiat homo in una manducatione cum bona præparatione, quam in multis, ſi non ſe præparet diligenter.

Ex his facile ſatisfit nonnullis quæſtionibus, quæ ſolent moveri.

Prima, utrum qui contritus, ut putat, peccata mortalia in Sacramento Pœnitentiæ depoſuit, poſſit ſtatim ad ſacram menſam accedere?

Secunda, utrum qui nocturno pollutus eſt ſomnio, vel qui actum conjugalem exercuit, debeat die proxime ſequenti a ſacra Communione abſtinere?

Enimvero ex dictis neceſſaria eſt reverentia, attentio, & actualis devotio ad dignam Euchariſtiæ perceptionem; ergo ſi ea, de quibus eſt quæſtio, hanc animi diſpoſitionem impediunt, procul dubio a ſacra menſa ſaltem ad tempus retrahere debent. Ita Salazar Societatis Jeſu Religioſus in eximio opere, quod Hiſpanice edidit de frequenti Communione.

Porro

Porro certum eſt 1. eum, qui in peccatum mortale lapſus, ſtatim contritus eſt & confeſſus, pati quandam mentis habetudinem (majorem quidem in veneris) quæ tollit fiduciam, de qua 1. Joann. 3. v. 21. turbat animæ intuitum, ligat quodammodo affectum, quominus ad divina aſſurgat. Quamobrem auctor operis de Eccleſiaſtica hierar. teſtatur c. 3. hanc fuiſſe Eccleſiæ praxim, ut excluderentur a ſacra ſynaxi, illi, quos erratorum quidem ſuorum pœnitebat, quique anteactæ vitæ nuntium remiſerant, ſed nondum perfecte puri erant; *quia*, inquit S. Chryſoſtomus expendens hom. 17. in Epiſt. ad Hebr. hæc verba Diaconi ad communicantes; ſancta ſanctis, *ſanctum non facit liberatio a peccatis, ſed etiam præſentia ſpiritus, & bonorum operum copia.* Hinc Petrus Cantor Pariſienſis Theologus hanc certam ſtatuit regulam apud Morinum lib. 9. de Pœnitentia cap. 17. n. 11. „ Nullus conſecrare, vel „ percipere debet Euchariſtiam, qui fuerit in mortali, „ niſi peracta pœnitentia tota, vel ſaltem ex magna „ parte, cum ſerenata eſt conſcientia, & homo confidit, ſub Deo non caſurum. *Eadem doctrinam tradit* „ *S. Thomas in 4. diſt. 9. art. 4. q. 1.* non eſſe, *inquit*, conſulendum alicui, quod ſtatim poſt peccatum mortale etiam contritus, & confeſſus ad Euchariſtiam accederet; ſed deberet, niſi magna neceſſitas urgeret, per aliquod tempus propter reverentiam abſtinere.

Dices, legitur in vita Sancti Marcelli Epiſcopi Pariſienſis, quendam peccati mortalis conſcium voluiſſe cum aliis ad ſacram menſam accedere, at miraculo prohibitum, fuiſſe crimen confeſſum, a quo ſtatim abſolutus per ſanctum Pontificem, continuo Euchariſtiam accepit. Ergo.

Nego conſeq. namque miracula in exemplum trahi non debent; cum per miraculum converſio illa contigerit, credendum eſt fuiſſe adeo perfectam, ut ſtigmata & cicatrices peccati, quæ reverentiam impediunt, prorſus deleverit.

2. Actus conjugalis, licet in ſe legitimus, quia tamen propter immunditiam quandam corporalem, quæ

eum

eum ſemper comitatur, mentem deprimit, ejuſque evagationem & diſtractionem inducit, maxime cum non ex debito, ſed ex captandæ voluptati deſiderio, atque ideo cum peccato veniali exercetur (ut declaravit Innocentius XI. anno 1679. damnans opinionem contrariam) a ſacra Communione retrahere debet, niſi obſtet aliqua neceſſitas.

Confirmatur 1. ex Scriptura, 1. Cor. 7. *nolite fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu ... ut vacetis orationi.* Et 1. Petri 3. *ut non impediantur orationes veſtræ.* In priorem autem locum ſic ſcribit Sanctus Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum, *quid eſt major orare, an corpus Chriſti ſumere? .... ſi ergo per cultum, quod minus eſt impeditur, multo magis quod majus eſt.* Attamen Sanctus Chryſoſtomus & alii communiter intelligunt Apoſtoli locum de oratione ſacrificii, in quo fidelibus Euchariſtia adminiſtrabatur; contenduntque Apoſtolum monere conjugatos, ut ſe ſeparent ob reverentiam utriuſque, tum Sacrificii, tum Communionis. Unde Sanctus Hieronymus cit. loco reprehendit conjuges, quia ita utrumque diſtinguebant, ut continentia non ſervata, ab ingreſſu quidam templi, & oratione publica abſtinerent, ſed Euchariſtiam ad ſe per Diaconum deferri curarent, cum tamen majus ſit Corpus Chriſti ſumere, quam orare.

Confirmatur 2. ex Traditione. Concilium Eliberitanum ſic habet can. 3. *omnis homo ante ſacram Communionem a propria uxore abſtinere debet tribus, aut quatuor, aut octo diebus.* Refert diſt. 2. de conſecr. Sanctus Gregorius in reſponſione ad Aug. Anglorum Epiſcopum, lib. 12. regiſt. refertur que 33. q. 4. & 5. inter conjuges diſtinguit his verbis: „ Si quis ſua conjuge „ non cupiditate voluptatis, ſed ſolummodo creandorum „ filiorum gratia utitur, profecto ille de ingreſſu Ecclesiæ, ſive de ſumendo Dominici corporis ſanguiniſque myſterio, ſuo eſt judicio relinquendus; quia „ per nos prohiberi non debet, qui in igne poſitus „ neſcit ardere. Quod tam de reddere, quam de exigente debitum facilius creditur. Si vero, *pergit Sanctus* „ *Doctor*, non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas

„ du-

„ dominatur in opere, tunc prohiberi debet, ne ac„ cedat ad hoc Sacramentum. „ Sic Nicolaus I. reſpondit c. 6. ad conſulta Bulgarorum. Sic docuerunt Sanctus Thomas qu. 80. art. 7. ad ſecundum, Sanctus Bonaventura, Scotus, & alii communiter.

3. Nocturna pollutio quandoque ſic accidit in ſomno, ut nullatenus mentem afficiat; vixque vigilans meminerit, quid ſibi ſomniando contigerit, in quo caſu videtur omnino contemnenda, quamvis primis Eccleſiæ ſæculis eſſet impedimentum communionis propter immunditiam & fœditatem, quam ex ea corpus ſemper contrahit, idque patet, tum ex reſponſione S. Baſilii ad interrogationem 309. in regulis brevioribus, tum ex ſerm. jam laudato 244. de tempore inter opera S. Auguſtini, tum ex Caſſiano collat. 22. cap. 4. ubi excipiendam cenſuerunt Patres, quæ accidit ex aſtutia dæmonis, ut hac occaſione ab Euchariſtia retrahat. Idipſum naturaliter præſtat nimius timor, ne hujuſmodi turpia in ſomno recurrant, cum inſtat dies feſtus ad communionem deſtinatus; quare his, qui juxta prædicta ſunt diſpoſiti, conſulendum eſt, ut confidenter ad Euchariſtiam accedant.

Sed plerumque ex illa ſomniorum illuſione turbatur anima, languet affectus, atque ideo tollitur diſpoſitio tertio loco ad communicandum requiſita. „ Ex qua„ dam congruentia impedit, *inquit S. Thomas quæſt.* 80. „ *art.* 7. evagatio mentis, quæ ſequitur pollutionem „ nocturnam, præcipue quando cum turpi imaginatio„ ne contingit .... hoc autem impedimentum poſtpo„ ni debet propter aliquam neceſſitatem. „ Ita fere omnes Scholæ Principes, Albertus Magnus, Alenſis, & alii ad hanc quæſtionem. Sed S. Bonaventura præ ceteris diſtinctionem a nobis allatam confirmat his verbis: „ Si ſentit ad inquinationem illam multum animam „ inclinaſſe, quia in illo actu fit homo caro, ſive in „ ſomnis, ſive in vigiliis, conſulendum ei eſſet facere „ reverentiam Sacramento: ſi autem ſentit naturam ma„ gis expeditam, & ulterius devotio trahat.... tunc „ arbitrarer ipſum ſine remorſu poſſe accedere.

Idem dicendum de crapula ex heſterno cibo veniali-

liter

liter immoderato: inde enim prægravatur animus, & *difficile* ad ſupernaturalia aſſurgit; ita S. Thomas q. 80. art. 8. ad quintum.

Atque hactenus de diſpoſitionibus animæ ad Euchariſtiam requiſitis.

Q. 2. *Quæ diſpoſitio ex parte corporis requiritur?*

R. Præter munditiem, de qua mox diximus, Eccleſiaſtico præcepto requiritur jejunium naturale, „placuit Spiritui Sancto, *inquit S. Auguſtinus epiſt. ad Januarium* 118. *nunc* 54. ut in honorem tanti Sacramenti in os Chriſtiani prius Dominicum corpus intraret, quam exteri cibi. Nam ideo per univerſum orbem mos iſte ſervatur.„ Hanc Eccleſiæ legem agnoſcunt, & confirmant Concilia Carthaginenſe III. can. 5. VII. Toletanum can. 2.

Dixi 1. præcepto Eccleſiaſtico; „namque ideo, *inquit S. Auguſt. citat. Epiſtola*, non præcepit (*Dominus*) quo deinceps ordine ſumeretur, ut Apoſtolis, per quos Eccleſias diſpoſiturus erat, ſervaret hunc locum. Nam ſi hoc ille monuiſſet ut poſt cibos alios ſemper acciperetur, credo quod eum morem nemo variaſſet.„ Attamen S. Doctor non reprehendit morem quorundam Africanorum, qui in memoriam Cœnæ Dominicæ feria quinta majoris Hebdomadæ, ad Veſperam poſt aſſumptum cibum, corporis Chriſti fiebant participes; ſiquidem probatus fuerat in Concilio Carthag. III. can. 29. qui refertur diſt. 1. de conſecr. ſed conſuetudinem illam Eccleſia gravibus de cauſſis poſtea abrogavit.

Porro S. Auguſtinus in eadem Epiſt. docet ordinem illum ſumendi Euchariſtiam ante omnem cibum ab Apoſtolis deſcendere, colligitque ex c. 11. 1. ad Cor. ubi Apoſtolus improbans inordinatas Corinthiorum epulas, ſcribit, *cetera, cum venero, diſponam.* Quæ verba expendens S. Doctor, ſic habet: *Unde intelligi datur... ab ipſo ordinatum eſſe, quod nulla morum diverſitate variatur.*

Enimvero quod ubique & ſemper, nec ab ullo Concilio inſtitutum videtur, ab Apoſtolis traditum cenſeri debet, atque talis eſt mos ſumendi Euchariſtiam ante omnem cibum: Ergo.

Minor probatur ex Tertulliano lib. 2. cap. 5. ad uxorem: *non ſciet maritus, quid ante omnem cibum guſtes:* Ex S. Chryſoſtomo hom. 3. in 1. ad Cor. *priuſquam communices, jejunas*. Ex Socrate lib. 5. hiſtor. cap. 22. & ex Sozomeno lib. 6. cap. 19. referentibus in multis urbibus ac vicis Ægypti fideles contra receptam omnium conſuetudinem jam pranſos ſacra myſteria percipere. Itaque Apoſtolus, juxta interpretationem S. Auguſtini, ut occurreret corruptelis, quas jam inter Corinthios graſſantes deprehenderat, ſtatuit ne deinceps poſt cœnam Euchariſtia diſtribueretur: *quin autem ita faciendum ſit, diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt*, idem S. Auguſt. ibid. Audiant noſtri Novatores, qui hanc legem carpere auſi ſunt. Liberum quidem Dominus reliquit, an pranſi, an jejuni accederent fideles, ut agnoſcit S. Doctor, ſed Apoſtolis determinandum reliquit.

Dixi 2. *jejunium naturale;* quo excluditur quidquid per modum cibi in ſtomachum trajicitur a media nocte per primum horologii pulſum deſignata, ſive illud nutriat, ſive non nutriat, ut medicina, nummus, charta, &c. quæ ſolvunt jejunium naturale, non Eccleſiaſticum, ut patet ex dictis, præſertim ex Tertulliano & S. Auguſtino. Quæ vero per modum ſalivæ, aut reſpirationis in ſtomachum decidunt, ut ſanguis & pituita e cerebro; reliquiæ vini & aquæ, quibus os abluitur, vel cibi in ore remanentes, floccus nivis, vel culex jejunio naturali non nocent. Secus dicendum de ſaccharo, & aliis hujuſmodi, quæ ſi poſt mediam noctem liquefacta in ſtomachum defluant, communionem debent impedire, quia non ſumuntur per modum ſalivæ, aut reſpirationis.

Q. 3. *Suntne caſus, in quibus liceat non jejunis Euchariſtiam ſumere?*

R. Licet in duobus caſibus.

Primo, in mortis articulo, aut periculo, quia ex dicendis tum urget divinum communicandi præceptum, cui Eccleſiaſticum cedere debet. Hinc ubi non obſtat contraria conſuetudo, miniſtranda eſt Euchariſtia mortis ſupplicio plectendis, etiamſi non ſint jejuni, & pe-

periculoſe decumbentibus, quando jejuni ſine gravi incommodo Euchariſtiam recipere non poſſunt. Nec deferenda eſt hora intempeſtiva, v. g. immediate poſt mediam noctem, ut ante omnem cibum aut potum recipiatur, quia id non fert uſus ob nimiam difficultatem, & Sacramenti reverentiam. Si autem infirmitas ſit diuturnior & manet mortis periculum, ſacrum Viaticum poteſt ſæpius miniſtrari non jejuno.

Secundus caſus eſt neceſſitatis, quæ contingit 1. cum Sacerdos celebrans loco vini conſecrati, aquam hauſit, ut notatur in Rubricis. 2. quando Sacerdoti poſt conſecrationem deficienti, non poteſt ſubſtitui, niſi Sacerdos jam pranſus. 3. Si reliquiæ conſecratæ poſt ablutionem ſumendæ ſunt, quod ad formulas integras extendendum eſt, ubi ſervari non poſſunt, quia hæc ad unum Sacrificium pertinent. 4. Si Sacerdos inchoata Miſſa ſolemni, meminit ſe non eſſe jejunum, nec recedere poteſt ſine gravi ſcandalo.

Ergo, inquies, Sacerdos, qui nocte Nativitatis ex inadvertentia ſumpſit ablutionem, poterit, ad vitandum ſcandalum, celebrare duas alias Miſſas, ſi deſit alius Sacerdos, ut in pagis contingit.

Nego conſeq. non enim majus erit ſcandalum in illa hypotheſi, quam ſi Sacerdos in morbum incidiſſet, ubi impedimentum plebi innotuerit.

Inſtabis; ex dictis infirmus non jejunus poteſt Euchariſtiam ſumere: Ergo ſi nullæ ſint formulæ conſecratæ, Paſtor non jejunus eas conſecrare poterit. Namque ex præcepto divino oves paſcere tenetur.

Nego conſeq. cujus confirmationem diſtinguo, tenetur paſcere in debitis circumſtantiis, & ſalva Sacramenti reverentia, Concedo: ſecus, Nego: alias poſſet conſecrare ſine ſacris veſtibus, & omiſſo ritu Sacrificii, ſi morbus urgeret, quod nemo dixerit; honos enim Chriſto debitus ſine dubio anteponendus eſt hominis utilitati. Porro ſi ſic liceret conſecrare ad ſubveniendum infirmo, myſteria noſtra gravibus exponeren-

rentur injuriis; qualis ſupponi poteſt, ſi Sacerdos e ludo vel potatione, vino temulentus feſtinanter ad altare aſcendere.

CAPUT XXI.

Utrum ſacra Communio debeat eſſe frequens; aut rarior?

Reſpondeo cum Salazare in opere jam laudato, ſi Euchariſtia abſolute ſpectetur, communio debet eſſe quam frequentiſſima: ſi reſpective, pro ratione diſpoſitionis Fidelium, communio debet eſſe rarior vel frequentior, ſed reprehenſione digni ſunt, qui non ita vivunt, ut tanto tamque utili beneficio frequentius licite frui poſſint. Tres ſunt reſponſionis partes probandæ.

Prima pars probatur. Euchariſtia inſtituta eſt ſub ſpeciebus panis & vini, per modum cibi ſpiritualiter nutrientis in vitam æternam, eſtque in Eccleſia, quod lignum vitæ in medio paradiſi terreſtris: Ergo ad eam Fideles frequenter accedere debent, juxta intentionem illius auctoris.

Hæc conſequentia eſt ad mentem univerſalis Eccleſiæ, ut conſtat ex conſtanti ejus praxi & Traditione.

Primo, Fideles ſub diſciplina Apoſtolorum *erant perſeverantes . . . in . . . communicatione fractionis panis & orationibus*, Actor. 2. quod Albertus Magnus, Alexander de Hales, S. Thomas, S. Bonaventura, & alii intelligunt de Communione Euchariſtica; nam & verſio Syriaca habet, *in Communione ſanctæ Euchariſtiæ*.

Secundo: S. Juſtinus deſcribens mores ſæculi, in quo florebat, ſic habet Apol. 2. *Et Solis, qui dicitur, die* (hoc eſt, die Dominica) . . . . *in eundem locum conventus ſit . . . . & diſtributio communicatioque ſit*

ſit eorum, in quibus gratiæ actæ ſunt cuique præſenti; abſenti autem per Diaconos mittitur. Quin & fideles domum Euchariſtiam aſportarunt quatuor ſaltem prioribus ſæculis, ut ſupra docuimus cap. 3. & cap. 17. ne ſcilicet ſpiritales animæ vires ſine Euchariſtico cibo deficerent.

Tertio, Patres communiter uſum Euchariſtiæ commendant, uti quotidianum panem, Tertullian. lib. de Oratione cap. 6. S. Cyprianus in expoſitione Orationis Dominicæ. S. Chryſoſtomus hom. 60. ad populum, declarat eum non debere ſacris myſteriis adeſſe, qui a perceptione corporis Domini abſtinet, *non et hoſtia dignus, vel communione: ergo nec oratione*. Sanctus Hieronymus Epiſtola ad Pammachium, *ſcio Romæ hanc eſſe conſuetudinem, ut fideles ſemper* (id eſt, quotidie) *Chriſti corpus accipiant*. Et ad Lucinium: *De Euchariſtia, quod quæris an accipienda quotidie, quod Romanæ Eccleſiæ & Hiſpaniæ obſervare probibentur, &c.* Improbat quidem quod conjugati poſt actum conjugalem ab ingreſſu Eccleſiæ abſtinerent, & nihilominus domi Euchariſtiam perciperent. S. Ambroſius vel auctor operis de Sacramentis, *ille panis quotidie ſumitur in remedium quotidianæ infirmitatis*, lib. 5. cap. 4. & lib. 4. cap. 6. *Debeo ſemper accipere, qui ſemper pecco, debeo ſemper habere medicinam*. Sanctus Auguſtinus Epiſt. 118. ad Januarium, vocat Euchariſtiam quotidianam medicinam. Et lib. de Sermone Domini in Monte, intelligit per hæc verba Orationis Dominicæ, *panem noſtrum quotidianum*, Sacramentum corporis Domini.

Quarto, quæ referuntur diſt. 2. de conſecratione, quamvis non ſint Apoſtolorum, aut antiquiorum Pontificum ſecundi & tertii ſæculi, quorum nomina præ ſe ferunt; attamen teſtantur tempore mediæ ætatis fideles ſolitos refici corpore & ſanguine Domini, ſi non diebus ſingulis, ſaltem ſolemnibus: *Peracta conſecratione omnes communicent, qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus: ſic enim Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet Eccleſia*. Quinam autem fuerint illi dies, quibus fideles ad Eccleſiam convenire

tenebantur, atque ideo ſolemnes dici ſolebant, explicat S. Epiphanius lib. 3. contra hæreſes, his verbis: *Communiones autem, ſive ſynaxes fieri ordinata ſunt ab Apoſtolis quarta feria, Sabato, & Dominica.* Concilium Agathenſe ſexto ſæculo can. 18. & Turonenſe ſub Carolo Magno can. 50. præcipiunt, „ ſi non „ frequentius, ſaltem in anno ter laici homines „ communicent, niſi forte quis majoribus criminibus „ impediatur, in Paſcha videlicet, & Pentecoſte, & „ Natali Domini. „ Hæc referuntur titulo de conſecratione. Nicolaus I. ſæculo nono, ad conſulta Bulgarorum ſic reſpondet: „ Corpori & Sanguini Do„ minico quotidie in Quadrageſima majori, ſi debea„ tis communicare, conſulitis. Quod ut fiat, Domi„ num omnipotentem ſuppliciter exoramus, & vos „ omnes vehementiſſime exhortamur, ſi tamen mens „ in affectu peccandi non ſit.

Quinto, eandem hodie eſſe Eccleſiæ mentem, probant 1. Concilium Baſileenſe decimo quinto ſæculo his verbis: „ Quod autem ſæpe accedere digne & devote, „ & cum diſcuſſione debita ſit utile, & valde proficuum, „ immo ſumme neceſſarium cupienti & deſideranti in „ via Domini non regredi, ſed progredi, omnes Do„ ctores Catholici laudant, hortantur, admonent & ob„ ſecrant inceſſanter fidelem populum. 2. *Concilium* „ *Tridentinum ſeſſ.* 13. *c.* 8. Demum, *inquit* .... pa„ terno affectu admonet ſancta Synodus, hortatur, ro„ gat, & obſecrat per viſcera miſericordiæ Dei no„ ſtri ... ut panem illum ſuperſubſtantialem frequen„ ter (*fideles*) ſuſcipere poſſint, &c. *Et ſeſſ.* 22. *c.* 6. „ Optaret quidem ſacroſancta Synodus, ut in ſingulis „ Miſſis fideles aſtantes, non ſolum ſpirituali affectu, „ ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione com„ municarent. „ 3. Catechiſmus Romanus ſub Pio V. editus, multa congerit ad ſuadendum frequentem Euchariſtiæ uſum part. 2. ubi inter cetera expendens illud Orationis Dominicæ: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie*, quærit cur Euchariſtia dicatur panis quotidianus, & ſic reſpondet: „ Quia quotidie ſumen„ dus eſt, vel certe ita vivendum, ut quotidie quoad

„ fie-

„ fieri poſſit, digne ſumere queamus. *Additque:* Parochi partes erunt, fideles crebro adhortari, ut „ quemadmodum corpori in ſingulos dies alimentum „ adminiſtrare neceſſarium putant; ita etiam quotidie hoc Sacramento alendæ & nutriendæ animæ curam non abjiciant; neque enim minus ſpirituali cibo animam, quam naturali corpus indigere perſpicum eſt.

Enimvero hic recurrit ratiocinium S. Thomæ qu. 79. art. 1. „ Hoc Sacramentum, *inquit*, ſumitur ſub „ ſpecie cibi nutrientis. Nutrimentum autem cibi eſt „ neceſſarium corpori ad reſtaurandum id, quod quotidie deperditur per actionem caloris naturalis. „ Spiritualiter autem quotidie in nobis deperditur ex „ calore concupiſcentiæ per peccata venialia, quæ „ diminuunt fervorem caritatis. „ Cum ergo inſtituta ſit Euchariſtia ad excitandum & conſervandum illum fervorem, in quo conſiſtunt animæ vires, & alacritas, contingit, ut, dum quis a ſacra menſa diutius abſtinet, langueat ejus animus tepeſcente caritate, ſitque minus idoneus ad colligendos affectus, regendos ſenſus, continendum appetitum, comprimendas paſſiones, totuſque effluat circa temporalia, æternorum oblitus. Hunc defectum paſſim experiuntur fideles teſtanturque ſe aliquot diebus poſt perceptam Euchariſtiam feliciter inceſſiſſe in viis Domini, ſed de priori ſtudio ſenſim remiſiſſe, tandemque altera ſubſequente hebdomada omnino defeciſſe. Quibus monentur animarum Rectores ſibi incumbendum, ut ii, quorum curam gerunt, parati ſint ſingulis diebus Dominicis neceſſarium viaticum accipere ad hebdomadam ſancte tranſigendam, ut præſcribitur in libro de Eccleſiaſticis dogmatibus apud S. Auguſtinum, refertur que diſtinct. 2. de conſecratione cap. 7. his verbis: „ Euchariſtiæ communionem quotidie percipere „ nec laudo, nec vitupero; omnibus autem Dominicis diebus ſuadeo, & hortor, ſi tamen mens ſine „ affectu peccandi ſit.

Dices; Concilium Lateranenſe IV. an. 1215. præcepit

pit Euchariſtiam ſemel in anno, idque tempore Paſchatis accipiendam. Ergo Communio non debet eſſe frequentior.

Diſtinguo anteced. Præcepit ad duritiam eorum, qui a cibo Euchariſtico per plures annos abſtinebant, Conc. Præcepit quaſi eſſet conveniens Domini inſtituto, & fidelibus utile ſemel in anno communicare, Nego anteced. Itaque patres Lateranenſes ſua lege unum cavere intenderunt, idque ſub interdicti pœna ferendæ ſententiæ, ne Fideles ultra annum communionem differrent. Unde Theologi communiter colligunt hoc eſſe diſcrimen inter præceptum illud, & pleraque alia, quale eſt præceptum audiendi Miſſam die feſto; quod qui omiſerit intereſſe ſacro, tempore ab Eccleſia præfixo, non teneatur die ſequenti implere quod pridie fuerat prætermiſſum, quia lex directe cadit in ipſum diem feſtivum, quem Eccleſia ſanctificari voluit per oblationem ſacrificii, uti circumſtantiam ſolemnitatis. At vero tempus Paſchatis eſt terminus Communionis præceptæ, nec ultra annum differendæ. Quare qui non ſatisfecit tempore Paſchatis, ſimilis eſt ei, qui non ſolvit debitum, termino per contractum præfinito, ſicut enim peccat ille, dum elapſo termino ſolutionem ſine cauſſa differt; ſic & ille peccatum auget, & multiplicat, qui poſt Paſcha texit moras: quod animarum Rectores notare & docere oportet.

Secunda pars reſponſionis, nempe Communionem debere eſſe rariorem, vel frequentiorem, ſpectatis fidelium diſpoſitionibus; probatur, quia indigni non ſunt admittendi ad Euchariſtiæ perceptionem; atqui non diſpoſiti ſunt indigni; Ergo.

Majorem nullus negaverit: conſtat enim ex teſtimoniis SS. Patrum jam laudatis tum in hoc capite; tum in duobus prioribus, quibus addendus eſt S. Chryſoſtomus, qui hom. 66. ſic ſcribit: „ Hæc, non ut „ temere communicetis, dico, ſed ut vos dignos red„ datis. *Et hom. 67.* Si quis non eſt ſanctus, non „ accedat... non peccatorum tantum liberatio, ve„ rum & Spiritus præſentia ſanctum facit, & bono-

„ rum

„ rum operum divitiæ. *Item hom.* 28. *in* 1. *ad Cor.* Tem-
„ pus Adventus], vel Epiphania, vel Quadrageſimæ di-
„ gnos accedere non facit, ſed animæ puritas & ſin-
„ ceritas. Cum hac igitur ſemper accede, ſine hac
„ nunquam. *Eandem doctrinam expreſſis verbis tradit*
„ *S. Thomas q.* 80. *art.* 10. Ex parte Sacramenti, *in-*
„ *quit*, utile eſt quotidie ſumere; ut homo quotidie
„ ejus fructum percipiat... ſed quia multoties in plu-
„ ribus hominum multa impedimenta hujus devotio-
„ nis occurrunt, propter indiſpoſitionem corporis vel
„ animæ; non eſt utile omnibus hominibus quotidie
„ ad hoc Sacramentum accedere, ſed quotieſcumque ſe
„ ad illud homo invenerit præparatum. *S. Thomæ con-*
„ *cinit S. Bonaventura in* 4. *diſt.* 12. *part.* 2. *art.* 2.
„ Si videat ſe eſſe in ſtatu primitivæ Eccleſiæ, lau-
„ dandum eſt quotidie communicare: ſi autem in ſta-
„ tu Eccleſiæ finalis, utpote frigidum & tardum,
„ laudandum eſt quod raro; ſi autem medio modo,
„ medio modo debet ſe habere.

Confirmatur eadem major propoſitio ratione dupli-
ci. Prima nullo prætextu cujuſcumque utilitatis pri-
vatæ, & fructus ſpiritualis peccare licet contra reve-
rentiam Chriſto Domino debitam. Hæc propoſitio ſine
impietate non poteſt negari: atqui eſt contra reveren-
tiam Chriſto Domino debitum, ſi indignus ad ſacram
menſam accedat. Hinc eſt quod Patres Lateranenſes
legem ſuam de Euchariſtia tempore Paſchatis perci-
picnda, nonniſi verbis conditionatis conceperunt. *Niſi*
forte, inquiunt, *de proprii Sacerdotis conſilio duxerit*
abſtinendum. Secunda ratio, indignus non tam refici-
tur cibo Euchariſtico, quam gravatur, ut fuſe pro-
bavimus, cap. 19. pagina 477. & ſequent. Ergo in-
dignus nequidem prætextu percipiendi fructus ſpi-
ritualis, ad Euchariſtiam accedat. Caveat itaque
fidelis, juxta conſilium ſancti Ambroſii in cap. 9.
Lucæ, *ne aut infirmum validior cibus opprimat*,
aut validum exilia alimenta non ſatient; memi-
neritque reſponſionis ſancti Bonaventuræ citat. diſt.
utrum homo juſtus recipiat efficaciam Sacramenti:
„ Dicendum, *inquit*, quod ſi ſe debite præparet,

 „ reci-

„ recipit: alioquin ſi ex quodam corpore, vel ex di-„ ſtractione non ſe debite præparet, aut nullam, „ aut modicam reportat efficaciam, quamvis non in-„ currat peccatum mortale. *Atque ne fideles hanc re-„ ſponſionem ægre ferat, ſubdit ſanctus Doctor:* Majo-„ rem efficaciam credo quod accipiat homo in una „ manducatione cum bona præparatione, quam in „ multis, ſi non ſe præparet diligenter.

Minor ſyllogiſmi noſtri propoſitio, nempe, *non diſpoſiti ſunt indigni*, patet ex dictis de diſpoſitionibus cap. præced. nam tota dignitas aut indignitas repetitur ex diſpoſitionibus, juxta illud Apoſtoli 1. Cor. 11. *probet.... ſeipſum homo: & ſic de pane illo edat.... qui enim manducat & bibit indigne*, &c.

Dices 1. Euchariſtia dicitur a ſanctis Patribus ſupra laudatis, Ambroſio & Auguſtino, medicina ad ſanandas animæ infirmitates, inter quas numerandus eſt ille languor & torpor, quo fidelis cenſetur minus diſpoſitus. Et revera ſæpe contingit eos, qui tepide acceſſerant, ferventes recedere. Ergo propter defectum diſpoſitionis Communio non debet eſſe rarior.

Reſpondeo duplicem hic diſtinguendam eſſe devotionem: alia ſenſum afficit, delinit & quadam ſuavitate perfundit: alia eſt interior, quæ mentem in bono firmat contra membrorum inobedientiam, & erratica ſenſus phantaſmata.

Prior, utpote quæ a voluntate non ſemper pendeat, abſolute neceſſaria non eſt, & ſine ea licite, & cum fructu Euchariſtia percipi poteſt, modo adſit poſterior: immo, ea ſuppoſita, fidelis, qui orationi & meditationi vacavit quantum neceſſe erat ad compeſcendos ſenſus, qui ex negotiorum tractatione agitari ſolent, non debet ab Euchariſtia abſtinere, ex eo quod illum devotionis ſenſum non experiatur; maxime cum Deus nonnunquam illum ſubtrahat ad virtutis exercitium, & ut diſcamus exercitis viribus regere navem mentis contra fluminis ictum, & ſæculi tempeſtates. Præterea exterior illa devotio oritur ſæpe vel ex corporis temperie, præſertim in mulieribus, vel ex aſtutia Dæmo-

nis,

nis, ut advertit Thomas de Argentina, Ordinis ſancti Auguſtini præpoſitus Generalis. Quare nihili facienda eſt illa devotio, ubi deeſt interior, & ceteræ ſupradictæ diſpoſitiones.

Duplex quoque diſtinguenda eſt animi infirmitas: alia naſcitur ex affectu ad peccatum, & hanc non ſanat Euchariſtia, ſed pœnitentia, ut dictum eſt cap. 19. alia ex peccatis quotidianis, de quibus ſincere dolet; & propter hujuſmodi languorem inſtitutum eſt Sacramentum, ut medicina; delet enim peccata venialia, & excitat fervorem caritatis, qui eſt animæ robur. Hujuſce duplicis infirmitatis exemplum cernere eſt in corpore humano, namque infirmum quandoque eſt propter febrem actu vires exhaurientem, tuncque interdicitur ſolidior cibus: quandoque vero vel ex morbo, ex quo convaleſcit, vel ex nimia defatigatione, quo in caſu validioribus alimentis reficiendum eſt.

Dices 2. ex auctore libri 5. de Sacramentis cap. 4. apud S. Ambroſium, qui non meretur quotidie accipere, non meretur poſt annum accipere. Ergo communio non debet eſſe rarior ſpectatis diſpoſitionibus fidelium.

Diſtinguo antec. Si perſeveret cupiditatibus indulgere, & per viam latam ambulare, Conc. Si vitam emendare ſtudeat, amplectaturque pœnitentiam, quæ ob quotidiana peccata poſt Baptiſmum, continua eſſe debet; „ Maxime in iis, *inquit S. Auguſtinus hom. 50. „ cap. 7.* qui propter adminiſtrationem rerum familia„ rium, & conjungiorum arctiſſima vincula tam multa „ peccant, ut non tam de illius mundi pulvere aſpergi, quam luto obliniri videantur: „ Nego antec. Hæc diſtinctio eſt ad mentem S. Hieronymi in Apol. contra Jovinianum, ubi adhortatur conjugatos, ex Apoſtoli verbis, *probet autem ſeipſum homo, &c.* ut per aliquot dies a percipiendo corpore Chriſti abſtineant, ſubdit, „ Non quod dilatæ communionis unus dies „ aut biduum ſanctiorem efficiat Chriſtianum, ut quod „ hodie non meruerat, cras mereatur; ſed quod dum „ dolet ſe non communicaſſe corpori Chriſti, abſtineat „ ſe paulliſper ab uxoris amplexu, ut amori conjugis „ amorem Chriſti præferat.

Tertia reſponſionis pars, nimirum reprehenſione dignos eſſe fideles, qui non ſunt ſemper parati ad Euchariſtiam percipiendam, ſequitur ex dictis in confirmationem primæ partis; namque fideles debent eſſe ſemper diſpoſiti ad ſuſcipiendum illud Sacramentum, quod Chriſtus Dominus inſtituit in cibum & remedium quotidianum: atqui ex dictis tale eſt Sacramentum Euchariſtiæ: ergo ad illud ſuſcipiendum fideles debent eſſe ſemper diſpoſiti.

Confirmatur ex S. Cypriano in expoſitione Orationis Dominicæ, ubi ſic ſcribit ad illa verba: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie*. „ Hunc panem „ dari nobis quotidie poſtulamus, ne qui in Chriſto „ ſumus, & Euchariſtiam quotidie ad cibum ſalutis „ accipimus, intercedente aliquo graviore delicto, dum „ abſtenti, & non communicantes, a pane cæleſti pro- „ hibemur, a Chriſti corpore ſeparemur... ut mani- „ feſtum eſt eos vivere, qui corpus ejus attingunt, „ & Euchariſtam jure communicationis accipiunt: ita „ contra timendum eſt & orandum, ne dum quis ab- „ ſtentus ſeparatur a Chriſti corpore, procul remaneat „ a ſalute, communicante ipſo, & dicente: „ Niſi ederitis carnem Filiis hominis, & biberitis ſanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis.

CAPUT XXII.

De neceſſitate Sacramentis Euchariſtiæ.

DUplex eſt neceſſitas, alia medii, alia præcepti.

Illud dicitur neceſſarium neceſſitate medii, ſine quo finis obtineri nequit; ſic ad vitam animalem conſervandam neceſſaria ſunt alimenta, quia ſine iis vivere non poſſumus: illud vero eſt neceſſarium neceſſitate præcepti tantum, quod præcipitur, quamvis res præcepta per ſe non ſit neceſſaria, ſed aliquando mere indifferens ad finem conſequendum: ſic v. gr. abſti-

nentia

nentia a carnibus diebus Veneris, per ſe indifferens eſt; ſed per præceptum Eccleſiæ ſit neceſſaria ad ſalutem conſequendam. Cum autem præceptum aliud ſit divinum, aliud Eccleſiaſticum ſeu humanum, quædam neceſſaria ſunt neceſſitate præcepti divini, alia neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, ſeu humani.

Porro advertendum eſt ea, quæ neceſſaria ſunt neceſſitate medii, eſſe quoque neceſſaria neceſſitate præcepti; namque ratio naturalis dictat iis utendum, ſine quibus ad finem perveniri non poteſt, qui v. gr. voluntarie abſtineret ab alimentis abſolute neceſſariis ad mortem vitandam, vel negligeret Sacramentum Baptiſmi, aut Pœnitentiæ, ad remiſſionem peccatorum conſequendam, proculdubio peccaret; quia eo ipſo, quo media ſunt neceſſaria ad hujuſmodi fines obtinendos eorum uſus cenſetur præceptus. Sed e converſo non ſequitur rem præceptam, eſſe neceſſariam neceſſitate medii; quia præceptum ut ſic non obligat, quando obſervari non poteſt. Unde qui non poteſt abſtinere a carnibus diebus Veneris, nihilominus ſalvari poterit; quia abſtinentia illa neceſſaria eſt neceſſitate præcepti duntaxat: contra vero parvulus, cui impoſſibilis eſt Baptiſmus, non ſalvabitur, quia caret medio neceſſario ad ſalutem.

Q. 1. *Euchariſtia eſtne neceſſaria neceſſitate medii?*

Græci recentiores aſſerunt, Novatores docent id perſuaſum fuiſſe omnibus ſanctis Patribus, atque ideo univerſali Eccleſiæ, quæ ſollicite infantibus Euchariſtiam ſubminiſtravit uſque ad 12. ſæculum, atque inde concludunt in rebus fidei, ſolam Scripturam eſſe conſulendam omiſſa Traditione. Quin & Maldonatus poſt Concilium Tridentinum ſcripſit in cap. 6. Jo. opinionem de hac Euchariſtiæ neceſſitate per 600. annos in Eccleſia obtinuiſſe.

Hunc Græcorum & Novatorum errorem proſcripſit Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 4. his verbis: „ Denique eadem ſancta Synodus docet, parvulos uſu „ rationis carentes, nulla obligari neceſſitate ad Sa- „ cramentalem Euchariſtiæ communionem ... neque ta- „ men ideo damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem

„ in

„ in quibuſdam locis aliquando ſervavit. Ut enim „ ſanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſſam „ pro illius temporis ratione habuerunt, ita certe „ eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe, ſine contro„ verſia credendum eſt„. A qua doctrina Maldonatum receſſiſſe credibile non eſt. Et Can. 4. ejuſdem ſeſſionis, rem tanquam de fide ſic definiunt Patres: *Si quis dixerit parvulis antequam ad annos diſcretionis pervenerint, neceſſariam eſſe Euchariſtiæ communionem; anathema ſit*. Quare ad propoſitam quæſtionem

R. De fide eſt Euchariſtiam non eſſe neceſſariam neceſſitate medii.

Probatur 1. ex Scriptura, quæ perſpicue tribuit Baptiſmo virtutem delendi omnia peccata, ſanctificandi ſuſcipientem, illumque efficiendi membrum Chriſti & Eccleſiæ, hæredem quoque regni cæleſtis, Rom. 8. *Nihil ... damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Jeſu*, Galat. cap. 3. *Quicumque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*, ad Tit. 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*, 1. Cor. 6. *Et hæc quidem fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed juſtificati eſtis in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti*.

Probatur 2. ex Patribus, tum Græcis, tum Latinis, qui una voce aſſerunt Baptiſmate ablui omnia peccata, ut S. Cyrillus Jeroſolymitanus in catech. S. Baſilius in exhortatione ad Baptiſmum, S. Gregorius Nazianzenus orat. de Baptiſmo, S. Chryſoſtomus hom. ad baptizandos, S. Auguſtinus pluribus in locis, ſed diſertiſſime lib. 1. de pecc. mer. cap. 19. ſic ſcribit: „ Si percepto Baptiſmate de hac vita migraverit „ (*parvulus*) ſoluto reatu, cui originaliter erat ob„ noxius, perficietur in illo lumine veritatis, quod „ incommutabiliter manens in æternum, juſtificatos „ præſentia Creatoris illuminat. Peccata enim ſola ſeparant inter homines & Deum.

Ex quibus conficitur ſequens ſyllogiſmus.

Illud Sacramentum abſolute non eſt neceſſarium neceſſitate medii, ſine quo fideles a peccatis abluuntur, ſanctificantur, Chriſtum induunt, efficiunturque membra Eccleſiæ, quæ eſt corpus Chriſti myſticum: atqui

fide-

fideles per baptiſmum, & ſine Sacramento Euchariſtiæ hæc beneficia conſequuntur: Ergo.

Fruſtra Novatores opponunt Eccleſiam ſecundum priſtinum morem, Baptiſmum non contuliſſe ſine Euchariſtia; namque Sacramentum Confirmationis ſimul conferebat, nec inde ſequitur Eccleſiam credidiſſe utrumque Sacramentum eſſe neceſſarium neceſſitate medii, aut ſine illis Baptiſmum nullam habere virtutem. Ideo autem Eccleſia ſimul cum Baptiſmo duo illa Sacramenta parvulis contulit, quandiu id licuit ſine periculo irreverentiæ, & ſine nimia difficultate; quia effectum Baptiſmi perficiunt, maxime vero Euchariſtia, in qua fideles perfectiori modo Chriſto incorporantur, & fiunt ejus membra; unde ab auctore libri de Eccleſiaſtica hierarchia, dicitur omnium Sacramentorum perfectivum. Cum ergo res quælibet tendat ad ſui perfectionem, & cetera Sacramenta inchoant quod in Euchariſtia perficitur, Eccleſia etiam nunc optat, hortaturque adultos, ut corpori Chriſti communicent (niſi aliqua obſtet ratio) quoties aliquod Sacramentum ſuſcipiunt.

Dices: Chriſtus Dominus iiſdem plane verbis præcipit ſacram Communionem, quibus Baptiſmum, & Pœnitentiam; quemadmodum enim ait: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Jo: 3. Item, *niſi pœnitentiam habueritis: omnes ſimiliter peribitis*, Luc. 13. Sic de Euchariſtia; *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*, Jo: 6. atqui priora verba innuunt Baptiſmum & Pœnitentiam eſſe neceſſaria neceſſitate medii: ergo & poſteriora eandem neceſſitatem Euchariſtiæ exprimunt.

R. 1. retorquendo argumentum contra Novatores, qui parvulis & adultis in periculo mortis conſtitutis Euchariſtiam denegant: Nec ita facile ac Catholici ejuſmodi difficultatem ſolvere poſſunt, utpote qui rejiciant Eccleſiæ Traditionem, ex qua haurimus Scripturæ ſenſum ubi obſcurior eſt: Adde quod mala fide illum textum objiciant, cum de Euchariſtia non eſſe intelligendum contendant.

Reſ-

R. 2. Diſtinguendo maj. iiſdem verbis diverſo ſenſu intelligendis. Conc. Eodem ſenſu intelligendis, Nego maj. Namque eadem verba pro varietate materiæ variam intelligentiam exigunt. Quis v. gr. ex illis verbis Jo: cap. 13. *Si non lavero te, non habebis partem mecum*, colliget lotionem pedum eſſe paris neceſſitatis, ac Baptiſmum & Pœnitentiam, adeo ut, ſine illa lotione, ſive in re, ſive in voto, nullus poſſit conſequi ſalutem?

Sicut ergo particula (niſi) in poſtrema propoſitione non denotat neceſſitatem medii; quia lotio pedum non habet virtutem delendi peccata, & primam gratiam conferendi, ſine qua non poteſt obtineri ſalus; nec in iſta propoſitione: *Niſi manducaveritis*, *&c.* quia Euchariſtia perficit ſolum caritatem, & unionem cum Chriſto, quam Baptiſmus & Pœnitentia inchoant: Porro ſine illa perfectione poteſt quis ſalvari.

Inſtabis; Sine perſeverantia nullus ſalvatur: atqui Euchariſtia inſtituta eſt ut medium neceſſarium ad perſeverandum; ideo enim datur ſub ratione cibi & potus, ſine quibus vita conſervari non poteſt: Ergo.

Nego min. Namque 1. parvuli (de quibus præſertim eſt controverſia) gratiam, quam in Baptiſmo conſecuti ſunt, amittere nequeunt, ac proinde actu & de facto perſeverant ſine Euchariſtia. 2. Adulti innumeri ſtatim poſt perceptum Sacramentum vel Baptiſmi, vel Pœnitentiæ deceſſerunt, etiam ſine voto ſaltem explicito Euchariſtiæ, de qua non cogitabant, neque propterea Eccleſia de eorum ſalute unquam deſperavit, aut dubitavit. 3. Adulti ſine Euchariſtia abſolute perſeverare poſſunt. Dico, abſolute, nam capite præcedenti fuſe probavimus adultos ſine frequentiori uſu tanti Sacramenti diu gratiam difficile conſervare. Ex quo ſequitur Euchariſtiam eſſe iiſdem medium ad perſeverandum ſecundum quid neceſſarium; cum contra cibus materialis ſit abſolute neceſſarium ad conſervandam vitam animalem, etiam in parvulis; quia defectum cibi materialis nihil omnino ſupplet: at vero, ubi Euchariſtia haberi non poteſt, multa alia ſuppetunt auxilia.

In-

Inſtabis iterum, S. Auguſtinus cit. lib. 1. de pecc. mer. cap. 20. ut aſtruat exiſtentiam peccati originalis contra Pelagianos illud negantes, expreſſe probat verba illa: *Niſi manducaveritis*, &c. non eſſe intelligenda de præcepto ſolos adultos ſpectante, uti contendebant illi hæretici, ſed de medio abſolute neceſſario, ſine quo etiam parvuli vitam æternam conſequi non poſſunt. Ita etiam Innocentius primus epiſt. ad Patres Concilii Milevitani inter Auguſtinianas 182. alias 93. quam Innocentii ſententiam laudat S. Auguſtinus, quaſi ſit fides totius Eccleſiæ lib. 1. contra Julianum: „ Vide, *inquit*, quid reſpondeas... qui parvulos definivit, niſi manducaverint carnem Filii hominis, vitam prorſus habere non poſſe. Huic reſponde, immo ipſi Domino, cujus ille Antiſtes uſus eſt teſtimonio. „ His concinit Gelaſius Summus Pontifex, qui ſedit an. 492. epiſt. 7. ad Epiſcopos per Picenum, his verbis: „ Ipſe Dominus Jeſus-Chriſtus cæleſti voce pronuntiat, qui non manducaverit carnem Filii hominis, &c. ubi utique neminem videamus exceptum, nec auſus eſt aliquis dicere parvulum ſine hoc Sacramento ſalutari ad vitam æternam poſſe perduci. *Ergo*.

Reſpondeo 1. Quidam Theologi ex allatis textibus colligunt S. Auguſtinum, & laudatos Summos Pontifices fuiſſe in ſententia, quam impugnamus. Sed immerito, quoad S. Auguſtinum, qui clare & conſtanter docet ſalvari parvulos, qui percepto Baptiſmo decedunt. Ex pluribus in hanc rem ejus textibus, unum ex cap. 19. lib. 1. de pecc. meritis ſelegimus in confirmationem doctrinæ Catholicæ, cui addere liceat interpretationem S. Fulgentii ejus Diſcipuli, qui ante mille annos in epiſt. ad Ferrandum Diaconum, ſic reſpondit ad teſtimonia, quæ ex S. Auguſtino nobis objiciuntur: „ Arbitror, Sancte Frater, diſputationem noſtram præclari Doctoris Auguſtini ſermone firmatam, nec quicquam aliquatenus eſſe ambigendum, tunc unumquemque fidelium participem corporis, & ſanguinis fieri, quando in Baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur; nec alienari ab illo panis conſortio, etiamſi, antequam panem illum comedat, de

„ hoc

„ hoc ſæculo in unitate corporis Chriſti conſtitutus
„ diſcedat.

S. itaque Auguſtinus, interprete S. Fulgentio, vult parvulos eo ipſo manducare carnem Chriſti in vitam æternam, quo in Baptiſmo membra ejus efficiuntur & corpori ejus myſtico ſociantur; & ad confirmandam hanc explicationem, Diſcipulus appellat ſermonem Magiſtri ad infantes, nunc 272. alias 16. de diverſis, ubi S. D. quærenti, quomodo panis eſt corpus Chriſti, ſic reſpondet: *Apoſtolum audi dicentem fidelibus, vos eſtis corpus Chriſti, & membra, 1. Cor. 12. Si ergo vos eſtis corpus Chriſti & membra, myſterium veſtrum in menſa Dominica poſitum eſt, myſterium veſtrum accipitis.* Ergo in ſententia S. Auguſtini, juxta S. Fulgentium, fideles ſpiritualiter manducant corpus Chriſti, cum ejus membra efficiuntur, quod inchoatur in Baptiſmo, perficiturque in ſacra menſa. Hæc explicatio pluribus ſæculis præceſſit controverſiam, quam Græci, & Pſeudo-reformati moverunt, valetque ad intelligendos allatos textus Innocentii & Gelaſii. Quare in forma

R. 2. Diſtinguendo ant. Parvuli vitam æternam conſequi non poſſunt ſine Euchariſtiæ perceptione ſpirituali, & in voto implicito, ſeu interpretativo, Conc. Sine Euchariſtiæ perceptione Sacramentali, vel in voto expreſſo, Nego ant. Porro parvuli, quamvis carnem Chriſti ſacramentaliter non manducent, tamen eo ipſo, quo baptizantur, ſpiritualiter manducant, quia fructum Euchariſtiæ percipiunt; per Baptiſmum enim Chriſto uniuntur, fiuntque membra corporis ejus: atque ideo Baptiſmus eſt quoddam votum interpretativum Sacramenti Euchariſtiæ, quatenus unio ad Chriſtum in Baptiſmo inchoata tendit ad ſui perfectionem, quæ per Euchariſtiam habetur. Hinc primis Eccleſiæ ſæculis duo illa Sacramenta ſimul conferebantur.

Confirmatur hæc ſolutio ex ſtatu controverſiæ, quam calamum S. Auguſtini, & aliorum PP. movebat contra Pelagianos negantes peccatum originale. Cum hæretici illi premerentur argumento dicto ex neceſſitate

Ba-

Baptiſmi, ſine quo nullus, Domino conteſtante Joan. 3. poteſt introire in regnum Dei, ex fictione quadam diſtinguebant inter regnum Dei, & vitam æternam, contendebantque parvulos ſine Baptiſmo decedentes, non ingreſſuros quidem regnum Dei, quod in eorum mente eſt quædam gloria eximia, & non baptizatis indebita, ſed habituros, utpote innocentes, vitam æternam. S. Auguſtinus cum Innocentio I. ſuppoſita, non admiſſa fictitia illa diſtinctione, urget illos ex cap. 6. Joan. atque parvulos non baptizatos, privandos etiam vita æterna; ait enim Dominus: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis ..... non habebitis vitam in vobis*, quod præceptum S. Doctor cit. lib. de pecc. mer. c. 20. probat extendendum ad parvulos: atqui parvuli niſi baptizentur, non poſſunt fieri participes corporis Domini: Ergo parvuli ſine baptiſmo defuncti, privantur & regno Dei, & vita æterna. Ex quibus evincitur exiſtentia peccati originalis; abſit enim ut ſub juſto Deo creatura innocens miſera credatur. Itaque ad elucidandum quod obſcurum ineſſe poteſt in textibus in objectione allatis, diligenter obſervare neceſſe eſt S. Auguſtinum, & alios Patres agere de ſolis parvulis nondum baptizatis, & in hypotheſi quod vita æterna ſit aliquid diſtinctum a regno cælorum, ut ſomniabant Pelagiani; namque 1. nuſquam in ſcriptis ſancti Doctoris reperietur parvulum damnari, aut carere vita æterna, qui poſt Baptiſmum mox deceſſit, cum deeſſet tempus aut facultas miniſtrandæ Euchariſtiæ, quod prioribus ſæculis nonnunquam contingebat. 2. Quia S. Auguſtinus poſtea ſcribens contra Semipelagianos (qui admiſſo peccato originali, & rejecta diſtinctione inter regnum Dei & vitam æternam, cum Pelagianis tamen ſentiebant prædeſtinationem Sanctorum, & perſeverantiam eſſe ex meritis) eos in primis refellit exemplo parvulorum, qui licet nulla habeant propria merita, aut demerita, ſed æqualiter peccatum originale trahant, alii tamen perſeverant, & ſalvantur, ceteris rejectis; ad quod demonſtrandum nullatenus urget neceſſitatem Euchariſtiæ, quemadmodum contra Pelagianos, ſed ſolius Baptiſmi, quo prædeſtinatis antequam exeant,

ſub-

ſubvenitur, non caſu, ſed Deo miſerante: „ Abſit, „ *inquit libro de dono perſever. cap.* 12. ut cauſſam „ parvulorum ſic relinquamus, ut eſſe nobis dicamus „ incertum, utrum in Chriſto regenerati, ſi moriantur „ parvuli, tranſeant in æternam ſalutem: non regene- „ rati autem tranſeant in mortem ſecundam. *Et in-* „ *fra*: Quid etiam quod aliquando parvulis infidelium „ filiis potuit, ne irent in perditionem, & filiis fide- „ lium non potuit Baptiſmate ſubveniri? Ubi certe „ oſtendit quod perſonarum apud Deum non ſit *acce-* „ *ptio*, alioquin cultorum ſuorum potius, quam *ini-* „ *micorum* filios liberaret. „ Ex quibus nullum po- teſt ſupereſſe dubium, quin S. Auguſtinus cum aliis Catholicis agnoverit ſolum Baptiſmum parvulis ſuffi- cere, nec Scriptis contra Pelagianos neceſſitatem Eu- chariſtiæ commendaſſe, niſi in eorum hypotheſi, & in eo ſenſu, quem diximus.

Q. 2. *Euchariſtia eſtne neceſſaria neceſſitate præcepti?*
R. Eſt neceſſaria neceſſitate præcepti tum divini, tum Eccleſiaſtici.

Prima pars conſtat ex c. 6. Joan. ſæpius laudato, *niſi manducaveritis*, &c. Secunda vero ex Concilio IV. Lateranenſi ſub Innocentio III. Can. *Omnis utriuſque ſe- xus*, qui refertur tit. de Pœnitentiis & remiſſionibus. Confirmaturque ex Concilio Trident. ſeſſ. 13. can. 9. his verbis: *Si quis negaverit omnes & ſingulos fideles utriuſque ſexus, cum ad annos diſcretionis pervenerint, teneri ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad commu- nicandum, juxta præceptum ſanctæ Matris Eccleſiæ: ana- thema ſit.*

Q. 3. *Quinam tenentur præcepto divino?*
R. Primo, non tenentur parvuli, quia præcepti capaces non ſunt.

R. Secundo, tenentur omnes adulti, ſive baptizati, ſive non; quia præceptum illud, *niſi manducaveritis*, &c. univerſaliſſimum eſt, & tam late patet, quam præ- ceptum Baptiſmi, *niſi quis renatus fuerit*, &c.

Dices 1. Non baptizati capaces non ſunt Sacramenti Euchariſtiæ: ergo ad illud non tenentur.

Nego conſeq. Poſſunt enim, & debent baptizari, pec-

peccantque contra utrumque præceptum, ſi neglexerint. Quemadmodum fidelis, qui defectu ſufficientis diſpoſitionis arcetur a ſacra menſa tempore Paſchatis, peccavit contra Eccleſiæ præceptum, ſi cum advertentia noluit ſe diſponere.

Inſtabis 2. Qui baptizati non ſunt, minime tenentur peccata ſacramentaliter confiteri: ergo nec Euchariſtiam ſumere.

Nego paritatem; Quia Confeſſio Sacramentalis non præcipitur, niſi pro peccatis gravioribus poſt Baptiſmum commiſſis.

Dices 2. Si Communio eſſet neceſſaria præcepto Divino omnibus adultis, peccaret Eccleſia, quæ eam non adminiſtrat pueris jam ætatem adultam ingreſſis, reis ad mortem damnatis, falſum conſequens, ergo & antecedens.

Nego ſequelam majoris; Namque ex Conc. Tridentino ſeſſ. 21. c. 2. ſæpius laudato, hanc Chriſtus poteſtatem Eccleſiæ conceſſit, ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, quæ Sacramentorum venerationi expedire judicaret. Hac poteſtate fretus S. Cyprianus in Concilio Epiſcoporum ſtatuit, peccatorem, qui in periculo mortis cœpiſſet veniam deprecari omnino a communione in morte repellendum, indignum eum pronuncians accipere ſolatium, qui ſe non cogitavit moriturum. Idem ſanxit quarto ſæculo Concilium Arelatenſe I. cap. 23. quanto magis hæc ſervanda eſt diſciplina erga damnatos ad mortem, & uſque ad illud extremum impœnitentes; nec pueris Eccleſia Euchariſtiam concedit, donec juxta præceptum Apoſtoli, corpus Domini dijudicare poſſint, quod de ipſis non præſumitur in primo rationis crepuſculo, ſed expectandum cenſuit, (niſi ea ætate periculoſo morbo corripiantur) quoadusque judicium matureſcat. Differendum tamen non eſt ultra annum decimum quartum, modo ſint ſufficienter diſpoſiti. Peccant vero parentes & Paſtores, niſi curent, ut in pueris creſcente rationis lumine, creſcat & reverentia & devotio erga tantum Sacramentum.

Q. 4.

Q. 4. *Quo tempore obligat divinum communicandi præceptum?*

R. Primo; obligat in probabili mortis periculo. Conſtat ex univerſalis Eccleſiæ Traditione, quæ ſollicite hoc ſalutare & neceſſarium Viaticum infirmis hactenus adminiſtravit, atque in hanc rem Euchariſtiam ſervare conſuevit, ut ſupra c. 3. probatum eſt. Hinc qui prævidet ſe non habiturum opportunitatem Euchariſtiæ ſumendæ ob probabile mortis periculum, tenetur eam ſumere.

Quid ſi aliquis communicaſſet paullo antequam in morbum incideret?

R. Ex Theologis quidam, ut Sotus & Suarez, negant hujuſmodi teneri iterum communicare, alii affirmant, & quidem probabilius, ut nobis videtur; namque præcepto non ſatisfit per opus non præceptum, ut videre eſt in eo, qui ſacræ menſæ particeps factus eſt Sabbato Dominicam Palmarum præcedente, forte quia in illud incidebat feſtum Annunciationis Dominicæ; debet enim ille iterum accedere, ut ſatisfaciat Eccleſiæ præcepto communicandi in Paſchate. Si tamen eodem die communicaſſet, quo morbo correptus eſt ſtatim moriturus, non videtur obligatio rurſus communicandi, maxime cum ſit contra Eccleſiæ praxim bis in die Euchariſtiam ſumere, niſi in caſibus exceptis, inter quos iſte non numeratur. Idem dicendum de infirmo, qui poſt acceptum Viaticum, in grave peccatum lapſus eſt; alias daretur occaſio de eo male ſuſpicandi. At ſi aliquot diebus ſupervixerit, manente eodem mortis periculo, expedit iterum Viaticum ad illum deferre; quia, ut diximus capite præcedenti, licet ſæpius in eodem morbo lethifero illud miniſtrare, etiam non jejunis.

R. Secundo, præceptum divinum ſumendi Euchariſtiam, aliquoties obligat extra mortis periculum: quia ex dictis capite præcedenti, ideo Chriſtus Dominus eam inſtituit ſub ſignis cibi & potus, ut identidem ſumeretur.

Q. 5. *Qui prævideret ſibi defuturam opportunitatem communi-*

municandi in Paſchate, teneretur ne prævenire tempus?

R. Teneretur, ſi ab anno abſtinuit. Duo enim includuntur in præcepto Eccleſiæ. Primum, ut ſemel in anno adulti participes fiant corporis Domini. Secundum, ut in feſtis Paſchalibus huic debito ſatisfaciant. Porro quemadmodum is, qui die feſto non poterit audire Miſſam poſt horam decimam, tenetur eam prius audire: Sic qui per annum a ſacra menſa abſtinuit, nec poterit accedere in ſolemnitate Paſchali, tempus præveniat neceſſe eſt.

Q. 6. *Satisfitne præcepto communionis annuæ per communionem ſacrilegam?*

R. Communiter affirmarunt Caſuiſtæ hac ratione ducti, quod modus præcepti non cadat ſub præceptum. Verum hanc doctrinam Innocentius XI. uti ſcandaloſam proſcripſit ann. 1679. & Clerus Gallicanus anno 1700. illam pronuntiavit erroneam, impietati & ſacrilegio faventem, & præcepto Eccleſiæ illudentem. Enimvero modus præcepti in ipſo præcepto expreſſus pertinet ad ſubſtantiam præcepti: atqui Eccleſia diſertis verbis præcipit, ut omnis fidelis adultus corpus Domini ſemel in anno, idque in Paſchate devote & reverenter accipiat: ergo ipſa reverentia & devotio pertinet ad ſubſtantiam hujus præcepti. Quin & Dominus ipſe Joann. 6. explicat quomodo obſervandum ſit ſuum præceptum: *Niſi manducaveritis*, &c. ſubdit enim: *qui manducat carnem meam, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo*. Adeout ex Sancto Auguſtino, manducare carnem Chriſti, ſit in illo manere.

SE-

SECUNDA PARS.

De Euchariſtia, ut Sacrificium eſt.

SAcrificium Euchariſticum dicitur Miſſa a verbo *Mitto*, ſive quia, ut vult ſanctus Thomas quæſt. 82. art. 4. ad nonum, „ per Angelum „ Sacerdos preces ad Deum mittit, ſicut populus per „ Sacerdotem: ſive quia Chriſtus eſt hoſtia nobis „ miſſa a Deo. Unde & in fine Miſſæ Diaconus in „ feſtivis diebus populum licentiat dicens, Ite, Miſ- „ ſa eſt: ſcilicet, hoſtia ad Deum per Angelum; ut „ ſcilicet, ſit Deo accepta, „ ſive quia peracto Sacrificio populus dimittitur; hinc prima pars liturgiæ, quæ ad offertorium protenditur, Miſſa Catechumenorum vocatur, ex eo quod ea parte expleta, olim catechumeni, & pœnitentes foras mitterentur, remanentibus fidelibus per Baptiſmum, vel per Pœnitentiam purgatis, quam ob cauſſam, quod ſupererat liturgiæ, dicebatur Miſſa fidelium, qua abſoluta, exibant fideles intonante Diacono, *Ite*, *Miſſa eſt*, exceptis tamen Quadrageſimæ diebus, & aliis feriis, tum maxime, cum in iis indictum erat jejunium, In iis enim Sacrificium ſero offerebatur, & continuo officium veſpertinum peragebatur, ad quod decurrendum Diaconus aſtantes hortabatur, dicens, *Benedicamus Domino*, loco, *Ite Miſſa eſt*.

Quod autem Miſſæ nomen ſit perantiquum, patet ex veteribus Scriptoribus, apud quos eſt frequens, ut apud ſanctum Gregorium, homil. 8. in Nativit. Domini ſanctum Auguſtinum ſerm. 91. de tempore, ſi tamen opus illius ſit. Et Sanctum Ambroſium lib. 5. Epiſt. 33. ad Sororem.

Fruſtra objiciunt Novatores Miſſæ nomen non reperiri in ſcripturis; ſatis enim eſt rem eo nomine ſignificatam in iis contineri, quemadmodum Catholici de-

demonſtrarunt contra Arianos, qui eo prætextu Concilium Nicænum I. rejiciebant, quod identitas ſubſtantiæ Patris & Filii per nomen, *conſubſtantiale*, Apoſtolis incognitum exprimeretur. Porro Miſſæ nomine ſignificant Catholici preces, benedictiones, præſertimque conſecrationem corporis & ſanguinis Domini ſub ſpeciebus panis & vini, quæ in Scripturis Apoſtolorum leguntur, & exhibent verum & proprie dictum Sacrificium, quod demonſtrandum nobis incumbit. Sed præmittendum eſt quid ſit Sacrificium, & quæ ejus neceſſitas. Sit itaque

---

CAPUT PRIMUM.

Quid eſt Sacrificium?

R. Sacrificium tripliciter ſumitur: 1. Latiſſime pro omni actione, quæ in Dei gloriam cedit, ut erogatio eleemoſynæ, pſalmodia, &c. *Sacrificium laudis honorificabit me*, Pſalm. 49. *Sacrificium ſalutare eſt attendere mandatis, & diſcedere ab omni iniquitate*, Eccli. 35. Unde S. Auguſtinus lib. 10. de Civitate Dei cap. 9. ſcribit, *verum Sacrificium eſt omne opus, quod agitur ut ſancta ſocietate inhæreamus Deo, relatum ſcilicet ad illum finem boni, quo veraciter beati eſſe poſſimus.*

2. Sacrificium preſſius ſumitur pro oblationibus, quæ fiunt in uſum ſive templi, ſive miniſtrorum ejus. Quo ſenſu primitiæ & decimæ nonnunquam Sacrificia vocantur.

3. Proprie pro oblatione ſoli Deo facta cum deſtructione, ſeu immutatione victimæ. De Sacrificio in hac tertia acceptione ſolum hic agimus, alia enim improprie dicuntur Sacrificia.

Dices, ex S. Auguſtino mox laudato, omne opus bonum eſt verum Sacrificium: atqui verum Sacrificium, eſt Sacrificium proprie dictum; ergo bona opera ſunt ſacrificia proprie dicta, ac proinde ſola in Religione Chriſtiana retinenda. Ita Novatores.

Diſt. maj. Eſt verum Sacrificium, hoc eſt, præcipue a Deo intentum, & ſine quo per Sacrificia exteriora non placatur, Conc. Eſt Sacrificium proprie dictum, ad quod offerendum conſecrantur Sacerdotes, Nego maj. Itaque licet bona opera, quibus inhæretur Deo, metapherice ſint Sacrificia, poſſunt tamen dici vera Sacrificia, quia ut cap. 2. explicabitur, pertinent ad Sacrificium interius, quod Deus in Sacrificio exteriori requirit: *Spiritus enim eſt Deus, & eos, qui adorant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare*, Joann. 4. Sic Chriſtus Dominus, quamvis non ſit, niſi improprie & metaphorice vitis, de ſeipſo tamen dicit: *Ego ſum vitis vera*, Jo: 15. Quia excellentiori modo influit in fideles ſibi caritate conjunctos, quam vitis in ſuos palmites. Quod autem S. Auguſtinus agnoverit in Religione Chriſtiana aliquod ſpeciale Sacrificium, ab omnibus aliis bonis operibus diſtinctum, quod a nullo licet offerri, niſi a Sacerdotibus, patet tum ex cap. 16. primæ partis, & ſeq. tum ex iis, quæ infra dicentur cap. 4.

Q. 2. *Quomodo definitur Sacrificium proprie dictum?*

R. Definitur: Oblatio rei ſenſibilis cum ejus deſtructione, ſeu immutatione, ſoli Deo facta per legitimum Miniſtrum, ad recognoſcendum ejus ſupremum dominium in omnes creaturas.

Dicitur 1. *Oblatio*, quæ eſt veluti genus, in quo Sacrificium convenit cum aliis oblationibus primitiarum & bonorum operum, quæ ad Deum referuntur: differtque a Sacramentis, quæ ut talia ſunt, ad hominum ſanctificationem diriguntur. Euchariſtia, v. g. ut Sacramentum eſt, tendit ad homines ſanctificandos, ut Sacrificium vero reſpicit Deum colendum. Uno verbo, Deus in Sacramento gratiam nobis offert: nos vero in Sacrificio ſupremum cultum Deo exhibemus.

Dices: Deus per Sacrificium nobis confert peccatorum remiſſionem, & innumera alia beneficia: Ergo.

Diſt. antec. Confert conſequenter & ſecundario, Concedo: Sacrificium enim eſt propitiatorium, & impetratorium: confert directe & primario, Nego antec. Namque directe & primario Sacrificium ordinatur ad ſupre-

ſupremum cultum Deo exhibendum, ex quo nobis eum conciliamus: Namque reus eo ipſo, quo plenam & perfectam ſatisfactionem exhibet perſonæ læſæ, eam placat: amicus quoque, dum amico dona largitur, illum amplius ſibi devincit, quamvis iſta primario fiant in illius honorem, & commodum.

Dicitur 2. *Rei ſenſibilis*; Quia homines per Sacrificia in unius ejuſdemque Religionis cultum coadunantur. Porro homines non communicant inter ſe, niſi ſignis ſenſibilibus manifeſtent, quod intus in animo gerunt. Sacrificium itaque proprie dictum, quatenus eſt rei ſenſibilis, diſtinguitur a Sacrificio contriti cordis, & interiorum animæ affectuum, quibus Deo inhæretur.

Dicitur 3. *Cum ejus deſtructione*; Quibus vocibus Sacrificium differt a ceteris oblationibus, in quibus res oblata non eſt neceſſario deſtruenda. Additur, *ſeu immutatione*, quia ad rationem Sacrificii proprie dicti ſufficit, quod in victima fiat aliqua immutatio, ut patet ex Sacrificio capri emiſſarii, qui non occidebatur, ſed tanquam exul in deſertum ejiciebatur, Levit. 16.

Dicitur 4. *Soli Deo; quis enim ſacrificandum eſſe cenſuit*, ait Sanctus Auguſtinus lib. 29. de Civit. Dei cap. 19. *niſi ei, quem Deum aut ſcivit, aut putavit, aut finxit? ... ſed nec ob aliud fallaces illi* (ſpiritus) *ſuperbe ſibi hoc exigunt, niſi quia vero Deo deberi ſciunt*; Et libr. 20. contra Fauſtum Manichæum cap. 21. *Quamvis in memoriis Martyrum conſtituamus altaria: quis Antiſtitum in locis ſanctorum corporum aſſiſtens altari, aliquando dixit: offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane? Sed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronavit.*

Quare oblatio Sacrificii proprie dicti ſoli Deo fieri poteſt, cum ceteræ oblationes licite fiant hominibus? v. gr. offertur theca argentea ad recludendas reliquias Martyrum, decimæ ſunt quædam oblationes in ſuſtentationem Clericorum.

R. Quia per victimæ mactationem, ſive phyſicam, ſive moralem, agnoſcimus Deum eſſe rerum omnium auctorem & dominum, profitemurque nos totos divinæ Majeſtati devovere cum victima, cujus ſanguinem

in hujuſce noſtri affectus ſignum offerimus. Qui ſane honos creaturæ non poteſt deferri: *illo cultu*, *qui Græcæ latria dicitur*, ait S. Auguſtinus citat. cap. 21. contra Fauſtum, „ cum ſit quædam proprie divinitati „ debita ſervitus, nec colimus, nec colendum doce- „ mus, niſi unum Deum. Cum autem ad hunc cultum „ pertineat oblatio Sacrificii, unde idololatria dicitur „ eorum, qui hoc idolis exhibent, nulli tale aliquid „ offerimus, aut offerendum præcipimus, vel cui- „ quam Martyri, vel cuiquam ſanctæ animæ, vel cui- „ quam Sancto Angelo. „ Sed hæc pars definitionis fuſius explicabitur capite ſequenti.

Dicitur 5. *per legitimum Miniſtrum;* cum enim Sacrificium ſit actio publica, & in Religione excellentiſſima, requirit perſonas ſpecialiter deputatas. Hoc videtur a natura hominibus inditum, nam pagani ſemper habuerunt Sacerdotes. In lege naturæ illud munus competebat patribus familias, & eorum primogenitis juxta communiorem ſententiam, utpote qui eſſent in ſua familia veluti Principes. Noe, Abraham, Job, & alii deinceps ſacrificia obtulerunt. Nec obſtat quod Cain & Abel victimas incenderint; etenim fratres illi jaciebant fundamenta diſtinctarum familiarum, rei familiari ſeparatim conſulebant, alias locus non fuiſſet invidiæ, qua Cain exarſit in fratrem. In lege ſcripta prohibuit Deus, ne quiſquam, niſi ex ſtirpe Aaronica oriundus, ad altare aſcenderet. Et cap. 16. primæ partis probavimus ſolos Sacerdotes in lege Evangelica habere poteſtatem conficiendæ Euchariſtiæ, ac proinde offerendi Sacrificii; ſolvimuſque momenta, quæ ſolent contra proferri.

Difficultas hic naſcitur, cujus Miniſtri ſint in hac parte Sacerdotes, an Chriſti Domini, an Eccleſiæ, & populi Chriſtiani?

R. Miniſtri ſunt utriuſque, 1. Chriſti Domini *qui* eſt principalis offerens in Miſſæ Sacrificio, ut infra dicetur, quia cum maneat in æternum, *ſempiternum habet ſacerdotium*. Heb. 7. v. 24. Aaron idcirco habuit ſucceſſores, quod morte prohiberetur permanere, ut habetur ibidem. At Chriſto ſemper viventi ad interpellan-

dum

dum pro nobis, nullus ſuccedit; habet ſolum Miniſtros, quibus tanquam inſtrumentis utitur, ipſe Princeps Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, ad offerendum corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini. 2. Sacerdotes licet divinitus inſtituti & conſecrati, ſunt tamen fidelium Miniſtri; *omnis namque Pontifex,* inquit Apoſtolus Hebr. 5. *ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia.* Ratio eſt, quia fidelis quiſque ſicut tenetur ore confiteri ad ſalutem, quod corde credit ad juſtitiam, Rom. 10. ſic & ſigno externo profiteri debet ſuam erga Deum ſervitutem, quæ latria dicitur: atqui Sacrificium proprie dictum eſt illud ſignum a natura veluti inditum, & apud omnes gentes determinatum: ergo quilibet fidelis debet illud offerre. Non poteſt autem per ſeipſum id præſtare, præſertim in lege Evangelica: neceſſe eſt itaque ut alterius miniſterio utatur, nempe Sacerdotis ad illud officium divinitus deputati. Hinc ipſe Sacerdos ſtans ad altare, ait, *Orate fratres, ut meum ac veſtrum Sacrificium acceptabile fiat.* Tum ad Deum converſus, ſubdit, *Memento Domine, famulorum .... pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt, &c.* Et infra, *Hanc igitur oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ, &c.* quibus verbis agnoſcit ſe eſſe Miniſtrum Eccleſiæ, & per ſuum miniſterium fideles vota ſua Deo reddere. Nam quod ſpecialiter agitur miniſterio Sacerdotum, hoc univerſaliter agitur voto fidelium, inquit Innocentius III. lib. 3. cap. 6. de Miſſæ Sacrificio.

Dicitur 6. *ad recognoſcendum ſupremum Dei dominium,* quod ex dictis ſatis intelligitur.

Q. 3. *Quotuplex eſt Sacrificium proprie dictum?*

R. Quadruplex vulgo diſtinguitur, primum dicitur latreuticum, quia ſpecialiter offertur ad teſtandam omnimodam noſtram dependentiam a Deo omnium rerum auctore, & ſupremo Domino. In hoc Sacrificio victima apud Judæos igne prorſus conſumebatur, ideoque dicebatur holocauſtum, omnium ſacrificiorum præſtantiſſimum. Secundum, eſt Euchariſticum

pro gratiarum actione. Tertium, propitiatorium pro peccatorum remiſſione. Quartum, impetratorium & pacificum pro novis beneficiis a Deo obtinendis.

Q. 4. *Unde naſcitur illa Sacrificiorum multiplicitas?*

R. Ex quatuor Dei perfectionibus, quæ nos ſpecialiter ipſi obſtringunt.

Prima eſt ſuprema ejus Majeſtas, ſub cujus dominio cuncta ſunt tam abſolute poſita, ut poſſit abſque injuria & auferre conceſſa, & negare expetita, quantumcunque nobis neceſſaria; totum enim quod ſumus, ipſius eſt. Hoc teſtamur per holocauſtum, in quo ſincero affectu exinanimur tanquam victima igne caritatis totaliter flagrans, memores ſcriptum eſſe: Iſai. 61. *Ego Dominus ... odio habens rapinam in holocauſto;* rapina autem eſt, ſi quid veluti proprium retinemus, nec ad Deum referimus.

Secunda eſt immenſa Dei erga nos bonitas, qua 1. nos immerito eduxit e nihilo, & hactenus conſervavit innumera inter pericula. 2. ſic nos dilexit, ut Unigenitum ſuum daret, in quo habemus propitiationem, & nova quotidie beneficia conſequimur. Hoc grato animo recolentes ſingulis diebus Sacrificium Eucharisticum, ſeu gratiarum actionis offerimus; præcipua enim Religionis cura eſt, ſecundum S. Auguſt. ut Deo non ſit ingrata. Unde Sacerdos ad populum ſic præfatur, *gratias agamus Domino Deo noſtro:* ad Deum vero converſus, *dignum & juſtum eſt, æquum & ſalutare, nos tibi ſemper & ubique gratias agere. Semper & ubique*, ait, quia omnia, etiam quæ videntur adverſa, diligentibus Deum convertuntur in bonum, Rom. 8. ſolaque cupiditas in malum ea tranſvertit.

Tertia eſt juſtitia infinita, quam ingrati inceſſanter offendimus. Hinc continuus animi noſtri dolor, hinc ſincerum deſiderium plene ſatisfaciendi Sacrificio propitiatorio expreſſum, in quo confitemur nos vita indignos, paratoſque cum exteriore victima immolari.

Quarta eſt perfecta beatitudo, qua Deus in plenitudine divinarum ſuarum perfectionum quieſcit infinite beatus, & cujus nos participes eſſe voluit, præſtituens illam, tanquam noſtrum ultimum finem. Huic

divi-

divinæ perfectioni reſpondet Sacrificium impetratorium, in quo, anhelantes ad tantam felicitatem, poſtulamus quæcumque utilia ad illam conſequendam. Hæc igitur quarta ſpecies Sacrificii non inſervit fovendæ cupiditati, ut carnales Judæi exiſtimant, ſed extinguendæ, utpote quæ beatitudini noſtræ adverſetur. Offertur quidem illud Sacrificium ad impetranda quælibet bona etiam temporalia, ſed quatenus ea nobis Chriſtus Dominus promeritus eſt, hoc eſt, in hypotheſi, quod Deus per proſpera ad beatitudinem nos deducere prælegerit.

Q. 5. *Quatuor illæ Sacrificii ſpecies exiſtuntne in Religione Chriſtiana?*

R. Exiſtunt eminentiori modo in Miſſæ Sacrificio, quod eſt unicum Chriſtianorum Sacrificium, quod offerunt ob quatuor illos recenſitos fines; eſt enim latreuticum & holocauſtum, Euchariſticum, propitiatorium, & impetratorium. *Hujus Sacrificii...* inquit S. Auguſtinus lib. 10. de Civit. cap. 20. *multiplicia variaque ſigna erant Sacrificia priſca ſanctorum: cum hoc unum per multa figuraretur, tanquam verbis multis res una diceretur, ut ſine faſtidio multum commendaretur.* Et in Pſalm. 39. num. 12. *cum .... datum eſt, quod promiſſum eſt, ablata ſunt verba promiſſiva, data ſunt completiva ... quid eſt, quod datum eſt completivum? Corpus quod noſtis, quod non omnes noſtis* (propter Catechumenos, quibus hoc myſterium celabatur) *quod utinam, qui noſtis, omnes non ad judicium noveritis.*

Licet ex dictis jam innoteſcat, qua mente, & quo fine fideles Sacrificium offerre debeant, hoc eſt, ad Miſſam audiendam convenire, expedit tamen præcipuum iſtud ſervitutis noſtræ debitum accuratius explicare. Quamobrem ſit

CAPUT II.

Quæ ſpectanda ſunt in Sacrificio?

R. DUO in Sacrificio ſpectari debent. Primum, id quod ſignificat tantum. Secundum, quod ſignificatur.

Quod ſignificat tantum, eſt oblatio exterior rei ſenſibilis, quæ a ſancto Auguſtino lib. 10. de Civit. capit. 5. dicitur, *Sacrificium . . . . viſibile inviſibilis ſacrificii Sacramentum, id eſt, ſacrum ſignum*. Sacrificium ergo eſt in genere ſigni, ſicut ſuo loco diximus de Sacramento. Sed diverſa ſunt illa ſigna; quia diverſa ſignificant.

Quod ſignificatur in Sacramento, eſt gratia ſanctificans: quod vero ſignificatur in Sacrificio, quodque vocari poteſt res Sacrificii, eſt cor contritum, caritas, qua Deus plus omnibus diligitur. Ita S. Auguſt. cit. loco, *nec quod ab antiquis Patribus talia Sacrificia facta ſunt in victimis... quæ nunc... populus legit, & non facit: aliud intelligendum eſt, niſi rebus illis eas res fuiſſe ſignificatas, quæ aguntur in nobis, ad hoc tantum, ut inhæreamus Deo, & ad eumdem finem proximo conſulamus... quod ab omnibus appellatur Sacrificium, ſignum eſt veri ſacrificii porro... miſericordia verum Sacrificium eſt*, id eſt res Sacrificii, res ſignificata & expectata & expetita per ſignum viſibile, ſeu ſacrificium exterius. Subdit S. Doctor de caritate Dei, *quæcunque . . . in miniſterio tabernaculi, ſive templi multis modis de ſacrificiis leguntur divinitus eſſe præcepta, ad dilectionem Dei & proximi ſignificandam referuntur:* quod probat Epiſt. 120. & in Pſ. 87. *Pietas*, inquit, *cultus Dei eſt, nec colitur ille niſi amando. Hoc enim colitur, quod diligitur; quia Deus rebus omnibus major & melior invenitur, plus omnibus diligendus eſt, ut colatur. Hic eſt Dei cultus*, ait lib. 10. de Civit. c. 4. *hæc vera Religio, hæc vera pietas, hæc tantum Deo debita ſervitus*. Atque ex his concludit in Pſal. 77. eum, qui ad Deum per Sacrificium recurrit,

ut conſequatur bona terrena, quibus adhæret cupiditate, Deum non colere. *Anima ipſa, cum ſe refert ad Deum, ut igne amoris ejus accenſa, formam concupiſcentiæ ſæcularis amittat, eique tanquam incommutabili forma ſubdita reformetur, fit ſacrificium*, lib. 10. de Civ. cap. 6.

Ex his ſequitur

1. Sacrificium exterius ſine interiori eſſe ſignum falſum: ſignificat enim quod non eſt, nempe cor contritum, humiliatum, Deo totaliter deditum, & ex amore ſerviens, cum tamen in ſuperbis & peccatoribus longe ſit a Deo. In quo differt ſacrificium a Sacramento: utrumque, ut diximus, ſignum eſt; Sacramentum ſignum, quo Deus ſignificat ſe gratiam conferre obicem non ponenti, atque ideo ſemper verum & infallibile; eſt enim Deus verax, nec falli nec fallere poteſt. Sacrificium vero eſt ſignum, quo homo exterius ſignificat, profiteturque Deo ſe totum mancipatum eſſe illius ſervituti, in quo falſitas & mendacium eſſe poteſt: eſt enim omnis homo mendax, & ita contingit in omnibus peccatoribus, qui cupiditatibus ſuis ſerviunt, non Deo, atque ita ſacrificia eorum deriſionis ſpeciem præ ſe ferunt. Hinc ſequitur,

2. Sacrificia carnalium Judæorum, quamvis a Deo inſtituta & præcepta, merito fuiſſe rejecta, tanquam Deo ingrata. *Quo mihi multitudinem victimarum veſtrarum?* ait Iſ. 1.... *quis quæſivit hæc de manibus veſtris?... incenſum abominatio eſt mihi... Sabbatum & feſtivitates alias non feram. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo?* Pſalm. 49. *Miſericordiam volui & non ſacrificium*, Oſee cap. 6. Quæ expendens S. Auguſt. lib. 10. de Civit. Dei c. 5. ſic ſcribit: *Intueamur, quemadmodum ubi Deum dixit* (Propheta Pſ. 50.) *nolle ſacrificium, ibi Deum oſtendit velle ſacrificium. Non vult ergo ſacrificium trucidati pecoris, ſed vult ſacrificium contriti cordis. Ille igitur, quod eum nolle dixit: hoc ſignificatur, quod eum velle ſubjecit..... In hujus Prophetæ verbis utrumque diſtinctum eſt, ſatiſque declaratum, illa ſacrificia non requirere Deum, quibus ſignificantur hæc*

ſacrificia quæ requirit Deus . . . Et l. 3. de Doctr. Chriſt. *ea demum eſt miſerabilis animæ ſervitus ; ſigna pro rebus accipere , & ſupra creaturam corpoream oculum mentis ad hauriendum æternum lumen levare non poſſe.*

Dixi , *Sacrificia carnalium Judæorum* , namque ſacrificium Chriſtianorum etiam carnalium , per ſe & ratione principalis offerentis , nempe Chriſti Domini, ſemper eſt acceptabile , quia ſemper verum ; Chriſtus enim ſub ſignis externis panis & vini , vere & ex caritate eximia ſe totum offert . Sed peccatores illud exterius offerentes imitantur ludum , quo milites illuſerunt Domino , Matth. 27. Neſciunt revera , quid faciunt , ac propterea minus ſunt rei ; ſed quis excuſabit Paſtores , quorum negligentia hæc neceſſaria communiter ignorantur ?

CAPUT III.

Utrum in vera Religione debeat eſſe Sacrificium proprie dictum ?

QUotquot ex hæreticis realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia negavere , ut Petrobruſſiani , Albigenſes , Zuingliani , & Calviniſtæ, ii ſacrificium ab Eccleſia Catholica amoverunt.

Lutheranis , qui corpus & ſanguinem Domini realiter in Euchariſtia contineri confitentur , difficilius viſum fuit non admittere verum ſacrificium ; nam ex Hoſpiniano part. 2. Miſſæ Sacramentariæ ; *Corporalis præſentia fons eſt Miſſæ Pontificiæ* , Lutherus non erubuit ſcribere an. 1534. in libro de Miſſa privata tandem ſibi a dæmone perſuaſum Miſſæ Sacrificium eſſe abrogandum . Philippus Melancton Lutheri aſſecla exiſtimavit ſe inveniſſe medium efficax ad expungendum Miſſæ ſacrificium , ſalva reali præſentia , nempe ſi negaretur ejus permanentia , uti eam negant Lutherani , aſſerentes Chriſtum non eſſe realiter præſen-

ſentem in Euchariſtia, niſi cum actu ſumitur. Quod ubi reſcivit Lutherus in Collatione Ratisbonenſi anno 1541. ſic exclamavit: *Macte virtute & pietate, mi Philippe, tibi debetur gratia, qui Pontificiæ Miſſæ potuiſti Sacramentum adimere, quod ego tentavi, & aggredi non fui auſus*, ex eodem Hoſpiniano cit. opere. Hujuſmodi itaque Pſeudo-reformatores vere dixeritis eſſe cum Antiocho præceſſores Antichriſti, qui ablaturus eſt juge ſacrificium, Dan. 8. 11. & 12.

Capite ſequenti perpendemus, utrum Euchariſtia ſit verum & proprie dictum Eccleſiæ Catholicæ ſacrificium; nunc reſpondendum generatim ad propoſitam quæſtionem. Itaque

R. In vera Religione debet eſſe Sacrificium proprie dictum.

Probatur, quia in vera Religione debent obſervari, quæ ſunt legis naturalis: atqui Sacrificium proprie dictum eſt juris naturalis: ergo. Major eſt evidens.

Minorem probat ſanctus Thomas 2. 2. quæſt. 85. art. 1. *Sicut in rebus naturalibus*, inquit, *naturaliter inferiora ſuperioribus ſubduntur, etiam naturalis ratio dictat homini ſecundum naturalem inclinationem, ut ei, quod eſt ſupra hominem, ſubjectionem & honorem exhibeat ſecundum ſuum modum. Eſt autem modus conveniens homini, ut ſenſibilibus ſignis utatur ad aliqua exprimenda, Et ideo ex naturali ratione procedit, quod homo quibuſdam ſenſibilibus rebus utatur, offerens Deo in ſignum debitæ ſubjectionis & honoris, ſecundum ſimilitudinem eorum, qui dominis ſuis aliqua offerunt in recognitionem dominii.*

Præterea in omni Republica ſpecialis exterior honos ſupremo Principi ita determinatus eſt, ut nulli alteri abſque crimine læſæ majeſtatis exhiberi poſſit. Cum ergo Religio ad hoc ſit inſtituta, ut cultus Deo debitus reddatur, neceſſe eſt, ut in omni Religione reperiatur Sacrificium proprie dictum, utpote unicus exterioris latriæ cultus.

Nec dicas per interiorem perfectæ caritatis motum,

quo homo ſe totum, & cetera ad Deum refert, exhiberi ſupremum cultum, qui dicitur latriæ. Namque ſpectato agendi hominis modo, actus caritatis, aut alterius virtutis, non cenſetur perfectus & conſummatus, niſi per opus externum ſe prodat; neque enim perfecte miſericordem, fortem, & humilem diximus, qui data occaſione, contentus voluntatis affectu miſerum non ſublevat, mortis pericula declinat, & illatas calumnias diluit. Cruentas quidem victimas cædit caritas, quando uſque ad ſanguinem pro veritate certamus ex Sancto Auguſtino libro 10. de civit. cap. 4. Verum cum opus illud ſit ſpeciale Dei donum, nec diſpoſitioni Eccleſiæ ſubjaceat, neceſſe eſt, ut ſocietas fidelium intimum illum animi ſui ſenſum ſanguine alieno, victimæ ſcil. immolatione teſtetur, cum non poſſit ſuo.

Confirmatur, quia quod obſervatum eſt apud omnes gentes, ad legem naturalem eſt revocandum: atqui *in qualibet ætate*, ait S. Thomas cit. art. *& apud quaslibet hominum nationes, ſemper fuit aliqua ſacrificiorum oblatio*. De ſtatu quidem innocentiæ nihil legitur, quia breviſſimus fuit, quanquam ſanctus Doctor non dubitat quin Adam Sacrificium obtulerit, atque exemplo præiverat filiis ſuis, de quibus ſanctus Auguſt. cit. c. p. lib. 19. de civit. ſic ſcribit: *Quam antiquus ſit in ſacrificando Dei cultus, duo illi fratres Cain & Abel ſatis indicant*. Et cap. 19. *ſed nec ob aliud fallaces illi ſpiritus* (dæmones) *ſibi hoc exigunt, niſi quia vero Deo deberi ſciunt*.

In ſanam ergo mentem nunquam venerit Chriſtum Dominum, qui non venit legem naturalem ſolvere, ſed adimplere & perficere, Matth. 5. Religionemque ceteris longe præſtantiorem inſtituere, ab ea expunxiſſe quæ ſunt juris naturalis, quale eſt Sacrificium proprie dictum, adeo ut in Religione Chriſtiana nullus exterior cultus Dei proprius, & ipſi ſoli debitus reperiatur. Contra eos, qui ita deſipiunt, clamat Apoſtolus, *habemus altare, de quo edere non habent poteſtatem, qui tabernaculo deſerviunt*. Hebr. 13. Porro altare non eſt, niſi propter Sacrificium, *nonne qui*

edunt hoſtias, inquit idem Apoſtolus 1. Cor. 10. *Participes ſunt altaris?* Ubi vult hæc duo, ſcilicet hoſtiam & altare eſſe correlata, & neceſſario connexa, unde ſubdit, *Non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum*. Menſa dæmoniorum hic eſt altare proprie dictum: ergo & menſa Domini. Ergo in ea offertur hoſtia proprie dicta; quæ autem ſit illa hoſtia, explicat: *Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum*, ibid.

Altaria a temporibus Apoſtolorum in Religione Chriſtiana permanſiſſe conſtanter docent SS. PP. S. Cyprianus Epiſt. 66. *Ne quis Sacerdotes & Miniſtros Dei, altari ejus & Eccleſiæ vacantes, ad ſæculares moleſtias revocet*, S. Cyrillus Jeroſolymitanus cap. 4. S. Aug. lib. 10. Confeſſ. cap. 11. & lib. de cura pro mortuis. Quis vero eſſet uſus altarium, patet tum ex Sacerdotibus, qui in iis ſolis offerebant, ut dictum eſt cap. 16. primæ partis: tum ex Liturgiis perantiquis, in quibus ipſi Novatores agnoſcunt ritum Sacrificii proprie dicti. Calvinus lib. 4. Inſtit. cap. 18. fatetur a SS. PP. non tantum Sacrificii nomen fuiſſe uſurpatum, ſed etiam ad actionis rationem acceſſiſſe. Lutherus in lib. de abroganda Miſſa, ait ſe contra omnes SS. PP. ſcribere; & lib. contra Regem Angliæ non curat, ſi mille Auguſtini contra ſe ſtent. Ex qua confeſſione reos illos habemus manifeſti ſchiſmatis.

Dices 1. Quod eſt pœna peccati, non eſt a natura inditum: atqui eſt pœna peccati, quod homo rebus inferioribus ſubjiciatur, & ſignis quibuſdam exterioribus indigeat ad Deum promerendum. Unde Apoſtolus Galat. 4. docet Chriſtum Dominum nos ab hac ſervitute liberaſſe, quemadmodum prædixerat mulieri Samaritanæ, Jo: 4. *Venit hora, & nunc eſt, quando veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu & veritate*: non in ſignis & ſymbolis: ſic Adam & Eva in ſtatu innocentiæ Deum colebant: *Primi homines*, inquit Sanctus Auguſtinus cit. lib. 10. de Civitate, *in Paradiſo puri atque integri ab omni ſorde ac labe peccati? ſeipſos Deo mundiſſimas hoſtias offerebant*.

Nul-

Nulla pro illo ſtatu inſtituta ſunt Sacramenta ; ut in tractatu de Sacramentis in genere probatum eſt. Ego Sacrificium non eſt a natura inditum.

Nego conſ. non enim ſequitur ex præmiſſis, in quibus nihil de Sacrificio. Ut ergo argumentum ſit in forma, ſic concludendum eſt: Ergo quod homo rebus inferioribus ſubjiciatur, non eſt a natura inditum, quod verum eſt, ſed non pugnat contra doctrinam noſtram; neque enim homo per Sacrificium externum ſervit rebus inferioribus, ſed iis utitur ad ſignificandam ſuam erga Deum reverentiam; naturale autem eſt homini cordis intima ſignis exterioribus exprimere, v. g. ſuam animi propenſionem erga amicum beneficiis, ſuam commiſerationem erga pauperem eleemoſynis, ſuam erga Deum devotionem pſalmodia & aliis canticis. In eo itaque Sacrificium differt a Sacramento, quod in Sacramento gratiam ex inferioribus ſignis hauriat, quod ipſi non eſt naturale, ſed præſupponit peccatum, in cujus remedium inſtituta ſunt Sacramenta; æquum enim erat, ut qui per ſuperbiam a Deo receſſerat, per humilitatem revocaretur. Pleraque autem Sacrificia in veteri lege erant etiam Sacramenta, ut diximus in tract. de Sacramentis in genere, utpote quæ eſſent ordinata ad ſanctificationem hominum legalem & exteriorem quidem ex opere operato, interiorem vero & proprie dictam ex opere operantis; unde merito dicit Apoſtolus homines in iis ſerviiſſe vacuis & egenis elementis. At per Sacrificia, tanquam per ſigna & vocem homo ſignificat qua ſit affectus erga Deum pietate & reverentia, quod eſt ipſi naturale. Fuiſſent ergo Sacrificia in ſtatu innocentiæ, ſi perſeveraſſet, non vero Sacramenta. Nec S. Aug. in allato textu a ſacrificio interiori excludit ſacrificium exterius. Namque in ejus mente: *Ea tantum animæ eſt miſerabilis ſervitus ſigna pro rebus accipere, & ſupra creaturam corpoream oculum mentis ad hauriendum æternum lumen levare non poſſe*, lib. 3. de doctr. Chriſt. cap. 1. Hac ſervitute laborabant carnales Judæi, a qua brevi liberandos Chriſtus præmonet mulierem Samaritanam: *Adorabunt*, inquit, *Patrem in ſpiritu & veritate*. Quibus

bus verbis Chriſtus non eliminat a nova lege omne ſignum ſenſibile; alias nec Adverſariis liceret laudes divinas ore decantare, aut Sacramenta Baptiſmi & Eucharistiæ celebrare; hæc enim ſunt ſigna ſenſibilia. Sed quemadmodum qui non verborum ſono, ſed eorum ſenſu delectatur, ſpiritualiter intelligit, ſic qui non ſignis ſacrificiorum, ſed veritate ſignificata afficitur, Patrem in ſpiritu & veritate adorat. Sacrificia Judæorum, ex S. Auguſt. lib. 10. de Civ. cap. 20. erant tanquam verba ſignificantia, quæ Dominus completurus erat: verba, quibus ſerviebant Judæi tanquam infantes ſine intelligentia, tranſierunt; veritas ſignificata per Chriſtum facta eſt, Jo: 2. hanc Chriſtiani poſſident ſub Sacramentorum tamen involucris. Hinc Patres Religionem Chriſtianam ſpectant in ſtatu veluti medio Synagogam inter & Eccleſiam triumphantem. In Synagoga tantummodo erant ſigna & figuræ; in Religione Chriſtiana habentur res ſignificatæ & promiſſæ, ſed ſignis & ſymbolis obvolutæ: in patria vero cæleſti omnia nuda & aperta erunt, flagrans caritas, quæ ſinguli totos ſe ad Deum referent, omnibus patebit.

Inſtabis: ex Apoſtolo Hebr. 10. *Sanctificati ſumus per oblationem corporis Jeſu Chriſti ſemel ... una enim oblatione conſummavit in ſempiternum ſanctificatos*. Ergo, inquiunt Pſeudo-reformati, in Religione Chriſtiana præter ſacrificium crucis non eſt aliud agnoſcendum, niſi forte ſacrificium cordis, & improprie dictum, de quo idem Apoſtolus v. 16. *Hoc autem teſtimonium, quod teſtabor ad illos poſt dies illos, dicit Dominus, dando leges meas in cordibus eorum .... & peccatorum & iniquitatum eorum jam non recordabor amplius. Ubi autem horum remiſſio, jam non eſt oblatio pro peccato*. Ecce quo tendebant multiplices leges ſacrificiorum Judæis impoſitæ, nempe ad interius cordis ſacrificium, per cruentam Chriſti oblationem præparatum. Jam ea peracta, non eſt alia pro peccato, atque in eo ponit Apoſtolus diſcrimen inter legem veterem, & novam; quod in illa ſæpius repeteretur oblatio, in hac vero Chriſtus ſemel fuerit oblatus. *Et omnis quidem Sacerdos*, inquit

v. 11. *Præſto eſt quotidie miniſtrans, & eaſdem ſæpè offerens hoſtias .... hic autem unam pro peccatis offerens hoſtiam, in ſempiternum ſedet in dextra Dei*. Et cap. 9. docet Chriſtum introiſſe in cælum, non ut ſæpe offerat ſemetipſum; quia ſemel in conſummationem ſæculorum per hoſtiam ſuam apparuit. Ergo contra doctrinam Apoſtoli, nec ſine injuria ſacrificii crucis, Sacerdotes in Religione Chriſtiana quotidie offerunt eandem hoſtiam, ſcilicet corpus & ſanguinem Domini.

R. 1. Retorquendo argumentum contra Adverſarios. Ex Apoſtolo per unicam Chriſti oblationem in cruce cruenta ſanctificati ſumus, & conſummati, vetus Teſtamentum ablatum eſt, & novum ſancitum in cordibus ſcriptum in remiſſionem peccatorum: ergo non ſine injuria ſacrificii crucis baptizantur, & cœnam celebrant in remiſſionem peccatorum. Ipſimet ſternent nobis viam ad ſolvendam objectionem quæ ſimiliter eos impetit.

Reſpondent itaque Chriſtum Dominum revera per cruentum crucis ſacrificium, plenam Deo ſatisfactionem pro peccatis obtuliſſe, novum teſtamentum confirmaſſe, & omnia bona nobis promeruiſſe; ſed inutilem fore fructum tanti ſacrificii, niſi nobis applicetur: nobis autem applicari per fidem, & certam fiduciam, ad quam excitandam inſtituta ſunt Sacramenta Baptiſmi & Euchariſtiæ. Quod illuſtrari poteſt exemplo eorum, quæ in humanis contingunt: aliquis virum potentem gravibus injuriis ſibi infenſum reddiderit, mediator vero pro eo intercedat, atque ſatisfactionem ex propriis condignam offerat, reus propterea non reconciliabitur, niſi peccatum retractet pœnitens, atque ſupplicem ſe cum mediatore adjungat. Sic Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus, in ſanguine ſuo redemptionis noſtræ pretium pluſquam ſufficiens obtulit, ſed ut ad peccatores uſque copioſa illa redemptio perveniat, neceſſe eſt ut uniantur Chriſto ſive per ſolam fidem, ſeu fiduciam in Sacramento, ut falſo docent Adverſarii, ſive juxta Catholicos per ſinceræ pœnitentiæ motum, Sacramentorum virtutem & efficaciam ſacrificiique oblationem. Itaque

R. 2.

R. 2. directe ad ſingula.

Ad primum, diſtinguo: una oblatione conſummavit, in hypotheſi quod meritum ejus mediis ab ipſo præſcriptis fuerit applicatum, Conc. ſecus; Nego. Nam peccatores obſtinatos non ſanctificavit, neque conſummavit.

Ad ſecundum Chriſtus Dominus in cruce ſanxit quidem novum teſtamentum, in quo nobis conceſſit jus ad immenſa gratiæ & gloriæ dona, ſed illam hæreditatem non capeſſimus niſi per infuſionem Spiritus ſancti, & donorum ejus, ad quam inſtituta ſunt Sacramenta, & Sacrificium.

Ad tertium, diſt. ubi horum (peccatorum) remiſſio, jam non eſt oblatio pro peccato, non eſt oblatio novi ſacrificii, Conc. non eſt oblatio ejuſdem Sacrificii, Nego. Namque ex eodem Apoſtolo Hebr. 7. *Chriſtus eſt ſemper vivens, ad interpellandum pro nobis, ut appareat nunc vultui Dei*, cap. 9. Non quidem ut iterum ſe offerat cruento modo, quemadmodum in veteri lege Sacerdotes, quotidie eaſdem hoſtias, agnos ſcilicet non quidem numero, quod erat impoſſibile, ſed ſpecie eoſdem offerebant, ſed ut ſacrificium crucis ſemel oblatum, intercedendo pro nobis, Deo exhibeat. Porro in Religione Chriſtiana idem ſacrificium offertur, quod Chriſtus in cruce obtulit, ut dicetur cap. 5. & ſic patet ſolutio ad quartum & quintum.

Dices 2. apud Minutium Felicem Ethnicus Chriſtianis exprobrat, quod nec aras, nec ſimulacra, nec templa haberent. Ergo iis Eccleſiæ ſæculis, non erant altaria apud Chriſtianos.

Nego conſ. namque S. Cyprianus Minutio coætaneus Epiſt. jam laudata meminit oblationum, quæ fiebant ad altare. Potuit autem id ignorare Ethnicus: tum quia Chriſtiani myſteria ſua occultabant, tum quia propter perſecutiones in domibus rem ſacram furtive faciebant. Nonne etiamnunc in Anglia idem poſſet objici Catholicis ibi degentibus? An propterea recte concluderetur illos eſſe ſine altari, & ſacrificio?

C A-

CAPUT IV.

Utrum Eucharistia ſit Sacrificium proprie dictum?

R. DE fide eſt Euchariſtiam eſſe Sacrificium proprie dictum. Ita enim definiit Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. Can. 1. his verbis: „Si quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum & proprium „Sacrificium ... anathema ſit. *Can.* 3. Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem ſacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium: „&c. anathema ſit. *Et Can.* 4. Si quis dixerit blaſphemiam irrogari ſanctiſſimo Chriſti ſacrificio in „cruce peracto per Miſſæ ſacrificium, aut illi per „hoc derogari; anathema ſit.

Prob. 1. ex dictis cap. præc. de ſacrificio in genere, ex quo ſic argumentari licet; in vera Religione neceſſario exiſtit aliquod ſacrificium proprie dictum: atqui Religio Chriſtiana eſt vera Religio: ergo in Religione Chriſtiana exiſtit ſacrificium proprie dictum. Porro nullum tale ſacrificium in ea aſſignari poteſt præter Euchariſtiam: ergo Euchariſtia eſt revera ſacrificium proprie dictum.

Probatur 2. ex Scriptura & Traditione ſimul.

1. Chriſtus in ultima cœna, Luc. 22. poſtquam benedixit panem, & gratias egit, ſic alloquitur Apoſtolos: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur.* Non ait, vobis datur, ſed pro vobis datur, id eſt offertur. Similiter & de calice dixit: *Hic eſt calix novum Teſtamentum in ſanguine meo, qui pro vobis funditur,* ut habet Græcus textus. Addit S. Matth. cap. 26. *Pro multis effunditur.* Pro vobis nunc funditur, pro multis vero in cruce effundetur.

Apoſtolus 1. Cor. 10. hac inſtitutione Domini nixus ſic ſcribit: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? &c.* Quod autem in illa benedictione ſacrificium proprie dictum intelligat, patet ex ſequentibus ejus verbis: *Quæ immolant gentes, dæmonis immolant, & non Deo. Nolo au-*

tem vos ſocios fieri dæmoniorum : Non poteſtis calicem Domini bibere & calicem dæmoniorum : Non poteſtis menſæ Domini participes eſſe , & menſæ dæmoniorum . Ubi opponit altare Chriſtianorum altari Gentilium , in eo quod in altari Chriſtianorum oblationes fiant vero Deo , in altari vero Gentilium immoletur dæmoniis . Quæ autem fiat oblatio in altari Chriſtianorum , aperit Apoſtolus , nempe panis & calicis . Ergo in mente Apoſtoli Chriſtus conſecrans in ultima cœna corpus & ſanguinem ſuum obtulit , inſtituitque verum Sacrificium .

Hanc Apoſtoli interpretationem ſecuti ſunt Patres tum Græci , tum Latini . S. Ignatius Epiſtola ad Smyrnenſes contra hæreticos , ſic ſcribit , *Euchariſtias & oblationes non admittunt , quod non confiteantur Euchariſtiam eſſe carnem Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti* . S. Gregorius Nyſſenus oratione 1. de Reſurrectione , *pro ineffabili arcanoque ſacrificii modo præoccupat impetum violentum , ac ſeſe oblationem & victimam offeret pro nobis Sacerdos ſimul & Agnus Dei . . . . . eum corpus ſuum ad comedendum , & Sanguinem ad bibendum familiaribus præbuit* . Sanctus Chryſoſtomus hom. 24. in 1. ad Cor. *pro brutorum cæde* (Sacerdotio Aaronico) *ſeipſum offerendum præcepit* . S. Leo ſerm. 7. de Paſſione , *Dominus corporis & ſanguinis ſui ordinans Sacramentum , docebat qualis Deo hoſtia deberet offerri* .

Scio quibuſdam Theologis in Concilio Trid. primum non conſtitiſſe , num Dominus ſeipſum obtulerit in ultima cœna , ut refert Cardinalis Palavicinus in lib. 18. hiſt. Concil. cap. 2. At omnes tandem in eandem iniere ſententiam tum exemplo Melchiſedech , de quo poſtea ; tum iſto Chriſti præcepto , *hoc facite in meam commemorationem* . Quibus verbis , conſtituit illos Sacerdotes ad celebrandum idipſum , quod præmiſit . Omnis autem Sacerdos aſſumitur ad offerendum dona & ſacrificia ; hæc enim ſunt correlata , & ita inter ſe connexa , ut Sacerdos non ſit , qui nihil habet offerendum , ut fuſe probat Apoſtolus in epiſt. ad Hebr. cap. 8. & ſeq. *Omnis enim Pontifex ad offerendum mune-*

munera & hoſtias conſtituitur; unde neceſſe eſt & hunc habere aliquid quod offerat. Ergo Chriſtus Dominus verum inſtituerat Sacrificium. Vix itaque alia diſceptatio fuit inter Patres Tridentinos, quam de fine oblationis Chriſti in ultima cœna, num ſcilicet fuerit propitiatoria, an Euchariſtica tantum, & gratiarum actionis, cum nondum eſſet peractum cruentum ſacrificium Crucis, Concilium quidem tanquam de fide definit can. 3. Miſſæ ſacrificium eſſe propitiatorium. Utrum autem tale fuerit a Chriſto Domino oblatum, quæſtionem non attigit, verba illius ſunt. „ In cœna noviſſima, „ qua nocte tradebatur, ut dilectæ ſponſæ ſuæ Ec- „ cleſiæ viſibile, ſicut hominum natura exigit, relin- „ queret ſacrificium, quo cruentum illud, ſemel in „ Cruce peragendum repræſentaretur: ejuſque memoria „ in finem uſque ſæculi permaneret, atque illius ſa- „ lutaris virtus in remiſſionem eorum, quæ a nobis „ quotidie committuntur, peccatorum, applicaretur; „ Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in „ æternum conſtitutum declarans, corpus & ſanguinem „ ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtu- „ lit, ac ſub earundem rerum ſymbolis *Apoſtolis*, „ quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, „ ut ſumerent, tradidit: & eiſdem, eorumque in Sa- „ cerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc „ verba, hoc facite, &c. nam celebrato veteri Paſcha, „ quod in memoria exitus de Ægypto multitudo „ filiorum Iſrael immolabat, novum inſtituit Paſcha, „ ſeipſum, &c. ſeſſ. 22. c. 1. „

2. Apoſtolus cap. 7. & ſequentibus epiſtolæ ad Hebr. probat Chriſtum Dominum eſſe Sacerdotem in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, ſicut prædictum eſt *Pſ.* 109. ex quo ſic argumentari licet. Sacerdos ſecundum Ordinem Melchiſedech debet offerre ſacrificium eo ritu, quo Melchiſedech obtulit, quemadmodum Sacerdotes ſecundum Ordinem Aaron offerebant ſacrificia ritu Aaronico; nam ex dictis, omnis Sacerdos primario inſtituitur ad offerenda dona & ſacrificia: atqui Melchiſedech obtulit Sacrificium in pane & vino, Gen. 14. v. 18. Ergo & Chriſtus Dominus.

Re-

Reſpondent Novatores negando min. ſcilicet Melchiſedech Sacrificium obtuliſſe in pane, & vino; namque, inquiunt, ex Philone l. 1. Allegoriarum, Joſepho l. 1. Antiquit. c. 11. Melchiſedech tanquam Rex protulit panem & vinum ad reficiendum exercitum Abrahæ, quibus aſtipulatur Ambroſiaſter, ſeu Auctor Commentariorum in Epiſt. S. Pauli inter opera S. Ambr. tanquam verus Sacerdos benedixit Abrahæ. Ad Sacerdotes enim maxime pertinet benedicere, quamvis & alii id poſſint. Unde in textu Hebraico non legitur, *erat enim Sacerdos*, quaſi ea eſſet cauſſa cur panem protulerit; ſed, *& erat Sacerdos Altiſſimi*, atque ideo benedixit Abrahæ.

Confirmatur reſponſio ex Apoſtolo, qui laudata epiſt. probat 1. Chriſtum Dominum vere fuiſſe Sacerdotem, ex eo quod obtulerit Sacrificium, quo cetera fuerunt conſummata: ubi autem oblatum fuit illud ſacrificium? In ultima cœna; ne verbum quidem de pane & vino, ſed meminit ſolummodo cruenti Sacrificii in Cruce oblati. Deinde quærit Apoſtolus, ſecundum quem ordinem Chriſtus fuerit Sacerdos? An ſecundum Aaron? Minime, quia Sacerdos ſecundum ordinem Aaron debet eſſe oriundus ex tribus Levi, & ex familia Aaron. Chriſtus vero ortus eſt ex tribu Juda. Ergo ſecundum ordinem Aaron non poteſt dici Sacerdos; unde Pſalmiſta cecinit eum ſurrecturum Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech, Pſalm. 109. Tum expendit Apoſtolus in quo Melchiſedech fuerit aſſimilatus Filio Dei. Hic ſane non erat prætermittendum Sacrificium panis & vini, ſi tale obtuliſſet Melchiſedech, & in eo præſertim ritu adumbraſſet Chriſtum Sacerdotem: nihilominus omiſſa illa analogia, in qua conſtituimus Sacerdotium ſecundum ordinem Melchiſedech, Apoſtolus alias proſequitur, nempe quod non ſolum eſſet Sacerdos, ſed etiam Rex juſtitiæ: quod major fuerit Abrahamo, ac proinde Aarone ejus pronepote, cum ei benedixerit, decimaſque ab eo acceperit; quod ejus genealogia non retexatur, prodeatque quaſi nec initium, nec finem dierum habens, quamvis revera omnium hominum legem for-

fortuitùs ſit, ſuſpicenturque multi eum fuiſſe Sem primogenitum Noe. Ergo ex Sacerdotio Melchiſedech nihil prorſus concludi poteſt pro ſacrificio Miſſæ.

Contra 1. cibo non indigebant copiæ ingenti præda ditatæ, & ſatiatæ, ut habetur cit. cap. 14. v. 24. 2. Melchiſedech oblato ſacrificio panis & vini, in gratiarum actionem ob victoriam potuit dividere reliquias inter aſtantes, juxta morem; nam in ſacrificiis gratiarum actionis veteres epulabantur, ut patet ex 1. Reg. cap. 9. v. 13. & 1. Paral. cap. 16. v. 3. nec reſiſtit Ambroſiaſter: ſic enim ſcribit cit. Commentario de Melchiſedecho: *Hujus ordinem ſacrificii juſtiſſimus Rex per ſimilitudinem inſtituit, quando panis & vini fructus Domino obtulit*. 3. Particula, *&*, apud Hebræos nonnumquam ſumitur pro, *nam*, & *quia*, ſic Gen. 20. *en morieris*, inquit Deus ad Abimelech Rege Geraræ, *propter mulierem quam tuliſti, & ipſa* (id eſt, *quia ipſa*) *habet virum*. Pſalm. 142. *non avertas faciem tuam a me, & ſimilis (id eſt, quia ſimilis) ero deſcendentibus in lacum*. 4. Apoſtolus expreſſe monet cap. 5. ad Hæbreos, ſe grandiora & difficiliora de Melchiſedecho prætermittere; *de quo*, inquit verſ. 11. *nobis grandis ſermo & interpretabilis ad dicendum: quoniam imbecilles facti eſtis ad audiendum*. Cap. tamen 13. verſ. 10. ſubobſcure perſtringit quæ pertinent ad ſacrificium incruentum, quæque reſervavit Corinthiis laudato cap. 10. epiſt. 1. *habemus altare, de quo edere non habent poteſtatem, qui tabernaculo deſerviunt*. 5. Denique omnes veteres tam unanimi conſenſu agnoſcunt Chriſtum Dominum in eo fuiſſe Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech, quod, ſicut ille, panem & vinum obtulerit, ut dubitare non liceat eos tradere quod ab Apoſtolis acceperant. Ex innumeris paucos appellabimus.

S. Clemens Alexandrinus lib. 4. Stromatum circa finem, ſic habet: „ Rex Salem Sacerdos Dei altiſſimi, „ vinum & panem ſanctificatum dedit nutrimentum in „ typum Euchariſtiæ.

S. Cy-

S. Cyprianus epiſt. 63. expendens illud Pſal. „ Tu „ es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchi- „ ſedech , *ait*, qui ordo utique hic eſt de ſacrificio „ deſcendens, quod Melchiſedech Sacerdos Dei ſummi „ panem & vinum obtulit.... nam qui magis Sacerdos „ Dei ſummi, quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus, „ qui ſacrificium Deo Patri obtulit , & obtulit hoc „ idem, quod Melchiſedech obtulerat, id eſt, panem „ & vinum, ſuum ſcil. corpus & ſanguinem.

Euſebius Cæſarienſis, qui ſedit in Concilio Nicæno anno 325. libro 8. demonſtrationibus Evangelicæ capit. 3. „ Chriſtus , *inquit*, Melchiſedech ritu ea, „ quæ ad Sacerdotium in hominibus gerendum ſpe- „ ctant, per ſuos miniſtros perficit. Nam quemad- „ modum ille, qui Sacerdos gentium erat, nuſquam „ videtur ſacrificiis corporalibus functus , vino ſolo „ & pane, dum ipſi Abrahæ benedixit ; ita primus „ Salvator , denique qui ab eo profecti ſunt Sacerdo- „ tes in omnibus gentibus ſpirituale Sacerdotii munus „ obeuntes vino ac pane corporis illius, ac ſalutaris „ ſanguinis myſteria ræpræſentant . „ Quid clarius? Quare in hanc rem,

Sanctus Auguſtinus libro 1. contra Adverſarium legis capit. 2. ad illud Pſalmi, „ Tu es Sacerdos in „ æteruum ſecundum, *&c. ait*, Noverunt qui lege- „ runt quid protulerit Melchiſedech . Vident nunc „ tale ſacrificium offerri Deo toto orbe terrarum : „ Dei autem juratio eſt incredulorum increpatio , & „ quod Deum non pœnitebit , ſignificatio eſt , quia „ hoc Sacerdotium non mutabit. Mutavit quippe Sa- „ cerdotium ſecundum Ordinem Aaron. „ Similia tradit lib. 6. de Civitate Dei cap. 22. & lib. 17. c. 17. Animadvertant autem Adverſarii ex textu Euſebii, Patres ita aſſerere ſacrificium Chriſtianæ Religionis eſſe ſpirituale , ut non excludant ſigna corporalia , & proprietatem ſacrificii ſtricte ſumpti.

S. Hieronymus epiſt. 26. eadem docet , additque hanc fuiſſe ſententiam Martyris Hyppoliti, S. Irenæi, Apollinarii.

3. Malachias cap. 1. ſacrificium Miſſæ clare prædixit

dixit is verbis: *Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra: ab ortu enim ſolis uſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in gentibus.*

Fruſtra Novatores tam apertum vaticinium detorquere conantur vel ad eleemoſynas, & alia bona opera, vel ad cruentum Crucis Sacrificium; namque Patriarcharum bona opera ſemper Deo placuerunt, nec abrogata ſunt, ut alia ſuccederent: præterquamquod in principiis Adverſariorum, bona opera non poſſint etiamnunc dici oblatio munda; utpote qui doceant omnia eſſe peccato infecta, & reputari coram Deo quaſi pannum menſtruatæ. Deinde oblatio, de qua Malachias, frequentanda eſt in omni loco apud gentes; ſacrificium vero Crucis ſemel tantum Jeroſolymis eſt peractum. Deinde Traditio Apoſtolica hanc Prophetiam conſtanter retulit ad Miſſæ Sacrificium.

S. Juſtinus in Dialogo cum Tryphone, *de noſtris gentium, quæ in omni loco offeruntur, Sacrificiis, hoc eſt, pane Eucharistiæ, & poculo ſimiliter Eucharistiæ jam tum locutum Malachias prædixit.* A quo vero S. Juſtinus hanc doctrinam didicit, niſi ab Apoſtolis? qui, ſi non cum ipſis, ſaltem cum eorum diſcipulis conſervatus eſt; ſcripſit enim circa annum 150.

Sanctus Irenæus ſancti Polycarpi Diſcipulus, lib. 4. cap. 32. „ eum qui ex creatura eſt, panem accepit, „ & novi Teſtamenti docuit novam oblationem, de „ quo & in duodecim Prophetis Malachias ſic præſi„ gnavit, non eſt mihi voluntas in vobis. „ Ibi panis eſt nova oblatio novi Teſtamenti, non preces, non incenſum, licet illam comitentur, dicanturque a Tertulliano lib. 4. contra Marcionem cap. 1. Sacrificium mundum. Offertur ab omnibus, quia ex dictis Sacrificium fit nomine totius Eccleſiæ, ſed per Miniſtrum deputatum & conſecratum.

S. Chryſoſtomus in Pſ. 39. locum Malachiæ tractans ait, *vide quam luculenter atque dilucide myſticam interpretatus eſt menſam, quæ eſt incruenta hoſtia.*

San-

S. Auguſtinus lib. 18. de Civit. Dei cap. 53. ſic habet: „ hoc ſacrificium per Sacerdotes ſecundum ordinem Melchiſedech in omni loco, a Solis ortu „ uſque ad occaſum Deo jam videant offerri; ſacrificium „ Judæorum, de quibus dictum eſt, non eſt mihi voluntas in vobis, jam ceſſaſſe negare non poſſunt.

Mitto alios Patres, ut Hieronymum, Theodoretum in 1. Malachiæ, & Joannem Damaſcenum lib. 4. de fide cap. 14. qui eodem ſenſu prophetiam intelligunt.

Dices, in vero Sacrificio debet fieri immolatio, ſeu deſtructio victimæ: atqui in Miſſæ ſacrificio nulla eſt immolatio: Ergo.

Nego minor. Ejus autem falſitas patebit ex capite ſequenti.

CAPUT V.

In quo ſita eſt Sacrificii Miſſæ eſſentia?

IN primis notandum eſt litem proprie nullam hic eſſe Catholicos inter & Novatores, ſed gravem controverſiam exiſtere in Schola, in qua parte Miſſæ ſita ſit Sacrificii eſſentia.

Certum eſt Miſſæ Sacrificium non conſiſtere in Liturgiæ parte, quæ eſt ab Eccleſiæ inſtituta, quia Sacrificium Miſſæ ex dictis eſt divinitus inſtitutum. Ergo ejus eſſentia non eſt reponenda in iis, quæ ſunt inſtitutionis humanæ, qualis eſt Miſſa Catechumenorum.

Controverſia itaque ſolum eſſe poteſt inter Theologos circa ea, quæ in Miſſa ſunt inſtitutionis divinæ, talis eſt conſecratio, &, ut multis videtur, Communio Sacerdotis.

Circa conſecrationem autem plura quæri poſſunt. Primum, utrum converſio panis & vini, præciſe ſumpta, habeat rationem veri Sacrificii; eſt enim realis mutatio, & quædam deſtructio panis & vini, ad quam Eccleſia videtur reſpicere, cum per celebrantem ita pre-

precatur, *ſuſcipe, ſancte Pater .... hanc immaculatam hoſtiam, &c.* quæ nonniſi de pane tranſmutando, quem offert Sacerdos, intelligi videtur. Secundum, utrum conſecratio, quatenus ponit corpus & ſanguinem Domini ſub ſpeciebus panis & vini, ſola habeat rationem ſacrificii; an Communio, in qua Chriſtus amittit eſſe ſacramentale, ſit ei neceſſario adjungenda? Tertium, an ſalvetur ratio ſacrificii in conſecratione unius ſpeciei? quæ quidem Scholæ quæſtiones, diverſas inter Theologos, & oppoſitas pariunt ſententias.

Nec dicant Novatores, vel ex ipſa opinionum varietate, qua inter ſe pugnant Catholici, certo colligi Miſſæ ſacrificium eſſe figmentum humanum. Namque 1. ſi valeret conſequentia, recte concluderent Ariani & Sociniani, proceſſionem Filii in divinis non eſſe veram regenerationem ex ſubſtantia Patris, quia Catholici non conveniunt in explicanda ineffabili illa generatione: Baptiſmum & Euchariſtiam non habenda a Novatoribus pro veris Sacramentis, utpote qui varie opinentur, & circa materiam Baptiſmi, & circa naturam Euchariſtiæ, affirmantibus aliis eſſe meram figuram corporis Domini, aliis virtutem ejus ſpiritualem, aliis ipſummet corpus. 2. Duo certiſſima ſunt apud Catholicos, quæ evincunt dogma de exiſtentia Sacrificii Miſſæ apud eos eſſe firmum & inconcuſſum. Primum, in Liturgia, ſeu ordine Miſſæ contineri & obſervari omnia, quæ neceſſaria ſunt ad rationem Sacrificii proprie dicti, quod nec ipſi Adverſarii diffitentur. Unde Lutherus cenſuit non retinendam, niſi Miſſam Catechumenorum. Sic in ritu adminiſtrandi Sacramenta Confirmationis, Ordinis, & Matrimonii, Catholici adhibent quidquid pertinet ad eſſentiam Sacramenti, quamvis diſſentiant, ubi deſignandum eſt quid in quolibet ritu ſit eſſentiale, quid vero accidentale. Secundum, conſecrationem eſſe Sacrificio eſſentialem: de ea enim potiſſimum intelligenda Chriſti verba ad Apoſtolos: *Hoc facite in meam commemorationem*, & alia momenta, quæ capite præcedenti protulimus pro exiſtentia Miſſæ Sacrificii. Sed ubi explicandum eſt, quo ſenſu conſecratio habeat rationem

ſa-

ſacrificii, quia id non fuit expreſſe revelatum, ſed ex alias revelatis, cum quadam obſcuritate colligendum: hinc in Schola naſcitur ſententiarum diverſitas: quæ autem ſit præferenda, quæſtio eſt, cui nunc ſatisfaciendum ſequentibus reſponſionibus. Itaque

R. Primo, neque in oblatione panis & vini, neque in eorum immutatione præciſe ſumpta, conſiſtit eſſentia Sacrificii Miſſæ.

Probatur: Eſſentia Sacrificii Miſſæ in hujuſce rei oblatione & immutatione reponi debet, quæ eſt ſacrificii victima: atqui panis & vinum nullatenus ſunt victima Sacrificii Miſſæ: ergo in eorum oblatione & immutatione nullatenus reponi debet eſſentia Sacrificii Miſſæ.

Major certa eſt, quia tota ratio & eſſentia ſacrificii conſiſtit in oblatione, & immutatione victimæ.

Minor probatur tum ex Scriptura, 1. Cor. 5. *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus*, quod extendendum ad Sacrificium incruentum docent S. Chryſoſtomus, Beda, & alii in cap. 22. Lucæ ad illa verba, *hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur:* tum ex Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. *in divino hoc Sacrificio .... idem ille Chriſtus continetur, & incruente immolatur*. Tum ex ſanctis Patribus, S. Ambroſio in cap. 1. Lucæ, *cum ſanctificamus, Chriſtus adeſt, Chriſtus immolatur*. S. Gregorio Nyſſeno orat. 1. Paſchali, *arcano Sacrificii modo idem eſt Sacerdos & Agnus*. Tum denique quia vel panis & vinum eſſent tota ſacrificii victima, ſeu hoſtia, vel pars illius: atqui neutrum dici poteſt. Non primum, tum quia certum eſt ex dictis Chriſtum eſſe Sacrificii victimam; tum quia Sacrificium Religionis Chriſtianæ non eſſet præſtantius Sacrificiis veteris legis, in quibus Deo offerebantur agni & boves, qui ſunt aliquid præſtantius pane & vino. Non ſecundum, quia ſancti Patres, ut Chryſoſtomus hom. 7. in Epiſtola ad Hebræos, & Auguſtinus Epiſtola 120. docent ſacrificii cruenti & incruenti eſſe eandem hoſtiam: atqui panis & vinum non ſunt in Cruce oblata, nec immolata: Ergo.

Nunquid ſaltem ſpecies panis & vini pertinent ad hoſtiam Sacrificii Miſſæ?

R. Pertinent per modum conditionis, ut ſcilicet victima ſit ſenſibilis, & offeratur ſecundum ordinem Melchiſedech, hoc eſt, ſub ſymbolis panis & vini, non vero per modum partis, quia ex dictis Chriſtus eſt tota ſacrificii victima.

Dices, ſpecies panis & vini ex dictis in prima parte, pertinent ad rationem Sacramenti: ergo ad rationem Sacrificii.

Nego conſeq. Diſparitas eſt, quod Sacramentum eſſentialiter eſt ſignum ſenſibile gratiæ producendæ, & quidem per ſe efficaciter, ſi ſit Sacramentum novæ legis; atqui ſpecies panis & vini, ut diximus, ſignificant, (non quidem ſine corpore & ſanguine Chriſti) gratiam nutritivam: ergo & eam producunt, ac proinde pertinent ad ſubſtantiam Sacramenti. At ſacrificium non conſiſtit niſi in oblatione & immolatione victimæ ſenſibilis in ſignum ſupremi Dei dominii, & noſtræ ab eo dependentiæ. Porro ſpecies nec offeruntur, nec immolantur: ergo non ſunt de ſubſtantia victimæ, nec proinde ſacrificii: ſed meræ ſunt conditiones, ſine quibus victima non eſſet ſenſibilis, nec ſacrificium poſſet ſenſibiliter offerri. Oblatio itaque conſecrationem præcedens, eſt ſolummodo præparatoria remota ſacrificii materiæ, quam Sacerdos vocat immaculatam hoſtiam, quia ſub illius ſpeciebus ponendus eſt Chriſtus, ad quem Sacerdos reſpicit.

Inſtabis: Illud eſt de eſſentia alicujus rei, ſine quo res illa nec eſſe, nec concipi poteſt: atqui ſine ſpeciebus exterioribus victimæ, ſacrificium proprie dictum nec eſſe, nec concipi poteſt: Ergo.

Diſt. maj. Sine quo tanquam parte eſſentiali, & primo principio ejus operantis, Conc. Sine quo tanquam conditione, ſine qua non, Nego maj. Namque homo nec eſſe, nec concipi poteſt ſine unione animæ & corporis. Et tamen illa unio non eſt pars naturæ & eſſentiæ hominis, quia unio non eſt in homine primum principium ejus operationum: porro nec ac-

accidentia agni in veteri lege, nec ſpecies panis & vini in nova cenſeri poſſunt conſecratio, in qua conſiſtit ſupremus Dei cultus: quod evidentius cernitur in ſpeciebus Euchariſticis, quæ nec ſunt pars victimæ, nec offeruntur, nec ullatenus immutantur.

R. Secundo, communio Sacerdotis non eſt pars eſſentialis ſacrificii Miſſæ, ſed ſolum integrans.

Prima pars probatur, tum quia ex dictis cap. præcedenti, certum eſt Chriſtum Dominum obtuliſſe ſacrificium in ultima cœna; at non ita certum eſt ipſum ſacramentaliter communicaſſe; quamvis commune ſit ſententia quod fuerit in illa cœna cibus & conviva: tum quia actio ſacrificativa eſt propria Sacerdotis; atqui communio talis non eſt; nam & laici communicant & Diaconi tanquam Miniſtri extraordinarii Euchariſtiam diſtribuunt: Ergo.

Dices: Ad ſacrificium neceſſe eſt ut Sacerdos de victima participet. Hinc dicitur cap. *Relatum*, de conſecr. diſt. 2. *quale erit ſacrificium, cujus neque ipſe ſacrificans particeps eſſe dignoſcitur?* Et S. Auguſtinus lib. 10. de Civit. Dei cap. 5. docet, ſacrificium Chriſtianorum eſſe manducare panem.

Nego ant. Nam holocauſtum erat apud Judæos præſtantiſſimum ſacrificium, cum tamen hoſtia integra igne abſumeretur. Ex cap. autem *Relatum*, ad ſummum colligitur communionem eſſe integrantem ſacrificii partem; unde potuit dici a S. Auguſtino ſacrificium Chriſtianorum.

Inſtabis 1. Sacrificium Miſſæ eſt holocauſtum: ergo hoſtia in eo totaliter debet conſumi. Hoc autem non fit, niſi in communione: Ergo.

R. 1. Alius contra ſic concluderet: In holocauſto nulla pars victimæ cedebat in uſum Sacerdotis: ergo in Sacrificio Miſſæ Sacerdos non debet hoſtiam ſumere.

R. 2. diſt. antec. Holocauſtum, ſecundum etymologiam & vim nominis Græci, quod ſignificat totalem combuſtionem, item ſecundum ritum Aaronicum, eſt totalis victimæ conſumptio, Concedo: Secundum acceptionem & uſum nominis, Nego antecedens: Namque ſacrificium Crucis fuit perfectum

holocauſtum, quamvis in eo corpus Chriſti non fuerit penitus igne conſumptum. In eo itaque holocauſtum præciſe diſtinguitur ab aliis ſacrificiis quod offeratur in ſignum ſupremæ Dei Majeſtatis & dominationis, perfectæque ab ea noſtræ dependentiæ: alia vero ſacrificia ſint ad colenda ejus attributa, ſcilicet miſericordiam, ſeu beneficientiam, juſtitiam, & bonitatem. Beneficentiæ reſpondet ſacrificium Euchariſticum: juſtitiæ placandæ propitiatorium: bonitati a qua beatitudinem ſperamus, impetratorium. Hæc omnia *Religionis* officia perfecte implentur per ſacrificium cruentum & incruentum novi Sacerdotis, qui ſurrexit ſecundum ordinem Melchiſedech. Ex quo ſequitur Sacrificium Euchariſtiæ complecti quatuor ſpecies diſtinctorum ſacrificiorum apud Judæos, eſſeque holocauſtum ſeu latreuticum, Euchariſticum, propitiatorium, & impetratorium, ut obſervat S. Auguſtinus lib. 17. de Civit. cap. 20. ubi ſic ſcribit: „ Id Sacrificium ſucceſſit „ omnibus illis Sacrificiis veteris Teſtamenti, quæ „ immolabantur in umbra futuri, propter quod etiam vocem illam ejuſdem Mediatoris agnoſcimus: „ Sacrificium & oblationem noluiſti: Corpus autem „ perfeciſti mihi: quia pro illis omnibus ſacrificiis „ & oblationibus corpus ejus offertur, & participantibus miniſtratur. „ Hinc a Trident. Conc. ſeſſ. 22. cap. 1. dicitur omnium ſacrificiorum naturæ & Legis conſummatio, & perfectio.

Inſtabis 2. poſt conſecrationem fit commemoratio, ſeu oblatio pro defunctis: Ergo tunc nondum perfectum eſt ſacrificium, ſed ſolum inchoatum.

Diſt. conſeq. Nondum perfectum integraliter, Tranſeat: Nondum perfectum eſſentialiter, Nego conſeq. Namque fit commemoratio æque pro vivis ac defunctis & ante conſecrationem, & poſt conſecrationem. Omnes igitur illæ orationes vim habent tantum ex opere operantis, & per modum impetrationis; conſecratio vero ex opere operato.

Quod objicitur, ſolam communionem repræſentare ſepulturam Domini, ac proinde eſſentialem eſſe partem ſacrificii, nullius eſt momenti; nam ſepultura nullatenus

nus fuit pars ſacrificii cruenti.. Unde conceſſo antec. neganda eſt conſeq.

Secunda pars reſponſionis, nempe communionem pertinere ad integritatem ſacrificii, probatur, quia in veteri lege ſacrificia ab holocauſto diſtincta, quæ pacifica dicebatur, ſic fuerunt a Deo inſtituta, ut offerentes deberent fieri hoſtiæ participes. Quod autem Chriſtus Dominus tale inſtituerit ſuum incruentum ſacrificium, patet tum ex verbis ipſius, *hoc facite in meam commemorationem*, quæ Apoſtolus 2. Cor. 11. extendit ad communionem: tum ex Traditione Eccleſiæ, quæ vult, ut, ſi contingat celebrantem repentino morbo corripi ante ſumptionem utriuſque ſpeciei, alius ſubſtituatur Sacerdos, etiam non jejunus, ſi alter deſit, qui utramque ſpeciem ſumat, ut perficiatur ſacrificium, ait S. Thomas q. 83. art. 3. ad 6. quod arguit communionem celebrantis non ſolum eſſe præcepti divini, ſed etiam pertinere ad integritatem ſacrificii; nam ad adminiſtrandum viaticum, quod eſt præcepti divini, in periculo mortis, Eccleſia non permittit Sacerdotem non jejunum conficere. Hinc capite *Comperimus*, de conſecratione diſtinct. 2. dicitur immane eſſe ſacrilegium, ſi celebrans utramque non ſumat ſpeciem. Et capite *Relatum*, *quale erit ſacrificium*, *cujus neque ſacrificans particeps eſſe dignoſcitur*? Quæ verba innuunt celebrantem alterius ſacrificii hoſtiam ſumere non poſſe, ſervata, quam recens obtulit: quod ſi appareret veneno infecta, monent Rubricæ aliam eſſe conſecrandam. Propterea novis Sacerdotibus, qui in die Ordinationis ſuæ cum Epiſcopo concelebrant, communio juxta Pontificale diſtribui debet ex præſenti ſacrificio, non ex pyxide, in qua aſſervantur hoſtiæ olim conſecratæ.

Fideles, qui præſentes adſunt Miſſæ Sacrificio, tenenturne jure divino oblationis participes fieri; namque & illi offerunt per Sacerdotem, tanquam per Miniſtrum publicum?

R. Affirmat Lutherus & ejus aſſeclæ, probantque 1. ex Scriptura. Luc. 22. ait Dominus, *hoc facite in meam commemorationem*: atqui diſtribuit aſtantibus, ne-

quidem Juda excepto: Ergo. Unde Apoſtolus 1. Corinth. 11. reprehendens Corinthios, qui non communiter Cœnam celebrabant, *jam* inquit, *non eſt Dominicam Cœnam manducare. Hic certes locus*, ait Kemnitius, *tanquam fulmen proſternit privatas Pontificiorum Miſſas: in quibus ſolus Sacerdos celebrans ſacramentaliter communicat.* 2. Ex S. Chryſoſtomo, qui homil. 3. in epiſt. ad Epheſ. Fideles, qui myſteriorum non ſunt participes, increpat his graviſſimis verbis; „ Quiſquis „ myſteriorum conſors non eſt, impudens & *impro-* „ *bus* aſtat... annon ſatius fuerit, eum qui talis eſt, „ prorſus non comparuiſſe?

Verum contra ejuſmodi fulmina, non ex Scripturis, ſed e Kemnitii cerebro emiſſa veritas Catholica ſtat inconcuſſa, nempe Fideles Miſſæ aſſiſtentes, non teneri præcepto Divino ſacramentaliter communicare; nec proinde illicitas eſſe Miſſas, in quibus ſolus Sacerdos fit hoſtiæ ſacramentaliter particeps, quod ultimum fide credendum ſanxit Concil. Trident. can. 8. ſeſſ. 22. his verbis: *Si quis dixerit, Miſſas in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat, illicitas eſſe, ideoque abrogandas, anathema ſit.*

Probatur. Præceptum divinum extat vel in Scripturis, vel in Traditione divina: atqui præceptum, de quo agitur, neque in Scripturis, neque in Traditione extat: ergo mere fictitium eſt.

Minor probatur,

Quoad Scripturas, ſiquidem nullam hactenus proferre potuerunt Adverſarii. Namque, ut demus illis Lucæ 22. præcipi Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus, ex victima non ſolum comedere, ſed etiam aliis diſtribuere, an propterea miniſtrabunt indignis contra Domini præceptum Matth. 7. *Nolite dare Sanctum canibus*, vel etiam (ſi S. Hilario credamus,) contra Domini exemplum, qui Judam proditorem ad convivium Euchariſticum non admiſit? Scio alios Patres contrarium docere: ſaltem habemus ſanctum Hilarium, (cujus ſcripta inoffenſo pede percurri poſſe teſtatur Hieronymus,) non exiſtimaſſe ſacrificium illicite offerri, niſi aſtantes ſacramentaliter communicent. Quid

ſi no-

ſi nolint communicare? an ex illo Lucæ textu Sacerdotes a ſacrificio debent abſtinere? Ridicula eſt illa conſequentia. Ad ſummum colligere licet Sacerdotum eſſe hortari & urgere Fideles, ut altaris fiant participes, quod hodie præſtant Paſtores verbis iiſdem, quibus olim S. Chryſoſtomus ab Adverſariis laudatus. Sed in hypotheſi quod non audiantur, non ceſſant offerre, ſicut nec Adverſarii probare præſument S. Chryſoſtomum ceſſaſſe: *Rogo vos*, inquit, *non ut non adſitis, ſed ut præſentis & habitu vos reddatis dignos*; cum vix ſemel aut bis per annum communicarent, ut ipſe advertit.

Textus Apoſtoli, quo ambitioſe gloriatur Kemnitius, nullatenus attingit Euchariſtiam, ſed cœnam communem, in qua omnes fideles ſimul accumbebant pauperes cum divitibus, atque ideo Agape, hoc eſt, convivium caritatis nuncupabatur. Cum autem Corinthii divites ſeorſim laute epularentur, excluſis pauperibus, hunc abuſum reprehendit Apoſtolus, dicitque, jam non eſſe Dominicam cœnam manducare, ideſt, Dominum imitari, qui præter cœnam legalem & Euchariſticam, aliam communem cum Apoſtolis celebravit. Hic ſenſus planus eſt, & legenti obvius. Unde videas quam impudenter Pſeudo reformati Scripturis abutantur ad incautos decipiendos.

Quoad Traditionem, eadem minor probatur, non ſolum negative, ſed etiam poſitive; multa ſiquidem tradunt ſancti Patres, & Concilia, quæ fulciunt doctrinam Catholicam, nihil vero quod patrocinetur Pſeudo-reformatorum errori. Canon 9. eorum, qui ſub nomine Apoſtolorum circumferuntur, ſtatuit Clericos excommunicandos, ita tamen ut qui facta oblatione, non communicaverint, ſi cauſſam non communicandi dixerint, *quæ rationabilis fuerit, veniam conſequantur*. Ex S. Chriſoſtomo hom. 67. ad populum, Diaconus Communionis tempore, *terribili clamore, quaſi quidam præco, manum in altum tollens, clamabat, Sancta Sanctis; ſi quis non ſanctus, non accedat*. Ergo non omnes urgebantur ad Communionem. Concilium Agathenſe anno 511. vult omnes Fideles

adeſſe Miſſæ Sacrificio ſingulis diebus Dominicis, communicare vero ter in anno, ſcilicet in Natali Domini, Paſchate, & Pentecoſte. Denique ſemper licitum fuit pluribus intereſſe Sacris eodem die, atque in eam rem idem Sacerdos in Natali Domini ter Miſſarum ſolemnia celebrabat, ut teſtatur S. Gregorius, qui ſedit ſexto ſæculo; prohibitum vero fuit laicis ſæpius eodem die Sacramentum ſumere. Ergo ex Traditione conſtat Fideles, qui in Eccleſia conveniunt, præcepto divino non teneri Euchariſtiam percipere, nec *illicitas* eſſe Miſſas, in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat.

Ceterum ponderanda ſunt hæc Concilii Tridentini verba cit. ſeſſ. 22. cap. 6. „ Optaret quidem ſacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles ſtantes, „ non ſolum ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam „ Euchariſtiæ præceptione communicarent, quo ad eos „ ſanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret. „ Hoc Eccleſiæ votum Euchariſtiæ inſtitutioni convenire docuimus cap. 21. primæ partis hujus Tractatus. Sed & illud prætereundum non eſt, Concilium ibi ſupponere fideles aſtantes teneri ſaltem ſpiritualiter communicare, hoc *eſt*, amore ſic affici ad *Chriſtum*, ut in illo maneant, & propter illum vivant, quemadmodum ſupra dictum eſt.

Enimvero ad ſacrificium non conveniunt Fideles, quaſi ad ſpectaculum, ſed ut ſuas partes agant. Quæ autem debet eſſe eorum actio, niſi ut per Sacerdotem, tanquam Miniſtrum publicum, Chriſtum offerant ſub ſpeciebus panis & vini; Porro ſacrificium viſibile ſignum eſt veri ſacrificii, ex S. Auguſtino ſupra, hoc eſt, ſacrificii interioris, quo anima mundo moritur, ut Deo vivat. Fideles ergo ficte viſibile & tremendum Religionis Chriſtianæ ſacrificium offerunt, niſi per amorem una hoſtia cum Chriſto effecti ſe ſe Deo ſpiritualiter immolent. Hæc eſt neceſſaria ſacrificii integritas, & ſpiritualis communio. Sed adhuc inſoluta manet propoſita quæſtio, in qua Miſſæ parte ſita ſit eſſentia ſacrificii. Quare.

R. Tertio, tota Sacrificii incruenti eſſentia in *ſola*
con-

conſecratione conſiſtit. Hæc reſponſio ſequitur ex præcedentibus: namque ex dictis ſacrificii eſſentia non conſiſtit in aliis Miſſæ partibus: ergo tota eſt in conſecratione. Sed ulterius,

Probatur 1. ex ſanctis Patribus, S. Irenæo lib. 4. cap. 32. *Chriſtus dicendo, hoc eſt corpus meum, docuit novam novi Teſtamenti oblationem*. S. Chryſoſtomo hom. de proditione Judæ, *Verbum Domini, hoc eſt corpus meum, uſque ad mundi conſummationem præſtat ſacrificio firmitatem*. S. Gregorio lib. 4. Dial. *Quis neſcit ipſa immolationis hora ad vocem Sacerdotis cœlum aperiri?*

Probatur 2. ratione: in ea actione perficitur ſacrificium, quæ ad Sacerdotis propria, in qua & Sacerdos agit nomine Chriſti, qui eſt principalis offerens, ex Concilio Tridentino ſeſſ. 22. cap. 2. & fit repræſentatio cruenti ſacrificii: atqui talis eſt conſecratio; nam ex omnibus Miſſæ partibus ſola jure divino eſt propria Sacerdotis, in ea ſola Sacerdos, tanquam Chriſti miniſter, loquitur in ejus perſona, *Hoc eſt corpus meum, Hic eſt calix ſanguinis mei*, quæ verba tanquam a Chriſto proferri intelliguntur: in ea denique ſola paſſio repræſentatur: Ergo in ea ſola ſita eſt ſacrificii eſſentia.

Utrum vero conſecratio utriuſque ſpeciei ad eſſentiam ſacrificii pertineat? non conveniunt Theologi.

Negant alii, nituntur que 1. auctoritate ſancti Bernardi, qui in Epiſt. 69. Reſpondet Sacerdotem, qui poſt conſecrationem in decurſu Liturgiæ, advertit aquam ſolam infuſam fuiſſe in calice, non teneri infundere vinum, & conſecrare. 2. Quia vera eſt conſecratio panis ſine conſecratione calicis: atqui in vera conſecratione panis Chriſtus offertur; nam ponitur in altari tanquam victima, immolatur quoque, & cruentum Crucis ſacrificium repræſentatur, cum vi verborum corpus ejus ſiſtatur ſine ſanguine, ac proinde mortuo modo, & quale erat, cum in Cruce expiravit: Ergo conſecratio calicis non pertinet ad eſſentiam ſacrificii, ſed tantum ad ejus integritatem.

Communior tamen ſententia eſt conſecrationem utriuſ-

que ſpeciei eſſe de ſacrificii eſſentia: tum quia utramque Chriſtus inſtituit: tum quia ſicut in Baptiſmo debet fieri expreſſa Trinitatis profeſſio, quamvis baptizando in nomine Dei aut Jeſu Chriſti, tres perſonæ intelligantur; ſic in ſacrificio Miſſæ requiritur clariſſima Paſſionis repræſentatio, qualis non eſt, ſi repræſentetur ſolum Chriſti corpus exangue. Nec mirum quod S. Bernardus ſic reſponderit, cum res nondum eſſet elucidata ab Eccleſia, quæ tandem præſcripſit in illa hypotheſi calicem, infuſo vino, eſſe conſecrandum. Quod vero refert Volaterranus, Innocentium VIII. cum Norvegis diſpenſaſſe, ut calix abſque vino conſecraretur, fictitium eſt; qualis enim conſecratio calicis abſque vino?

CAPUT VI.

Quomodo in conſecratione intelligitur veri Sacrificii eſſentia?

DUO ad ſacrificii proprie dicti eſſentiam requiruntur, oblatio ſcilicet, & immolatio victimæ ſenſibilis.

Certum eſt apud omnes Theologos in conſecratione eſſe veram oblationem, quia eo ipſo victima Deo offertur & conſecratur, quo ad altare immolanda adducitur. Atqui per conſecrationem Chriſtus Dominus tamquam verus Agnus & victima per ſpecies panis & vini ſenſibilis ſiſtitur in altari: Ergo per conſecrationem vere offertur.

Sed non conveniunt Theologi, qua ratione dici poſſit Chriſtum in conſecratione immolari. Etenim *jam non moritur; mors illi ultra non dominabitur*, Roman. 6.

Alii bene multi docent Chriſtum hoc ipſo immolari, non quidem cruente, ſed myſtice, quo vi verborum conſecrationis corpus ejus ſine ſanguine ponitur *ſub ſpeciebus* panis, & ſanguis ſine corpore ſub *ſpeciebus* vi-

vini, licet per concomitantiam utrumque ſub qualibet ſpecie actu & de facto contineatur, ut ſupra demonſtravimus; namque ajunt illi, in hypotheſi quod durante lege veteri, Agnus per Sacerdotem accepiſſet vulnus lethale, & per ſe efficax ad fundendum ejus ſanguinem, vere immolatus fuiſſet Agnus, quamvis Deus per miraculum ſanguinem in venis hoſtiæ continuiſſet, vitamque ejus conſervaſſet: atqui ita res ſe habet in hoc myſterio; nam Sacerdos per verba conſecrationis tanquam per gladium ſpiritualem ſeparat ſanguinem a corpore & viciſſim (verba enim id tantum operantur, quod ſignificant) licet Deus per ſuam omnipotentiam impediat, ne iſta ſeparatio actu & de facto contingat: ergo in conſecratione vera fit immolatio, ſed myſtica.

Nec dicas, conſecrationem eſſe actionem productivam, ſeu adductivam corporis & ſanguinis Chriſti Domini, ac proinde non eſſe deſtructivam, cum contradictorium ſit eandem actionem eſſe productivam ſimul & deſtructivam. Diſtinguendum enim eſt conſequens. Ergo non eſt deſtructiva rei jam præexiſtentis, Conc. Rei ponendæ, Nego conſ. Nam ex Tertulliano, homicidii feſtinatio eſt prohibere naſci, ideſt, abortum procurare. Ergo hoc ipſo, quo Sacerdos, quantum in ſe eſt, ponit corpus exangue, cenſetur deſtruere aliquod eſſe quod erat ponendum, nempe corpus vivens.

Hinc explicandi modus exhibet quidem veram immolationem myſticam, quæ ſufficit ad ſacrificium proprie dictum. Sed aliis Theologis videtur ſubtilior, nec ſatis fundata in Scriptura, aut Traditione, ut dicatur Chriſtum in ea repoſuiſſe incruenti eſſentiam Sacrificii. Quare

Altera ſententia negat ullam fieri immolationem in conſecratione, ſed contendit in ea offerri, ſub ſpeciebus panis & vini Chriſtum Dominum jam in Cruce immolatum, idque ſufficere ad perfectam rationem ſacrificii commemorativi. Ut autem probetur illa ſententia,

Advertendum eſt, cum ſacrificium non habeat niſi

eſſe morale, ad ejus eſſentiam & exiſtentiam non requiri, ut partes ejus, ſcil. oblatio & immolatio phyſice conjungantur; ſed ſufficere unionem moralem, quæ fit per intentionem offerentis. Hoc cernere eſt in ſacrificiis veteris legis, in quibus mactatio aliquo tempore interdum præcedebat oblationem, alias ſubſequebatur; nam Lev. 16. duo hirci ad expianda populi peccata aſſumuntur, quorum unus primo loco mactatur, dehinc Summus Pontifex oblaturus ejus ſanguinem, ingreditur Sanctuarium. Alter vero prius offertur vivens, tum emittitur periturus in deſerto. Similiter Chriſtus Dominus ingrediens mundum, ſeipſum Deo obtulit his Pſalmiſtæ verbis: *Quia hoſtias ... & holocautomata pro peccato noluiſti ... tunc dixi, ecce venio*, Hebr. cap. 10. In ultima quoque cœna, oblato agno legali, ſeipſum verum Agnum ſub ſpeciebus panis & vini Deo exhibuit, ut Paſſione paullo poſt immolandum, ac denique poſt Reſurrectionem, ſervatis plagarum cicatricibus, aſſiſtens Summus Pontifex, per proprium Sanguinem introivit ſemel in Sancta, ideſt, in cælum, Hebr. 9. unamque pro peccatis offerens hoſtiam, ſedet in ſempiternum in dextera Dei, Hebr. 10. v. 12. Ex his autem ſic argumentari licet.

In Sanctuario per Sacerdotes Aaronicos nulla fiebat immolatio, & nihilominus in figura Sacrificii Chriſtianorum verum offerebatur Sacrificium, quia oblatio ſanguinis victimæ præſupponebat, & ſenſibiliter repræſentabat immolationem jam præteritam, & extra Sanctuarium factam: ergo ut apud Chriſtianos veritas figuræ reſpondeat, quærenda non eſt in conſecratione nova immolatio, ſed ſufficit oblatio victimæ, jam in Cruce immolatæ, & in altari ſenſibiliter poſitæ ſub ſeparatis ſpeciebus panis & vini, in quibus repræſentatur effuſio & ſeparatio ſanguinis a corpore, quæ in reali mactatione Agni immaculati præceſſit.

Præterea Chriſtus Dominus, ex dictis, tam in Eccleſia, quam in cælo manet in æternum Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech; quatenus utrobique non ceſſabit ſeipſum offerre. Ergo cum in cælo, quo ingreſ-

greſſus eſt in proprio ſanguine, (quemadmodum Aaron ingrediebatur Sanctuarium in ſanguine alieno,) non iterum immolet ſeipſum, ſequitur ad officium hujuſce Sacerdotii neceſſe non eſſe, ut ſemper fiat nova immolatio; ſed ſatis eſſe, ſi victima ſemel in cruce mactata, ſemper offeratur, ſive in cælo, ſive in terra.

Confirm. Sacrificium crucis, & ſacrificium altaris ſunt unum & idem ſacrificium, differuntque ſolum in modo offerendi: atqui non eſſet unum & idem ſacrificium, niſi eſſet eadem immolatio: ergo in ſacrificio Miſſæ nova non eſt immolatio.

Major probatur tum ex SS. PP. tum ex Concilio Tridentino.

S. Cyprianus ep. 63. ſic ſcribit: *Paſſionis ejus mentionem in ſacrificiis omnibus facimus: Paſſio enim Domini, ſacrificium quod offerimus.*

S. Chryſoſtomus hom. 17. in Epiſt. ad Hebr. probat ſacrificium Chriſtianorum non eſſe diverſum a ſacrificio crucis, quemadmodum Judæorum ſacrificia; ſed eſſe plane idem.

S. Ambroſius in Pſ. 38. *Etſi*, inquit, *nunc Chriſtus non videtur offerre, tamen ipſe offertur in terris, quando Chriſti corpus offertur: immo ipſe offerre manifeſtatur in nobis, cujus ſermo ſanctificat ſacrificium, quod offertur.*

Concil. Triden. ſeſſ. 22. cap. 2. ſic docet: *Una .... eademque eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa*, non ait mactatione, ſed oblatione diverſa.

Minor declaratur. Ad ſacrificium proprie dictum, tria requiruntur ex dictis. Primum eſt mactatio victimæ ſenſibilis: Secundum, oblatio ejus exterior. Tertium, oblatio interior in offerente. Tertium illud requiritur quidem, ut ſacrificium exterius ſit acceptabile, ſed non pertinet ad eſſentiam ſacrificii; deeſtque nonnunquam ex parte Miniſtri, qui eſt minus principalis offerens, ſed ſemper adeſt, & quidem perfectiſſime in Chriſto principali offerente. Unde Miſſæ ſacrificium per ſe placet, & eſt ſemper Deo acceptiſſimum,

mum, *nulla indignitate; aut malitia offerentium inquinari poteſt*, ex Conc. Trid. cit. ſeſſ. cap. 1. At duo priora adeo neceſſaria ſunt ad rationem Sacrificii proprie dicti, ut unum ſine altero ſtare non poſſit; ſed primum & præcipuum locum obtinet immolatio victimæ; tum quia eſt differentia eſſentialis, per quam ſacrificium eſſentialirer diſtinguitur ab aliis oblationibus: tum quia per eam præciſe ſignificatur ſupremum Dei dominium, noſtraque ab eo omnimoda dependentia, & eatenus eſt ſignum determinatum ſupremi cultus, quia latria dicitur.

Porro ex iis deducitur unitatem ſacrificii repetendam, non ex unitate oblationis exterioris, quæ pluries in eodem ſacrificio poteſt iterari, ſed ex unitate immolationis ejuſdem victimæ; namque ſi eadem victima ſemel mactata divinitus reviviſceret, ut iterum mactaretur, in illa hypotheſi non eſſet unum ſacrificium, ſed duplex; quia eſſet duplex mactatio, & duplex ſignum exterius noſtræ a Deo dependentiæ. Hinc Apoſtolus Hebr. 9. v. 25. & ſeqq. concludit Chriſtum uno ſacrificio conſummaſſe ſanctificatos, ex eo quod ſemel ſit mortuus & mactatus: *Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi*, nempe ſi pluries immolandus fuiſſet, quemadmodum in veteri lege nova quotidie fiebat victimarum immolatio.

Dices 1. Ergo ſacrificia Judæorum eadem fuerunt cum ſacrificio Crucis, quod in illis exprimebatur; unde Chriſtus dicitur Apoc. 13. Agnus occiſus ab origine mundi.

Nego conſeq. Quia in illis ſacrificiis victimæ aliæ mactabantur in ſignum quidem futuri ſacrificii, tum cruenti, tum incruenti.

Dices 2. ex S. Auguſtino ep. 23. *Chriſtus ſemel immolatus eſt in ſeipſo: in Sacramento omni die populis immolatur*. Ergo in ſacrificio Miſſæ eſt alia immolatio ab immolatione Crucis.

Diſtinguo conſeq. Alia immolatio myſtica, quæ dicitur a S. Doctore immolatio in Sacramento, hoc eſt, in ſigno, nam Sacramentum, inquit, ſacrum

ſignum

ſignum eſt, Conc. Immolatio realis ad ſacrificium proprie dictum neceſſaria, Nego conſ. Itaque omnes Theologi agnoſcunt in conſecratione immolationem myſticam, ſine qua Miſſa non eſſet ſacrificium proprie dictum, qualis qui ex præſanctificatis celebratur die Paraſceves. Sed quæſtio eſt utrum illa immolatio myſtica per ſe, & ſine ordine ad cruentam Crucis immolationem ſufficiat ad rationem veri Sacrificii. Et hoc negat poſterior ſententia.

CAPUT VII.

De cauſſa finali Sacrificii Miſſæ.

Q. CUM *Miſſæ ſacrificium ſit idem cum ſacrificio crucis, cur debuit inſtitui?*

R. Quadruplici de cauſſa; ut colligere eſt ex Conc. Tridentino ſeſſ. 22. cap. 1.

Prima ducitur a neceſſitate ſacrificii exterioris in hominum ſocietate, ut probavimus cap. 3.

Secunda ab imperfectione ſacrificiorum legis, tum naturæ, tum ſcriptæ, per Religionem Chriſtianam expungenda.

Tertia, a grata memoria, quæ inter Chriſtianos debet eſſe continua paſſionis & mortis Redemptoris noſtri.

Quarta, ab uberrimo Paſſionis fructu, qui per Miſſæ ſacrificium, tanquam per canalem ad nos defluit. Graviſſimæ autem ejuſmodi cauſſæ hic breviter ſunt exponendæ.

Circa primam, multa diximus cap. 3. ubi ex profeſſo demonſtravimus ſacrificium eſſe jam naturale ideoque veram Religionem ſine eo non poſſe conſiſtere. Sacrificium quidem Crucis tanquam proprium ſibi vindicat Religio Chriſtiana, utpote quæ ex latere novi Adam in cruce dormientis educta ſit: nova viventium vere mater. Sed præter illud ſacrificium,

quod

quod redemptionis merito nuncupatur, cum in eo Mediator Dei & hominum Chriſtus Jeſus pretium ſolverit pluſquam ſufficiens ad redimendum genus humanum; neceſſe fuit inſtitui ſacrificium Religionis, in quo fidelium pietas ſeſe exerceret, exteriuſque profiteretur latriæ cultum erga ſupremam Dei Majeſtatem, aliaſque divinas perfectiones, ſicut fuſe expoſuimus cit. cap.

Altera cauſſa Miſſæ inſtituendæ, ab excellentia Chriſtianæ Religionis ducta, ſic declaratur. Quandiu Chriſtus Dominus egit in terris, id ſibi potiſſimum propoſuit: *Ut exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius, & plenitudo ejus*, Epheſ. cap. 5. v. 27. & c. 1. v. 23. Atqui Religionis excellentia petitur ex perfectione cultus, quæ in ea exhibetur Deo. Hinc rejecta eſt Synagoga, propter inutilitatem ſacrificiorum ejus: „ Reprobatio quidem fit præcedentis man„ dati propter infirmitatem ejus, & inutilitatem, „ *Hebr.* 7. *Idipſum prædixerat Malachias cap.* 1. Non „ eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exerci„ tuum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra; ab „ ortu enim Solis uſque ad occaſum, magnum eſt no„ men meum in gentibus, & in omni loco ſacrifica„ tur, & offertur nomini meo oblatio munda. Si „ ergo, *ſubſumit Apoſtolus cit. cap.* 7. conſummatio „ per Sacerdotium leviticum erat ... quid adhuc ne„ ceſſarium fuit ſecundum ordinem Melchiſedech alium „ ſurgere Sacerdotem? ... Translato enim Sacerdo„ tio neceſſe eſt, ut & legis translatio fiat. „ Finis ſiquidem legis eſt cultus Dei, qui oblatione ſacrificii conſummatur: Ergo ſumma Chriſtianæ Religionis excellentia requirit ſacrificium præſtantiſſimum, & ſuprema Dei Majeſtate dignum.

Jam vero honos & cultus æſtimantur, tum ex dignitate offerentis, tum ex magnitudine rei oblatæ: atqui omnes gentes, quaſi non ſint, ſic ſunt coram eo, & quaſi nihilum, Iſai. 40. v. 17. a fortiori quæcunque poſſunt offerre, cum illa ſint ipſis inferiora: Ergo neceſſe fuit ut ſurgeret Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, qui utrique defectui occurrit per ſacrificium

ficium Miſſæ, in quo ipſe eſt offerens & hoſtia. Sed audiatur S. Auguſtinus in Pſalm. 109. ubi ſic loquitur: „ Quid inveniret homo quod daret ? mundam victi„ mam ? quid mundum poteſt offerre peccator ? o „ inique ! o impie ! quidquid attuleris, immundum „ eſt. Etſi aliquid mundum pro te offerendum eſt ; „ quære apud te, non invenies; quære extra te quod „ offeras; non delectatur arietibus, nec hircis, nec tau„ ris. Offerat ergo ſeipſum mundus Sacerdos (*Chriſtus* „ *Dominus*) ut mundet hoc quod Deus fecit. Felix vi„ ctima, vera victima, munda victima, hoſtia imma„ culata. *De offerente vera talem victimam ſcribit lib.* 10. „ *de Civ. Dei cap.* 20. Sacerdos, *inquit*, eſt ipſe offe„ rens, ipſe & oblatio, cujus rei Sacramentum quoti„ dianum eſſe voluit Eccleſiæ Sacrificium, cum ipſius „ corporis ipſe ſit caput, & ipſius capitis ipſe ſit „ caput, tam ipſa per ipſum, quam ipſe per ipſam „ ſuetus offerri. „ Nimirum, quia ſecundum doctrinam ſancti Doctoris, quam in eo libro fuſius explicat, ſacrificium exterius eſt ſignum Sacrificii interioris: ideoque fideles offerendo exterius ſacrificium corporis & ſanguinis Domini, ſeipſos cum Chriſto offerunt, tanquam unam & totalem hoſtiam Deo dignam, utpote infinitam, & quidem per ipſum, & in ipſo, quia eſt principalis offerens etiam infinite dignus.

Religionis itaque Sacrificium in eo differt a redemptionis ſeu Crucis Sacrificio, quod in Cruce, caput, hoc eſt, Chriſtus ſine Eccleſia, quæ eſt corpus & plenitudo ejus, ſe ſolum obtulerit; in ſocietate vero Chriſtianorum totus ipſe, caput, ſimul & corpus, offeratur conjunctim per ipſum Sacerdotem magnum, & per fideles, qui tanquam ejus membra participes ſunt regalis & ſpiritualis ejus Sacerdotii, ut ſi holocauſtum ſit ex omni parte integrum, nihilque totalis victimæ remaneat, quod non igne ardentiſſimi amoris incendatur.

Hujuſce admirabilis Myſterii ſymbolum S. Cyprianus epiſt. 63. agnoſcit in mixtione aquæ cum vino ſacrificii, namque aqua ex Apoc. 17. populus eſt, & vinum ſanguis Domini. Aqua ſola eſt plebs ſine Chriſto,

neu-

neutra ſeparatim debet eſſe materia Sacrificii; ſed mixtio utriuſque ſit univerſale Eccleſiæ ſacrificium Deo acceptiſſimum.

Tertiam Miſſæ inſtituendæ cauſſam, nempe ut grato animo fiat commemoratio Paſſionis, & aliorum Dei beneficiorum, commendant tum Scripturæ, tum ſancti Patres: *Hoc facite*, ait Dominus Luc. 22. *in meam commemorationem*, juxta quod ſcriptum eſt Eccli. 29. *gratiam fidejuſſoris ne obliviſcaris, dedit enim pro te animam ſuam*. Et Apoſtolus 1. Corinth. 11. *Quotieſcumque enim manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat*. Sanctus Auguſtinus quoque libro de Spiritu & litt. cap. 11. *Cultus Dei*, ait, *in hoc minime conſtitutus eſt, ut anima Deo non ſit ingrata*. Quid vero retribuemus Domino pro infinitis donis, quæ retribuit nobis? Gratitudo enim requirit, ut tantum referatur, quantum acceptum eſt. Per ipſum ergo offerimus hoſtiam laudis ſemper Deo, Hebr. 13. verſ. 15. nam ex S. Irenæo lib. 5. cap. 32. ne ingrati videremur, Chriſtus inſtituit hujus ſacrificii oblationem, in qua tantum rependimus, quantum accepimus; Chriſtum ſcilicet, & nos totos cum ipſo: *Quotidie immolatur in Eccleſia*, inquit ſanctus Auguſtinus libro contra Judæos cap. 67. *quia in gratiarum actione perpetuo manere debemus*. Unde enim Deo majores gratiæ ſunt exhibendæ, quam per Chriſtum Dominum noſtrum? *quod faciunt fideles Eccleſiæ ſacrificio*, idem in Pſ. 49. Hinc Miſſæ Sacrificium maxime ſibi vindicat nomen Euchariſticum ex omnibus, quæ ipſi conveniunt; & Sacerdos ſtans ad altare, alta voce graviter monet fideles his verbis, *Gratias agamus Domino Deo noſtro*. Poſt hanc vero aſtantium reſponſionem, *dignum & juſtum eſt*, ſubſumit, *Vere dignum & juſtum eſt*, &c.

Quarta hujus ſacrificii cauſſa, ut ſcil. Auxilia & dona, quæcunque Mediator noſter per mortem ſuam promeruit, impetrentur, conſtat ex omnibus liturgiis antiquiſſimis, ex Apologia 2. Sancti Juſtini, ex Apologetico Tertulliani, & ex aliis ſcriptis SS. Patrum, ubi

ubi legimus Eccleſiam ſemper conſueviſſe offerre illud Sacrificium cum obſecrationibus, poſtulationibus, gratiarum actionibus pro omnibus hominibus, juxta Apoſtoli præſcriptum 1. ad Tim. c. 2.

Enimvero ſi abſque ſacrificii cruenti injuria, Chriſtus Summus Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, cælum ingreſſus eſt in proprio ſanguine ut appareat vultui Dei, interpelletque pro nobis, Hebr. c. 9. verſ. 24. & cap. 7. verſ. 25. dubitandum non eſt, quin idipſum præſtet in hoc ſacrificio, quod celebratur in memoriam Paſſionis ejus.

Dices: Per Sacramenta fructus Paſſionis Chriſti nobis ſufficienter applicatur: Ergo fruſtra ſacrificium.

Nego antec. Tum quia Sacramenta aliis non proſunt, quam ſuſcipientibus, tum quia adultos non diſponunt, ſed ſupponunt diſpoſitos: alias non illos ſanctificant, ſed inquinant. At ſacrificium pro omnibus offertur, omnibus prodeſſe poteſt, etiam infidelibus, & peccatoribus obſtinatis, ut dicetur cap. ſequenti Ex his.

Sequitur 1. Religionem Chriſtianam per Miſſæ Sacrificium ſupra ceteras eminere, quantum veritas figuram, corpus umbram præcellit.

Sequitur 2. Quæ debeat eſſe fidelium devotio, cum ad Miſſæ Sacrificium conveniunt, quæve mentis applicatio, nempe ut caritate Chriſto uniti, una totalis hoſtia efficiantur, atque per ipſum & cum ipſo pari affectu ſe totos Deo immolent in teſtimonium ſuæ dependentiæ, gratitudinis, & pœnitentiæ pro peccatis; cum enim ſacrificium exterius ſit ſignum Sacrificii interioris, falſum & mendax darent ſignum, niſi hoc in ſe ſentirent quod in Chriſto Jeſu, iiſdemque erga Deum moverentur affectibus, ut obſervat Petrus Bleſenſis Epiſt. ad Ricard. Epiſcopum: Sacerdotem,
„ *inquit*, hoc ſentire oportet, quod in Chriſto Jeſu,
„ non ſolum ut ſe per humilitatem exinaniat, ſed ut
„ crucifixionem Domini repræſentans, ſtigmata ejus
„ portet in corpore ſuo, & in ara cordis ſeipſum Domi-
„ no crucifigat. Verbum Salomonis eſt, ſediſti ad men-

„ ſam

„ ſam divitis, ſcito, quia eadem te præparare opor-
„ tet. Et in Levitico Sacerdos pellem hoſtiæ retinet;
„ quia ordo Sacerdotalis poſtulat, ut dum in menſa
„ altaris hoſtiam immolat ſalutarem, quadam contri-
„ tionis cruce hoſtiæ ſe conformet, ejus veluti pelle
„ indutus. „ Quod autem de Sacerdotibus ſcribit, ad fideles extendendum eſt, qui una cum ipſo Sacrificium offerunt. Quam ergo deriſoria eſt eorum cæremonia, qui cum faſtu & arrogantia interſunt Miſſæ Sacrificio! quam intempeſtivus eorum riſus, qui confabulantur eo tempore, quo per hoſtiam laudis, & propitiationis profitentur perfectam ſuam ſervitutem, animi dejectionem uſque ad mortem, & intimum cordis dolorem ob peccata præterita! *Nam qui cuncta, quæ ſunt mundi, deſerunt*, inquit S. Gregorius hom. 12. in Ezech. *& totam mentem igne divini amoris accendunt, hi nimirum omnipotenti Domino Sacrificium & holocauſtum fiunt.*

Sed neſciunt plurimi quid faciant, negligentia & culpa Paſtorum, qui ovibus ſuis Myſterium illud, in quo præcipua & frequentior eorum debet eſſe actio, non aperiunt contra expreſſum Concilii Tridentini præceptum, his verbis conceptum, ſeſſ. 22. cap. 8. *Mandat ſancta Synodus Paſtoribus & ſingulis curam animarum gerentibus, ut .... inter Miſſarum celebrationem ... inter cetera, ſanctiſſimi hujus ſacrificii myſterium aliquod declarent, diebus præſertim Dominicis & Feſtis.*

CAPUT VIII.

Quinam ſunt Miſſæ Sacrificii effectus.

Concilium Trid. ſeſſ. 22. c. 2. hæc de virtute & efficacia Miſſæ ſacrificii docet, *Non ſolum*, inquit, *pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro defunctis in Chriſto, nondum ad plenum purgatis, rite juxta Apo-*

ſtolo-

ſtolorum Traditionem, offertur. Quæ verba, *& aliis neceſſitatibus*, cum ſint indefinita, ad omnia, quæ ad ſalutem poſſunt eſſe utilia, extendi debent. Quare ad propoſitam quæſtionem

R. Primo, Miſſæ ſacrificium eſt propitiatorium; valetque ad peccatorum veniam & ſatisfactionem. Propoſitio eſt de fide expreſſe definita can. 3. ejuſdem ſeſſion. 22. *Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium ... non* (eſſe) *... propitiatorium ... neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere, anathema ſit.*

Probatur 1. ex Scriptura Hebr. 5. *omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur .... ut offerat dona & ſacrificia pro peccatis;* atqui Chriſtus Dominus eſt Pontifex ſecundum ordinem Melchiſedech: Ergo ſacrificium, quod obtulit & offert in Eccleſia ſecundum ordinem Melchiſedech, eſt pro peccatis. Hinc Matth. 26. ait, *Hic eſt .... ſanguis meus .... qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.*

Probatur 2. ex conſtanti Eccleſiæ Traditione.

S. Cyrillus Jeroſolymitanus catech. 5. ait, *Chriſtum pro peccatis noſtris mactatum offeramus, & nobis eum, qui benigniſſimus eſt, propitium reddamus.*

Sanctus Ambroſius lib. 1. de offic. cap. 48. *offert Chriſtus ſeipſum quaſi Sacerdos, ut peccata noſtra dimittat.*

Sanctus Auguſtinus qu. 57. in Leviticum, *in multis ſacrificiis quæ pro peccatis offerebantur, unum hoc noſtrum ſacrificium ſignatur, in quo fit vera remiſſio peccatorum.*

Dices: ex Apoſtolo Hebr. 10. *voluntarie ... peccantibus ... jam non relinquitur pro peccatis hoſtia:* Ergo.

Diſt. ant. hoſtia alia ab ea, quam Chriſtus in cruce obtulit, Concedo: eadem, Nego ant. Porro ex dictis eadem eſt ſacrificii cruenti & incruenti hoſtia, quam Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech offerre non deſinit.

Inſtabis: ſi per ſacrificium Miſſæ habeatur remiſſio pec-

peccatorum ſine labore peccatoris pro quo offertur; fruſtra Sacramenta Baptiſmi & Pœnitentiæ. Ita Kemnitius.

Diſtinguo, ſi habeatur eodem modo, Concedo: ſi diverſo, Nego.

Quomodo ergo per Miſſæ ſacrificium remittuntur peccata?

R. In peccato duo ſunt diſtinguenda, ſcilicet reatus culpæ, & reatus pœnæ temporalis ſæpe remanens, dimiſſa culpa.

Reatus culpæ per Sacramenta immediate remittitur; per Sacrificium vero mediate tantum, quatenus nempe intuitu hujus Sacrificii Deus largitur peccatori gratias actuales, quibus movetur ad pœnitentiam, diſponiturque ad Sacramentum ſive Baptiſmi, ſive Pœnitentiæ, per quod immediate remiſſionem culpæ conſequitur. Duo namque reconciliationi obſtant; ſcilicet indignatio & ira perſonæ læſæ ex una parte: ex altera vero contentioſa lædentis malignitas; quare pacis conciliandæ mediator agere debet, 1. apud perſonam læſam, ut placata iram deponat; deinde apud eum qui læſit, ut culpam agnoſcat, pœnitenſque & ſupplex ad eum, quem offendit, accedat. Duo illa cumulatiſſime præſtat Meditor noſter in Miſſæ Sacrificio, 1. placat divinam juſtitiam per oblationem Sanguinis ſui; 2. peccatori gratiam impetrat; quia niſi Deus miſericorditer præveniat, nunquam ad eum recurret ſupplex, nec a malitia recedet: quod ſatis non advertunt ejus Miniſtri, qui, ut peccatorem Deo reconcilient, vix ad Deum per preces recurrunt, cum totum opus ab ipſo pendeat; ſed peccatori unice incumbunt monitionibus & adhortationibus. Non ſic Mediator noſter qui prius Deum placare ſatagit, & eatenus Sacrificium eſt propitiatorium. Deinde ab ipſo gratias impetrat, quibus peccator moveatur ad pœnitentiam, quo ſenſu Sacrificium eſt impetratorium. Et hæc juxta doctrinam Concilii Trid. ſeſſ. 22. c. 2. *hujus quippe* (Sacrificii) *oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit*, ſcilicet qua-

quatenus per donum Pœnitentiæ ſacrificii intuitu conceſſum, peccator diſpoſitus ad Sacramenta accedit; in quo immediate fit peccatorum remiſſio.

Reatus pœnæ temporalis per ſacrificium immediate ſolvitur ſaltem ex parte. Nam ex dicendis Miſſæ ſacrificium legitime offertur pro defunctis, qui cum in ſtatu merendi non ſint, nihil conferunt ad illam pœnæ relaxationem. Enimvero creditor poteſt debitum remittere debitori etiam de eo non cogitanti, in quo differt pœnæ relaxatio a culpæ remiſſione, quod hæc non poſſit fieri ſine interiori peccatoris mutatione, & diſpoſitione, ſi adultus ſit; illa vero ſit mere exterior condonatio.

R. Secundo. Sacrificium Miſſæ prodeſt juſtis ad gratiæ ſanctificantis augmentum, non quidem immediate ſicut Sacramenta, ſed mediate, quatenus per illud conceduntur gratiæ actuales, per quas juſti eliciunt bona opera de condigno meritoria hujus argumenti; patet ex dictis. Nemo autem neſcit gratias actuales ad bene operandum, & ad perſeverandum eſſe auxilia.

R. Tertio. Per ſacrificium Miſſæ impetrantur bona temporalia, v. g. ſanitas, ſalubris aeris temperies, in hypotheſi quod ex Dei ordinatione conferant ad ſalutem.

Probatur ex continua univerſalis Eccleſiæ praxi, *pro infirmis*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 71. in Joann. *& terræ, & mari, & univerſi orbis fructibus, ſacrificamus*. S. Auguſtinus refert cap. 8. lib. 22. de Civit. Dei, Miſſæ ſacrificio vexationem ſpirituum malignorum ceſſaſſe in quibuſdam ædibus.

Dices: Chriſtus nobis per mortem non meruit bona temporalia: atqui ſacrificium Miſſæ ea ſolum nobis impetrat, quæ Chriſtus promeruit: ergo ſacrificium Miſſæ non impetrat bona temporalia, ac proinde fruſtra pro iis obtinendis videtur offerri.

Confirmatur 1. Abſurdum eſt in eo Myſterio commoda temporalia petere, in quo communicantes Chriſti paſſionibus, & æmulantes ſimilitudinem mortis ejus, nos totos & noſtra Deo immolamus. 2. Non

ſine injuria tantum myſterium refertur ad res viliſſimas, v. g. ad avertendam peſtem animalium. 3. Ne diſcipuli terrena in votis haberent, quemadmodum carnales Judæi, Magiſter noſter eorum contemptum ſemper docuit, *ne ſolliciti ſitis*, inquit ... *quid manducatis ... quærite ergo primum regnum Dei*, & *juſtitiam ejus*; Matth. 6. ad quem locum S. Auguſt. lib. 2. de ſerm. Dom. in Monte, nota, Chriſtum non addidiſſe, ſecundo loco iſta temporalia quærite, ne propter illa cor noſtrum dividatur, & eo ardentius talia deſideremus, quo non ſuperflua, ſed neceſſaria videntur. Hinc per panem quotidianum, quem in oratione Dominica petimus, monet Sanctus Doctor non cibum corporalem, ſed cibum ſpiritualem eſſe intelligendum.

Diſt. maj. non meruit temporalia, ſi abſolute conſiderentur, Concedo: neque enim mortuus eſt, ut homines naſceremur, aut ſimpliciter longævi eſſemus ſuper terram, ſed ut ex peccatoribus juſti & beati efficeremur: non meruit temporalia in hypotheſi, quod Deus ab æterno præordinaverit per eorum uſum & adminiſtrationem ſalvos facere credentes; Nego maj. hoc enim ſenſu temporalia ſubſunt ordini divino prædeſtinationis, quæ facta eſt in Chriſto. Porro fideles ſive in oblatione ſacrificii, ſive in privatis orationibus ſolam beatam vitam intuentur, ut finem cui adhærent: cetera ut media, quorum alia, ut fides, ſimpliciter neceſſaria ſunt; alia nonniſi ex Dei ordinatione; & ideo in omnibus ad Deum tanquam ad omnium bonorum auctorem recurrunt, & quidem in laudem ſacrificii noſtri, quod ad tam multiplices ſe extendat effectus. Quod ſi hæc terrena non concedantur, utpote non neceſſaria, nec a Deo ordinata ad ſalutem, non moleſte ferunt fideles, immò gratulantur ſibi datum pro Chriſto, non ſolum in eum credant, ſed ut etiam pro illo patiantur temporalium privationem, & quæ inde ſequuntur incommoda. Ex quibus patet reſponſio ad tria momenta in confirmationem objectionis propoſita.

Ad primum, diſtinguo, abſurdum petere temporalia

lia ex cupiditate & animo his fruendi, Concedo: ex caritate & deſiderio Deum adipiſcendi per media ab ipſo ordinata, ſive ſuavia illa ſint, ſive aſpera, Nego.

Ad ſecundum, diſtinguo ſimiliter. Injuria afficitur Miſſæ ſacrificium, ſi referatur ad temporalia, ſicut medium ad finem, v. g. medicina ad ſanitatem, adeo ut fine ceſſante, nulla habeatur ratio medii, Concedo: ſi referatur tanquam cauſſa ad effectum, Nego. Annon pars eſt cultus divini ad ejus omnipotentiam in omnibus recurrere?

Ad tertium: qui multa ad unum ſic refert, ut pro nihilo ea duceret, ſi ad iſtud adipiſcendum nullatenus conferret, certe unum diligit, unum quærit, unum proprie æſtimat neceſſarium, quamvis alia quædam ſecundum quid dicantur neceſſaria, v. g. cibus ad vitam corporalem conſervandam; attamen cum quærenti regnum Dei, ut Magiſter noſter præcipit, neceſſarium non videatur vitam diutius producere, Chriſtianus ex Tertulliano famem non timet, nec panem quotidianum petit tanquam ſimpliciter neceſſarium. Per panem autem S. Auguſtinus intelligit utrumque, ſpiritualem, & corporalem; ſed ſpiritualem præſertim, hoc eſt, gratiam, ſine qua corporali uti non poſſumus ad ſalutem.

CAPUT IX.

Pro quibus offerendum eſt Miſſæ ſacrificium?

DIximus generatim ſuperiori capite Sacrificium Miſſæ prodeſſe juſtis, & peccatoribus. Sed quæſtio hic movetur, utrum proſit omnibus etiam infidelibus, excommunicatis, & defunctis, liceatque pro iis Miſſam celebrare?

R. 1. Certum eſt ſacrificium Miſſæ offerendum eſſe pro univerſis fidelibus baptizatis, non excommunicatis, quia ſacrificium offertur nomine totius communitatis

per Miniſtrum publicum. Hinc in lege veteri ſummus Sacerdos ingrediens Sanctuarium, ad pectus inſculpta ferebat nomina duodecim tribuum in recordationem & memoriale filiorum Iſrael. Exod. 28. & in Liturgia Latina ſic legitur, *tibi offerimus pro Eccleſia tua ſancta Catholica .... & omnibus orthodoxis, atque Catholicæ & Apoſtolicæ fidei cultoribus*. Peccaret ergo Sacerdos, ſi contra Eccleſiæ ritum aliquem ex his, non excommunicatum, a ſua oblatione excluderet.

Dixi, *non excommunicatis*, quia eos excommunicatos, qui dicuntur non tolerati, hoc eſt, per ſententiam Judicis nominatim ut tales declarati, Eccleſia excludit a ſuis orationibus & ſuffragiis, prohibetque ne ad altare nominentur, C. *A nobis*, de ſent. excommunic. Poſſunt tamen Fideles & ipſe Celebrans pro iiſdem privatim orare.

R. 2. Poteſt offerri ſacrificium ſaltem indirecte pro non baptizatis, ſive infideles ſint, ut Pagani, ſive fideles, ut Catechumeni. Probatur ex communi uſu Eccleſiæ, quæ ſemper oravit, & ſacrificium obtulit pro tranquillitate publica, pro extirpatione hæreſum, extinctione ſchiſmatum, quæ preces directe quidem tendunt ad bonum publicum Eccleſiæ, ſed indirecte ad converſionem infidelium.

Dixi, *ſaltem indirecte*; tum quia hic orandi modus pro infidelibus eſt conformior Eccleſiæ diſciplinæ, quæ hodie nomina infidelium non ſolet appellare niſi die Paraſceves, quo die etiam fit publica memoria excommunicatorum, ob ſpecialem commemorationem ſanguinis Domini pro omnibus effuſi; tum quia nulla eſt expreſſa prohibitio univerſalis Eccleſiæ orandi pro non baptizatis, *ſacrificamus pro ſalute Imperatoris pagani*, ait Tertullianus lib. ad Scapulam cap. 2. & S. Ambr. in Oratione de obitu Valentiniani Imperatoris catechumeni: *Date*, inquit, *manibus ejus ſancta myſteria*. Innocentius quoque III. C. *Apoſtolicam*, de Preſbytero non baptizato, vult juges pro eo preces & hoſtias offerri. Prohibet quidem Concil. Braccarenſe I. ne offeratur pro catechumenis defunctis; ſed prætere quamquod illa lex particularis Eccleſiæ, cum nos lo-

qua-

quamur de lege univerſali, potuit eſſe ratio ſpecialis hujuſce ſanctionis, forte ad terrendos catechumenos, qui Baptiſmum ſuſcipere negligebant.

R. 3. Non licet offerre ſacrificium pro defunctis damnatis, quia capaces non ſunt fructus ſacrificii: *qui offerat corpus Chriſti, non pro eis qui ſunt membra Chriſti*. Ait S. Auguſtinus de infante defuncto, Baptiſmate nondum percepto, lib. de anima, & ejus origine, cap. 9. Porro damnati nullatenus ſunt membra Chriſti, nequidem potentia, ut infideles qui poſſunt ad agnitionem veritatis venire.

Dices: Eccleſiæ ſuffragiis & oblationibus pœnæ damnatorum mitigantur, ex S. Auguſtino lib. Enchir. cap. 110. & 112. Immo S. Joannes Damaſcenus in Oratione de mortuis, docet orationibus Sanctæ Theclæ, animam Falconillæ paganæ a pœnis inferni liberatam; ſimiliter & animam Trajani precibus S. Gregorii: Ergo.

Nego antec. namque 1. S. Auguſtinus non loquitur de damnatis, ſed de animabus in purgatorio detentis, verba ejus ſunt, „ cum ergo ſacrificia, ſive „ altaris, ſive quarumcumque eleemoſynarum pro baptizatis omnibus defunctis offeruntur, pro valde „ bonis gratiarum actiones ſunt, pro non valde malis propitiationes ſunt, pro valde malis, etſi nulla ſunt adjumenta mortuorum, qualeſcumque vivorum conſolationes ſunt.

2. S. Joannes Damaſcenus expreſſe docet l. 2. de fide cap. 4. mortem id eſſe hominibus quod fuit Angelis caſus. Unde opus illud in objectione appellatum non eſt S. Joannis Damaſceni: fabulæ quoque ſunt hiſtoriæ Falconillæ & Trajani, ſicut & ea, quæ ibidem referuntur de converſione damnatorum ad prædicationem Chriſti Domini, cum illis commoratus eſt per triduum mortis. Quis vero crederet S. Gregorium oraſſe pro defuncto Trajano nominis Chriſtiani perſecutore, qui lib. 34. Moral. cap. 13. diſerte docet non magis orandum pro infidelibus defunctis, quam pro diabolo?

R. 3. Licet offerre ſacrificium in honorem Sanctorum.

rum. Reſponſio eſt, de fide contra Pſeudoreformatos, definita ſeſſ. 22. can. 5. Concilii Tridentini: „ Si quis dixerit, impoſturam eſſe, Miſſas celebrare „ in honorem Sanctorum, & pro illorum interceſ„ ſione apud Deum obtinenda, ſicut Eccleſia intendit, anathema ſit.

Probatur ex univerſalis Eccleſiæ Traditione.

S. Cyrillus Jeroſolymitanus catecheſi 5. „ Cum hoc „ ſacrificium offerimus, *inquit*, mentionem facimus „ eorum, qui ante obdormierunt, primum Patriar„ charum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, „ ut Deus orationibus illorum, & deprecationibus, „ ſuſcipiat preces noſtras.

Sanctus Auguſtinus tract. 84. in Joann. ſic ſcribit: „ Non ſic Martyres commemoramus (*ad altare*) „ quemadmodum alios, qui in pace requieſcunt, ut „ etiam pro iis oremus, ſed magis ut orent ipſi „ pro nobis.

Omnes Liturgiæ Græcæ, ſicut & Latinæ, memoriam faciunt SS. *ut aſſiduas preces pro nobis offerant*, ait Liturgia Sancti Baſilii.

Dices: Chriſtus non dixit, hoc facite in Sanctorum, ſed in mei commemorationem: ad quæ verba ait Kemnitius in examine Concilii: hæc certe impia profanatio cœnæ Dominicæ adverſa fronte repugnat ejus inſtitutioni, idque non tam aperte, quam palpabiliter.

Reſpondeo 1. Chriſtus non prohibuit fieri in Sanctorum commemorationem. 2. in Miſſæ ſacrificio fit commemoratio ita Chriſti propria, ut nullatenus ad Sanctos extendatur; nam conſecratio utriuſque ſpeciei eſt repræſentatio mortis ejus, non vero ullius Sancti.

Inſtabis: in honorem Sanctorum Eccleſia Romana offert ſacrificium, *ut illis proficiat ad honorem*, ait noſtra Liturgia; idipſum agnoſcunt Patres Tridentini ſeſſ. 22. c. 3. *quamvis*, inquiunt, *in honorem & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Miſſas Eccleſia celebrare conſueverit*, &c. atque ex dictis oblatio ſacrificii eſt honor ſupremus & latreuticus: ergo mera videtur ſuper-

perſtitio & cultus indebitus ſacrificium offerre in honorem Sanctorum.

Diſtinguo: in honorem SS. Eccleſia offert Sacrificium Deo, tanquam auctori virtutum, quas per Sanctos operatus eſt; Concedo; offert ipſis Sanctis, Nego. Unde ex Sacrificio quod eſt gratiarum actionis, ſupremus honos Deo accedit, non vero Sanctis; quanquam & ad aliquam eorum gloriam cedat, quod fuerint veluti inſtrumenta in manu Domini virtutum, quemadmodum & in Republica ob reportatam victoriam ſolemnes Deo gratiæ referuntur, quod aliquo modo vertitur in honorem hominis victoris. Quod autem hæc ſit mens Eccleſiæ, patet tum ex laudato textu Concilii Trid. ſeſſ. 22. c. 3. *Quamvis in honorem . . . Sanctorum . . . Miſſas Eccleſia celebrare conſueverit, non tamen illi ſacrificium offerri docet, ſed Deo ſoli . . . de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat.* Tum ex S. Auguſtino l. Enchiridion c. 110. *cum ergo ſacrificia . . . altaris . . . offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones ſunt.* Scriptum eſt enim, *qui autem gloriatur, in Domino glorietur*, non in ſe, 2. Cor. 10.

Urgebis: ideo Chriſtus Dominus corpus & ſanguinem ſuum nobis traddidit in cœna, ut adituri thronum gratiæ ejus miſericordiam conſequamur per merita unicæ oblationis ejus: ergo profanatur cœna Domini, cum a Deo petitur, ut per merita & preces Sanctorum in omnibus divinæ protectionis muniamur auxilio. Ita Kemnitius cit. loco. Hinc etiam Sanctus Auguſtinus lib. 22. de Civit. c. 10. quamvis agnoſcat ad altare fieri memoriam Sanctorum, negat tamen ibi Sanctos invocari.

Diſt. conſeq. profanatur cœna Domini, ſi merita & preces SS. adjungantur, ut oblatio ſit perfectior, & majoris meriti, Concedo: ſi adjungantur tantum, ne indignitas noſtra obſtet (ut nonnumquam contingit) quominus meritum rei oblatæ per ſe infiniti valoris nobis applicetur, Nego conſeq. alias preces etiam, quibus imploramus oblationis effectum, non minus profanarent cœnam Domini, quam Sanctorum interceſ-

ſio; offerendumque eſſet tremendum illud myſterium animo indevoto & impœnitenti, ut miſericordia divina magis eluceret, quo nihil fingi poteſt abſurdius.

Quoad S. Auguſtinum, Martyres nominantur a Sacerdote, qui ſacrificat, *ut orent ipſi pro nobis*, cit. tract. 84. in Joann. non ut invocetur per ipſam oblationem, *Deo quippe, non ipſis ſacrificat, quia Dei Sacerdos eſt, non illorum*, cit. lib. 22. de Civit. c. 10. ubi loquitur de invocatione, quæ ſoli Deo competit, tanquam Auctori omnium bonorum.

R. 5. Sacrificium Miſſæ rite offertur pro defunctis in Chriſto, nondum plene purgatis. Eſt de fide. *Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium.... neque pro vivis, & defunctis ... offerri debere; anathema ſit.* Conc. Trid. ſeſſ. 22. can. 3. & ſeſſ. 25. decreto de Purgatorio, docet *Purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas, Fidelium ſuffragiis, potiſſimum vero acceptabili altaris ſacrificio, juvari.*

Probatur 1. ex Scriptura, 2. Machabæor. 12. *fortiſſimus Judas ... duodecim millia dracmas argenti miſit Jeroſolymam offerri pro peccatis mortuorum ſacrificium ... ſancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur.*

Reſpondent Novatores hunc librum non eſſe Canonicum, nec valere, ex Sancto Hieronymo in prologo in librum Proverbiorum, ad auctoritatem Eccleſiaſticorum dogmatum confirmandam.

Contra 1. meretur auctoritatem graviſſimi Hiſtorici etiam apud Judæos, ac proinde ſequitur, Eccleſiam Romanam nihil in hac parte innovaſſe, cum noſſet Judæos ſacrificia obtuliſſe pro defunctis,

Contra 2. ex eodem S. Hieron. prologo in I. Machab. *licet non habeantur in canone, tamen ab Eccleſia inter divinorum voluminum annotantur hiſtorias.* Enimvero Concilium Carthaginenſe III. eos repoſuit in catalogo librorum Canonicorum, ſicut & Innocentius I. Epiſt. ad Exuperium, & S. Auguſt. lib. 18. de Civit. c. 34. *Machabæorum libros*, inquit, *non quidem Judæi, ſed Eccleſia pro canonicis habent.* Ergo auctoritatem

tem habent, ſi non apud Judæos, ſaltem apud Chriſtianos ad confirmanda fidei dogmata.

Probatur 2. ex Traditione.

Tertull. lib. de Corona militis c. 3. ſic habet, *oblationes pro defunctis annua die facimus*: docetque id traditum eſſe ab Apoſtolis.

S. Cyprianus Epiſt. 66. de quodam Victore qui cum moriens ad tutelam Presbyterum nominaret, ſic ſcribit: „ Epiſcopi anteceſſores noſtri... cenſuerunt, „ quod ſi quis hoc feciſſet, non offerretur pro eo, „ nec ſacrificium pro dormitione ejus celebraretur.... „ & ideo non eſt, quod pro dormitione ejus apud „ vos fiat oblatio. „

S. Cyrillus Jeroſolymitanus catech. 5. „ maximum „ eſſe credimus animarum juvamen, pro quibus offertur obſecratio ſancti illius tremendi, quod in altari poſitum eſt, ſacrificii. „

S. Chryſoſtomus hom. 69. „ non temere ab Apoſtolis hæc ſancita fuere, ut in tremendis myſteriis „ defunctorum agatur commemoratio. „

S. Epiphanius lib. anacephaleoſis, & S. Auguſt. lib. de hæreſibus cap. 53. ſcribunt Aerium inter hæreticos damnatum, quod negaret pro mortuis offerendum ſacrificium, idque contra conſuetudinem univerſalis Eccleſiæ ab Apoſtolis derivatam, ut idem S. Auguſtinus teſtatur lib. de cura pro mortuis.

Dices; fictitius eſt tertius locus, quod purgatorium dicitur, repugnatque Scripturæ textibus; nam Eccleſiaſtæ 9. legitur, *quodcumque facere poteſt manus tua, inſtanter operare, quia nec opus, nec ratio . . . erunt apud inferos, quo tu properas*. Et cap. 11. *ſi ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem, ibi erit*. 2. Cor. 5. *omnes enim nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, ut referat unuſquiſque... prout geſſit, ſive bonum, ſive malum*. Hinc SS. Ambroſius lib. de bono mortis cap. 2. Chryſoſtomus homil. 2. de Lazaro, Cyprianus contra Demetrium, & Auguſtinus paſſim docent; poſt mortem nullum eſſe pœnitentiæ aut ſatisfactioni locum, nec conſolationem accepturos, qui in hac vita non abluerunt peccata. Ergo

Nego ant. namque tertius ille locus neceſſario colligitur ex textibus mox allatis, nec quidquam probant, quæ afferuntur in contrarium.

Non primum; ſiquidem ex eo ad ſummum concludi poteſt, bona opera poſt mortem non eſſe meritoria; quare dum tempus eſt, bonum inſtanter operandum.

Non ſecundum, quod ſic retorquetur contra adverſarios; ergo SS. Patriarchæ & Prophetæ in æternum erunt, ubi ceciderunt, nec Chriſtus ex inferis eduxit eos. Quod Novatores dabunt reſponſum, ut ſe ab hac difficultate expediant, noſtrum erit. Nempe in quo ſtatu, ſive juſtitiæ, ſive peccati, morietur homo, in eo manebit in æternum, quia poſt mortem non eſt pœnitentiæ locus, ſed quiſque refert prout geſſit in corpore, ſive bonum, ſive malum; & ſic patet ſolutio ad cetera momenta.

Confirmatur 1. ex c. 12. Matth. ubi de peccatis in Spiritum ſanctum dicitur, quod non remittentur neque in hoc ſæculo, neque in futuro, *in qua ſententia*: ait S. Gregorius lib. 4. Dialog. c. 39. *datur intelligi quaſdam culpas in hoc ſæculo, quaſdam vero in futuro poſſe relaxari*, Præiverat S. Auguſt. lib. 21. de Civit. c. 24. *neque enim de quibuſdam veraciter diceretur*, inquit, *quod non eis remittatur, neque in hoc ſæculo, neque in futuro, niſi eſſent, quibus etſi non in iſto, tamen remittitur in futuro*. Sic etiam ratiocinatur S. Bernardus ſerm. 66. in Cant. contra Henricianos, *non credunt*, inquit, *ignem purgatorium reſtare poſt mortem . . . quærant ergo ab eo, qui dixit, neque in futuro remittetur, cur hoc dixerit; ſi nulla manet in futuro remiſſio, purgatiove peccatorum*.

Confirmatur 2. ex c. 3. 1. ad Cor. *in igne revelabitur* (dies Domini) *& uniuſcujuſque opus quale ſit, ignis probabit . . . . Si cujus opus arſerit, detrimentum patietur: ipſe autem ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem*. In quem locum ſic ſcribit S. Auguſt. commentario in Pſalm. 6. *Arguuntur in die judicii omnes, qui non habent fundamentum, quod eſt Chriſtus.. Emendantur autem, id eſt, purgantur, qui huic fundamento*

ſuper-

ſuperædificant, lignum, fœnum, ſtipulam. Detrimentum enim patientur, ſed ſalvi erunt, tanquam per ignem. Et hom. 16. ex lib. quinquaginta homiliarum, quæ nunc eſt in appendice ſerm. 251. tanquam S. Cæſarei, qui illum compoſuit ex verbis S. Auguſtini: „ Qui „ temporalibus pœnis digna geſſerunt, de quibus Apo„ ſtolus, ſi cujus opus arſerit, *&c.* quanta fuerit pec„ cati materia, tanta & pertranſeundi mora: quantum „ exegerit culpa, tantum ſibi ex homine vindicabit „ quædam flammæ rationabilis diſciplina, & quantum „ ſtulta iniquitas ſuggeſſerit, tantum ſapiens pœna „ deſæviet. Illic ſermones otioſi, & cogitationes ini„ quæ, quæ puritatem nobilis animæ infecerant, exun„ dabunt. „ Ita S. Ambroſius in Pſalm. 118. & Origenes hom. 6. in Exodum.

Nec dicas S. Auguſtinum pluribus in locis, ut lib. de fide & operibus cap. 16. & Enchir. cap. 88. per ignem, de quo Apoſtolus, intelligere pœnas hujus vitæ, quibus probantur fideles, utrum cum cupiditate res hujus mundi poſſideant; quatenus ſcilicet, qui ſine dolore eas amittunt, nulla ſe cupiditate fuiſſe detentos demonſtrat: *quoniam ſine dolore non pereunt, quæ cum amore poſſeſſa ſunt.* Quos vero rerum amiſſarum exurit dolor, ita tamen ut non amittant Chriſtum, ſalvi erunt, ſed detrimentum patiuntur per ignem tribulationis. Namque S. Doctor ubique agnoſcit locum Apoſtoli poſſe intelligi de pœnis temporalibus alterius vitæ, ſed quia nonnullis verbis Apoſtoli abutebantur ad ſtabiliendum ſuum errorem, nempe fidem ſine operibus ſufficere ad ſalutem, reproboſque non eſſe in æternum cruciandos, modo fidem ſervaverint, textum Apoſtoli ad pœnas præſentis vitæ extendit. Sed præterquamquod in citatis locis agnoſcat poſſe intelligi de pœnis alterius vitæ, de iiſdem ex profeſſo alibi exponit, ut in Pſ. 37. his verbis: Neque in ira tua „ emendes me: ut in hac vita purges me: & talem „ me reddas, cui emendatorio igne non opus ſit, pro„ pter illos qui ſalvi erunt, ſic tamen per ignem.... „ Et quia dicitur, ſalvus erit: contemnitur ille ignis. „ Ita plane quamvis ſalvi per ignem, gravior tamen

„ erit ille ignis, quam quidquid poteſt homo pati in „ hac vita. „ Ubi S. Auguſt. ex illo Apoſtoli textu, colligit ignem purgatorium plane diverſum a tribulationibus, quibus juſti nunc exercentur. Sic S. Gregorius in Pſalm. 3. *Illum ignem tranſitorium omni tribulatione præſenti exiſtimo intolerabiliorem.* Et S. Anſelmus Commentario in eum Apoſtoli locum, *Sciendum eſt*, inquit, *quia gravior eſt ille ignis, quam quidquid homo pati poteſt in hac vita. Omnia enim tormenta, quæ hic ſunt, faciliora ſunt; & tamen homines ne ea patiantur, quidquid ab homine fuerit juſſum, faciunt. Quanto melius eſt facere, quæ Deus jubet, ne illa graviora patiantur.*

At, inquies, Apoſtolus loquitur de igne comitante ſecundum adventum Domini: atqui ignis non ſubſequetur, ſed præcedet mortem. Ergo ex illorum textu non poteſt probari poſt hanc vitam medium locum exiſtere, in quo aliqui juſti temporaliter puniantur.

Reſp. 1. diſtinguendo maj. Apoſtolus loquitur de igne comitante ſecundum adventum, ita ut in illo igne neceſſario intelligenda ſit etiam pœna, quam ob leviores culpas ſubeunt juſti in judicio particulari, quemadmodum SS. Patres intellexerunt, Concedo: ita ut ignis ille ſolum ſpectet eos, qui ſuperſtites erunt, cum Dominus ſecundo adveniet, Nego maj. namque Apoſtolus eo loc. manifeſte docet eos, qui congerunt tanquam lignum aut ſtipulam leviores maculas, a Deo juſte vindicante eſſe temporaliter puniendos, quod ſane non minus cadit in juſtos, qui nunc fato funguntur, quam in eos, qui in generali conflagratione corpus exeunt. Hos autem præſertim denotat, quia ſolet commonere Auditores de ſecundo Adventu Domini, tanquam in corpore permanſuri ſint, uſque ad illum diem; ſic enim ſcribit 1. ad Theſſ. c. 4. *Quia nos qui vivimus, qui reſidui ſumus in adventu Domini . . . & mortui qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi. Deinde nos, qui vivimus, qui relinquimur, ſimul rapiemur cum illis*, &c.

Reſpond. 2. negando min. ignis enim & præcedet, & ſequetur mortem cujuſque, ac ſecundum nullos Theologos non purgabit paleas, nec cruciabit juſtos,

qui

qui eas collegerint, niſi poſt eorum mortem; ſed communior eſt ſententia, illos cruciandos & purgandos in ipſa generali conflagratione, ut reſurgant plene purgati. Quidni mors tam acerba, & perfecto contriti cordis affectu excepta, Deo interius ita movente, idipſum præſtaret, quod martyrium? Peracto autem judicio, inquit Eſtius in hunc locum, ignis in denſitatem ſe colligens, involvet, ac ſecum rapiet reprobos ad ima terræ in æternum cruciandos, nec jam ſupererit locus Purgatorius.

Q. 1. *Animæ in Purgatorio detentæ, ſuntne ſecuræ de ſua ſalute.*

R. Sunt omnino, quia ſtatim poſt mortem judicium acceperunt, juxta illud Eccli. 11. *In fine hominis denudatio operum illius.*

Q. 2. *Ut quid ergo in Officio Defunctorum precatur Eccleſia; ne abſorbeat eas tartarus, & ut eruantur de ore leonis?*

R. Ita precatur Eccleſia, quia Fideles repræſentat tanquam animam exhalantes, & contra mortem confligentes, non ſine magno periculo ſuæ ſalutis, idque ad excitandam aſtantium devotionem. Idem videre eſt in omnibus fere ſolemnitatibus: in Nativitate exhibet Chriſtum naſcentem, in Paſſione patientem, &c.

CAPUT X.

Quomodo operatur Miſſæ Sacrificium?

R. PRimo, non operatur in ratione ſigni, quia ex dictis non eſt inſtitutum, quemadmodum Sacramenta, ad ſignificandam gratiam, ſed ad cultum Deo exhibendum. In Baptiſmo v. g. ablutio corporis ſignificat interiorem animæ mundationem a peccato, & eatenus eam efficit; Sacramenta enim novæ legis efficiunt quod ſignificant. At ſacrificium, ut ſic præciſe, non ſignificat gratiam; vel enim ſumitur inadæquate

pro

pro exteriori oblatione victimæ, vel adæquate pro exteriori ſimul & interiori oblatione tum victimæ ſenſibilis, tum ipſiuſmet offerentis, qui ſpiritualiter ſe totum Deo devovet, ac myſtice immolat. Priori modo, Sacrificium eſt quidem ſignum, ſed Sacrificii interioris, non vero gratiæ. Poſteriori autem modo eſt exhibitio ſummi honoris erga divinam Majeſtatem, & bonitatem: hæc autem actio, cum ſit eximiæ caritatis erga Deum, eſt gratiæ impetratoria; immo, ſi fiat ab homine juſto, eſt & meritoria de condigno. Itaque:

R. 2. Sacrificium operatur per modum impetrationis, ac veluti quædam excellens & præcipua oratio; namque ad preces, quibus homines benevolentiam & gratiam præpotentis ambiunt, munera ſolent addere, utpote quæ efficacius moveant. Hunc autem operandi modum PP. Tridentini Miſſæ ſacrificio tribuunt ſeſſ. 22. cap. 2. his verbis: *Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit. Una enim eademque eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in Cruce obtulit.*

R. 3. Impetratio, quæ habetur per Miſſæ Sacrificium, eſt ex opere operato; quia illud dicitur opus operatum, quod non repetitur ex diſpoſitionibus hominis miniſtrantis, aut offerentis: atqui talis eſt illa impetratio; nam PP. Tridentini cit. cap. illam repetunt, tum ex dignitate infinita hoſtiæ, tum ex perſona Chriſti eam offerentis. Et cap. 1. ejuſdem ſeſſionis: *Et hæc quidem illa munda oblatio eſt*, inquiunt, *quæ nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari poteſt*.

Sed alia hic naſcitur difficultas, utrum virtus Sacrificii ſit infinita, quemadmodum Chriſtus Sacerdos & hoſtia eſt meriti infiniti? Si ſacrificium efficaciam habeat infinitam, æque prodeſt, ſi pro pluribus, ac ſi pro uno offeratur: ſecus ſi habeat finitam. Circa quam difficultatem Theologi abeunt in ſententias oppoſitas.

Alii contendunt Miſſæ Sacrificium ex inſtitutione

Chri-

Chriſti Domini habere virtutem finitam & limitatam; probantque 1. ex communi Catholicorum ſenſu, qui eleemoſynas largiuntur, ut Miſſæ ſacrificium ſibi ſpecialiter applicetur; ergo Catholica ſententia eſt Miſſæ Sacrificium pro uno oblatum, plus ipſi prodeſſe, quam ſi pro pluribus offerretur, ac proinde non habere virtutem infinitam. 2. Summi Pontifices Urbanus VIII. & Alexander VII. prohibent ne Sacerdos, qui plura accepit ſtipendia ad celebrandas totidem Miſſas, per unum Sacrificium debito ſuo ſatisfacere præſumat, declarantque eum, qui id præſumpſerit, peccare contra juſtitiam, & ad reſtitutionem teneri. Si Miſſæ efficacia eſſet infinita, fruſtra ad eandem rem impetrandam innumera offerrentur Sacrificia, 4. Sicut Sacramento ineſt virtus applicandi uni merita Paſſionis Chriſti, ſic Sacrificio applicandi pluribus: atqui virtus illa finita eſt in Sacramento. Ergo & in Sacrificio.

Probatur min. exemplo parvulorum, in quibus Sacramenta Confirmationis & Euchariſtiæ agunt quantum poſſunt, cum in iis nullum reperiant obicem; & tamen gratiam finitam, eamque æqualem producunt. Nihilominus:

R. Verior videtur eorum ſententia, qui docent Miſſæ Sacrificium eſſe valoris infiniti, quia ex dictis idem eſt cum Crucis ſacrificio: Ergo ſicut ſacrificium Crucis vim habet infinitam ad promerenda nobis divina beneficia; ſic ſacrificium Miſſæ ad ea nobis impetranda ſeu applicanda; inſtitutum enim eſt ad applicanda, quæ Chriſtus per paſſionem ſuam nobis promeruit.

Confirm. 1. ex praxi univerſalis Eccleſiæ, ſecundum quam Sacerdos tenetur offerre ſacrificium pro omnibus vivis & defunctis, etiamſi ſtipendium ab aliquo acceperit, ut pro eo ſpecialiter celebretur. Fieret autem ei injuria, ſi ſacrificium pro pluribus oblatum, minus ipſi prodeſſet. Ergo in Eccleſiæ ſententia valor ſacrificii non minuitur, dum in plures dividitur, ac proinde infinitus eſt. Favet cap. *Non mediocriter* de conſecr. diſt. 5. in quo ſic legitur: *Dum pro cunctis animabus Pſalmus, vel Miſſa dicitur, vel minus, quam ſi pro uno quolibet ipſorum diceretur, accipitur.* Præterea

optat

optat Eccleſia, hortatur, immo præcipit, ut fideles frequenter ad Miſſam Parochialem conveniant. Porro ſi ex ea propter aſtantium multitudinem minor fructus a ſingulis eſſet percipiendus, præferenda eſſet Miſſa privata, cui pauciores adſunt: quod eſt abſurdum.

Reſpondent Theologi Morales, quos Caſuiſtas vocant, triplicem ſacrificii fructum eſſe diſtinguendum, ſcilicet generalem pro omnibus; ſpecialem pro eo, qui ſtipendium ſolvit & ſpecialiſſimum, qui proprius eſt Celebrantis: docentque virtutem ſacrificii eſſe infinitam in ordine ad primum effectum, finitam vero ad alios. Sed ejuſmodi diviſio triplicis fructus ſupponit quod probandum eſt, nempe valorem ſacrificii Miſſæ eſſe finitum ſub uno reſpectu, & ſub alio infinitum.

Confirm. 2. ſi idem numero Sacramentum poſſet pluribus applicari, quemadmodum ſacrificium æque prodeſſet omnibus. Deinde licet ad unum dicat ordinem, non videtur habere virtutem limitatam & finitam. Enimvero ſicut accedens poteſt magis & magis in infinitum eſſe diſpoſitus; ſic Sacramentum vim habet producendi gratiam majorem, & majorem in infinitum; nullus enim dixerit accedentem poſſe eſſe tam perfecte diſpoſitum; ut Sacramentum nihil in eum agat.

Ad momenta ſententiæ oppoſitæ ſigillatim reſpondetur.

Ad primum; majorem fructum ex ſacrificio percipiunt, qui melius ſunt diſpoſiti, quales cenſentur, qui eleemoſynas conferunt, & curant ut pro ſe ſpecialiter offeratur. Item, qui intermiſſis negotiis, ad ſacrificium conveniunt, & in eo miniſtrant; hi enim majorem fidem & devotionem præſeferunt.

Ad ſecundum, ideo Summi Pontifices prohibuere, ne plura ſtipendia pro uno ſacrificio acciperentur: 1. Quia oppoſita ſententia probabilitate non caret. 2. Quia minueretur cultus divinus, ſi Sacerdos uno ſacrificio vellet ſatisfacere pro largis eleemoſynis oblatis, ut ſingulis anni diebus celebretur. 3. Quia hæc ſordida Sacerdotum avaritia in grave Fidelium verteretur ſcandalum.

Di-

Dices: Sacerdos, qui ſic ageret, contra juſtitiam non peccaret, nec ad reſtitutionem teneretur, cum in noſtra ſententia Fideles non damnum paterentur.

Nego ſequelam; namque Sacerdos non accipit ſtipendium tanquam ſacrificii pretium; hoc enim eſſet impium & ſimoniacum; ſed tanquam eleemoſynam ſuo miniſterio reſpondentem; quia Dominus ordinavit iis, qui altari deſerviunt, de altari vivere, 1. Corinth. 9. Lex autem Eccleſiaſtica aut uſus communiter receptus, fixis quid & quantum Sacerdos pro quolibet miniſterio debeat accipere; unde peccat contra juſtitiam; & ad reſtitutionem tenetur, ſi plus accipiat pro uno miniſterio, quam lege præfixum eſt, niſi ultro offeratur ab iis, qui ſciunt legem.

Ad tertium nimis probat illud argumentum: ex illo enim concludere liceret Miſſæ ſacrificium nullam habere efficaciam ex opere operato, cum aliquando fruſtra repetatur ad unum & eundem effectum obtinendum. Vera itaque hujuſce defectus ratio repetenda eſt ex indignitate eorum, pro quibus offertur. *Dicendum*, inquit S. Th. q. 79. art. 7. ad ſecundum, *quod ſicut Paſſio Chriſti prodeſt quidem omnibus, quantum ad ſufficientiam, ſed effectum non habet, niſi in illis, qui Paſſioni Chriſti conjunguntur per fidem & caritatem; ita & hoc ſacrificium, quod eſt memoriale Paſſionis Dominicæ*. Et art. 5. *Quamvis ergo hæc oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pœna; tamen fit ſatisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus ſecundum quantitatem ſuæ devotionis, & non pro tota pœna*. Hinc Cajetanus docet ſacrificia, & alia ſuffragia, non prodeſſe infallibiliter omnibus animabus in Purgatorio detentis, ſed iis duntaxat, quæ dum in corpore exiſterent, hoc ſubſidium per bona opera ſunt promeritæ. Confirmari poteſt noſtra reſponſio exemplo Indulgentiarum, quæ ſecundum veriorem ſententiam, plene non ſolvunt a reatu pœnæ temporalis, niſi eos, qui Deo per ſeipſos ſatisfacere curant, adeo ut Indulgentiæ ſint ipſis ſupplementum quoddam infirmitatis, & impotentiæ, vel ſaltem merces egregii alicujus operis; alias fideles, præſertim divites, pœnitentiæ labores, &

alia

alia bona opera prætermitterent ſub obtentu Indulgentiarum, & Miſſarum magno numero poſt ſuum obitum celebrandarum.

Ex hac reſponſione non ſequitur Miſſæ ſacrificium non prodeſſe, niſi *diſpoſitis*; id enim falſum eſt, cum ex cap. præcedenti, utiliter offeratur ad obtinendam primam converſionis gratiam pro infidelibus & peccatoribus etiam obduratis. Sed ſenſus noſtræ reſponſionis eſt, tantam poſſe eſſe peccatoris indignitatem, ut Deus per ſacrificium exoratus, *nihil ſuæ* indignationis remittat. Addendum eſt etiam nullatenus pœnam temporalem remittere, nec gratiam ſanctificantem augere in his, qui ſoluti non ſunt a reatu peccati mortalis, quia hi duo effectus remiſſionem peccati mortalis neceſſario ſupponunt. Ergo Miſſæ ſacrificium licet per ſe efficax, non habet infallibilem effectum.

Ad quartum, nihil inde concludi poteſt, niſi quod ſacrificium & Sacramenta non habeant infinitum effectum, quod veriſſimum eſt, quia nihil creatum poteſt eſſe infinitum. Sed quemadmodum, ex eo quod Deus creaturam infinitam producere non poſſit, non licet negare infinitam ejus omnipotentiam; ſic nec ſacrificii & Sacramentorum infinitam virtutem, quia nonniſi finitos effectus poſſunt habere. Ratio autem cur in infantibus æqualis gratia producatur per Sacramenta, cum in adultis producatur inæqualis, ea eſt, quod virtus activa Sacramenti per diſpoſitiones adulti majores aut minores determinetur ad intenſius aut remiſſius operandum; at vero parvuli æqualiter ſe habent ad Sacramenta, quorum capaces ſunt; vel enim nondum ſunt baptizati, vel jam baptizati; ſi primum, nullam habent diſpoſitionem: ſi ſecundum, Baptiſmus in illis eſt æqualis diſpoſitio. Quare cum ex illorum parte nihil determinet virtutem activam Sacramentorum ad intenſiorem, vel remiſſiorem effectum, ad Deum qui illum determinet, recurrere neceſſe eſt.

CA-

CAPUT IX.

Utrum extet aliquod præceptum offerendi Miſſæ Sacrificium?

R. OMnes Fideles præcepto naturali, divino & Eccleſiaſtico tenentur offerre Miſſæ Sacrificium, ſaltem per Miniſtrum publicum, ei præſentia ſua & votis cooperando, niſi obſtet Eccleſiæ interdictum in pœnam gravioris delicti.

Dixi 1. *ſaltem per Miniſtrum publicum*: quia c. 16. primæ partis hujus Tract. evicimus contra Novatores, ſolos Sacerdotes habere poteſtatem conſecrandi, ergo per ſe immediate offerendi; nam ex dictis cap. 5. hujus ſecundæ partis oblatio in conſecratione conſiſtit. Utrum autem Sacerdotes aliquando teneantur celebrare, expendemus in decurſu hujus capitis.

Dixi 2. *ei præſentia ſua, & votis cooperando*, quia Fideles ea intentione ad Miſſæ Sacrificium convenire debent, ut per celebrantem, tanquam per Miniſtrum publicum, Chriſtum verum Agnum, & Hoſtiam immaculatam novi Teſtamenti, & ſeipſos veluti ejus membra Deo offerant, eique ſupremum cultum exhibeant, ut cap. 7. fuſe explicuimus.

Dixi 3. *niſi obſtet Eccleſiæ interdictum*; quia Pœnitentes antiquitus hora Sacrificii e conventu Fidelium ejiciebantur; nunc quoque excommunicati Sacris interdicuntur, ſed congrua ſatisfactione impedimentum quamprimum removere tenentur. His explicatis,

Prima reſponſionis pars, quæ eſt de præcepto naturali, manifeſte colligitur ex cap. 3. nam ex ibi dictis Sacrificium proprie dictum, Deo debetur lege naturali: atqui in Religione Chriſtiana Miſſa eſt unicum Sacrificium proprie dictum: ergo Fideles lege naturali tenentur illud offerre, præſentia ſua & votis celebranti ſe adjungentes.

Secunda pars, quæ eſt de præcepto divino, ſequitur ex præcedenti; namque naturalem ſacrificandi legem.

gem Chriſtus Dominus determinavit ad hoc unicum Sacrificium: ergo Fideles & lege naturali, & lege divina illud offerre tenentur.

Tertia pars, quæ eſt de præcepto Eccleſiaſtico, neminem latet. Quis enim non didicit ab infantia illud Eccleſiæ præceptum. *Les Dimanches Meſſes ouiras, & Fetes de commandament?* ubi Eccleſia determinat tempus audiendi Miſſam, quod nec lex naturalis, nec divina præfixerant.

Q. 2. *Obligatne illud præceptum ſub peccato mortali?*

R. Dubium non eſt quin obliget ſub mortali; ſic enim habetur c. 10. Apoſtolorum: *Omnes Fideles, qui conveniunt in ſolemnitatibus ſacris ad Eccleſiam, ſcripturas Apoſtolorum, & Evangelia audiant: qui autem non perſeverant in oratione, nec ſanctam communionem percipiunt, convenit communione privari*, ideſt, excommunicari. Et can. 27. Concilii Agathenſis circa initium ſexti ſæculi, referturque C. *Miſſas*, de conſecratione diſt. 1. *Miſſas die Dominico ſæcularibus totas tenere ſpeciali ordine præcipimus, ita ut ante benedictionem Sacerdotis populus egredi non præſumant; qui ſi fecerint, ab Epiſcopo publice confundantur*. Gravis autem pœna ſupponit gravem culpam.

Q. 3. *Satisfacitne præcepto, qui duas aut tres partes ſimul audit a totidem celebrantibus?*

R. Affirmarunt nonnulli Moderni, quibus obſtitere ſuis cenſuris primum Lovanienſes anno 1657. Archiepiſcopi Senonenſis & Pariſienſis anno 1658. Dehinc Innocentius XI. anno 1679. ac demum Clerus Gallicanus anno 1700.

Q. 4. *Qui Miſſa jam inchoata Eccleſiam ingreſſus eſt, ſatis ne eſt ad implendum præceptum, ſi partem alterius Miſſæ audiat, quemadmodum Clericus, qui omiſit divinum nocturnum Officii divini ſatisfacit recitandi præcepto, ſi partem omiſſam ſuppleat, nec tenetur integrum Officium repetere?*

R. Non ſatis, ſed aliam Miſſam integre audiat neceſſe eſt, quantumcumque reclament plures Moderni, quia Liturgiæ partes magis ſunt inter ſe ordinatæ & connexæ, quam partes Canonici Officii; aliæ enim

ſunt

ſunt præparatoriæ ad Sacrificium, aliæ pertinent ad ejus eſſentiam, aliæ ſunt fructus & participatio ſacrificii adeo, ut ordo ille inverti nequeat.

Q. 5. *Sufficitne ad peccatum mortale non interfuiſſe cuilibet Liturgiæ parti?*

Reſpondeo, Minime, quia levitas materiæ excuſat à graviori culpa.

S. autem Antoninus 2. parte exiſtimat mediam aut tertiam partem eſſe materiam gravem.

Ergo, qui ex negligentia accedit inchoata Miſſa; venialiter ſaltem peccat, quemadmodum Beneficiarius, qui aliquam partem leviorem Officii Canonici prætermittit; quia præceptum integre non implet, nec totam Miſſam tenet, ut colligitur ex laudato can. Concilii Agathenſi.

Dixi: *Ex negligentia*; Quia ſi nulla ſit in his levioribus negligentia, nulla quoque erit culpa. Hinc excuſandi ſunt inferiores Miniſtri, qui identidem ad ſacellum recurrunt, ut afferant ad Sacrificium neceſſaria, puta, vinum, thus, &c. modo in ſacello, aut in aliis locis ſine neceſſitate non immorentur, nec confabulationibus vacent.

Duo tamen hic ſunt obſervanda. Primum, ante Miſſam paranda eſſe, quæ ſolent præſupponi; ut dum peragitur Sacrificium, Miniſtri his tantum actionibus incumbant, quas Officii ſolemnitas requirit; nam ſi accidentali occaſione vinum v. g. extra Eccleſiam eſſet quærendum, nec tam cito aſſerendum, dum interim celebrans proſequitur Sacrificium uſque ad tertiam partem, Miniſter aliam Miſſam, ſi poſſit, audire tenetur. Secundum, nonnulli Theologi, ut Suareſius hic, probabile cenſent, eum non ſatisfacere præcepto, qui abeſt, licet per breve tempus, cum Sacerdos conſecrat, aut communicat; quia, inquiunt illi, hujuſmodi actiones ſunt de eſſentia, aut integritate Sacrificii. Unde cenſendi ſunt abſfuiſſe a ſacrificio, qui his partibus non interfuerunt.

Q. 6. *Quæ ex parte aſtantium requiruntur, ut ſatisfaciant Eccleſiæ præcepto?*

Reſpond. Quatuor, nempe præſentia, intentio, ſeu vo-

voluntas, attentio, & pia voluntatis affectio, ſive devotio.

Præſentiam exigunt verba legis: intentionem ſeu voluntatem obedientia præcepto debita, quæ eſt actus voluntatis, præterquamquod actio, quæ fit præter voluntatem, non eſt humana, nec rationalis: attentionem vero & devotionem exigit ipſa actionis natura; auditio enim Miſſæ ex dictis 1. eſt cultus Dei ſupremus. Deus autem non colitur niſi amore. 2. Eſt oblatio Sacrificii: oblatio vero eſt ſpecies orationis excellentiſſimæ, quæ nulla eſt ſine applicatione mentis ad divina.

Dices: Attentio & devotio ſunt actus mere interiores: atqui Eccleſia nec ulla humana poteſtas poteſt præcipere actus mere interiores, cum de his judicare non poſſit: Ergo.

Diſtinguo min. Non poteſt præcipere directe, Tranſeat: Indirecte, quatenus præcipit actum exteriorem, qui non poteſt perfici ſine actu interiore, Nego min. & conſeq. Namque pater aut herus, dum opus externum imperat filio, aut famulo, indirecte eum obligat ad eliciendum interiorem voluntatis actum, qui dicitur intentio, & ſine quo obedientiam præſtare nequit. Nullus enim dixerit non peccare filium, aut famulum, qui invito & reluctante animo opus injunctum perficit. Porro Miſſæ auditio, quæ proprie oratio eſt cum oblatione, non poteſt conſiſtere ſine intentione, attentione, & pia aliqua affectione.

Ergo præceptum non implet, graviterque peccat, niſi ſuppleverit aliam Miſſam audiens, qui toto tempore Sacrificii, vel ſaltem tertia ejus parte confabulatur nec reverentiam exteriorem exhibet, oculos huc & illuc circumferens, vel mente divagatur cum advertentia, ſive ſupina negligentia, contrariamque Caſuiſtarum opinionem Clerus Gallicanus temerariam, ſcandaloſam, erroneam, & impietati faventem declaravit anno 1700. vel denique qui aſtat ex mera curioſitate ſpectandi, aut ſtudio addiſcendi cæremonias, ſuavitatem cantus percipiendi. His annumerandi ſunt, qui lectioni incumbunt ſolo diſcendi deſiderio.

Difficultas circa attentionem ſupereſt, utrum ſatisfaciat

ciat præcepto audiendi Miſſam, qui inter Miſſarum ſolemnia peccata ſacramentaliter deponit?

Bonacina primum affirmaverat, ſed poſtea re maturius expenſa, ſententiam mutavit, negavitque hujuſmodi ſatisfacere, quod verum videtur, ubi prolixior eſt Confeſſio, occurruntque nonnulla diſcutienda, non ſine magna tum Confeſſarii, tum pœnitentis contentione, quæ excludit attentionem, & piam animi affectionem ad ſacrificium requiſitam.

Q. 7. *Quid attendere debet Fidelium religio & pietas, dum Miſſæ Sacrificio interſunt?*

R. Meminiſſe debent 1. ſe ad Miſſam convenire, ut ſacrificium Deo offerant per Sacerdotem, tanquam per Miniſtrum publicum. 2. Sacrificium exterius eſſe ſignum ſacrum ſacrificii interioris, adeout ſignum mendax exhibeant, niſi ſincero animo ſe ut victimam offerant. 3. Cum Chriſtus ſit in hoc ſacrificio principalis offerens, & præcipua victima, Fideles in hoc tremendo myſterio, cum ipſo conjungi tanquam membra capiti, ut per ipſum & in ipſo fiant unus offerens, unaque totalis hoſtia infinite digna. 4. Miſſam eſſe unicum Chriſtianorum ſacrificium, eminenterque continere quatuor ſacrificiorum veterum ſpecies propter totidem Dei perfectiones continuo ab homine colendas, ut explicuimus c. 1. pag. 533. & ſeq. Ex his autem ſequitur Miſſam eſſe audiendam eo mentis affectu, quem fuſe expoſuimus c. 7. pag. 569. & ſeq. ad quam breviter conſulentes remittimus Lectorem, non ſolum ut diſcat, ſed opere compleat, & aliis prædicet, ubi ſe dabit occaſio, quæ ibi tradita ſunt.

Diximus etiam c. 21. 1. part. aſtantes Miſſæ ſacrificio debere communicare ſpiritualiter, Eccleſiam quidem vehementer optare, ut & ſacramentaliter communicent; ſed hac de re nullum eſſe præceptum divinum, nec Eccleſiaſticum.

Q. 8. *Utrum ad Miſſæ Sacrificium ſolis juſtis accedere liceat?*

Reſpondeo primo, certum eſt Sacerdotem celebrantem graviter peccare, ſi ſit alicujus criminis conſcius: tum quia in hac actione Euchariſtiam, ut Sa-

Sacramentum eſt, conficit & recipit: tum quia ipſamet ſacrificii oblatio præciſe ſumpta, utpote quæ ſit ſacratiſſima, & nomine totius Eccleſiæ facta, ſanctitatem exigit in Miniſtro ad eam deputato & conſecrato, juxta illud Ex. 19. v. 22. *Sacerdotes . . . qui accedunt ad Dominum, ſanctificetur, ne percutiat eos*. Quod ſi, neceſſitate urgente, Sacerdos criminis reus, abſque ſacramentali confeſſione defectu Confeſſarii contritus celebraverit, quam primum confiteatur ex Concilio Trid. ſeſſ. 23. cap. 7.

R. Secundum, certum eſt Eccleſiam a ſacrificio removiſſe peccatores, qui pœnitentiæ publicæ gradus decurrebant, niſi ultimum, qui dicebatur conſiſtentium, attigiſſent.

R. Tertio, conſtat, excommunicatis etiam toleratis non licere ſacrificio intereſſe, quia excommunicatio definitur cenſura, qua baptizatus ſeparatur ab Eccleſiaſtica Fidelium communione. Ergo excommunicatus, qui cum eis in ſacrificio communicaret, cenſuram violaret, graviterque peccaret. Verum quidem eſt ex Decreto Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis, Fideles non teneri vitare excommunicatos, qui ut tales non fuerint nominatim declarati, Sacerdotemque poſſe abſque peccato celebrare, præſente v. g. Hæretico, nondum expreſſe denuntiato; ſed Decretum illud nullatenus favet hujuſmodi excommunicatis toleratis, ut ibidem declaratur.

R. Quarto, peccator nullo excommunicationis aut interdicti vinculo ligatus, non eſt a Miſſæ ſacrificio repellendus, quia Miſſa eſt ſacrificium propitiatorium. Ergo peccator ad illud recurrere debet, ut Deum ſibi propitium reddat.

R. Quinto, irreverenter & ſine debita diſpoſitione accedit, niſi de peccatis doleat, vel ſaltem donum pœnitentiæ ſincere & ſuppliciter petat.

Probatur 1. auctoritate.

Concil. Trident. ſeſſ. 22. c. 2. hanc a peccatoribus exigit diſpoſitionem: *Docet ſancta Synodus, Sacrificium iſtud vere propitiatorium eſſe: per ipſumque fieri, ut, ſi cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reveren-*

rentia, contriti, ac pœnitentes ad Deum accedamus, miſericordiam conſequamur.

Sanctus Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 65. *Cum hæc agimus*, inquit, *nos ipſos Deo in cordis contritione mactemus.*

Concilium III. Mediolanenſe, tit. de his quæ ſpectant ad Sacrificium Miſſæ, ſic habet: „ Cum audiendæ Miſſæ rationem populum docet Parochus, eum „ ſæpe admoneat, ut ſe quiſque colligens, ſi ſibi „ alicujus mortiferi peccati conſcius eſt, ſummo ex „ eo dolore affectus, ſupplex a Deo veniam petat.

Angelus a Clavaſio, verbo *Feriæ*, ſcribit, *Fidelis audiat Miſſam integram, & conteratur, vel ſaltem atteratur, qui eſt in peccato mortali.*

Denique, ordo Liturgiæ Latinæ præſcribit, ut antequam Sacerdos ad altare aſcendat, ſtet infra gradum infimum, ubi inclinatus, publice ſe peccatorem confiteatur, veniam precetur, circumſtanteſque roget, ut pro ſe apud Deum intercedant cum omnibus ſanctis, quos invocat; tum circumſtantes exemplo celebrantis, ſimilem confeſſionem emittunt, & ſic omnibus per pœnitentiam præparatis, altare conſcendit, & Miſſam inchoat.

Meminit S. Auguſtinus ſerm. 351. num. 6. alias hom. 50. non abſimilem ritum ſua ætate obſervari ſolitum, ſic enim ſcribit: *Unde quotidie tundimus pectora? Quod nos quoque Antiſtites ad Altare aſſiſtentes cum omnibus facimus.*

Probatur 2. ratione duplici.

Prima: Oblatio Sacrificii ſpecies eſt orationis excellentiſſimæ. Scriptum eſt autem, Proverb. 28. v. 9. *Qui declinat aures . . . . . ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.* Atqui qui vult obſtinatus permanere in peccato, declinat aures ne audiat legem. Ergo.

Secunda: Qui ſatisfactionem exterius exhibet pro offenſa, quam vult retractare, ſed repetere proponit, is certe perſonam læſam non placat, ſed offendit, irridetque: atqui talis eſt peccator, qui in propoſito peccandi permanens, offert propitiatorium Miſſæ ſacri-

ficium : videturque imitari ſacrilegos illos milites ; qui in deriſionem flectebant genua coram Chriſto Domino, & ſurgentes dabant ei alapas, Joann. cap. 19.

Dices : Ergo ejuſmodi peccator a Miſſæ Sacrificio abſtinere debet.

R. Abſurde, ne dicam impie, ejuſmodi concluſio elicitur. Quid enim tam abſurdum, quam docere mandata non eſſe adimplenda, ſed prorſus rejicienda, ex eo quod peccatum ſit ea male exequi, v. g. Horas Canonicas a Clericis non eſſe recitandas, quia peccant, ſi abſque attentione ac devotione eas perſolvant : peccatorem ab oratione Dominica debere abſtinere, quia, ut notat Bellarminus lib. 2. de bonis operibus cap. 6. mendaciter, & veluti mimice petit ut fiat Dei voluntas, & ſanctificetur nomen ejus, dum obſtinato animo contra voluntatem Dei pugnat, nomenque ejus blaſphemare facit ſuis ſcandalis. Annon rectius concluditur & orandum in ſpiritu, & Miſſæ ſacrificium offerendum, ut Deus inde propitius factus, voluntatem a ſervitute peccati liberet? alioquin non ſine offenſione Fidelium prædicatur peccatorem obſtinatum debere abſtinere a Miſſæ ſacrificio; maxime cum conſtans ſit Eccleſiæ doctrina ſacrificium diebus Feſtis non poſſe negligi ſine gravi peccato, nec hactenus Eccleſia definierit peccatorem gravius peccare, ſi permanente affectu peccandi, ſacro interfuerit.

Q. 9. *Satiſne eſt Sacerdotibus, ſi Miſſæ Sacrificium offerant laicorum more?*

Cajetanus Commentario in art. 10. q. 82. S. Thomæ, ſcripſerat de Sacerdotibus, qui raro, aut nunquam celebrant omni impedimento ceſſante, peccare quidem, ſed venialiter tantum; ſed Pius V. hanc doctrinam utpote molliorem expungi voluit. Quare juxta ſanam doctrinam;

R. Primo, Sacerdotes jure divino tenentur aliquando celebrare. Probatur ex Scriptura Hebr. cap. 5. *Omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia pro peccatis*, Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem*. Quibus verbis Patres Triden-

dentini ſeſſ. 22. cap. 1. docent Chriſtum Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus præcepiſſe, ut offerrent: *Uti*, inquiunt, *ſemper Catholica Eccleſia intellexit, & docuit.*

Dices: Sacerdotes non magis tenentur offerre, quam prædicare, & confeſſiones audire, atqui Clementina, *nec in agro*, optat Monachos ad Sacerdotium promoveri, etiamſi ſpes non ſit, fore ut Hierarchicis functionibus ſub Epiſcopis dent operam: Ergo.

Nego maj. Namque Sacerdoti non incumbit prædicare, aut confeſſiones audire, niſi juriſdictionem acceperit, & plebs curæ ejus demandetur. Quare ſufficit, ut ad illa munera obeunda ſit idoneus, & paratus Epiſcopo præcipienti obtemperare. At in Sacerdotem aſſumitur, ut ſacrificia offerat: ergo ex ſua aſſumptione celebrare tenetur.

Inſtabis: Sacerdotes ſanctitate & miraculis conſpicui, prorſus ſacrificandi munus ſibi interdixerunt: Ergo.

Nego conſeq. Quia paucorum factum, quod, ut bonam in partem interpretemur, facit eorum virtus non vulgaris, in exemplum trahendum non eſt: contra vero tenendum illud S. Ambroſii apud S. Thomam q. 81. art. 10. *Grave eſt quod ad menſam tuam mundo corde & manibus innocentibus non venimus; ſed gravius, ſi dum peccata metuimus, etiam ſacrificium non reddamus.* Denique tepidis illis Sacerdotibus, cum S. Bernardo epiſt. 91. num. 3. reſpondendum, *ſi de ſanctis & bonæ memoriæ Patribus glorientur, imitentur certe ſanctitatem, quorum indulgentias diſpenſationeſque pro lege defendunt.*

R. Secundo, præcepto Eccleſiaſtico Sacerdotes aliquando celebrare tenentur. Sic enim habetur in Concilio Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. cap. *Dolentes referimus ... Sunt qui Miſſarum celebrant ſolemnia vix quater in anno, & quod deterius eſt, intereſſe contemnunt .... hæc igitur & ſimilia ſub pœna ſuſpenſionis, penitus inhibemus.* Hæc autem pœna graviorem culpam ſupponit.

Q. 10. *Quoties Sacerdos celebrare tenetur?*

R. 1. Circa quoslibet Sacerdotes ſic ſanxit Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 14. de reform. „Curat Epiſcopus, ut ii ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis ſolemnibus; ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent. *Et Concil. I. Mediol. part.* 2. *de frequenti divini Sacrificii oblatione*, Tridentini Concilii auctoritatem ſecuti præcipimus Sacerdotibus, cujuſcumque gradus ſint, ut Dominicis & reliquis Feſtis diebus Miſſam celebrare non omittant. *Item Concil. Remenſe anno* 1583. Sacerdotes, *inquit*, non tantum diebus ſolemnibus, ſed etiam Dominicis, ſæpiuſque, ſi fieri poteſt, ſacrificent.

R. 2. Paſtores tam frequenter celebrare debent, ut ſuo muneri ſatisfaciant, & Tridentinum cit. ſeſſ. 23. c. 14. Richulfus Sveſſionenſis anno 889. art. 3. ſtatutorum ſic Parochus alloquitur: „Habete, quæſumus, ſtudium in Miſſarum quotidiana celebratione, & invitate Parochianos veſtros, ut ſi ad alios conventus venire non ſufficiant, ſaltem Miſſas frequentius audire non prætermittant. „ Enimvero ſi Synagoga ex divino præcepto juge Sacrificium, hoc eſt, quotidianum, mane ſcilicet & veſpere, obtulit; in præcipuis Religionis Chriſtianæ Eccleſiis, quales ſunt Parochiales, parem cultum deeſſe non convenit. Hinc Apoſtoli quotidie circa domos frangebant panes. Act. 2. Prioribus etiam ſæculis bis in die celebrabatur: *Liturgias*, inquit Theodoretus epiſt. 145. ſæculo quinto, *in Eccleſia obimus tam ineunte die, quam deſinente*. Et S. Cyprianus tertio ſæculo epiſt. 61. ſic ſcribit: *Decimas ex fructibus accipientes* (Clerici) *ab altari & ſacrificio non recedant, & die ac nocte cæleſtibus rebus, & ſpiritualibus ſerviant*. Quin & Valafridus cap. 21. de rebus Eccleſiaſticis, refert ſummum Pontificem Leonem una die ſepties, vel novies, Miſſarum ſolemnia celebraſſe, cum S. Bonifacius Moguntinus ſemel tantum per diem. At Alexander II. circa ann. 1601. ſic ſtatuit apud Yvonem Carnotenſem 2. part. decreti, & Gratianum de conſecr. *Sufficit Sacerdoti unam Miſſam in die uno celebrare, quia Chriſtus ſemel paſſus*

eſt, & totum mundum redemit ... quidam tamen unam faciunt pro defunctis, & aliam de die, ſi neceſſe fuerit. Ex his autem concludimus Paſtores teneri, non quidem quotidie, ut vult Scotus, ſed ſæpius, quam Dominicis & Feſtis, ſacrum facere. De Epiſcopis ſpeciatim dicitur cap. ultim. de Privil. in ſexto, non decere illos ullam diem tranſire ſine Miſſa abſque rationabili cauſſa.

R. 3. Capellanus toties celebrare tenetur, quoties fundator præſcribit. Sed hic advertendum eſt, onus Miſſæ quotidianæ impoſitum Capellano vel ratione loci, in quo vult fundator quotidie celebrari, vel ſine reſpectu ad locum: ſi primum, Capellanus debet celebrare ſingulis diebus, nullo dempto, vel per ſe, vel per alium, ſi aliquo impedimento, v. gr. morbo, detentus ſit. Si ſecundum, adhuc obſervandum, quid ferat contractus fundationis; ſi enim in eo legitur, vel per ſe, vel per alium quotidie celebret, nulla dies ſine ſacrificio debet prætermitti; ſed ſi Capellanus ſimpliciter ad quotidianam Miſſam aſtringitur, intentio fundatoris præſumitur, ut id fiat 1. ſalva honeſtate & devotione, adeo ut Capellanus tum poſſit juxta communem Theologorum doctrinam ſacrificium non offerre, cum minus ſe diſpoſitum ſentit, ut colligitur ex cap. *Significatum*, de Præbendis: Quod tamen rarius contingere oportet. 2. Niſi obſtet Capellani corporalis infirmitas unius aut alterius hebdomadæ; namque hærus famuli ſui ſtipendia haud minuere ſolet, ſi brevi ægritudine detentus ſit. Quod ſi diutius duraret infirmitas, ſubſtituendus eſſet Vicarius, niſi nimia Beneficii tenuitas excuſaret.

Q. 11. *Expeditne ſingulos Sacerdotes quotidie celebrare?*

R. 1. Expedit quotidie celebrare cum debitis diſpoſitionibus. 2. Peccat Sacerdos, reuſque exiſtit corporis & ſanguinis Domini, ſi ſine debitis diſpoſitionibus offerat. 3. Deeſt officio ſuo, ſi ex negligentia ab altari abſtineat, vel mores corrigere non curet, quo ſemper ſit diſpoſitus ad offerendum. Patet ex dictis capit. 21. 1. partis, confirmaturque ex S. Bonaventura

 cap. 5.

cap. 5. de præparat. ad Miſſam, ubi ſic Sacerdotem alloquitur. „ Proba teipſum ex quanta caritate, & „ quali fervore accedis. Non ſolum non mortalia vi- „ tanda ſunt, ſed etiam venialia peccata per negli- „ gentiam & otium multiplicata, & per inconſidera- „ tionem, ſive diſtractionem diſſolutæ vitæ, & malæ „ conſuetudinis. Licet non occidant animam, tamen „ reddunt hominem tepidum, gravem, & obnubilatum, „ & indiſpoſitum, & ineptum ad celebrandum, niſi di- „ cti pulveres, & ſtipulæ per afflatum Spiritus & flam- „ mam caritatis conſumantur. Ideo cave ne nimis te- „ pidus, & inordinatus accedas & inconſideratus, quia „ indigne ſumis, non accedis reverenter, circumſpecte, „ & conſiderate. Unde Apoſtolus, judicium ſibi man- „ ducat & bibit. Quod apertius inſinuat, cum di- „ cit, ideo inter vos multi imbecilles ſunt per fidei „ inconſtantiam, & infirmi, ideſt, gravi peccato ſau- „ ciati, ſcilicet per teporem, & deſidiam. O quam „ graves anguſtiæ me undique affligentes! accedere in- „ digne, horrendum eſt judicium; non accedere ex no- „ tabili negligentia, vel contemptu, damnabilis eſt „ culpa. Nam cum Sacerdos non ex reverentia, ſed ex „ negligentia celebrare omittit, tunc quantum in ipſo „ eſt, privat Trinitatem laude & gloria, Angelos lætí- „ tia, peccatores venia, juſtos ſubſidio & gratia, in „ purgatorio exiſtentes refrigerio, Eccleſiam Chriſti „ ſpeciali beneficio, & ſeipſum medicina & remedio „ contra quotidiana peccata & infirmitates. Item non „ complet ſibi injunctum magnæ dignitatis obſequium, „ nec officium exercet debitæ ſervitutis Dei, & ta- „ men ſcriptum eſt, *maledictus, qui facit opus Dei „ negligenter*. Ultimo, quantum in ſe eſt, evacuat „ divinum cultum, & latriam Creatori debitam, in- „ gratus de beneficiis. Ergo quantum potes, toto „ conatu per exercitium boni operis, lachrymarum „ contritionem, & devotionis flammam, expelle a te „ omnem teporem & negligentiam, ne inveniaris „ reſpuere tantorum chariſmatum dona.

Enimvero Sacerdotes, & alii Clerici non a publicis Reipublicæ oneribus eximuntur, neque fidelium oblatio-

nibus ſubſtentantur, ut otio diſluant, & propriis cupiditatibus indulgeant; ſed ut quæ Domini ſunt, curent, ſancti corpore & ſpiritu permaneant, continuo rebus divinis incumbant, mediatoreſque pro populo apud Deum precibus & ſacrificiis ſemper agant; quibus ſi defuerint, nullum hominum genus in Republica tam inutile, tamque ſuperfluum fingi poteſt, ut late proſequitur S. Bernardus tract. de vita & moribus Clericorum.

Objiciunt Novatores: Chriſtus cœnam in Apoſtolorum cœtu celebravit, & ut ita facerent præcepit, *hoc facite*, inquit. Idem præſtiterunt Apoſtoli 1. Corinth. 11. & ſucceſſoribus obſervandum tradidere. Unde S. Ignatius Epiſt. ad Smyrnenſes, *ubi Epiſcopus fuerit, ibi & plebs congregetur*. Et S. Baſilius in Pſ. 115. circa finem, *non in latebris deliteſcens ſacrificabo, ſed publicum exhibebo tibi ſacrificium, aſſumpto mecum univerſo populo*. Ergo uſus Miſſarum privatarum eſt illicitus.

Nego conſequentiam, utpote quæ ex antecedente nullatenus erui poſſit. Namque 1. Dominus, ut ſæpe monuimus, non præcepit niſi ſubſtantiam operis, circumſtantias vero reliquit Eccleſiæ diſpoſitioni, quod ipſimet adverſarii agnoſcere coguntur, cum in ſua cœna non obſervent omnia quæ cœnam Dominicam comitata ſunt, non lavant pedes, non panem azymum aſſumunt, non cœnam communem præmittunt, nec horam expectant veſpertinam. 2. Ad ſummum ex allatis textibus colligi poſſet, fideles ex præcepto divino aliquoties in unum convenire debere ad Euchariſtiam celebrandam, quod Eccleſia hactenus obſervavit. Sed nullo Scripturæ, aut veterum Patrum teſtimonio probari poteſt Miſſas privatas abſolute fuiſſe prohibitas, quanquam nec proprie privatæ, ſed communes dici debent, cum a publico Miniſtro non pro ſe tantum, ſed pro omnibus Fidelibus, licet abſentibus & diſperſis, celebrentur, ut ait Tridentinum Conc. ſeſſ. 22. cap. 6.

Dixi, *abſolute*: Namque improbantur in primis Miſſæ Schiſmaticorum, & Acephalorum, qui a legitimis Paſtoribus ſe ſegregant, de quibus SS. Ignatius & Ba-

filius in objectione laudati, & Concil. Laodicenum cap. 55. Deinde, quæ in privatis oratoriis in præjudicium Eccleſiæ Parochialis celebrantur. His caſibus exceptis,

Privatarum Miſſarum uſus in Eccleſia ſemper fuit probatus, & retentus. Tempore perſecutionis fideles privatim in omni loco & tempore Dominica ſolemnia celebrabant, ex Tertull. lib. de fuga in perſecut. cap. 14. *Sit tibi*, inquit, *& in tribus Eccleſia*. S. Ambroſius Romæ Tranſtiberim in domo clariſſimæ Matronæ ſacrificium obtulit, ex Paulino in ejus vita. S. Auguſtinus lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. refert unum ex ſuis Presbyteris ad domum quandam a ſpiritibus malignis vexatam perrexiſſe, *ibi*, inquit, *obtulit ſacrificium Corpus Chriſti.... Deo protinus miſerante, ceſſavit vexatio*. Concil. Agathenſe initio ſexti ſæculi permittit can. 21. oratoria privata, in quibus Miſſæ peragantur *propter fatigationem familiæ*. Similem licentiam eodem ſæculo conceſſit S. Gregorius lib. 2. Ep. 9. & lib. 5. Ep. 45. teſtaturque lib. 5. Ep. 50. Palladium in Eccleſia a ſe extructa altaria tredecim collocare. Conc. Moguntinum an. 847. pro Ludovico Rege Germaniæ Miſſarum tria millia & quingentas celebrari juſſit. Et eodem circiter tempore Angelbertus Abbas S. Richarii præcedit ut ſingulis diebus ad minus triginta Fratribus per diverſa altaria Miſſæ agerentur, exceptis duabus conventualibus & ſolemnioribus in Chronico Centullenſi lib. 2. cap. 11. tom. 4. Spicilegii.

CAPUT XII.

Quando & ubi offerendum eſt Miſſæ Sacrificium.

R. PRimo, quolibet die celebrare licitum eſt, excepto die Paraſceves, quo Eccleſia ſacrificium cruentum veluti præſens ante oculos exponit, adeoque con-

conſentaneum non videatur per incruentum ſacrificium, commemorationem illius facere tanquam rei præteritæ, cum præſens exhibeatur illo die & ſabbato ſequenti, uſque ad noctis crepuſculum, quo Stella in cælo apparere incipit, ex capite *Sabbato*, diſt. 3. de conſecratione: tunc enim ſolemnitas Reſurrectionis Dominicæ, quæ nocte contingit, canticis lætitiæ, & Miſſæ ſacrificio celebratur, ex ordine Romano, Rabano, Hugone Victorino, & aliis. Sed cum hodie refrigueris Fidelium devotio, Eccleſia nunc ſolemnitatem Reſurrectionis anticipat circa meridiem. Utrum autem mane liceat Miſſam privatim celebrare, non una eſt Eccleſiarum diſciplina.

R. Secundo, jure communi Miſſa non debet ante auroram abſolvi, & poſt meridiem inchoari. Ita Pius V. Conſtitutione ſua, quæ incipit *Sanctiſſimus*, & in Rubricis Miſſalis.

Dixi, *jure communi*; Namque 1. cap. *nocte ſancta*, de conſecrat. diſt. 5. licitum eſt nocte Nativitatis a galli cantu, non ſolum ſemel, ſed & ter Miſſam celebrare, dummodo ablutio non ſumatur in duobus primis ſacrificiis. Nullum tamen extat præceptum trinam Miſſam ſive celebrandi, ſive audiendi. 2. Propter neceſſitatem poteſt hora vel præveniri, ut ſi æger eſſet viatico reficiendus, & populus peregrinaturus tempus auroræ non poſſet expectare: vel differri, ut ſi die ſolemni concio publica ultra meridiem fuerit producta. Si Sacerdos die feſto viarum difficultate detentus, non potuit ante meridiem, ut ſperabat, pervenire ad locum, ubi ſacrificium erat facturus, poteſt Miſſam inchoare ante primam horam poſt meridiem. 3. Epiſcopus diſpenſare poteſt, ut hora licite præveniatur, aut differatur, præſumiturque ejus diſpenſatio in quibuſdam regni partibus, ubi hyeme Miſſa celebratur tribus aut quatuor horis ante lucis ortum.

R. Tertio, regulariter ſacrificium Miſſæ non debet offerri, niſi in domo Deo conſecrata, vel ſaltem auctoritate Epiſcopi benedicta. Ita decrevit Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. Decreto de vitandis in Miſſæ Sacrificio. Habetur etiam cap. *Nullus*, de

conſecratione, ſub comminatione depoſitionis, quæ pœna ſupponit gravem culpam. Domus autem illa Deo dicata apud Scriptores Eccleſiaſticos, dicitur, 1. domus oratoria, Græce Baſilica, Latine Regia: 2. Memoria, quia in memoriam SS. Martyrum ſolebat erigi: 3. Titulus, quia Chriſtiani ſolebant demonſtrare aliquo ſigno, nimirum Crucis, hanc domum eſſe cultui divino mancipatam, quemadmodum locus fiſco addictus, aliquo titulo, puta imagine Imperatoris, aut inſcriptione denotabatur: 4. Templum, nunquam vero fanum aut delubrum. 5. Eccleſia, per quam vocem ſumitur contentum pro continente, Eccleſia enim idem eſt ac congregatio, quæ apud Judæos dicitur Synagoga.

Dixi, *regulariter;* Quia in caſu neceſſitatis: ut ſi Eccleſia, quæ in pago unica eſt, ſubito corruat, aut igne abſumatur, vel ſi in itinere poſitis Eccleſia defuerit, licet offerre in loco profano, cum diſpenſatione tamen Epiſcopi, niſi inſtet neceſſitas, v. g. dies feſtus, nec ad Epiſcopum recurri poſſit. Habetur cap. *Concedimus*, de conſecratione.

Q. 2. *Debeturne templis aliqua reverentia?*

R. Debetur, quia ex Concilio Niceno II. rebus ſacris convenit Religionis honos: atqui Templa inter res ſacras numerantur; Ergo. Unde apud omnes Theologos irreverentia in locum ſacrum, eſt una ex ſpeciebus ſacrilegii.

Q. 3. *Quandonam peccatur contra reverentiam locis ſacris debitam?*

R. Cum in uſus communes & profanos convertuntur (niſi adſit evidens neceſſitas) multo magis ſi in uſus per ſe malos. Hinc S. Hieronymus in cap. 3. Danielis, de Baltaſſare Babylonis Rege, qui ad menſam profanam ſacra vaſa adhibuit, ſic ſcribit: „ Quandiu „ vaſa fuerant in idolio Babylonis, non eſt iratus Do„ minus; videbantur enim (*Babylonii*) rem Dei, ſe„ cundum pravam quidem opinionem, divino cultui „ conſecraſſe: poſtquam autem humanis uſibus divina „ contaminant, ſtatim pœna ſequitur poſt ſacrilegium.

Probatur 1. ex Scriptura, Marci 11. Chriſtus Do-

minus

minus non ſinebat, ut quiſquam transferret vas per Templum, ideſt, per extimum Templi atrium, quod erat via commoda & compendioſiſſima, inquit Cornelius a Lapide, pergentibus in ſuperiorem urbem, vel in regiam Joan. 2. & Matth. 21. de Templo ejecit vendentes & ementes columbas, licet ad uſum Templi: *Nuſquam reperitur*, inquit Alexander II. cap. *ex multis*, *Dominum tanta ſeveritate peccatores corripuiſſe ſicut illos vendentes & ementes in Templo*. 1. Cor. 11. de comeſſationibus profanis in Templo; *Nunquid domos non habetis ad manducandum & bibendum? aut Eccleſiam Dei contemnitis? &c.*

Probatur 2. ex jure Eccleſiaſtico. Concilium II. Lugdunenſe ſub Gregorio X. can. 25. multos actus communes prohibet; *Nullus*, inquit, *in locis iiſdem ſeditionem excitet* (ideſt, bellum gerat) *conclamationem moveat* (ideſt, tripudia & ludos clamoſos, ut habetur cap. *Cum decorum*, de vita & honeſtate Clericorum) *ceſſent in illis Univerſitatum & Societatum quarumlibet conſilia*, (de rebus ſæcularibus, & politica gubernat.) „ Ceſſent vana, & multo fortius fœda & „ profana colloquia; ceſſent confabulationes quælibet.... „ ne ubi peccatorum venia eſt poſtulanda, ibi pec„ candi detur occaſio, aut deprehendantur peccata „ committi. Ceſſent in Eccleſiis earumque cœmeteriis „ negotiationes. In his ſæcularium judiciorum ſtrepi„ tus conquieſcat & proceſſus judicium ſæcularium, „ ac ſpecialiter ſententiæ prolatæ in iiſdem locis, „ omni careant robore firmitatis. *Cap. qua fronte* „ *prohibentur placitæ Eccleſiaſtica*.

Innocentius III. C. *Relinqui*, de cuſtodia Euchariſtiæ, „ firmiter, *inquit*, prohibemus, ne hujuſmo„ di ſupellectilia, tam Clericorum, quam aliorum, „ in Eccleſia admittantur niſi propter hoſtiles incur„ ſus & alias neceſſitates urgentes.

Concilium Tridentinum multam ex recenſitis prohibet Decreto de vitandis & obſervandis in Miſſæ Sacrificio, Epiſcopiſque injungit, ut cetera ab ipſo non expreſſa corrigant, quod in primis ſanctus Carolus executus eſt in Concilio Mediolanenſi primo & quar-

to, in quibus minima quæque reprehendunt, placetque ea exſcribere, ut Clerici diſcant quomodo debeant in domo Dei converſari, & exigere ſacris locis reverentiam.

Concilium itaque Mediolanenſe primum a Sede Apoſtolica approbatum, ſic habet de locis ſacris: „ Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in Eccleſiam ingredi liceat; neque haſtam, aliave hujuſmodi in eam inferre; ne mendici eleemoſynarium cauſſa in Eccleſia vagentur, ſed extra Eccleſiam conſiſtant. Adhibeatur diligentia, & gravi pœna mulctaque agatur, ut & Eccleſiæ, & oratorii & cœmeterii parietes ab ruina, aliiſque cujuſvis generis ſordibus mundi conſerventur.

„ Ex cœmeteriis vites, arbores frugiferæ, & aliæ etiam infrugiferæ cujuſvis generis, aut arbuſta excidantur.

„ Nec fœnum ex his ſuccidatur, neve herba vireſcens, quæ beſtiis pabulo ſit. Stabula armentorum, & cujuſvis animalium inde procul ſint.

„ In iiſdem ne lignorum ſtrues fiat, nec cœmentorum vel lapidum acervus ſit, nec denique quidquam loci illius decori & ſanctitati repugnans.

„ Ne omnino cujuſquam rei profanæ ſchedula Eccleſiarum aut cœmeteriorum foribus, parietibus, aut in quovis loco ſacro in poſterum affigantur.

„ Ne officine tabulæve quovis materiæ genere, vel ipſis parietibus inhærentes, vel in cœmeteriis conſtruantur.

„ Ne Eccleſiæ aut Capellæ tecta palearum acervis, neque aliqua lignorum ſtrue onerentur.

„ Ne item a parte ſuperiori cœnaculum, vel cubiculum, vel omnino locum habeant, ubi aut dormiatur, aut bibitetur, aut quidquam profani fiat: quæ vero loca jam ejuſmodi ſunt, omnino amoveantur.

„ Ne frumentum ullumve tritici, aut leguminum genus, ne poma item, ne inſtrumenta ad prædiorum ruſticorum uſum comparata; ne denique quidquam a domo Dei alienum in Eccleſia Deo conſecrata, aut in Oratorio, aut etiam cœmeterio reponi,

„ aut

„ aut acervari ab ullo quovis homine liceat. Veti„ tumque præterea ſit, niſi cum interdum aliter Epi„ ſcopus cenſuerit, clavem ullius Eccleſiæ aut Ora„ torii etiam ruralis laicis hominibus, præſertim ve„ ro colonis committi.

„ Ne campanæ in iis conflentur.

„ Ne in cœmeterio frumentum quaſi in area ven„ tiletur, fruges expendantur, ne vero telæ, panni„ ve linei aqua madefacti ad Solem ibi exponantur: „ neque in eo fœminæ mareſque colo quidquam neant, „ aut aliud opus faciant ſacrorum locorum rationi „ alienum, Eccleſiæ oſtia, cœmeteria item, aut Re„ ctori, aut etiam aliis uſui ne ſint, res profanas, „ onerave aſportantibus, quaſi per viam publicam „ tranſeuntibus: cui rei plane ut occurratur, cautio„ nem omnem Epiſcopus adhibeat.

„ Ne grammaticæ humanarumque Literarum rudi„ menta, quæ ſæpe inanibus gentilium fabellis tradun„ tur, aut aliæ omnino Literæ præter ſacras, in Ec„ cleſia exponantur.

„ Altaria, ſacræ tabellæ, & imagines, ac parietes „ ibi perpetuo niteant, pavimentum autem, ſaltem „ octavo quoque die diligenter verratur. Hæc omnia „ præſtari cujuſvis Eccleſiæ ſit cura Rectoris.

Dixi in reſponſione, *niſi adſit evidens neceſſitas*; hunc enim caſum excipit Innocentius III. cit. cap. de cuſtodia Euchariſtiæ.

Q. 5. *Omnis actio per ſe mala, ſi fiat in Eccleſia, contrahit ne circumſtantiam ſacrilegii in ſacramentali Confeſſione neceſſario exprimendam?*

R. Primo, certum eſt, quod ſi actio mala ſpecialiter prohibita in Eccleſia, pertingat ad malitiam peccati mortalis, circumſtantia illa loci ſacri in ſacramentali Confeſſione neceſſario ſit exponenda: & ratio eſt, quia hæc loci circumſtantia novam addit peccati ſpeciem, utpote quæ pugnet contra ſpecialem Religionis virtutem.

R. Secundo, omne peccatum, ſaltem externum, in Eccleſia, etiamſi ſpecialiter lege Eccleſiaſtica non ſit prohibitum, ſacrilegii malitiam continet; quia ex di-

dictis actus profani, & alibi liciti, repugnant ſanctitati loci ſacri, ſiuntque illiciti ex eo præciſe, quod locum Deo conſecratum ad uſum profanum, contra ejus propriam inſtitutionem convertant: ergo a fortiori actus per ſe mali, ſi in loco ſacro exerceantur, ſiunt ſacrilegi; quia multo magis repugnant ſanctitati loci, quam actus ex objecto indifferentes. Unde ſi mortaliter ſint mali, in ſacramentali Confeſſione videntur cum illa circumſtantia exprimendi; præſertim quando non ſine gravi injuria loci ſacri in eo exercentur.

Dixi 1. *Si ad malitiam peccati mortalis pertingat*; Quia actus malus, etiam ſpecialiter prohibitus in loco ſacro, poteſt eſſe tantum venialis, vel ex defectu deliberationis, vel ex levitate materiæ; namque furari unum aut alterum aſſem in Eccleſia, eſt peccatum tantum veniale, contrahitque ſacrilegii ſpeciem ſolummodo venialem, quæ neceſſario in ſacramentali Confeſſione non eſt exprimenda. Hinc docet Suarez, colloquia otioſa in loco ſacro contrahere quidem ſpecialem malitiam ex circumſtantia loci, ſed venialem; quia materia eſt levis, niſi id fiat cum aliquo ſcandalo.

Dixi 2. *Peccatum ſaltem externum*; Nam de peccato mere interno, non ita conſtat apud omnes Theologos. Suarez cum quibuſdam aliis exiſtimat cogitationem v. g. caſtitati contrariam, nullam contrahere malitiam ex circumſtantia loci, ac proinde non eſſe ſacrilegam; quia, inquit, actus interior, cum ſit mere ſpiritualis, non ſit proprie in loco ſacro & ſenſibili, nec ullam ad eum habet relationem, ac proinde nullam irreverentiam contra illum continet. Sed ratio illa non convincit, videturque irreverenter ſe gerere, qui turpia in loco ſacro mente revolvit.

Q. 5. *Quinam actus mali ſpecialiter prohibentur in loco ſacro?*

R. Quatuor.

Primus, eſt furtum, cap. *Quiſquis*, diſt. 17. quæſt. 4. ubi Jo: Papa obſervat furtum ſacrilegum tripliciter committi poſſe, nempe auferendo ſacrum de ſacro,

vel

vel non ſacrum de ſacro, aut ſacrum de non ſacro; ut ſi quis calicem in Parochi domicilio furaretur: in quo jus canonicum invenitur contrarium juri civili ſtatuenti, quod ſi res privatorum in æde ſacra depoſitæ ſubreptæ fuerint, furti actionem non eſſe ſacrilegi, ideſt, furti hujuſmodi reos non eſſe puniendos pœna ſacrilegorum; ſed male inde colligunt nonnulli, furari rem profanam in loco ſacro, non eſſe ſacrilegium.

Secundus, eſt injurioſa ſanguinis effuſio cap. *Si Eccleſia*, de conſecratione.

Tertius, eſt homicidium voluntarium & injurioſum cap. *Propoſuiſti*, de conſecratione.

Quartus, eſt pollutio voluntaria, ſeu ſeminis humani effuſio: quod extendendam eſt etiam ad copulam conjugalem, quæ licet per ſe ſit honeſta, tamen ſpecialiter prohibetur in loco ſacro.

Q. 6. *Suntne aliqui actus ita prohibiti in loco ſacro, ut propter eos polluatur, reconciliationeque indigeat?*

R. Quinque numerantur.

Primus, eſt ſanguinis effuſio, cap. *Propoſuiſti*, de conſecr. Debet autem illa effuſio eſſe injurioſa, & mortaliter mala, alioquin non polluit Eccleſiam.

Dixi: *effuſio:* Quia mutilatione, quæ eſt ſine ſanguinis effuſione, non violatur Eccleſia; nomine autem effuſionis intelligitur copia ſanguinis. Unde aliquæ guttulæ non polluunt Eccleſiam.

Secundus, eſt homicidium voluntarium & injurioſum cap. *Propoſuiſti*, & cap. *Si motum*, de conſecratione. Injuria autem fieret loco ſacro, violareturque Eccleſia, ſi in ea Judex reum ſuſpenderet, non vero ſi ad mortem eum condemnaret; aut ſi quis ob juſtam defenſionem ibidem alium occideret.

Ex his ſequitur, non pollui Eccleſiam, ſi quis extra percuſſus ad eam confugeret, ibique vel occumberet, vel magnam ſanguinis copiam emitteret: contra vero Eccleſiam pollui, ſi in ea vulnus infligatur, & percuſſus tam celeriter exeat, ut ſan-

guis

guis non profluat, aut mors non ſequatur, niſi in loco profano. Hoc poſterius tamen negat Suarez.

Tertius, eſt adulterium, & qualiſcumque humani ſeminis effuſio voluntaria. Quod ſi ſit involuntaria, non polluit Eccleſiam; ex Sancto Antonino 3. parte.

Quartus, eſt ſepultura nominatim excommunicati, cap. *Conſuluiſti*, de conſecr. Unde licet prohibitum ſit etiam ſub anathemate in Conc. Turonenſi anno 1583. ſepelire in loco ſacro publicum hæreticum, non pollueretur tamen in hypotheſi, quod non fuiſſet nominatim denuntiatus.

Quintus, eſt ſepultura Infidelis non baptizati (excipe, niſi Catechumenus ſit, cap. *Eccleſiam*, diſt. 1. de conſecr.) Quod multi extendunt ad infantem non baptizatum, niſi in utero matris mortuus & incluſus ſit; ſed hanc extenſionem alii probabilius rejiciunt, quamvis illicitum ſit infantes non baptizatos in loco ſacro ſepelire, & inde cadavera illa, ſi fieri poſſit, ſint extrahenda. Advertes

1. Eccleſiam non cenſeri violatam, ſi aliquid eorum, quæ dicta ſunt, contigerit in loco ſejuncto proprio muro, aut tabulato fixo, a reliquo Eccleſiæ corpore: qualis eſt locus ſupra Eccleſiæ fornicem, aut campanile.

2. Cœmeterium violari & pollui iiſdem modis, quibus Eccleſia.

3. Eccleſia violata, cenſeri etiam cœmeterium violatum, ſi contiguum ſit; nam principale trahit ad ſe acceſſorium: contra vero violato cœmeterio, non ideo violata Eccleſia cenſetur; nam quod minus eſt, non trahit ad ſe majus, cap. *Una*, de conſecratione Eccleſiæ, in 6. ubi additur: *Si plura cœmeteria ſint cohærentia, ſed medio pariete ſejuncta, eorum altero violato, alterum propterea non reputatur violatum.*

Dixi, *ſi contiguum ſit*; Nam violata Eccleſia, non violatur cœmeterium ab eo diſtans.

4. Si Eccleſiæ violatio ſit ſecreta, Eccleſiam non eſſe reconciliandam; quia ſicut nemo amittit jus con-

ſer-

ſervandæ ſuæ famæ, quandiu crimen ejus manet occultum; ſic nec Eccleſia minus idonea cenſeri debet, quominus in ea celebretur Officium divinum, ex eo quod in ea aliquid clam contigerit.

At, inquies, ſi poſtquam Sacerdos celebravit in Eccleſia ſecreto violato, res poſtea in aliorum notitiam veniat, indigebitne Eccleſia reconciliatione?

R. Non una eſt Theologorum ſententia; alii enim affirmant Eccleſiam in hac hypotheſi non indigere reconciliatione; quia Sacrificium in ea oblatum haberi debet pro reconciliatione. Alii contra contendunt Eccleſiam eſſe reconciliandam. 1. Quia oppoſita ſententia nullo jure nititur. 2. Quia ſi celebratio Miſſæ inſtar reconciliationis eſſet habenda, Sacerdos mala fide celebrans in Eccleſia polluta, cenſendus eſſet eam reconciliare. 3. Quia ſi Epiſcopus diſpenſet ad tempus, aut in Eccleſia violata celebretur (quod ob cauſſam neceſſariam fieri poſſe communiter docent) tempore elapſo Eccleſia nihilominus reconcilianda erit.

Q. 7. *Quale eſt peccatum celebrare in Eccleſia, quam celebrans novit eſſe pollutam?*

R. Eſt grave peccatum; Quia materia eſt gravis, nullam tamen propterea celebrans incurreret cenſuram aut irregularitatem; quia nulla in jure eſt expreſſa.

Q. 8. *Quid faciet Sacerdos, ſi, dum celebrat, Eccleſia violetur?*

R. Si violatio contingat poſt Canonem inceptum, perficienda eſt Miſſa, quia jam cenſetur quaſi ſubſtantialiter inchoatum ſacrificium, quod non debet intermitti. Si autem ante Canonem violetur, relinquendum eſt altare, donec Eccleſia fuerit reconciliata.

Q. 9. *Per quem fieri poteſt reconciliatio Eccleſiæ violatæ?*

R. Si ab Epiſcopo fuit conſecrata, docent communiter Theologi non poſſe reconciliari, niſi per Epiſcopum, aut ſaltem per Sacerdotem, ex ſpeciali mandato Summi Pontificis: quod ſi fuerit tantum benedicta, poſſe reconciliari per ſimplicem Sacerdotem ab Epiſcopo delegatum. At inolevit conſuetudo in Galliis, ut Sacerdotes Eccleſias conſecratas ex delegatione

Epi-

Epiſcopi reconcilient etiam cum aqua communi benedictione.

Q. 10. *Quandonam Eccleſia conſecrata execratur, ſeu conſecrationem amittit?*

R. Cum parietes ſecundum majorem partem deſtructi, aut abſumpti ſunt, *cap. Ligneis*, de conſecr. Eccleſiæ, vel altaris ubi habetur: *Si tecta, aliaque ligna Eccleſiæ combuſta ſint illæſis parietibus, conſecrationem non amittit; quia conſecratio in parietibus conſiſtit.* Hæc autem deſtructio duobus modis contingere poteſt. 1. Si Eccleſiæ parietes brevi temporis intervallo ita abſumantur incendio, ut omnis cruſta, vel major pars auferatur, licet parietes non corruant; quia conſecratio potiſſimum conſiſtit in exterioribus cruſtis, 2. ſi Eccleſiæ parietes ſecundum majorem partem de repente corruant; quia tunc Eccleſia, quæ conſecrata fuerat, non cenſetur permanere. Secus ſi minor pars Eccleſiæ corruat, vel ſi minores partes cruſtarum aut parietum ſenſim, & per temporum intervalla corruant, & reficiantur, quia moraliter cenſetur eadem Eccleſia ſubſiſtere: multominus Eccleſia ſuam amitteret conſecrationem per ſolam dealbationem ſuperficiei.

Advertes 1. diſcrimen eſſe inter Eccleſiæ pollutionem, & execrationem. Nam polluta Eccleſia, polluuntur etiam omnia altaria, quæ in ea fixa ſunt, quemadmodum & vice verſa altare pollui non poteſt, quin etiam Eccleſiæ corpus polluatur. At vero ſi Eccleſia execretur combuſtis, aut deſtructis parietibus, non ideo altaria execrantur, ſicut nec altari per fractionem execrato, Eccleſia execratur.

Advertes 2. prohibitum eſſe dirutam Eccleſiam, quæ conſecrata fuerat, ad ſæculares uſus convertere. Regula enim generalis eſt, quæ ſemel ſunt conſecrata, non debent in uſus profanos converti, *c. Ligna*, de conſecr. ubi habetur, *Ligna Eccleſiæ dedicata, vel igni eſſe comburenda, vel ad aliam Eccleſiam, vel ad profectum Monaſterii eſſe adhibenda.*

Q. 11. *Quid eſt immunitas Eccleſiarum?*

R. Eſt privilegium locis ſacris jure canonico & civili conceſſum, ut ſint loca refugii, ex Concilio Aurelia-

relianenſi I. ubi ſic habetur: „ Id conſtituimus obſer- „ vandum quod Eccleſiaſtici Canones decreverunt, & „ lex Romana conſtituit, ut ab Eccleſiæ atriis, vel „ domo Epiſcopi reos abſtrahere omnino non liceat. „ Nec etiam prohiberi poteſt quominus ad eos victus & veſtitus deſerantur, lege *Præſenti*, codice de his, qui ad Eccleſiam confugiunt. Poteſt tamen Judex cuſtodiam Eccleſiæ apponere ne reus effugiat.

Excipiuntur tamen in jure nonnulli caſus, in quibus reum ab Eccleſia abſtrahi licet: primus, ſi crimen in ipſa Eccleſia commiſerit. Secundus ſi publicus latro fuerit, vias publicas paratis inſidiis obſidendo, vel nocturnus depopulator agrorum, cap. *Inter alia*, de immunitate Eccleſiarum. Tertius, ſi per induſtriam occiderit proximum ſuum, ſeu per inſidias, ſeu venenum cap. 1. *de homicidio*.

Advertes 1. hanc immunitatem eſſe tantum introductam, reſpectu Judicum ſæcularium, non vero Eccleſiaſticorum, Clericoſque delinquentes poſſe auctoritate Ordinarii extrahi ex Eccleſia ad Judicium Eccleſiaſticum. 2. Ejuſmodi juribus derogatum eſſe in Galliis.

CAPUT XIII.

Quid obſervandum circa altare, & ejus ſuppellectilem.

R. IN quocumque loco Miſſa celebretur, altare lapideum ab Epiſcopo conſecratum requiritur, cap. *Altaria*, de conſec. diſt. 1. *Quædam novellis & Eccleſiaſticis regulis*, inquit S. Leo ep. 82. ad Epiſc. Germaniæ & Galliæ: *ſibi prohibita noverint* (Presbyteri) *ſicut Presbyterorum, aut Diaconorum, aut Virginum conſecratio, ſicut conſtitutio altaris, ac benedictio vel unctio*. Attamen cum hæc diſpoſitio ſit juris Eccleſiaſtici, Summus Pontifex ex plenitudine poteſtatis ſuæ, poteſt concedere Abbati, vel ſimplici Sacerdoti, facultatem conſecrandi altaria.

Q. 2.

Q. 2. *Quandonam altare cenſetur execratum, & amiſiſſe benedictionem?*

Duplicis generis eſt altare; aliud fixum, quod alicui loco ſeu baſi affixum eſt: aliud portatile, ſeu mobile, quod etiam dicitur viaticum; conſiſtitque in ſimplici tabula lapidea, eaque anguſtiore. His præſuppoſitis.

R. 1. Altare fixum execratur, ſi motum fuerit e loco ſuo ſine ſua baſi, Cap. „ Quod in dubiis, *de conſecr. ubi ſic habetur*: Tabula, cui conſecrationis be„ nedictio Pontificali miniſterio adhibetur, ſi mota vel „ enormiter fracta fuerit, debet non immerito conſecra„ ri. „ Mobile autem altare conſecrationem non amittit, etiamſi a ligno, in quo incluſum eſt, ſeparetur, niſi forte in ligno loculus Reliquiarum incluſus ſit. In hoc enim caſu execraretur ſecundum plures Theologos; ſed Reliquiæ ſolent recludi in ipſo lapide.

R. 2. Utrumque altare, ſive fixum, portatile conſecrationem amittit per enormem, ſeu notabilem effractionem, ut habetur in citato cap. *Quod in dubiis*. Fractio autem cenſetur notabilis, ſi in nulla parte confracti lapidis Calix cum hoſtia reponi poſſit. Utrum autem ablato cornu, in quo ſignum Crucis ſolet unctione imprimi, altare execratum cenſeatur, alii affirmant, alii probabilius negant, ſtandum eſt judicio Epiſcopi. Certum eſt manere execratum, etiamſi partes, quæ ſeparatæ non ſufficiunt ad continendum Calicem & hoſtiam, calce aut alio modo coadunentur.

Addere liceat, prohiberi cap. ult. diſt. 2. de conſecratione, ne in altari, in quo Epiſcopus celebravit, Presbyter eodem die celebrare præſumat, idque ob Epiſcopi reverentiam; ſed excipi debet, niſi Epiſcopus licentiam ipſi dederit, vel neceſſitas urgeat.

Monet S. Carolus altare portatile ita collocandum eſſe ſupra tabulam non conſecratam, ut tantiſper emineat, quo facilius Celebrans cavere poſſit, ne Calix, ſive hoſtia deponatur extra lapidem conſecratum.

Q. 3. *Eſtne neceſſe ad conſecrationem altaris, ut Reliquiæ ſanctorum in eo recludantur?*

R. Res

R. Res non eſt omnino certa, multi Theologi contendunt, ſine Reliquiis SS. altare non poſſe conſecrari, conſecratumque execrari ablatis Reliquiis, vel fracto ſigillo loculi, in quo ſunt reconditæ, probantque ſuam ſententiam, 1. ex c. *Ad hæc*, de conſecr. in quo ſic legitur: *Si altare motum fuerit, aut lapis ille, qui ſigillum continet, confractus, aut etiam diminutus, debet denuo conſecrari.* 2. Ex Can. 7. Concilii Niceni II. ubi prohibetur, ne templa ſine ſacris Reliquiis conſecrentur. 3. Ex uſu Eccleſiæ, quæ ſic orat ad Introitum Miſſæ, *Oramus te Domine, per merita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic ſunt.* Alii, ut Suarez, Sotus, Konincus & ceteri, negant Reliquiarum incluſionem eſſe eſſentialem conſecrationis altaris, ac proinde cenſent altare manere conſecratum, etiamſi extractæ ſint Reliquiæ, quia multa reperiuntur altaria ſine Reliquiis conſecrata, monentque Rubricarum Interpretes hæc verba laudatæ Orationis, *quorum Reliquiæ hic ſunt*, eſſe omittenda, quando nullæ ſunt Reliquiæ in altari, quod ſignum eſt Reliquias ad conſecrationem altaris non requiri tanquam aliquid eſſentiale; citatoſque canones non vigere. Sed facile non eſt recedendum a communi Eccleſiarum praxi, firmata communiori Theologorum ſententia, nempe altare ſine Reliquiis non eſſe conſecratum. Quare cum ſit Parochi ineuntis poſſeſſionem Eccleſiæ, diligenter inſpicere num altaria ſint integra: experientia enim conſtat plures Sacerdotes in hac parte eſſe admodum negligentes, ſolitoſque celebrare in altaribus confractis.

Q. 4. *Quibus inſtructum debet eſſe altare, ut in eo rite celebrari poſſit?*

R. Requiruntur Calix cum patena, mappæ, quæ dicuntur pallæ & toballiæ, corporale, purificatorium, velum, Crux, lumen, Miſſale, pulvinar, burſa, circa quæ nonnulla ſunt obſervanda.

De Calice cum Patena.

Q. 1. *Ex qua materia calix debet eſſe confectus?*

R. Calix cum patena debet eſſe non ligneus, nec vi-

vitreus, nec æreus, ſed aureus, vel argenteus; & ab Epiſcopo conſecratus; ſic enim habetur cap. „ Vaſa, „ *de conſecr. diſt.* 1. Quondam Sacerdotes aurei lignei Calicibus ..... nunc e contrario lignei Sacerdotes au- „ reis utuntur Calicibus ..... ne decus matris Eccleſiæ „ imminuatur, ſed magis cumuletur & amplificetur, „ ſtatuimus, ut deinceps nullus Sacerdotum ſacrum my- „ ſterium Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu- „ Chriſti in ligneis vaſculis ullo modo conficere præ- „ ſumat. *Et c.* ut Calix *de conſec. diſt.* 1. Ut Ca- „ lix Domini cum patena, ſi non ex auro, omnino „ ex argento fiat. Si quis autem tam pauper eſt, ſal- „ tem vel ſtanneum Calicem habeat. De ære, aut au- „ richalco non fiat Calix, quia ob vini virtutem æru- „ ginem parit, quæ vomitum provocat; nullus autem „ in ligneo aut vitreo Calice præſumat Miſſam can- „ tare. Poſſet tamen fieri pes Calicis ex cupro ſive „ ære; ſed cuppa debet eſſe argentea intus inaurata, „ ſimul cum patena.

Cum conſecratio Calicis ſit juris mere Eccleſiaſtici; poteſt ſimplex Sacerdos ex diſpenſatione Summi Pontificis Calicem conſecrare, hancque diſpenſationem habent nonnulli Abbates & Superiores Regularium; ſed obſervandum eſt hujuſmodi diſpenſationes conſecrandi altaria & Calices, ipſis concedi pro Oratoriis ſui Ordinis tantum.

Q. 2. *Quomodo execratur Calix, ſive Patena?*

R. Primo, per notabilem fractionem, ut ſi pes fixus ſeparetur a cuppa; de pede autem tornatili ſecus judicandum eſt, quia eo ſeparato, Calix fractus non cenſetur.

R. Secundo, ſi interior cuppæ ſuperficies inauretur, quia conſecratio præcipue intelligitur eſſe in hac ſuperficie. Si tamen ex longo uſu illa ſuperficies ſenſim deperdatur, tandemque nihil auri remaneat, Calix non amittit ſuam conſecrationem. De patena ſicut de Calice ſentiendum eſt.

Q. 3. *Calix, vel Patena amittitne ſuam conſecrationem, ſi ab Aurifice tangatur, in ignem mittatur, & reſarciatur?*

R. Non

R. Non amittit, ſi nulla fiat fractio, nec mutetur ſuperficies interior ſive cuppæ, ſive patenæ; quia nullo Canone ſtatuitur execrati Calicem in his caſibus, vel etiam in hypotheſi, quod eo quis ſacrilege uſus fuiſſet in menſa communi.

Q. 4. *Si Sacerdos celebraſſet, Calice aut altari non conſecrato, cenſerenturne illa conſecrata?*

Non conveniunt Theologi: alii negant, alii affirmant, & pro ſua quiſque ſententia eaſdem fere proferunt rationes, quas præcedenti cap. adduximus ad quæſtionem, an Eccleſia polluta habeatur pro reconciliata, eo ipſo quo in ea Sacrificium fuit oblatum. Ad ſuadendum tamen altare præſertimque Calicem in hac hypotheſi conſecrati, urget hæc ratio, quod contactus Corporis Domini, & aſperſio Sanguinis ejus, in quo omnia mundantur, majorem efficaciam habeant ad ſanctificandum altare & Calicem, quam ulla Eccleſiæ oratio & benedictio. Scio opponi poſſe exemplum Baptiſmi ſine cæremoniis ab Eccleſia præſcriptis adminiſtrati; ille enim ſupplendæ ſunt propter rationes alibi allatas, etiamſi certum ſit infantem eſſe plane purgatum & ſanctificatum. Major quippe reverentia altaribus & vaſis ſacris conciliatur, ſi ritu ab Eccleſia præſcripto ſanctificentur.

Sambovius tamen tom. 2. caſu 79. diſtinguit inter altare & Calicem, contenditque altare non manere conſecratum ex ſacrificio ſuper illud oblato; quia oppoſita ſententia nullo jure, nullave auctoritate fulcitur: Calicem vero conſecrari ex ſolo contactu Sanguinis Chriſti; quia S. Aug. conc. 2. in Pſalm. 113. de vaſis aureis & argenteis, quæ Eccleſia in miniſterium ſacrificii adhibet, ſic ſcribit: *Pleraque inſtrumenta & vaſa ex ejuſmodi materia, vel metallo habemus in uſum celebrandorum Sacramentorum, quæ ipſo miniſterio conſecrata, ſancta dicantur.*

De Mappis, Corporalibus, & aliis linteneaminibus.

Rubricæ Meſſalis requirunt.

Primo, tres mappas, quarum una ſaltem ſit aucto-

rita-

ritate Epiſcopi benedicta. Altera poteſt duplicari, & pro duabus reputari. In quibuſdam Diœceſibus unica duplicata adhibetur. Conveniunt omnes Theologi gravis culpæ reum eſſe Sacerdotem, qui ſine mappa offerret; ſed nonnulli, ut Suarez, non tantam culpam agnoſcunt, ſi non eſſet benedicta, nec alia haberi poſſet.

Secundo, Corporale auctoritate Epiſcopi benedictum. Habetur c. *Conſulto*, de conſecr. diſt. 1. Satius & commodius eſt, ſi in ejus extremitate nullum ſit ornamentum, ſed mundities in eo in primis eſt ſervanda. Immunditiem gravem in Corporalibus & Calicibus vulgo damnant peccati mortalis. „ Præcipimus, *inquit Innoc. III. de Cuſtodia Euchariſtiæ*, ut oratoria, vaſa, „ corporalia, & veſtimenta munda & nitida conſer„ ventur. Nimis enim abſurdum eſt in Sacris ſordes „ quærere, quæ dedecerent etiam in profanis.

Tertio, pallam, quæ cum ſit quædam pars Corporalis, olim indiviſa, nunc autem ſeparata, debet benedici eadem benedictione, qua Corporale, & confici ex eadem materia, ſcilicet lino, ſaltem ex ea parte, quæ tangit Calicem.

Quarto, purificatorium, velum, & burſam, pro quibus nulla extat benedictio, quod ſignum eſt ea non neceſſario eſſe benedicenda. Immo de velo nihil habetur in Jure, nec apud antiquos Auctores, forſitan quia Corporali operiebant oblata. In quibuſdam Eccleſiis Cathedralibus etiam nunc velum non adhibetur, tam in Miſſis privatis, quam in ſolemni.

Denique requirunt Miſſale cum pulvinari, Crucem & lumen. Sine Miſſali nullus celebrare debet, quantumvis in memoria confidat. Crux debet eſſe exſculpta, in qua imago Crucifixi dependeat; ſine gravi peccato omitteretur: immo ſine ullo, ſi commode haberi non poſſet. Lumen præcipitur c. ultimo, de celebratione Miſſarum. Præceptum illud ſub mortali obligat, ſecundum communem Theologorum doctrinam: duas candelas requirunt Rubricæ Miſſalis, in neceſſitate una ſufficeret. Debent eſſe ex cera, non ex ſebo, & alia viliori materia, neque pro candela adhibere licet lucernam ex oleo. Meminit Gavantus cujuſdam Decreti Congregationis ſacro-

ſtrorum Rituum, quo ſtatuitur ne Miſſis privatis, etiam Vicariorum generalium, pluſquam duo cerei ardeant, ut conſulatur modeſtiæ Celebrantis. Monet quoque Conc. Trid. ſeſſ. 22. Decreto de obſervandis & vitandis in celebratione Miſſæ, ne certus candelarum numerus ex aliquo ſuperſtitioſo cultu adhibeatur.

Q. 1. *Eſtne antiquus mos accendendi lumina inter Miſſarum ſolemnia?*

R. Colligitur eſſe antiquiſſimum 1. ex Concilio IV. Carthaginenſi quarto ſæculo, ubi habetur, Acolythum in Ordinatione ſua accipere ab Archidiacono candelabrum cum cereo, ut ſciat ſe ad accendenda Eccleſiæ lumina mancipari. 2. ex S. Hieronymo, qui contra Vigilantium ſcribit, in Eccleſia Catholica ſolere accendi cereos in meridie, quando Evangelium canitur: *non ad fugandas tenebras*, inquit S. Iſidorus, *ſed ad ſignum lætitiæ demonſtrandum*, ut ſub typo luminis corporalis, illa lux oſtendatur, de qua in Evangelio, *erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem*.

Q. 2. *Quibus perſonis competit ſacra vaſa, & lintea contingere?*

R. 1. Quandiu in iis Corpus, aut Sanguis Domini continetur, nullus, præter Sacerdotem aut Diaconum, contingere poteſt ſine gravi peccato, deſumitur ex Cap. *Non oportet*, diſt. 23. 2. Eadem vaſa ſacra, etſi vacua ſint, ſicut corporalia & purificatoria, fas non eſt laicis & feminis etiam Sanctimonialibus attingere, cap. *Etiam ſancta*, diſt. 1. de conſecr. &c. *Sacratas*, diſt. 23. hujus præcepti trangreſſio, ſi contemptus abſit, eſt tantum venialis, immo nulla erit culpa, ſi adſit aliqua neceſſitas, aut honeſta cauſſa. Nam Cap. *Nemo*, de conſecrat. ſtatuitur, ut corporalia & purificatoria, antequam laicis dentur, prius a Diacono laventur in pelvi ad id præparata. Acolythis olim concedebatur contingere Calicem vacuum, ſed ſtandum eſt hodiernæ conſuetudini. 3. Alia ornamenta benedicta, quæ Corpus & Sanguinem Domini immediate non contingunt, cum reverentia omnibus etiam laicis tangere licitum eſt.

CAPUT XIV.

Utrum Eccleſia myſticas veſtes licite inſtituerit?

VAldenſes, dehinc Lutherani & Calviniſtæ, ſacrarum veſtium uſum rejecerunt, ut verbo Dei contrarium: tum quia Chriſtus Dominus communibus veſtibus Cœnam celebravit: tum quia omnes Euchariſtiæ benedictiones ut meras ſuperſtitiones abominantur.

Contra hos Hæreticos Concilium Tridentinum doctrinam Catholicam aſſeruit ſeſſ. 22. cap. 5. nempè veſtes ſacras ex apoſtolica diſciplina & Traditione eſſe utiles ad ſacrificii Majeſtatem commendandam, & mentes fidelium pie excitandas. Et can. 7. ſic definiit: *Si quis dixerit, cæremonias, veſtes, & externa ſigna, quibus in Miſſarum celebratione Eccleſia Catholica utitur, irritabula impietatis eſſe magis, quam officia pietatis, anathema ſit*.

Probatur 1. hæc definitio ex Traditione. Concilium IV. Carthaginenſe Can. 41. prohibet, ne Diaconi utantur alba, niſi in ſacro miniſterio. S. Hieronymus lib. 1. contra Pelagianos, ſcribit, omnem Clerum in ſacrificii celebratione candidis veſtibus uti. Idem teſtatur S. Chryſoſtomus hom. 83. in Matth. Concilium Braccarenſe III. c. 3. vult, ut Sacerdos ſacrificium oblaturus, aut Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini ſumpturus, non aliter accedat, quam orario utroque humero circumſeptus, ut qui imperturbatus conſiſtere debeat inter proſpera & adverſa. Concilium Toletanum IV. cap. 39. ſanxit debere Levitam in ſiniſtro humero orarium portare, quia prædicat; dexteram autem partem habere liberam, ut expeditus ad miniſterium Sacerdotale diſcurrat. In Concilio Laodicæno cap. 22. & 23. Subdiaconi prohibentur uti orario. S. Gregorius in Britanniam, præter ſacra vaſa, miſit etiam veſtimenta Sacerdotalia & Clericalia, ex Joanne Diacono in ejus vita lib. 2. cap. 27. & Beda lib. 1. Hiſtor. cap. 29.

Probatur 2. ratione ducta a ſimili. Reges ac Magiſtra-

ſtratus in publicis actionibus, non vulgari utuntur veſtitu, ſed alio auguſtiore, quo & reverentia ipſis concilietur, & ſimul imperium eorum, & poteſtas repræſentetur. Decebat ergo, ut in hac ſacratiſſima actione Sacerdos peculiari & ſplendidiori habitu uteretur, tum ad reverentiam myſterii, tum ad Paſſionem Domini idoneè repræſentandam, tum ad ſui ipſius commonitionem. *Sunt enim hæc ornamenta*, inquit Yvo Carnotenſis ſerm. de rebus Eccleſiaſticis, *virtutum inſignia, quibus tanquam Sacramentis utentes, admonentur quid debeant appetere, quid vitare.*

Confirmatur ex omnium gentium uſu, quæ ſemper in veſte ſplendidiori ſua ſacra perfecerunt.

Quæſt. 2. *Quotuplicis generis ſunt ornamenta Sacerdotalia?*

R. Sex numerant, eorumque ſignificationes myſticas proſequuntur Scriptores octavi & noni ſæculi; ſcilicet Alcuinus cap. de veſtibus ſacris, Rabanus lib. 1. de inſtitut. Clericorum, Amalarius lib. 2. de Officiis Eccleſiaſticis. Sunt autem illa ornamenta, amictus, alba, cingulum, manipulus, ſtola, ſeu orarium, caſula, ſeu planeta, quorum ſignificationes morales indicant preces, quæ pro ſingulis induendis ordinatæ ſunt. Amictus eſt veluti galea ſpiritualis, ſignificatque ſpem, & firmam Sacerdotis in Deum fiduciam. Alba perfectam munditiam, cingulum caſtitatem, manipulus cordis compunctionem, eſtque velut ſudarium ad lachrymas defluentes colligendas. Stola ſeu orarium aliquando ſumitur pro veſte talari, ſine qua Clerici procedere non debent, Cap. *Nullus*. Hic autem accipitur pro veſte ſacra, eſtque ſymbolum innocentiæ per jugum Chriſti reparandæ. Eſt etiam ſignum juriſdictionis & oneris, quo premuntur Paſtoris humeri. Caſula denique, ſeu planeta repræſentat caritatem, quæ omnibus virtutibus ſupereminet, eas protegit, illuſtrat, & ſuaves reddit.

Q. 3. *Eſtne neceſſe ut ſingula Sacerdotalia ornamenta benedicantur ab Epiſcopo, vel ab habente facultatem?*

R. Affirmant communiter Theologi, quia inquiunt, univerſalis conſuetudo in hac parte vim habet legis,

 obli-

obligatque ſub mortali, a quo tamen nonnulli excuſant, ſi ſolum cingulum benedictionem amiſiſſet.

Q. 4. *Quandonam ornamenta Sacerdotalia amittunt ſuam benedictionem?*

R. Amittunt per fractionem, & eam immutationem, quæ priſtinam formam tollat. Hic non remanet benedictio, ſi manica albæ diſſuatur, licet mox denuo conſuenda; ſi cingulum totaliter ita rumpatur, ut nulla pars ad cingendum ſufficiat. Dixi, *totaliter*; nam ſi antequam facta eſſet partium diviſio, inter ſe connecterentur, benedictione ſua non privaretur. Contra vero, ſi hæ veſtes duplices ſint, id eſt, ex duplici parte interiori, & exteriori conſtantes, ſingulæ partes etiam ſeparatæ manent benedictæ, quia retinent ſuam integram formam. Idem dicendum, ſi pars interior ſit detrita, exterior vero integra, & vice verſa; ſola enim detrita execrata eſt. Sed obſervandum eſt hujuſmodi veſtes poſſe eſſe ita laceras, ut, etiamſi formam ac proinde benedictionem non amittant, iis tamen uti non liceat.

Q. 5. *Quid faciendum de iis veſtibus detritis, & ad Sacrificium ineptis?*

R. Non poſſunt in uſus profanos converti, ſed ſunt igni tradendæ, vel defodiendæ, cap. *Altaris*, *diſt.* 1. de conſecratione. Vaſa vero argentea, vel aurea igne tranſmutata poſſunt deſervire uſibus profanis, quia moraliter non remanent eadem.

Q. 6. *Res, quæ uſibus profanis deſervierunt, poſſuntne altaribus conſecrari?*

R. Poſſunt, præſertim ſi earum mutetur forma, ut advertit S. Auguſtinus, delubra Paganorum in templa converſa ſunt.

Q. 7. *Si aliqua ex veſtibus Sacerdotalibus deſit, nec haberi poſſit, omittendum eſt Miſſæ Sacrificium etiam in caſu neceſſitatis?*

R. Penſandum eſt, quantus ex una parte ſit defectus, & ex altera quanta ſit celebrandi neceſſitas. Namque 1. in communi & profano veſtitu nunquam licet offerre: quod etiam verum eſt, ſi deſit altare conſecratum, ſive calix, ſive patena, ſive corporale. 2. Si

tan-

tanta ſit celebrandi neceſſitas, puta ſi frequens populus ſine ſcandalo dimitti non poſſet, celebrare liceret ſine manipulo, aut cingulo. Si autem tanta non ſit neceſſitas, ſi v. g. Sacerdos aliter ſatisfacere non poſſit præcepto audiendæ Miſſæ, ex S. Antonino præſtat non audire, quam indecenter celebrare. Monent communiter, in caſu neceſſitatis licitum eſſe uti ſtola pro cingulo, vel manipulo pro ſtola.

Q. 8. *In veſtibus induendis preces pro ſingulis in Miſſali deſcriptæ, ſuntne ex præcepto recitandæ?*

R. Communis eſt Theologorum ſententia, paucis repugnantibus, hujuſmodi preces ex præcepto recitandas, nec ſine peccato poſſe omitti, quia ita expreſſe præſcribit Miſſalis regulæ. Levitas tamen materiæ a peccato mortali excuſaret, quidquid in contrarium dicant nonnulli. Idem videtur dicendum de Officio nocturno cum Laudibus ante Miſſam præmittendo, niſi cauſſa honeſta excuſet, v. g. ſi inſtet hora celebrandi, & populus aut perſona gravis expectet, vel commodum celebrandi tempus elabatur. Preces autem, quæ vulgo dicuntur, *Præparatio ad Miſſam*, non obligant, quia in Miſſali proponuntur pro opportunitate Sacerdotis dicendæ, quod præceptum non ſonat.

CAPUT XV.

Utrum ritus Sacrificii ſit probandus?

NOvatores quatuor in noſtra Liturgia reprehendunt. Primum, quod conſtet cæremoniis, quæ nec in natura, nec in Scriptura fundamentum habent; ſed ſunt meræ hominum Traditiones. Secundum, quod peregrina & ignota, non vulgari lingua peragatur. Tertium, quod nonnulla ſecreto pronuntientur. Quartum, quod multa erronea, & ſuperflua, quæ ſapiunt verboſitatem, contineat. De quibus ſigillatim dicendum.

DE CÆREMONIIS.

Aliæ ſunt a natura inſtitutæ, ut inter interdum levare oculos in cælum, tundere pectus, genuflectere; aliæ in Scripturis mandatum, aut exemplum habent, ut Pſalmos cantare: aliæ denique ſunt inſtitutionis humanæ, & ab Eccleſiæ Paſtoribus præceptæ. Pſeudo-reformati poſtremas ſolummodo impetunt.

Atque ut juſtam rixandi cauſſam prætexant, multa comminiſcuntur mendacia. Dicunt 1. Catholicos in hujuſmodi cæremoniis præcipuum Dei cultum reponere, quamvis Concil. Trident. ſeſſ. 22. c. 5. doceat poſt Tertullianum & S. Auguſtinum, cæremonias eſſe adminicula, quibus fidelium mentes ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc ſacrificio latent, contemplationem ſuſtollantur; ad eſſentialia Religionis ſe habere, ſicut arborum folia ad fructus conſervandos, atque eſſe reſecandas, ſi multitudine obruant, ut ait S. Auguſtinus Epiſt. 55. olim 19. 2. Catholicos docere peccatum eſſe mortale, & anathemate dignum, ſi minimum quid in his cæremoniis mutetur, cum tamen Concilium Tridentinum hanc mutationem prohibeat ſolis inferioribus ſeſſion. 7. can. 13. conſtanſque fit Theologorum doctrina, levitatem materiæ in iis, ſicut in aliis præceptis, excuſare a peccato mortali. 3. Quod aliquibus cæremoniis tribuamus Sacramentorum efficaciam, licet omnium Catholicorum una ſit ſententia, nullam cæremoniis convenire virtutem ex opere operato, ſed ſolum vel ex opere operantis, vel ex ſuffragiis Matris Eccleſiæ, quæ quibuſdam cæremoniis nobis applicantur. 4. Concilium Tridentinum approbare quoſcumque ritus ab hominibus excogitatos, licet abſurdiſſimos; quod eſt manifeſta calumnia; nam cit. can. 13. non loquitur niſi de receptis, & approbatis Eccleſiæ Catholicæ ritibus, contra quos diſputare inſolentiſſimæ inſaniæ, ex S. Auguſtino Epiſt. 54. alias 118.

Eccleſiæ auctoritatem inſtituendi & præcipiendi hoc tertium genus cæremoniarum fuſe probavimus tract. de Sacramentis in genere, ubi etiam expendimus ju-

ſtas

ſtas cauſſas; cur Eccleſia prohibuerit uſum vulgaris linguæ in publicis precibus. Quare circa cæremonias ſolum hic breviter ſubjicienda ſunt, quæ praxim ſpectant.

Primum. Peccatum eſt omittere aliquam cæremoniam, & quidem mortale, ſi omiſio fiat in re gravi, niſi invincibilis inadvertentia excuſet; quia illa omiſſio eſt tranſgreſſio præcepti, *Caveant Sacerdotes*, nè inquit Concil. Trid. ſeſſ. 22. Decreto de obſervandis, &c. *ritus alios aut alias cæremonias, & preces in Miſſarum celebratione adhibeatur, præter eas, quæ ab Eccleſia probatæ, ac frequenti, & laudabili uſu receptæ fuerint*. Et Pius V. in principio Miſſalis, ſic habet; *mandantes, & ſtricte omnibus & ſingulis in virtute ſanctæ obedientiæ præcipientes, ut Miſſam juxta ritum, modum, & normam, quæ per Miſſale hoc a nobis nunc traditur, decantent, ac legant.*

Quæ autem materia cenſeatur gravis, non ita facile definiri poteſt. Quare periculoſum eſt, ne quæ nobis videntur minoris momenti, oculis divinæ Majeſtatis graviſſima cenſeantur; & quæ fortaſſe levia ceteris in rebus haberi poſſent, eà multo graviora ſint collata cum auguſtiſſimo ſacrificio, cujus finis eſt ſupremus omnipotenti Deo cultus deferendus: nam ſi conſtans Scholæ doctrinæ peccati mortalis obnoxios facit qui tantillum aquæ cum vino admiſcere in calice neglexerit, quæ omiſſio levis hic cenſebitur?

Præter mixtionem aquæ ſatis conveniunt Theologi gravem eſſe materiam, Epiſtolam, Evangelium, Præfationem, & hoſtiæ fractionem, non verò canticum, *Gloria in excelſis*, Symbolum, unam aut alteram collectam. A graviori autem peccato excuſari non poſſunt, qui truncant, & deglutiunt magnam verborum partem, vixque ullam collectam, & orationem præſertim Canonis integram pronuntiant, in quo peccato Superiores etiam communicant, qui moniti tantam irreverentiam non impediunt.

Dixi, *præſertim Canonicis*, ſtrictius enim obligat; quamvis levitas materiæ a peccato mortali etiam hic excuſare poſſit.

Advertes præceptum Eccleſiæ etiam tranſgredi Sacerdotes, qui proprias preces fundunt ſive dum levant, ſive dum percipiunt Chriſti Corpus; nam Pius V. poſt citata verba, *mandantes, & præcipientes*, ſubdit, *ne etiam in Miſſæ celebratione, alias orationes, & preces addere, vel recitare præſumat*. Et Concil. Trid. cit. decreto, *ne ... preces ... adhibeant præter eas*, &c. Notat tamen Suarez non peccaturum directe contra hoc præceptum, qui non animo mutandi ritum, ſed privatæ devotioni ſatisfaciendi, nonnulla interſereret. Sed hæc ſingularitas nec probari, nec tolerari poteſt.

Atque ut Sacerdos intelligant, quantum ad miniſterii ſui decorem, majeſtatemque pertineat, vel minimas cæremonias accuratius obſervare, meminiſſe eos oportet myſteriorum noſtrorum cæremonias inſtitutas eſſe veluti loquentes picturas, quæ rerum latentium ſanctitatem ſenſibilibus ſignis repræſentant. Jam vero quis neget tabellam paucis, iiſque rudioribus lineis exaratam, oculos inſuaviter verberare, donec perita artificis manus lineis tenuibus iiſque pene infinitis colorem, ſitum, umbras, diſtantiam, propinquitatem ſingularum partium repræſentaverit? Idem prorſus in myſteriorum noſtrorum tractatione cernere eſt; alii ſcite & ornate, alii indecenter ea peragunt; quia illi diligenter curant ſingula, iſti nonniſi graviora, quæ juvantur minutioribus, & ab iis mutuantur ſplendorem ſuum. Sic Sacerdos v. g. indecore aſtantem populorum ſalutat, quia quatuor aut quinque prævias omiſit cæremonias tanquam leviores, quæ præſcribit Rubrica, ut ſalutatio compoſite & decenter fiat. Quo uno exemplo declaratur minutioribus hujuſmodi omiſſionibus, non modicam deformitatem in Miſſæ ſacrificium induci.

Secundum. Satis non eſt nullas omiſiſſe cæremonias, niſi & ipſi ſuum pondus, gravitaſque affuerit, remota præcipitatione omni, quæ earum dignitatem corrumpit. Qui commotior, ac celerior juſto celebrat, gravem corporis ſitum amittat neceſſe eſt: omnes motus ejus agitationes ſunt incompoſitæ, circum-

ſtan-

ſtantium oculis graves. Exemplo ſint repetita Crucis ſigna ſuper oblatis: ſi fuerint impreſſa celerius, quis Judicram geſticulationem hiſtrionis alicujus non dixerit riſum moventis, non pietatis ſenſum excitantis, adeo ut levius peccaſſe videri poſſet omiſiſſe omnino, quam ita percurriſſe feſtinanter?

Similiter impenſiori ſtudio animadvertendum, ſingulas voces eo pronuntiare affectu, ut ex celebrantis corde exire videantur, ſintque ſinceræ interpretes devotionis internæ, qua animatus ad ſacrificium debet accedere. Quippe non loquitur, ut Deo intimos ſenſus aperiat, qui ei jam ſatis noti ſunt: verum ut attentionem ſui ipſius moveat, circumſtantium pietatem accendat. Diſtincte igitur ſingulas ſyllabas pronuntiet ea voce, quæ rerum præſentatarum magnitudini reſpondeat; nempe volubilitas illa, qua nonnulli verba proferunt, ex natura ſua ita mentem rapit, ut nulla ei relinquatur libertas aſſurgendi ad cogitationem rei per ejuſmodi verba ſignificatæ. Hinc debilitantur animæ vires, devotio extinguitur, fideles, qui adſunt, male de Celebrante ſentiunt, dum in id intentum vident, ut quam celerrime abſolvat, manus provocatur vindicis Dei qui per Prophetam dixit. *maledicam benedictionibus veſtris, quia non poſuiſtis ſuper cor.*

Tertium. Quantalibet reverentiæ exterior appareat, inanis eſt coram Deo, niſi comites animi affectus habeat. *Abſque hoc*, inquit Sanctus Bernardus, *honor non habet gratiam; & qui de amore non venit honor, non honor eſt, ſed adulatio.* Sedulitas, & diligentia ſingularis qua Judæi cæremonias Moſaicæ legis obſervabant, non obſtitit, quominus Deus eorum oblationes reſpuerit, quia externo illi apparatui, ac pompæ cordis intima non reſpondebant. *Spiritus eſt Deus, & eos, qui adorant eum in ſpiritu & veritate, oportet adorare.* Joann. 4. Enim vero quid cultus ille exterior in Religione cenſeri debet? Scilicet tanquam arborum folia, quæ fovent fructus, arcent a frigore, & a ſolis ardoribus illæſos præſtant: cæremoniæ enim a Chriſto & ab Eccleſia inſtitutæ ſunt ad alendam

 pie-

pietatem, accendendum, fovendumque fervorem caritatis. Cui igitur ſatis fuerit externum corporis habitum ad decorem compoſuiſſe, timeat ſortem illius ficulneæ, cui maledixit Dominus, cum inter exuberantium foliorum pulchritudinem nullos in ea fructus deprehendit. Quæ autem debeat eſſe Celebrantis devotio, diximus cap. 7.

De Ritu, quo nonnulla ſubmiſſa voce dicuntur.

Lutherus lib. de formula Miſſæ, liberum reliquit an alta, an ſubmiſſa voce pronuntientur verba cœnæ, ſed Kemnitius ejus diſcipulus in examine Conc. p. 2. contendit eſſe contra inſtitutionem Dei, ſi ſecreto dicantur. 1. quia Chriſtus Dominus voce intelligibili Cœnam inſtituit, præcepitque Apoſtolis, ut idipſum facerent. 2. quia hunc morem a primis ſæculis Eccleſia obſervavit; nam ex S. Dionyſio Alexandrino apud Euſebium lib. 7. hiſt. c. 9. ad verba conſecrationis populus reſpondere ſolebat, *Amen*. Unde Juſtinianus in Novella 123. præcepit, ut liturgia alta voce recitetur; nempe magici incantatoris eſt, inquiunt Pſeudo-reformati, nonnulla demurmurare. Sed contra.

1. Chriſtus Dominus liberum relinquit Eccleſiæ alta, vel ſubmiſſa voce ſacrificium peragere.

Probatur, quia ex ſæpius dictis hæc poteſtas perpetuo in Eccleſia fuit, ut in myſteriorum noſtrorum celebratione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ utilitati fidelium, & ipſorum myſteriorum venerationi, pro rerum & locorum varietate magis judicaret expedire; atqui non pertinet ad ſubſtantiam ſacrificii modus ille verba recitandi: Ergo Dominus ita Apoſtolis rem ipſam, non modum præcepit. Voce elatiori uſus eſt, quia docebat eos, quibus verbis ſacrificium perficeretur; quod etiamnunc obſervant Epiſcopi in ordinatione Sacerdotum.

2. Ritus, quo nonnulla ſecreto in Miſſa dicuntur, non eſt damnandus. Ita definiit Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. can. 9. *Si quis dixerit, Eccleſiæ Romanæ Ritum, quo ſubmiſſa voce pars canonis, & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe . . . anathema ſit.* Et cap. 5. docet ejuſmodi Ritu majeſtatem ſacri-

crificii commendari, fideliumque mentes ad rerum divinarum meditationem ſuſtolli.

Probatur ex omnibus liturgiis antiquiſſimis, tum Græcis, tum Latinis, quæ præſcribunt nonnulla ſilentio dicenda, & altiori voce concludenda his verbis, *per omnia ſæcula ſæculorum.*

Reſpondet Kemnitius cit. loco, hæc intelligenda de voce moderata & ſine cantu, quæ poſſit percipi a circumſtantibus.

Contra. Primo, vox græca ſignificat rem omnino occultam, & ita Græci eam interpretantur, ſecreto Liturgiæ partem legentes. Secundo, Innocentius I. Ep. 1. dicit pacem dandam poſt omnia verba, quæ aperire non licebat. Porro ſi ea populus circumſtans audire conſueviſſet, non erat, cur Innocentius aperire timeret. Hunc ſecreto pronuntiandi morem Patres Tridentini vindicant tanquam laudabilem.

Nihil in Liturgia ſuperfluum, nihilve erroneum.

Probatur. Tota noſtra Liturgia conſtat actionibus, & verbis; atqui nihil fit in eam, nihilve dicitur, quod pietatem & reverentiam non ſpiret: ergo revera nihil in Liturgia reprehendi poteſt, tanquam ſuperfluum, & erroneum. Ita declaravit & definiit Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. can. 4. & can. 6.

Quoad actiones, quæ ad tres claſſes reduci poſſunt,

In prima habentur omnes actiones præſcriptæ, ut tremendum myſterium cum decore & modeſtia peragatur. Ad hoc confert, quod Sacerdos ad altare procedat oculis demiſſis, & inceſſu gravi, quod pectus percutiat, dum dicit *mea culpa*, jungat manus ad illa verba, *in unitate Spiritus ſancti*, elevet vero dicens, *ſurſum corda*, quia ad venuſtatem & decorem pertinet, quod actio ſit conformis locutioni. Vertit ſe ad populum, dum illum ſalutando monet his verbis: *Dominus vobiſcum*, naturale enim & decens, ut convertamur ad eum, quem alloquimur; bis quidem ſalutando non ſe vertit, nempe in præfatione, & in fractione Hoſtiæ, quia nunc major debet eſſe attentio ad myſteria propoſita, nec docet ab iis oculos declinare.

In ſecunda claſſe ſunt actiones, quibus Sacerdos te-

ſtatur ſuam erga Deum reverentiam & cultum; tales ſunt inclinationes corporis, genuflexiones, elevatio oculorum & manuum in cælum, *illuc ſuſcipiunt Chriſtiani manibus expanſis, quia innocuis*, inquit Tertull. Apol. cap. 30. *capite nudo, quia non erubeſcimus; denique ſine monitore, quia de pectore aramus*; ad hoc etiam ſpectat elevatio ſanctiſſimi Sacramenti ſtatim poſt conſecrationem, ut a populo adoretur, conjunctio etiam digitorum, quibus Corpus Domini tetigit Sacerdos, ne ſi particulæ adhærerent, diſpergantur; *Calicis enim, aut panis aliquid decuti in terram anxie patimur*, ait idem Tertullianus cap. 3. de corona Militis. In ſignum etiam reverentiæ Sacerdos oſculatur altare, & Miſſale, finito Evangelio. Eſt & aliud oſculum, quod datur a Sacerdote primo Miniſtro, & ab iſto aliis ſucceſſive, quod eſt ſignum amoris & benevolentiæ, de quo fit mentio in antiquis Liturgiis & apud SS. Cyrillum catech. 5. Chryſoſtomum 77. in Joann. & Juſtinum Apologia 2.

In tertia claſſe habentur omnes illæ actiones, quæ propter ſignificationem moralem, aut myſticam præſcriptæ ſunt. Tales ſunt 1. translatio Miſſalis a parte dextra ad ſiniſtram, per quam ſignificatur translatum Dei verbum a Judæis ad Gentiles. 2. aquæ mixtio cum vino, quæ ſignificat conjunctionem populi cum Chriſto, ex S. Cypriano Ep. 63. 3. ablutio digitorum, non ad abluendas corporis ſordes, inquit S. Cyrillus Catech. 5. ſed eſt ſymbolum oportere nos mundari a peccatis etiam leviſſimis. Unde notat S. Thomas non integras manus ablui, ſed digitorum extrema. 4. extenſio manuum ſuper oblata in teſtimonium, inquit Euſebius lib. 1. demonſtr. Evangelicæ, reatus noſtri in hoſtiam translati. 5. uſus frequens ſigni Crucis, quia ex S. Thoma conſecratio hujus Sacramenti, & fructus ejus procedit ex Paſſionis Chriſti merito. Quæ autem ſignificatio ſpecialis reſpondeat unicuique ſigno Crucis, docent rubricarum interpretes. Addit idem S. Thomas Sacerdotem ſigno Crucis non benedicere oblata conſecrata: nam quod majus eſt, non benedicitur a minore, ſed ſolum commonere virtutem Crucis in hoc myſterio

rio operari. Quam autem antiquus ſit uſus ſigni Crucis in myſteriorum celebratione, patet, tum ex omnibus Liturgiis, tum ex S. Baſilio lib. de Spiritu Sancto cap. 27. S. Chryſoſtomo hom. 50. in Matth. & S. Auguſtino tract. 118. in Jo: 6. thurificatio ad ſignificandum Chriſti bonum odorem, qui ad fideles derivatur Miniſtrorum officio, juxta illud 2. ad Cor. cap. 2. *Odorem notitiæ ſuæ manifeſtat per nos in omni loco*. Hujus thurificationis meminerunt antiquiores Liturgiæ; & S. Damaſus in vita S. Sylveſtri, inter vaſa ſacra numerat thuribula. De cereis accenſis jam diximus. In Miſſa ſolemni procedente Sacerdote ad altare, Miniſtri cum lumine præcedunt, ut habetur in Liturgia S. Chryſoſtomi: quo ſignificatur virum Eccleſiaſticum lucere virtutum ſplendore. Denique fit fractio Hoſtiæ, quæ ſecundum S. Thomam ſignificat diviſionem, quæ facta eſt in paſſione ſive partium corporis per flagella, clavos, & lanceam, ſive animæ a corpore. Porro in his nihil eſt, quod hæretici reprehendant, etiamſi de illis Eccleſia legem ſanxerit; nam Calvinus ipſe ſuas cæremonias præſcripſit, docetque lib. 4. Inſtitutionum, Eccleſiam diſſolvi ſuis nervis, deformari, & diſſipari, ſi unicuique liceat mutare cæremonias.

Quoad verba; cum Lutheranis non diſpliceant, quæ dicuntur in Miſſa Catechumenorum, illamque partem retinendam olim cenſuerint, non eſt cur in illa diutius immoremur. Præit confeſſio peccatorum; quia exigit myſteriorum ſanctitas, ut nonniſi cum magna humilitate, & conſcientiæ puritate ad ea Sacerdos accedat; nec eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Fideles quoque circumſtantes peccatores & pœnitentes ſe profitentur; cum enim ſacrificium eorum nomine ſit offerendum, & obſtinatus peccator ſincerum cultum Deo exhibere non poſſit, neceſſe eſt ut accedant corde contrito, convenientiſſimumque fuit ut publice hanc animi ſui præparationem profiterentur. Auctorem hujus Confeſſionis faciunt alii Damaſum, alii Pontianum Damaſo antiquiorem. Similis Confeſſio reperitur in Liturgia S. Jacobi.

Ora-

Oratio dirigitur ad Patrem, concluditurque per Filium, per quem acceſſum habemus ad Patrem: ita ſanxit Concilium III. Carthaginenſe: dicitur autem Collecta; quia nomine totius populi in unum collecti funditur, colligitque ſingulorum vota & attentionem. Unde Sacerdos, præmittit. *Oremus*, & in fine populus reſpondet, *Amen*, id eſt, *fiat*, *fiat*: Hujuſce cæremoniæ meminerunt S. Juſtinus Apologia ſecunda, Hieronymus Præfat. in epiſt. ad Galatas.

Poſt Collectam ſequitur lectio ex Propheta, vel ex Apoſtolo, deinde ex Evangelio: de his meminit S. Juſtinus cit. Apologia, Can. 9. Apoſtolorum, Concilium Laodicenum, & Carthaginenſe IV. Poſt lectionem Epiſtolæ dicitur Reſponſorium, quia populus reſpondet Lectioni affectibus, præſertim pœnitentiæ: dicitur etiam Graduale, quia canebatur, dum Diaconus gradum aſcenderet ad Evangelium decantandum. Sequitur *Alleluja*, diſplicet Luthero, quod omittatur diebus jejunii; illud tamen ſanxit Concil. Toletanum IV. immo teſtatur S. Auguſtinus epiſt. 119. nunc 55. ſuo tempore non fuiſſe decantatum, niſi diebus Dominicis, in ſignum lætitiæ ob Domini reſurrectionem, & ſingulis diebus a Paſchate ad Pentecoſten. Unde S. Gregorius aliquando reprehenſus fuit, quod extra tempus Paſchale juſſerit ad Miſſas cani *Alleluja*, in omnibus feſtis, exceptis iis, quæ incidunt inter Septuageſimam & Paſcha, cui reprehenſioni reſpondet lib. 7. epiſt. 63. uſum illum non a ſe incepiſſe, ſed introductum tempore S. Damaſi.

Ante offertorium Sacerdos aſtantium mentes excitat hac ſalutatione, *Dominus vobiſcum*, & amonitione, *Oremus*.

Præfationem eſſe antiquiſſimam colligimus ex S. Cypriano, lib. de expoſitione Dominica, ubi ſic ſcribit: *Sacerdos ante orationem Præfatione præmiſſa, parat fratrum mentes, dicendo, Surſum corda, ut dum reſpondet plebs, Habemus ad Dominum, admoneatur nihil aliud ſe, quam Dominum cogitare debere.* Quam vero apte ſequatur Canticum Angelicum, nemo non videt.

Ca-

Canon hic inchoatur, protenditurque ad Orationem Dominicam excluſive, ex S. Gregorio cit. Epiſt. 63. Canon autem idem eſt ac Regula non mutanda, quemadmodum aliæ Liturgiæ partes pro diverſitate ſolemnitatum mutantur. A Veteribus quoque vocatur actio, ideſt ritus, quo legitime perficitur oblatio. Hinc commemoratio SS. Martyrum quæ interſeritur in Canone, dicitur fieri infra actionem, hoc eſt, poſt Orationem, qua cœpit Canon.

Antiquiſſimus eſt Canon, ſiquidem illum referunt Alcuinus, Amalarius, & alii Scriptores 8. & 9. sæculi, eo ordine quo habemus. Non unum habet auctorem; nam ex Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 4. quædam ejus partes ab Apoſtolis ſunt traditæ; aliæ ab antiquioribus Pontificibus identidem inſtitutæ; S. Leo addidit, ut in ejus vita legitur, *ſanctum Sacrificium, immaculatam hoſtiam*; refertque Beda lib. 2. Hiſt. S. Gregorium inſeruiſſe, *dieſque noſtros in tua pace diſponas.* Unde cum S. Gregorius cit. Epiſt. ſcribit quendam Scholaſticum (ſive illud nomen ſit proprium, ſive appellativum, idemque ſonet ac Doctor) compoſuiſſe Canonem, ſenſus eſt, quod in ordinem redegerit partes Canonis jam ante ipſum inſtitutas, quemadmodum dicuntur SS. Baſilius & Chryſoſtomus compoſuiſſe ſuas Liturgias, non enim credendi ſunt auctores omnium precum, ex quibus Liturgiæ illæ conſtant.

Novatores multis capitibus impugnant Canonem, 1. quod in eo fiat memoria SS. Martyrum. 2. Quod pro animabus in Purgatorio detentis oret Sacerdos. Sed eorum objectionibus jam ſatisfecimus cap. 9. 3. Quod alia bene multa ſuperflua, confuſa, contradictoria, falſa, vel etiam impia in Canone contineantur. Contra quæ Novatorum probra PP. Trid. ſic habent ſeſſ. 22. cap. 4. *Eccleſia Sacrum Canonem multi ante ſæculis inſtituit, ita ab omni errore purum, ut nihil in eo contineatur, quod non maxime ſanctitatem ac pietatem quandam redoleat, menteſque offerentium ... erigat*: Et Can. 6. *ſi quis dixerit, Canonem Miſſæ errores continere, ideoque abrogandum eſſe, anathema ſit*.

Pro-

Probatur hujus doctrinæ veritas expendendo ſingu-la, quæ objici poſſunt.

Prima objectio, videtur falſum ſupponere hæc Oratio, *& in electorum tuorum jubeas grege numerari*, nempe electionem fieri in tempore, cum tamen facta ſit ab æterno.

R. Sacerdotem non petere ſimpliciter, ut Deus nos eligat, ſed ut conſequatur effectum æternæ electionis.

Secunda, verboſitatem continent hæ Orationes; *quam oblationem tu Deus in omnibus, quæſumus, benedictam, adſcriptam, ratam, rationabilem acceptabilemque facere digneris*: & peracta conſecratione *hoſtiam puram, hoſtiam ſanctam, hoſtiam immaculatam*.

R. His verbis exprimuntur perfectiones in hoſtiâ requiſitæ, quas ipſe Apoſtolus verboſitatis non arguendus deſcribit cap. 12. ad Romanos, his verbis, *exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viventem, ſanctam Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum*. Rogat itaque Sacerdos, ut Deus facere dignetur hoſtiam, *benedictam*, ideſt, ut ex profana, benedicta fiat per conſecrationem; *adſcriptam*; ideſt, adſcribatur & numeretur inter dona, quæ Deo probantur; *ratam*, ideſt, ita firma ſit, & ſtabilis illa Dei approbatio, ut fructum certum & perpetuum ex illa oblatione percipiamus; *rationabilem*, id eſt, ut bene, rationabiliter, & prudenter offeratur a nobis; & ita, juxta Apoſtolum, rationabile ſit obſequium noſtrum. Denique *acceptabilem*, ideſt, digna ſit, tum ex parte rei oblatæ, ſeu doni, tum ex parte Miniſtri offerentis, quæ a Deo acceptetur; ita exponunt Alcuinus, & Innocentius III.

Tertia. Circa conſecrationem dicitur quod Chriſtus Dominus elevaverit oculos ſuos in cælum, benedicendo panem & calicem, quod porrigendo dixerit, *æterni teſtamenti, myſterium fidei*, quod tamen falſum eſt, cum apud nullum Evangeliſtam legatur.

R. Multa Chriſtus dixit, quæ ſola Traditione & ſine ſcripto ad nos devenerunt. Porro credendum eſt juxta regulam S. Auguſtini, hæc verba ab Apoſtolis fuiſſe tradita, cum Eccleſia Romana iis ſemper uſa fuerit.

Quan-

Quarta . In Oratione , quæ ab his verbis incipit poſt conſecrationem , *unde & memores Domine* , multa abſurda continentur . Namque 1. dum Sacerdos orat in hunc modum , *ſupra quæ propitio ac ſereno vultu reſpicere digneris* , videtur velle reconciliare Chriſtum Patri . 2. Prefert oblationem Abelis & Abrahæ , oblationi corporis Chriſti . 3. Supponit eſſe altare in Cælo , ad quod vult deferri ſolam oblationem per manus Angeli , quaſi eſſet minus recipienda , ſi manibus Chriſti Summi Sacerdotis offeratur .

Reſp. ad ſingula . Non orat Sacerdos pro Chriſti reconciliatione , ſed pro noſtra infirmitate ; quamvis enim oblatio ex parte rei , quæ offertur , & ex parte principalis offerentis, ſemper Deo placeat , tamen ex parte Miniſtri & populi aſtantis , poteſt non placere , & eſſe actio ſacrilega . Rogat igitur Sacerdos , ut Deus tribuat nobis fidem , & religionem veterum Patriarcharum , ut debito modo Sacrificium longe præſtantius offeramus , ſuccurrantque nobis Sancti Angeli , qui orationibus fidelium præeſſe ſolent : & ſic patet reſponſio ad ſecundum & tertium momentum ; quod autem dicatur ſublime altare , metaphorica eſt locutio , deſumpta ex capite ſexto Apocalypſeos .

Quinta . In commemoratione pro defunctis eſt manifeſta contradictio ; ibi enim dicuntur dormire in ſomno pacis , & tamen Sacerdos adprecatur illis locum lucis & pacis .

R. Qui in Purgatorio purgantur , jam quieſcunt liberi a tentationibus , & de ſua ſalute ſecuri , ſed perfecte non quieſcent , niſi adepta viſione beatifica , pro qua citius obtinenda orat Sacerdos .

Sexta . In ultima Canonis Oratione videtur Sacerdos negare meritum bonorum operum , *non æſtimator meriti* , inquit , *ſed veniæ , quæſumus , largitor* , quæ verba maxime placent Kemnitio .

R. Senſus hujus Orationis eſt , neminem in particulari fiduciam habere in ſuis meritis , cum ex una parte ignoremus , utrum amore an odio ſimus digni , & ex altera parte conſcii ſimus nos multum peccaſſe .

In hac Oratione fit iterum commemoratio SS. Martyrum .

tyrum. 1. S. Joannis, an Baptiſtæ, an Evangeliſtæ, quæſtio eſt. Probabilior videtur Walfridi ſententia, intelligendum eſſe Joannem Baptiſtam, qui fuit Martyr; nam de S. Joanne Evangeliſta ante obſecrationem facta eſt mentio. S. Stephanus licet Diaconus præponitur S. Mathiæ Apoſtolo, quia hic obſervatur ordo Paſſionis, non dignitatis.

Cur autem non fiat commemoratio SS. niſi Martyrum, excepta B. Maria V. hanc rationem affert *Innocentius* III. lib. 2. cap. 10. quod cultus Martyrum *in Eccleſia* præceſſit cultum aliorum Sacerdotum, inſtitutaque eſt hæc Oratio antequam memoria SS. Confeſſorum publice celebraretur. Aliam affert rationem Auctor Libri de ſancta Virginitate apud ſanctum Auguſtinum c. 45. nempe commendanda erat dignitas Martyrii, quod eſt aliquid genus ſacrificii. Præmittitur B. Virginis memoria, tum propter ejus ſingularem excellentiam, tum quia pluſquam Martyr paſſa eſt.

Septima: Hæc verba: *Per quem hac omnia, Domine, ſemper bona creas, ſanctificas, vivificas, benedicis, & præſtas nobis*, abſurde dicuntur de Chriſto, ſub ſpeciebus panis & vini latente; ipſe enim ſanctitas & vita eſt, ac proinde nec ſanctificari, nec vivificari poteſt.

R. His verbis olim Sacerdos benedicebat fidelium oblationes, & novos fructus, quos Deus ſemper creat, ſeu producit, ſanctificat per preces Miniſtrorum, vivificat, dans eis accretionem, benedicitque, ut nobis profint ad ſanitatem. Nunc vero Eccleſia has preces non abſurde aptat materiæ, ex qua corpus & Chriſti ſanguis conficiuntur; namque Deus ſemper creat, ſive producit frumentum & racemos, vivificat, ſive perducendo ad maturitatem, ſive convertendo panem & vinum, quæ ex his conficiuntur, in corpus & ſanguinem Domini, qui eſt panis vivus.

Hic definit Canon. Reliqua Liturgiæ ſunt vel præparationes ad Communionem, vel gratiarum actiones poſt Communionem.

Præmittitur Oratio Dominica juxta morem antiquiſſimum, ut conſtat cum ex Hieronymo lib. 3. contra

tra

tra Pelagianos, tum ex S. Gregorio cit. Epiſt. 63. ubi ſcribit, Apoſtolos ante Canonem inſtitutum oblationis hoſtiam ad hanc ſolam orationem conſecraſſe, hoc eſt, alias preces verbis conſecrationis non addidit. Unde patet Sanctum Doctorem hujuſce ritus non eſſe Auctorem, ſed retinendum ſanxiſſe, forte quia alicubi omittebatur.

Octava objectio eſt Lutheri contra hæc verba, *commixtio & conſecratio corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, fiat accipientibus nobis in vitam æternam.* Abſurdum eſt, inquit, dicere conſecrationem hac mixtione fieri. Deinde blaſphemia eſt dicere commiſceri corpus Chriſti cum ejus ſanguine; namque vivus eſt Chriſtus & indiviſus; denique perperam tribuitur illi commixtioni virtus conferendæ vitæ æternæ.

R. Primo, non petit Sacerdos, ut tunc fiat conſecratio, ſed ut jam facta, ſit nobis ad vitam æternam: virtus autem conferendi hunc effectum non tribuitur mixtioni, ſed corpori & ſanguini Domini. Unde patet ſolutio ad tertium Lutheri momentum. Porro ſignificatur per illam mixtionem, interprete Amalario, Reſurrectio Domini, in qua anima per mortem ſeparata rediit ad corpus. Poteſt etiam dici mixtionem illam eſſe conſecrationem, quatenus eſt ſignum ſacrum, adhibeturque ad ſignificandum effectum ſpiritalem, quo ſenſu dicimus conſecrari corpus Chriſti, quatenus ponitur in altari tanquam hoſtia Deo conſecrata.

R. Secundo, corpus & ſanguis Chriſti non miſcentur in propria ſpecie, cum ſub ea ratione ſint indiviſa, ſed in ſpecie panis, & vini, ſecundum quam corpus dicitur frangi & tangi.

CA-

CAPUT XVI.

Satisfit nonnullis difficultatibus circa ritum Sacrificii Miſſæ,

Q. 1. M*Iſſa debetne eſſe conformis Officio diei?*
R. Debet, niſi gravis cauſſa excuſet; çum quia Cap. *Quidam*, de celebratione Miſſarum reprenduntur Sacerdotes, qui prætermiſſo diei Officio, Miſſas, quas votivas vocant, frequentius celebrant; tum quia ſacra rituum Congregatio prohibuit, ne Miſſæ votivæ dicantur in Feſtis ſolemnibus & duplicibus.

Dixi, *niſi gravis cauſſa excuſet*; nam in exequii v. g. præſente corpore, Miſſa de Defunctis celebranda eſt.

Ex his ſequitur Sacerdotem, qui ratione beneficii, vel ſtipendi tenetur Miſſam celebrare de B. Virgine, vel de Defunctis, poſſe, immo debere diebus Dominicis & Feſtis duplicibus ſacrum facere de die, quia præſumitur fundator Eccleſiæ filios juxta matris præſcriptum ſuum legatum inſtituiſſe.

Q. 2. *Licetne Miſſam ſine Miniſtro celebrare?*

R. Prohibetur Can. *Propoſuiſti*, & ſeſſ. 21. Concilii Baſileenſis, ubi inter alios abuſus notatur mos quarundam Eccleſiarum, in quibus Sacerdotes ſine Miniſtro celebrant, prohibeturque ne in poſterum id fiat. Refert tamen Laymanus hunc morem viguiſſe ſuo tempore in quibuſdam Germaniæ partibus, maxime in pagis.

Q. 3. *In caſu neceſſitatis licetne uti mulieris miniſterio?*

R. Non licet; nam cap. 1. de cohabitatione Clericorum habetur: *Nulla femina præſumat ad altare accedere, vel Presbitero miniſtrare*; & ita obtinuit uſus, qui pro lege habendus eſt. Addit Suarez ſatius eſſe ſine Miniſtro celebrare, quam feminam habere adjutricem. Attamen in quibuſdam Belgii partibus, feminæ, etiam ſine neceſſitate, miniſtrant.

Q. 4. *Quid ſi ſit aliqua celebrandi neceſſitas, poteritne Sacerdos ſine Miniſtro Sacrificium offerre?*

R. Ne-

R. Negat Sanctus Antoninus loco jam citato, affirmat vero Sotus, exemplumque affert hujus neceſſitatis, nempe ſi aliter Sacerdos non poſſet ſatisfacere præcepto audiendi Miſſam, probabilior videretur Soti ſententia, in hypotheſi quod viaticum eſſet miniſtrandum periculoſe ægrotanti.

Q. 5. *Miſſa inchoata poteſtne aliquando intermitti?*

R. Certum eſt non licere, niſi urgeat neceſſitas, ex cap. *Nullus*, de celebratione Miſſarum: *Nullus Sacerdos, cum cœperit, imperfecta officia præſumat omnino relinquere: ſi quis hoc temerarie præſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit.*

Dixi, *niſi urgeat neceſſitas*; Nam Theologi communiter docent, relinquendum altare etiam poſt conſecrationem, ut Sacramentum Pœnitentiæ miniſtretur homini in extremis conſtituto.

CAPUT XVII.

De ſtipendio Celebrantibus conceſſo.

QUæ graviora circa ſtipendium occurrunt, ea expendimus Tractatu de Religione, ubi de ſimonia; utrum ſcilicet honeſtum ſit ac licitum eleemoſynam ſeu ſtipendium accipere pro ſacris functionibus, poſſitque aliquando in iis ſimonia committi? Leviora quædam duntaxat ſuperſunt hic examinanda.

Q. 1. *Quod eſt honeſtum ſtipendium Sacerdotis celebrantis?*

R. Quod taxatum eſt lege, vel conſuetudine ab Epiſcopo probata.

Q. 2. *Qui amplius requirit, quam fuerit taxatum, teneturne reſtituere?*

R. Tenetur; Quia nihil ſupra taxationem illi debetur: & quod ultra accipit, illud involuntarie conferri cenſetur.

Q. 3. *Quid ſi amplius ultro offeratur?*

R. Vel offerens novit taxationem, vel ignorat: ſi no-

novit, cenſetur gratis & liberaliter dare: ſi ignorat? Sacerdos tenetur illum monere tantundem ſibi non deberi.

Q. 4. *Qui minora ſtipendia accipit pro pluribus Miſſis, poteſtne licite ea in unum ſufficiens conjungere, & unica Sacrificii oblatione ſatisfacere?*

R. Affirmant nonnulli Theologi morales, probatque argumento a ſimili, nempe famulus, inquiunt, qui ob paupertatem coactus eſt paciſci pro minore mercede, poteſt damnum reſarcire occulte, ſubripiendo e bonis domini ſui. Verum utraque propoſitio damnata eſt: prior quidem ab Urbano VIII. anno 1625. declaravitque ejuſmodi Sacerdotes ad reſtitutionem teneri: poſterior vero in probationem priori aſſumpta, ab Innocentio XI. ann. 1679. & a Clero Gallicano anno 1700. & merito, quia pacta ſunt ſtricte ſervanda; alioquin nulla fides in humana ſocietate.

Dices: Concilium Trident. ſeſſ. 25. cap. 4. de reformatione, permittit Epiſcopis Miſſas, pro quibus celebrandis tenuiores eleemoſynæ a teſtatoribus ſunt aſſignatæ, ad minorem numerum reducere: Ergo.

Diſtinguo anteced. permittit in diverſa hypotheſi, Concedo: In ea hypotheſi, de qua eſt quæſtio, Nego antecedens. Concilium itaque tum permittit reduci numerum Miſſarum, cum vel reditus pro illis celebrandis conſtituti, ſunt imminuti, vel quod erat congruum ſtipendium propter raritatem pecuniæ tempore contractus, jam evaſit incongruum & inſufficiens; æquum enim eſt, ut imminuto ſtipendio, minuatur & Officium. Sed fidelitati & bonis moribus repugnat non ſervare pactum, etiamſi nulla ſupervenerit notabilis mutatio in re, pro qua initum fuit.

Q. 5. *Licetne Sacerdoti poſt acceptum ſtipendium, aliud iterum accipere pro eodem Sacrificio, cum intentione cedendi in gratiam offerentis eam fructus partem, quæ ipſi tanquam Miniſtro contingit?*

R. Non poteſt, probaturque ex Alexandro VII. qui anno 1665. hancce quorundam recentiorem propoſitionem proſcripſit, „ duplicatum ſtipendium poteſt „ Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applican-

„ do

„ do petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſi-
„ met celebranti correſpondentem, idque poſt Decre-
„ tum Urbani VIII. „

Q. 6. *Beneficiarius, qui ratione Beneficii tenetur certis diebus Sacrificium offerre, v. g. Curatus diebus Dominicis & Feſtis, poteſtne illud idem Sacrificium applicare offerentibus ſtipendium?*

R. Non poteſt, ex Decreto Urbani VIII. anno 1625. Et ratio eſt, quia duplicatum ſtipendium acciperet pro uno & eodem Sacrificio; fructus enim Beneficii habent rationem ſtipendii.

Q. 7. *Qui pinguius accepit ſtipendium, poteſtne partem ſtipendii retinere, & Miſſam quam celebrandam ſuſceperat, alteri Sacerdoti permittere, concedendo alteram ſtipendii partem, quæ ſit ſufficiens ſecundum Ordinarii taxationem?*

R. Iidem Summi Pontifices Urbanus VIII. anno 1625. & Alexander VII. anno 1665. damnarunt hanc propoſitionem: *Poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minore ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.* Alexandro VII. præiverat eodem anno Academia Pariſienſis: *Hæc propoſitio, ut jacet*, inquit, *falſa eſt & ſcandaloſa, favet turpi lucro, avaritiæ & injuſtitiæ.* Et ratio eſt, quia Sacerdos ille vel Eccleſiæ adminiſtrator abſque juſto titulo illam partem retineret, neque enim gratuito illi donata eſt, ſed cum onere celebrandi Miſſam; ergo cum illud onus in alium rejiciat, beneficium quoque in illum refundere debet, alioquin eſſet injuſtus, & ad reſtitutionem teneretur. Adminiſtratores tamen Eccleſiæ, ex eodem Urbano, aliquid retinere poſſunt pro expenſis cereorum, panis, vini, & paramentorum. Ita tamen, inquit Summus Pontifex, ſi expenſis deductis ſuperſint pecuniæ hoc modo comparatæ, Miſſæ celebrentur pro iis, qui illas obtulerunt.

Q. 8. *An iſta reſponſio ſit extendenda ad Beneficiarios, Capellanos, & Parochos, ſi quando quæ ſunt ſui muneris, ut ſacrificii oblatio, per alios exequantur?*

R. Minime, quia titulo Beneficii plura onera ſunt annexa, puta debitum perſolvendi Horas Canonicas,

cura

cura animarum, & alia ratione quorum pinguiores reditus Beneficiario ſunt aſſignati.

Q. 9. *Licetne Sacerdoti anticipate Miſſas celebrare pro iis, qui ſtipendia oblaturi ſunt?*

R. Non licet; id enim prohibuit Paulus V. Reſcripto ad ſuum Nuntium in Hiſpania, ubi hujuſcemodi abuſus invaleſcebat contra antiquum Eccleſiæ morem, & gravi Fidelium ſcandalo, ac incommodo; ſupponatur enim quis oblaturus ſtipendium in remiſſionem peccatorum, quæ nondum commiſerat, cum pro eo Sacrificium peractum eſt, fructum ex eo intentum non percipiet; quia propitiatio ſeu indulgentia obtineri nequit pro peccatis ſecuturis.

Q. 10. *Eſtne licitum Sacerdoti, vel Æditua, ſtipendia magno numero accipere pro totidem Miſſis, quas prævidet non poſſe celebrari, niſi poſt diuturnum tempus?*

R. Minime, niſi in id conſentiant offerentes. Et ratio eſt, quia in iſta ſtipendii collatione intercedit ſpecies contractus innominati, *do ut facias*, hoc eſt, ut ſacrificium offeras pro peregrinaturo, pro infirmo decumbente, pro lite juſte ſuſcepta, ut feliciter ſuccedat, pro vincenda gravi tentatione, &c. Atqui procraſtinando continget cum offeretur Sacrificium, peregrinationem eſſe peractam, defunctum infirmum, cauſſam perditam, tentationem prævaluiſſe, &c. Nec dicas apud Deum haberi rationem pii affectus, quo offertur ſtipendium; namque conditiones contractus ex ſtricta juſtitia ſervari debent: atqui non datur ſtipendium, niſi ex conditione, quod Sacrificium, ſtante cauſſa offeratur: Ergo. Atque hac ratione evincitur Miſſam celebrandam in Eccleſia ab offerentibus ſtipendium deſignata, quia hac conditione, & non alia obtulerunt.

Q. 11. *Parochi poſſuntne reducere vetera legata, quorum reditus ita ſunt imminuti, ut non poſſint oneribus impoſitis ſuppoſitis ſufficere?*

R. Non poſſunt, ſed ad Epiſcopum recurrere debent. Ita Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 4. de reformatione.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

2009763